

*Conservation of this
volume was made
possible through the
generous support of
PETER WARRIAN
and the Friends
of the Library*

PIMS

PONTIFICAL INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI
SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

<http://www.archive.org/details/bartholomideco00bart>

THE CHRONICLES AND MEMORIALS
OF
GREAT BRITAIN AND IRELAND
DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE
DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an *Editio Princeps*; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished ; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

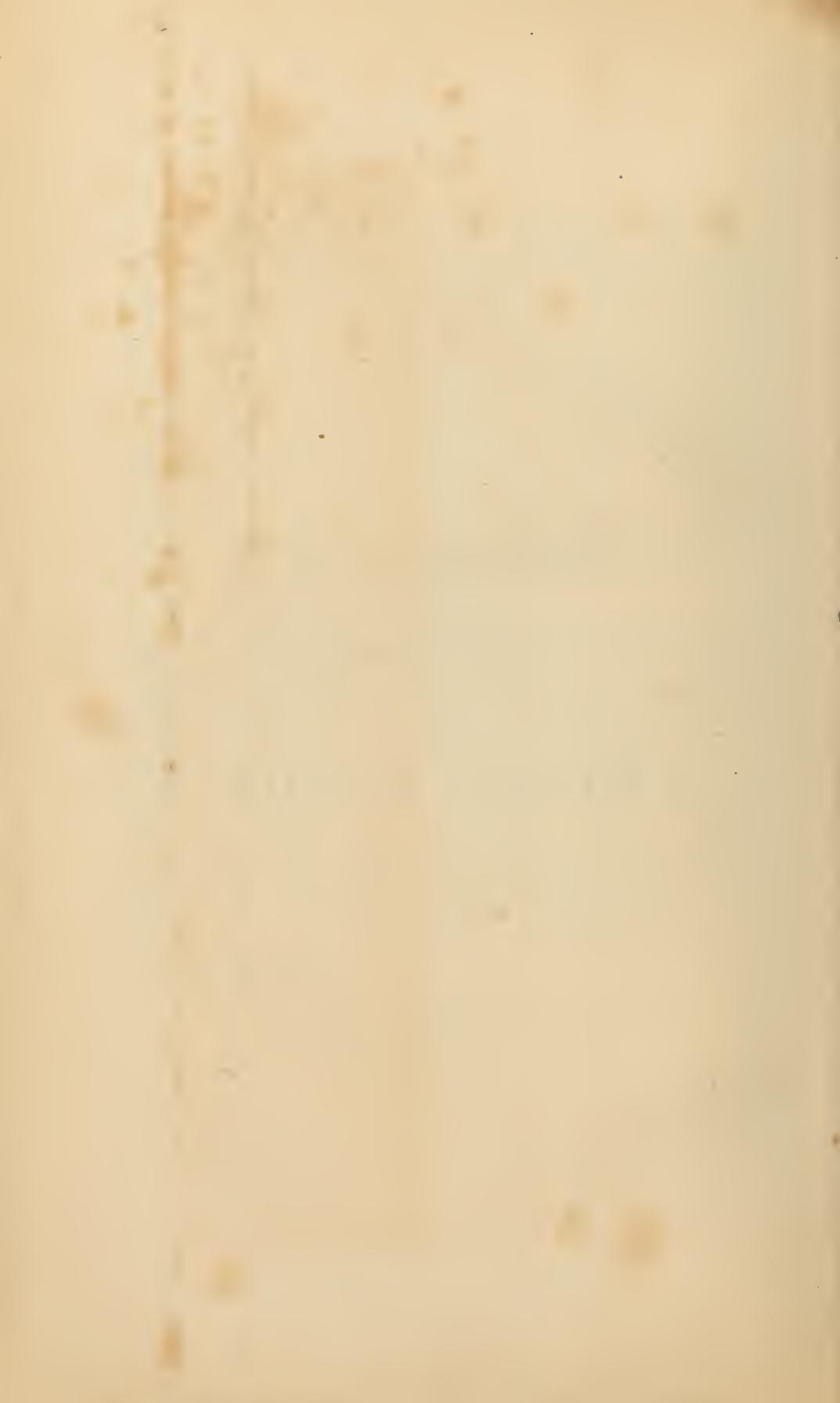
They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

BARTHOLOMÆI DE COTTON

MONACHI NORWICENSIS

HISTORIA ANGLICANA.

ascendit. Quia nunc dico es tu et tu in qua sedeo men es nec es qui caput meo es nisi
sterner impio. Nappa est te in hanc meam ascendas, nec uisites ut in dominum te
qui maledicat psumet, quia illo de meo confundens pedes eras et quia si fructu
tu ad egestem regem autem teliferum ait. Quia tu omni instrumento et armis am-
ce pretoriam per regem quippe am, nomine Dignum per te cum cui mutu aculum tra nata le
geli obediens etiis Regis facie mihi postea coronam auram tua sue ipsius. A
spicimur enim de que quippe et aperte eam inveniam et laudem dei regis regnau-
tus sumus. Nam Regis anima quicquid psumet etiam potest eius morte regnatur. Hoc et
dus filius enim **(de Gartido filio Fratris) simoq. qd. Iesu.**

Haldus filius Iann⁹ regis ⁊ aliam fratre electo duc⁹ in exercit⁹ cont⁹ quidam quo duc⁹ confus ⁊ confundens exercitus plantū hui⁹ ruit apud Xeriam. Vindictam uocantem uo electus gallicum flum⁹ Ducas Galbien⁹ et consequet⁹ regnum sibi suo hereditate qui erat in Dacia. Consilio suo pro diſciplinā et munim⁹ propria⁹ i⁹ Gessere i⁹ loco sibi habendā apud S. neq⁹ op⁹ auctorit⁹ de duc⁹ Clari alius n⁹ rex exultauit sumam sibi duc⁹ at

is addegnim duc flandry honordat sept. illi radiit et aspici de hys
ur bi pendi nati et. Estit a. northus adhuc ceter erat inuebat cum rege fitius
erat. n. fitius et regal. Godem anno. d. arcobald aspici et eucastit et aspici. Ha-
c est quod uo cum regnasse. ut am. et meritis. mi. morten sonis ap. Grecfus. et septi-
us et ap. Gestona fuit. Ha deos aut illis redire filiat. 291. pupillz aluog
eum. ex. mpe agem sicut pisi. sii ampi. De Navadenum regi. Am. d. Regem.

Orígenes

69

BARTHOLOMÆI DE COTTON

MONACHI NORWICENSIS

HISTORIA ANGLICANA;

(A.D. 449—1298.)

NEC NON EJUSDEM

**LIBER DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS
ANGLIE.**

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, M.A.,
FELLOW AND ASSISTANT TUTOR OF TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON :
LONGMAN, GREEN, LONGMAN, AND ROBERTS.

1859.

Amadeo

JAN 21 1950

15574

CONTENTS.

	Page
PREFACE	ix
List of Documents in the Volume	lxx
List of Authors and Editions used	lxxv
List of MSS.	lxxvii
BARTHOLOMÆI DE COTTON HISTORIA ANGLICANA	1
EJUSDEM LIBER DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS ANGLIAE	345
APPENDIX :	
Bull of Gregory X.	421
Legend of an Apparition	427
Annals of the years 1291, 1292	428
Letters of Adolf of Nassau	433
Translation of Turbeville's Letter	437
Expositio Anglorum Nominum	439
Collation of the Norwich and Cotton MSS.	440
GLOSSARY	445
INDEX	451

P R E F A C E.

P R E F A C E.

BEFORE anything is said respecting the Author and the extent of the very valuable and important chronicle now for the first time published, it will be necessary to explain at some length the manner in which the Editor's work has been performed, as the peculiar method adopted in the present volume is here for the first time tried, and thus to a certain extent partakes of the nature of an experiment.

That so valuable a history as that of BARTHOLOMEW DE COTTON, contemporary in the strictest sense of the word, should have slept in MS. for so long, (with the exception of the few extracts given by Wharton,) in spite of the expressions which have from time to time been made of the advisability of its publication, will seem strange at first sight ; for this Historian has not, like some others, been seen at one period, and then been lost sight of, till accidentally found buried in one of our great MS. collections ; but the work has been always accessible, and has been consulted with more or less advantage by almost all historians who have concerned themselves with original documents, from Tyrrell to Pauli. One cause may perhaps be found in the fact of so considerable a portion of our author being derived directly from older chronicles ; and thus, while there are minute additions and alterations even in the early portions sufficient to make it appear scarcely advisable to omit them altogether, it may yet have been thought by some that to

Probable
reasons
why this
work has
never yet
been pub-
lished.

publish an abridgment of a well-known work, where the language is frequently injured, and the facts occasionally distorted, by the careless way in which the abridgment is made, was in no way to be desired. And thus the way in which our author has hurried over his account of the early history of England, and indeed almost the whole work till he comes to his own time, has prevented the very important record of the last years of Henry III. and of the greater portion of the Reign of Edward I. from seeing the light.

Plan of the edition. It was suggested to me, after I had observed how entirely the beginning of the present history is an abridgment of one earlier chronicler in particular, that it would be well to print such portions of the MS. in a smaller type than that which has hitherto been employed in the works of the present series. And on thinking over this, it occurred to me that if this plan of separating new matter from old,—what the author wrote and what he copied,—by means of a difference of type, were followed out into minute details, not only would the reader be able to see at a glance the new matter without the trouble of wading through the old, but that I could also show the manner in which these chronicles were sometimes compiled, by leaving out a sentence here, putting in a few fresh words there,—the chronicler sometimes abridging in his own language the author from whom he is copying, at others enlarging or amplifying it by the insertion of epithets, or fresh sentences altogether,—while at the same time the work could be read without any inconvenience exactly as the author has left it. And that thus, especially if a collation of the variations from the author that is being followed were given at the foot of the page, a far better idea of the character of the compiler would be obtained than by the most lengthy dissertation, or the most varied examples; while those who merely look into a chronicler for fresh facts, or a

Old matter distinguished from new.

new recital of old ones, would be saved the trouble of reading over what they have already known elsewhere.

Another advantage, too, is to be gained by this process; a collation of the text of the author whom the chronicler takes for his guide in his abridgment, if done with sufficient care, will show which of the MSS., and so in some cases which revision of his author's text (in cases where there is known to have been more than one) he has followed; and thus will prove that such revision is at least as old as the date of the copyist, and most probably that one most in vogue at the time. And by this means it may be possible to recover the genuine text, or at least to ascertain which of the MSS. approaches nearest to it, of some of our older chroniclers. Again, it is most important in weighing the evidence for a historical fact to remember that the same principle according to which credit is given to a particular reading, also applies to the credit we attach to a particular fact. "If of twenty MSS. agreeing in any reading, nineteen can be proved to have been copied from the twentieth, the reading manifestly does not rest on the authority of twenty MSS. but of one."¹ So if we find a fact stated by any number of different chroniclers, and we can prove that all after the first are indebted for their knowledge of it to him, the fact must rest solely on the credit due to this one, and he alone should be quoted as its authority. Thus, for instance, it is surely incorrect to quote Henry of Huntingdon as an additional authority for those facts which he has manifestly taken from Bede or from the Saxon Chronicle.

The plan, then, which I have pursued is as follows. Account of All the matter which is clearly directly derived from the method pursued. an older source I have printed in small type; all

¹ Arnold's Thucydides : Preface, p. vi.

which I believe to be the compiler's own, in type of the ordinary size. It will be seen that he continually introduces single words, as pointing out more distinctly the person spoken of ; affixing, for instance, the word *rex* to the name of a king, or *praedictus*, when applicable. These I have always printed in the large type, in which, of course, all the actual additions of the compiler appear. Where he has omitted anything, either words or sentences, as is continually the case, I have indicated the omission by the usual row of points. At the foot of the page will be found a collation of the author who is abridged or copied, sufficiently full to show all the differences of any importance, and at the same time to point out in what way the abridgment or copy has been made. I do not think that omissions of any importance will be discovered : the great difficulty has been to preserve perfect consistency in the plan adopted. Sometimes the most trifling variation will show which chronicler our author is following, while it would be clearly unadvisable always to give every variation of a conjunction or preposition. The difference in spelling of proper names, as being almost entirely due to the oscitancy of scribes, I have scarcely ever noticed ; and the same may be said in the variations in giving the titles of kings, such as *rex Francorum* or *rex Franciæ*, and the like, which are indiscriminately employed.

In many cases the author gives an abridgment of a sentence of greater or less length, in his own language. In these cases, where it has been clearly derived from his original, I have printed it in the smaller type, though the words may be different, and have put the word 'abridged' in a note at the foot of the page. In all other cases it is to be supposed that the exact words of the original are followed by our author.

Difficulties
of the pro-
cess.

In the earlier portion of the work, where one chronicle has been the authority, the process described is tolerably

easy, and not attended with much risk of error. It is where several historians have been used at the same time, involving the necessity of examining one after the other to see which is the one followed in each particular case, that especial pains have to be employed to insure correctness. And the labour is considerably enhanced by the author not always following the order in which his authorities narrate the facts described, but returning and mentioning a fact that the historian he is copying had given some pages back, or even under another year. It would perhaps be too much to hope that I have been successful in tracing back to their source every passage in my author which has been derived from an earlier one. I do not think, however, that many omissions in this respect will be discovered. The greatest vigilance has been found necessary in endeavouring to ascertain which of various chroniclers, who all mention a fact in nearly the same words, our author is copying; a single unimportant word or particle is often what determines the decision. This has been especially the case of the two chroniclers, Roger of Wendover and Matthew Paris¹; as

¹ It is perhaps almost superfluous to add that I have received considerable assistance from Mr. Coxe's valuable collation of the texts of Wendover and Paris, which forms the appendix to his very able edition of the former Chronicler. At the same time, I have in all cases myself compared the two texts, as very often trifling variations which Mr. Coxe has omitted (see his preface, p. viii.) have been the means of showing me which of the two my author follows. A few instances are here subjoined:—

R. W.

M. P.

T. ii. p. 21, l. 15,	gravi mugitu	gravi terræ mugitu.
" " 23, l. 5,	suum	<i>deest.</i>
" " 25, l. 15,	generavit	procreavit.
" " 302, l. 32,	se	<i>deest.</i>
" " 314, l. 33,	omnem	omnes.
" " 363, l. 8,	concurrunt	occurrunt.
" " 409, l. 7,	viginti duobus	duodecim.

I think it can be proved that he had both the MSS. on his desk, and continually turned from one to the other. Very apparently trifling changes have shown me which of the two is his original from time to time.

The object, to ascertain the author's authority. One point must be especially borne in mind. My object is not to ascertain who is the original authority for any fact or statement, but—who is my author's authority? Which of the chroniclers we have now in print did he take as his guide for the facts he relates? For instance, in referring a fact to Roger of Wendover, and the next to Matthew Paris, I do not mean to imply *necessarily* that the second is not in the former's work, but that I believe my author to have changed from the one to the other in his compilation. The reasons for this, when the collation at the foot of the page does not show them, will at once be seen by a reference to the chronicler whose name is placed in the margin. The method followed has been to place in the inner margin of the page the name of the authority which is supposed to be continually employed, excepting at the passages which are printed in larger type, until another appears in its place. In some few instances (as in pp. 1, 2,) the names of authorities are given in the margin opposite to matter printed in larger type, because they seemed the actual source from which the facts had been obtained, though the author has by alteration made the passages entirely his own. In the latter portion of the work I have occasionally inserted the names of authorities in the

R. W.	M. P.
T. ii. p. 438, l. 30,	Ricardus
	<i>addit</i> Par. communotus ve-
T. iii. , 1, l. 12,	patris sui
" , 6, l. 6,	num
" , 14, l. 19,	dotarium consuetum
" , 15, l. 3,	dimisit
" , 70, l. 12,	diligenter
	hementer.
	patri suo.
	<i>deest.</i>
	dotem suam consuetam.
	divisit.
	diligentissime.

margin where our author is entirely original, in order to point out who the other chief authorities for the facts are, especially in cases where by consulting them the text is illustrated.¹

Such, then, is the plan which has been adopted in the present work. I cannot but hope that it may meet with approval from historical students. Had all our chronicles been edited in this way, how much more should we have known of their origin! How much labour might have been saved to all who consult them! Many valuable facts respecting their composition, and even authorship, might thus be obtained. In the present volume some light appears to me to be thrown on the vexed question of the composition of the chronicle called Matthew of Westminster's (see below, p. xxxix); and it is very interesting to trace the connexion of the different monasteries between which the respective annals preserved and continued in each were handed about. Thus a considerable portion of our volume comes from Bury St. Edmund's, the nearest great monastery to that of Norwich.

In the greater portion of the present volume the advantages obtained seem obvious. But a chief feature of the History now published is the quantity of papal bulls, royal letters, and other documents which it contains; the greater part hitherto unpublished, though many of them are in print in the usual collections. At first sight the plan did not seem applicable in the same way to these, as they could not of course (except in a few instances) be copied from other chronicles, but were probably taken

¹ The chronicles are always referred to by the page of the particular edition I have used. A list of these editions will be found at the end of the preface. In the collation at the foot of each page I denote the chronicler who is being

copied by his initials, the names of others, when mentioned, being written rather more fully. Thus, if Wendover is the authority, I speak of him as R. W., while when Matthew Paris is followed, I write the name of the former Rog. of Wend.

from original copies to which the collector had access. It seemed to me, however, that it would be of great advantage to historical students if, in putting forth a new copy of a document already well known by its being in Rymer, or Wilkins, or Baronius, or Prynne, I could show at a glance what its variations were from the copy in these receptacles, especially if any additional matter were introduced. The same method has been, therefore, employed in these portions as in the others. Such documents as are already in print are printed in small type; a careful collation with the copy in Rymer or in Baronius, &c., has been given in the margin, and all additions are printed in larger type. A good instance of this may be seen in the case of the treaty between Edward I. and the Emperor Adolf of Nassau, of which the copy on the English side is given in Rymer, while that on the German is not known to exist anywhere but in the present chronicle.¹ Here a reader may see at a glance by the difference of type what the distinctive points of the German document are (pp. 240-244).

Blunders of the compiler. It will be seen in how many cases the compiler has made absolute nonsense of the author he is abridging by his omissions. When this could be remedied by the insertion of an omitted verb, or even two or three words or relatives, I have usually corrected it by the help of the authority that is followed; (all editorial additions being inclosed in square brackets,) and obvious blunders have been corrected. Sometimes by striking out an *et* or a *qui* the sense has been made clear. I have, however, always, when possible, followed my MS., as in a compilation of this description to smooth away all inclegancies,—even to correct all blunders,—would be to change its character,—and the MS. has been in no case altered without the reader being informed of it.

¹ See Pauli: "Geschichte von England"; iv. p. 718.

A question may naturally arise as to the way in which such a chronicle as the present was composed. Did the author dictate his work to a scribe? Did he himself write it, abridging from MSS. before him as he went on? In what way was the compilation made? Or did he, lastly, alter with a pen the MS. of the chronicle he took as his authority from time to time, putting marks to guide a scribe what to insert and what to omit, in copying the whole out in a fair hand? The evidence to be derived from the plan pursued in the present volume is in favour of all these methods being used at different times. Many of the obvious blunders are just what would be caused by the scribe's incorrectly hearing what was dictated to him; many of the unfinished sentences are just such as might be written by a person dictating to another from a book, and abridging as he went on, changing the construction of his author at the beginning of a sentence, and forgetting that the end would require change also. On the other hand, many of the minor additions are such as might be written on the margin of a book, as glosses which make the text clearer, or sometimes (see a wonderful instance of this in p. 39, l. ult.) corrupt it. But a better judgment may be formed on these points after some details have been given of the manner in which the different portions of the history have been compiled or abridged.

I turn now to the author and the MSS. of his history.

Beyond the fact that Bartholomew Cotton, or *De Cotton*,¹ as he should perhaps be more correctly called, was a monk of Norwich, and that he did not survive the year 1298, the last year of which the annals are given, nothing whatever is known of him. This fact is stated in the colophon to the present work :

“ Explicit Tractatus de Archiepiscopis et Episcopis
“ Angliae, compilatus a fratre Bartholomaeo de Cotton,

¹ The Cotton from which he takes his title is most probably the place of that name in Suffolk.

“ monacho Norwycensi, anno gratiae MCCXCII. cum
 “ ii. praecedentibus libris, scilicet, primo de regibus
 “ Britonum, et secundo de regibus Anglis, Dacis, et
 “ Normannis; cuius animæ propicietur Deus. Amen.
 “ Pater noster. Ave Maria.”

Besides the date of the compilation of the third book of the history, we learn from this that this MS. was written after Bartholomew's death.

The only other work that is known to be extant by him—I believe the only other mention of his name that is to be found—is contained in a MS. in the library of Corpus Christi College, Cambridge, and is entitled
 “ *Optimæ compilationes de libro Britonis secundum ordinem Alphabeti, per Bartholomeum de Cottune compilatae. A.D. 1291.*”¹

The MSS. The MS. which has been the one used and referred to by all who have consulted this history of late years, **Cotton MS. Nero. C.v.**—I believe the only one in existence that contains the greater portion,—is preserved among the Cotton MSS. in the British Museum, and is marked Nero. C. v. It is a folio, written in a clear scribe's hand of the beginning of the fourteenth century, consisting of 120 leaves, numbered in a modern hand from 160 to 280, as the MS. is bound up with another, as is so often the case with the Cottonian MSS.,² and the foliating has been carried on throughout. As it is by these numbers that reference has been always hitherto made to the MS., I have inserted them in the margin of the

¹ This is a mere collection of explanations of words, alphabetically arranged. It begins “ *Incipiendum est de a. Et nota quod a est prepositio et interjectio et nomen.*” The last word is *zizania*. At the end are the following verses :—
Hic ego doctorum compagi verba saerorum,
In serie, quorum patet undique lex dubiorum. 3

*Sit tibi, cœlorum rex, gloria, culmen honorum,
 Quod completorum mihi hic est meta laborum.
 Te precor almorum comitem me fac monachorum,
 Sorte beatorum quod sim velut unus eorum.*

² In this instance with a MS. of Marianus Scotus.

present edition. An old foliation in red chalk, beginning with 59, may still be observed at the foot of each leaf.

The author has entitled his work, *HISTORIA ANGLI-CANA*, which he has divided into three books: the first, “*De Regibus Britonum*;” the second, “*De Regibus Anglis, Dacis, et Normannis*;” and the third, “*De Archiepiscopis et Episcopis Angliae*.” The Cotton MS. begins with the second book, and the first book was supposed to have been lost entirely. It has, however, recently been discovered in the British Museum¹ among the Royal MSS. (Reg. 14. c. 1), and proves to be a mere transcript of the History of Geoffrey of Monmouth. ^{MS. Reg. 14 C. 1.} There is no title to this MS., but the handwriting and size are exactly the same as that of Nero. C. v., and there is the same old red chalk foliation indistinctly seen at the foot of the leaves—the last number in the Royal MS. being 58, and the first in the Cotton MS. 59. This MS. is also bound up with others.

The second book is also again divided into two parts, the first carrying the history to the Conquest. After the mention of this event, the remainder of the leaf is left blank, and the author, instead of going on from the point where he left off, begins entirely afresh, giving a brief chronicle of a view of events picked out apparently at random, from the birth of our Lord to the Conquest, which is mentioned again in quite different language (this only occupies a single page of the MS., pp. 47-49,) and then proceeds in a manner entirely different from before, his style, authorities, and method of abridgment being at once and entirely changed. The history is pursued in the usual manner of the chroniclers, giving the events under each year, and getting gradually fuller as the author approaches his own time.

¹ For this discovery I am indebted to Mr. Stuart A. Moore, who was led to it while examining some MSS. of Geoffrey of Monmouth.

Lambeth
MS.

Wharton, who in the first volume of his *Anglia Sacra*, has given a few extracts from our author, in his preface, § 39, mentions another MS. existing in the Lambeth Library. His words are (p. xxxiv.): “Aliud hujusce Historiae exemplar in Bibliotheca Lambethana reperitur, nulli authori inscriptum, et sine aliqua divisionis nota ad annum 1445 productum, ulterius etiam producendum, ni codex mutatus fuisset.” As there is no mention of this in Mr. Todd’s catalogue of the Lambeth MSS., I could only suppose that its anonymous character, and its agreeing so closely with Henry of Huntingdon in its earlier portion, had caused it to be entered as a “Chronicon Anonymi,” or under the name of the last-mentioned historian. I have accordingly examined every MS. at Lambeth which the catalogue gives under the heads of Chronicon or Henry of Huntingdon—indeed, every one that by any possibility could be the MS. in question—but without success. It is so inconceivable that Wharton, writing in the distinct way he does, was mistaken as to the existence of the MS., that I can only suppose it has disappeared since his time. Cave, Tanner, Fabricius, and others copy his statement as to its existence, but no one besides himself seems ever to have seen it. It should be mentioned that in the extracts he gives, several readings occur which are not in any of the MSS. I have used. It is of course possible that it is at Lambeth after all.

Norwich
MS.

With regard to another MS., stated by Tanner (Biblioth., p. 202) to be at Norwich, I have been more fortunate. I had been told so decidedly that no such MS. was to be found there, that at first I had given up all hopes of it, and it was not till the first ten sheets of the book had been printed off,¹ that on reading Tanner’s

¹ A collation of the two MSS. up to p. 160 is given in the Appendix II. After p. 161 the colla-

tion is given at the foot of the page.

words again, and remembering what his connexion with Norwich was, besides finding mention of the MS. in Blomefield's *Norfolk*, that I determined to examine for myself; and the MS. was discovered among the Registers in the Treasury of the cathedral of Norwich, in excellent condition, except that three leaves have been wantonly cut out of the middle.¹ So much light has been thrown upon the composition of this chronicle, as well as upon the author, by this MS., that a somewhat detailed account of it may be desired.

The MS., which is a thin folio, contains in all 53 parchment leaves at present (excluding fly-leaves), written for the most part in a hand of the latter portion of the 13th century, though a different hand is traceable towards the end. There are also after the year 1290 three interpolated leaves in a later hand, and with different matter from the Cotton MS.² At the end are various documents, in the same hand as the chief portion of the MS., which are mentioned more than once in the body of the MS. as to be found "in ultimo quaterno." The contents are as follows:

1. The history as contained in the present volume from p. 47 to p. 182.
2. The events of the years 1291, 1292. (See Appendix D.)
3. The Papal letter to the citizens of Norwich. (Appendix A.)

These last are written in a different hand, and on interpolated leaves.

4. The documents referred to in the course of the MS., viz., *Magna Charta*, the *Charta de Foresta*, the

¹ My best thanks are due to the Dean and Chapter of Norwich in allowing me to have this MS. in my own charge; and especially

to the Rev. Professor Sedgwick, through whose kind assistance I was enabled to find it.

² See these in the Appendix D.

Excommunicatio super Transgressores Chartarum subscriptarum ; followed by a list of “Capitula ad visum Francoplegii,” and an explanation of Saxon legal terms in French. (See Appendix G.)

5. A list of Kings of England from the Conquest to Edward I., of Archbishops of Canterbury from Lanfranc to Robert de Kylewardby ; of Bishops of Norwich from Herbert to William de Middeltune, and of Priors of Norwich from Ingulfus to William de Kyrkebi, which various later hands have continued to William Castleton.

In comparing this with the Cotton MS. it will be observed that it begins only with the latter portion of Book II. of the history, omitting all the account of the Anglo-Saxon period. And as it terminates with the year 1290, though an important, it is but the smaller, portion of the work to which Bartholomew Cotton has given his name.

That it is an original document there can be no doubt —judging from the style and appearance of the writing, I have little hesitation in pronouncing it to be the autograph of the original compiler. The same hand, and ink of much the same colour, is employed till 1264, after which sometimes the former and sometimes other hands are used ; and the ink shows the entries to have been made at different times, as if each year's events were written down as they happened. It will be seen by referring to p. 140 that it is the year 1264 in which the chronicler seems first to have followed no external authority. It is somewhat remarkable that when the chronicler again finds an author to follow (Everisden), scarcely any of the work is to be found in this MS., which stops in the middle of a word. (See p. 161, note ³.)

Now the Cotton MS. is written in the same hand throughout without any variation, and in the portion common to the two MSS. is evidently a most servile copy of the Norwich MS., almost all its blunders being

copied, and some fresh ones introduced.¹ That it is a copy, the following piece of evidence, among many others, appears conclusive. In pp. 112, 131, the author refers to the sentence of excommunication as to be found “post Cartam de Foresta immediate”; the Norwich MS. adds, “in ultimo quaterno,” i. e. in the last sheet, where it will be found in the place mentioned among the other documents: the writer of the Cotton MS. (where these documents do not appear at all) has copied this exactly, but has expuncted the words “in ultimo quaterno,” as intending to insert the documents, if at all, in some other place. There can be little doubt that the Cotton MS. was intended to be a word for word copy of the other, as far as it goes—as the collation of the earlier portion (Appendix H.) shows how very trifling are the variations between the two, and the few words occasionally omitted may well have been due to the scribe’s carelessness. The only exceptions to this are the omission of the foolish legend of the demon in Hereford cathedral, (see Appendix B.) p. 179 (this, however, the Norw. MS. itself directs to be omitted),—of the passage given in the note, p. 167,—and of the very curious comparison of John de Kirkeby to St. John the Baptist, in p. 174.

The conclusion to which this comparison leads is, I Bartho-
think, that Bartholomew Cotton has no claim to that lomew Cot-
portion of his compilation, which is contained in the ton not the
Norwich MS., viz., pp. 47–182. The style of the earlier author of
the Nor-
wich MS.

¹ The only instance I have observed of an attempt to correct the Norwich MS. in the Cotton, is in the curious passage in p. 129, about the behaviour of Simon de Montfort and Henry III. towards the Gascons. The writer of the Cotton MS., observing that the sentence was defective, being without a verb, has omitted the words *tum rex*

before Wasconienses (see the collation, Appendix H.), and thus referred the whole to Simon de Montfort,—thereby destroying the meaning of the whole passage. In one instance, p. 122, l. 33, the scribe of the Cotton MS. has introduced a *non*, and contradicted himself.

and later portions of the Cotton MS., which are not contained in the Norwich MS., is so entirely unlike that of the middle portion which is, and the manner of abridging other authors so different, that it is scarcely possible that they can be by the same author. And there seems no reason why Bartholomew Cotton, having access to this Norwich MS., should not have copied it, or caused it to be copied, for a large portion of the second book of his history, just as he has taken Geoffrey of Monmouth for the first. External evidence in favour of his being the author there is none; the words *Chronica Cottonis* on folio 1 of the Norwich MS. having been written, as may be seen in the facsimile, some centuries after the MS. itself, and probably only in consequence of its identity with a portion of the Cotton MS. which actually bears Bartholomew's name. As to who the author was, it is of course impossible to conjecture, except that he was a monk of Norwich; indeed the latter portion may very well have been the production of various persons in the monastery filling up the annals from year to year as the events occurred. And were it not for the use that Bartholomew Cotton has made of it, it might have appeared under the title of *Annales Norwicenses*, and ranked with the Dunstable, Worcester, Waverley, or other monastick annals; and indeed this is the title given by Wharton to the few extracts he has printed from it. Searl, formerly registrar of the cathedral of Norwich, in a history of the cathedral, written in 1659, cites a register belonging to the church, which seems to be the present volume, and states it to be by a monk called *Willelmus de Mannington*. It would be interesting to know his authority for this statement.¹ The only name now on the book is that on

¹ I learn this fact from a MS. note by Wharton in his own copy of the *Anglia Sacra*, now in the library at Lambeth. His words are as follows:—"Thomas Searl, ecclésie Norwicensis registrarius,

folio 1, "Radulfi de Fretinham, monachi," obviously a former owner. The MS. is bound in parchment of the last century, which seems to cover the old boards. It became the property of the cathedral church of Norwich, "ex dono Arthuri Branthwayt, Armigeri, ejusdem ecclesiae Seneschalli, 1709."

There is also among the Laudian MSS. in the Bodleian MS. Oxon. Library at Oxford (Laud. B. xvi., No. 675), a MS. containing considerable extracts from Bartholomew Cotton's History, though without any mention of his name, or the source whence they are derived. It is a minute volume, containing fifteen parchment leaves, in a hand of the 15th century. In the beginning Laud has written, in Arabick, "The gift of Stephen Lushington, 1623." Its contents are as follows :—

1. The beginning of the Chronicle as in the Norwich MS., pp. 47-49.
2. The account of Herbert Losinga, from the Liber III. of the Chronicle, pp. 389-391.
3. The events of the year 1287, pp. 168, 169.
4. A list of Kings of England, with the dates of their coronations and deaths, from the Conquest to Edward I.; of the Archbishops of Canterbury from Lanfranc to Peccham; of the Bishops of Norwich from Herbert to R. de Walpol; and the Priors from Ingulfus to H. de Lakenham. To the list of archbishops and bishops the dates of their consecration and death are added; in the list of priors no years are given, but the anniversaries of their deaths, as is the case in the Norwich MS.
5. The events of the years 1272-1279, pp. 146-159.

" in historiola ecclesiae Norwicensis vernacula anno 1659 scripta,
" s̄epius citat librum censualem,
" viz., magnum registrum ecclesiæ a Willelmo de Mannington,
" monacho Norwicensi, compo-
" tum. Hunc asservatum fuisse
" dicit, postquam alia ecclesiæ re-

" gistra a rebellibus surrepta fuisse
" sent. Ex quibusdam quæ citat
" Searlius, constat id non aliud esse
" ab eo quod vidi et pag. 403
" sequent. laudavi." I cannot find
that such a work has ever been
printed.

Since where the Cotton and Norwich MSS. differ, it generally follows the latter, it might have been supposed to have been transcribed from it; but the account of Herbert Losinga is not in the Norwich MS., and thus it may have been copied from the lost Lambeth MS. of which Wharton speaks. It fortunately contains the account of the riots at Norwich, and the burning of the cathedral in 1272, pp. 146, *sqq.*, which has been torn out of the Norwich MS., and thus has enabled me to correct several omissions and corruptions in the text of the Cotton MS.¹

Other MS. extracts. Besides these, I have met with the following collections of extracts made from the MS. in later times. In the Bodleian, MS. Jaines 29 is entitled “*Excerpta ex B. de Cotton qui compilavit tractatum de archiepiscopis et episcopis regibusque Britonum, Anglorum, Dacorum Normannorum.*” This contains miscellaneous extracts, apparently taken at random. In the British Museum, MS. Harl. 776 contains a similar series of extracts. These are both in hands of the 17th century, and were copied out of the Cotton MS. The latter contains also the bull of Gregory X., given in the Appendix A., copied out of the same MS. There is also a MS. (No. 430 in the Catalogus MSS. Angliae et Hiberniae) in the Library of Trinity College, Dublin, containing among much other matter some extracts from the third book of the History, i.e. the *Tractatus de Archiepiscopis et Episcopis Angliae*.

Description of the work.

I proceed now to give some account of the work and its authorities, of the method in which those authorities have been abridged or followed, and of the additional matter introduced by the author.

The first book, as is mentioned above, is a transcript

¹ The account of the fire has been copied from this MS. into a MS. at Cambridge. Univ. Lib., Dd. iii. 83, § 3.

of Geoffrey of Monmouth, and is of course not contained in the present volume. I begin therefore with the earlier portion (pp. 1-47) of the second book, which I believe to be Bartholomew Cotton's own compilation. After a short introduction, taken from various authorities whose names are indicated in the margin, and a list of the kings of England from Cædwalla to Edward I., with the length of their reigns, he takes Henry of Huntingdon for his guide, and copies him closely,—usually in the exact words, with occasional alterations, though frequently abridging the matter,¹ down to the era of the Conquest. The only exception to this is the digression respecting the kingdoms of Kent, the East Angles, and East Saxons, in pp. 25, 26, which is taken from Florence of Worcester. In p. 9 is the only account he gives himself of his authorities, where after copying Henry of Huntingdon's statement that he has followed Bede, he adds, “*Deinde Henrici Hunt. et W. Malmesbiriensis.*” There is nothing directly from Malmesbury (excepting a very few extracts in the later portion of the history) till we come to the Liber III., and as these are the only names mentioned, this affords an additional proof of the bulk of the volume being by a different hand to that which has compiled the beginning and the end. Of his method of abridging, the account of the death of the brother of Athelstan will afford a good instance :

Henry of Huntingdon, p. 745 B.

Bartholomew Cotton, p. 22.

Nec multo post, adversa percussus fortuna, fratrem suum Edwinum, magni vigoris juvenem et bonæ indolis, maris fluctibus flebiliter amisit.

Eodem anno Edwynus, frater Adelstani regis, in mare mersus est.

¹ In some cases a sentence stands | of Huntingdon. See an instance in place of half a page or more | p. 20, l. 9.

Compare also the passage at the foot of p. 26 with the corresponding one of Henry of Huntingdon as given in note¹, p. 27.

As the best method of putting the reader into possession of the way in which the compilation has been made, I proceed to arrange the chief characteristicks under different heads, as by this means a clear idea of the credit due to the chronicler as a skilful or careless compiler can alone be obtained.

Instances
of omis-
sions spoil-
ing the
sense.

Instances of omissions spoiling the sense.

P. 7. l. 11. The word *Sarracenorum*, the omission of which would give an entirely different meaning to the passage, is left out.

p. 9. l. 26. *Libertati* is omitted, without which the passage is not sense.

p. 11. l. 7. Here the direct contrary of Huntingdon's meaning is obtained by omission. See the note.

p. 18. l. 21. By the omission of the nominative, a singular noun is left nominative to the plural *fugaverunt*.

p. 23. l. 8. Huntingdon here is mentioning the victory of Edmund over the Danes, and adds that he took five cities, and mentions their names. Our compiler omits the words *et v. urbes cepit*, but leaves the names of the towns.

p. 31. l. 11. Here by omitting Ethelred's name, in order to abridge the whole sentence, the plural *Kentenses* is left as the nominative to the verbs *vicit* and *destruxit*.

p. 33. l. 28. Perhaps the omission of *mare* here may be set down to the scribe, as also that of *audiens* in the next page, l. 17.

Altering
facts.

Instances of omissions altering facts.

P. 14. l. 4. *cum xxx. navibus*; here H. H. has *xxx. et v. maximis puppibus*: in striking out *maximis*, the *et v.* has been omitted as well.

p. 15. l. 22. H. H. is mentioning a battle fought by Edelhelm, “apud Port cum exercitu Westsexiae;” by the omission of *cum exercitu*, an entirely different and very incorrect meaning is obtained.

p. 18. l. 7. By considerable omissions, which rendered the introduction of the words *duo reges eorum prædicti* necessary, our author has stated that both Basreng and Haldene fell at Reading, though the latter is mentioned as alive afterwards.

p. 19. l. 4. *Cum prædictis regibus*; all previous mention of these has been omitted, though the word *prædictis* has been allowed to remain. Immediately below, l. 7, the destruction of the Danish fleet is attributed to Alfred, instead of the tempest. This, however, is caused as much by what is inserted as by what is omitted.

p. 32. l. 11. The singular omission of the words introduced in brackets can hardly be intentional, and the scribe may easily have been misled by the recurrence of the word *hidis*. This would go to prove that the abridgment was not written out from dictation.

p. 37. l. 27. In the account of the tax, the omission of the sum which the Londoners had previously paid completely alters the sense of the passage.

p. 39. l. 5. In enumerating the countries over which Cnut reigned, *Dacia* has been unaccountably omitted.

Instances of enlargement.

P. 7. l. 9. For Henry of Huntingdon's *contra Aquilonem* he gives *contra Aquilonis partem*. Instances of enlargement.

p. 10. l. 16. *Sed brevi* of H. H. is enlarged into *sed brevi tempore regnavit*.

p. 33. l. 7. *Deus merita sancti martyris ostendit* is enlarged into *Deus meritis sancti martyris multa miracula ostendit*.

p. 37. l. 19. *Duxit* is changed into *accepit in uxorem*.

p. 38. l. 15. *Anno prope uno imperavit* is enlarged to *qui ducatum fere per annum tenuit*.

p. 43. l. 17. For *urbanissimi regis Scottorum* we find *regis S.*, *qui fuit urbanissimus*.

Intentional changes. *Instances of intentional changes of words or facts.*

P. 4. l. 11. Instead of *gloriae singularis* we find *memoriale*, in the account of Cædwalla's abdication.

p. 6. l. 6. H. H. mentions the conversion of the monks of the island of Hii to the Catholick Easter, &c.; instead of *qui erant in Hii*, our author has *in ii locis*. This probably arises from his misunderstanding the word Hii, perhaps finding it spelt Ii, and the supplying *locis* to complete the sense.

p. 12. l. 2. *proiectus in superbiam* is changed into *erectus in s.* So below *pupibus* into *navibus*;

and p. 13. l. 1. *loqui potuit* into *loqui meruit*. These alterations seem made for no reason whatever.

p. 17. l. 28. For *genti miserrimæ* we have *genti patriæ illius*, evidently a fancied improvement.

p. 19. l. 10. Instead of *partem dedit Ceolwifo* we have *pacem Ceolwifo*, a curious change, as enough has been omitted before to make the passage give good sense, though entirely changed in meaning.

Ib. l. 16. For *quatuor puppes* we have *tres naves*.

p. 21. l. 16. In the account of the thanksgivings of the army after the defeat of the Danes, we have, instead of *hymnis et concentibus, h. et confessionibus*.

p. 23. l. 1. The length of Edmund I.'s reign is lengthened from $6\frac{1}{2}$ to 9 years.

p. 27. l. 6. *Martis perturbatione* is changed to *mentis perturbatione*.

Ib. l. 14. *Nostris temporibus* as H. H. writes, is altered to *postea*.

p. 31. l. 17. *Patre* for *pace* (see note ¹⁰) perhaps arises from a misunderstanding of the text.

*Instances of carelessness.*Instances
of carelessness.

- P. 3. l. 29. Harold II. is said to have reigned 6 years.
- p. 4. l. 28. *Nomenque* is given for *nomen et* in a pentameter line.
- p. 5. l. ult. *Juxta mere* is altered to *juxta mare*; a mistake easy to occur if the history were dictated by the author to the scribe.
- p. 6. l. 2. The length of Osric's reign is altered from *undecim annis* to *xix.*; immediately afterwards we have the number *xxvi.* increased to *xxvii.*
- p. 7. ll. 21,23. The mention of the solar eclipse is carelessly repeated.
- p. 8. l. 10. Instead of *quaccumque* we find *v.*, the scribe probably reading the word *quinque*, and putting the Roman figure instead of the word.
- p. 9. l. 15. *Zachariæ papæ* we have *Z. prophetæ*, the name Zachariah misleading the scribe.
- Ib. l. 17. S. Wilfrid is styled Archbishop of York, instead of Bishop, as H. H. correctly says.
- p. 10. l. 8. The MS. reads *insulam* for *in sylvam*, absolute nonsense.
- p. 11. l. 2. The words *familia sua nefanda* have been mixed into one *familanda*, a clerical error.
- p. 14. l. 24. For *victis vitam* we have *victis victum*, though possibly this is intentional.
- p. 19. l. 13. For *multa munera* we have *multa innumeræ*, an easily made, though very absurd, mistake.
- p. 20. l. 10. Instead of *dimidio* the MS. gives *dominium*, the author perhaps wishing to express that Alfred had dominion over all England, and forgetting the verb.
- p. 32. l. 31. For *Australi* the MS. gives *alia*, though no other part is mentioned.
- p. 36. l. 7. In the English words Edric is said to have used the second *Engle* is omitted, though *Angli* appears in the Latin translation of them.

p. 42. l. 28. A sentence in which all the perfects have been changed to participles, and so the sense destroyed.

p. 46. l. 26. The MS. gives *tantam gentem* for *totam gentem*.

Changes of names.

Changes of Names.

We have, p. 6. l. 6., *Egfridus* for *Egbertus*; p. 12. l. 8. *Elredus* for *Osredus*; p. 33. l. 25. *Eadmundum* for *Eadwardum*; p. 41. l. 17. *Wrsi* for *Eadsi*; p. 45. ult. *Godwynus* for *Edwinus*; all of which may be set down to carelessness. I have taken no notice of mere difference in the spelling of names.

Change of order and construction.

Changes of order and construction.

These may be observed frequently, the author changing a perfect into a participle, or the reverse, and then expecting that the rest of the sentence may be left unaltered; occasionally the verbs have been left out altogether. Among other instances may be mentioned—

p. 5. l. 27. Here by altering *succedens* into *successit* the sentence is made very awkward.

p. 13. ll. 13, 20. The two paragraphs here have been interchanged, but the numbers of the years in which the events took place left unaltered.

p. 17. l. 14. Instead of *inducias et equos ab iis acceperunt*, we have the very inelegant *inducias datis cquis dederunt*.

p. 42. l. 20. for *misit filium suum in Scotium conquirendum* we have *m. f. s. in Scotia ad conquirendum*, evidently with an idea of obtaining greater elegance of expression.

Instances of the change of order may be found by consulting p. 7, note 7; p. 10, note 6; p. 16, note 12; the order in each case being changed for the worse.

Additions.

Additional matter introduced.

The facts introduced by our author in this portion of his work are very few and unimportant, and just those

which might be expected from an inhabitant of the eastern counties. Thus he inserts, p. 6, the account of S. Guthlac's death at Croyland, and (pp. 27, 28) considerably enlarges Henry of Huntingdon's list of abbeys in the Isle of Ely. Besides these (p. 8), in the account of Bede's works, he adds that he wrote "De nominibus Episcoporum totius Angliae tunc existentium," a point especially concerning one, who like our author, has written a similar treatise. In p. 11, Charlemagne is called the first Emperor of the Franks. In p. 22, the epithet *Transhumbrum* applied to the Danes limits Athelstan's victories over them. In p. 29 he mentions the posthumous miracles of Edward the Martyr; and in p. 42, that the invasion of Scotland by Siward was undertaken in order to avenge the death of his son. In his abridgment of the reign of Edward the Confessor he introduces the legend of the ring, and mentions Havering¹ as the scene of the gift. This seems to be an invention of the author's own, as no one, neither Osbern, who is the first to mention this legend, nor Aelred, have mentioned this place as its supposed scene. He also gives some additions respecting Edward the Confessor's intentions as to his successors.

In some cases errors are introduced. In p. 23 Anlaf is called *rex Hiberniae*. The Saxon Chronicle tells us he was "of Ireland," but not that he was king. So too, in the same page, Edmund's place of burial is said to be the Church of S. Augustine, apparently a confusion with the day on which his murder took place. And worst of all, in the account of Harold I., the words "filium ducis Godwyni," have been introduced, so as to confound him with Harold II.

Henry of Huntingdon's errors are very rarely corrected. Thus, in p. 21, he follows him in calling Ethered the

¹ i.e. Havering Bower, in Essex, a favourite resort of the Confessor.

the father of *Æthelfleda*; so also in p. 23, in calling Edmund I. the son, instead of the brother, of Athelstan. In one instance, however, he has certainly corrected an error, p. 5. l. 8, in giving *Withred* for Huntingdon's *Nithred*, who thus has made two kings out of one, deceived by a faulty MS. (compare Petrie's note on the passage, *Mon. Hist. Brit.*, p. 723^b). See also p. 22, l. 4, and the note there.

The only other instances of variation that seem worthy of remark are, the manner in which the advice of Henry of Huntingdon, on so many of the kings, resigning their thrones, going to Rome, is cut short with an etc. (p. 5), although in the following page a similar sentiment appears at length; and the very strange abbreviation of the list of towns founded by *Æthelfleda* (p. 21. ult.), where two only are mentioned by name. A similar causeless omission may be seen at the end of p. 32, where from the list of counties plundered by the Danes, Sussex and Berkshire have been dropped, it is difficult to conceive for what reason.

On the whole, then, our conclusion with respect to this, the first portion of Bartholomew Cotton's History, must be, that it is an abridgment of his authority frequently careless, and sometimes incorrect, and rendered still more so by the inattention or incompetence of the scribe. It seems most probably to have been written out from a MS. of Henry of Huntingdon, marked for the purpose by the abbreviator, and never to have been revised by himself.

Which MS.
of Hun-
tingdon
used?

We have next to consider which of the MSS. of Henry of Huntingdon's history our author used for his compilation. It will be seen that his readings most generally correspond with those of the Norfolk MS., now marked No. 48 in the Arundel collection in the Herald's College, which in the *Monumenta Hist. Brit.* is called A; or at least that it is the recension of the

text which this MS. gives that he for the most part follows. The following collation of the chief points of agreement and disagreement, when this MS. differs from the others, will make this clear.

Instances of Agreement of Bartholomew Cotton's Abridgment with MS. A. of Henry of Hunt. Instances of agree-
ment with MS. A.

P. 8. l. 9. *Omeliarum Evangelii ii.* is inserted in the list of Bede's works (though in a different place to what it is in Henry of Huntingdon).

p. 9. l. 13. *rebellabant*, where the other MSS. give *debellabant*.

Ib. l. 18. *xxx. annis*, where the other MSS. give *decem*.

p. 12. l. 7. *amicus Dei*; the other MSS. reading *amicus Domini*.

p. 16. l. 9. *apud Tenet* is inserted as the place where the Danish army wintered.

p. 17. l. 2. *in* for *super*, which the other MSS. read. The sentence, however, here is slightly altered, and *regnum* inserted. Still the *in* seems to come from MS. A.

p. 18. l. 18. *Wyletone*, where the other MSS. read *Wintune*.

p. 31. l. 27. *Wlfketel*, where the other MSS. read *Usketel*.

p. 35. l. 3. *fortiter obstiterunt*, where the other MSS. read *viriliter restiterunt*.

p. 37. l. 27. *lxxii.* where the other MSS. read *lxxxii.*

p. 39. l. 5. *namque*, where the other MSS. read *enim*.

p. 46. l. 22. *dum coirent exercitus*; *dum* seems derived from *dudum*, which MS. A. gives; the others have *dū*.

p. 47. l. 9. *ictus*, where the other MSS. read *per-*
cussus.

p. 47. l. 11. *fratrem ejus*; the other editions insert *et* and omit *eius*; *fratres*, as all the MSS. of H. II. read, has been incorrectly altered by the copyist.¹

On the other hand it is necessary to observe the following

Instances of disagreement with MS. A. *Instances of his Disagreement with MS. A., when it differs from the other MSS.*

p. 47. l. 11. *Oxoniam*, the scene of Offa's battle against the men of Kent. Here MS. A. rightly gives *Ottamford*.

p. 14. l. 9. *regnorum*; MS. A. gives *regnorumque*; but the omission of the copula was made necessary by our author's omission of the previous verb.

p. 15. l. 18. *xxxiii. naves*; MS. A. gives *xxxiv.*

p. 27. l. 9. *enim*; MS. A. reads *namque*.

p. 28. l. 23. *quod*; MS. A. reads *quo*.

p. 29. l. 13. *regem*; this is an abbreviation of *vitam regis*. MS. A. has *gentem*.

p. 34. l. 9. *navibus*; MS. A. reads *puppibus*.

Ib. l. 27. *cognomento* is evidently altered from *cognominatus est*; MS. A. has *vocatus*.

p. 36. l. 21. *Molaniam* (the scene of the combat of Cnut and Edmund Ironside); MS. A. has *Olanie*.

p. 43. l. 24. *pulsus est in Ponticam provinciam*; for *est* MS. A. reads *venit*.

The conclusion to be drawn from these instances will be, that, although the MS. used by our author differs in some slight respects from MS. A. (I think that three, at least, of the above instances of disagreement cannot be accounted for by supposing them to be his own alterations), yet that in general it agreed with it, and that thus the recension of the text

¹ In the Liber Tertius of our author's work (p. 354) the list of the first Christian kings of England | is taken from this MS.—*Mon. Hist. Brit.* p. 720, note a.

of Henry of Huntingdon, which he followed, is very nearly that which we have now in MS. A. of that chronicler.

The second portion of the chronicle, that namely occupying pp. 47-137, is, as has already been stated, composed in a very different manner from the former. Instead of following one authority, many have been used, and these are far more closely copied than Henry of Huntingdon in the first part: the manner of abridgment being very different. The additions to the older chronicles increase both in number and importance. A large number relate to the monastery of Norwich, in which this portion was certainly compiled.

The principal authorities followed are Roger of Wendover and Matthew Paris; and it is, I think, capable of proof that our author had the MSS. of both these chroniclers before him while composing his own work, using now one and now the other. For while many of Matthew Paris's additions are introduced, we often find in the next sentence some words which Roger of Wendover only contains, while in many instances the headings peculiar to the latter chronicler form the bulk of our author's abridgment. In some cases he appears to have made his own sentences, by comparing the words of the two, and taking one expression from one and one from the other. The other chroniclers used are, Radulphus de Diceto, William of Malmesbury, Henry of Huntingdon in a very few instances, Roger of Hoveden perhaps in one instance (p. 74), Florence of Worcester in one (p. 59), and in some instances Taxster (of whom more hereafter). The result of following different chroniclers,—taking one sentence here and another there,¹—produces its natural result of inelegance and occasional obscurity; and in some instances

¹ Changes are frequently made from one chronicler to another, and then back again, two or three

times in the same sentence. Instances may be easily found by the help of the marginal references.

the same fact is mentioned twice from different chroniclers. We find frequently faulty constructions—sentences entirely without verbs; the form of a clause so altered as to lose its meaning, and the facts themselves sometimes distorted by careless abbreviation.

Matthew
of West-
minster.

Besides the above chroniclers, among the names in the inner margin will not unfrequently be observed that of Matthew of Westminster. As the work which goes under this name is carried down to 1307, and as this portion of the present work was certainly composed not later than 1272,¹ our author certainly could not have had the former chronicle in its present shape. It is worthy of especial remark that by far the greater part of the insertions common to our chronicle, and that called Matthew of Westminster's, consists of notices of ecclesiastical changes, and especially of those in the diocese of Norwich. See pp. 49, 53, 54, 56, 58, 67, 68, 77, 78, &c.² This might at first sight lead us to suppose that this was the original, and that the author of the *Flores Historiarum* had made use of these Norwich annals as one of his authorities. But a closer examination into the passages common to the two has led me to believe that the Norwich compiler is not the original of the two. One or two instances will make this clear.

Bartholomew Cotton, p. 50.

Anno gratiæ 1072 generale concilium regni Angliæ, de primatu Dorobornensis ecclesiæ super Eboracum celebratum est vi. idus Aprilis. Rex Willenus Scotiam adiit; accepto regis Scotorum homagio, remeavit.

Matthew of West., p. 227.

Anno gratiæ 1072 generale concilium regni Angliæ de primatu Dorobernensis ecclesiæ super Eboracensem, celebratum est sexto idus Aprilis. Et tandem decretum est, quod præponi debet [Ed. habet] Cantuar. et ei subici per omnia Eboracensis. Rex etiam Guillelmus Scotiam adiit et hostiliter invasit, credens aliquos ibidem de

¹ This is the last year which the original hand has written in the Norwich MS.

² These passages will be at once found by observing the marginal references to Matt. of West.

hostibus suis indomitis et profugis
penes regem, vel suos delituisse.
Sed eum nullum ibidem reperisset,
accepto regis Scotorum homagio,
ad propria remeavit.

I think there can be little doubt that Bartholomew Cotton has here abridged Matthew of Westminster, and not the latter enlarged the former. The facts are given in Matthew Paris, and probably Matthew of Westminster obtained them thence; but it is his abridgment that our historian has here used.

Again, in p. 69, l. 7, anno 1153, the repetition of the mention of the death of Pope Eugenius can only be accounted for on the supposition of two different chroniclers being copied; and Matthew of Westminster mentions this, in contradistinction to Roger of Wendover, under this year.

The only conclusion at which I think we can arrive, with any degree of probability, is that the Norwich chronicler had access to the earlier portion of the history we now have under the name of Matthew of Westminster; and thus that this latter chronicle was composed at different periods. The earlier portion may very well have formed the annals of some monastery, and so have been lent to the Norwich monks for their use, and from its containing so many references to the diocese of Norwich, which other chronicles do not contain, possibly composed in a monastery in that diocese.

I proceed to show in what way the abridgment of this portion has been performed, by giving instances of its chief characteristicks, as has been done for the first portion.

Instances of Omissions spoiling the sense.

Instances
of omis-
sions.

P. 52. ult. The verb *præcepit*, on which the whole sentence depends, is omitted;—so with that in the first line of the next page.

p. 57. l. 15. *orta*, which is necessary for the sense, is omitted.

p. 58. l. 5. The verb, *fuctus est*, to the sentence is omitted.

p. 59. l. 9. Here a legend of S. Frideswithe is suddenly cut short at the beginning, and a totally different meaning obtained to what the authority gives.

p. 62. l. 16. Here the verb is omitted. This is also the case in p. 64, l. 28, where we have nothing but participles. So also p. 125, l. 25, where the verb *habeat* has to be inserted to make sense.

p. 74. l. 14. The sentence is made nonsense by the omissions.

p. 77. l. 10. The construction has here been altered ; and when the abbreviator came to the end of the sentence, he forgot that a verb was necessary for the sense.

Ib. l. 35. The sentence is nonsense without the word *indulgentiam* being supplied.

p. 79. l. 10. The words inserted in the text in brackets, *oceano, munitiones obtinuisse*, are absolutely necessary for the sense. It is difficult to suppose that the abbreviator ever read over his work when such an instance is observed. The same may be said of the account of Richard I.'s capture of a Turkish vessel, p. 85, l. 19. See too p. 111, l. 27.

p. 89. l. 9. Here a solecism *armatos* for *armati* is introduced by abbreviation. See the note on the passage.

p. 90. l. 21. The account of Richard's disposal of his body is rendered nonsense in the same way. See also an unfinished sentence, p. 95. l. 26.

p. 115. ll. 4, 5. A singular error is introduced by abbreviation. The chronicler has omitted the statement that the king from York "Londonias properabat;" he then omits the words *in urbe Londoniarum*, and puts *ibidem* in their place, forgetting the previous omission,

and thus *ibidem* can only refer to York; inserting *civitatis* in the next line, which makes Roger Niger bishop of York instead of London.

Ib. l. 16. Here by the omission of all mention of the Jews, the penalties exacted from them are put on the Londoners. See the note.

Ib. l. 18. So good an example is afforded here of the errors produced by abbreviation, that I give the authority and the passage side by side.

Roger of Wendover, iv. p. 210.

Bartholomew Cotton, p. 115.

—
Comes autem Britanniæ, regem reverenter et cum honore suscipiens, tradidit ei municipia regionis illius et castella, nobilesque Britanniæ multi ad eum venientes homagia fecerunt et fidelitatem ei juraverunt.

—
Comes Britanniæ, cum omnibus nobilibus suis eum reverenter suscipientes, homagia fecerunt eidem, et fidelitatem juraverunt.

Here the abbreviator, bringing the *comes* and the *nobiles* together, alters *nobilesque* into *cum nobilibus*, and then carelessly changes *suscipiens* into the plural, leaving the plural verb also at the end of the sentence.

Instances of Carelessness.

Instances
of carelessness.

P. 57. l. 8. A date (iiii. kal. April.) is affixed to the mention of a great mortality;—at the same time the necessary verb is omitted.

p. 60. l. 27. *Rotomagumque reversus est.* Our author has forgotten he has only a participle previous to this, and so wrongly inserted the copula. A similar error occurs p. 68. l. 31, *seditque*, p. 69. l. 26, where *et* is wrongly inserted.

p. 67. l. 3. The death of Celestine and accession of Eugenius are here mentioned a second time under a wrong year, and the intermediate pope Lucius omitted, although he had been mentioned only 8 lines above.

So below, l. 26. David is made to decorate with arms a very different person from the real one. See the note.

Ibid. l. 21. A gross blunder is here the result of copying Wendover's headings, which has proved a frequent source of error. He has "Quod idem imperator regem Francorum et ejus exercitum circumvenit," as the heading of the chapter, the "idem imperator" referring to Manuel, emperor of Constantinople; but as the chapter begins, "A.D. 1147. Imperator Conradus," our author has taken Conrad for the emperor, and substituted *Conradus* for *idem*. See also p. 87, note ⁴.

p. 68. l. 1. Geoffrey's accession to Normandy is repeated, though in a different form.

p. 71. l. 12. *Repetunt* for *repetivit* looks like a clerical error.

The same page affords an instance of the great carelessness with which proper names are written, the anti-pope being called *Othoniarius* and *Othonianus* in two consecutive lines, while soon afterwards, p. 73, he is called *Octavianus*.

p. 72. l. 32. *Episcopo* is added to John of Oxford's name.

p. 76. l. 5. "Per quem sacri profusio olei Domino consecravit." The insertion of *per* shows it to have been the author's intention to change the construction, and use a passive verb. He has however forgotten this on coming to the end of the sentence. Below, l. 33, *agens* for *agentem* is a careless error.

p. 77. l. 20. "Godefridus, comes Britanniæ," an error for *Galfridus*.

p. 86. l. 1. The introduction of *et* spoils the sense.

Ib. l. 16. *Tedium* for *reditum* is perhaps a clerical error. The sentence at the bottom of the page giving the account of Richard's seizure of the camels is an instance of hopeless confusion produced by clumsy abbreviation.

p. 91. l. 7. *Ungens* for *unxit* must be put down to the author forgetting the manner in which he was intending to alter the sentence.

p. 92. l. 28. The king of France is stated to have taken Radepunt, which is incorrect, an error due to abridgement. In the next sentence the verb is omitted.

p. 100. l. 2. *Et cum* for *rem*. An error difficult to account for.

p. 109. l. 6. "Caput suum amputavit;" a singular error, but *suum* is continually used by writers of this date for *eius*. Our author, however, has altered *eius*, which Matt. Par. gives.

p. 116. l. 30. *Tempore suo* for *emptione* appears a clerical error.

p. 124. l. 11. The change of *proponentis* into *proponens* must, I think, be set down to carelessness. It would make it the intention of the Count of Flanders to attack Scotland, instead of that of Henry III.

Instances of using more than one chronicler in the same sentence.

P. 49. l. 20. *Pridie nonas Aprilis* comes from Matt. of West, while our author is copying Diceto.

p. 50. l. 11. *Retrudi* comes from Matt. Par., the rest of the sentence from Matt. of West.

p. 51. l. 6. The account of the events of this year 1078 is directly taken from Matt. of West., but the last word *devastavit* is altered from Roger of Wendover.

Ib. l. 12. Here in a sentence from Matthew Paris an alteration from Matt. of West. is introduced.

Ib. l. 31. Matt. of West. is the authority ; but the name of the monastery where Queen Matilda was buried comes from William of Malmesbury ; and in the same sentence two lines below, *aera vel jugera* is from Roger of Wendover.

p. 53. l. 1. William of Malmesbury, who is the authority, has *ordinatis bene rcbus*. Roger of Wendover, *ordinatis bene rebus omnibus*. Our abbreviator gives *ordinatis bene omnibus*.

Ib. l. 30. The date of the storm is given from Florence of Worcester, though the account comes from Matt. of West.

p. 54. l. 2. Here the date of S. Anselm's consecration is inserted from Matt. of West, into a sentence from Diceto.

p. 56. l. 14. In the legend here taken from Malmesbury, some words are introduced from Matt. of West., and the chronicler seems to have become confused between the two authorities. See the note on the passage.

p. 58. l. 21. *Multis suffraganeis episcopis præsentibus*; *episcopis* is introduced from Matt. of West., while Wendover is the authority followed.

p. 126. l. 14. *Per triennium*, an important limitation omitted by Matt. Par., is inserted from Matt. of West.

Repetitions of facts from different sources. *Instances of repetition of the same facts from different Chronicles.*

Pp. 53, 54. The appointment of S. Anselm to Canterbury is given under the year 1092 from Matt. of West., and 1093 from Diceto.

pp. 55, 56. Pope Paschal II.'s accession is given under the years 1099 and 1100. See note¹, p. 55.

p. 61. l. ult. The accession of Innocent II. is mentioned from Matt. of West., and under the next year again from William of Malmesbury.

p. 68. Under the year 1152 the return of Henry into England is mentioned twice in the same paragraph, in very different language, from Diceto and Wendover.

p. 69. Under the year 1153, the pope's death is mentioned, though it had been already given under the previous year. See the note on the passage.

p. 71. The mention of the marriage of Prince Henry under 1160 from Diceto comes in very awkwardly between the previous mention of the proposition, and the next of the espousals, from Matt. Paris.

p. 111. l. 9. The mention of this tax occurs again three years after, p. 112. l. 9; apparently a piece of carelessness.

It has been already stated that our author appears to have had the two MSS. of Wendover and Paris before him, and to have used sometimes one and sometimes the other. In some instances the characteristicks of the two will be found mixed up in the same sentence. In the following case, perhaps the most striking instance of this, the reader will be able to see the way in which this is done, by the three chroniclers being exhibited in parallel columns ;—

Roger of Wend. iii. p. 70.

Matt. Par. p. 172.

Barthol. Cotton. p. 87.

Anno gratiæ 1193 rex Richardus remansit in custodia dueis Austriae, donec ipsum vendidit imperatori Romano pro sexaginta milibus libris argenti ad pondus Coloniensium, et tunc feria tertia post Ramos Palmarum ipsum addueens diligenter custodiri fecit.

Anno Dominicæ nativitatis 1193 rex Richardus remansit in custodia ducis Austriae, donec ipsum vendidit imperatori Romano pro sexaginta milibus librarum argenti ad pondus Coloniensium. Quem feria tertia post Ramos Palmarum adducens, diligenter custodiri fecit.

Anno gratiæ 1193 rex Ricardus remansit in custodia ducis Austriae, donec ipsum vendidit imperatori Romanorum Henrico pro sexaginta milibus librarum argenti, et tunc feria tertia post Ramos Palmarum ipsum adducens, diligenter custodiri fecit.

The variations between the three are pointed out in the note on the passage.

Other instances of this will be found in the following passages :—

p. 73. l. 3. Matt. Par. is being followed, but the incorrect *magnatibus* for *magnatum* is introduced from the MS. of Wendover. So immediately below l. 7. *se* is introduced.

p. 74. l. 7. Here is an instance of the change from Paris to Wendover. Speaking of the monks of Pontigny, Paris says, “monachi *omnes* exhibuerunt humanitatem ;”

Wendover, “monachi omnem exhibuerunt humanitatem,” and him our author follows.

p. 80. l. 1. Here he is certainly copying Matt. Par., as he follows him in his statement of the length of Pope Alexander’s papacy, from which Wendover differs, but soon afterwards goes off to the headings from the MS. of Wendover.

p. 82. l. 29. Here is another curious instance of the sudden change from one chronicler to the other, in the account of the first acts of Richard I. See the note on the passage.

p. 83. l. 7. *Episcopum unum.* Matt. Par., who is the authority here, omits the *unum*, which Wendover gives. Below, ll. 22, 24, the readings *dotarium* and *dimisit* show that he has changed his guide to Wendover.

p. 85. l. 18. *Exercitum domini.* It is difficult to believe the words *regis Francorum*, which Wendover, whom he is copying, adds, would have been omitted, had not Matt. Par. set the example.

p. 89. l. 28. Here the trifling change of *tenues* (M. P.) for *tenui* (R. W.) shows he has the two before him, as immediately above the heading peculiar to Wendover occurs.

Which MS.
of Matt.
Par. used ?

The question, as to which MS. of Matthew Paris he had access, is easily answered;—it must have been the Cotton MS. [Wats’s C.], or a MS. of the same recension. This appears from his occasionally introducing the additions peculiar to that MS.; *e. g.* p. 65, the capture of the Earl of Gloucester; p. 99, the account of King John’s taxing the Cistercians; p. 108, the defeat of the French fleet under Eustace the monk, to which our author has added some additional details; and in p. 110 the mention of Henry III.’s seal. In one instance he seems to have used the MS. of the Historia Minor, in giving, p. 102, *Brakele* instead of *Stamford*, as the place where the barons met in 1215.

*Instances of intentional alteration.*Intentional
alterations.P. 50. l. 28. *Pruina* is given instead of *glacies*.p. 52. l. 5. *Cinavit* for *insignivit*.

For changes like the above no cause can be assigned ; generally something is gained in shortness ; for instance, ib. l. 7, we have *subjugavit* for *armis adquisierat*, and *inclinavit* for *acclivem fecerat*. The same is the case with changes of construction.

p. 96. l. 26. *hyemales inducias* for *biennales inducias*.

p. 98. l. 4. Here by the change of *satius* into *facinus*, and the introduction of some words afterwards, a very different and somewhat obscure sentence is produced.

p. 100. l. 27. *libras argenti* for *libras esterlingorum*.

p. 116. l. 15. The name of the justiciary Stephen de Segrave has been put in the place of that of Hubert de Burgo.

p. 121. l. 24. The legate summons the abbats of the Black Monks to appear before him. Matt. Par. says, in *ecclesia S. Martini* ; our author alters this to *in octav. S. Martini*, a singular change.

But the most frequent changes in this respect are, Dates. as might be expected, in the case of *dates* and *numbers*.

A few examples are given.

P. 50. l. 27. We find *xi. kal. Maii* for *vi. kal. Aprilis*, as the date of the earthquake of 1076.

p. 51. l. 28. *v. idus Aprilis* for *idibus Aprilis*, the death of Queen Matilda.

p. 54. l. 15. *viii. idus Aprilis* for *viii. kal. Aprilis*, the date of Wlstan's death.

Below, *idus Aprilis* is given as the date of the Council of Clermont ; and a double date, by a singular piece of carelessness, is given to the capture of Antioch.

p. 55. l. 2. Pope Paschal II.'s date is incorrectly given.

p. 58. l. 22. *vii. kal. Aprilis* for *vii. kal. Maii*, the date of S. Anselm's death.

p. 76. penult. *vi. kal. Aug.* for *viii. idus*, the date of the death of Henry Bishop of Winchester.

p. 126. l. ult. *festo S. Johann. Bapt.* for *octav. Purificationis.*

Numbers.

Alterations of *numbers* occur very frequently.

P. 59. l. 22. The number of the lives lost at the fire of Worcester is increased from 18 to 21.

p. 74. l. 11. *quatuordecim denarii* appears instead of *quatuor* in the account of the tax for the Holy Land.

p. 96. l. 28. *decimam* for *tertiam decimam* in a similar passage.

p. 101. l. 3. *quadraginta milia libras* for *sexaginta.*

p. 132. l. 30. The number of Jews detained in the Tower is given as *lx. et viii.* Matt. Par. has *plus quam viginti tres.*

The numbers given by the authorities followed are frequently increased or diminished by one, a mistake easily committed in writing the numerals in Roman letters.

Names.

Instances of Alteration of Names.

P. 50. l. 7. *S. Albani* for *S. Audoeni.*

p. 61. l. 30. *Wygornensis* for *Wintoniensis*; the same error in p. 64. l. 22.

p. 65. l. ult. *Marescallus* for *Martel.*

p. 83. l. 3. *Elyensis* for *Treverensis.*

p. 84. l. 12. *Remensem civitatem* for *Januensem civitatem.*

Occasionally we find amplifications, *e. g.* p. 58. ult. *vita jussit privari*, for Wendover's *vita privavit*; p. 64. l. 5. *de forestis wastum fecit non modicum* for Matthew Paris's *plantavit*; p. 74. l. 22. *motus est* is enlarged into *motus est in iram.* So p. 93, the assise of bread has many amplifications. This perhaps came from an independent sourcee. Reference to it is especially made in a note at the end of the Norwich MS.

The defects of his authorities he makes no attempt to supply : thus p. 52, l. 20, he repeats Wendover's confession of his ignorance of the names of two of the Conqueror's daughters, Adeliza and Matilda.

p. 53. l. 8. Wendover's error of *Leo papa* for *Urban II.* is followed.

p. 59. l. 17. The new Archbishop Radulfus is called Bishop of London instead of Rochester, as Wendover and Paris have done, although our author follows Matthew Paris in his correction of this lower down.

pp. 61, 66. William Bishop of Winchester is said to have died under both the years 1128 and 1142, and to have been succeeded by Henry ; this is also due to Paris. In p. 62. l. 2. also the year of the succession of Bishop Robert to Lincoln is incorrect.

p. 62. l. 17. Matthew Paris's error, mentioning the death of Pope Innocent II. this year, is repeated. Matthew Paris makes two popes of this Innocent II., as he gives afterwards the correct date of his death, where he is also followed by our author, p. 66.

Additional Matter.

Additional matter.

The following are the principal additions due to our chronicler, which occur more frequently than in the former portion of the work.

In p. 57 we have an account of a prodigy in the sky (though I think this has been introduced incorrectly), the mention of a quarrel between Henry I. and his barons, of the foundation of the Church of S. Faith at Horsham, and the establishment of Canons at Salisbury. In p. 58, the dedication of the Church of S. Edburga at Winchester. In p. 60, the explanation of the device on the seal of the Templars. In p. 61, mention of a famine in 1122. In p. 73, the list of the English bishops who went to Rome against Becket differs from the ordinary accounts. In p. 81, we have a curious mention of the loss of the horses in the

defeat of Henry II. in Normandy. In p. 99, the amount paid by the Cistercians of the tax imposed by John; p. 103, the account of John's behaviour after signing Magna Charta;¹ p. 107, the sketch of Pope Innocent III. In p. 108, are some additional details of the defeat of the French fleet under the monk Eustace; and p. 109, of the revelation of the treachery of Louis VIII. In p. 110, we find mention of an edict, at Henry III.'s coronation, for all except the clergy to use chaplets of flowers. Some additional details follow of S. Thomas Becket's translation. In p. 113, details of the odium which Hubert, the justiciary, acquired. In p. 122, the success of Grosteste over his chapter at Lincoln is mentioned. In p. 125, the horror of the English clergy at the Papal exactions, and in p. 126, the conduct of the Pope on receipt of their letters. In p. 127, details of the provisions furnished by the Emperor to S. Louis in Cyprus, the visitation of the monasteries by Archbishop Boniface, and the subjects of the conference of the Black Monks. In p. 128, the behaviour of Henry III. in dismissing the traitor Guasto de Bardo with honour and presents, when brought to him by Simon de Montfort, and p. 129, to the Gascons, whom the latter had charged with treason. In p. 130, is mentioned the diminution of the tax on the Londoners (1253), what they had paid before being allowed to go towards making up the requisite sum. In p. 131, (1254) Richard of Cornwall's destroying his weres. In p. 132, (1255) the troubles of the monks at Winchester under their bishop, the King's uterine brother,—the punishment of the Jews at Lincoln,—p. 133, the doubts of many in the parliament at London as to what was to be done at the King's fresh

¹ The sneer at John as “*novus papalis vassalus*,” in p. 103, is from Matthew Paris, p. 262, though the words are altered. This escaped me in printing the text.

demand for money. In p. 135, we have some very interesting additional particulars of the interview between the papal legate Rustand and the clergy, respecting the Pope's demands in 1256; and in p. 136, some addition respecting certain workmen injured by subterraneous fire in London,—the mention of the provisions of Oxford,—and of miracles at Catteby, at the tomb of S. Edmund's sister.

Besides these, there are many allusions to Norwich matters—the successions of the Priors, the arrival of the Friars Minor at Norwich (p. 113), &c. Among minor additions may be mentioned the addition of the exact date to the death of the Archbishop of Rouen in 1079 (p. 51)—the effect of the drought of 1114 on the Thames (p. 59)—the name (S. Giles) of the hospital founded by Queen Matilda in 1118 (p. 60)—the erection of a church built at Reading by Henry I. (p. 61)—the name of the place *Leonas* where Henry I. died, and his having chosen Reading as his place of sepulture (p. 63)—the additional details of Richard I.'s behaviour on his father's death, (p. 82)—(p. 110) the quantity of money carried off by the legate Walo, and (p. 132) the play on the word Clemens—"in die S. Clementis ipsis iratus non clemens." His private feelings are occasionally shown. Thus he inserts "heu" in mentioning the death of Herbert, first Bishop of Norwich, p. 60; p. 74, l. 4, (1166) his feelings about the Constitutions of Clarendon are shown by the insertion of *iniquarum*; and in p. 120 he expresses his grief on the nonobservation of Magna Charta.

In some cases Matthew Paris's language is softened; for instance, in the account of Simon de Montfort's mission to Rome respecting his marriage, p. 121, he says, "Obtento desiderio suo, de uxore sua retinenda." For this Paris has, p. 471, "Effusa et promissa infinita " pecunia, a domino papa impetravit, ut . . . liceret " illicitis abuti amplexibus." After the year 1230 the

amplifications are considerably increased; and Paris, though still always at the author's hand, by no means so implicitly followed.

Our conclusion then with respect to this second portion of our volume is, that it is a carelessly executed compilation from the authorities above mentioned, with a considerable number of minute additions from sources peculiar to the author or authors,—probably executed in the monastery of Norwich, and certainly by a different hand from the first portion, and at an earlier period.

The third portion of the chronicle is a simple transcript of part of the chronicle of John de Taxster, or Tayster, a monk of Bury St. Edmund's.

^{137-140,}
A.D. 1258—
1263.
Taxster.

Of Taxster's chronicle several copies exist. I have collated the following: ¹MSS. Julius A. 1. in the Cotton collection in the British Museum, and Arundel 6, in the Herald's College, contain this chronicle alone.² But it will also be found embodied with Everisden in Arundel 30, in the Herald's College; it forms a portion of the chronicle which goes under the name of John de Oxenedes,³ (Nero. D. 2. in the Cotton collection); and also follows the chronicle of Florence of Worcester in a well known MS. in Corpus Christi College, Cambridge (No. 92). It is from this last that the only edition that has yet appeared in print is derived. It will be found in the second volume of the edition of Florence of Worcester, edited for the English Historical Society in 1849 by Mr. B. Thorpe. The editor, though he was aware of the fact of its

¹ A list of all the MSS. used in the present volume is given at the end of the preface.

² MS. Harl. 1132 contains a portion of Taxster's chronicle, as far only as the year 1193.

³ This compiler, however, has omitted more than Bartholomew Cotton, although some of the latter's omissions will be found in the former.

being the chronicle of Taxster, and has mentioned his name in the preface, has called the chronicle itself “Continuatio Chronicæ Florentii Wigorniensis.”

The portion in the present volume, short as it is, is so important, and the printed edition so defective, that I have thought it right to collate all the above MSS. with care, as also to point out the defects of the printed edition. It will be seen that I have been able to give several passages with greater correctness than they have previously appeared. The reading *asilum* for *auxilium* in p. 139, l. 18, which is given in two MSS., is a striking instance of the necessity of collating all the copies of a chronicle that exist.

We know the author's name from the two MSS. which contain his chronicle without any other. Julius A. 1. gives it thus:

“Hoc anno [1244] scriptor præsentis voluminis
“habitum suscepit monachicum, dictus J. de Taxster,
“die Sancti Edmundi.”

The same is given in Arund. 6, except that there “de Tayster” is read for “J. de Taxster.” This passage follows the word “interfecta est” in the printed edition, p. 179. l. 30. The portion of the chronicle that is printed, which is all that is of any value, is that from A.D. 1173–1265. It occupies pp. 153–196 of Vol. II. of Mr. Thorpe's edition, beginning “Comes Sancti Ægidii” . . . and ending . . . “feria secunda.” It begins from the Creation, and is a compilation from various sources down to the year 1257. From 1258–1265, when it terminates, it is original, and it is from this latter portion that our author has made his extract. The evidence of this chronicle shows the author to have been a monk of Bury St. Edmund's, but beyond this nothing is known of him.

The variations introduced into the present chronicle are very trifling; the omissions are more considerable. They consist chiefly of those passages relating to

Bury St. Edmund's, in which the Norwich monks had no interest.

The fourth portion of the chronicle, giving the annals of the years 1264 to 1279, is, I believe, entirely original, and of very great importance. It

A.D. 1264-1279. is not impossible that the chronicle of Everisden (see below), and perhaps those of Wikes, and the Waverley Annals, may have been employed by the writer, and I have affixed references to these chroniclers and a few others when the same facts are mentioned. But the accounts are certainly not copied from theirs, and appear to be quite independent.

New facts. Norwich affairs occupy a very considerable space. We gain several new facts, of general interest;—for instance, very full details of the proceedings at Canterbury on the death of Archbishop Boniface. Our chronicler mentions that Prince Edward, then in Gascony on his way to the Holy Land, came instantly back in order to secure the election for his chancellor Robert Burnel;¹ a very vivid picture is given of the prince bursting into the chapter after forcing the doors, and his rage at the monks' steady refusal to be untrue to their duty; the election terminated in the appointment of their prior, Adam de Chillenden,² and the old king showed his rage at the rejection of his son's request by confiscating the property of the monks, and swearing never to take the newly-elected archbishop into his favour (p. 146). We also learn the arrival of the younger Simon de Montfort in England, in order to visit the tombs of his father and brother; and besides many minor matters

¹ The only hint I have found of this elsewhere is in Wilkes's Chronicle, p. 92. He, however, gives no details.

² The Lichfield Canon apud

Wharton, i. p. 116, calls him *William*,—an error which has been repeated by Le Neve. His election was set aside by the Pope, and Robert Kilwardby succeeded.

connected with Norwich, we have a very detailed account of the riots in which part of the cathedral and the monastery were burnt in 1272. This is perhaps the best known portion of our author's history, as besides having formed the source from which all historians of Norwich (either at first or second hand) have derived their accounts of this event, it is extracted at length in Wharton, in Dugdale, and in Blomefield's History of Norfolk. The latter treats it as the work of a partisan, making out as good a case as possible for the monks. There seems in reality no cause for such an opinion; a monk himself, our author naturally does not view the rioters with any particular kindness; but the account bears every appearance of being an honest one, and the writer mentions the reports which the citizens put forward. Very full details of the king's anger and of the punishment of the rioters are given. Several documents are added, and especial reference is made to the papal letter on the subject, (which is printed in the Appendix A.,) relating to the interdict laid on the citizens and their subsequent absolution. Full details also are given of the dedication of the cathedral in 1278.

The author's personal feelings on publick matters are shown by the insertion of *heu*, when mentioning the death of Simon de Montfort (p. 140), and in the affairs of his monastery by a similar insertion in giving the death of the prior Nicholas de Bramertone (p. 143). As an instance of an error, the account of the siege of Rome, as he calls it, (*obsedit civitatem Romæ, &c.* p. 143), by Charles of Anjou in 1267 certainly would give a reader a very different idea of the facts to the true one.

The fifth portion of our chronicle, which contains the annals of the years 1279 to 1284, is a transcript of the corresponding portion of the chronicle usually ascribed to Everisden, a monk and cellarer of Bury of Everisden. The fifth portion, pp. 159-166. A.D. 1279-1284.

St. Edmund's, who has taken up and continued Taxster's chronicle from the year 1265. The chronicle as far as the year 1295 has been printed in the edition of Florence of Worcester published by the English Historical Society, where it follows Taxster, and occupies from p. 196, "Symon filius . . ." to the end of the second volume, being printed from MS. 92 in Corpus Christi College, at Cambridge, and therefore called by the editor "Continuatio Chronicci Florentii Wigorniensis." Unfortunately the editor was not aware of other MSS. being in existence, and though he saw that the writer was a monk of Bury St. Edmund's, seems not to have suspected his identity with Everisden, and thus only made use of the one very faulty¹ MS. The fact too of its being printed as a continuation of Florence of Worcester may have caused it to have been more neglected than its value deserves; for excepting by Dr. Pauli, I am not aware of any use having been made of this chronicle;—and he has evidently no idea of the real author.

The other MSS. that contain this chronicle are MS. Arundel. 30, in the Herald's College, and MS. Nero

¹ I give one specimen of this, among many others. In vol. ii. p. 235, speaking of the king of Arragon, MS. C. C. C. 92. reads, "qui, tam terrestri et navalii prælio " quam etiam inedia quampluribus " snorum consumptis suis occupata, " tandem apud civitatem Parpelo " nam [not Pampelonam], dysen- " teriac incommodo, viam universæ " earnis ingressus est." The editor, not understanding this, has made it worse by altering *occupata* into *occupatus*. The difficulty arises from the scribe of the C.C.C. MS. having left out an entire line after *consumptis*, viz. "thesaurique sui " non modica parte amissa et ab

"æmulis." This, which is in both Ar. 30, and Nero, D. 2, makes everything clear. Other instances of editorial corruptions might be pointed out, were this the place for so doing, where there is not the same excuse. It is difficult to believe the editor could have ever seen his MS. The notes in pp. 180¹, 184¹, 196⁴, 203¹, 227¹ 269¹ and ³, 270¹, 273², 279¹, contain statements that are simply incorrect.

The long interpolation, pp. 250-263, of which the last paragraph is in rubrick in the MS., is not in the MSS. of Everisden.

D. 2 in the Cotton Collection in the British Museum. This last contains only as far as the year 1293, with some variations, especially in the accounts of the battles of Lewes and Evesham, and the fines of the judges, with many allusions to the monastery of S. Benet Holme.¹ Everisden's name is obtained from MS. Arundel. 30, where, under the year 1300, is given the account of the right of the abbey to the manor of Werketon, "Anno regni regis Edwardi
" quarti [the 3 Edwards before the Conquest being
" reckoned; *primi*, however, is in the margin] xx.
" octavo, dominus Joh. de Everisden, tunc celerarius
" Sancti Edmundi, validam expeditionem fecit in par-
" tibus Norhamptone apud manerium de Werketon de
" pastura, quae [MS. qui] dicitur Butoneris, sicut in
" registro Cantoris continentur."

That the chronicle was composed in the reign of Edward I. there can be no doubt, as he is mentioned several times as the reigning king. A great part of his account of this reign seems to have been written at intervals as the events occurred; thus under the year 1255 he has mentioned "Hic attensus fui." Down to the year 1296 the MS. Ar. 30 is in the same hand. After 1301 there is an omission till 1313, when a few slight notices occur till 1334, in another hand, and in a third an entry of 1382. The portion extracted by our chronicler contains the same additions respecting the monastery of S. Benet Holme, and also the same omissions, as are found in Nero, D. 2, the authorship of which is usually given to J. de Oxenedes. I J. de Oxen-
conclude that that author borrowed Everisden's MS. nedes.
while in progress, for his own chronicle, and then lent it to the monks of Norwich for theirs. It is,

¹ Probably before the present volume is published the publick will be able to form their own judgment of this MS. through the labours of Sir Henry Ellis.

however, somewhat remarkable that the Norwich MS. omits the greater portion of this,—stopping suddenly in the middle of a word (p. 161, l. 22, *magister*), and going on, after the interval of a blank page, to the year 1285, where the matter is again original. The writer of the Cotton MS. must, therefore, have borrowed the other for himself.¹ I have collated all the MSS. with each other, and with the printed text of Everisden, printing in large type those passages which are not there to be found, and which have consequently come from the MS. of Oxenedes.² The pages will thus exhibit at sight the additions Oxenedes has made to Everisden. Besides the alterations thus named, there are considerable omissions, which have been indicated as before.

Of the matter, as it has been before the publick since 1849, nothing need be said. The only alteration our chronicler seems to have introduced of his own is the curious name *Walkiniana* given to the princess Elizabeth, who was born at Rhuddlan in 1282. (p. 163.) It may be remarked that in Nero. D. 2 the name has been altered; Elysabeth is written over a very manifest erasure.

The sixth portion, pp. 166–182, A.D. 1285–1291. The sixth portion of our chronicle, which goes down to 1291, is entirely original, and contains many facts not to be found elsewhere. Norwich and its neighbourhood, and especially Yarmouth, still occupy a considerable share in the events mentioned. The

¹ It is of course possible that the Norwich MS. is imperfect; the *Ma-* of *Magister* ends both a page and a gathering; and the next page (the first of the new gathering) is blank, the annals of the year 1285 beginning on its obverse;—this is in a different hand and ink, and

evidently written at a later time, doubtless contemporary with the events mentioned.

² These will of course be found in Sir H. Ellis's edition.

³ She is, however, in the later portion of the chronicle called Elizabeth as usual.

visits of the justices itinerant are mentioned. The election of Ralph de Walpole to the bishoprick is described at full length, the king, who was then in Arragon, having given his consent to a free election, to obtain which two monks had been sent; the new bishop elect set off again to obtain the royal assent and was joyfully received on his return. Our chronicler, however, tells us of his unpopularity in the diocese—an instance which goes to prove the writer's good faith, as he evidently was very well satisfied with the election himself. Of this bishop's visitation of his diocese, and the dangerous floods of 1287 and 1290, we naturally find mention. At Yarmouth we have mention of the new stone wall to the cemetery, erected in 1286, and its destruction the following year by a tempest;—the quarrels between the sailors of Yarmouth and those of the Cinque Ports, and the complaint of the former against the latter before Parliament,—the dedication of the church, and other local details. Among matters of more general interest are the curious lines (p. 167) about John de Kirkeby, bishop of Ely, who had been formerly chancellor, described as a man who “in diebus suis nimis singularis existebat;” and the remarkable account of his death, p. 174. Our author has evidently no love for him, as he speaks of him as preparing a way for the king “ad lumbum inferni,” a remark which the Cotton MS. has struck out. Very full and interesting details are given of the punishment of the judges in 1289, especially of the flight of Thomas de Weyland to Babwell,¹ near S. Edmundsbury, and his assumption there of the habit of a monk; of Henry de Bray the escheator,² who twice attempted suicide after his capture; and of Adam de

¹ Babwell, or Grey Friars, just outside the town. See Dugdale's *Monasticon*, t. vi. 1532.

² He is called *eschaetor et justiciarius Iudeorum* in the Dunstable Annals, p. 577.

Strattone, clerk in the exchequer,¹ who is described as being arrested on two separate occasions. The first time (p. 171) he was accused of homicide, sedition, and other excesses. Besides vast treasures, an *armarium*, containing evidences of magical practices, was discovered in his possession, which he destroyed, in spite of the royal seal having been placed upon them. The second offence (p. 180) was the forgery of a deed. He had received a manor from the prior of Bermondsey for his life, and by removing the seal and placing it upon another deed of his own composing, he altered this into a gift to himself and his heirs. He was punished with perpetual imprisonment during the king's pleasure. The very interesting account of the company and the dresses—915 citizens of London dressed out in their “braveries” (*prudentiæ*), and ladies dancing through the streets—at the marriage of the princess Margaret to John of Brabant in 1290, is peculiar to our chronicler. Besides these must be mentioned the details respecting the quarrel with Flanders in the same year, and the arrival of the counts of Holland and Cleves to join the king in Scotland in the next year. This is the last entry in the Norwich MS. as originally written. It is followed by the document giving the submission of the claimants of the crown of Scotland to Edward I., the annals of the years 1291, 2, as given in the Appendix D., and Magna Charta, and the other documents of which mention has been made above.

One or two trifling mistakes may be observed:—thus, p. 176, l. 19, Alfonso III. of Arragon is erroneously

¹ There seems to be some doubt about the office he held. The Dunstable Annals, p. 577, call him *baro de scuccario*. See Foss's Judges, iii. p. 161. Mr. Foss says, p. 160, “What was the precise cause of

“ his disgrace is nowhere clearly stated; corruption is charged by one, and felony by another. The latter is expressly mentioned in several records, but its nature is not described.”

called Petrus ; and in the same page, l. 21, we have Nicholas papa *quintus* for *quartus*—an error the Norwich MS. has committed again p. 433.

This portion was probably executed in the monastery of Norwich, the events of each year being written down as they occurred.

The next portion of the history occupies from the year 1291 to 1298, when the chronicle is brought to a conclusion. I see no reason for doubting that this is the production of Bartholomew Cotton himself, taking up 1291–1298, and continuing the annals he found in his monastery, from the year 1291. The chief feature is the very large and valuable collection of papal bulls, royal letters, and other documents, the greater portion of which are now for the first time published, although a considerable number are in print in various historical collections.¹ I have, as above stated, collated these with the copies given in the respective collections, printing the additions, when there are any, in the usual type, the rest being printed in small. A list of them will be found at the end of the preface. Among them, the copy on the emperor's side of the treaty between Adolf of Nassau and Edward I., and the letter of the traitor Thomas Turbeville to the provost of Paris, with the account of his execution, are perhaps the most interesting and valuable. Many relate to the affairs of the Holy Land after the loss of Acre in 1291, and to the visit of the cardinal bishops of Albano and Palestrina to England in order to bring about a peace with France in 1295. A question naturally arises as to what means Bartholomew Cotton had of possessing himself of copies of these documents. In many instances the answer is obvious enough. The cases of royal letters sent to the sheriff

¹ Towards the end the author contained in the volume, which are several times refers to documents as not here. See pp. 315, 316, &c.

of Norfolk, or papal bulls sent by the archbishop to the bishop of London, and by him to the bishop of Norwich, or in documents sent for preservation in the monastick treasuries, his connexion with the monastery of Norwich fully explains. But this will not account for such as the two mentioned above; and this must give us a high idea of his means of obtaining information as to the current events of his time, and consequently of the credit to be attached to his statements. It is somewhat remarkable that most of the documents from Rome are of the year 1294, a year during which the collection of "Vatican Transcripts" now in the British Museum contains absolutely nothing.

That this portion of the chronicle was written contemporaneously with the events narrated there is ample internal evidence. I give two instances, from the account of the proceedings of Boniface VIII., on his election in 1294. After mentioning the pope's letters to various sovereigns, our author adds, p. 258 :

"Et nimis sollicitat festinare passagium Terræ
" Sanctæ; et dicitur quod in propria persona vult
" transfretare.

Again, after mentioning the pope's sending three cardinals,¹ to the kings of France, England, and Germany in the same year, he adds, p. 259, that they—

"Fuerunt apud Florentiam v. die Martii, per quod
" creditur ipsos esse modo in Franciam."

The lengthy account of the election of Pope Celestine V., and of his subsequent resignation, I have been able to trace to no known source. The latter narration is partially known from its being incorporated into the

¹ There seems to be an error in giving the title of cardinal to these persons. I have been unable to identify them in the list of cardinals given in Moreri's *Dictionnaire Historique*. The passage containing

this paragraph and the two following bulls of Celestine V. has the word *vacat* at the beginning and end, written by the same hand that has written the old chalk foliation.

Dunstable Annals ; the latter annalist has, however, abridged the account, and has all the appearance of having copied it from our author. The above cited passages show that it was certainly written immediately after the events described took place.

As to the principal facts preserved by our historian, Principal local details connected with Norwich and Yarmouth still occupy a considerable portion. Many fresh details are, however, given with respect to facts of more general interest ;—for instance, the proposed marriage of Edward I. with Blanche, sister of Philip IV., and the plan for entrapping him at Amiens,—the preparation for the war with France in consequence of the seizure by Philip of all Edward's French possessions,—the general inquisition into property for the taxes in support of the war,—the prophecies found at Rome in 1293,—the Welsh war,—the mission of the two cardinals sent by Boniface VIII. to make peace between England and France,—the doubts respecting the conduct of the Count of Holland,—the treason and execution of Turbeville,—the Scotch war,—the quarrel between the king and the clergy in consequence of the bull “*Clericis Laicos*,”—the refusal of the earl marshal and constable to go into Flanders, and the king's conduct thereupon,—the Flemish war, and Edward's invasion of Scotland,—with an account of the decisive battle of Falkirk. Among many minor facts given by our author we may especially mention the writ against taking ducks' eggs in 1295, (p. 299), when probably the *mallard de rivière* was being brought into its present domesticated state,—the appointment of “*custodes maris*” for the different counties (p. 308),—the account of the marriage of the Princess Elizabeth to the Count of Holland at Ipswich (p. 316), where all the expenses (apparently much to the chronicler's disgust) were defrayed by the people of Norfolk and Suffolk,—the contempt into which the

clerical order fell after they were put out of protection,¹—the king's behaviour in answering the articles presented to him by the clergy in 1297 (p. 335),—and his seizure of the wool, which the chronicler considers a chief cause of the troubles with the earl marshal and other nobles (p. 338). Almost the only personal remark in the whole history is the author's thanksgiving at the peace between the king and the nobles, and the immediate pursuit of the war against the Scotch (p. 339), showing how strong the feeling must have been at the time in England.² The history ends abruptly with the return of the king after the victory of Falkirk to Carlisle, and the retirement of the Scotch into Galloway.

Estimate
of his his-
torical
value.

Enough, it is believed, has been said to show the great value of this chronicle for the history of the first twenty-five years of the reign of Edward I. The facts are clearly told, without, apparently, any unjust bias to either side, when the author is relating the quarrels between the king and the clergy or the barons. In the former case, while the difficulty in which the clergy stood between the necessity of disobedience to the Pope or the king is distinctly stated, there is no exaggeration of the sufferings of the clergy, or the tyranny of the king. The author's sincere joy at the restoration of internal peace throughout the country is the only expression of feeling that escapes him. He must clearly have had very great means of collecting facts, as well of those that took place close at hand in his own or the neighbouring counties, as of those at a distance, and he has certainly made the best use of his opportunities.

¹ Unde clericalis ordo vilissimus et vilior plebe reputabatur; p. 322.

² Sie fuit bona pax reformata inter dominum regem, suos comites

et magnates; et tunc tractaverunt de expeditione contra Scotos, et in omnibus benedictus Deus. Amen.

On the other hand, the careless way in which the earlier portion of the volume—the abridgement of older chroniclers—has been performed, may give some reason to suspect the accuracy of a narrator who has proved himself so careless a compiler. But independently of the supposition, for the truth of which I think ample grounds have been shown, that the latter and earlier portions of the chronicle are by different hands, it is reasonable to expect that far more pains would be taken by a historian while collecting facts for himself, the while only hastily abridging the work of another. And many of the errors are simply repetitions of those of his authorities. This is especially the case with the earlier portions of many of the annals compiled in the way of our author's for the respective monasteries in which they were preserved.¹ And in what is the original portion of this history very few errors, and these of very small moment, have been discovered.

We conclude then with Dr. Pauli² that this is one of the most important sources for the history of Edward I.

Of the LIBER DE ARCHIEPISCOPIIS ET EPISCOPIIS Liber de ANGLIÆ, which forms the third book of the historical work of Bartholomew Cotton, and by which he is chiefly known, little need be said. The greater portion is an abridgement of the work of William of

Archiepi-
scopis et
Episcopis
Angliae.

¹ As an instance of the carelessness with which these chronicles were often compiled, see the *Chronicon Petroburgense*, edited for the Camden Society by Mr. Stapleton, p. 4. Under the year 1085 is the entry:—

“ Patriarcha Ierusalem venit in
“ Angliam, et terræ motus factus
“ est magnus, et Baldewinus factus
“ est archiepiscopus Cantuarie, et
“ patriarcha Ierosolimitanus venit
“ in Angliam.”

Here in the course of three lines the same fact is twice repeated, the compiler having doubtless two other chronicles open before him.

² See the Appendix to the fourth volume of his *Geschichte von England, Die Quellen zur Geschichte der Jahre 1272-1399*, p. 718. He concludes: “Der ganze Abschnitt hätte längst veröffentlicht werden müssen.”

Malmesbury, "De Gestis Pontificum." An introduction is prefixed, compiled from Geoffrey of Monmouth, Florence of Worcester, Henry of Huntingdon, and other sources, which are sufficiently indicated in the margin. After the bishops given by Malmesbury, the names of those that follow, usually as far as the year 1220, are given, but rarely anything besides. To this there are two chief exceptions—the accounts of the archbishops of Canterbury and the bishops of Norwich, which are carried down to the author's time, and are of considerable interest and value. The accounts of the latter have been continued as far as John Salmon by a later hand, after Bartholomew Cotton's death, if the inference from the colophon that he was dead in 1298, be correct. There seems evidently to have existed an intention of completing the whole series, as the page is always left blank after the account of each bishopric. The account of the bishops of Norwich has been printed by Wharton in his *Anglia Sacra*, vol. i., pp. 403-412. Besides these, the lists of the archdeaconries and rural deaneries given in many of the dioceses appear to be original, and there are frequent minor additions to Malmesbury's account. The dates given in the margin have been taken from Mr. Hardy's edition of Le Neve's "Fasti."

Documents printed in the Appendix will speak for themselves; the Papal letter against the citizens of Norwich has been frequently alluded to, though it now appears in print for the first time. This, and indeed the whole of the present chronicle, gives a remarkable idea of the importance of the city of Norwich at this date; these riots, for instance, engaging the attention, not only of the whole kingdom, but of the court of Rome. The annals of the two years 1291 and 1292 from the Norwich MS., besides many local details,—*e. g.*, the quarrel at Yarmouth between the

friars minor with the clergy and townspeople, the election of the bishop of Rochester, &c.,—give an interesting account of the last siege of Acre (though the victor is incorrectly called the son of Bandokdar¹), and other facts relative to the attempt at a fresh crusade afterwards. The letters of Adolf of Nassau to Edward I. will illustrate the treaty of peace in 1294; and the explanation of the Saxon legal terms from the Norwich MS., “secundum consuetudinem scaccarii,” may be compared with those given by Rudborne in his *Historia Major Wintoniensis*, printed in Wharton’s *Anglia Sacra*, T. i., pp. 260–262.²

It remains to mention some of the published works Historians who have used this in which the present chronicle has been used.

Alexander Nevyll, secretary of Archbishop Parker, chronicler used this published in 1575 (London, 4to.), a work entitled *Nevyll. Norwicus*, of which the greater portion of the history is derived from Bartholomew Cotton.

Wharton, besides the account of the bishops of Wharton. Norwich already mentioned, has given a few extracts from the history relating to Norwich, which he styles “Annales Norwicense;” they occupy pp. 397–402 of vol. i. of the *Anglia Sacra*.

Our MS. is one of the authorities used by Tyrrell Tyrrell. for his history, and mentioned in his list of MSS. authorities. He has made frequent and good use of it, with occasional errors.³

Hearne, in his edition of William of Newbury, Hearne. pp. 810–814, has given from a transcript of Arch-

¹ Al-Bandokdari (Bibars) died at Damascus in 1277, and his sons Bar-kah-khan and Selamish succeeded him, each for only a short time. Kalafoon Salahi succeeded in 1280, and then Khalil, who was the captor of Acre.

² In the Index the modern names of places have been inserted after the mediæval ones, excepting in

such cases where they are either too obvious or too well known to require explanation.

³ E. g. At the battle of Falkirk B. Cotton says “plusquam xl. milia” of Scots fell (p. 344). Tyrrell, *History*, vol. iii., p. 130, says, from him, 15,000—an error in which he is followed by Dr. Pauli, iv. p. 140.

bishop Usher a few unimportant extracts down to the year 1287 from our chronicle. The archbishop had not a very clear-sighted scribe, as one of the first words, *tantummodo*, written in the abbreviated form ēmō, he has read 5199 !

Blomefield's Norfolk folk. Blomefield, in his history of Norfolk, as was to be expected, has used Bartholomew's account of the riots of 1272. We have already spoken of this above (p. lv.) The account is given in full in the new edition of Dugdale's Monasticon, t. iv. p. 4.

Dugdale's Monasticon. Pauli. In our own time, besides Dr. Pauli, whose opinion of the value of the chronicle has been already given, few have made a greater or better use of it than Mrs. Green. Mrs. Green in her *Lives of the English Princesses*.

Mrs. Green. A very strong proof of the importance of making such works as the present *publici juris*, is afforded by the accidental errors into which she has fallen, in using the MS. I give her remarks and the text of the author in parallel columns in two or three instances.

Mrs. Green, ii. p. 307.

Bartholomew Cotton "gives the 29th of September as the date [of the Princess Eleanor's marriage]."

ii. p. 310.

B. C. says "King Edward paid a visit to his daughter [Eleanor] and her husband."

ii. pp. 371, 2.

At the marriage of the Princess Joan, "the great Earl of Gloucester was accompanied by 103 knights and six ladies, and her uncle Edmund Earl of Cornwall had 100 knights and six ladies in his train. . . . The bridegroom himself had only eight knights."

Bartholomew Cotton, p. 233.

No date is mentioned, but the next sentence states that Balliol came to the English Parliament *post festum Sancti Michaelis*, whence the mistake.

Ib.

"Edwardus iter arripuit versus mare, ut comitiam faceret comiti de Bars et Alienorae filie sue, qui transfretaverunt ad partes suas," &c.

i. e. He accompanied them to the sea, and then they left him.

Ib. p. 177.

"Comes Glovernie cum e. et iii. equitibus et ix. dominabus . . . Dominus Edmundus, frater regis, cum c. militibus et ix. dominabus. . . . Dux vero Brabantie cum octoginta militibus."

These errors have been pointed out without the slightest idea of detracting from the credit due to a lady who has done so much and so well for English history, and who deserves especial praise for the way in which she has consulted the true sources of history—original documents,—but to give an instance of how the most careful and honest searchers after truth are liable to mistakes,¹ and thus how important it is that such records as the present should be, as far as possible, within the reach of all historical students.

¹ In Dr. Elmsley's preface to his edition of the *Medea* of Euripides, he points out some omissions which Porson has made in his collation of the very rare *editio princeps*, of which the latter had said "hanc 'editionem, summa cum religione, 'ne dicam superstitione, contuli."

Elmsley adds "Hæc attuli, non ut
" Porsonum indiligentiae insimu-
" larem, sed ut ostenderem, *difficil-*
" *limum opus esse accuratam libro-*
" *rum collationem,*" a remark which
I hope will be borne in mind by
readers of the present volume.

LIST OF THE DOCUMENTS CONTAINED IN THE
PRESENT WORK.

*Those that are published for the first time are marked
with an asterisk.*

	Year.	Page.
Assise of bread - - - - -	1202	93
Laws of Merton - - - - -	1236	118
¹ Letter of Edward I. respecting the fines to be imposed on the citizens of Norwich - -	1275	152
Articles of peace between Llewelyn and Ed- ward I. - - - - -	1277	155
Submission of the claimants of the kingdom of Scotland to Edward I. - - - - -	1291	181
Bull of Nicholas IV. authorizing the payment of a tenth of ecclesiastical property to Ed- ward I. for the Holy Land - - - -	1291	183
Bull of Nicholas IV. granting obventions to Edward I. - - - - -	1291	187
*Bull of Nicholas IV. respecting the appoint- ment and duties of the tax collectors - -	1291	189
Bull of Nicholas IV. giving the taxation of benefices for the Holy Land - - - -	1291	191
*Bull of Nicholas IV. on the loss of the Holy Land - - - - -	1291	199
*Bull of Nicholas IV. proposing the union of the Templars and Hospitallers - - - -	1291	203
*Summons of Archbishop Peccham for a synod to be held in London in obedience to these bulls, with the letters of the Bishops of London and Norwich forwarding it - - -	1291	204
*Articles discussed at the synod - - - -	1291	206

¹ Printed from this MS. in Wharton's *Anglia Sacra*, i. p. 400, and
Dugdale's *Monasticon*, iv. p. 18.

	Year.	Page.
*Answers to the articles from the diocese of Norwich - - - - -	1291	206
*Letter of the French clergy on the same subject - - - - -	1291	210
*Answer of the Council of Arles to the Pope on the same subject - - - - -	1291	214
*Letter of the Sultan Khalil to Hayton II. of Armenia on the capture of Acre - - - - -	1291	215
*A similar letter on the capture of Tyre - - - - -	1291	217
Letter of Hayton II. to Edward I. - - - - -	1291	219
*Letter of Nicholas IV. to the English clergy respecting Bernard, Bishop of Tripoli - - - - -	1291	223
*Bernard's letter to the Bishop of Norwich - - - - -	1291	225
Letter from Philip IV. to Edward I. summoning him to answer for his attack on Normandy - - - - -	1293	228
*Letter of Edward I. granting pardon to outlaws who will serve in Gascony - - - - -	1294	235
*Letter of Edward I. requiring obedience to the Admiral, William de Leyburne - - - - -	1294	236
Treaty of Adolf of Nassau with Edward I. - - - - -	1294	240
Declaration of Adolf of Nassau, releasing his subjects from their obedience if he breaks the treaty - - - - -	1294	243
*Assent and witness to this treaty - - - - -	1294	244
*Writ of Edward I. to the sheriffs of Norfolk and Suffolk to release the wool, &c., on the payment of a fine - - - - -	1294	245
Summons of Edward I. to the clergy to meet at Westminster to discuss the French seizure of Gascony - - - - -	1294	247
Writ of Edward I. appointing collectors for Norfolk and Suffolk of the tax on the clergy - - - - -	1294	248
Form of protection granted to the clergy in return for the payment of the tax - - - - -	1294	250
*Form of the taxation of a tenth - - - - -	1294	254
*Letter of Edward I. excusing the Norwich monks from the payment of the tenth - - - - -	1294	256
*Bull of Celestine V. introducing Bertrand Delgot to the English clergy - - - - -	1294	259

	Year.	Page.
*Bull of Celestine V. giving the first fruits of benefices in the province of Canterbury for three years to Edward I. and Cardinal Colonna - - - - -	1294	261
*Bull of Boniface VIII. annulling the dispensa- tions, provisions, &c. of Celestine V. - - -	1294	265
*Bull of Boniface VIII. annulling the provi- sions, &c. of Nicholas IV. - - - - -	1294	271
*Bull of Boniface VIII. respecting arbitrators	1294	274
*Bull of Boniface VIII. annulling the colla- tions, provisions, &c. of Celestine V. and Honорius IV. - - - - -	1294	277
*Bull of Boniface VIII. respecting the employ- ment of women as witnesses in trials - - -	1294	279
Bull of Boniface VIII. sending the Cardinal Bishops of Albano and Palestrina to make peace between France and England - - -	1294	280
*Letter of the two Cardinals to the officials of Norwich on the method of collecting money for their expenses - - - - -	1295	283
*Letter of Boniface VIII. authorizing the two Cardinals to receive procurations - - -	1295	286
*Letter of Boniface VIII. to the English clergy demanding pecuniary assistance for the two Cardinals - - - - -	1295	287
*Demand by the two Cardinals of six marks from each cathedral, dignitary, &c. - - -	1295	289
*Demand of ten marks besides from the con- vent of Norwich for a sumpter horse for the two Cardinals - - - - -	1295	292
Summons of Archbishop Winchelsea to the bishops of the province of Canterbury to meet in London - - - - -	1295	293
Letter of Edward I. summoning the Prior of Norwich to Parliament - - - - -	1295	294
Letter of Edward I. to the Prior of Norwich giving directions for the protection of the coasts of Norfolk and Suffolk - - - -	1295	296
Letter of Edward I. summoning a parliament on the French invasion of Gascony - - -	1295	297

	Year.	Page.
*Letter of Edward I. proroguing the Parliament - - - - -	1295	298
Ordinance respecting alien monks in England - - - - -	1295	300
*Writ of Edward I. to the sheriffs of Norfolk and Suffolk ordering them to seize the property of lay aliens - - - - -	1295	302
*Letter of Edward I. forbidding to land in the territories of the Count of Holland - - - - -	1295	303
Letter ¹ of Thomas Turbeville to the Provost of Paris. [Translated p. 437.] - - - - -	1295	304
Account of his execution. [Translated p. 439.]	1295	306
*Letter of Edward I. to the tax collectors of Norfolk and Suffolk protecting the clergy from an additional tax of an eleventh, after they had paid a tenth - - - - -	1295	307
Letter of John Balliol with his homage and submission to Edward I. - - - - -	1296	309
*Writ of Edward I. forbidding merchants to cross the water in consequence of the injuries done to English merchants by French seamen - - - - -	1296	313
Articles presented to the King by the Earl Marshal and the Constable against their serving in Flanders - - - - -	1297	325
Excommunication of all offenders of the statute of Boniface VIII. - - - - -	1297	327
Letter of Edward I. with his excuses in the affair of the Earl Marshal and Constable, and for his exactions during the war - - - - -	1297	330
*Articles of the sufferance (or truce) between Philip IV. and Edward I. - - - - -	1297	340

APPENDIX.

*Letter of Gregory X. against the citizens of Norwich - - - - -	1273	421
---	------	-----

¹ Printed from this MS. in Stevenson's edition of the Lanercost Chronicle and in Aungier's French Chronicle of London (Camd. Soc.)

	Year.	Page.
*Letter of Adolf of Nassau to Edward I. respecting the proposed attack on France - -	1294	434
*Letter of Adolf of Nassau to Edward I. respecting the seizure of a vessel loaded with ashes - - - - -	1294	435
*Letter of Adolf of Nassau to Edward I. respecting certain merchants wrecked in England - - - - -	1296	435
*Letter of Adolf of Nassau to Edward I. introducing a secret messenger - - - -	1297	436
*Expositio Anglorum nominum secundum consuetudinem scaccarii, from the Norwich MS. - -		439

LIST OF AUTHORS AND EDITIONS REFERRED
IN THE MARGINAL NOTES.

- Baronius. *Annales Ecclesiastici*, t. xxiii. This is the fourth volume of the Continuation of Baronius by Mansi and Raynaldus. *Lucæ*, 1749.
- Bede. *Historia Ecclesiastica Gentis Anglorum*. *Monument. Hist. Britann.* Lond. 1848.
- Dunstable Annals. Ed. Hearne. Oxon. 1719.
- Ethelwerdi Chronicón. *Monument. Hist. Britann.*
- Everisden. Printed at the end of the second volume of the edition of Florence of Worcester published by the English Historical Society, Lond. 1849, by Thorpe; it is there called "Continuatio Chronicí Florentii Wigorniensis."
- Florence of Worcester. As far as 1066 in the *Monument. Hist. Britann.*; afterwards, ed. Thorpe, Eng. Hist. Soc., Lond. 1849.
- Geoffrey of Monmouth. Ed. Giles. Lond. 1844.
- Hemingsburgh. Ed. Hamilton. Eng. Hist. Soc., Lond. 1850.
- Henry of Huntingdon. As far as 1066 in the *Monument. Hist. Britann.*; afterwards, in Savile's Scriptores post Bedam, Francofurt. 1601.
- Knyghton. In Twysden's Decem Scriptores. Lond. 1652.
- Matthew Paris. Ed. Wats. Lond. 1640.
- Matthew of Westminster. Ed. Francofurt. 1601.
- Nicholas Trivet. Ed. Hog. Eng. Hist. Soc., Lond. 1845.
- Prynne. History of Kings John, Henry III., and Edward I. Lond. 1670.
- Radulphus de Diceto. In Twysden's Decem Scriptores.
- Roger of Hoveden. In Savile's Scriptores post Bedam.
- Roger of Wendover. Ed. Coxe. Eng. Hist. Soc., Lond. 1842.
- Rymer. *Fœdera*. Ed. nov. Lond. 1815.
- Taxster. In the second vol. of the Eng. Hist. Soc. edition of Florence of Worcester.

- Walsingham. Ed. Parker. Lond. 1574.
- Waverley Annals. In Gale's Historiæ Anglicanæ Scriptores. Oxon. 1687. Vol. ii.
- Wharton. Anglia Sacra. Lond. 1691.
- Wikes. In Gale's Collection. Vol ii.
- Wilkins. Concilia Magnæ Britanniæ et Hiberniæ. Lond. 1737.
- William of Malmesbury. Historia Regnum and Historia Novella. Ed. Hardy. Eng. Hist. Soc., Lond. 1840. De Gestis Pontificum, in Savile's Scriptores post Bedam.

LIST OF MSS. WHOLLY OR PARTLY COLLATED
FOR THE PRESENT VOLUME.

BRITISH MUSEUM.

- Bartholomew Cotton - Cotton. Nero, C. v. Referred
to as MS. or MS. Cotton.
Geoffrey of Monmouth - Reg. 14. C. 1.
John de Oxenedes - Cotton, Nero, D. 2.
Taxster - - - - Cotton, Julius, A. 1.

HERALD'S COLLEGE.

- Taxster - - - - Norfolk. Arundel, 6.
Taxster and Everisden - Norfolk. Arundel, 30.

CAMBRIDGE. CORPUS CHRISTI COLLEGE.

- Florence of Worcester,
Taxster, and Everis- } den - - - - C. C. C. 92.

OXFORD. BODLEIAN LIBRARY.

- Extracts from Bartho- } lomew Cotton - Laud. B. xvi. 675.

NORWICH CATHEDRAL.

- Bartholomew Cotton - Norw. MS.
-

BARTHOLOMÆI DE COTTON

MONACHI NORWICENSIS

HISTORIA ANGLICANA.

BARTHOLOMÆI COTTON, MONACHI NORWICENSIS,
HISTORIA ANGLICANA.

INCIPIT HISTORIA ANGLICANA, SCILICET LIBER SE- f. 160.
CUNDUS DE REGIBUS ANGLIS, DACIS, ET NORMANNIS.

ATTESTANTIBUS antiquorum chronographorum testi- Genealogy
moniis, navis quædam in Saxonia quondam applicuit of Hengist
sine remige, cui occurrentes compatriotæ quidque in and Horsa.
ea contineretur diligenter perscrutantes, invenerunt Legend of
quendam parvulum vagientem, omni penitus solatio
destitutum humano, cuius capiti manipulum suppo- Schef.
situm invenerunt, quem puerulum educantes Saxones
Schef nominaverunt, id est Garbam, a manipulo capiti
supposito.¹ Iste Schef genuit Beadwy post tempus Noe ;
Beadwy genuit Wala, qui Itermod, qui Heremod, qui
Florence of Worcester, Cedwala, qui Bau, qui Heta, qui Godwlf, qui Finn,
p. 549. qui Fretewlf, qui Frealas, qui Fretewan, qui Woden,
qui Fretewlf, qui Frealas, qui Fretewan, qui Woden,
quem pagani deificantes ipsum pro deo coluerunt,
diemque quartum ipsi consecraverunt et Wodenesday
nominaverunt, secundum idioma Saxonum ; Woden

¹ The sources of this will be found also Widukind ap. Pertz. Mon.
in William of Malmesbury, i. p. 173; Germ. Script. iii. p. 418.
Ethelwerd, iii. p. 512. Compare

enim secundum aliud idioma dicitur Mercurius, unde Florence of
quarta dies dicitur dies Mercurii. Woden genuit Worcester,
Wenta, qui Wintggils, qui Hengist et Hors fratres. p. 635.

Hengist fuit primus Saxorum qui applicuit in Britannia tempore Wortingerni, ut patet supra in Historia Britonum¹; et fuit primus Anglorum qui obtinuit regnum Cantiae, anno Domini CCCLV.

As some of the Saxon kings have been spoken of already in the author's treatise, they will be passed over briefly now. Breviter quoque expediendum est de nominibus regum et gestis eorum existentium post tempora Britonum; quia de quibusdam regibus Saxonum dicitur inter Britones, scilicet de Ethelberto rege Cantiae, et Ethfrido rege Northanhumbrorum, ac Edwyno filio ejus, et de Osfrico qui Edwyno successerat, atque de Oswaldo sancto qui ei successit. Item de Penda rege Merce, et de filio ejus Wlfeldo, et de multis aliis, ut patet infra in prologo de Episcopis; unde primum incipendum est de Saxonibus et eorum gestis, secundo de Dacis, tertio de Normannis, quarto et ultimo de archiepiscopis et episcopis prout facultas se obtulerit: sed ad declarationem futurorum

Division of England by the Saxons. notandum est, quod Saxones in principio diviserunt Angliam in v. regna vel vii., ut patet infra, videlicet in regnum Westsaxiae, regnum Cantiae, regnum Merce, regnum Northanhumbrorum, et regnum Estangle. Unde primo et principaliter tractandum est de regibus Westsaxiae et gestis eorum, et sub nominibus singulorum de ceteris sibi contemporaneis et de bellis eorum sub compendio.

Kings of England from Cædwalla to Edward I.	1. Cedwalla regnavit	ii. annis. .
	2. Ine	xxxvii. annis.
	3. Ethelardus	xiii. annis.

¹ This refers to Bartholomew Cotton's first book, which is a transcript of the history of Geoffrey of Monmouth. See the Preface.

The passage referred to above will be found in G.M. vi. 10, p. 104., ed. Giles.

4. Cudredus	xvi. annis.
5. Sigeberthus	ii. annis.
6. Kenewlf	xxxii. annis.
7. Brichtricus	xvi. annis.
8. Egbrichtus	xxxviii. annis.

Hic primus ex Anglis habuit monarchiam, quia omnes ei fuerunt subditi.

9. Adelwlfus	xxii. annis.
10. Athelboldus	v. annis.
11. Etelbrictus	v. annis.
12. Etelred	vii. annis.
13. Alfredus	xxviii. et dimid. annis.
14. Eadwardus	xxvi. annis.
15. Adelstanus	xiiii. annis.
16. Eadwardus filius ejus	vi. annis.
17. Edredus frater ejus	ix. annis.
18. Edwy frater ejus	iiii. annis.
19. Edgarus	xvi. annis.
20. Edwardus Sanctus	v. annis.
21. Etelredus frater ejus	xxxvii. annis.
22. Edmundus Hyreneside	i. anno.

f. 160 b.

De Dacis.

23. Knut regnavit	xx. annis. ¹
24. Haraldus	iiii. annis et mensi- bus iiii.
25. Hardeknut	ii. annis.
26. Edwardus Sanctus	xxxii. annis.
27. Haraldus	vi. annis. ²

De Normannis.

28. Willelmus Bastardus	xxi. annis.
29. Willelmus Rufus	xiiii. annis.

¹ MS. repeats *annis.*

² Sic.

30. Henricus Primus	xxxv. annis.
31. Stephanus	xix. annis.
32. Henricus Secundus	xxxv. annis et dimid.
33. Ricardus	x. annis et mensi- bus vii.
34. Johannes	xvi. annis.
35. Henricus Tertius	lvi. annis.
36. Edwardus.	

Cædwalla abdicates, A.D. 688. Cedwalla, primus rex Westsaxiæ post Britones, cum Henry of duobus annis regnasset, se regnumque suum abdicans propter Huntingdon, iv. Deum regnumque perpetuum, Romam petit, illud memoriale¹ p. 722 E. sibi aestimans si ibi baptizaretur et moreretur. Sergius² Papa ba[p]tzavit eum, et ex nomine Apostoli Petrum vocavit.

Eo tempore obiit Lotarius rex Cantiaæ, et Egfridus rex Northumbrie; primo successit Edricus, et secundo Alfridus.³

A.D. 689. Rex vero, secundum votum, infra vii. dies in albis mortuus est, Ibid. Death of Cædwalla. xii. Kalendas Maii, et sepultus⁴ in ecclesia Sancti Petri; super quem p. 723 A. His epitaph. scriptum est hoc epitaphium;

Culmen, opes, sobolem, pollutia regna, triumphos,
Exuvias, proceres, mænia, castra, lares,
Quæque patrum virtus, et quæ congesserat ipse
Cedwal armipotens, liquit amore Dei;
Ut Petrum sedemque Petri rex cerneret hospes,
Cujus fonte meras sumeret almus aquas,
Splendificumque jubar radianti carperet ha[u]stu,
Ex quo vivificus fulgor ubique fluit.
Percipiensque alacer redivivæ præmia vitæ,
Barbariam rabiem, nomen et⁵ inde suum
Conversus convertit ovans, Petrumque vocari
Sé[r]gius antistes jussit, ut ipse pater,
et cetera prolixius.⁶

¹ MS. *memoriale*. II. II. *gloria singularis*.

² II. II. inserts *ergo* after Sergius.

³ The source of this sentence, inserted here out of its place, is in

II. II. p. 722 B.D., though it is not transcribed directly.

⁴ II. II. inserts *est*.

⁵ MS. *nomenque*.

⁶ MS. *cel[i] pl[es]*.

2. *De Ine, reye secundo, anno gratie DCLXVI. A.D. 689.*

Henry of Hunt. iv.
p. 723 A. Ine rex regnavit post eum in¹ Westsexe; fuit enim filius Ine. eujusdam Cenred. . . . Hujus regni² anno secundo Theodorus archiepiscopus . . . transiit, cuius loco Brithwold Abbas Raculfensis electus et consecratus³ est. Usque ad hoc tempus fuerunt Romani archiepiscopi, et exinde⁴ Angli. . . .

Eo tempore fuerunt duo reges in Cantia, non tam secundum Kings of regiam stirpem quam secundum invasionem, scilicet Withred et Kent. Webhard. Iste Withred anno vi. Ine⁵ confortatus in regno, religione⁶ et industria gentem ab extranea invasione liberavit; fuit enim filius Egbrith; . . . tenuit autem regnum in pace xxxii. annis.⁷ Ine rex prædictus super illum regem in Cantiam exercitum duxit, sed, pecunia data, pacificatus ab eo recessit.⁸ . . . Hoc tempore ab incarnatione Domini ncc. anno, Adelred, filius Pendæ, rex Merce, omnipotenti⁹ benignitate visitatus, fit monachus, et xxix. annis regnavit¹⁰; deinde mortuus sepultus est apud Bardene; cui successit Kinred cognatus ejus, . . . qui monachus postea Romæ factus, Constantino pontifice, usque ad diem remansit¹¹ f. 161. ultimum. Cum quo etiam Offa, filius Sieheri regis Orientalium Saxonum, rex si mansisset¹² futurus, pari ductus devotione Romam ivit, et monachatum suscepit. Imitate ergo vos reges hos, etc. . . . Kinred¹³ autem regi Merce successit Cheoldred in regno, qui viii. annis regnum¹⁴ clarissime rexit. Ine rex anno xx. regni sui divisit episcopatum Sudsexiæ¹⁵ in duos, Danieli et Adelmo,¹⁶ qui unus solebat esse. . . . Eo tempore vicit Walenses auxilio Nun cognati sui.¹⁷ . . . Hoc tempore¹⁸ Alfridus, rex Northanlumbrorum, periiit¹⁹ apud Driffield xx. anno regni sui,¹⁹ cui successit²⁰ Osredus filius ejus, puer viii. annorum; regnavit xi. annis; et . . . belli infortunio juxta mare²¹ interfectus est; cui successit²⁰ Kinred qui²²

¹ II. H. *hunc super*, who adds *xxxvii. annis* after Westsexe, and proceeds *Ine fuit*, etc.

² II. H. *regis.*

³ II. H. *sacratus archiepiscopus.*

⁴ II. H. *exinde fuerunt.*

⁵ II. H. *Ine vi. anno regnante, legitimus rex Centensis Withred.*

⁶ II. H. inserts *simul*, and before *gentem, suam*: below, *Withred namque fuit for fuit eum.*

⁷ II. H. *Centense xxxii. annis nobiliter et pacifice.*

⁸ This sentence is abridged.

⁹ II. H. *Omnipotentis.*

¹⁰ II. H. *anno xxix. regni ejus, et sepultus, &c.*

¹¹ II. H. *permansit.*

¹² II. H. *remansisset.*

¹³ II. H. *regibus prædictis.*

¹⁴ II. H. *quod idem viii. annis patriæ et avita virtutis hæres.*

¹⁵ II. H. *Westsexiæ.*

¹⁶ Abridged.

¹⁷ II. H. *Quarto ante hunc anno.*

¹⁸ II. H. *infirmatus perierat.*

¹⁹ II. H. adds *nondum impleto.*

²⁰ II. H. *succedens.*

²¹ II. H. *juxta Mere pugnans.*

²² II. H. omits *qui.*

A.D. 718. regnavit ii. annis et interfectus¹ est. Post quos regnavit Osricus Henry of annis xix.² . . . Ine autem regni sui xxvii.³ anno devicit⁴ Hunt. iv. Cheolred, regem Merce, filium Edelredi regis, apud Wouburth; p. 724 B. . . anno sequenti mortuus est⁵ Cheolred et sepultus apud Lichefeld; cui successit in Merce Etelbold et regnavit⁶ xli. annis. Eo tempore Egfridus⁷ vir venerabilis convertit monachos in ii. locis⁸ ad Catholicum Pascha et tonsuram canonicam. . . .

*Ine anno XXXVI. obiit Withredus, rex Cantiacæ, et
successit ei Ethelbertus.*

Abdication of Ine. Ine rex potens . . . xxxvii. anno relinquens Etelhard cognato suo regnum, Romam petiit et ibi peregrinans⁹ stipendia promeruit in cœlis.

728. Tempore Ine regis . . . fuerunt imperatores Romani, Justinianus minor¹⁰ x. annis, Leo iii. annis, Tyberius vi.¹¹ annis, Justinianus Secundus vi. annis, Philippus anno et dimidio, Anastasius iii. annis, Theodosius i. anno, Leo ix. annis, Constantinus etiam, cuius anno tertio iste Ine Romanum prefectus est. Hi fuerunt papæ¹² tempore ejus, Sergius, Johannes, alias Johannes, Sisinnius, Constantinus, Gregorius, cuius tempore Ine sponte vitor cupiditatis exulavit. Reges Francorum hi; . . . rex Childericus,¹³ Theodoricus, Clodoveus, Gildebertus, Dagobertus, cuius tempore cœli palatia concendit . . . sanctus heremita Guthlacus,¹⁴ et in pace quievit apud Croylande. Isti duo reges contigui Cedwalla et Ine, . . . sicut duo reges contigui Merce, scilicet Edelred et Kenred, relictis omnibus bonis falsis, verum et sumnum bonum, quod Deus est, adepti sunt. Reges igitur terræ præsentes imitamini reges prædictos . . . quatuor; nam reges prædicti luminaria sunt omnibus regibus terræ, ut boni quos imitentur habeant, mali unde excusentur non habcant. . . .

¹ H. H. *mortuus*.

² H. H. *undecim*.

³ H. H. *xxvi*.

⁴ H. H. *pugnavit contra*.

⁵ H. H. *mundo exiit*.

⁶ H. H. *vir fortis et vehemens, regnavitque victorioso.*

⁷ H. H. *Egbertus.*

⁸ H. H. *qui erant in Hii.*

⁹ H. H. inserts *in terris*.

¹⁰ H. H. inserts *qui regnavit*, and so with all the others.

¹¹ H. H. *septem.*

¹² H. H. *Apostolici.*

¹³ H. H. inserts *rex* before each name.

¹⁴ The names of two others are omitted here.

3. *De Ethelhardo, anno gratiae DCCIII.*

A.D. 728.

Henry of
Hunt. iv.
p. 725 C.

Ethelhardus, rex Westsexiæ, primo anno regni sui pugnavit contra Ethelhardum. Oswaldum juvenem de regia stirpe, qui regnum Westsexiæ sibi conatus est¹ adquirere; fuit enim filius ejusdam Edelboldi, . . . sed rex cum exercitu suo fugavit eum.² . . .

Anno gratiae DCCIII.

Anno prædicti regis tertio apparuerunt duæ cometæ, . . . una vespere, alia mane; una occidente, alia oriente³; . . . portabant autem faciem ignis contra Aquilonis partem,⁴ . . . apparebantque mense Januario fere per quindenam,⁵ quo tempore gravissima [Sarracenorum] lues Gallias et Hispanias misera cæde vastabat, et ipsi non post multum temporis⁶ in eadem provincia dignas suæ perfidiae poenas luebant.

Eodem anno Osrirus, rex Northanhumbrorum, obiit anno xi. regni sui; cui successit Celwlfus frater ejus, qui regnauit viii. annis.⁷ Hic fuit rex, cui Beda, vir sanctus et venerabilis,⁸ ingenii florentis et f. 161 b. Christi philosophus, Ecclesiasticam Historiam Anglorum scripsit, qua regi missa, quantum profecerit, beatus finis regis ostendit. Ethelardi v. anno . . . Ethelwold rex Merce fortissimus . . . obsedit et cepit Sumertone. Hic omnes provincias Angliæ cum suis sibi subjugavit.⁹ Eodem anno sol obscuratus est. Eodem anno Brithwoldus archiepiscopus cum xxxv.¹⁰ annis præfuisset, obiit, et succcessit ei Tadwynus. . . . Eodem anno sol obscuratus est.⁹

Beda.

Anno ejus viii. Beda venerabilis . . . transitus de hoc mundo.¹⁰ . . . Death of Beda igitur, presbyter monasterii, quod est ad Wirmundham et Bede, 735. Ingirvum, a Benedicto abbe ejusdem loci ac deinde Colfrido educatus et eruditus, semper scripturis studuit; reliquit autem mundum lxii. ætatis sue anno, senex annis et sapientia, plenus

¹ H. H. *conantem for qui . . . co-*
natus est.

² Abridged.

³ H. H. *Aquilonem.*

⁴ H. H. *duabus ferme septimanis*
permanebant.

⁵ H. H. *multo, om. temporis.*

⁶ H. H. inserts *vir.*

⁷ This, which is abridged, is referred to two years after the following event by H. H.; the order being here inverted.

⁸ H. H. *pene xxxviii. annis.*

⁹ The scribe has carelessly repeated this sentence.

¹⁰ H. H. *cœli concendit palatia.*

A.D. 735. dierum non in vano consumptorum, quod appetet in operum Henry of Ilis works. suorum numero; scripsit enim a principio Genesis usque aq Hunt. iv. nativitatem Isaac, libros tres; De tabernaculo et vasis ejus et p. 726 B. vestibus, libros iii. In primam partem Samuelis usque ad mortem Saulis, libros iii. De ædificatione Templi allegorice, duos. De Libris Regum xxx.¹ De Proverbiis Salomonis iii. In Canticis Canticorum vi. In Esdram et Neemiam iii. In Canticis Abacuc i. In Libro Tobiæ i. Capitula quoque lectionum Veteris Testamenti i.² In Evangelii Marci iii.³ In Lucæ vi. Omeliarum Evangelii ii.⁴ In Apostolum V.⁵ in opusculis Augustini invenit, cuneta per ordinem transcripsit. In Actus Apostolorum ii. In vii. Epistolas Canonicas, libros totidem. In Apocalipsim iii. Item capitula lectionum in totum Novum Testamentum excepto Evangelio. Item Librum Epistolarum ad diversos. Item De Historiis Sanctorum. Item De Vita Sancti Cuthberti, primum heroicę, postea plano sermone. Item De Vita Abbatum Monasterii sui.⁶ Item Martyrologium. Item Librum Hymnorum. Item Librum de Metrica Arte, et Historiam Ecclesiasticam Anglorum in libris v., in qua orat, ut omnes libros legentes pro ipso intercedant.⁷ Amen. Item De Statu Ecclesiastico in tempore suo narravit et de nominibus Episcoporum totius Angliae tunc existentium, quo tempore⁸ archiepiscopus Cantuariensis fuit Tadwynus, Rofensis Aldulphus, Londoniensis Igwaldus,—de cæteris non prosechor,—super Orientales Saxones Edbertus et Hedhalac episcopi . . . Sub rege Ceolwlf quatuor episcopi fuerunt,⁹ Eboracensis, Lyndeseyensis, Hugostaldensis, et de Candida¹⁰ Casa. . . . Rex vero Cantiæ tempore Bedæ fuit Edbirth, rex Westsexiæ Adelhard, rex Anglorum¹¹ Selred, rex Northanhumbre Cheolwlfus, rex Merce Atelboldus, maximus omnium. Decessit autem anno a[d]ventus Anglorum circiter clxxxviii.: anno Domini decxxxiiii. . . .

¹ II. II. *librum xxx. quæstionum.*

² i. introduced by the scribe.

³ II. II. *iv.*

⁴ II. II. places this after the treatise on the Canticles.

⁵ Sie for *quæcunque*,—apparently a mistake between *quinque* and *quæcunque*.

⁶ II. II. inserts *duos.*

⁷ II. II. *in qua pie perorat, ut*

upud omnes legentes, fructum intercessionis inveniat.

⁸ II. II. makes Bede say this in the first person.

⁹ II. II. gives the names of the Bishops, and reads *Lindisfarnensis* for *Lindescyensis*. Above, *Anglos* for *Saxones*.

¹⁰ MS. *Candida.*

¹¹ II. II. *Est-Anglorum.*

Henry of
Hunt. iv.
p. 726 E.

Hucusque auctoritatem venerabilis Bedae . . . secuti sumus. A.D. 736. Deinde Henrici Hunte[n]dunensis et W. Malmesbiri- The autho-
rises fol-
lows in
ensis.

Adelhardi regis anno x. Nodhelmus archiepiscopus accepit pal- the present
lium a papa. . . . Ceolwlf rex Northanhumbre factus est mona- work.
chus; cui successit cognatus ejus Edbrietus.¹ . . . Adelhardus rex Death of
xiii. anno regni sui mortuus est, cui successit Cudredus Ethelhard.
cognatus ejus.

4. *De Cudredo, anno gratiae DCCXVII.*

Cudredus vero regnavit super Westsexē xvi. annis. Adelbaldus Cuthred,
vero rex superbis saepe eum nunc seditionibus, nunc bellis affligebat; ^{741.}
et aliquando unus, aliquando alter, superabat¹; aliquando vero inter f. 162.
se pacem statuebant, quam brevi tenentes² denuo rebellabant.³
Eodem anno Edbert sacratus est archiepiscopus, tempore Zacha-
rie Prophetæ.⁴ . . . Eodem tempore Cudredus rex et Atelbaldus
pacificati, pugnaverunt contra Britones, et eos vicerunt anno iiiii. regni
Cudredi.¹ Anno sequenti obiit Wilfridus, Archiepiscopus Ebora-
censis, cum prælatus⁵ fuisset xxx. annis. Eodem anno visum est
signum mirabile in cœlo; stellæ namque hac et illac discurrebant per
aera, quod magnum fuit monstrum.⁶ . . . Anno sequenti Rex Selred
occisus est, sed nescitur quo modo.¹ Anno ix. occisus est Kinrich
filius regis, armorum decus, et vigore magnus, licet ætate parvus.¹
. . . Eodem anno obiit Edbrith Rex Cantiæ, qui regnavit xxii. annis.⁷
Anno xi. Cudred vicit bello eodem consulem audacissimum.¹ . . . Anno
autem xiii. commisit bellum cum Edelboldo¹ apud Bereford, omni
spe vivendi postposita [libertati]; in quo conflictu fretus auxilio
Edelun, predicti consulis jam sibi concordati, multis ex utraque
parte miserabiliter occisis, tandem fugavit Edelbaldum cum Mer-
censibus et Kentensibus et Orientalibus Saxonibus et Anglis, quos
omnes ad prædictum bellum secum duxerat.¹ . . . Item commisit rex
bellum cum Edelboldo apud Secandune, ubi⁸ Etelbald cum multa
ruina suorum occisus est; et sepultus apud Rependune xli. anno
regni sui.¹ Regnum vero Westsexiae ex hoc tempore roboratum,
crescere usque in perfectum non destitit. Cudredus anno xiii[i].
pugnavit contra Britones, et fugavit eos.¹ Anno sequenti, . . .
tot victoriis et prosperitatibus potitus, mortuus est.⁹

¹ Abridged.

⁶ II. II. omnibus intuentibus magno
fuit monstrum.

² H. H. alds spatio.

⁷ II. II. Centensis, qui regni insula
xxii. annis potitus fuerat.

³ MS. rebellebant.

⁸ MS. ube.

⁴ Sic for Papæ.

⁹ H. II. mortis inclemencia lati-
tiam finivit.

⁵ H. II. Wilfrid qui fuerat epis-
copus triginta annis apud Eboracum.

A.D. 754. 5. *De Sigeberto rege, anno gratiæ DCCXXXI.*

Sigebert. Segebertus cognatus ejus¹ successit ei in regnum . . . qui cum Henry of superbus et incorrigibilis² esset, congregati sunt principes³ et pro- Hunt. iv. ·ceres totius regni, et provida deliberatione et unanimi consensu omnium expulsus est a regno, anno secundo regni sui incipiente,⁴ quoniam primo fecit occidere quemdam consulēm, qui prece populi eum ad bonum invitavit et querelam populi ei intimavit; fugatus vero a suis, . . . metuens, in sylvam⁵ magnam, quæ vocatur Andredewald, fugiens se abscondit, ubi porcarius prædicti consulis quem occidit, eum absconditum inveniens et cognoscens, in vindicta mortis domini sui occidit judicio Dei,⁶ qui tradidit impietatem in manibus ejus. . . .

6. *De Kenewlfo rege, anno gratiæ DCCXXXIII.*

Cynewulf, 755. Kenewlfus igitur egregius juvenis de regia stirpe oriundus, post eum electus est in regem. Anno ejus primo, Edelbaldo regi Merce prædicto successit Beornred in regnum, sed brevi tempore regnavit. Offa enim eum fugavit eodem anno, et regnavit super Merce xxxix. annis. Offa enim⁷ fuit filius Winfred, filii Candwlf, filii Osmod, filii Epa, filii Wippa, filii Creada, filii Chinewald, filii Curbba, filii Icil, filii Eomer, filii Achelten, filii Ossa, filii Weremund, filii Wythlat, filii Wodden. Offa rex strenuissimus vicit⁸ Kentenses prælio et Westsexas, No[r]thumbias.⁹ Offa rex¹⁰ religiosus fuit; transtulit enim¹¹ ossa Sancti Albani in monasterium quod construxerat multisque modis ditarerat, dedit vicario beati Petri, Romanæ urbis pontifici, redditum statutum de singulis dominiis¹² regni sui in æternum. Kenewlfus regis anno iii. Eadbrit rex Northumbre exemplo prædecessoris sui, . . . meliorem partem elegit, quæ non auferetur ab eo, . . . et tonsuram monachalem accepit pro diademate; et iste fuit octavus regum illorum qui pro Christo regna sua reliquerunt.¹³

¹ II. II. *regis prædicti.*

² II. II. *incorrigibilis superbiæ et nequitia.*

³ II. II. *populus.*

⁴ II. II. *in principio secundi anni regni sui.* The order of the sentences has been altered.

⁵ MS. *insulam.*

⁶ The two paragraphs in II. II. p. 729 C. D. have been mixed up together and abridged. The place

of the first sentence of the next paragraph has been also changed.

⁷ II. II. *juvenis nobilissimus.*

⁸ II. II. *fuit; vicit namque.*

⁹ II. II. *vicit quoque W. prælio, vicit quoque N. prælio.*

¹⁰ II. II. *vir.*

¹¹ II. II. *namque.*

¹² II. II. *domibus;* MS. *dñis.*

¹³ Abridged.

Henry of
Hunt. iv.
p. 730 B.

Cui successit in regnum Osewlf filius ejus; sed cum uno anno A.D. 757. regnasset, a familia¹ sua nefanda proditione occisus est. Post quem regnavit Modelwold annis vi. . . . Kenewlf anno vi.² Adelbrith rex Kentensium metas vivendi fecit.³ Eodem anno Celwlf . . . obiit monachus. Anno sequenti Modelwald, rex Northumbre, interfecit Oswine fortissimum ducum suorum . . . prælio apud Edwinesclive, jure Dei, jure gentium spreto,⁴ . . . qui cum vi. annis regnasset, regnum Northumbre dimisit. Post quem Alredus viii. annis regnavit. Cujus regni anno secundo obiit Egbrith, Archiepiscopus Eboracensis, qui præfuit xxxvii. annis.⁵ Anno ejusdem quarto obiit⁶ Pipinus rex Francorum, et Stephanus Papa Romanorum. . . . Kenewlf anno xv. Karolus magnus, filius Pipini, factus est Imperator Romanus.⁷ Hic fuit primus Imperator de Francis, et imperium ejus incepit anno Domini dcclxix. xxx^o anno regni sui.⁷ Kenewlf anno xx. Offa rex Mercensium⁸ pugnavit contra Kentenses apud Oxoniam. . . . Eodem anno Northanhumbri fugaverunt regem suum⁹ Aldredum, . . . et elegerunt sibi regem Adelred filium Mol, qui regnavit iiiii. annis. . . . Anno secundo ab hoc Saxones . . . in Germania ad fidem conversi sunt. . . . Anno xxiiii. Kenewlf, . . . fugaverunt Northanhumbri regem suum Adelred,¹⁰ et constituerunt Alfwolf in regem, qui regnavit annis x. . . . Hic contra Britones multa mala¹¹ gessit. . . . Kenewlfus xxxi. anno regni sui mortuus est, et sepultus apud Wyncestre. . . .

7. *De Brithrico, rege septimo, anno gratiae DCCLXIII.*

Brithrich, qui de progenie Certici saepe dicti regis erat, post Brithric, Kenewlfum super Westsexe regnavit xvi. annis; cuius anno secundo 784. misit Adrianus Papa legatos in Britanniam ad renovandam fidem quam prædicaverat Augustinus. . . . Eodem anno Egfert consecratus¹² est in regem Cantiae, qui regnavit xxxiiii. annis. . . .

¹ MS. *familanda.*

⁶ H. H. *obierunt.*

² H. H. *K. cum vi. annis regnasset.*

⁷ Abridged.

³ H. H. *attigit.*

⁸ H. H. *cum Mercensibus.*

⁴ MS. *sprato.* By leaving out the words *qui committens prælum erga dominum suum . . . occisus est*, the direct contrary of H. H.'s meaning is obtained.

⁹ H. H. *eorum.*

⁵ H. H. *cum archiepiscopus fuisset xxxvi. annis:* above for *obiit, animas emiserunt*, another being mentioned.

¹⁰ The form of this sentence is repeated from the account of Aldred's expulsion, immediately above.

¹¹ H. H. *prælia,* but this is abridged.

¹² H. H. *sacratus.*

A.D. 787. Britbrich anno iiiii. regni sui duxit [in] uxorem Eadburch, filiam Henry of First invasion of the Danes. Offæ regis Merce, unde confortatus est in regno et erectus¹ in Hunt. iv. p. 731 D.

superbiā. Ilis diebus venerunt Daci prius in Angliam² prædationis causa cum iii. navibus, et occiderunt præpositum regis,³ et hic fuit primus occisus⁴ a Dacis; postea autem, ut patebit, multa milia occisa⁵ sunt. . . . Anno vi. Alfwold rex Northanhumbrie, amicus Dei, occisus est a quodam Sigan,⁶ . . . et sepultus in ecclesia apud Hagustdohelham; post quem Osredus⁶ regnare cœpit, sed anno sequenti proditus et a regno fugatus est; et [E]delred filius Mol iterum⁷ regno restitutus est. Osredus vero quarto anno, . . . congregatis viribus rediens⁸ ut Edeldredum, per quicm expulsus erat,⁹ expelleret, . . . occisus est; et sepultus apud Tinemue. . . . Eo tempore rex Offa præcepit amputare¹⁰ caput Sancti Ethelberti. His diebus Jambrich archiepiscopus decessit.¹¹ . . . Anno ejus x. visi sunt¹² flammæ dracones volantes per aera, quod signum due pestes securæ sunt; scilicet prius magna¹³ famæ, deinde gens paganorum de Norwegia et Dacia, qui terram Northanhumbrie . . . et Lindeseye . . . horribiliter destruxerunt, . . . ubi Sigga dux, qui Alfwold beatum regem occiderat, peremptus est.¹⁴ Anno sequenti Northanhumbri regem suum Adelred occiderunt. . . . Post quem Ardulf regimen¹⁵ suscepit . . . apud Eboracum; nec multo post obiit Enbaldis archiepiscopus, qui eum sacravit in regem.¹⁶ . . . His diebus Adrianus papa et rex magnus Offa decesserunt,¹⁶ . . . cui successit Egfert filius ejus; et regnavit in Merce c. et xli. diebus et mortuus est,¹⁷ cui successit Cenwlf rex Mercensis. Eodem anno Eadbrith, alio nomine vocatus Pren, adeptus est regnum Cantiacæ, . . . quem non multum post Cenwlf rex Merce cepit, et victum¹⁸ secum duxit.³ Anno Brithrici xiii. Romani amputaverunt linguam Leonis¹⁹ papæ, et oculos ejus eruerunt; . . . sed . . . per

f. 163.

¹ II. II. *provectus*.² II. II. *Britannium*, and *pupibus* for *navibus*.³ Abridged.⁴ II. II. *Anglorum cæsus*.⁵ II. II. *milium ab iisdem cæsa*: above, *post quem* for *postea autem*.⁶ M.S. *Elredus*.⁷ II. II. *item*.⁸ II. II. *cum—rediret*.⁹ II. II. inserts *regno*.¹⁰ II. II. *amputari*; and before, *ea* *tempestate* for *eo tempore*.¹¹ II. II. *ultra non vixit*.¹² MS. repeats *sunt*.¹³ II. II. *primo maxima*, then *postea* for *deinde*, and *a N. et D. veniens*.¹⁴ II. II. *regem beatum indigne prodiuerat, digne deperiit*.¹⁵ II. II. *regnum Nordhumbrie*.¹⁶ II. II. *vita metas attigerunt*.¹⁷ II. II. *Postea E., filius Offæ, regnavit super Merce, et exli. die mortuus est*.¹⁸ MS. *victum*, but II. II. *victum*.¹⁹ II. II. *Leonis*; and below, *sibi* for *ejus*.

Henry of
Hunt. iv.
p. 732 E.
Dei misericordiam iterum videre et loqui meruit. . . . Anno xvi. A.D. 800.
obiit¹ Brithricus rex Westsexie et sepultus est; cui successit
Egbrith.

8. *De Egbrichto rege, anno gratiae DCCLXX. Monarchus primus.*

Egbrichtus anno gratiae dccc., . . . regnare cœpit² super Egbert, Westsexe, quem Brithric, präco³ ejus, et Offa rex Merce, de 800. terra sua, dum juvenis esset, fugaverunt, qui cum rege Franciæ tribus annis stetit; quo⁴ defuncto reversus regnum suscepit. . . . Deinde post biennium Cudred rex Cantie mortuus est,⁵ qui regnavit post Edbrich Pren. Anno quinto⁶ sequenti Hardulf rex Northanhumbre a regno suo fugatus est. Egbrictus anno regni sui xiii.⁷ commisit prælium contra Beorwlf regem Merce apud Elendune. . . . Eodem anno populos Cantie, et Sudereye, et Suthsexe, et Estsexe rex Egbrictus in dominium suscepit, quos prius cognatus suis Pren injuste amiserat; hoc etiam anno rex Estangle cum gente sua recepit Egbrictum regem in patronum; et postea eodem anno occiderunt Estangli Beorwlf regem Merce, cui successit Ludecen, . . . qui anno sequenti cum v. consulibus occisus est. Egbrichtus anno xxiiii.⁸ prædavit reges⁹ Britonum ab oriente usque ad occidentem, nec fuit qui ei potuit¹⁰ resistere. Anno sequenti Karolus Imperator et rex Francorum obiit.¹¹ Anno sequenti obiit Leo Papa,¹² et Stephanus ei successit, Stephano autem Paschalisi. . . . Anno regni sui xxvii. fugavit Egbrichtus Wylaf regem Merce, qui regi Ludechen successerat, et regnum suum sibi adquisivit; unde hic subjugatur regnum Merce, licet Wylaf in vita sua illud sub Egbrichto tenuit.¹³ Cum ergo obtineret omne regnum ex australi parte Humber, subjugavit Norumbres, deinde Norwalenses sibi subjugavit.¹³ Anno sequenti defunctus est Wlfridus

¹ II. H. Post trienium quoque defecit; above, potuit for meruit.

² H. H. regnavit xxxvii. annis et vi. mensibus.

³ II. H. præcessor, and juvenili quidem ætate for dum juvenis esset.

⁴ II. H. rege prædicto, i.e. Brithric. This is abridged.

⁵ II. H. vitali privatus est aura.

⁶ II. H. vero for quinto.

⁷ Sic for xxiv.

⁸ Sic for xiv., these two paragraphs having been interchanged by the scribe.

⁹ II. H. in regnis.

¹⁰ II. H. ejus immanitati vel conatur resistere.

¹¹ II. H. vita exierat.

¹² II. H. S. L. Papa venerabilis corpus depositit.

¹³ Abridged, and the order altered.

- A.D. 832. Archiepiscopus Cantuariensis, cui successit Ceolwlf. Egbrichti Henry of anno xxxiii. redierunt Daci in Angliam, xxxviii. anno post quam apud Tenemuthe fugati atque victi sunt; . . . et pugnavit rex cum eis: venerant enim cum xxx. navibus, et anno sequenti episcopos et duces occiderunt,¹ et multa mala fecerunt. Deinde conjunctis sibi West Walensibus,¹ contra regem Egbertum insurrexerunt; sed rex eos in fugam convertit apud Hegisteshause.¹ Anno his proximo Egbertus rex et monarchus Britanniae . . . regnorum, quæ in manu tenebat, filios suos fecit hæredes, scilicet Adelwlfum super Westsexe constituit regem, et Edelstanum super Cantiam et Suthsexe et Estsexe. Sed cum jam ad monarchiam Angliæ pervenimus, et ad quartam plagam² qua Britannia vastata est, quæ per Dacos est illata, incipit quasi pars secunda quantum ad plagam et ad gesta, non quantum ad reges.³ . . .

The differ- Notandum vero est quod ista plaga longe immanior et Henry of ent inva- crudelior alii⁴ fuit. Romani enim⁵ Britanniam in brevi sub- Hunt. v. sions of jugaverunt et lege dominantium splendide rixerunt et hæc fuit p. 735 E. Britain.

f. 163 b.

Notandum vero est quod ista plaga longe immanior et Henry of crudelior alii⁴ fuit. Romani enim⁵ Britanniam in brevi sub- Hunt. v. jugaverunt et lege dominantium splendide rixerunt et hæc fuit p. 735 E. prima plaga. Picti vero et Scotti, non ex omni parte, sed ex boriali,⁶ irruptiones faciebant, . . . et demum cessabant; et hæc fuit secunda plaga; Saxones vero pro viribus paulatim terram . . . obtinebant, . . . ædificatam legibus regebant et gubernabant; et hæc fuit tertia plaga. Normanni etiam similiter cito⁷ terram subdentes sibi, victis victum⁸ et legis libertatem legesque antiquas regni⁹ concederunt, de quibus postea in suo loco dicemus¹⁰; et hæc fuit quinta plaga. Daci vero¹¹ undique creber[er]ime et diutissime insilientes, . . . eam non obtainere, sed prædari, studebant, et omnia destruere, non dominari, sed adnihilare cupiebant, ut postea patebit; . . . et hæc fuit quarta plaga, quæ ideo a Deo inmissa super

¹ Abridged. II. II. has *xxx. et v. maximis pupibus* for *xxx. navibus*.

⁷ II. II. *Neenon et N.* cito et breviter.

² II. II. *plagam horribilem.*

⁸ Sic for *vitam.*

³ II. II. *liber proprius rebus novis donandus est.*

⁹ II. II. inserts *jure.*

⁴ II. II. *cæteris.*

¹⁰ In place of this II. II. has *in ante dicendum est.*

⁵ II. II. *namque sibi.*

¹¹ II. II. inserts *territorium.*

⁶ II. II. *crebras irruptiones ex boreali parte Brittanniaæ.*

Henry of Hunt. v.
p. 736 B.

Anglos creditur,¹ quia, cum in primitiva Anglorum ecclesia religio A.D. 837. clarissime splenduit, ita ut reges et reginæ et duces et episcopi, vel monachatum vel exilium, ut præmonstravimus, appeterent, processu temporis omnis virtus in eis adeo emarcuit, ut nullam gentem proditione et nequitia sibi parem esse permetterent, ut satis in historia patet, et maxime de regibus² Northanhumbre. . . . Inmisit ergo Deus Omnipotens, velut examina apum, gentes crudelissimas, quæ nec ætati nec sexui parcerent, scilicet Dacos cum Gottis, Norwagenses cum Suathedis, Wandolos cum Fresis, qui ab exordio regni Edeluulfi regis usque ad adventum Normannorum, . . . videlicet cxxx. annis, terram hanc desolaverunt. Qui etiam nonnunquam propter affinitatem³ Britanniæ, Dei vindicis et stimuli, Galliam pro meritis crudeliter invaserunt. Sed iam ad historiæ ordinem, his explanatis, redeundum est.

9. *De Adelwlfō, rege nono, anno Domini
DCCCXXXIII.*

Adelwlfus post patrem suum, ut prædictum est, reg- Ethelwulf, navit super Westsexe, cuius anno primo . . . xxxiii. naves 837. Dacorum applicuerunt apud Hamtoniam, de quibus, maxima strage patrata, rex per Wlfardum consulem clarissime triumphavit.⁴ Iterum eodem anno commisit cum Dacis, duce Hedelem consule, apud portum⁵ Westsexiæ, . . . ubi Daci victores extiterunt, imperfecto consule prædicto. Anno sequenti occiderunt Herbertum comitem apud Merseware.⁴ Et eodem anno fecerunt pagani innumerabiles strages in Lindeseyæ et Estangle et Cantia.⁴ Deinde anno sequenti terram profundius intrantes⁶ contra Cantuarium et Roucestriam et Londoniam, magnam stragem fecerunt.⁷ [Adelwlf] anno quinto cum parte exercitus sui . . . pugnavit contra Dacos⁸ xxxv. navium apud Carrum; et Daci victores fuerunt. . . . Anno vero ejus x.⁹ victi fuerunt ab uno episcopo et duobus comitibus apud Pedremuthe.⁴ Adelwlfus anno regni sui xvi, et Edelbaldus filius ejus, congregato magno exercitu, pugnaverunt contra gentem

¹ For this sentence II. II. has cur autem tanto furore Dei justitia in eos exarserit, causa hæc est. In primitiva, &c.

² II. II. has quod maxime appetat in historia regum N.

³ II. H. ex affinitate.

⁴ Abridged.

⁵ II. II. Port cum exercitu W. MS. port.

⁶ II. H. introiens, sc. Paganorum exercitus and circa for contra.

⁷ II. II. multitudinem magnam stravit.

⁸ H. H. gentem, and puppium for navium.

⁹ II. II. ab hoc quinto.

- A.D. 851 Dacorum¹ ccl. navium, . . . qui jam Londoniam et Cantuariam fre- Henry of gerant, et fugaverunt Brithwlfum regem Merce² cum exercitu suo: Hunt, v. . . cui successit Brithredus in regnum Merce: quibus crudelissime p. 737 A. cæsis et contritis, rex victoria potitus est.³ Eodem anno Adelstan rex Cantæ . . . cum suis pugnavit contra Dacos navalii prælio apud Sanwych, et magna strage facta, ix. naves cepit et ceteros in fugam compulit⁴; . . . unde hoc anno Anglis in prælio bene successit.⁵ Hoc anno primus exercitus paganorum hiemavit apud Tenet.⁶ Anno regni Adelwlfæ xviii. . . Alredus filius ejus missus est ab eo Romam ad Leonem papam,⁷ quem Leo postea in regem benedixit, et loco filii suscepit. . . .
- f. 164. Anno regni sui xix. Adelwlfus totam terram suam decimavit ad opus ecclesiæ propter amorem Dei; . . . postea vero cum magno honore Romanæ perrexit, et ibi uno anno conversatus est; et inde rediens filiam Caroli Calvi regis Franciæ assumpsit in uxorem, et in Angliam duxit⁸: deinde post biennium rex Adelwlfus mortuus est,⁹ et apud Wincestriam sepultus. Tunc¹⁰ primus episcopus Vincestræ fuit. . . . Habuit¹¹ enim rex prædictus iiii. filios, qui omnes post ipsum reges fuerunt; . . . sed Ethelbrichto filio suo reliquit regnum Cantæ et Estsexiæ et Suthsexiæ.

10. *De Adelbaldo rege, anno gratiae DCCCLV.*

Ethelbald, Adelbaldus vero, filius ejus senior, successit patri suo Edelwlfso in regnum Westsex.¹² Ambo enim fratres, optimæ indolis juvenes, regnum suum . . . felicissime tenuerunt: Ade[il]baldus vero anno quinto regni sui mortuus est, et planxit tota Anglia mortem ejus, et sepultus apud Schireburne.³ . . .

¹ II. II. congregatis omnibus copiis, pugnaverunt cum maximo exercitu, qui cum ccl. navibus, etc.

² II. II. inserts victim.

³ Abridged.

⁴ II. II. inserts hostium after facta, and then reads ix. puppes eorum ceperunt; alia vero fugerunt.

⁵ II. II. Hic igitur annus Anglorum genti fortunatus extitit.

⁶ II. II. per totam hyemem in hac patria conversatus est; but MS. A. adds apud Teneth.

⁷ II. II. misit rex A. A. filium suum L. papæ Roman.

⁸ II. II. eam secum in hanc patriam adduxit.

⁹ II. II. et cum duobus annis eam tenuisset, hominibus ademptus est.

¹⁰ II. II. Hic.

¹¹ II. II. uxore ducta, quatuor filios genuit.

¹² II. II. A. filio suo reliquit prædictus rex nobilissimus regnum hereditarium Westsexe: this sentence comes before the previous one.

11. *De Ethelbrichto rege, anno gratiae DCCCLX.* A.D. 860.

Henry of Ilunt. v.
p. 737 D.

Adebrichtus vero frater ejus, rex Cantiae, successit ei in regnum Ethelbert. Westsexæ.¹ In diebus ejus . . . delecta est Vincestria² a paganis . . . eum quibus dux Oserich cum Hamtoneschire et dux Adelwlf cum Bareschire pugnaverunt, . . . et eos vice-runt et pugnaverunt.² . . . Anno quinto monarchiae et x. regni Cantiae mortuus est Ethelbrichtus, et regnavit Edelredus frater ejus pro eo.²

12. *De Ethelredo Tertio fratre, anno gratiae DCCCLXV.*

Adelredi vero anno primo venit maximus exercitus Dacorum in Ethelred I., Angliam,³ quorum duces fuerunt Hynguar et Ubba, viri strenuissimi sed crudelissimi; Ubba vero erat mirande fortitudinis, Hyngwar vero ingentis ingenii. Perendinaverunt vero hyeme in Estangle, et inducias datis equis dederunt.⁴ . . . Anno secundo . . . in Northumbre apud Everwyk accesserunt⁵: erat enim inter gentem patriæ illius, solita proditione, magna discordia, quia regem Osebrich alijecerant, et alium degenerem, nomine Ellam, acceperant; . . . unde propter discordiam fracto a paganis muro civitatis, . . . ibi occisus est uterque rex, scilicet Osebrich et Elle, cum innumera multitudine Northanhumbrorum, . . . et qui residui fuerunt, inducias cum paganis receperunt. . . . Anno ejus quarto,⁶ adjuncto sibi fratre suo Alfredo, perrexit⁷ in auxilium Burredi regis Merce, contra prædictos paganos apud Notingham, ubi Ingwar hyemavit⁸; vidensque exercitum regis innumerabilem, inducias petiit,² rediensque Eboracum ibidem⁹ uno anno permansit. . . . Anno vero quinto Ingwar¹⁰ veniens per Merce apud Thefordiam, ibi hyemavit, et cladem maximam genti¹¹ patriæ illius intulit. Eadmundus vero, Martyrdom of S. Ed- lationem gentis suæ¹² videre, captus est ab eis, corpusque sanctis- mund.

¹ H. H. *A. frater regis prædicti regnavit post eum super W., qui prius erat rex C.*

² Abridged.

³ H. H. *Paganorum in terram Anglorum.*

⁴ H. H. *inducias et equos ab iis acceperunt;* and above, *perendinantes.*

⁵ H. H. *venit exercitus prædictus.*

⁶ H. H. *tertio, and cum for adjuncto sibi.*

⁷ H. H. *ivit Snotingham.*

⁸ H. H. *exercitus namque prædictus venerat Snottingham, et ibi in hycme fuit.*

⁹ H. H. inserts *crudeliter.*

¹⁰ H. H. *Exercitus namque prædictus Hinguari regis.*

¹¹ H. H. inserts *miserrimæ;* above, *in hyeme permansit* for *hyemavit.*

¹² H. H. *suorum for gentis suæ.*

A.D. 870. simum sagittis impiorum ad stipitem undique confossum est,¹ Henry of de quo postea Dei misericordia multa ostendebat miracula.² Hunt. v. Anno sequenti venit iterum innumera multitudo Dacorum apud Redingiam,³ . . . quorum duces fuerunt duo reges, scilicet Basreng et Haldene, . . . cum quibus Edelredus rex et frater suus Alfredus commiserunt duo prælia⁴; sed in primo victores fuerunt pagani, in secundo victi sunt, et duo reges eorum predicti occisi et v. consules, et exercitus eorum fugatus, prælio durante usque ad vesperam.⁵ Item alia vice pugnaverunt hi duo fratres contra Dacos⁶ apud Bassindum, et Daci vicerunt. Iterumque pugnaverunt ubi maxima multitudo ex utraque parte occiditur apud Meredune,⁷ ubi⁸ quidam Edmundus episcopus et multi proceres ceciderunt, et Daci . . . vicerunt. Anno sequente, scilicet vii. regni ejus,⁹ venit magnus exercitus in æstate apud Redingum. Hoc anno obiit Edelredus rex,¹⁰ et sepultus est apud Winburnam. . . .

f. 164 b.

13. *De Alfredo rege, anno gratiæ DCCCLXXII.*

Alfred,
871.

Alfredus vero frater ejus successit ei in regnum, qui primo anno regni sui pugnavit contra Dacos apud Wyletone,³ et Daci vicerunt. Hoc anno fuerunt ix. prælia campestria⁹ in regno ex australi parte Tamesis, præter multas alias invasiones per duces regni sepe factas,¹⁰ . . . Anno secundo rex pagane¹¹ . . . et Brithred regem, qui regnavit in Merce xxii. annis, trans mare fugaverunt, qui, Romam pergens, ibi mortuus est, et sepultus in ecclesia sanctæ Mariae apud Anglinescole. Daci vero tradiderunt regnum Merce Ceolwlfœ cuidam, regi insipienti, ad opus eorum servandum, datis obsidibus cum juramento præstito, quod eis regnum redderet¹² quandocumque vellent, et se ipsum præstum esse cum omnibus

¹ II. II. *transverbératus.*

² II. II. *Dei vero clementia multa super eo signavit miracula.*

³ Abridged.

⁴ Inorrectly abridged. II. II. only mentions the death of Basreng. Haldene is mentioned again below.

⁵ II. II. *Iterum post xiv. dies A. rex et frater suus A. pugnaverunt cum exercitu.*

⁶ II. II. *Ibi occisus est, and Angliae after proceres.*

⁷ II. II. *Post hoc prælum.*

⁸ II. II. inserts *post Pascha.*

⁹ II. II. inserts *contra exercitum.*

¹⁰ II. II. *quas Alfred frater ejus et duces regis sæpe facerunt.*

¹¹ Sic. II. II. *Haldene.* This sentence is unfinished, and so much has been cut out as to deprive the next of sense, the nominatives *tres alii reges . . .* being omitted.

¹² II. II. *Ipse autem juravit, et obsides iis dedit, se redditurum illis regnum.*

Henry of Hunt. v.
p. 739 B.

quos adducere posset in eorum auxilium. Anno iii.¹ . . . rex Haldeine A.D. 875. . . . cepit Northhumberland,² . . . et suis divisit . . . et super Pictos prædavit. . . . Hoc anno Alfredus cepit inducias cum prædictis regibus apud Verham in Westsex, qui se promiserunt cum juramento recessuros a regno.³ . . . Anno autem sequenti non tenentes juramentum,⁴ . . . apud Excertrum . . . perierunt naufragio.⁵ Alfredus autem anno vi. peremit⁶ cxx. puppes apud Sandwych; deinde secutus exercitum regum prædictorum apud Excestre cepit eos, acceptis obsidibus quod pacem tenerent² . . . et pacem Ceolwlf dederunt.⁶ Anno septimo Alfredus ter commisit cum paganis,² . . . et tandem juraverunt se recessuros a regno, et rex eorum baptizatus est, scilicet Godrunitus; et Alfredus factus est patrinus ejus, et multa innumera dedit ei.⁷ Anno octavo venerunt novi exercitus per diversa loca terræ. . . . Eodem anno sol obscuratus est, . . . et Alfredus tres naves⁸ Dacorum cepit et homines⁹ interfecit. . . . Anno xiii. misit Martinus¹⁰ Papa Alfredo lignum Domini, et rex misit elemosinam suam Romæ, et etiam in Indiam ad sanctum Thomam, secundum votum quod fecerat, quando exercitus hyemaverat apud Londoniam. Anno xiii. saepius paganos fugavit, et saepius cum eis commisit. . . . Anno eodem interfecit aper regem¹¹ Karolum, filium Lodowyci filii Karoli Calvi; . . . et Martinus papa obiit.¹² Anno xv. Daci in Francia et Parisius multa mala fecerunt, et Alfredus Rex cepit Londoniam, expulsis Dacis.² . . . Cirea hoc tempus . . . v. reges facti sunt in Francia. Anno xix. Godrunytrus, rex Dacus, filius spiritualis¹³ Alfredi, qui regnavit in Estangle, mortuus est. . . . Anno xx. ille magnus exercitus Dacorum, qui fuit in Francia, rediit in Angliam, . . . et Alfredo juravit quod in nullo ei noceret.¹⁴

¹ II. II. *quarto*. In the next line, MS. *divisis* for *divisit*.

² Abridged.

³ Abridged, and so carelessly that the compiler has struck out all mention both here and above of the “tres reges Dacorum,” and yet speaks of “reges prædicti.”

⁴ II. II. *exercitus perjurus*.

⁵ The compiler has divided this sentence in two, II. II. referring the loss of the vessels to the tempest.

⁶ II. II. *Exercitus . . . partem regni tenuit, partem dedit Ceowlfo.*

⁷ This is abridged, and the scribe seems to have written *innumeræ* for II. H.’s *munera*.

⁸ II. II. *quatuor puppes*.

⁹ II. II. *eos qui inerant*.

¹⁰ II. H. *Martinus*, and so below.

¹¹ II. II. inserts *Franciæ*.

¹² II. II. *obdormivit*.

¹³ II. II. *qui fuit filiolus*; and below, *et* for *qui*, and *luce demptus est* for *mortuus est*.

¹⁴ II. II. *juramenta fecit, ne in aliquo ei noceret*. Above, II. II. *postea for anno xx.*

A.D. 894. . . Deinde venit nuncius Alfredo, nuncians quod a Northumbre Henry of et Estangle venit exercitus magnus¹ super eum; quo auditio Hunt. v. rex perrexit eis obviam apud Exeestre; at illi audientes ad- p. 741 A. ventum regis fugerunt per mare.² Eodem anno quartum exercitum venientem a Northumbre obsedit³ in Leycestria, qui ita ibi afflitti sunt fame, ut equos suos commederent. Anno xxiii. . . Londonienses pugnaverunt⁴ cum Dacis juxta Londoniam, et iiii. ex ducibus eorum occiderunt et victoriam obtinuerunt.⁵ Anno xxivii. Daci multa mala in Westsex fecerunt.⁶ . . . Tandem Alfredus rex, eum regnasset xxviii. annis et dimidio⁶ super totam Angliam, preter illas partes quae subditæ erant Dacis, mortuus est.⁷ De eujus regimine laborioso et inexterminabili⁸ vexatione metrice scriptum est.⁹

f. 165.

Nobilitas innata tibi probitatis honorem,
Armpotens Alfrede, dedit, probitasque laborem, etc. et
infra :—. . .

Cui vestes sudore jugi, cui sica eruore
Tineta jugi, quantum sit onus regnare, probarunt.
Non fuit immensi quisquam per climata mundi,
Cui tot in adversis vel respirare lic[er]et,
Nec tamen aut ferro contritus ponere ferrum,
Aut gladio potuit vitæ finisse dolores.
Jam post transactos vitæ regnique labores,
Christus ei fit¹⁰ vera quies, sceptrumque perhenne.

14. *De Eadwardo filio Alfredi, anno gratiæ DCCCC.*

Edward I., 901. Eadwardus, filius Alfredi, regnavit post patrem suum¹¹ xxviii annis. Edelwoldus vero, frater ejus junior, extraxit quamdam monialem de domo sua, et conjunxit sibi¹² in uxorem; et seysivit Wyburnham contra voluntatem¹³ regis fratris sui, . . . et januis clausis . . . ibi se recepit: tandem audiens quod rex cum exercitu suo super eum veniret,

¹ II. II. *Centum puppes.*

² Abridged.

³ II. II. *Quartus exercitus venit . . . sed ibi obsessi sunt et, &c.*

⁴ II. II. *venerunt . . . et pugnantes, &c.* II. II. assigns this to the following year.

⁵ This stands in place of more than half a page of H. II.

⁶ MS. *dominium.*

⁷ II. II. *mortis sensit aculeum.*

⁸ II. II. *inextricabili.*

⁹ *versifice proloqui dignum duximus.*

¹⁰ MS. *fit ei.* II. II. *ei sit.* In the two previous lines *dolores* and *labores* are interchanged in II. II.

¹¹ II. II. *paternum regnum tenuit.*

¹² II. II. has here only *accépit uxorem*, the sense of the above being given below.

¹³ II. II. *sine voluntate tam regis quam nobilium regni.*

Henry of Hunt. v. . . . fugit¹ ad exercitum Dacorum in Northumbre. Illi autem A.D. 901.
 p. 742 C. . . . constituerunt eum regem et principem super reges et duces suos. . . . Deinde anno tertio praedictus Edeluoldus cum exercitu suo subjugavit sibi Estsexenses, et depraedavit regnum Merce.² Quo auditu rex Eadwardus congregato exercitu³ . . . insecurus est eos . . . usque ad paludes Northanhumbre,⁴ . . . et cominusso prælio multi ex utraque parte ceciderunt, duces atque reges, neenon et Edelwoldus, quem Daci sibi elegerant in regem, et Dacorum plures occisi sunt, licet ipsi victoriam obtinuerant.² . . . Anno quinto rex Eadwardus cepit⁵ inducias cum Estanglis et Northanhumbris apud Itingeford. Anno autem vi. depraedavit super Dacos.² Anno vii. venerunt Daci in Merce, et rex Eadwardus commisit eum eis, et multa milia occisa sunt ex utraque parte.² Sed ex parte Dacorum cecidit rex Haldene, et rex Celwlf, et multi comites.² Rex autem Eadwardus cum servis Domini Defeat of Christianis victoria potitus, . . . in hymnis et confessionibus⁶ the Danes. Dominum exercituum benedicebant. Anno sequenti, defuncto Edredo duce Merce, Rex Eadwardus seysivit Londoniam et Oxford, et omnem terram Mercensiae provinciæ pertinentem. Anno ix. construxit rex Eadwardus Herefordiam inter tria⁷ flumina, non profunda sed clarissima. . . . Anno sequenti, fregerunt Daci inducias, . . . et totam patriam depraedaverunt. . . . Anno xi. fecerunt exercitus extraneorum multa mala juxta Saverne in North Wales,² et ceperunt Camelegeac Episcopum, . . . quem rex Eadwardus redemit xl. libris. . . . Eodem anno rex Eadwardus subjugavit omnes barones Bedefordiae et fere Hamtoniae.² . . . Anno xii. luna obscurata est⁸ . . . Anno ejus xv. apparuit cometa. . . . Anno xvii. corpus sancti Oswaldi translatum est a Barleneye in Merce. Anno xviii. factum est prælium inter Anglos et Dacos, . . . et Angli Dei gratia vicerunt.² Eodem anno Edelfled, domina quæ Merce . . . regebat, construxit burgum Bruneberich. Anno Eadwardi xviii. mortuus est Ethered, f. 165 b. dominus Merce, pater Ethelfled, . . . et reliquit hæreditatem⁹ filiae suæ, quia filium non¹⁰ habuit. Ista Stanford et Schireburne, et multis alias civitates construxit.² . . . Ista¹¹ misit

¹ II. II. *ivit.*⁷ II. II. gives the names of the rivers instead of *tria*.² Abridged.⁸ II. II. places this two years afterwards.³ II. II. *congregans exercitum;* and below, *ivit post for insecurus est.*⁹ II. II. *dedit terram suam.*⁴ II. II. *in Nord.*¹⁰ II. II. *nullum.*⁵ II. II. *constituit.*¹¹ MS. *iste.*⁶ II. II. *concentibus.*

A.D. 918. exercitum in Walliam. . . . Ista etiam cepit¹ Dereby cum tota Henry of provincia, et Leycestriam. . . . Tandem obiit et Hunt. v. sepulta est apud Gloucestriam. . . . Eadwardus anno xxvi. dedit p. 744 C. regnum Merce sorori suæ Alvenadelfed,² quæ postea . . . construxit burgum apud Glademundham. Tandem rex Eadwardus migravit a sæculo³ apud Ferandune, et Ailwardus filius ejus statim post eum obiit apud Oxneford; et sepulti sunt apud Winchestre. Nec multum ante Sidrik, rex Northumbre, occiderat fratrem suum Nigellum; quo scelere patrato, rex Reginaldus conquisierat Everwik.

15. *De Adelstano filio Eadwardi, anno gratiæ
DCCCCXXVI.*

Athelstan,
924. Adelstanus filius Eadwardi regnum post patrem suum adeptus est.⁴ Consecratus autem fuit apud Kingestune: parum enim⁵ vixit, sed clarus in gestis fuit. . . . Gudfridum regem Dacorum, patrem Reginaldi regis prædicti, bello . . . peremisit. Eodem anno Edwynus, frater Adelstani regis, in mare mersus est.⁶ Deinde gentem Dacorum Transhunbrum,⁷ et gentem Scotorum perfidam, . . . mirabiliter deprædando subegit.⁶ Anno domini DCCCCXLV.⁸ et regni sui iiiii., commisit prælium⁹ maximum apud Brunesberich contra Anlaf, regem Hiberniæ, qui venit in auxilium¹⁰ Scotorum et Dacorum conversantium in Anglia, . . . in quo bello¹¹ v. reges occubuerunt, . . . ducesque vii. regis Anlavi, et absque numero ceciderunt Scotti Deinde rediit in Westsexe cum fratre suo Eadmundo, qui ei auxilium in hoc bello præbuit.⁶ . . . Adelstanus autem cum xiii. annis regnasset, mortuus est,¹² et successit ei . . . Edmundus filius ejus. . . .

¹ H. H. *adquisivit.*

² This is ‘Alfwen sororem Adelfed’ in H. H.: but the scribe has altered the sense of the whole passage. Alfwyn was Athelfled’s daughter, see Flor. Wore. p. 572 B. Possibly the compiler has blundered between the reading in H. H. and his knowledge of the truth. The ‘postea construxit burgum’ in H. H. refers to Edward.

³ H. H. *a corpore;* and below, *desexit for obiit.*

⁴ H. H. *electus est rex in Merce;* and *et sacratus for consecratus.*

⁵ H. H. *qui regno quidem parum vixit, and non parum splenduit after gestis.*

⁶ Abridged.

⁷ H. H. *perfidam;* and below, *infidam for perfidam.*

⁸ MS. *DCCCCXLV.*

⁹ H. H. inserts *præliorum.*

¹⁰ H. H. *vires suas gente . . . adauxerat.*

¹¹ MS. *belle.*

¹² H. H. *hominibus ultra non apparuit.*

A.D. 940.

16. *De Eadmundo fratre ejus, anno gratiae DCCCCXL.*

Henry of
Hunt. v.
p. 746 B.

Eadmundus autem filius Adelstani ix.¹ annis post Edmund I. patrem suum regnavit, cuius² anno quarto occisus est Willemus, dux Normanniæ, filius Rollonis per proditionem regis Franciæ. Ille³ enim conquerierat Normanniam a rege Franciæ, et ab ipso Rollone gens Normannorum duxit originem. Iste Eadmundus Dacos qui habitabant versus Humber et paganos bello vicebat,⁴ [et v. urbes cepit] scilicet Lincolniam, Leyeestriam, Stanfordiam, Notingham, et Dereby; et paganos⁵ . . . penitus extirpavit, cultumque religionis restituit.⁶ Eo tempore obiit rex Hiberniæ Anlaf. . . . Deinde rex Eadmundus convertit ad fidem⁶ quendam alium Anlaf, regem Dacorum, . . . et postea⁷ Reginaldum regem Eboracensem, de quo prædictimus, . . . tenuit [ad] manum Episcopi. . . . Isti tamen duo reges postea fregerunt ei fidem, quo rex auditio, transiens in Northumbræ cum copioso exercitu,⁴ utrosque reges a regno fugavit, et Northumbræ primo regno⁸ Westsexe conjunxit, et in dominio tenuit. Sequenti vero anno terram de Cumerland,⁹ quia gentem provincie illius perfidam et legibus insolitam ad plenum dominare¹⁰ nequibat, prædavit et contrivit; et commendavit illam Malculnio regi Scotiæ hoc pacto, quod in auxilio foret ei in omnibus terra et mari. Eadmundus prædictus¹¹ cum regnasset vi. annis et dimidio, et omnia prospere contigissent, et solus dicebatur¹² rex in Anglia, nefanda proditione confossum interiit, et sepultus est in ecclesia sancti Augustini, cuius animæ propicietur Deus.¹³

¹ H. H. sex annis et dimidio.² H. H. inserts regni,³ H. H. qui terram quæ vocatur N.⁴ Abridged.⁵ H. H. Dacos.⁶ H. H. suscepit in baptisme.⁷ H. H. post paucos dies.⁸ H. H. primus regum, and inserts proprio after dominio.⁹ H. H. totam Cumberland.¹⁰ H. H. domare.¹¹ H. H. rex invictus, and feliciter after regnasset.¹² H. H. diceretur.¹³ This is altered from H. H., who says nothing about Edmund's burial, but mentions that he was murdered die sancti Augustini, which seems to have caused the error in the text. Edmund was buried at Glastonbury.

A.D. 946. 17. *De Edredo fratre ejus, anno gratiae DCCCCXLVI.*

Edred.

Edredus frater ejus . . . successit ei in regno. Et eodem anno Northumbrenses, jugum dominationis sue ferre nolentes, cum valida armatorum manu sibi subjicit.¹ Inde in Scotia vexilla direxit. Scoti vero nimio terrore pereulsi,² sine bello subdiderunt se regi, et juraverunt tam Northumbrenses quam Scotti debitam fidelitatem domino regi, quod tamen juramentum diu non duravit. Edredo vero rege reverso in Australes partes regni sui, Anlaf rex, qui a Northumbris fugatus³ fuerat, rediit cum magna classe in Northumbris, et eum gaudio ab eis⁴ suspectus est, et iterum regno restitutus, quod in fortitudine tenuit iiii. annis; et quarto anno solita infidelitate utentes, Northumbrenses fugaverunt regem eorum Anlaf, et suscepserunt Hirch filium Haraldi in regem. Sed ille iterum in brevi tempore tenuit regnum. Anno regni sui octavo,⁵ receptus est iterum rex Edredus in regno Northumbris, gensque patriæ illius nunquam diu [dominum] præferens⁶ unum, tertio anno Hyrch filium Haraldi . . . abjecerat. . . . Edredus autem . . . cum super totam Angliam regnasset, eodem octavo anno mortuus est.⁷

18. *De Edwy rege, anno gratiae DCCCCLIIII.*

Edwy,⁸ 955.

Edwy frater ejus⁹ super universam Angliam post hunc regnavit. Eadmundus enim, prædictus frater istius, fuit quintus rex ab Egberto qui primus Angliam ex Saxonibus in monarchiam tenuit, quia Egbertus genuit Edelwlfum, qui Alfredum,¹⁰ qui Eadwardum, qui Adelstanum, qui Eadmundum et Edwy; . . . qui Edwy cum regnasset v. annis, mortuus est.¹¹

¹ H. II. petiit, totamque sibi conquisivit.

anno. In the next line, MS. abjecerant for abjecerat.

² H. II. percussi.

⁷ Abridged.

³ H. H. regno N. aufgatus.

⁸ MS. repeats ejus. H. II. filius regis Edmundi.

⁴ H. II. a snis.

⁹ MS. Aldredum.

⁵ H. II. vii.

¹⁰ The substance of this is in H. II., though the words and form of the sentence are entirely altered.

⁶ H. II. non perferens for nunquam præferens, and inserts regni sui after

Florence of Worcester,^{A.D. 455.}
Append. p. 635 A. Nota etiam hic quendam brevem tractatum de re-
gibus Cantiæ, quia historia prædicta multos de eis ^{A Diges-}
transit. Hengistus enim fuit primus qui ibi regnavit ^{sion.} Genealogy
de Saxonibus tempore Wortingerni, regi[s] Britonum. of the
Hengistu[s] genuit Octa et Eosa, qui Eorumrinch, qui Kings of
Ethelbrith, qui Ethelbald, qui Erconberch, qui Egge- Kent.
brith, qui Lotarium, de quo primum fit mentio in ista
historia, ut patet supra, qui Eddricum, qui Wytherdum,
cui successit Ethelbertus sanctus, cui Eadbertus, de
quibus non fit mentio in ista historia,¹ cui Cudredus,
... cui Baldredus, qui a rege Westsaxonum Egberto expulsus
est a regno anno Domini **DCCCXX.**² Et huc usque stetit
regnum Cantiæ, scilicet usque ad tempus Egberti, scilicet
per **ccclxviii.** annos. Postea regibus³ Westsexæ cessit; fuerunt
tamen ibi reges constituti per reges Westsexiæ, et ei
subjecti duo vel tres postea, ut patet in historia. . . .

Incidentia.

Ibid. p. 636 A. Primo enim post ortum regni Cantiæ . . . habuit ortum⁴ Kingdom
regnum Orientalium Anglorum, cui præfuerunt reges potentes, of the East
licet nominati sint in historia; sed Redwaldus omnibus fuit
potentior, et primus super quosdam qui omnes reges usque ad
Humbre subjectos habuit⁵: . . . cui . . . successit Fordwaldus,
qui, Edwyno rege Northumbre suadente, fidem Christi cum
sua provincia suscepit, et a paganis occisus occubuit,⁶ cui
frater suus . . . Sigebertus successit. Hic sanctum Furseum
de Hibernia venientem suscepit, et ei locum ad ædificandum
monasterium in loco qui dicitur Coberesburch,⁷ dedit, et . . .

¹ This is taken from the genealogy given in Florence of Worcester, i. e., though it is altered in form.

² F. W. **DCCCXXIIII.**

³ F. W. Westsaxonicæ ditioni.

⁴ F. W. *Regno posterius C. et prius regno Occidentalium Saxonum, exortum est.*

⁵ Abridged.

⁶ F. W. has for this: *quem non multo post Ricgbertus, vir gentilis, in bello occidit.*

⁷ F. W. *Sancto F. . . . venienti, possessiones ac locum construendi m. in castro quodam quod lingua Anglorum C. vocatur.*

A.D. 955. *ibidem*¹ factus est monachus ipse rex, relicto regno . . . cognato Florence of suo Egrido; qui ambo postea a Penda, rege Merciorum, occisi Worcester. Append. sunt,² et successit³ eis Anna filius Eni, fratrī Regwaldi supradicti. Cujus filia, sancta Sexburga, Erconberto regi Cantiacæ nupsit.⁴ . . . Ethelburga in Gallia, in Brigensi Monasterio, Abbatissa facta est. Tertia, sancta Etheldreda, prius Northumbre regina, et post Elyensis extitit Abbatissa; quarta, sancta Withburga, ejusdem monasterii sanctimonialis erat.⁵ Anna imperfecto a Penda rege Merciorum, successit ei frater ejus Achilberus,² . . . cui frater⁶ suus Ethelwoldus, cui Aldwulfus, cui frater Aldwoldus, cui successit Beorna in tempore Offa, regis Merciorum; cui successit Ethelredus, cui filius suus Ethelbertus, . . . qui ab Offa occisus est.² Deinde perpauci reges in Estanglia per lxi. annos regnaverunt potentes, et⁷ ultimus eorum, sanctus Eadmundus, Martyr nactus⁸ culmen regiminis, quem anno regni sui xvi. rex paganus Ingwar occidit,⁹ ut supra patet; ex quo tempore Angli Saxones in Est-Anglia regnare desierunt annis fere l. . . . Deinde tempore Eadwardi conjunctum est regnum Estangle regno Westsexiæ.²

Kingdom
of the
East
Saxons.

Post ortum regni Orientalium Anglorum incepit regnum Est-saxonum,¹⁰ quorum reges fere semper alii parebant regibus et maxime¹¹ Mercensibus, et ideo de regibus ejus parum vel nihil tangit historia. De cæteris regnis satis patet quando inceperunt. Ista breviter de regibus Estangle tetigi, quia in historia parum de eis dicitur; unde qua dgressi sumus ad continuationem historiæ redeamus.

19. *De Edgardo, rege nobilissimo, anno gratiae DCCCCCLIX.*

Edgar,
A.D. 959. Edgarus pacificus, frater regis Edwy¹² xvi. annis regnavit in pace, Henry of cuius tempore terra multum¹³ meliorata est, . . . et fides Christiana Hunt. v. p. 747 B.

¹ F. W. in monasterio quod sibi fecerat.

⁹ F. W. martyrizavit.

² Abridged.

¹⁰ F. W. Ut regnum O. A. post regnum C., sic habuit exordium regnum Orientalium Saxonum.

³ F. W. quorum regni successor factus est.

¹¹ F. W. frequentius tamen ac diutius regibus M.

⁴ F. W. in conjugio copulata est.

¹² II. II. prædicti.

⁵ F. W. adds fæmina.

¹³ II. II. In diebus ejus hac terra maxime.

⁶ F. W. germanus.

⁷ F. W. quoad.

⁸ F. W. adds fuerit.

Henry of Hunt. v.
p. 747 C.

dilatata.¹ . . . Gentem sibi subditam² semper pacificare studuit, . . . A.D. 959. legem Dei libenter audiens et discens, et populum sibi subditum exemplo et verbo ad bonum invitabat³; quod Deus⁴ non tantum in futuro, sed etiam in praesenti,⁵ ei retribuit; quia regulos omnes, et consules, et patriae totius gentem, cum tremore et amore ei⁶ absque prælio et aliqua mentis⁷ perturbatione subdidit. Fama ejus . . . ita crescebat, quod⁸ extranei veniebant ut gloriam ejus viderent⁹ et doctrinam audirent ab ore ejus. Sed in hoc deliquit,¹⁰ quod . . . extraneos nimis fovebat¹¹; . . . nihil enim in humanis rebus perfectissimum est. Anno ejus¹² v. Eadwoldus factus est episcopus Wyncestriæ, qui, secundo anno episcopatus sui, canonicos¹³ in veteri monasterio Vintonie degentes, et ordinem suum pigre et negligenter observantes, ejecit, et monachos ibidec constituit¹⁴; quæ ecclesia postea¹⁵ a loco avulsa est, quia nimis conjuncta erat matrici¹⁶ ecclesiae, in qua sedes est episcopi; et consensu episcopi et abbatis ejusdem monasterii extra urbem sita¹⁷ est. Consilio autem Adelwoldi præsulii egregii,³ Edgarus rex . . . Building of abbatiam Glastoniæ construxit, et abbatiam . . . super Tamisim, the Abbey et abbatiam apud Burch prope Stanfordinam stabilivit, et abbatiam of Glastonbury. Torneye prope illam, quæ est apud Bureh, in mediis paludibus, loco tamen aençenissimo, fixit. . . . Est autem palus¹⁸ illa, de qua loquimur, latissima et visu decora, multis flaviis decurrentibus irrigata, multis lacubus magnis et parvis depicta, multis etiam insulis et silvis florida: intra¹⁹ quam sunt ecclesia Elyensis, abbatia Abbeys in Rameseye, abbatia de Chatrich repleta monialibus, abbatia de the Isle of Torneya, abbatia de Crulande; sed juxta eam sunt abbatia de Ely. Burgo, et prioratus²⁰ de Spaldinge, prioratus²¹ sancti Yonis

¹ H. II. *Ille namque Christi fidem in regno suo validissime dilatavit.*

² H. II. *gentes terræ suæ.*

³ Abridged.

⁴ H. II. *Domini autem omnipotentia servo suo Edgario bene gesta.*

⁵ H. H. adds *sæculo.*

⁶ H. II. *pro velle suo.*

⁷ H. II. *Martis.*

⁸ H. II. *terris universis dilatabatur amplissime, et.*

⁹ H. II. *videre; and below, audire doctrinam oris.*

¹⁰ H. II. *peccabat.*

¹¹ H. H. *firmavit.*

¹² H. II. *Edgari pacifici for ejus;* and below, *feliciter episcopatum W. suscepit.*

¹³ H. H. inserts *quosdam.*

¹⁴ H. II. *imposuit.*

¹⁵ H. II. *nostris temporibus.*

¹⁶ H. II. *matri;* and below, *qua for in qua.*

¹⁷ H. II. *muros urbis fundata.*

¹⁸ MS. *paludis.*

¹⁹ MS. *infra.*

²⁰ H. II. *abbatia.*

²¹ H. H. *ecclesia.*

- A.D. 964. super Usam fluvium Huntedoniac. Item ecclesia de Swane- Henry of
seye, ecclesia sancti Egidii de Bernewelle super Grantam fluvium Hunt. v.
Cantebriæ, Prioratus de Angleseye, et ecclesia de p. 748 A.
f. 167. Spineto, et ecclesia sancti Trinitatis de¹ T'cordia, et prioratus
de Modmeney, et prioratus de Miremande, et cæteræ
ecclesiæ in locis pluribus circa predictam paludem.

Punishment of the Isle of Thanet. Edgarus anno regni sui xi. jussit prædari Insulam Tenet, quia jura regalia spreverant, non ut hostis insaniens, sed ut rex malo mala puniens. Consilio autem dicti præsulis Elwynus, consul regis Edgari, fundavit abbatiæ Rameseye in predicta palude.² Anno ejus xiii. consecratus³ est in regem apud Bahan. Deinde post Pentecosten luxit exercitum apud Leycestriam, ubi venerunt contra eum sex reges, qui⁴ ditioni ejus subjecti sunt, et omnes illi debitam fidelitatem fecerunt.⁵ . . . Edgarus rex pacificus et magnificus, Salomon secundus, cuius tempore nunquam exercitus advenarum venit in Angliam, cuius dominio reges et principes Angliæ sunt subjecti, cuius potentiae etiam Scotti colla dederunt; cum autem regnasset xvi. annis et ii. mensibus mortuus est,⁶ . . . de quo isti versus scribuntur:

Auctor opum, vindicta scelerum, largitor honorum,
Sceptriger Edgarus regna superna petit.
Hic alter Salomon, legum pater, orbita pacis;
Quod claruit bellis claruit inde magis.
Templa Deo, templis monachos, monachis dedit agros,
Nequitiae lapsum, justitiaeque locum.
Novit enim regno verum perquirere falso,
Immensum modico, perpetuumque brevi.

20. *De Edwardo filio Edgari, qui fuit Martyr,* *anno gratiae DCCCCLXXV.*

Edward II., Edwardus filius Edgari regis, qui dicitur Sanctus Martyr, regnauit pro patre suo; cuius regni principio apparuit cometa, signum

¹ H. II. in.

² This sentence occurs in H. II. after l. 21 of the previous page. He has *Edelwoldi episcopi* for *dicti præsulis*, and at the end *abbatiæ R. in insula pulcherrima inter easdem paludes fixit.*

³ H. II. *sacratus in die Pentecostes.*

⁴ H. II. inserts *omnes.*

⁵ H. II. *domino dederunt fidem.*

⁶ H. II. *feliciter vivens feliciter obiit.*

Henry of Hunt. v.
p. 748 C scilicet maximæ famis, quæ anno sequenti secuta est. Tunc vero A.D. 975.
quidam consul nequissimus, Elfre nomine, abbatias plures, quas
rex Edgarus et Edelwoldus¹ construxerant, quorundam potentium
consensu² destruxit, quo³ Dominus ad iram provocatus pristinam
renovare cladem statuit. Anno ejus⁴ iiiii. optimates Anglorum
cederunt a quodam solio apud Calne præter sanctum Duns-
tanum, qui trabe quadam apprehensa restitit, unde quidam eorum
valde læsi sunt, quidam mortui, quod totum signum fuit . . .
prodictionis regis eorum, et imperfecti et contritionis eorum
postea a diversis gentibus.⁵ Anno v. regni sui⁶ occisus est pro-
ditione gentis suæ perfidæ, die advesperascente apud Corvesgate; et
inimicitias, quas viventi ingesserant, in mortuum ostendentes,⁷ sepe-
lierunt eum sine regio honore apud Warham; ut sicut regem⁸
extinxerant, ita et nomen ejus extinguerent, . . . sed Deus
cum gloriose miraculis manifestavit. Dicitur autem quod
noverca ejus, mater scilicet regis Adelredi, ciphum ei porrigo⁹
cultello percussit.

21. *De Aldredo Edyari filio, anno gratiae DCCCCLXXX.*

Aldredus, Edgari filius et frater Eadwardi prædicti, post Ethelred II.
fratrem . . . consecratus¹⁰ est in regem apud Kingestune. . . . 978.
Iste malus fuit. Cum enim parvulus esset, sanctus Dun-
stannus prophetaverat de eo. Minxit namque eum baptizaretur
in sacro fonte; unde vir Domini exterminium Anglorum in tem-
pore ejus futurum prædictit. In tempore ejus¹¹ transtulit Alfre-
dus consul corpus sancti Eadwardi¹² apud Schaftesbiri eum debito
honore, nntu Dei compellente. Anno tertio regni ejus appli-
cuerunt¹³ septem puppes Dacorum . . . et prædaverunt Ham-
toniam. . . . Eodem tempore obiit⁵ Edelwoldus, prædictus

¹ II. II. inserts *episcop s.*² H. II. *assensu et factione.*³ H. H. *inde;* and below, *permotus*
*for provocatus.*⁴ II. II. *Edwardi sancti regis for-*
ejus, and inserts *omnes* before *opti-*
*mates.*⁵ Abridged.⁶ II. II. *E. rex sanctus cum v.*
*anuis regnasset.*⁷ II. II. *protelantes.*⁸ II. II. *vitam regis.* Below, MS.
extinguierant and *extinguerunt.*⁹ II. II. *dum ciphum ei porrigeret;*
and below, *percusserit.*¹⁰ II. II. *sacratus.*¹¹ II. II. *Post parvum vero tempus,*
*ex quo Edelred regnavit.*¹² II. II. inserts *a Warham,* and
ad for *apud.*¹³ II. II. *Venerunt autem tertio*
anno regis E.

A.D. 984. episcopus Wincestre, pater monachorum et sidus Angliæ. Nec Henry of
longe post Dunstanus archiepiscopus . . . ; quibus¹ subtractis caruit Hunt. v.
f. 167 b. Anglia lorica protectionis, et vindictæ Dei et vastationi² pa- P. 749 A.
ganorum patuit. . . . Edelredus rex prædictus episcopatum
Roucestriæ crudeliter destruxit, unde³ Dominus ad iram provo-
Invasion of catus, quod facere paraverat, non distulit; veneruntque Daci ex
the Danes. multis partibus, . . . quasi nubes cœli, scilicet apud Wetche-
port et apud Wych, et duos consules occiderunt, et exercitum
eorum viceerunt.⁴ Anno xiii. Edelredi, Angli consilio Siricii
archiepiscopi promiserunt Dacis x. m. libras, ut a rapinis et
eæde cessarent.⁵ Quod tributum usque ad tempus Normannorum
duravit.⁶ Post hæc vero rex Dacis insidias molitus est.
. . . Misit autem rex duos consules a Londoniis, scilicet Alfricum
et Toroldum, ut Dacos perimerent; sed Daci præmuniti navali
prælio multos Londoniensium occiderunt, et Alfricum consulem
ceperunt.⁷ Eodem anno obiit⁸ sanctus Oswaldus archiepiscopus
Eboracensis. . . . Eodem tempore commiserunt Angli cum Dacis
apud Humber, et duces Anglorum fugerunt, scilicet tres consules,
Frena, Godwynus, et Frilegustus.⁹ Eodem anno, Ricardo,⁷
duce Normanniæ, defuncto, successit Ricardus filius ejus. His
transactis, Anlaf et Suwin apud¹⁰ Londoniam cum xciiii. navibus
applicuerunt ad nativitatem⁹ Sanctæ Marie, cujus auxilio ea
vice pagani repulsi sunt.¹⁰ . . . Qui,¹¹ spe frustrati, Eastsexe, et
Suthsexe, et Cantiam, et Hamtoneschire. . . eæde et incendio
destruere conati sunt.¹² At rex, missis nunciis, censum et
cibum, ut cessarent, eis promisit; quod concedentes hyemave-
runt¹³ apud Hamtone. Eodem tempore misit Edelredus¹⁴

¹ II. II. his autem duobus lumina-
ribus Anglorum genti.

² MS. vastatione. II. II. has præ-
meditatae desolata instead of these
words.

³ II. II. inde iterum; and below,
promotus for provocatus.

⁴ Abridged.

⁵ II. II. Hoc autem malum usque
in hodiernum diem duravit, et diu, nisi
Dei pietas subveniat, durabit.

⁶ II. II. transit ad gloriam cœli.

⁷ II. II. inserts veteri, and in
Normanua at the end of the sen-
tence instead of duce N.

⁸ MS. repeats apud. II. II. omits
it, and reads impetierunt for appli-
cuerunt.

⁹ II. II. in nativitate.

¹⁰ II. II. Cujus gloriosæ Virginis
auxilio liberati sunt Christiani a
Paganis.

¹¹ II. II. Quamobrem.

¹² II. II. repletæ, having pre-
viously in E. et S., &c. . . . per-
reverunt.

¹³ II. II. inserts in pace.

¹⁴ II. II. Rex autem E. mittens.

Henry of Hunt. v. p. 749 E. pro rege Anlaf, datis obsidibus, et honorifice suscepit cum apud A.D. 994. Andovera, tenensque eum ad confirmationem episcopi, multis laetificavit muneribus. Ac Anlaf deinde ab Anglia cum paee recessit.¹ Eo tempore obiit Ciricius archiepiscopus Cantuariensis, cui successit Alfricus.²

Anno xix. prædaverunt Daci apud Cornubiam, et Deveneschiæ, et Suthwales³: inde, egredientes multis aliis locis in Anglia multa mala fecerunt,⁴ et ferro⁵ et flammæ omnia commendantes, et monasterium⁶ apud Essingdune destruxerunt. . . . Deinde Kentenses apud Roucestriam commiserunt cum Dacis in Cumberland,⁷ ubi maxima habitatio eorum⁸ erat, et vicit eos⁹; et fere totam terram de Cumberland destruxit.¹⁰ . . .

Henry of Hunt. vi. p. 751 C. p. 752 A. Anno Domini m. misit rex Adelredus in Normanniam pro Marriage filia Ricardi dueis¹¹ Normannorum, nomine Emma, Normannorum of Ethelred gemma, ut eam in uxorem acciperet. . . . Anno mii. a rege in with reginam sublimata est,¹² quo¹³ rex in superbiam elatus, perfidiam Emma. cogitans, omnes Dacos qui cum pace erant in Anglia, clandestina Massacre proditione una eademque die fecit mactari, scilicet die¹⁴ sancti of S. Brice's Bricii . . . missis epistolis in omnibus evitatibus, ut¹⁵ Angli Dacos Day. cadem die et hora trucidarent impræmeditatos. . . .

Anno miii. ira Dacorum exarsit, . . . et quasi locustæ undique Fresh invasion convenerunt, et eodem anno Excestriam destruxerunt, . . . et sion of the Wiltone prædantes combusserunt et Salesbiriam prædaverunt.¹⁶ Danes. Deinde ad naves reversi sunt.¹⁷ Anno Domini miii. quidam Dacus vir fortissimus, nomine Suayn,¹⁸ cui Dominus regnum Sweyn. Angliæ destinaverat, applicuit apud Norwyem,¹⁹ et eam prædatus est, et combussit: cum quo Wlfketel, dux illius patriæ,²⁰ pacem fecit. . . . Sed infra pacem exercitus Suayn . . . Tefordiam præ-

¹ Abridged.

² H. II. post quem A. pallio est potitus.

³ H. II. facibus; and below, commendabant.

⁴ H. II. inserts Ordulfi, and combusserunt for destruxerunt.

⁵ H. II. mansio Dacorum.

⁶ H. II. Dacos bello maximo.

⁷ H. II. prædando vastavit.

⁸ H. II. consulis; but this is abridged, the opening paragraph of Lib. VI. being mixed up with the first on p. 752 A.

⁹ H. H. diadema nomenque reginæ suscepit.

¹⁰ H. H. inserts proventu, and has below et perfidiam prolatus. In the next line the MS. has patre for pace.

¹¹ H. II. in festivitate for die.

¹² H. II. quod in unamquamque urbem rex præfatus occultas miserit epistolæ, secundum quas.

¹³ H. II. S. rex D. fortissimus.

¹⁴ H. II. cum multis navibus venit ad N.

¹⁵ H. II. quod W. dux illius provinciæ videns.

A.D. 1005. *davit et¹ combussit.* . . . Anno Domini **MV.** reversi sunt² Daci in Henry of patriam suam. Eodem anno . . . tanta erat fames in Anglia, Hunt. qualem³ nullus hominum meminisse potuit. Anno Domini **MVI.** p. 752 C. f. 168. Suayn vir prædictus audacissimus cum magna classe rediit in Angliam, et applicuit apud Sanwych, totam patriam vastans, deprædando, comburendo, et occidendo.⁴ . . . Rex autem commisit cum eis et non prævaluit.⁵ . . . Anno Domini **MVII.** rex Edelredus consilio⁶ Anglorum . . . dedit Dacis pro pacis observatione⁷ xxx. milia libras. Eodem anno . . . Edricus factus est dux super Merce. . . . Anno **MVIII.** et regis Adelredi xxx., fecit rex parare per totam Angliam ex ecc. et x. hidis [navem unam, et ex viii. hidis] loricam et galeam. Hida autem Anglice vocatur terra unius aratri culturæ sufficiens per annum. . . .

Anno **MIX.** exercitus Dacorum . . . apud Sandwych et inde ad Cantuariam aggressi,⁸ statim eam cepissent, nisi tria milia libras dando, pacem cives impetrassent. Daci vero in Wetcham de venerunt, et inde Suthsexe, et Hamtoneschire, et Barchshire prædati sunt. Rex autem, collectis omnibus Anglorum turmis,⁹ regredientibus Dacis obviavit, et finem sævitiae eorum imposuisset, nisi dux Edricus, semper proditor, rumoribus fictis et terroribus falsis pugnam regi dissuasisset. Eodem anno Daci¹⁰ hyemaverunt in Tamise; . . . post Natale perrexerunt¹¹ apud Oxoniam, et combusserunt eam.¹² Deinde reversi sunt ad naves in Cantiam.⁵

Anno Domini **MX.** venerunt apud Gybicum, . . . et Wlketel, ducem Estangliæ, fugaverunt⁵; sed homines Cantebrigie viriliter obstiterunt; unde dum Angli regnaverunt, laus Kantebrigensis splendore¹³ floruit. . . . In quo confictu multi principes occisi sunt, et Daci victores extiterunt.⁵ . . . Thefordiam destruxerunt et Cantebrigiam combusserunt, . . . et multis aliis locis multa mala fecerunt.

Anno Domini **MXI.** prædaverunt¹¹ Daci . . . ex australi¹⁵ parte Tamensis fluminis, scilicet Kent et Sudereye, et Hastings, . . . et Hamtoneschire, et multum in Wiltheschire; et . . . Can-

¹ II. H. *et eam prædatam.*

² II. H. *redierunt.*

³ II. H. *tanta desolatio famis Britanniam invasit, quantam.*

⁴ II. H. *quem semper comitabantur tres sociæ, prædatio, combustio, occasio.*

⁵ Abridged.

⁶ II. H. *et seuatus.*

⁷ II. H. *ad pacis observationem.*

⁸ II. H. *progressi.*

⁹ II. H. *viribus.*

¹⁰ II. H. *postea Daci redeuntes.*

¹¹ II. H. *Trans N. vero p. per Chiltern.*

¹² II. H. *qua combusta redeuntes.*

¹³ II. H. *provinciae splendide.*

¹⁴ II. H. *cum jam predlassent.*

¹⁵ MS. *alia.*

Henry of Hunt. vi.
p. 754 A. tuariam obsederunt, et proditione ceperunt . . . Alphei archiepis- A.D. 1012.
copum et multos alios clericos et laicos, et ad naves reversi sunt,
omnibus succensis et destructis que in civitate erant.¹

Anno Domini MXII. archiepiscopus Alfegeus a prædictis Dacis Martyrdom occisus est in ebdonada paschæ, cum ebræi essent a vino.¹ . . . of Arch- Pereussus est enim in capite cum securi, . . . et sepultus est² bishop ad monasterium sancti Pauli, quo in loco Deus meritis³ sancti martyris multa miracula ostendit. Successit autem ei Lefining archiepiscopus. Tunc autem Adelredus rex fecit pacem cum Dacis⁴ licet nimis sero, dans eis octo m. libras, et recesserunt . . .

Anno Domini MXIII. applicuit Swayn rex Dacorum, et pera- Conquest grans totam terram, subjecit eam sibi, suscipiensque ab eis obsides, of the tradidit custodiam eorum Knuth filio suo.¹ . . . Tandem Lon- country by donea subjecta est ei.¹ . . . Quod videns rex Adelredus, misit Sweyn. Emmam reginam in Normanniam ad fratrem suum,⁵ et postea Edelred duos filios suos Alfredum et Eadwardum. Deinde fugit per sends his wife and insulam With in Normanniam ad ducem Ricardum, . . . et sons to Swayn tenebatur⁶ pro rege ab omni populo. Normandy.

Anno M^oXIV.

Anno Domini MXIV. Swayn existens⁷ rex Anglorum, in Sweyn exordio regni sui subita morte periit. Et exercitus ejus elegit king, 1014. Knut filium ejus in regem. Angli vero in Normanniam Adelredo regi nuncios direxerunt, mandantes⁸ quod si humanius solito vellet eos tractare, nullum eo libentius in regem susciperent⁹; quod concedens, et mandans per Eadmundum¹⁰ filium suum, ab eis susceptus est.¹ . . . Deinde super Knut exercitum duxit¹; at Knut . . . apud Sandwych obsidibus sibi a patre suo traditis¹¹ f. 168 b. abscidit manus et nasum. . . . Eodem anno [mare] ascendit¹² solito superius, et villas cum populo submersit in numero.

Anno Domini MXV. dux Edricus occidit proditione¹³ Sigefert et

¹ Abridged.

² H. H. *sepelierunt.*

³ H. H. *merita.*

⁴ H. H. *Dacorum exercitu.*

⁵ H. H. *Richardo fratri suo.*

⁶ H. H. *habebatur.* The order of these last two sentences has been changed, and both abridged.

⁷ H. H. *jam.*

⁸ H. H. *intimantes ei,*

⁹ H. H. *se — suscepturos.*

¹⁰ H. H. *Edwardum.*

¹¹ H. H. *ibique emittens obsides nobilissimos, qui erant patri suo traditi.*

¹² H. H. *ascendens.*

¹³ H. H. *prodidit; fecit occidi* being inserted after *in cameram suam.*

A.D. 1015. Morthere, proceres . . . in cameram suam. Eadmundus, filius Henry of Edmund regis Adelredi, terram eorum seysivit, et uxorem Sigferti duxit. Hunt. vi.

Ironside. Knut vero, rediens a Dacia, incepit prædare Westsexiam¹; . . . Hunt. vi. p. 755 A.
et rege Adelredo tunc infirmitate detento,² filius ejus Eadmundus et dux Edricus, convocato³ exercitu, obviaverunt contra Knut: sed cum Eadmundus cognovit quod dux Edricus prodere eum machinasset, divisi sunt, omisso prælio⁴; et tota Westsexia subdita est Knut regi Dacorum.

A.D. 1016. Anno Domini mxvi. dux Edricus cum xl. navibus subdens se regi Knut, rex vero Knut cum clx. navibus applicuit⁵ in Tamensi flumine, . . . quo auditio, rex Edelredus congregavit exercitum,¹ ut ei obviaret; sed timens proditionem gentis,¹ prope dimisso exercitu, rediit Londoniam. Eadmundus vero filius ejus, et dux Uthred Northhumbriæ⁶ prædabant apud⁷ Staffordeschire, et Scropschire, et Leycestriam; Knut vero ex alia parte totam terram usque ad Northumbre.¹ Quod Uthred [audiens], dimissa prædatione, obviavit Knut cum tota Northumbre dando obsides,¹ et tamen ibi occisus est. Eadmundus vero Londoniis adiit⁸ ad patrem suum; Knut vero statuit Hirc ducem⁹ super Northumbre, . . . et reversus est ad naves.¹⁰ Deinde post pascha cum navigio suo tendebant Londoniam. Adelred autem cum regnasset xxxvii. annis, post multos labores et anxietates vitæ suæ mortuus est¹¹ in Londonia, ante adventum Knut cum navigio¹²: post quem Admundus filius ejus electus est in regem.

22. *De Edmundo Ireneside, anno Domini mliº.*

Edmund II. Eadmundus autem cognomento¹³ Hyreneside, id est, Latus Ferreum, Ironside, quia erat maximi vigoris et mirabilis potentiae in negotiis bellicis, 1016. postquam erectus est in regem, abiit¹¹ in Westsex; et

¹ Abridged.

² II. II. *Rex vero A. jacebat in-*
firms apud Chosam.

³ II. II. *congregato.*

⁴ II. II. *cum simul venissent, voluit*
dux prodere juvenem. Ideoque divisi
sunt et prælum dimissum est.

⁵ II. II. *convenerunt.*

⁶ II. II. *ivit ad U. ducem N.*

⁷ II. II. *prædaveruntque simul in.*

⁸ II. II. *rediit.*

⁹ II. II. *statuens II. consulem.*

¹⁰ II. II. *rediit ad puppes suas ante*
Puscha.

¹¹ II. II. *decessit.*

¹² II. II. *antequam navigium hostile*
advenisset.

¹³ II. II. *qui cognominatus est.*

¹⁴ II. II. *E. rex ivit.*

Henry of Hunt. vi.
p. 755 C.

tota patria¹ ei subdita est. Daci vero cum navibus suis appli- A.D. 1016.
cuerunt, Londoniae obsidentes civitatem.² Sed cives eis caute et fortiter obstiterunt.³ De bello autem regis Edmundi et de fortitudine ejus secundum traditionem historiae sub compendio His war
tractabimus.⁴ Primum ejus bellum⁵ contra exercitum Dacorum with the
fuit apud Peoniam, . . . in quo victoria⁶ contigit Eadmundo. Danes.
Secundum bellum contra Knut regem Dacorum . . . et ducem Edricum et Almarduling apud Scorstante, . . . ubi multi ex utraque parte ceciderunt, et exercitus per se divisi sunt. Tertio cum manu electa bellatorum venit Londoniam, et fugato exercitu ad puppes qui obsederant urbem, fortissime liberavit eam, et cum debito triumpho susceptus est.⁷ Quartum bellum gessit contra eundem⁸ post duos dies apud Brenteforde, ubi multi de suis . . . nimis festinantes⁹ submersi sunt. Ipse tamen triumphum¹⁰ obtinuit. . . . Videntes autem Knut et dux Edricus quod eum Treachery
armis superare non possent, proditione eum vincere temptati sunt.¹¹ of Edric.
Consilio enim Knuti Edricus concordatus est cum Ead-
mundo,¹² ut facilius eum prodere posset. Consilio enim Edrici¹³
Eadmundus reversus est¹⁴ in Westsex, ut maximum contra Knutum duceret exercitum; Knutus vero interim Londoniam obsedit,¹⁵ . . . sed cives ci viriliter obstiterunt. Quintum bellum ejus contra exercitum Dacorum fuit in Cantia,² . . . ubi Daci in fugam versi sunt: Eadmundus vero persecutus est eos cum occi- f. 169.
sione magna usque ad Illaforde, ubi consilio Edrici persequi eos desistebat¹⁶; aliter¹⁷ enim ultimus die[s] belli cum Dacis ei¹⁸ fuisset. . . . Sextum bellum ejus contra Knut fuit in Estsex apud Essingedune, congregatis maximis exercitibus ex utraque parte²; . . . in quo bello¹⁹ apparuit virtus Eadmundi regis juvenis.

¹ H. II. *omnis gens.*¹¹ H. II. *Cogitaverunt etiam K. rex*² Abridged.*et d. E. ut quem armis vincere nequi-
bant, proditione vincerent.*³ H. H. *viriliter restiterunt.* MS. A. of H. II., however, has the words in the text.¹² H. H. *ei,* and below *proderet.*⁴ For this H. II. has *nonne hæc
scripta sunt in historiis veterum cum
laude summa?*¹³ MS. *Edricii.* H. II. *cjus.*⁵ H. H. *E. primum bellum gessit.*¹⁴ H. H. *ivit.*⁶ H. H. *successusque manifestior.*¹⁵ H. H. *obsidens.*⁷ H. H. *ingressus est in eam.*¹⁶ H. H. *Dux vero E. consilio
nequissimo fecit eum resistere;* this sentence in H. II. comes after the following.⁸ H. H. *inserts exercitum.*¹⁷ H. H. *quod si eos persequi per-
sistaret.*⁹ H. H. *multi autem suorum in
eo transiit n. f. flumine.*¹⁸ H. H. *ille dies bello Dacisque.*¹⁰ H. H. *belli festivum decus.*¹⁹ H. H. *ibi.*

A.D. 1016. Cum enim Dacos solito acrius pugnare videret, loco relichto regio, Henry of quo[d] erat ex more inter Draconem et . . . Standard, cucurrit Hunt. vi. terribilis in aciem primam, vibrans gladium, . . . modo fulminis p. 756 B. findens¹ aciem; . . . seque sequentibus viam² dedit. Inde in aciem regalem se dedit³ et maximam stragem fecit. . . . Quod videns dux Edricus, et timens ruinam Dacorum,⁴ clamavit Anglice, "Flet, Angle, flet⁵; det is Eadnund;" quod interpretatur, "Fugite, Angli; fugite, Angli; mortuus est Eadmundus." Sic igitur clamans, fugam cum suis primus incepit, quem tota gens Anglorum in fugam subsecuta est. Illuc ergo miranda strages Anglorum facta est, et occisi sunt iiiii. duces, scilicet Ednod, Alfriecus, et Eadwynus, neconon et Wlfketellus⁶ de Est-angle, et Aylwardus, filius Alfsi ducis, et tota flos juventutis Anglorum.⁷ Rex vero Knutus, tanta fretus victoria, Londoniam et sceptra cepit regalia. Septima tamen vice congregati sunt exercitus in Gloucestershire, ubi proceres ntriusque regis formidantes⁸ dixerunt intra se, "Cur insensati necis periculum totiens incursum? Pugnent singulariter, qui regnare student singulariter."⁹ Quod cum relatum esset, regibus, placuiteis⁹; uterque enim maximæ probitatis et audaciae erat.¹⁰ Inceptoque duello apud Molaniam, fractis lanceis, gladiis horribiliter pugnaverunt.¹¹ Audiebat enim et videbat populus uterque horribiles tinnitus et igneas collisiones cum gemitu et clamore. Tandem vigor incomparabilis Eadmundi fulminare coepit, cui magna vi¹² Knutus resistens, et tamen¹³ timens, inquit: "Juvenum omnium fortissime, "quæ necessitas alterum nostrum, regnandi causa, ferro perire?
"Simus fratres adoptivi, regnumque partiamur. Imperemus ergo, "ego¹⁴ in tuis et tu in meis. Dacia¹⁵ quoque tuo disponatur "imperio." His verbis juvenis mens gloriosa declinata¹⁶ est, et osculum pacis invicem dederunt.¹⁷ Convenienter ergo populo, et

¹ H. H. fudit.

² H. H. obruerdam.

³ H. H. advolat.

⁴ H. H. adds *iminere*; below,
Anglorum genti for *Anglice*.

⁵ H. H. repeats *Engle*.

⁶ H. H. inserts *dux* after each of
these names.

⁷ H. H. *omnis flos nobilitatis Bri-*
tanniaæ.

⁸ H. H. *Hinc autem formidantes*
fortitudinem regis E., illinc vero regis
Knut.

⁹ H. H. *Placuit sententia regibus.*

¹⁰ H. H. *nec enim mediocris erat*
rex Knut probitatis.

¹¹ Abridged.

¹² H. H. *cum magno vigore.*

¹³ H. H. *inserts sibi.*

¹⁴ H. H. *inserts rebus.*

¹⁵ MS. *Dacio.*

¹⁶ H. H. *generosa delinita.*

¹⁷ H. H. *datum est.*

Single combat of
Cnut and
Edmund
Ironside.

Henry of Hunt. vi.
p. 756 D. præ gaudio lacrimante, Eadmundus regnum Westsexæ suscepit A.D. 1016. in domin[i]o; Knutus vero regnum Merce suscipiens, reversus est in Londoniam. Eadmundus vero rex, . . . cum hostibus suis Murder of terribilis . . . in regno floreret, proditione occisus est apud Edmund Ironside. Oxoniæ, ubi in quadam domo ad secreta naturæ purganda sedebat,¹ quo filius Edrici ducis, in fovea² consilio patris latens, regem inter celanda cultello bis acuto percussit, et inter viscera ferrum³ fugiens reliquit. Edricus vero ad Knutum regem veniens, salutavit eum, dicens: "Ave, rex solus." Cui cum rem gestam denudasset, respondit rex, "Ego te ob tanti obsequii meritum "cunctis Anglorum proceribus reddam celsiorem." Jussit ergo eum excipitari, et caput in stipe super celsiorem Londoniæ turrim figi. Sic perit Eadmundus, rex fortissimus,⁴ cum uno anno regnaret; et sepultus est juxta Edgarum avum suum apud Glastoniam.

Explicit prima pars. Incipit secunda quantum ad Reges.

23. *De Knuto rege, anno gratiæ M^cLII.*

Knutus autem rex Dacorum,⁵ successit ei in totum regnum; et accepit in uxorem Emmam, ducis Normanniae filiam, king, 1016. quondam uxorem Adelredi regis. Postea vero rex dignam retributionem⁶ Anglis reddidit. . . . Edricum, ut dictum est, f. 169 b. meritis suis exigentibus, occidit; Turkillum, ducem Estangle, et Hirc, ducem Northumbrie, exulavit.⁷ Præterea summos procerum aggressus, Normannum ducem interfecit, Edwynum Etheling exterminavit, Atelwardum detruncavit, . . . Brithricum ferro vita privavit. Fecit quoque per Angliam mirabilem censem reddi, scilicet lxxii.⁸ milia libras,⁹ . . . quas Londonienses reddiderunt, unde dignum exactorem Dominus justus Anglis imposuit. Anno tertio regni sui reversus est¹⁰ in Daciæ, ducens exercitum Anglorum et Dacorum in Wandalos. Cum autem cum

¹ H. H. *ivit nocte quadam in domum evacuationis ad requisita natura.*

² H. H. adds *secretaria, and delitescens for latens.*

³ H. H. inserts *figens.*

⁴ H. H. *fortis;* and below, *regnasset.*

⁵ H. H. *Anglorum;* and below, *duxit for accepit in uxorem.*

⁶ H. H. inserts *nequitiæ.*

⁷ Abridged.

⁸ So MS. A. of H. II. The old editions read *lxxii.*

⁹ The words omitted here, *prætendecies mille librarum,* completely alter the sense of the passage.

¹⁰ H. H. *Knut . . . ivit.*

A.D. 1019. hostibus crastina dic esset¹ conflicturus, Godwynus dux² Anglo-Henry of
rum ducens exercitum, rege nescio, nocte profectus est in Hunt. vi.
hostes, quos improvidos invasit, et quosdam fugavit.³ Rex vero
summo mane, cum Anglos fugisse, vel ad hostes perfide transisse
putaret, acies ordinatas in hostes dirigens, non invenit in castris
nisi sanguinem et cadavera et prædam; quamobrem summo
honore deinceps Anglos⁴ habuit, nec minori quam Dacos. His
actis in Angliam rediit. Circa hoc tempus, Leuwyn archiepiscopo
defuncto, Adelwoldus successor ejus Romam petiit; cum quo
Lewynus, abbas Eliensis,⁵ abbatiam injuste sibi ablataam, papa Bene-
dicto jubente, recuperavit.⁶ Archiepiscopus vero cum a Roma rediit,⁷
corpus Sancti Alphei a Lundonia transtulit ad Cantuariam. Knuti
anno viii., dux Normannorum Ricardus secundus, pater Emmae
reginae Anglorum, decessit ab hac luce.⁸ Cui successit Ricardus
filius ejus, qui ducatum fere per annum tenuit⁹; et post eum
Robertus frater ejus viii. annis. Anno ix. Knutus rex duxit
exercitum¹⁰ in Daciam contra Ulf et Ellaf, qui gravissimam multi-
tudinem contra cum terra et mari adduxerunt de gente Speon,
cominiscoque prælio multitudo maxima¹¹ periit ex parte Knuti;
et Speon vicerunt. Anno xii. Knutus cum l. puppis adivit¹² Nor-
wagiam, et bello fugavit Olawm regem Norwagiæ, et obtinuit¹³
regnum ejus. Postea in reditu Knuti¹⁴ ad Angliam, occisus est
Olaws rex . . . a gente illius patriæ. . . . Circa hoc tempus Ro-
berto regi Franciæ successit Henricus filius ejus. Anno Knuti xv.
Robertus dux Normannia in peregrinatione Ierosolimitana¹⁵ mortuus
est; cui successit Willelmus Nothus, filius suus adhuc in puerili
ætate.

William
Duke of
Normandy.

Cnut's visit
to Rome.

Anno v. eodem rex Knutus Romam splendide perrexit, et
elemosinam, quæ vocatur Romescot, quam antecessores sui
dederant ecclesiæ Romanae, perhenmiter assignavit. . . . Nullus
autem rex de occidentali parte mundi ita¹⁶ splendide . . . Romæ
loca sancta visitavit.¹⁷ In reditu autem suo de Roma Scotiam

¹ H. II. *appropinquasset.*

² H. II. *consul;* and below, *insecio*
for *nescio.*

³ H. II. *Igitur improvidos invasit,*
occidit, fugavit.

⁴ MS. *Anglas.*

⁵ H. II. inserts *profectus.*

⁶ H. II. *rehabuit.*

⁷ H. II. *a R. rediens.*

⁸ H. II. *vivere non adjecit.*

⁹ H. II. *Post quem R. filius suus*
anno prope uno imperavit.

¹⁰ H. II. *ivit cum exercitu An-*
glorum.

¹¹ H. II. *Ibi ergo populus multis*
Angl. et Dac.

¹² H. II. *ivit ab Anglia in N.*

¹³ H. II. *recepit in suam subdi-*
tionem.

¹⁴ H. H. *Cum vero inde redisset.*

¹⁵ MS. *Ierosolimitane.*

¹⁶ H. H. *non fuit rex sub O. limite*
qui tam.

¹⁷ H. II. *petisset.*

Henry of Hunt. vi.
p. 757 D.

adivit,¹ et eam sibi subdidit, et regem Melcolin² et duos alios A.D. 1036. reges Melbeate et Jermarc. Knutus autem cum regnasset xx. Death and annis, mortuus est³ apud Schaftesbire, et sepultus apud Wincester character striam. . . . Non autem ante eum erat rex in Anglia tantæ magnificientiæ⁴; erat namque dominus . . . totius Angliæ, Norwagiæ simul et Scotiæ, et bellis multum splenduit. Tria enim eleganter gessit⁵; primum, quia filiam suam Romano imperatori . . . maritavit; secundum, quia omnes malas exactiones in via, Romam pergens, quæ per Gallias tendens invenit,⁶ scilicet ut thelonea, transversa, etc., data pecunia sua, deminui fecit usque ad mediocritatem; tertium, quod cum maximo vigore floreret,⁷ sedile suum in littore maris, cum ascenderet mare, statui jussit; dixitque mari ascendi, “Tu meæ ditioni[s] es, et terra in qua sedeo mea es[t], f. 170. “ nec est⁸ qui impune meo resisteret imperio. Impero ergo tibi ne “ in terram meam ascendas, nec vestes vel membra dominatoris tui “ madefacere præsumas.” Mare vero de more concordens, pedes regis et crura sine reverentia madefecit. Rex autem resiliens ait, “ Sciant omnes habitantes orbem, vanam et frivolam rem⁹ esse “ potentiam, nec regis quempiam nomine dignum præter Eum, cuius “ nutu¹⁰ cœlum, terra, mare, legibus obediunt æternis.” Rex igitur Knut nunquam postea coronam auream cervici sue imposuit, sed super imaginem Domini, quæ crucifixæ¹¹ erat, posuit eam in æternum, in laudem Dei regis magni, cuius misericordia Knuti regis anima quiete perfruatur æterna. Post ejus mortem regnavit Haraldus filius ejus.

24. *De Haraldo filio Knuti, anno gratiae M^oLXXII.*

Haraldus, filius Knuti regis et Alsuinæ filie Alfelmi ducis, Harold I., electus est in regem contra voluntatem quorundam, quem 1036. Lefricus consul et omnes principes boreales placitum habuerunt apud Oxoniam; Londonienses vero¹² elegerunt Haraldum, filium ducis Godwyni, ut conservaret regnum fratri suo Hardeknut,

¹ H. H. *Eodem vero anno R. rediens, perrexit in S.*

² H. H. et M. . . . subditus est ei.

³ H. H. *vivere destituit.*

⁴ H. H. *magnitudinis.*

⁵ H. H. *Extra numerum bellorum, quibus maxime splenduit tria gessit, eleganter et magnifice.*

⁶ H. H. *Romam tendit, and quæ vocantur for sc. ut.*

⁷ H. H. *imperii for floreret.*

⁸ H. H. *fuit.*

⁹ H. H. *regum.*

¹⁰ H. H. *nutui.*

¹¹ H. H. *cruci affixa.*

¹² H. H. *Fuit namque placitum magnum apud O., ubi L. . . . ex boreali parte Tamesis cum Londoniensibus.*

A.D. 1036. qui erat in Dacia. . . . Consilio vero inito, constituerunt Ein- Henry of
mam reginam¹ . . . in Westsex in loco filii sui Hardeknot Hunt. vi.
apud Winestre, usque veniret de Dacia. . . . Haraldus p. 758 B.
vero rex exulavit Emmam,² novercam suam, quæ divertens ad
Baldewynum, ducem³ Flandriæ, honorifice susceptus est.
Qui tradidit ei castrum de Bruges, ut ibi perendinaret.⁴ Willelmus
enim Nothus . . . adhuc tener ætate manebat⁵ cum rege Fran-
corum; erat enim fiscus regalis. Eodem anno obiit Atewoldus
archiepiscopus,⁶ et successit ei Adsius. Haraldus vero⁷ cum
regnasset iii. annis et mensibus iii., mortem sensit apud Oxford,
et sepultus cst apud Westmonasterium. In diebus autem illis
redditaे fucrant xvi. puppibus ab unoquoque portu viii. marcæ
argenti, sicut et patris sui tempore.

25. *De Hardeknoto rege, anno gratia M^oLXXVIII.*

Hardeenut, Hardeknotus, filius Knuti et Emmae reginæ, veniens a Dacia
1041. apud Sandwich, illoco susceptus est, et in regem electus simul ab
Anglis et Dacis. . . . Eodem anno venit Eadwardus filius Ethelredi
regi[s] et Emmae prædictæ,⁸ de Normannia ad regem Hardeknotum
fratrem suum. Hardeknotus autem cum regnasset ii. annis, mor-
tuus est⁹ in flore juventutis suæ apud Lambehith. . . . Tantæ
namque largitatis fuerat,¹⁰ ut prandia¹¹ iii. vicibus in die omni
e curiæ sue prandentibus faceret apponi. . . . Sepultus enim
est . . . apud Wintoniam, juxta patrem suum Knut. Proceres
igitur Anglorum jam a dominio Dacorum liberati, hilares facti
sunt, pro Alfredo primogenito filio Ethelredi mittentes,¹² ut regni
Expedition diadematæ coronaretur.¹³ At ille cum esset patre Anglicus et
of Alfred. matre Normannus, ex Normanniis consanguineis suis¹⁴ . . .
in Angliam secum adduxit; . . . proceres vero Angliæ indignati

¹ H. H. *Consilium ergo inierunt,*
quod E. r. . . conservaret W.; and
below, *opus for loco*.

² H. H. inserts *reginam*.

³ H. H. *consulem*.

⁴ H. H. *acepit ab eo castrum B.*,
ut ibi et inde degeret.

⁵ H. H. puts this in the abl.
abs., and inserts *Normannia* before
fiscus.

⁶ H. H. *Anno sequente A. . . .*
migrante.

⁷ H. H. *rex for vero.*

⁸ Instead of these words H. H.
inserts after *fratrem suum*, *ambò*
etenim erant filii E. f. R. consulis.

⁹ H. H. *morte præreptus est*, and
inserts *medio* before *flore*.

¹⁰ H. H. *fertur fuisse.*

¹¹ H. H. adds *regalia*.

¹² H. H. *nuncios mittunt.*

¹³ H. H. *sublimetur.*

¹⁴ H. H. *aliquos ex c. matris suæ.*

Henry of Hunt. vi.
p. 759 A. quod tantam copiam Normannorum secum adduxit, consilio God- A.D. 1042.
wini comitis Cantiae et proditione,¹ capti sunt Normanni qui
venerant cum Alfredo; et cum in ordine sederent, novem semper
decapitati sunt, et decimus remansit apud Gildeford. Cum autem
non remansisset ex omnibus² nisi decima pars, adhuc nimium
visum est Anglis tot superesse, feceruntque adhuc decimam
decimæ,³ et sic paucissimi remanserunt, qui et evaserunt; et
hoc totum, ut dicitur, factum est consilio proditoris Godwyni f. 170 b.
ducis, qui timens probitatem Alfredi, præcogitavit, se Eadwardo
fratri minori simpliciori posse filiam suam dare in reginam.⁴
Deinde Alfredum captum post decollationem suorum dux- Death of
runt in insulam Elyensem, et oculos ejus eruerunt, et mortuus Alfred.
est. Miserunt ergo pro Eadwardo fratre suo⁵ in Normanniam
nuncios et obsides, mandantes quod cum paucissimis Norman-
norum veniret,⁶ et eum in regem fidelissime sullimarent.⁷ Qui
veniens, ut mandaverunt,¹ consecratus est in regem . . . die
Paschæ apud Wincestriam ab Wrsi⁸ archiepiscopo. Eodem anno
Eadsius dimisit episcopatum,⁹ . . . et successit Sywardus loco
ejus, et Stigandus factus est episcopus Estangle.

26. De Sancto Eadwardo rege, anno gratiae M^oLXXIX.

Eadwardus, filius Adelredi et Emmae, rex nobilissimus A.D. 1043. in patrocinium regni sui, duxit filiam Godwyni consulis fortissimi, Edward III. nomine Edinam, sororem Haraldi futuri regis. Circa hoc tempus Confessor. maxima¹⁰ fames invasit Angliam. . . . Eodem tempore rex exulavit Swayn consulem, filium Godwyni prædicti,¹¹ qui fugit ad Baldewynum consulem Flandriæ apud Bruges. Anno Eadwardi vi. commissum est prælium¹² . . . inter Henricum regem Francorum et proceres Normanniaæ, quia noblebant recipere Wilhelμum Nothum in dominum. Quos cum dux Willelmus victos obtinuissebat, quosdam exulavit, quosdam corpore mutilavit.¹³ Eodem tempore vene- runt duo principes Dacorum, scilicet Lothen et Hirling, apud

¹ Abridged. In the margin the words *Decimacio Neustriæ* are written.

² H. H. *omnes interfecti essent.*

³ H. H. *decimari.*

⁴ This sentence, which is abridged and altered in form, occurs in H. H. above after the last line of the previous page.

⁵ H. H. *juniore.*

⁶ H. H. *p. N. secum adduceret.*

⁷ H. H. *stabilirent.*

⁸ H. H. *Eadsi.*

⁹ H. H. *archiepisc.*; and below, *saceratus est* for *successit.*

¹⁰ H. H. *tanta . . . quod, &c.*

¹¹ H. H. inserts *consulis*; and below, for *fugit* has *recedens*, inserting *ibidem hyemavit.*

¹² H. H. *bellum.*

¹³ H. H. *minuit.*

A.D. 1048. Sandwych, et . . . prædati sunt Estsexam, capto auro et argento.¹ Henry of . . . Anno sequente rediens Sweyn ut pacificaretur cum rege, . . . Hunt. vi. occidit Boerd quemdam ducem,² . . . et reversus est in Flan- P. 759 C. driam. Sequenti vero anno . . . concordatus est cautela Godwyni patris sui. . . . Eadwardus x. anno . . . exulavit Godwynum et Swayn, qui fugerunt³ in Flandriam, et Haraldus in Hiberniam, quia voluerunt prodere regem, unde rex ira commotus dimisit reginam⁴; thesaurum et terras ejus abstulit, et dedit Odoni consulatum de Devenescire. . . . Anno ejus xi. mater ejus Emma mortua est.⁵ Godwynus et Swayn simul cuperunt insulam Wych,⁶ . . . ubi Haraldus veniens ab Hibernia conjunctus est eis,⁷ perrexeruntque in Pevenese, et inde ad Nesse et in Rumeneye et Schiche et in Folchestane et in Dovere et in Sandwych, . . . ubique accipientes obsides et puppes, . . . tendentesque apud Londoniam. Rex cum l. navibus obviavit eis⁸; ubi per nuncios, consilio Stigandi episcopi, datis obsidibus, concordati sunt, . . . reddiditque rex Godwyno⁹ et suis terras et omnia quæ prius habuerant, et iterum accepit reginam suam. . . . Eo tempore Siwardus, consul Northumbræ, pene gigas statura, manu et mente¹⁰ fortissimus, misit filium suum in Scotia ad conquirendum, qui ibi occisus est in bello,¹¹ . . . quem vindicandi causa pater suus Sywardus in Scotiam proficiscens, regem bello vicit, et regnum subjugavit. Anno xii. cum rex Eadwardus pranderet apud Wyndeleshore, . . . Godwynus prædictus . . . recumbens juxta regem¹² dixit: “Sæpe tibi . . . delatum est me proditioni tuæ “invigilasse; sed si Deus cœli verax et justus est, concedat ut “hoc panis frustulum nunquam¹³ guttur meum pertranseat, si “umquam te prodere cogitaverim.” Deus autem . . . audiens imprecationem¹⁴ proditoris; mox eodem pane strangulatus, mortem prægustans¹⁵ æternam. Haraldus vero filius ejus successit ei in consulatum,¹⁶ et Algarus consul Cestriæ recepit consulatum, quod Haraldus prius habuit.¹⁷ . . . Anno vero sequenti¹⁸ pugnaverunt Normanni contra gentes Francorum apud castrum quod vocatur Mortuum Mare; . . . et contigit victoria Normannis. Rex enim

Exile of
Godwin
and his
sons.

Conquest
of Scotland
by Siward.

Death of
Godwyn.

f. 171.

¹ II. II. ubi capta innumerabili præda, auri quoque et argenti copia . . . E. prædati sunt.

² Abridged.

³ H. H. iverunt.

⁴ H. II. classis . . . obviavit l. puppibus, quibus rex inerat.

⁵ H. II. illi.

⁶ II. II. inserts præduru.

⁷ H. II. eum.

⁸ II. II. ne for ut nunquam.

⁹ II. II. audivit vocem.

¹⁰ H. H. prægustavit. The transcriber has changed the perfects into participles, and so destroyed the sense.

¹¹ II. II. habuit c. patris sui.

¹² II. II. habuit c. Haraldi.

¹³ H. H. E. regis anno xiii.; and below, proceres N.

Henry of Hunt. vi.
p. 760 C.

Franciæ¹ non fuit ad hoc bellum, nec dux Normanniæ Willelmus. A.D. 1054. Anno sequenti dux Siwardus prædictus . . . mortuus est ex fluxu ventris,² qui plangens quod non in bello ad modum fortis militis moreretur, fecit se indui lorica et percingi gladio, et galeam apponi, et s[c]utum in læva, securim auratam in dextera appendi jussit, ut modo militis fortissimi moreretur; quod cum factum fuerat, spiritum emisit.³ Sed quia Waldeof filius ejus adhuc parvulus erat, datus⁴ est consulatus ejus Tosti, filio Godwyni consulis. Multos enim consules et alios proditores rex exulavit, ut Algarum, consulem Cestriæ,⁵ . . . qui postea duxit⁶ Griffinum ducem et regem Norwalliæ, . . . combussit Hereford et ecclesias,⁷ et alia mala fecit. Circa hoc tempus⁸ Death of Eadward,
son of Edmund
Ironside. venit Eadwardus filius Eadmundi Ireneside in Angliam; et cito⁹ mor- tuus est, et sepultus apud Londoniam in eccllesia beati Pauli. Hic fuit pater beatæ Margaretae, reginæ Scotorum, et Edgari Ironside. Edeling. Hæc Margareta fuit mater Matildis reginæ Anglorum, et Davidis regis Scotorum, qui fuit urbanissimus.¹⁰ Eo tempore Godiva, uxor Leurici consulis Cestriæ, jam defuncti, fundavit abbatiam apud Coventre, et eam ditavit.¹¹ Construxit etiam ecclesiam de Stowe sub promontorio Lincolnia, et multas alias. . . . Circa hoc tempus¹² defuncto Henrico rege Franciæ, Philippus filius ejus regnavit pro eo et Willelmus dux Normanniæ subjugavit sibi Cenomanniam. Haraldus vero, filius Godwyni, transiens versus Flandriam,¹³ pulsus est in Ponticam provinciam, quem consul illius provinciæ cepit, et¹⁴ Willelmo duci Normanniæ reddidit. Haraldus autem juravit Willelmo super reliquias sanctorum, . . . quod filiam ejus duceret¹⁵ in uxorem, et Angliam post mortem Eadwardi ad opus Willelmi servaret. . . . Sed reversus in Angliam fregit pactum,¹⁶ et anno sequenti adjungens Tosti fratrem suum, perrexit in Walliam, et subdiderunt eam¹¹; et postea occiderunt regem Wallie Griffinum Walenses, capite ejus Haraldo oblato, et

¹ H. H. inserts *Heuricus*, and for *fuit* has *intercraint* at the end of the sentence.

² H. H. *profluvio v. ductus mortem sensit imminere.*

³ Abridged; H. H. giving Siward's speech in the first person. MS. *percingere* for *percingi*.

⁴ MS. repeats *datus*.

⁵ H. H. *Eodem anno A., consul C. exulatus est.*

⁶ H. H. *Ille vero pergens ad G.*

⁷ H. H. *ecclesiam S. Athelbrikti.*

⁸ H. H. *postea*; and below, *terram istam for Angliam.*

⁹ H. H. *statim.*

¹⁰ H. H. *urbanissimi for qui fuit u.*

¹¹ Abridged.

¹² H. H. *E. regis anno xxii. cum jam . . . regnaret.*

¹³ H. H. *in F.*, and adds *tempestate.*

¹⁴ H. H. *quem captum consul Pon-ticus.*

¹⁵ H. H. *se . . . ducturum*; and below, *servaturum.*

¹⁶ H. H. *perjurii crimen elegit.*

A.D. 1064. alio ibi rege statuto ab Haraldo.¹ Deinde facta est seditio inter Henry of Haraldum et fratrem suum Tosti coram rege, quia Haraldus plus Hunt. vi. Crime and a rege amabatur, cum Tosti primogenitus esset.² . . . Tosti vero p. 761 A. banishment furibundus, discedens a rege et a fratre, perrexit ad Herefordiam, of Tosti.

ubi frater suus corodium regale paraverat maximum, ubi omnes ministros fratris detruncans, singulis vasis vini, medonis, cervisiæ, pigmenti, moreti, ciseræ, crus humanum vel caput vel brachium imposuit; mandavitque regi quod ad firmam suam properans cibos salsatos sufficienter inveniret. . . . Rex ergo eum ob scelus adeo infinitum . . . exulari præcepit, qui cum uxore sua ad Baldwynum, Flandriæ ducem, divertebat.³ At Northumbrenses, hoc audito,⁴ . . . interfecerunt omnem familiam Tosti,⁵ . . . constituentes sibi ipsis⁶ Margerium filium Algari⁷ consulem, . . . quem rex consilio Haraldi ducem super eos confirmavit.² . . .

A.D. 1066. Anno Domini MLXVI. perfecit⁸ Dominus [de] gente Anglorum quod diu cogitaverat. . . . Etenim cum rex Eadwardus basilicam

Legend of the ring. Sancti Petri apud Westmonasterium dedicari fecisset⁹ in die Sanc-

f. 171 b. torum Innocentium, ubi quidam peregrinus portavit sibi anulum a Sancto Johanne Ev[a]ngelista, quem dedit ante pro amore Sancti Johannis eidam peregrino in dedicatione ecclesiæ de Haveringe, qui quidem peregrinus nunciavit ei mortem suam infra dimidium annum, quod factum est.¹⁰ Nam postea proximo in vigilia Epiphaniæ rex Eadwardus¹¹ decessit, et sepultus est in eadem ecclesia quam ipse construxerat, . . . quam postea Henricus rex tertius renovavit, et translationem Sancti Eadwardi prædicti procuravit, ubi Dominus multa miracula meritis sancti sui indesinenter operatur.

¹ H. H. attulerunt H. caput ejus;
H. vero statuit ibi alium regem.

² Abridged.

³ This sentence is placed by H. H. at the end of the following year. He gives *Tosti et uxor*, . . . *divertentes hyemaverunt*.

⁴ H. H. *hæc audientes.*

⁵ MS. *Costi*, and so always.

⁶ H. H. *Constituerunt igitur super eos.*

⁷ H. H. inserts *consulis.*

⁸ H. H. inserts *dominator.*

⁹ H. H. *Enimvero cum basilica . . . dedicata esset.*

¹⁰ This legend of the ring, which H. H. omits, is taken from Aelred of Rievaulx, who, however, does not mention the name of the church given above.

¹¹ H. H. inserts *mundo.*

A.D. 1066.

27. *De Haraldo.*

Henry of
Hunt. vi.
p. 761 D.

Cum autem quidam Anglorum Edgarum Edeling, filium Harold II., Eadwardi filii Eadmundi Yreneside, promovere volebant in 1066. regem, quia erat de sanguine Sancti Eadwardi, Haraldus, comes Cantiae, viribus et genere fretus, regni diadema invasit; quod et Sanctus Eadwardus, ut quidam dicunt, prædictus, et ideo Willelmum Bastardum nepotem suum ex parte matris sui successorem constituisse optavit; sed timore filiorum Godwyni destitutus. Cumque Willelmus, dux Normannorum prædictus, audisset quod Haraldus regnaret, commotus est valde,¹ primo, quia ipse Haraldus et pater et fratres ejus proditione magna occiderunt Alfredum cognatum suum,² filium Edelredi regis, et decimabant homines qui cum eo venerunt: Secundo, quia Robertum episcopum et Odonem consulem et omnes Francos ab Anglia Godewynus et fratres sui³ exulaverant. Tertio, quia Haraldus in perjurium lapsus est de filia sua ducenda et de regno servando post mortem Edwardi,⁴ quod de jure cognationis suum esse debuerat, quod ipse Haraldus sine aliquo jure invaserat. Convocatisque principibus Normannorum, quæsivit consilium, utrum ad conquirendam Angliam pergere debuisset;⁵ His invasion of England. quibus omnibus impetuose consilium et assensum præbentibus,⁶ illico parata est classis, et in portu⁷ Sancti Valericci coadunata. Quod audiens Haraldus rex, vir bellis acerrimus, cum exercitu navali contra Willelmum ducem in mare provectus⁸ est. Interea venit Tosti consul, frater Haraldi, cum lx. puppi[bu]s in Expedition Hambre; sed Edwynus consul veniens cum exercitu suo fugavit of Tosti and Harold eum. Ille vero fugiens in Scotiam, obviavit ibi Haraldo regi Norguagiæ cum ccc. puppis, quo⁹ Tosti valde gavisus, subditus est ei, ut eum contra fratrem juvaret. Deinde venerunt ambo in Hambre usque ad Eboracum, et juxta urbem pugnaverunt cum eis Godwynus¹⁰ et Marcherus consules; cuius

¹ Abridged.² The sentence is lengthened from H. H.³ H. H. *fili sui arte sua.*⁴ For this H. H. has *prolapsus regnum.*⁵ H. H. *classis maxima ad portum.*⁶ H. H. *profectus.*⁷ H. H. *et.*⁸ An error for *Edwinus*, which H. H. has.

A.D. 1066. pugnæ locus in australi parte urbis adhuc ostenditur. Sed tandem Haraldus et Tosti Anglos vicerunt.¹ Quod Haraldus rex Anglorum audiens, cum manu valida eis obviauit apud Stemesfordebrige, et ibi congressus cum eis inaudita cædes facta est.² . . . Quidam vero Norwagensis, fama dignus æterna, super pontem restitit, et plusquam xl. viros³ Anglorum securi cædens,⁴ usque ad nonam diei horam omnem exercitum Anglorum detinuit solus. Tandem in celandis occisus est per foramen pontis a quodam in navi quadam.¹ Deinde Haraldus, rex eorum, et Tosti occisi sunt cum exercitu eorum, et Haraldus rex Anglorum victoria potitus, quos fugiendo comprehendere potuit, comburi fecit.⁵ Deinde rediens Eboracum cum lætitia, dum pranderet, nunciatum est ei,¹ quod Willelmus dux Normanniæ australia littora occupavit, et castrum construxit apud Hastings. Haraldus vero contra eum occurrens,⁶ bellum⁷ cum eo in planis de Hastings commisit; dispositisque catervis Willelmi ducis in v., exhortationem suis memoria dignam fecit,¹ revocans eis qualiter pater suus regem Franciæ in medio regni sui devicit, qualiter etiam patres eorum regem Franciæ in Rotomago cæperunt et tenuerunt, qualiter in tempore suo Franci devicti sunt ab eis apud Mortuum Mare, Radulfo duce Francorum interfecto; qua exhortatione exhillarati, audacter congressi sunt.⁸ Quidam vero Taylefer nomine, dum⁹ coirent exercitus,¹⁰ jactatis gladiis¹¹ ludens coram gente Anglorum, dum in eum omnes stuperent, quemdam vexilliferum Anglorum occidit, et alia vice alterum, et tertia tertium,¹² . . . et acies sibi offenderunt. . . . Cum autem Haraldus totam¹³ gentem suam in una acie strictissime locasset, et quasi castellum inde construxisset, impenetrabiles erant Normannis. Docuit ergo dux Willelmus genti sue fugam simulare, ut acies Anglorum eos persequentes dividerentur; ac Angli eos persequentes per quamdam foveam dolose protectam ex utraque parte multi

Battle of
Stanford
Bridge.

Battle of
Hastings.
f. 172.

Henry of
Hunt. vi.
P. 762 A.

¹ Abridged.

² II. II. *Pugna igitur incepta est,*
qua gravior non fuerat.

³ II. II. *plus xl. viris.*

⁴ II. II. adds *electa.*

⁵ II. II. put this sentence under
the form *Angli . . . II. et T. occi-*
derunt, et totam N. aciem . . . com-
busscrunt.

⁶ II. II. *Rex igitur non segnis*
advolans.

⁷ II. II. *aciem suam construxit.*

⁸ This speech, which is very
lengthy in II. II., here compressed
into four lines, is given by him in
the first person.

⁹ II. II. *dudum antequam.*

¹⁰ II. II. *bellatores.*

¹¹ II. II. *ensibus.*

¹² II. II. *Secundo similiter egit.*
Tertio idem agens.

¹³ MS. *tantam.*

Henry of perierunt.¹ Docuit etiam dux Willelmus viros sagittarios, ut non A.D. 1066.
 Hunt., in exercitum² directe, sed in aera sursum sagittas emitterent,
 p. 763 C. ut cuneos hostiles sagittis caecarent: quod et factum est.
 . . . Viginti autem equites strenuissimi fidem invicem dederunt,
 quod Anglorum catervam perrumpentes, signum regium, quod
 vocatur Standard, arriperent; quod dum fecerunt,³ plures eorum
 occisi sunt, et quidam⁴ corum, gladiis via facta, Standard asporta-
 verunt. Interea totus imber sagittarum⁵ cecidit circa Haraldum, Defeat and
 et ipse in oculo ictus⁶ corruit. Irrumpens autem multitudo equi- death of
 tum regem vulneratum interfecit, et Girdi consulem, et Leuwynum consulem, Conquest
 fratrem⁷ ejus cum eo; sicque cessavit domi- of England
 natio Anglorum et Dacorum usque in hodiernum diem, by the
 et successerunt Normanni.⁸ Normans.

Ab origine mundi usque ad annos gratiae tantum- f. 173.
 modo, quiequid alii dicunt quorum redarguitur⁹ con- A brief
 tradictio et varietas, potest his versibus retineri. chronicle
 Annis quingentis decies¹⁰ iterumque ducent is, of various
 Unus defuerat cum Deus ortus erat. events
Aliter.
 Bis decies deni centum quinquagies¹¹ anni from the
 A Patre primævo sunt ad Christum minus uno.¹² Incarna-
 tion to the
 Norman
 Conquest.

¹ Abridged.

² II. II. *hostem.*

³ II. II. *facerent.*

⁴ II. II. *pars autem.*

⁵ II. II. *sagittariorum.*

⁶ II. II. *pereussus.*

⁷ II. II. *fratres.*

⁸ The remainder of f. 172 (about a page and a half) is blank.

⁹ MS. *radarguitur.*

¹⁰ MS. Oxon. Laud. B. 16. *denos.*

¹¹ Id. *quinquagesies.*

¹² Compare Matt. of West. p. 41.

See also the verses in Capgrave's Chronicle, p. 59.

- A.D. 1. ¹Anno gratiæ primo natus est Christus Beata Maria habuit xiii. annos.
 Anno gratiæ ii. Innocentes occisi sunt ab Herode.
 Anno gratiæ xii. Christus in Templo doctores audit et interrogat.
 Anno gratiæ xxxi. Christus baptizatus est a Johanne in Jordane.
 Anno gratiæ xxxiii. passus est Christus a ²Pontio Pilato.
 Anno gratiæ xxxv. passus est beatus Stephanus et Beata Maria assumpta est in cœlum.
 Anno gratiæ lxxi. Petrus Apostolus est crucifixus et Paulus decollatus.
 Anno gratiæ lxxxix. Johannes Apostolus obiit.
 Anno gratiæ cxiii. Alexander papa constituit aquam benedic tam fieri, et in habitaculis Christianorum aspergi.
 Anno gratiæ cxxiiii. Sixtus papa in officio missæ *Ter Sanctus* dicere constituit.
 Anno gratiæ cxxxiiii. Thelesforus papa in officio missæ *Gloria in excelsis* constituit.
 Anno gratiæ clxxxiiii.³ Victor papa constituit ut Pascha die Dominico celebraretur.
 Eodem anno ⁴passio Sancti Albani prothomartyris Anglorum.
 Anno gratiæ cccxxxiii. Sanctus Martinus baptizatus est.
 Anno gratiæ ccclxx. Sanctus Martinus Turonis civitatis epis copus factus est.
 Anno gratiæ ccccx. inventio corporis⁵ beati Stephani prothomartyris.
 Anno gratiæ ccccxi. transitus beati Martini episcopi et Ieronimi presbyteri.
 Anno gratiæ dix. transitus beati Benedicti abbatis.
 Anno gratiæ dlxxviii. transitus Sanctæ Etheldredæ virginis.
 Anno gratiæ dcccclxxi. passio Sancti Eadmundi regis et martyris.
 Anno gratiæ dcccclxxxviii. obiit Sanctus Dunstanus Cantuariensis archiepiscopus.
 Anno gratiæ dcccclxxxx. dedicata est ecclesia Sanctæ Trinitatis Cantuariensis.
 Anno gratiæ mlxv. transitus beati Edwardi regis et confessoris, cui successit Haraldus filius Godwyni comitis Cantiacæ. Iste ⁶Haraldus regnum invasit et seipsum apud Westmonasterium coronavit.

¹The few facts here briefly given, down to the year 1065, are taken from various sources—Marinus Scotus, Martinus Polonus, &c.

²MS. Oxon. sub.

³Id. *cxxxix.*

⁴Id. inserts *gratiæ*.

⁵Id. om. *corporis*.

⁶Id. *ipse*; and below, *ipsum* for *dictum Haraldum*.

Et Willelmus dux Normannorum Angliam ingrediens vi. idus A.D. 1066. Octobris commisit bellum contra Haraldum et dietum Haraldum interfecit.

Coronatio Willelmi Regis Conquestoris.

Radulphus de Diceto, col. 480. Anno gratiae MLXVI. dux Normannorum Willelmus post occisionem Haraldi regis, urbem Londoniarum adiens, in die natalis Domini, feria secunda, apud Westmonasterium coronatus¹ est . . . ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo, quia Stigandus Cantuariensis archiepiscopus tanquam scismaticus ab Alexandro papa suspensus erat: vacabat etiam tunc sedes Londoniensis.

Ib. 482. Anno gratiae MLXVII. Abbatia de Bello construitur a rege Willelmo. . . . Eodem anno rex Willelmus tributum importabile f. 173 b. Angliae impositus, scilicet vi. idus Aprilis.

Matthew Paris, p. 6. Anno gratiae MLXVIII. natus est regi Willelmo filius in Anglia, et vocatus est Henricus. Nam primogenitus Robertus et Willelmus Rufus in Normannia nati sunt, antequam pater eorum Angliam sibi subjugaret.

Matthew of West. p. 226. Anno gratiae MLXIX. venerunt inter duo festa Beatæ Mariæ in auctummo duo filii Salkani de Dacia . . . in Angliam.

Radulph. de Dicte. col. 482. Anno gratiae MLXX. pridie nonas Aprilis rex Willelmus monasteria totius Angliae perserutari fecit, et pecuniam quam ditiones Angliae in eis deposuerant auferri, et in ærarium suum jussit deferri. Eo anno in octabis Paschæ concilium magnum apud Wintoniam celebratum est, . . . ubi Stigandus archiepiscopus degradatus,² . . . et plures episcopi [et] abbates injuste depositi. . . . Item eodem anno Lanfrancus electus est in archiepiscopum Cantuariensem.³

Matt. Par. p. 7. Item solus inter omnes Angliae prælatorum, Egelwinus Dunelmensis episcopus, zelum Domini habens, exul ab Anglia recessit, excommunicans⁴ universos ecclesiæ invasores.

Matt. of West. p. 227. Anno gratiae MLXXI. Lanfrancus, Cadomensis abbas, in archiepiscopum Cantuariensem consecratur. . . .

¹ R. D. *consecratus.*

² R. D. *degradatur.* The next sentence is abridged. This will be found also in Florence of Worcester, vol. ii. p. 5.

³ Abridged.

⁴ M. P. *exul et proscriptus . . . excommunicavit.* Matt. of West. has *exulavit spontaneus ab Anglia.* The *Pridie nonas Aprilis* at the beginning of the previous paragraph comes from him.

A.D. 1072. Anno gratiæ MLXXII. generale concilium regni Angliæ, de pri- Matt. of
matu Doroborensis ecclesiæ super Eboracum, celebratum est West.
vi. idns Aprilis. . . . Rex Willelmus Scotiam adiit; . . . accepto p. 227.
regis Scotorum homagio, . . . remeavit. . . .

Hildebrand Anno gratiæ MLXXXIII. pridie kalendas Aprilis obiit Alexander
(Gregory papa, cui successit Hildebrandus, qui Gregorius vocatus est. Eodem
VII.) Pope. anno, invaserunt monachi Sancti Albani¹ Johannem archiepis-
copum Rotomagensem, missam celebrantem in festivitate ejusdem
sancti, cum armata manu virorum; unde judicatum est in concilio
in eadem civitate congregato, præsidente rege Anglorum Willelmo,
monachos hujus criminis reos per abbatem² carceribus retrudi.
Rex etiam Willelmus, Anglorum fretus auxilio, Normanniam sibi
rebellem dominio suo potenter mancipavit. . . .

Anno gratiæ MLXXXIV. Gregorius qui et Hildebrandus,³ celebrata
synodo, Symoniacos anathematizavit, sacerdotes uxoratos a divino
officio removit, novo exemplo, et, ut multis visum est, incon-
siderato præjudicio, contra sanctorum patrum sententiam. Eodem
anno beatus Wlstanus, per archiepiscopum injuste depositus,
⁴ restituitur. Cum baculum pastoralem sepulchro⁵ beati Edwardi
infixisset, nullus præter eum a lapide evellere poterat. . . .

Anno gratiæ MLXXV. obiit Editha regina, nonas Aprilis.⁶

Eodem anno rex Willelmus præcepit Weltheofum comitem in Matt. Par.
Wintoniam capite⁷ privari. . . . Eodem anno idem Willelmus rex, p. 9.
die Paschæ, in ecclesia de Fesham, filiam suam Ceciliam obtulit,
Deo consecrandam. . . . Rex vero Roberto filio suo rebelli male-
dixit, quod expertus est ante mortem⁸ evidenter.

Anno gratiæ MLXXVI. . . . terræmotus factus est xi. kalendas Matt. of
Maii.⁹ Gelu magnum et pruina¹⁰ validissima a kalendis Novem- West.
bris usque ad medium mensis Aprilis. p. 228.

Anno gratiæ MLXXVII. dominica Palmarum, xvi. kalendas Maii,
circa horam sextam, sereno cœlo, stella apparuit.

Eodem anno Paulus monachus Cadamensis, iii. kalendas Julii, Matt. Par.
ecclesiam beati Albani Anglorum prothomartyris regendam suscepit; p. 10.

¹ M. W. *Audoeni*, and so Matt. Par.

² M. W. *abbatis*, and so Matt. Par. M. W. below reads *intrudi*. Matt. Par., however, *retrudi*.

³ M. W. adds *dicebatur*.

⁴ M. W. adds *miraculose*.

⁵ MS. *sepulcrum*.

⁶ Matt. Par. gives the date *xv*.

kal. Januar., as also Florence of Worcester.

⁷ M. P. *pæna capitis*.

⁸ M. P. *quam maledictionem, ante- quam obiret*.

⁹ M. W. *vi. hal. Aprilis*.

¹⁰ M. W. *glaciesque*, and so Randolph. de Dicet., col. 487.

qui eam in brevi, consilio Lamfranci Cantuariensis archiepiscopi et A.D. 1078. auxilio, multiplicititer ampliavit, . . . et ordinem in ea monachorum . . . reformatum.

Matt. of
West.
p. 228.

Anno gratiae MLXXVIII. schisma magnum inter papam et impe- f. 174.
ratorem Henricum ortum est. Tandem imperator excommunicatur.

In fine tamen Sueviam devastavit.¹ . . .

Anno gratiae MLXXIX. nono kalendas Aprilis, obiit Johannes, archiepiscopus Rothomagensis; cui successit Willelmus, qui fuit monachus et abbas Cadamensis. Eodem anno incipitur renovari ecclesia episcopatus Wintoniæ.

Matt. Par.
p. 11.

Eodem anno rex Anglorum Willelmus Walliam . . . sibi sub- Conquest
jugavit, et ab ejusdem regulis² homagia et fidelitates accepit. . . . of Wales.
Eodem anno Antiochia, caput Syriæ, capitur a paganis cum adja-
cente provincia.

Matt. of
West.
p. 228.

Anno gratiae MLXXX. Hildebrandus papa, qui et Gregorius dictus est, quasi sibi divinitus revelatum, prædictum falsum, regem hoc anno moriturum. Verum quidem prædictum, sed fecellit eum de falso rege opinio et conjectura, secundum velle suum interpre-
tata, super imperatore Henrico. Imperator enim Henricus contra Saxones gravi prælio congregatur, ubi regem falsum, scilicet Radulfum, cum multis Saxonum principibus interfecit. Eadem Radulfo

Matt. Par.
p. 10.

miserat idem papa coronam, cui erat scriptum,

“Petræ dedit Petro, Petrus diadema Radulfo.”

Ib. p. 11.

Anno gratiae MLXXXI. Willelmus Rothomagensis archiepiscopus, tenuit concilium apud Lissbonam, præsente rege Willelmo cum principibus et episcopis multis. Eodem anno factus est terræmotus magnus cum³ terræ mugitu, prima noctis hora, vi. kalendas Aprilis.

Matt. of
West.
p. 229.

Anno gratiae MLXXXII.⁴

Anno gratiae MLXXXIII. v. idus Aprilis⁵ obiit Matildis regina, senior uxor Willelmi regis, filia Baldewyni comitis Flandriæ; et sepulta est Cadomii in monasterio Sancte Trinitatis.⁶ . . . Eodem anno rex Willelmus misit justiciarios per totam Angliam singillatim per comitatus; et inquirere fecit et perscrutari, quot acræ vel jugera⁷

¹ M. W. *devastat*, and so Matt. Par. Roger of Wendover, however, has *devastavit*.

² M. P. *a regulis illius ditionis*. Matt. of West. as in the text. Roger of Wend. *a regulis illis*.

³ M. P. inserts *gravi*.

⁴ Here is a space of three lines left blank, as if the compiler had intended to put in the facts chro-

niced by his authorities under that year.

⁵ M. W. *idibus Aprilis*. Florence of Worcester says *iv. nonas Novembbris*.

⁶ M. W. *Mariæ*. Matt. Par. *sanc-
timonialium*. But Wm. of Malmes. ii.
p. 454, gives *Trinitatis*.

⁷ M. W. *jugata et virgata*. Roger of Wend. has *acræ vel jugera*. Matt. Par. *agri*.

A.D. 1084. terræ, quot¹ uni militi sufficere posset, fecitque inquirere de urbibus et villis et vicis ad quid in solitum² ascenderent.³ . . .

Anno gratiæ MLXXXIII. rex Willelmus in Pentecosta apud Westmonasterium, Henricum filium suum juniores cingulo militari cinxit.⁴

Anno gratiæ MLXXXV. rex Willelmus . . . Cenomanniam sibi Roger of subjugavit,⁵ Britanniam Armoricanam sibi inclinavit,⁶ . . . Scotiam et Wend. ii. Walliam domabat.⁷ . . . Rex Willelmus Remigio Fiscani monacho p. 23. dedit episcopatum⁸ Dorkecestriæ. . . .

Anno gratiæ MLXXXVI. rex Willelmus ex regina Matilde liberos⁹ generavit, Robertum scilicet, Ricardum, Willelmum, et Henricum. Quorum primogenitus Robertus, adhuc patre vivente [Normanniam negari] moleste ferens, in Italiam abiit, ira succensus, ut filia Bonefacii marchionis sumpta adversaretur patri.¹⁰ . . . Tradunt Ricardum, bone indolis adolescentem,¹¹ in Nova Foresta cervos insequentem, morbum letalem incurrisse. . . . Filiae regis quinque erant, quarum Ibid. Cecilia Cadomis abbatissa fuit, Constantia comitissa Britanniæ,¹² p. 26. tertia nomine Adala, Stephani Blesensis comitis uxor; . . . viro tandem defuncto, apud Mercenniacam sanitonialis habitum suscepit. Quarta¹³, quæ Haraldo postea Anglorum regi promissa fuerat, et quinta¹³, quæ Haldefonso Gallicæ regi jurata, nomina penitus non audivi.

f. 174 b.

Death of William I. Anno gratiæ MLXXXVII. rex Willielmus¹⁴ [xxi] regni sui, cum Henry of jam Domini voluntatem justam super gentem Anglorum Normanni Hunt. vi. complessent, nec jam vix aliquis princeps de progenie Anglorum p. 370. esset in Anglia, sed omnes ad servitutem et ad mœrorem essent redacti, ita etiam ut Anglie vocari esset obprobrii; hujus auctor vindictæ, Willelmus Bastardus vitam terminavit.

Normanniam, licet invitus, . . . Roberto primogenito, An- Will. of gliam Willelmo, possessiones et haereditates maternas Henrico Malmes. ii. p. 460. delegavit; vinctos suos omnes educi et solvi, thesauros suos omnes offerri et ecclesiis dispergi, [præcepit]. . . . Ordinatis bene

¹ M. W. *quidque*.

⁹ R. W. adds *multos*.

² MS. *solidum*.

¹⁰ MS. *patrem*.

³ MS. *ascenderet*.

¹¹ These three words are introduced from the previous sentence in R. W.

⁴ M. W. *insignivit nimis pompose*. Matt. Par. *donavit*.

⁵ R. W. *armis adquisierat*.

¹² R. W. *comiti B. Alano erat in conjugium data*. Below, Matt. Par. has *Buccensis* for *Blesensis*.

⁶ R. W. *acclivem sibi fecerat*.

¹³ MS. *quarta and quinta*.

⁷ R. W. *subjugabat*.

¹⁴ MS. *Henricus I.*

⁸ R. W. *paulo ante dederat præsulatum*.

omnibus,¹ viii. idus Septembris, anno regni sui xxii. [decessit]. A.D. 1087.
 . . . Cadami corpus ejus sepultum est.²

Radulph.
de Diceto,
col. 488.

Eodem anno Willelmus Rufus, filius regis Willelmi, Angliam Coronation festinato adiit, . . . et v.³ kalendas Octobris, die Dominico, apud William Westmonasterium a Lanfranco Cantuariensi archiepiscopo corona-^{II.}
 tus⁴ est in regem Anglorum.

Roger of
Wend. ii.
p. 27.

Eo tempore Berengerus, Turonensis archiepiscopus, in hæreticam pravitatem prolabitur; . . . sed Leo papa apud Vercellas, concilio convocato, tenebras hæreticas evangelii testimonio in lucem convertit.⁵ . . .

Anno gratiæ MLXXXVIII. rex Willelmus II. cum ad Natale Domini curiam suam tenuit⁵ Londoniæ, in initio veris bellum contra Odonem patrum suum movit, episcopum scilicet Baiocensem. . . . Acceperat autem ex dono regis Cantia comitatum. . . . Odo vero terras regis et maxime Lanfranci devastavit; quem denuo cepit; et interrogavit Lanfrancum quid fiet de eo.³ Dixit Lanfrancus "Vi[n]ci eum" et rex "Clericus est." Et Lanfrancus "Non episcopum vi[n]ci, sed comitem Cantia."²

Matt. of
West.
p. 231.

Anno gratiæ MLXXXIX. nono kalendas Aprilis obiit Lanfrancus Death of
Cantuariensis archiepiscopus; . . . et terræmotus factus est iii. archbp.
idus Augusti.⁶ Eodem anno monachi de Beremundeseie . . . vene- Lanfranc.
 runt in Angliam.

Roger of
Wend. ii.
p. 37.

Anno gratiæ MXC. rex Willelmus, contra Robertum fratrem suum Normannorum ducem arma movens, castra⁷ Sancti Valerici et Arlbemarliae cepit. Tandem illi . . . in concordiam convenierunt. . . . Eodem anno monachi Sancti Albani apud Tinemudem primo sunt introducti.²

Matt. of
West.
p. 232.

Anno gratiæ MXCI. dominus Herbertus episcopus⁸ suscepit episcopatum Theofordensem. . . . Eodem anno ventus vehemens . . . percuttit Londoniam xvi. kalendas Novembri.⁹ . . . Eodem anno, Mechis corpus beati Clementis, primi episcopi ab apostolis ordinati, inventum est. . . .

Anno gratiæ MXCII.¹⁰ rex Willelmus II. infirmatus Anselmum Anselm statuit archiepiscopum; sed eum paenituit cum sanus est effectus, archbp. of Cant. et ecclesiam plusquam prius persecutus est.²

¹ W. M. *rebus. Roger of Wend.*
rebus omnibus.

² Abridged.

³ R. D. *vi.*

⁴ R. D. *consecratus.*

⁵ R. W. *tenuisset; and below,*
aceperit.

⁶ This date comes from Florene of Worcester, ii. p. 26; he gives *Junii* for *Aprilis* above.

⁷ R. W. *castella.*

⁸ M. W. *abbas de Ramissa.*

⁹ This date is from Florene of Worcester, ii. p. 29. This and the following sentence are placed in M. W. before the previous one.

¹⁰ M. W. places this under the previous year.

A.D. 1093. Anno gratiæ MXCIII. v. kalendas Maii rex Willelmus Doro- Radulphus bernensem archiepiscopatum Anselmo concessit, cuius ordinatio de Diceto, ii. nonas Decembri fuit.¹ Et cancellario suo Roberto Bloet Lin- colniae dedit præsulatum.

Establish- Anno gratiæ MXCIII. v. idus Aprilis, episcopatus Theofordensis Matt. of
ment of the translatus est Norwycum ab Heriberto episcopo.² . . . Hic Heribertus West.
see of ex abbate Ramesiensi, empto præsulatu, factus est episcopus p. 233.
Norwich. Theofordensis; sed postmodum pœnitentia ductus, Romam pro-
fectus est, et symoniacum baculum et annulum papæ resignavit.
Verumtamen apostolice sedis indulgentia propitiante, restitutus est.

Exile of Anno gratiæ MXCV. Anselmus Cantuariensis archiepiscopus, Roger of
Anselm. bonis omnibus spoliatus, . . . exilium subiit usque ad finem vitæ Wend. ii.
f. 175. regis Willelmi II. p. 48.

Eodem anno viii. idus³ Aprilis, obiit Wlstanus, venerabilis Wy- Matt. of
gornensis episcopus, cuius transitus Roberto Herefordensi episcopo West.
in visione apparuit, ille quod ad se tumulandum Wygornie pro-
peraret.⁴ . . . Eodem anno motio magna gentium fit versus p. 233.
Ierusalem.⁵

Anno gratiæ MXCVI. Norwicensis ecclesia fundata est⁶ a Domino
Heriberto episcopo. . . . Eodem anno idus Aprilis Urbanus papa concilium tenuit apud Clarum Montem, iter Ieru-
salem prædicans.⁷ . . . Eodem anno perrexit comes⁸ Robertus
Ierusalem. Et eodem anno fuit interfectio Judæorum apud Rothmagum. Stellæ visæ sunt labi de cœlo. Eodem anno Willelmus
rex Normanniam accepit.⁹ . . .

Anno gratiæ MXCVII. nonas Aprilis, apud Finchane in Bersira
quoddam stagnum fluxit sanguine. . . . Eodem anno Nicca a
Christianis capitur.¹⁰

Anno gratiæ MXCVIII. v. kalendas Aprilis¹¹ Antiochia a
Christianis capta, nono obsidionis mense, iii. nonas Junii. . . .
Eodem anno Cisterciense cœnobium inceptum est. . . .

¹ cuius . . . fuit is from Matt. of West. p. 233.

² M. W. Losenga.

³ M. W. halendas.

⁴ M. W. illeque . . . properavit.

⁵ Henry of Huntingdon has facta est motio Ietrosolimitana, p. 374.

⁶ M. W. who has ecclesia S. Trinitatis N., puts this under the following year.

⁷ Abridged, and the date wrongly given: the Council of Clermont was held in Nov. 1095. It is given by M. W. under that year.

⁸ M. W. dux.

⁹ M. W. cepit sibi in tutelam.

¹⁰ Abridged.

¹¹ This date seems inserted by accident.

Anno gratiæ **MXCIX.** quarto idus Aprilis, Ierusalem capta est A.D. 1099. a Christianis . . . Eodem anno idus Julii, feria sexta, Capture of Paschalis papa consecratus est . . . Eodem anno mare erupit Jerusalem by the Cru- et tot mala fecit, quot nullus ante vidit nec audivit . . . Eodem saders. anno lancea Domini Antiochiae invenitur juxta altare Sancti Petri sub terra.¹ . . .

Roger of
Wend. ii.
p. 157.

Anno gratiæ mc. regni regis Willelmi Rufi xiii. idem rex Death of cum gloriose curiam suam ad Natale apud Gloverniam, ad Pascha William II. apud Wintoniam, et apud Londoniam in Pentecosta tenuisset, in crastino Sancti Petri ad Vincula perrexit venatum in Nova Foresta; ubi Walterus Tyrel cum sagitta, cervo intendens, inscius regem percussit. Rex autem in corde percussus, corruit in terram, nec verbum edidit, sed vitam crudelem fine misero terminavit. Ejus quoque mortem signa plurima prævenerunt. . . . Jure autem in medio totius iustitiae suæ præreptus occubuit, qui supra hominem erat, et consilio perversorum hominum, quicquid mali poterat, id semper agebat; et suis nequam, alienis nequior, sibi nequissimus. . . . Quid plura? Quicquid Deo Deumque diligentibus placebat, hoc regi regemque diligentibus displicebat. Sepultus est . . . apud Wintoniam, in cuius sepultura lacrimæ præ gaudio locum non habebant.

Defuncto igitur rege Willelmo, cum magnates regni ignorarent quid actum esset de Roberto fratre ejus, . . . timuerunt diu sine regimine vacillare. Henricus vero, fratrum ultimus et sapientissimus, . . . congregato Londoniæ clero et universo populo, promisit emendationem legum, quibus oppressa fuerat Anglia tempore patris sui et fratri nuper defuncti, . . . ita ut illum in regem susciperent et patronum. Ad hæc clero respondente et magnatibus cunctis, quod si animo volenti ipsis vellet concedere . . . omnes² libertates . . . quæ fuerunt³ tempore regis Edwardi, . . . ipsum in regem coronarent; ⁴ . . . illo⁵ se illud facturum affirmante, si eum in regem coronarent.⁶

De coronatione regis Henrici primi.

Radulph.
de Diceto,
col. 498.

Henricus vero . . . coronatus in regem Anglorum⁷ apud Westmo- Coronation nasterium a Mauricio Londonensi episcopo, nonas Augusti, cum of Henry I.

¹ These sentences are in a different order from that in which they appear in M. W. The mention of the date of Pope Paschal's consecration is incorrect. It took place *xix. kal. Sept. fer. i.* 1099 v. Simeon of Durham, col. 224, and Flor. of Wore. ii. p. 44. The last sentence is given by M. W. under

the previous year. He gives *ecclesia S. Petri.*

² R. W. *illas.*

³ R. W. *floruerunt in regno.*

⁴ R. W. *consecrarent.*

⁵ MS. *ille.*

⁶ R. W. *cum juramento affirmante, consecratus est in regem.*

⁷ R. D. *consecratus est rex.*

A.D. 1100. quo Thomas, Eboracensis archiepiscopus, coronam capiti regis imposuit.

Cum vero rex Henricus diadema fuerat insignitus, statim liberates . . . in regno ad exaltationem ecclesiae et pacem populi Wend. ii. tenendas concessit, et carta sua confirmavit. . . . Eodem anno Robertus frater regis, expleta magnifice peregrinatione Ierosolimitana,¹ rediit in Normanniam, in qua jam per quinque annos f. 175 b. fuerat demoratus, ubi cum laetitia et honore susceptus est. . . . Eodem anno, defuncto papa Urbano, Paschalis sedit in cathedra Romana annis x. et viii.

Hoc anno multa adversa evenerunt in Anglia. Hoc quoque Will. of maxime horrendum, quod diabolus visibiliter apparuit, hominibus Malmes. in saltibus et deviis transeuntibus² est allocutus. Præterea in pago ii. p. 506. de Berksire, in villa Hamstende, sanguis manavit e terra³; continuis xv. diebus fons sanguinem tam uberum⁴ manavit, ut vadum vicinum inficeret.

Return of Anselm. Temporibus istis reversus est Anselmus archiepiscopus de exilio.⁵ Matt. of Eodem anno rex Henricus duxit Matildam, filiam regis Scotie et West. Sancta Margaretae,⁶ in uxorem, ex qua genuit Willelmum et filiam p. 236. unam, nomine et honestate⁷ matrem representan[t]em. Quam virginem quinquennem imperator Henricus petuit et accepit. . . . Eodem anno Willelmus Giffard, cancellarius domini regis, in episcopum Wintoniensem electus est.⁸ . . . Eodem anno Rogerus cancellarius suscepit episcopatum Sarebiriensem.⁹

Anno gratiae mci. xi. kalendas Maii Robertus dux Normanorum venit in Augliam cum suo exercitu. . . .

Anno gratiae mci. viii. idus Aprilis rex Henricus obsedit castrum¹⁰ de Arundel, quod erat juris Roberti de Beleasmo. Quo castro capto, Robertus exul ab Anglia recessit.¹¹ Eodem anno Anselmus, Cantuariensis archiepiscopus,¹² tenuit concilium in ecclesia

¹ MS. *Ierosolimitano.*

² W. M. *transeunte.*

³ *sanguis—terra* is from Matt. of West. p. 236.

⁴ *uberum* seems to be a confusion between *ubertim* of Will. of Malmes. and *ubere* of Matt. of West.

⁵ M. W. *Anselmus rediens de exilio, desponsavit M. . . . Henrico, &c.*

⁶ *Et S. Margaretae* is taken from Roger of Wend. ii. p. 169.

⁷ M. W. *nomine Matildem, honeste.*

⁸ M. W. *Rex H. . . . dedit episcopatum W. G. G.*

⁹ M. W. puts this under the year 1102, and reads *R. ad episcopatum S. est electus.* The next sentence is abridged.

¹⁰ M. W. *castellum.*

¹¹ Abridged.

¹² M. W. *antistes*, but Roger of Wend., who also has this passage, *archiepiscopus.*

Sancti Pauli Londoniæ, præsente rege et clero copioso.¹ Eodem A.D. 1103. anno visi sunt tres circuli in circuitu solis vi. idus Junii a sexta usque ad horam nonam.

Roger of Wend. ii. p. 172.

Anno gratiæ MCIII. Anselmus, archiepiscopus Cantuariensis, Romam profectus, degradatos abbates secum duxit.² Eodem anno orta est discordia magna inter regem et barones suos.

Matt. of West. p. 236.

Eodem anno iiii. kalendas Aprilis maxima mortalitas hominum et animalium.³ Eodem anno Cæsarca civitas . . . opulentissima ditioni Christianæ dedita est.

Roger of Wend. ii. p. 173.

Anno gratiæ MCIII. multi nobiles profecti sunt Ierusalem, qui omnes imperatoris dolo perierunt.⁴

Matt. of West. p. 237.

Eodem anno v.⁴ kalendas Maii quatuor circuli circa solem visi sunt albi, et quatuor picti et mirabiliter implicati. . . . Eodem anno discordia magna [orta] est inter regem Henricum I. et Robertum fratrem suum Normanniæ ducem. Non modica subsecuta est cum exterrinitio rerum depopulatio. Rex vero Henricus I. Anselmi archiepiscopi . . . possessiones et substantiam infisari præcepit. . . . Anselmus vero Lugduni exul commorabatur. Eodem anno Aeon redditur regi Baldewyno.

Anno gratiæ MCV. v. idus Aprilis,⁵ rex Henricus Baiocas incendit. . . . Eo anno fundata est ecclesia Sanctæ Fidis de Horsam a Roberto filio Walteri. Eodem anno translatio Sancti Cuthberti.⁶

Anno gratiæ MCVI. viii. kalendas Maii Henricus rex Anglorum obsedit Thenerchebray, et comes⁷ Robertus contra regem venit cum exercitu suo, in vigilia Sancti Michaelis, . . . et ibi captus est comes Robertus. . . . Eo tempore duæ plenæ lunæ visæ sunt in celo. . . . Eodem anno constitutus ordo canonicorum apud Saresbire. Eodem anno constitutus ordo canonicorum in ecclesia Sanctæ Mariae de Suthwerk.

Anno gratiæ MCVII. xviii. kalendas Maii, Normannus prior fundavit ecclesiam Christi Londoniæ, et sub ordine Sancti Augustini canonicos ibi constituit.⁸ Eodem anno rex Henricus et Anselmus

¹ M. W. suffraganeis episcopis.

² This is the heading of the chapter in R. W.

³ Abridged.

⁴ M. W. decimo quinto.

⁵ M. W. idibus Aprilis.

⁶ Abridged from William of Malmes. ii. p. 679.

⁷ M. W. dux. In the next line Marci for Michaelis. Flor. of Wore., however, has Michaelis.

⁸ The sentence in the text is from Matt. Paris, p. 63; he reads collocavit for constituit. M. W. in religione canonicorum regularium quæ Ecclesia Sanctæ Trinitatis vocatur.

A.D. 1107. Cantuariensis archiepiscopus concordati sunt.¹ Eo anno Henricus imperator, Henrici filius, patri successit; qui duxit postea Matildam, vix quinquennem, Henrici regis Anglorum filiam, in uxorem. f. 176. Eodem anno obiit Mauricius, inceptor² Londoniensis ecclesiae.

Eodem anno generalis³ conventus episcoporum, abbatum, et Roger of magnatum Angliæ Londoniæ in palatio regis, præsentibus Wend. ii. rege et⁴ archiepiscopo Anselmo. Cui⁵ annuit rex; et statuit, ut ex tunc in reliqu[u]m nunquam pro donatione baculi pastoralis vel annuli quisquam de episcopatu vel abbatia per regem vel per aliquam laicam personam investiretur in Anglia; concedente archiepiscopo ut nullus ad prælationem electus pro homagio quod regi faceret, consecratione suscepti honoris privaretur.

Anno gratiæ MCVIII. nonas Aprilis, obiit Philippus rex Fran- Matt. of corum; cui successit Lodowycus filius ejus. West. p. 238.

Eo anno, defuncto archiepiscopo Girardo Eboracensi, Thomas, Roger of capellanus regis ad illius ecclesiae eligitur præsulatum. . . . Wend. ii. Eodem anno ecclesia Sanctæ Edburge Wintoniæ dedi- p. 184. cata est.

Eo anno Ricardus de Beumes, Londoniensis electus, consecratur ab Anselmo archiepiscopo apud Pageham, multis suffraganeis episcopis⁶ præsentibus. . . .

Death of Anselm. Anno gratiæ MCIX. vii. kalendas Aprilis⁷ obiit venerabilis Matt. of Anselmus Cantuariensis archiepiscopus.⁸ Eodem anno rex Hen- West. ricus I. abbatiam Elyensem ad episcopalem transtulit⁹ sedem, et p. 238. Herveum ibidem fecit ordinari episcopum. Tempore sub eodem v. kalendas Julii consecratur Thomas in archiepiscopatum Eboracensem, ubi fecit ecclesiarum Cantuariensi et ejus archiepiscopo canonicam obedientiam.¹⁰

Anno gratiæ MCX. Henricus I. multos inimicos suos proscriptisit Roger of exhaeredatos,¹¹ scilicet Philippum Brause, Willelmum Malet, et alios Wend. ii. quam plures,¹² atque Elyam, Cenomannie comitem, qui comitatum p. 187. illum de rege tenebat, vita jussit privari.¹³

¹ This sentence is from the heading of the chapter, Roger of Wend. ii. p. 183.

² M. W. *episcopus.*

³ R. W. inserts *factus est*; and below, *pariter* after *abbatum.*

⁴ R. W. *præsidentc.*

⁵ R. W. *ubi.* Matt. of West. gives *cui.* Matt. Par. *cui innuit.*

⁶ R. W. omits *episcopis*, which, however, is given by Matt. of West.

⁷ M. W. *vii. kal. Maii.* Florence of Worcester, *xi. kal. Maii.*

⁸ M. W. *nobilis antistes.*

⁹ M. W. *commutavit.* Roger of Wend. gives *transtulit.*

¹⁰ Abridged.

¹¹ R. W. has *exulavit* in the heading, and *exhaeredavit* in the text.

¹² R. W. *proditoris suos.*

¹³ R. W. *privavit.*

Matt. of West.
p. 238. Eodem anno rex Henricus dedit filiam suam imperatori de A.D. 1111.
Allemannia. . . .

Anno gratiae MCXI. rex Henricus, pergens in Normanniam contra comitem Andegavensem,¹ totam terram ejus depopulatur. Eodem anno mortalitas hominum et animalium,² et fames maxima in Normannia. Eodem anno rex Teutonicus Paschalem papam in custodiam posuit.

Roger of Wend. ii. Tempore sub eodem Rogerus, Saresbirensis episcopus, dedit locum in Oxonia, in quo corpus . . . Fredelwythe requiescit.

William of Malmes. v. Anno gratiae MCXII. celebratum est concilium Romæ a papa Paschali, . . . in quo cassatur privilegium, quod a papa Paschali Council per violentiam imperatoris³ extortum est; . . . quia in illo privilegio concerning continebatur, quod electus canonice a clero et populo a nemine investi- tures, 1112. consecraretur, nisi prius a rege investiretur; quod fuit contra Spiritum Sanctum et canonicam institutionem.

Roger of Wend. ii. Anno gratiae MCXIII. rex Henricus I. procuravit⁴ Radulfum, Londoniensem episcopum, in archiepiscopatum Cantuariensem. . . . Eodem anno obiit Thomas, archiepiscopus Eboracensis, et substituitur⁵ Turstanus. . . . Eo tempore rex Henricus I. . . . pro arbitrio Walenses subdidit.⁶

Florence of Worcester, ii. p. 66. Eo anno Wygornensis ecclesia cum castello et villa et uno monacho et viginti hominibus combusta est.⁷ Fire at Worcester.

Matt. Par. p. 66. Anno gratiae MCXIII. dedicatur ecclesia Christi Cantuariensis. Eodem anno rex Henricus I. fecit omnes suæ potestatis magnates, fidelitatem jurare filio suo Willelmo, quem pepererat ei Matildis regina. . . . Eodem anno Tamisia exsiccata est, et mare per xii. miliaria in alvo Tamisiæ se substraxit.⁸ Eodem anno Radulfus, Rofensis episcopus, in archiepiscopatum Cantuariensem eligitur.

Anno gratiae MCXV. consecratur Radulfus archiepiscopus. . . . Eodem anno orta est dissentio⁹ inter archiepiscopum Cantuari-

¹ MS. inserts *et*. The sentence following is abridged.

² The *mortalitas hominum* is introduced from the next year of M. W. The order of these sentences is inverted.

³ W. M. *regis Henrici.*

⁴ R. W. *dedit archiepiscopatum Cant. Radulfo.*

⁵ R. W. *ei successit.*

⁶ MS. *subiit.*

⁷ Abridged. F. W. mentions the death of 17 persons only besides the *unus monachus*, and so also Simeon of Durham.

⁸ For this M. P. has *per duos dies*. He places the dedication of the Church of Canterbury at the end instead of the beginning of the year.

⁹ M. P. (in the margin) *dissidium.*

A.D. 1116. ensem et Eboracensem, quæ, procurante rege Henrico, ad honorem Cantuariensis ecclesiæ sopita est.¹

f. 176 b. Anno gratiæ MCXVI. urbs Rotomagum pæne tota combusta Matt. of West.

est. Eodem anno rex Henricus cum regina et multis episcopis² Matt. Par. et regni magnatibus, die Innocentium, interfuit dedicationi p. 66. [ecclesiæ] Sancti Albani, quam dedicavit archiepiscopus Rotomagensis Galfridus. . . .

Anno gratiæ MCXVII. tonitrua, grandines, et terraemotus, et elementorum perturbationes, . . . luna exeunte³ sanguinea. Robertus cum paucis fratribus Mertoniam coepit inhabitare. . . .

Schism. Anno gratiæ MCXVIII. defuncto papa Paschali, Gelasius antipapa sedem invasit, et ortum est schisma magnum; tandem successit orthodoxe Calixtus. Eodem anno Matildis regina . . . fundavit hospitale Sancti Ægidii⁴ Londoniæ, quo anno viam universæ carnis ingressa est.¹ Eodem anno incepit ordo

Rise of the Templars. Templariorum, qui tantæ paupertatis erat primo, ut duo fratres unum equ[u]m equitarent, quod hodierna die ad humilitatem excitandam in sigillo sculpturæ Templariorum. . . . Eodem anno obiit Baldewynus rex Ierosolimorum. . . .

Death of Herbert, first bishop of Norwich. Anno gratiæ MCXIX. Herbertus episcopus Norwicensis (heu) diem clausit extremum.⁵ . . . Eodem anno commissum est bellum nimis cruentum inter reges Francorum et Anglorum, in quo hostes regis Henrici, Willelmus consul Eboraci, comes Flandrensis Baldewinus, capti incarcerateduntur.¹ Rex Henricus gloriose triumphans, Rotomagum⁶ reversus est; cum magno tripudio est receptus.¹ . . . Eodem tempore Calixtus papa venit in Normaniam ad regem Henricum. . . .

War with France. Anno gratiæ MCXX. Willelmus et Ricardus, filii regis Henrici, filia ejus, ac neptis, Ricardus comes⁷ Cestrensis, . . . et multi de familia regis, in mari perierunt⁸ vii. kalendas Decembris.

Eborard, bishop of Norwich. Anno gratiæ MCXXI. Eborardus episcopus Norwicensis consecratus est.⁹ Eodem anno rex Henricus duxit Adeliciam, filiam ducis

¹ Abridged.

² *et multis episcopis* is introduced from Matt. of West. They are mentioned by name afterwards by M. P.

³ M. P. *facta est quasi.*

⁴ M. P. *domum adificavit leprosorum.*

⁵ M. P. *obii N. antistes.* This is placed by M. P. after the account of the French war.

⁶ MS. inserts *que.*

⁷ M. P. *consul.*

⁸ M. P. *naufragium pertulerunt.* The words *multi . . . regis* are from the heading of the chapter in Roger of Wendover, ii. p. 201.

⁹ This sentence is introduced from Matt. of West. p. 240.

Lovanniæ, . . . quæ a Radulfo, archiepiscopo Cantuariensi, conse- A.D. 1122.
crata est. . . Eodem anno Walenses subjugati sunt regi Henrico.¹ . . .
Eodem anno apud Redinges monachi ordinem monasticum obser-
vare coeperunt in ecclesia sumptibus Regis consummata.²

Anno gratiæ MCXXII. orta est famæ valida. Eodem Death of
anno Radulfus, Cantuariensis archiepiscopus, et Johannes Bato- Ralph,
niensis obierunt. . . . archbp.
of Cant.

Anno gratiæ MCXXIII. Roberto³ Lincolniensi episcopo mortuo William,
successit Alexander. Eodem anno in ecclesia Cantuariensi conse- archbp.
cratus est Willelmus, et in ecclesia Batonensi Godefridus.⁴ . . . of Cant.
Eodem anno rex Ierosolimitanus captus est a principe Turcorum
Bala.⁴ . . .

Anno gratiæ MCXXIV. quidam de inimicis regis Henrici in Progress
Normannia capiuntur.⁴ . . . Eodem anno Tyrus . . . per terram of the
et mare vallatur . . . et a Christianis capitur. Sub eodem tempore Crusade.
rex Ierusalem Baldewinus . . . a vinculis liberatur.

Eodem anno obiit Calixtus papa; cui successit Honorius.
Tempore sub eodem sol novilunæ similis factus⁵ est.

Anno gratiæ MCXXV. imperatrix filia regis Henrici reversa est
in Angliam; cui Stephanus comes Bononiæ et omnes magnates
Angliae juraverunt fidelitatem.⁶

Anno gratiæ MCXXVI. apud Gesik sanguis fonte ma-
navit per sex dies. Eodem anno imperator Henricus obiit,
. . . et imperatrix Matildis ad patrem suum in Normanniam
redit.¹

Anno gratiæ MCXXVII. Matildis imperatrix nupsit Galfrido comiti f. 177.
Andegaviensi.⁴ . . . Eodem anno abbatia de Fontibus cœpit ædificari,
et monachis Cisterciensis ordinis inhabitari.¹ . . .

Anno gratiæ MCXXVIII. Ranulfus Dunelmensis, Willelmus
Wintoniensis,⁷ obierunt.

Eodem anno rex fecit omnes milites Angliae ad justum modum
crines suos recidi, quia⁸ prius longitudinem capillorum cum fe-
minis certabant.

Anno gratiæ MCXXIX. Honorius papa obiit; cui successit Inno-
centius.

¹ Abridged.

² M. P. et ecclesia constructa est.

³ Matt. Par. *Richardus* . . .
obiit et. R. W. has correctly Ro-
bertus.

⁴ From the heading of the chapter.

⁵ M. W. *visus*.

⁶ Abridged. Matthew of West.,
Matt. Par., and Roger of Wend.
all mention this under the next
year.

⁷ MS. *Wygornensis*.

⁸ M. W. *abscindere, qui*. This
he places under the year 1127.

A.D. 1130. Eodem anno Robertus in Herefordensem [episcopatum] et Robertus in Lincolnensem consecrantur. Eo anno Henricus, . . . Paris, p. 72. frater Stephani postea regis, episcopus Wintoniensis factus est.¹ Tempore sub eodem Philippus, rex Francorum, in novitate regni sui equo præcipitatus obiit.² . . .

Schism. Anno gratiae MCXXX. defuncto papa Honorio, Romani in duo Will. of divisi, elegerunt duos, Gregorium et Petrum, filium Leonis Ro- Malmes. manorum principis. . . . Gregorius vocatur Innocentius, Petrus ii. p. 694. vocabatur Anacletus,³ unde dixit quidam

“Romam Petrus habet, totum Gregorius orbem.”⁴

Innocentius vero, quamvis ab Anglorum et Francorum regibus Ibid. simul et ab imperatore valde juvaretur, nunquam tamen quiete p. 698. rexit sedem ecclesiæ in vita Anacleti⁴; defuncto tandem Anacleto, . . . Innocentius papa . . . pace apostolica fruitur dignitate.

Anno gratiae MCXXXI. Lodowycus, filius Lodowyci regis Fran- Matt. Par. corum, ab Innocentio papa consecratus.⁵ . . . Eodem anno Balde- p. 72. winus rex Ierusalem obiit; cui successit Fulco; et Innocentius papa obiit.

**Establish-
ment of
the see of
Carlisle.** Anno gratiae MCXXXII. rex Henricus fecit novum episcopatum apud Karleole, . . . ponens⁶ ibi primum episcopum Athelwlfum, . . . qui ibi canonicos constituit regulares. . . . Eodem anno natus est Galfrido, . . . comiti Andegavensi, ex filia regis Henrici, filius, et vocatus est Henricus. . . . Eodem anno obiit Robertus Cistrensis.

Et Willelmus Cantuariensis archiepiscopus . . . legationem Will. of impetravit in Angliam. Malmes. ii. 699.

Anno gratiae MCXXXIII. rex Henricus postremo transfretavit in Matt. Par. Normanniam, et manum Sancti Jacobi misit Radingum. . . . p. 72. Eodem anno interfeci sunt omnes milites Templi. Eodem anno tenebrae factæ sunt in Anglia et terræmotus; sol similis factus est luna tertiae.⁷

Anno gratiae MCXXXIV. Matildis imperatrix filium, quem Roger of Gaufridum, peperit. . . . Eodem anno Gilebertus Lon- Wend. ii. p. 214.

¹ The creation of the three bishops is expressed in one sentence by M. P.

² Abridged.

³ This line is taken from Radulph. de Diceto, col. 505.

⁴ W. M. potiri potuit, quod A. Romanæ sedem teneret ecclesiæ.

⁵ M. P. places this under the year 1130. He has *frater Philippi* for *filius L.* The order of the two following sentences is changed, and they are abridged.

⁶ M. P. et posuit; and below, *Hic . . . posuit* for *qui constituit*.

⁷ This sentence comes at the beginning of the year in M.P.

donæ obiit. Et Robertus Curtehose . . . apud Gloverniam sepultus A.D. 1135. est.¹

Anno gratiæ MCXXXV. rex Henricus moratus in Normania, . . . et ibidem obiit Leonas, id est in silva Leonum, . . . cum gloriose regnasset annis XXXV. mensibus IIII. diebus quatuor, prima die Decembri; . . . tandem deportatum est corpus ejus² . . . ad Radingum, ubi ipse sibi sepulturam elegerat. Nam ipse illam ecclesiam a fundamentis construxerat et possessiōnibus ditaverat.

Matt. of
West.
p. 242.

De coronatione regis Stephani.

Matt. Par. Eodem anno . . . Stephanus, nepos domini regis Henrici³ Usurpation ex sorore Athali, uxore scilicet Theobaldi comitis Bononiae, et of the frater Theobaldi⁴ comitis Blesensis, vir magnæ strenuitatis et crown by audaciæ, quamvis sacramentum fidelitatis imperatrici de regno Angliae jurasset, diadema tamen, Deum temptans, invasit. Congregatis igitur Londonæ regni magnatibus, meliorationem legum promisit, juxta singulorum voluntatem et arbitrium. Willelmus Cantuariensis archiepiscopus, qui primus sacramentum imperatrici [fecerat], . . . Stephanum in regem coronavit.⁵ . . . Quid ergo? omnes, ut breviter dicatur, tam præsules quam comites et barones, f. 177 b. qui imperatrici⁶ fidelitatem juraverant, consensum Stephano præbuerunt. . . . Coronatione itaque completa, . . . primo juravit⁷ rex quod, defunctis episcopis, non retineret ecclesias in manu sua, sed . . . canonice electos continuo investiret. Secundo vovit, quod nullius clerici vel laici [silvas] in manu sua retineret, sicut fecerat prædecessor suus rex Henricus I. . . . Tertio vovit, quod Dunesgeld, id est, de qualibet hida terræ duos solidos,⁸ quos antcessores sui accipiebant, in æternum condonaret.⁹ Hæc . . . et alia se servaturum juravit; sed nil horum . . . observavit. Eodem anno combusta est ecclesia Sancti Pauli Londoniæ ab igne, qui accensus est ad pontem, qui perrexit ad ecclesiam Danorum. . . .

¹ R. W. sepulturam accepit.

² R. W. cadaver regis allatum.

³ M. P. ejusdem.

⁴ M. P. inserts junioris.

⁵ M. P. consecravit.

⁶ M. P. filiae regis et suis here-dibus.

⁷ M. P. cum juramento vovit.

⁸ The words *Dunesgeld . . . solidos*, though omitted in Wats's text of M. P., are found in MS. C., and also in Roger of Wend.

⁹ MS. condonavit.

A.D. 1136. Anno gratiæ MCXXXVI. Willelmus Cantuariensis archiepiscopus Matthew obiit.¹ Henricus Wintoniensis manum Sancti Jacobi abstulit de Paris, p. 75. Death of archbp. William. Radinge. . . . Eodem anno rex apud Brantoniam venit venatum, . . . ubi de forestis procerum suorum et venationibus wastum fecit non modicum,² et votum, quod Deo voverat et populo, violavit. . . . Matildis imperatrix peperit . . . filium tertium, quem vocavit Willelmum. . . . Eodem anno Willelmus Exoniensis et Johannes Rofensis episcopi obierunt.

Anno gratiæ MCXXXVII. rex Stephanus transfretavit in Normanniam, fugiente a facie ejus comite Andegavensi. . . . Concordiam cum rege Francorum composuit, et filius ejus Eustachius homagium ei de Normannia fecit. . . . Eodem anno obiit rex Francorum Lodowyeus, cognomento grossus, cui filius ejus Lodowyeus successit. Hic duxit uxorem Alenoram, filiam ducis Aquitaniæ. . . .

Anno gratiæ MCXXXVIII. Conradus Romanum adeptus est imperium, et annis xv. imperavit; et hic successit Lotario.⁴ . . . Eo anno rex Stephanus exercitum grandem promovit in Scotiam, . . . et australes partes Scotie igne cremavit. . . . Exarserat vero tanta rabies procerum contra eum, ut fere ab omnibus tradetur.⁵ . . . Eodem anno Aldericus, Hostiensis episcopus, et ecclesiae Ibid. p. 77. Romanæ legatus . . . celebravit concilium Londonæ in ecclesia Sancti Pauli; ubi, ipso jubente legato, Henricus, Wintoniensis⁶ episcopus, Ricardum de Beumeis ordinavit in diaconum. Eodem anno . . . Thebaldus, Betrensis abbas, ordinatus est in Cantuariensem archiepiscopum, . . . et a papa Innocentio pallium suscepit.

Theobald, archbp. of Cant. Arrival of the empress Matilda in England. Civil war. Anno gratiæ MCXXXIX. rex Stephanus . . . Scotiam hostiliter ingressus,⁷ . . . Henricum filium regis obsidem secum duicens in Angliam. . . . Eodem anno Matildis filia regis Henrici I., quæ fuerat imperatrix, . . . cum comite Roberto fratre suo venit in Angliam. . . . Comes vero Robertus cum x. mil[it]ibus totidemque sagittariis equestribus, per medium terram regis Stephani transiens, Wybugefordiam pervenit, et inde Gloveriam, annuncians adventum imperatricis. . . . Qui lætati sunt valde adventu illius, et sese præparaverunt ad pugnandum. . . . Cessaverunt vero ab hoc tempore in Anglia curiae regis festivitates sollempnes. Pax nulla erat; cædibus

¹ *obiit* has slipped out of the text of M. P. It is given in Matt. of West. p. 242. The archbishop's death is mentioned in M. P. again at the end of the year.

² For this M. P. has only *plantavit.*

³ MS. *Oxoniensis.*

⁴ *hic successit Lotario* is from Matt. of West. p. 243.

⁵ M. P. *quateretur.*

⁶ MS. *Wigornensis.*

⁷ M. P. *perrexit in S.*

Matthew et incendiis omnia exterminabantur; clamor, luctus, horror undique A.D. 1139.
Paris, resonabant. Sub eodem tempore, defuncto Turstano, Eboracensi
p. 78. archiepiscopo, Willelmus, ejusdem ecclesiae thesaurarius, successit.
His diebus Rogerus Saresbirensis antistes, tam senio quam mœrore
confectus obiit.¹

Anno gratiae MCXL. rex Anglorum Stephanus . . . castellum² Battle of Lincolnie obsedit, cuius firmitates³ Ranulfus comes Cestrensis Lincoln. reccperat, . . . qui regem Stephanum arcuerat a civitatis ingressu. . . . Tunc comes præfatus cum Roberto filio regis Henrici, et comite Glovernensi, . . . et militia magna nimis, venit Lincolniam, ut obsidionem⁴ solveret; . . . et ipsa die adventus sui, . . . regi f. 178. bellum indixit et iniit. . . . Pugnatum est utrobique feraliter, et actum est pro capite. Fugerunt itaque omnes equites regis, . . . et capti sunt et vinculis mancipati. Accidit res miranda: . . . dum rex Stephanus, ut leo rugiens, solus in campo persisteret, et nullus ad eum accedere auderet, stridens dentibus, ut aper silvestris ore⁵ spumans, in se irruentes cum bipenni, quam tenebat, repellens, ac hostium præcipuos potenter consternens, laudem sibi perpetuam comparavit. . . . Capitur Capture of tandem rex Stephanus, in die Purificationis beatæ Mariae, et ad Stephen. imperatricem ducitur, atque in turri de Bristollo custodiae mancipatur. . . . Matildis imperatrix a multis in dominam recipitur.⁶ . . . Destructa est Wintonia viii. kalendas Octobris, et captus est comes Robertus Glovernae, die exaltationis Sanctæ Crucis; pro ejus liberatione rex Stephanus dimittitur.⁷ Galfridus de Mandevilla firmavit Turrim Londoniarum. . . .

Anno gratiae MCXLI. comes Robertus . . . obsides quosdam in Normanniam duxit,⁸ . . . ut comes Andegavensis eos custodiret. . . . Qui tradidit ei Henricum primogenitum suum, ut cum ipso in Angliam transfretaret. . . . Eodem anno, cum rex Anglorum Stephanus apud Wintoniam castellum quoddam firmaret, supervenit hostium suorum innumerabilis multitudo, . . . et illum in ugam coegerunt. In hac pugna captus est Willelmus Marescallus,

¹ This last sentence in M. P. precedes the three previous ones.

² M. P. urbem. *Custellum* occurs in the heading in Roger of Wend.

³ MS. *firmatitis*.

⁴ M. P. *obsidione*.

⁵ M. P. *et apri silvestris more*, and inserts *turmas* after *spumans*. The MS. has *more*.

⁶ This sentence is the heading of the chapter in Roger of Wend. ii p. 229.

⁷ This sentence, though omitted in Wats's text, is in two MSS. of M. P., but after that which follows here: they read *xviii.* for *viii.*

⁸ M. P. *transfretavit ducens*.

⁹ M. P. *Martel*.

A.D. 1141. dapifer regis Stephani, et apud Wallingford est adductus, et Matthew sub custodia Brieni filii comitis fuit deputatus, qui sibi carcerem Paris,
specialem fecit, et vocavit Cloere Brieni. Qui antequam exiret p. 79.
de carcere, reddidit imperatrici castellum de Sireburne. . . .
Eodem anno Matilda imperatrix obsessa in castello Oxoniæ
regem Stephanum delusit, et apud Wallingford salvata est¹; et
sic castellum Oxoniæ regi Stephano redditum est.

Council of London,
under the
bishop of
Win-
chester.

Anno gratiæ MCXLII. Willelmus Wintoniensis episcopus . . . in media quadragesimæ Londoniæ necessarium² celebravit concilium, rege præsente et episcopis et magnatibus regni. . . . Constitutum est, ne aliquis, qui ecclesiam cimiteriumque violaverit, vel in clericum aut virum religiosum manum injecerit violentam, ab alio aliquo quam ab ipso papa possit absolvı. Item statutum est, ut aratra in campis cum ipsis agricolis talem habeant pacem in agris, qualem haberent in cimiterio si extitissent. Et excommunicavit omnes, qui contra hoc decretum venirent, candelis accensis. . . . Eodem anno rex Stephanus cepit Willelmum de Mandevile; . . . unde reddidit ei³ turrem Londoniæ cum castellis de Waldene et de Plesiz, antequam de vinculis solveretur. Qui carens possessionibus paternis, invasit abbatiam Ramesiensem, atque, monachis expulsi, raptore innisit. . . . Eodem anno Innocentius papa obiit; cui⁴ successit Celestinus, et sedit in cathedra mensibus quinque, et obiit⁵; cui succedens Lucius,⁶ rex Romanam ecclesiam mensibus xi. diebus xiii.; et obiit eodem anno Willelmus episcopus⁷ Wintoniensis, cui successit Henricus. . . .

Anno gratiæ MCXLIII. rex Stephanus Lincolniam obsedit, sed frustra.⁸ Eodem anno Lucius papa obiit; cui Eugenius successit. . . . Eodem anno Gaufridus de Mandevilla, qui castrum de ecclesia Ramesiæ fecerat,⁹ . . . a quodam vilis[s]imo pedite solus sagitta percussus, occubuit ante ipsam ecclesiam. . . . Eodem anno Galfridus Andegavensis, a civibus Rotomanibus sollempniter est susceptus, et exinde dux Normannie appellatus est.

¹ Abridged; part of the sentence being the heading of the chapter in Roger of Wend. ii. p. 231.

² *necessarium* is from the heading of the chapter in Roger of Wend.

³ M. P. *regi*.

⁴ M. P. *defuncto P. Innocentio*.

⁵ M. P. *qui cum sedisset in C. Romana . . . diem clausit extremum*.

⁶ MS. inserts *qui*.

⁷ M. P. *præsul*.

⁸ *frustra* is from the heading in Roger of Wend. The following sentence, which comes before this in M. P., is there *defuncto p. Lucio, E. sedit in cathedra Romana*.

⁹ M. P. *qui idem scelus putaverat in monasterio R.*, the “scelus” being explained in the previous sentence, which is here omitted.

Radulf. de Anno gratiæ MCXLIII. rex Francorum ivit¹ Ierusalem. A.D. 1144.
Diceto,
col. 509.

Eodem anno Celestinus papa obiit; cui successit

Eugenius.²

Matthew Eodem anno, rex Anglorum Stephanus comitem Gloverniæ,
Paris, cum multis aliis inimicorum suorum, a constructione castri Fra- f. 178 b.
p. 80. renensis fugavit. . . . Eodem anno Sanctus Willelmus
puer apud Norwicum martyrizatus est a Judæis.³

Anno gratiæ MCXLV. rex Anglorum Stephanus comitem Ranulfum Cestriæ cepit, ad se venientem pacifice apud Norham-
tone, et cum in carcere tenuit, quousque reddidit ei castellum Lincolniæ cum cæteris, quæ fuerant sueæ ditionis, et sic rex apud Lincolniam coronam sollempniter portavit. Eo anno Ebo-
rardus episcopus Norwyci recessit a Norwycō. . . .

Roger of Anno gratiæ MCXLVI. discordia magna orta est inter Eugenium
Wend. ii. papam et regem Francorum.⁴ Tempore sub eodem Eugenius papa
p. 238. Remis concilium celebravit pro negotio Sanctæ Terræ.⁴ Eodem Death of
anno Helias prior Norwicensis obiit. Elias, prior
of Norwich.

Ibid. Anno gratiæ MCXLVII. Sanctus Willelmus Eboracensis
p. 241. exilio relegatur. Eo anno imperator Conradus . . . Ierusalem
proficiuntur. . . . Tempore sub eodem imperator Conradus regem
Francorum et exercitum ejus circumvenit.⁴

Ibid. Anno gratiæ MCXLVIII. Rymundus princeps Antiochiæ armis⁵
p. 244. interfectus est.⁴

Matthew Eodem anno translatio Sancti Archenwaldi episcopi, xviii.
Paris, kalendas Decembris. Eodem anno rex Scottorum David armis
p. 83. militariis decoravit Henricum primogenitum suum.⁶ . . .

Anno gratiæ MCXLIX. Galfridus, dux Normanniæ, reddidit
Henrico filio suo Normanniam, hæreditatem suam ex parte matris
suæ, contra prohibitionem regis Francorum, unde discordia
magna inter ipsum regem et ducem orta est.

Matt. of Imperator Allemaniæ revertitur a Terra Sancta et rex Fran-
West. corum similiter. . . . Eo anno Eborardus episcopus Norwicensis Death of
p. 245. Fonteneio vitam finivit.⁷ Eborard,
bishop of
Norwich.

¹ R. D. *profectus est.*

² This seems merely a piece of carelessness of the scribe, as Celestine's death has just been mentioned under the year 1142, and the succession of Eugenius under 1143.

³ This is mentioned by Matthew of Westminster under the next year, the boy being only mentioned as "quidam puer," p. 244.

⁴ These sentences are from the headings in Roger of Wend.

⁵ R. W. *a Turcis.*

⁶ Another instance of carelessness. M. F. has *Gaufridi Plantaginest.*

⁷ M. W. has *obiit*; and above, *Rex reversus est inglorius . . . similiter ut imperator A.*

A.D. 1150. Anno gratiæ MCL. Henricus filius Galfridi ducis Normanniæ suscepit ducatum Normanniæ,¹ et rex Lodo-wycus . . . cepit homagium suum.² . . . Gaufridus antedictus³ apud castrum Leri graviter infirmatus, vii. idus Septembris ab hac vita migravit, et sic Henricus filius ejus factus est comes Andegavensis et dux Normanniæ. Eo anno . . . rex Stephanus Anglorum firmavit castrum.⁴ apud Radinges. . . . Eodem anno celebratum est divortium inter Lodowycum regem Francorum et Alienoram reginam suam: . . . erant enim consanguinei in quarto gradu. Eo anno apud Norwyeum Sanctus Willelmus puer translatus est a cimiterio in capitulum. Tempore sub Matt. of West.

William of Turbes, bishop of Norwich. eodem Willelmus de Turbes consecratus est in episcopum Norwycensem.

p. 245.

Anno gratiæ MCLI. dux Normannorum Henricus duxit Alienoram illam quondam reginam Franciæ, . . . et sic factus est dux Aquitanniæ, et comes Pictaviæ, . . . et consul Andegaviae. Quo auditio, rex Francorum Lodowycus commotus est contra ducem Henricum, eo quod generat duas filias [ex] Alienora, quapropter noluit ut illa ab aliquo filios⁵ susciperet, per quos exhaeredarentur filiae memoratae. . . . Rex Francorum . . . Normanniam intravit, et partem Burgi Regulariensis cum vico quodam castri Vernolum vorantibus⁶ flammis consumpsit. Sed viris religiosis intervenientibus, statutæ sunt treugæ inter regem et ducem. Eodem anno Matildis, uxor regis Stephani, . . . in abblesia de Favresham . . . traditur sepulture. Eodem anno Johannes Papiro, Cardinalis, legatione fungens⁷ in Hibernia, quatuor ibi constituit archiepiscopos. . . . Eodem anno Conradus imperator . . . diem clausit extremum; . . . cui successit Fredericus nepos ejus. . . .

Anno gratiæ MCLII. Henricus dux Normanniæ venit in Angliam.⁸ Eodem anno Eugenius papa obiit⁹; cui succedens Anastasius f. 179 a. sedit¹⁰ in cathedra Romana i. anno, mensibus quatuor, diebus xxiiii. Death of S. Bernard. . . . Eodem anno Bernardus, Clarevalensis abbas, migravit ad Dominum. . . . Eodem anno dux Normanniæ et Aquitanniæ, comes Pictavensis et Andegavensis, Henricus, cum xxxvii.¹¹ navibus et militia magna nimis ad Angliam transfretavit, . . . et cas-

¹ A repetition of the scribe from the previous year.

² M. P. *ducis Henrici.*

³ M. P. *pater ejus.*

⁴ M. P. *castellum*, and so also Matt. of West.

⁵ MS. *filium.*

⁶ R. W. *voracibus.*

⁷ MS. *fulgens*, and below inserts *et* before *quatuor.*

⁸ This sentence is from Radulf. de Diceto, col. 510, the scribe forgetting that it is mentioned below.

⁹ R. W. *diem clausit extremum mense Julio*; *obiit* however occurs in the heading.

¹⁰ MS. *seditque.*

¹¹ R. W. *triginta sex.* Matt. Par. *triginta duabus.*

Roger of tellum de Malmesbirie obsedit et cepit. Inde castellum de Cra- A.D. 1152.
Wend. ii. merse complanavit.¹ . . . Castella de Radinges et de Brutewelle
p. 254. dux Henricus in sua jura recepit. . . . Eodem anno natus est
duci Henrico ex Alienoræ filius, et vocatus est Willelmus;
quod proprium est nomen ducibus Aquitanniae e comitibus
Andegavensibus.

Anno gratiæ MCLIII. obiit Eugenius² papa. Justitia de cœlo
respicente, et diligentia Theobaldi archiepiscopi Cantuariensis, et
caeterorum regni episcoporum intercedente, rex Anglorum Ste-
phanus et dux Normannorum Henricus apud Wallingford con-
cordati sunt³; . . . et werra quæ xvii. annis sœvierat, hoc anno
quievit. Concordia itaque . . . facta,⁴ miles quidam Oenus
nomine, qui sub rege Stephano multis annis militaverat, in
purgatorio vivus intravit.⁵ . . .

De hoc quoque purgatorio, et ejus origine, et vita . . . tradunt veteres historiæ Hibern[ens]es. . . .

Ibid. Anno gratiæ MCLIII. Anastasius papa, . . . Henrico Eboracensi
p. 271. archiepiscopo defuncto, restituit in sedem eandem Willelmu[m],
quem prius papa Eugenius degradaverat, donans ei pallium Romæ,
et in præsentia ipsius consecravit Hugonem de Pusaz, regis
Stephani nepotem, episcopum Dunelmensem; sed paulo post,
cum idem archiepiscopus in sua reversus divina celebraret mysteria,
hausto in ipso calice . . . veneno, obiit; cui successit Rogerus. . . .
Eodem anno dux Normannorum Henricus transfretavit in Nor-
manniam, et revocavit paulatim in jus proprium dominia⁶ sua,
. . . et inde profectus in Acquitanniam⁷ rebellionem quorundam
baronum suorum potenter repressit. Eodem anno, defuncto papa
Anastasio, successit Nicholaus, Albanensis episcopus, et vocatus
est Adrianus. . . . Eodem anno facta est concordia inter regem
Francorum Lodowicum et ducem Normannorum Henricum. . . .
Eodem anno rex Anglorum Stephanus, miles egregius et mente piissimus, viii. kalendas Novemboris diem clausit extremum, et in Stephen,
monasterio de Faversham . . . traditur sepulturæ. . . .

Death of
Stephen,
1514.

¹ R. W. *obsidione vallavit.*

² MS. *Eugenii.* The repetition of this fact seems to have arisen from the compiler's copying first the heading of the section from Roger of Wend. under the year 1152, and then the notice of the event as it appears in the text of Matthew of Westminster, p. 246,

who places his death under this year.

³ R. W. *in talem concordiam con-
venierunt.*

⁴ R. W. *confirmata.*

⁵ The last four words are from the heading in R. W.

⁶ MS. *dominica.*

⁷ MS. inserts *et.*

A.D. 1154. *De coronatione Henrici II. regis filii imperatricis.*

Corona-
tion of
Henry II. Dux Normannorum Henricus, auditio de morte regis Stephani Roger of nuntio veridico, . . . in Angliam veniens cum magno cleri Wend. ii. populique tripudio exceptus est; et xiii. kalendas Januarii, die p. 273. dominica, . . . apud Westmonasterium ab omnibus rex acclamatus, et a Theobaldo, Cantuariensi archiepiscopo, in regem consecratus. . . .

Genealogia regis Henrici.

Descent of Rex Henricus magnificus, filius Matildis, quæ prius fuerat Ibid. Henry II. imperatrix Romanorum, et postea comitissa Andegavensis, cujus p. 279. mater fuerat Matildis, regina Anglorum, uxor Henrici regis primi, et filia Sanctæ Margaretae Scottorum reginæ. Saneta Margareta filia fuit Edwardi, quam genuit ex Agatha, sorore imperatoris Henrici. Edwardus fuit filius Edmundi Yreneside,¹ ejus pater rex Ethelredus,² ejus pater Edgars pacificus, ejus pater Edmundus, ejus pater Edwardus senior, ejus pater nobilis pater³ Aluredus Prothomonarcha Angliae; et sic ascendendo usque ad Adam primum hominem.⁴

Anno gratiae MCLV. Alienora peperit filium, quem vocavit Radulph. de Diceto, Henricum. col. 511.

Rex Henricus II. fecit jurare fidelitatem filiis suis de regno Roger of Angliae, scilicet Willelmo et Henrico. Eodem anno Robertus, Wend. ii. Exoniensis⁵ episcopus, obiit; cui successit Robertus. . . . Eodem p. 280. anno Lodowycus, rex Francorum, duxit filiam Aldefonsi, regis Hispaniae. . . . Eodem anno Fredericus consecratus est in Matthew, imperatorem ab Adriano papa. Eo anno manus Sancti Jacobi Paris, restituta est Radinges. Eodem anno Thomas Cantuariensis p. 95. archidiaconus⁶ . . . factus est regni⁷ cancellarius. . . .

f. 179 b.

Thomas
a Becket,
chanesellor.

The Sa-
viour's
seamless
coat found.

Anno gratiae MCLVI. auditur vox sub Ethna, "Accendite focum ecclesie, scilicet cardinalis." In pago Parisiacensi, monasterio Argentoilo, . . . reperta est tunica inconsutilis Salvatoris. . . . Eodem anno Alienora regina peperit regi filiam, quam

¹ R. W. regis E. qui Latus Ferreum dicebatur.

² MS. Ethelbertus.

³ R. W. rex.

⁴ In place of this R. W. gives the genealogy up to Noah.

⁵ MS. Oxoniensis. R. W. defuncto R. Exoniensi e. Matt. Par. has Oxo-nensi; two lines above Matt. Par. omits fidelitatem, which R. W. has.

⁶ MS. archiliacoī.

⁷ M. P. regis.

Matthew
Paris,
p. 96. Matildam nuncupavit. . . . Eodem anno Willelmus, primogenitus A.D. 1156.
regis Henrici obiit, et sepultus est apud Radinges.

Anno gratiae MCLVII. rex Anglorum Henricus II. transfretavit in Angliam, et rex Scottorum Mascolmus reddidit ei civitatem Karleonensem, et castrum Bamburgi, et Novum Castellum super Tinam, et totum comitatum Lodonensem; et rex Henricus reddidit ei comitatum Huntedoniæ; . . . et Hugo Bigod regi castella sua resignavit. Eodem anno rex Henricus paravit expeditionem, ita ut duo milites de feodo per totam Angliam¹ tertium invenirent, ad expugnandum Walenses per terram et per mare. . . . Tandem Wallensibus ad libitum subjectis, cum triumpho Angliam repetunt.² . . . Eodem anno natus est Henrico regi . . . filius apud Oxoniæ, et vocatus est Ricardus. . . .

Anno gratiae MCLVIII. rex Henricus, in die Nativitatis dominicæ, apud Wigorniam coronatus, ibi³ post celebrationem divinorum sacramentorum, et coronam super altare posuit, nec ultra coronam portavit. Eo anno natus est regi filius, et vocatus est Galfridus.⁴ Eodem anno nova moneta . . . fabricata est. Tempore New coin-
sub eodem Thomas, cancellarius regni⁵ Angliae, venit . . . age. Parisius, Margaretam, regis Francorum filiam, Henrico, filio regis Angliae, in uxorem⁶ accepturus. . . . Eodem anno rex Anglorum Henricus II. a rege Francorum invitatus, venit Parisius, et receptus est in palatio regis, rege Francorum cum regina sua in claustro canonicorum Beatae Mariæ Virginis hospitante. Eodem anno Ricardus prior Norwyci obiit. Death of

Anno gratiae MCLIX. rex Anglorum Henricus Tholosam obsedit⁷ Richard, et cepit. . . . Eodem anno, papa Adriano defuncto, oritur scisma prior of inter duos, Alexandrum scilicet, et Othoniarium. Nam imperator cum clero suo ceperunt⁸ Othonianum, sed a regibus Francorum et Anglorum consensum est in Alexandrum, . . . qui et papatum obtinuit.

Anno gratiae MCLX. inter filiam regis Francorum⁹ et filium regis Anglorum septenne[m], matrimonium celebratum est.

Rex Anglorum Henricus a Tholosa reversus, Margaretam, filiam regis Francorum, quam in sua custodia habebat, Henrico filio suo despensari fecit, et castellum de Gisorz . . . recepit. . . .

¹ M. P. *de tota Anglia.*

⁶ M. P. *conjugem.*

² M. P. *repetivit.*

⁷ This is from the heading in Roger of Wend. ii. p. 288.

³ M. P. *ubi.*

⁸ M. P. *recepérat.*

⁴ M. P. *Alienor regina filium peperit, quem G. vocavit.*

⁹ R. D. inserts *triennum.*

⁵ M. P. *regis.*

A.D. 1160. Eo anno Maria abbatissa de Rumessia, filia regis Stephani, nupsit Matthew Mathæo comiti Bononiæ, ex qua sustulit duas filias; propter Paris,
quod peccatum, Thomas regis cancellarius, qui contrarius fuit p. 97.
huic contractui illicito, . . . multas passus est comitis insidias.
Eo anno Theobaldus Cantuariensis archiepiscopus in manus
Domini spiritum exhalavit.¹

Anno gratiæ MCLXI. Bartholomæus . . . episcopus Exoniensis²
consecratus est. . . . Eo anno Cantuaria fere combusta est.³

f. 180 a. Anno gratiæ MCLXII. Lodowycus rex Francorum et Henricus
rex Anglorum, armatorum copiis undique congregatis, cum iam
campestre prælium inter eos imminere putaretur, . . . subito amici
sunt effecti. Eodem anno Alienora regina . . . peperit filiam, et
ei nomen suum imposuit. Et Ricardus Londoniensis episcopus
S. Thomas a Becket, arch-
bishop of Canterbury.

Anno gratiæ MCLXIII. rex Anglorum Henricus, finibus trans-
marinis pro voluntate dispositis, in Angliam redit. . . . Eodem
anno corpus sanctissimi regis et confessoris Edwardi a beato
Thoma archiepiscopo, præsente rege Henrico, . . . translatum est.
Eodem anno, rege Anglorum ad hoc instante, et Alexandro papa
id concedente, Gilebertus, Herefordensis episcopus, ad sedem
ecclesiæ Londoniensis postulatus⁶ est; . . . et a papa Alexandro
Turonis concilium celebratum.⁷ . . . Ad cujus vocationem . . .
venerunt archiepiscopi et alii⁸ Angliæ prælati. . . . Eodem anno
rex Scottorum Malcolmus et Resus princeps Demetiae, id est
Australium Walensium, cum aliis regibus et majoribus Cambriæ,
fecerunt homagium regi Anglorum Henrico et filio ejus
Henrico, kalendas Julii apud Wudestok. . . .

Constitu-
tions of
Clarendon.

Anno gratiæ MCLXIV. in præsentia regis Henrici apud
Clarendune, viii. kalendas Februarii, præsidente Johanne de
Oxonie episcopo,⁹ de mandato ipsius regis, præsentibus etiam
archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus
et proceribus regni, facta est recognitio, sive recordatio, . . . con-
suetudinum et libertatum antecessorum¹⁰ regis, videlicet avi sui

¹ M. P. diem clausit extrellum.

² M. P. antistes Exoniensis.

³ M. P. omnis comburitur.

⁴ M. P. vitum universæ carnis in-
gressus est.

⁵ M. P. solemniter.

⁶ M. P. translatus.

⁷ MS. celebravit. M. P. Papa
A. T. concilium congregavit.

⁸ MS. alia.

⁹ Sie, introduced incorrectly by
the copyist.

¹⁰ M. P. inserts suorum.

Matthew
Paris,
p. 100.

Henrici et aliorum, quæ observari debent in regno, debent¹ ab A.D. 1164. omnibus teneri, propter dissensiones et discordias sæpe emergentes, inter clerum et justiciarios regis et magnatum² regni: . . . tam de recognitione sive recordatione, quam³ de consuetudinibus inquis . . . et Deo detestabilibus, archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, et barones, cleris cum proceribus regni, juraverunt omnes, et firmiter in verbo veritatis, et voce viva promiserunt se⁴ tenendas et observandas bona fide domino regi et hæredibus suis . . . in perpetuum.

His itaque gestis, . . . Thomas Cantuariensis archiepiscopus in se reversus, eum leges iniquas et omnibus Christi fidelibus detestandas concessisset, et eas observare cum juramento firmasset, . . . scipsum graviter afflixit, . . . suspendens se ab altaris officio, donec . . . a summo pontifice meruit devotus absolvit. . . . Eo anno, defuncto Octaviano, Fredericus imperator alium ei substituit. Tempore sub eodem dedicata est ecclesia de Radinges ab archiepiscopo Thoma, præsente rege et episcopis decem. . . . Eodem anno Exile of Thomas, archiepiscopus Cantuariensis, a Norhamtonia nimis Becket. injuriatus a rege recessit,⁵ et exilium subiit⁶: et in Pontiniacensi monasterio a domino papa Alexandro commendatus. . . . Rex vero præcepit omnia bona archiepiscopi et suorum confiscari, . . . et totam ejus cognitionem exilio ascribi⁷ sine delectu conditionis, sexus, aut etatis. . . .

Radulph.
de Diceto,
col. 539.

Anno gratiae MCLXV. regina Francorum regi genuit⁸ filium, quem vocavit Philippum.

Eodem anno Matildis, filia regis, duci Saxonie maritatur.⁹

Eo anno Alienora regina peperit regi Henrie filiam, quam vocavit Johannam. . . . Eodem anno terræmotus factus est magnus vii.¹⁰ kalendas Februarii, . . . ita quod stantes prostravit. . . . Tempore sub eodem, contra archiepiscopum beatum Thomam profecti sunt ad papam

¹ M. P. *debabant in regno et.*

² MS. *magnatibus*, and so the MS. of Wendover, ii. p. 299. One MS. of Matt. Par. has *magnates*.

³ A large portion is omitted here.

M. P. *hanc recognitionem sive recordationem.*

⁴ *se* is given by Wendover, though omitted by M. P.

⁵ This is from the heading in R. of Wend. ii. p. 305.

⁶ M. P. *Actus ergo in exilium . . . a d. P. Alex. Scnonis receptus est.*

⁷ M. P. *asscriptam addixit.*

⁸ R. D. *peperit.*

⁹ This is from the heading in R. of Wend. ii. p. 312.

¹⁰ M. P. *octavo.* Matt. of West. has *vii.*

A.D. 1166. archiepiscopus Eboracensis, Londoniensis, Cicestrensis,
Wygorniensis, Saresbriensis episcopi, cum aliis multis.¹

Progress of the quarrel between the king and the arch-bishop. f. 180 b.

Anno gratiæ MCLXVI. beatus Thomas, Cantuariensis archiepiscopus, observatores consuetudinum iniquarum Angliæ excommunicavit.² . . . Eodem anno Lodowycus rex Francorum . . .

Roger of Wend. ii. p. 313.

Thomam Cantuariensem archiepiscopum, cui jam per biennium Pontiniae[ens]es monachi omnem³ exhibuerunt humanitatem, Senonas⁴ secum duxit, et apud Sanctam Columbam ei per quatuor annos in expensis sufficientiam invenit. Eodem anno ad subventionem Terræ Sanctæ de unaquaque carnea terra totius Angliæ, quatuordecim⁵ denarii concessi sunt et collecti. Eodem anno quidam pravi dogmatis disseminatores apud Oxoniam in judicium, . . . præsente rege et episcopis,⁶ quos a fide catholica devios in examine superatos, . . . expulsi sunt a regno.⁷ Eodem anno Alienora regina peperit regi filium, quem vocavit Johannem.⁸ . . .

Et Robertus Lincolniensis obiit. . . .

Matthew Paris, p. 105.
Ibid. p. 107.

Anno gratiæ MCLXVII. reges Francorum et Anglorum facti⁹ sunt discordes; unde Calvus Mons . . . successus est a Normannis, . . . et in illius rei ultiōnem rex Francorum villam Andeleaci combussit, et ipsa die reversus est in Franciam; plusquam mille de suis . . . amisit. . . .

Ibid.

Anno gratiæ MCLXVIII. rex Anglorum motus est in iram contra papam Alexandrum, ex eo quod primatum regni Angliæ Thomæ Cantuariensi archiepiscopo concessit.¹⁰ Eodem anno papa Alexander litteras misit ad regem Anglorum Henricum pro reconciliatione beati Thomæ archiepiscopi.¹¹ Eodem anno Thomas archiepiscopus Alanum de Neville excommunicavit, quia Wil- lelmum capellanum suum in vinculis tenuit irretitum. Eodem anno Conanus, comes minoris Britanniæ, dum in fata discederet,¹²

¹ The source of this paragraph seems to be Roger of Hoveden, p. 496, but the list of bishops who are said to have gone differs from his. See also Radulphus de Diceto, col. 537, margin.

² From the heading in Roger of Wend. ii. p. 313.

³ So R. W. Matt. Par. has *omnes*.

⁴ MS. *Senonas*.

⁵ Sic MS. R. W., Matt. Par., and Matt. of West. *quatuor*.

⁶ MS. *cpos.*

⁷ This sentence has been made

nonsense by the omission of the verbs and part of the sentence, as it is in Roger of Wend. ii. p. 315, or Radulph. de Diceto, col. 539.

⁸ R. W. *et vocatus est I.*

⁹ M. P. *affecti.*

¹⁰ M. P. *ex hoc . . . concessisset.*

¹¹ This sentence, which comes from the heading in Roger of Wend ii. p. 329, has got out of its place, as it belongs to the next year, 1169.

¹² M. P. *concederet. MS. descederet.*

Matthew ex sorore regis Scottorum, nomine Constancia, filiam reliquit A.D. 1168.
Paris, hæredem, quam rex Anglorum Galfrido filio suo nupsit, et sic
p. 110. . . . populum terræ illius sibi conciliavit.¹

Anno gratiæ MCLXIX. Thomas Cantuariensis archiepiscopus Gilebertum, Londoniensem episcopum, excommunicavit.² . . . Eodem anno Alienora, filia regis Anglorum, Aldefonso regi Castellæ nupsit. . . . Eodem anno legati a latere papæ mittuntur ad reformatam pacem inter regem et beatum Thomam archiepiscopum³; . . . sed rex noluit aliqua ratione cum archiepiscopo concordiam componere, nisi salvis sibi consuetudinibus inquis regni sui et dignitatibus, quod etiam ipsis legatis quasi nefas videbatur, unde infecto negotio revertabantur.⁴

Ibid. Anno gratiæ MCLXX. rex Henricus in Natali tenuit curiam apud urbem Nanetensem,⁵ præsentibus episcopis et baronibus minoris Britanniæ, ubi fidelitatem omnes juraverunt sibi et filio suo Galfrido. . . . Episcopus Londoniensis absolvitur a sententia qua ligabatur.⁶

Roger of Eodem anno, idus Julii, convenerunt ad mandatum regis apud Wend. ii. Westmonasterium Rogerus, Eboracensis archiepiscopus, et omnes p. 354. suffraganei Cantuariensis episcopi ad coronationem Henrici filii regis Henrici, qui . . . coronatus est sollempniter a Rogero, Eboracensi archiepiscopo, . . . contra prohibitionem domini papæ, qui litteras ipsi⁷ archiepiscopo et aliis regni episcopis . . . direxit. . . . Eodem anno concordati sunt rex Henricus et beatus Thomas Cantuariensis archiepiscopus.⁸ . . .

Ibid. Anno gratiæ MCLXXI. passus est beatus Thomas Cantuariensis Martyr in ecclesia propria⁹ ante altare beati Benedicti; . . . in cuius dom of S. Thomas martyrio multa notabilia concurrerunt.⁹ Primo, quod passus est a Becket.

¹ M. P. *animu cleri terræ illius sibi conciliato et populi.* R. Wend. has *clerum . . . conciliavit et populu.*

² From the heading in R. Wend. ii. p. 331.

³ Ibid. R. Wend. ii. p. 333. The words *a latere* are introduced from the text both of Matt. Par. and R. Wend.

⁴ Instead of the last four words, Matt. Par. has before the previous sentence, *Sic duo legati, infecto negotio, a regis curia recesserunt.*

⁵ MS. *Nauverensem.*

⁶ Abridged.

⁷ MS. *ipso.*

⁸ This is slightly altered from the heading in R. Wend. ii. p. 355.

⁹ R. Wend. *concurrunt.*

A.D. 1171. majestatis habentur; quarto, [quod] non simplicem sacerdotem, Roger of sed talem, qui in regno erat summus . . . et pater omnium Wend, ii. sacerdotum, peremerunt; quinto, quod non passus est in quolibet membro, sed in eo corporis loco, quo tonsuram acceperat, ut in sortem Dei admitteretur, et per quem sacri perfusio olei Domino consecravit.

Conduct of the king. Rex vero ut factum audivit,¹ . . . ad omnia² lamentationum genera se convertens, regiam majestatem prorsus in cinere et cilicio commutavit; omnipotentem Deum testem invocans, quod hoc opus nefarium nec sua voluntate, nec conscientia commissum est, nec suo artificio perquisitum, ni forte ex hoc reus sit, quod archiepiscopum minus diligere videbatur. Super hoc se judicio ecclesiæ prorsus exposuit, et humiliter se suscepturum quicquid in eum fieret statuendum salubriter compromisit. Misit ergo nuntios ad dominum papam,³ qui eum excusarent, et ejus innocentiam allegarent; quos nec dominus papa videre voluit, nec ad pedes vel ad osculum admittere dignabatur. . . . Sic nuntii regis in arto positi, quibusdam cardinalibus domino papæ suggestoribus, quod idem nuntii a rege Anglorum acceperant in mandatis, ut jurarent regem Anglorum ejus et cardinalium judicio staturum et per omnia paritum; sicut nuntii regis petierunt, ita juraverunt, et interdicti sententiam declinarunt. Sic et nuntii archiepiscopi Eboracensis et aliorum episcoporum Angliæ fecerunt. Eodem die dominus papa excommunicavit sceleratissimos interfectores beati Thomæ, et omnes qui eos⁴ auxilium, consilium, vel consensum, præbuerunt, et omnes eos qui in terra sua reciperen vel soverent. . . .

The murderers. Interfectores vero fuerunt milites quatuor, scilicet Ibid. Willelmus de Traci, Reginaldus filius Ursi, Hugo de Morville, p. 360. Ricardus de Brito.

Eo anno rex Anglorum Henricus II., octavo idus Augusti Ibid. rediens in Angliam, visitavit Henricum Wintoniensem episcopum, p. 365. jam in extremis agentem,⁵ qui cum eum de morte sancti Thomæ . . . durissime⁶ increpans, multa ipsum prædictis adversa passurum. Episcopus vero plenus dierum vi. kalendas⁷ Augusti migravit ad Dominum. Eodem anno rex Anglorum Henricus

¹ Abridged.

² MS. *omnium*.

³ R. W. *summum pontificem*. In the previous line *forct* for *ficeret*.

⁴ A solecism introduced by the copyist from the *eos* in the following line. Below, R. W. *qui eos* for *eos qui*.

⁵ MS. *agens*.

⁶ R. W. *dirissime*. Matt. Par. *durissime*, but *ipsum* for *cum*. Rad. de Diceto has *durissime*.

⁷ R. W. *octavo idus*, and so Matt. Par. Rad. de Diceto has *vi. idus*.

. . . Hiberniam intravit hostiliter, ubi archiepiscopi, episcopi, A.D. 1172.
reguli,¹ ipsum in dominum et regem receperunt, et ei fidelitatem
juraverunt. . . .

Matt. of West. p. 250.

Eodem anno ecclesia Norwyci combusta est. Anno Domini MCLXXII. in nocte Natalis Domini tonitrua the cathedral of Norwich.

Roger of Wend. ii. p. 367.

audita sunt generalia, in Anglia, Hibernia, Wallia, et Gallia. . . . Eodem anno rex Henricus II. promisit ad mandatum legatorum, quod tantum de pecunia daret, unde ducentos milites ad defensionem Terræ Sanctæ ut possent sustentari per unum annum.² . . . Promisit etiam, quod clericis et laicis utriusque sexus, qui pro beato martyre de regno exierant, cum pace sua recipere omnia bona sua, et libere redire licebit. Promisit etiam alia multa . . . in remissionem omnium peccaminum.³ . . .

Anno gratiæ MCLXXIII. rex Henricus II. Johanni filio suo . . . filiam Huberti de Moriana . . . in sponsam accepit. . . .

Eodem anno Henricus juvenis, in consilio abiens impiorum, Rebellion animum suum a patre divertit, et ad socerum suum, regem of the Francorum, secessit. Quo facto, Ricardus dux Aquitaniæ et young Godefridus comes Britanniæ . . . fratrem potius elegerunt sequi, quam patrem. Fiunt undique conjurations, rapinæ, et incendia; et sic, ut creditur in ultionem beati Thomæ suscitavit Deus viscera regis Henrici II. contra eum, id est, filios suos, qui ipsum usque ad mortem persecuti sunt. . . .

Ibid. p. 372.

Eodem anno rex Francorum Normanniam hostiliter invasit.⁴ . . . Eodem anno Leicestria subversa et combusta est jussu regis Henrici II.⁵ . . . Idem rex Henricus II. multos hostium suorum cepit,⁶ et carcerali custodiae mancipavit.

Ibid. p. 375.

Anno gratiæ MCLXXIIII. Rogerus de Molbrao a fidelitate regis Henrici II. recedens, castellum de Axiholm . . . construxit.⁶ . . .

Ibid. p. 377.

Eodem anno rex Henricus II. veniens in Angliam beatum Thomam gratia orationis petivit,⁴ . . . orationibus, vigiliis, et jejuniis deditus, usque in diem tertium ab alimentis abstinuit; at Becket's tomb. [indulgentiam] dari sibi postulabat. Eodem anno tradidit Deus regem Scotiæ Willelmum in manus dicti regis Henrici II.⁷ Ipsò

¹ This is introduced here, instead of the *reguli* being named one by one afterwards, as in R. Wend. The MS. gives as a marginal note to the next paragraph "Prima combustio Norwyeensis ecclesiæ."

² The copyist has altered the construction of Wendover, and for-

gotten the necessary verb. R. W. has *ducenti* for *ducentos*.

³ R. W. *peccatorum*.

⁴ From the heading in Roger of Wend.

⁵ Abridged.

⁶ R. W. *reparavit*.

⁷ R. W. *suas*.

Burning of the cathedral of Norwich.

king.

f. 181 b.

A.D. 1174. die . . . rex Henricus juvenis filius suus navibus, quas Roger of congregaverat ad transfretandum in Angliam, ut eam sibi sub- Wend. ii. jugaret, dissipatis penitus et fere submersis, coactus est ad Galliam p. 379.
 redire. . . . Ut autem veraciter perstringamus beneficia, quæ regi Henrico II. Deus post satisfactionem, quam sibi exhibuit et beato martyri, per ejusdem sancti intercessionem in articulo temporis praestitit, . . . omnes inimicos suos pro voto superavit,¹ et rebus² omnibus Angliæ superatis³ et pacificatis, . . . in Normanniam transfretavit, ducens secum regem Scottorum, et comitem Leicestrensem, [et] Hugonem de Castello, quos in vinculis retinebat. . . . Eodem anno archiepiscopus Cantuariensis Ricardus a Roma rediens, pallium et primatum Angliæ reportavit. . . . Eodem anno ab obsidione Rotomagi rex Henricus II. regem Francorum et filium ejus Henricum juniores fugavit.⁴

Richard archbishop of Canterbury.

Death of William de Turbes bishop of Norwich. Embassy of Hugo against the clergy.

John of Oxford bishop of Norwich.

Eodem anno Willelmus de Turbes episcopus Norwicensis obiit.⁵ Matt. of Anno gratiæ MCLXXV. omnes filii regis Anglorum Henrici II. West. ad pacem patris sunt reversi.⁶ p. 251.

Eodem anno Hugo Petraleonis, diaconus Cardinalis, venit Matthew legatus in Angliam, et præstítit auctoritatem trahendi⁷ clericos Paris, ante judicem secularem, pro forinseco⁸ forestæ et laico feodo in p. 131. favorem regis. Eodem anno Johannes Oxoniæ . . . consecratus Taxster, est in episcopum Norwicenscm.⁹ p. 154.

Anno gratiæ MCLXXVI. reges Anglorum, pater et filius, in Matthew Angliam venientes, per singulos dies in eadem mensa sunt refecti, Paris, et idem thalamus fomenta quietis eisdem de noctibus ministravit; p. 131. et simul beatum Thomam cum humilitate petierunt.⁴ . . . Eodem anno obiit Willelmus comes de Arundel, miles egregius. Sub eodem tempore Johanna filia regis Henrici II. nupsit regi Siciliæ.¹⁰ Eodem anno universa castella Angliæ sunt ad imperium regis custodiæ deputata. . . .

¹ The sentence *omnes . . . superavit* is in place of nearly a page of R. of Wend.

² Altered into *regibus* by a later hand.

³ R. W. *hostibus superatis et rebus A. pacificatis.*

⁴ Abridged.

⁵ M. W. mentions this under the year 1175.

⁶ From the heading in R. W. ii. p. 381.

⁷ M. P. *tradendi.*

⁸ M. P. *forisfacto*, and so Rad. of Dieet.

⁹ This is mentioned by Wenvover, Paris, Matt. of West., and Radulph. de Diecto, but neither adds the *Oxonie* to the name *Johannes*. The first three give it under the next year.

¹⁰ This, which is abridged, is given by M. P. before the previous sentence.

Matthew, Anno gratiæ MCLXXVII. amotis ab ecclesia de Waltham canonicis secularibus,¹ introducti sunt regulares. . . . Eodem anno concordia facta est et firmata inter reges Francorum et Anglorum.²

Anno gratiæ MCLXXVIII. Ricardus de Luci . . . fundamenta jecit ad construendam ecclesiam conventualem in honore beati Thomæ martyris, in loco qui vocatur Westwude. . . . Eodem anno rex Anglorum Henricus II., cum per omnes provincias suæ potestatis, quæ Francorum liminibus, vel montibus Pirenæis vel Britannico vicinantur [oceano, munitiones obtinuisset,] et omnia pro velle disposuisset, idus Junii, beati Thomæ sepulchrum visitavit. . . .

Ibid. Anno gratiæ MCLXXIX. rex Francorum beatum Thomam martyrem devotus orationis gratia visitavit³; cui rex Anglorum . . . cum omni honore festinanter occurrit, et quicquid honoris ab aliquo excogitari potuit vel impendi, tam ipsi quam suis comitibus bury est impensum. . . . Centum vini modios⁴ rex Francorum annuatim in perpetuum Parisius solvendos, ob reverentiam gloriostis martyris, in usus collegii Cantuariensis convertit. Rex Anglorum Henricus II. gazas totius regni sui, quicquid ipse et antecessores ejus in divitiis congesserant, regi Francorum et suis exposuit. . . . Sed rex Francorum . . . quædam exenniola parva a rege Anglorum in signum dilectionis accepit,⁵ . . . et ad Gallias transfretavit. Tempore sub eodem Romæ habitum est concilium generale sub Alexandro papa.² . . .

Ibid. Eodem anno Philippus, Lodowyci filius, in regem Francorum coronatur . . . in festivitate⁶ Omnitum Sanctorum. . . .

Anno gratiæ MCLXXX. confœderatio facta est inter regem f. 182. Francorum Philippum et regem Anglorum Henricum II.⁷ . . . Ricardus comes Pictavensis terram Gaufridi de Beluaco graviter afflixit.⁷ . . . Nova moneta fabricata est. Johannes Cicestrensis obiit. . . .

Anno gratiæ MCLXXXI. Philippus regnum suum sub dispositione regis Henrici II. commisit,⁷ . . . et orationis gratia beatum Thomam martyrem devotus visitavit. Tempore sub eodem Rogerus Eboracensis obiit.⁸ . . . Eodem anno Alexander papa,

¹ MS. inserts *et*.

² Abridged.

³ M. P. *visitare decernens, Angliam . . . devotus intravit.*

⁴ MS. has in the margin “*De vino Cant.*”

⁵ M. P. *cum . . . accepisset.*

⁶ M. P. *in solemnitate . . . consecratur.*

⁷ From the heading in Roger of Wend. ii. p. 404.

⁸ M. P. *diem clausit supremum.*

A.D. 1181. postquam cathedram Romanam duodecim¹ annis rexisset,² obiit; Matthew cui successit . . . Lucius papa, sedens in cathedra³ annis Paris, p. 140.

Anno gratiae MCLXXXII. . . . dux Saxoniæ Henricus et gener regis, ab imperatore in exilium pulsus, venit in Normanniam ad regem, ducens secum ducissam et duos filios ejus, scilicet Henricum et Ottonem; et per tres annos exhibitus est a regali munificentia in omnibus vitæ necessariis abundanter. . . .

Death of the young king Henry. Anno gratiae MCLXXXIII. Henricus rex juvenis . . . in flore juventutis suæ, cum annum ætatis vigesimum octavum complevisset, . . . e medio subtractus est. . . .

Anno gratie MCLXXXIV. rex Henricus II. duxit in Angliam ducem Saxoniæ, . . . et ducissa . . . peperit filium, quem vocavit Willelmum. . . . Eodem anno Ricardus archiepiscopus Cantuariensis, Jocelinus Seresbirensis episcopus, obierunt.⁴ Eo anno Saraceni Hispaniam invadentes, confusi recesserunt.⁵ . . .

Election of Henry II. to the crown of Jerusalem, which he refuses. Anno gratiae MCLXXXV. rex Henricus II. Anglorum eligitur in Roger of Wend. ii. regem Ierosolimorum.⁵ . . . Eraelius patriarcha, in Angliam veniens, regi electionem de se factam publicavit⁵; . . . sed rex per consilium magnatum suorum regnum Ierosolymitarum recusavit.⁵ Patriarcha vero, cuius erat negotium in arto positum, Ibid. spe frustratus ad propria remeavit. . . . Dux Saxoniæ cum p. 418. licentia imperatoris ad propria reedit. . . . Eo anno Baldwinus consecratus est in archiepiscopum Cantuariensem.⁶

Baldwin archbishop of Canterbury. Anno gratiae MCLXXXVI. Gaufridus comes Britannie . . . obiit.⁷ . . . Defuncto papa Lucio, Urbanus successit. Johannes praecitor Exoniae,⁸ ejusdem ecclesie consecratus est antistes. Eodem anno papa Urbanus concessit Baldewino, Cantuariensi archiepiscopo, ut construeret ecclesiam apud ⁹ Abintonam.⁵

Capture of Jerusalem by Saladin. Circa eadem tempora obiit maxima mulierum, venerabilis Matildis, filia regis Anglorum Henrici I., imperatrix et uxor Paris, Henrici imperatoris, et mater Henrici II., Anglorum regis. . . . p. 143

Anno gratiae MCLXXXVII. capta est sancta crux a Saladine cum rege Ierusalem Guidone⁵; . . . et sancta civitas cum tota terra Ierosolimitana ab eodem est subjugata.⁵ . . .

¹ Roger of Wend, *annis viginti duobus*; but M. P. as above.

² M. P. *sedisset in cathedra R.*

³ M. P. *ecclesia apostolica.*

⁴ Abridged. The death of the archbishop is mentioned by M. P. at the beginning of the year.

⁵ From the heading in Roger of Wend.

⁶ Abridged.

⁷ R. W. *diem clausit supremum.*

⁸ R. W. *Exoniensis*. MS. *Oxonie.*

⁹ R. W. *Akintonam.*

Roger of Eodem anno, mortuo papa Urbano, Gregorius successit, qui cum A.D. 1187.
Wend. ii. sedisset in cathedra duobus mensibus, obiit,¹ et Clemens
p. 426. tertius . . . ei successit.² . . . Eodem anno Ricardus, comes
Pictavensis, cum audisset calamitatem Terræ Sanctæ et de Prepara-
captione crucis sanctæ et regis Ierusalem, non expectata tions for a
alicuius prædicatione vel patris sui consilio aut voluntate, primus crusade.
inter proceres transmarinos signaculum crucis suscepit. . . .

Anno gratiæ MCLXXXVIII. Fredericus Romanorum imperator
. . . crucem Christi suscepit. Rex Francorum Philippus et rex
Anglorum Henricus II. . . . et comes Flandriensis Philippus,
crucem Domini suscipientes, exemplum aliis potissimum prä-
buerunt; unde de imperio et de regnis³ regum predictorum
archiepiscopi, episcopi, . . . comites et barones, et innumerabiles promiscui sexus⁴ . . . crucem Christi animosius suscep-
perunt. Provisum est ergo, quod⁵ omnes de regno Franciæ
cruces rubeas, de regno Angliæ cruces albas, de terra comitis
Flandrensis cruces virides haberent. . . .

Ibid.
p. 432. Eo anno Guido rex Ierusalem a carcere liberatur.⁶ . . . Tempore
sub eodem Acon a Christianis olsidetur et capitur⁷; . . . et Sol-
danus confusus ab Acon⁸ fugatur.⁶ . . . His diebus accessit Terræ
Sanctæ magnum impedimentum discordia,⁹ quæ nuper post
susceptam crucem, inter regem Francorum et comitem Ricardum
Pictavensem ex una parte, et Henricum II. regem Anglorum
[surrexit] ex altera; . . . tandem pro bono pacis in Nor-
manniam convenerunt; ad colloquium convenientes, . . .
discordes ab invicem recesserunt. . . .

Ibid.
p. 438. Anno gratiæ MCLXXXIX. comes Ricardus . . . palam¹⁰ fecit
homagium regi Francorum de toto tenemento patris sui, quod ad
regnum Francorum pertinebat, salvo patri tenemento, quamdiu
viveret, et salva fide quam patri debebat. . . . Rex autem Fran-
corum quatuor castella regis Angliæ cepit, ipsumque a Ceno-
mannia urbe fugavit.⁶ . . . In ista fuga multi Wallensium interfici-
ti, equi fatigati et enervati cum suis ascensoribus misera-
biliter perierunt. . . . Imperator Fredericus iter peregrina-
tionis Ierosolymitanæ arripuit.¹¹

¹ R. W. *defunctus est.*

⁶ From the heading in R. W.

² R. W. *surrogatur.*

⁷ Abridged.

³ R. W. *tam in imperio, quam de
utroque regno.*

⁸ R. W. *recessit.*

⁴ Matt. of West. has *populus,*
cujus non erat numerus.

⁹ MS. *discordiam.*

⁵ R. W. *etiam inter eos, ut.* Below,
MS. *viridas for virides.*

¹⁰ R. W. *videntibus cunctis.*

¹¹ From the heading in R. W. ii.
p. 443.

A.D. 1189. Rex Anglorum Henricus, in arto constitutus, pacem sibi tur- Roger of
 Conditions piissimam cum rege Francorum et Ricardo filio suo facere Wend. ii.
 of peace compulsus est in hunc modum; rex Henricus II. se posuit ex p. 442.
 between toto in consilio regis Francorum, ita scilicet, quod quicquid
 Henry II. idem rex provideret [vel] fieri judicaret, rex Angliæ sine contra-
 and Richard. dictione¹ compleret. Tunc rex Anglorum fecit homagium regi
 Francorum. . . . Provisum est etiam, quod comes Ricardus
 acciperet homagia hominum de omnibus terris patris sui citra
 mare et ultra. . . . Dabit præterea rex Anglorum regi Fran-
 corum . . . viginti milia marcas argenti. . . .

Rex itaque Anglorum Henricus de tali mœstus colloquio Ibid.
 ad Thuronem veniens, gravi tactus incommodo, maledixit diei in p. 444.
 Death of quo natus fuerat; et sic in amaritudine spiritus et vita
 Henry II. tredio² infra triduum . . . diem clausit extreum. Obiit autem
 July 6, postquam regnaverat annis triginta quatuor, mensibus septem,
 1189. diebus quinque, in octavis Petri et Pauli. . . . Quod cum
 Ricardo comiti filio suo ejus nunciatum fuisse, sanguinis
 motus pietate, ab ima pectoris traxit suspiria; festi-
 nanter venit obviam ferebro in quo corpus regis deporta-
 batur, quo superveniente, confessim ebulliens manavit sanguis
 ex naribus regis defuneti, ac si indignaretur spiritus regis in
 adventu ejus, qui auctor mortis esse videbatur³ ipsius; quod
 comes Ricardus videns amarissime flere coepit, et inestimabili per-
 turbatus angustia usque ad Fontem Ebraudi feretrum secutus
 est,⁴ ubi eum magnifice⁵ fecit tumulari.

Richard I. Defuneto igitur Henrico II., Ricardus filius ejus statim misit Ibid. iii.
 manum⁶ in Stephanum de Turham, seneseallum Andegavensem, et p. 1.
 mittens eum in custodia exegit ab eo eastella et thesauros patris
 sui, quos habebat. Deinde omnes servientes patris sui, quos Matthew
 fideles noverat, secum honorifice retinuit. . . . Johanni fratri Paris,
 suo omnes terras, quas pater suus ei dederat, . . . liberaliter⁷ p. 152.
 confirmavit. . . .

Mater ejus regina Alienora, quæ per annos xvii,⁸ a thoro patris Roger of
 separata sub . . . custodia tenebatur, statuendi⁹ in regno que Wend. iii.
 vellet a filio potestatem accepit; . . . que, accepta potestate, p. 2.
 omnes captivos per Angliam a carcere liberavit. . . .

¹ MS. *condicione*.

² R. W. *in angaria positus*.

³ R. W. *causa . . . credebatur*.

⁴ R. W. *sequens*.

⁵ R. W. *honorifice*.

⁶ R. W. *injeicit manus*.

⁷ Here Matt. Par. gives *liberaliter*,
 and R. W. *dapsiliter*. In the pre-
 vious sentence M. P. has *patri suo*,
 and R. W. *patris sui*.

⁸ R. W. and M. P. *sedecim*.

⁹ MS. *statuendum*.

De coronatione regis Ricardi.

A.D. 1189.

Matthew
Paris,
p. 153.

Dux igitur Ricardus in Angliam¹ venit, et omnibus ad corona-
tionem suam præparatis, venerunt² archiepiscopus Cantuariensis, Rotomagensis, Elyensis³ . . . cum omnibus episcopis, comitibus, baronibus, et magnatibus regni; . . . et ducem duxerunt in ecclesiam Westmonasterii . . . cum processione sollemni. . . . Ad ultimum venit dux Ricardus habens episcopum unum⁴ a dextris, et alium a sinistris; . . . coram Deo et populo, propositis sacrosanctis evangelii cum plurimorum sanctorum reliquiis, juravit, quod pacem et honorem et reverentiam, omnibus diebus vitaæ suæ, portaret⁵ Deo et sanctæ ecclesiæ, et ejus ordinariis.⁶ Haec et alia plura juravit.⁷ Deinde coronatus, . . . et missa et omnibus rite et sollemniter peractis, dicti episcopi reduxerunt eum coronatum, seeptrum in dextra, virgam regalem in sinistra, bajulantem. . . . Coronatus est magnifice iii. nonas Septembris. . . . Huic coronationi multi Judæorum [inter]fuerunt Persecutione contra prohibitionem regis, . . . unde magnam persecutionem passi of the sunt per totum annum.⁸ . . . Omnia commercia rerum venalium per totum regnum constituta sunt . . . unius ponderis et mensurae. . . .

Roger of Wend. iii. p. 14.

Eodem anno dedit Ricardus rex Johanni fratri suo comitatum de Sumerset et de Dorsete; et dedit Alienoræ matri suæ dotarium consuetum, et, in augmentum, terras multas et honorcs.⁹ . . . Eodem anno rex Ricardus dimisit¹⁰ custodes regni Anglie, scilicet Hugonem Dunelmensem et Willelmum Eliensem, cancellarium suum, et plures alios¹¹; . . . sed inter ceteros prominebant Dunelmensis et Willelmus Elyensis. Episcopus Dunelmensis habuit justitiariam a flumine de Hambre¹² usque ad Mare Scotticum; episcopus Elyensis obtinuit justitiariam a flumine prædicto . . . usque ad mare Gallicum, . . . unde episcopus Dunelmensis et Willelmus cancellarius in paucis erant unanimis. . . . Eo anno decima pars rerum ad subventionem Terræ Sanctæ in Anglia largitur.¹³ . . .

¹ M. P. *Londonias.*

² M. P. *ubi congregatis archiepiscopis, &c.*

³ M. P. *Treverensi.*

⁴ M. P. omits *unum*; it is, however, in Rog. of Wend.

⁵ M. P. *portabit.*

⁶ M. P. *ordinutis.*

⁷ Abridged.

⁸ Matt. Par. *dolem suam*; but R. W. has *dotarium*.

⁹ M. P. *divisit*; but R. W. *dimisit*.

¹⁰ M. P. *a magno flumine*. R. W. *a magno flumine Hambre*.

¹¹ From the heading in R. W. where *datur* is read instead of *largitur*.

A.D. 1190. Anno gratiæ MCXCI¹ . . . habitum est concilium² inter reges Roger of Francorum et Anglorum ad vadum Sancti Remigii, ubi inter Wend. iii. eos convenient, ut iter Ierosolimitanum simul, ducente Domino, p. 16. expedirent. . . .

Multi Judæi per Angliam interfici sunt.³

Nec multo post duo reges Francorum et Anglorum con- Ibid. p. 25. venerunt apud Vizeleacum, ubi corpus beatæ Mariæ Magdalenaæ requiescit, . . . et ibi moram per duos dies fecerunt; et rex Anglie Ricardus ibi peram et baculum Sancti Jacobi . . . recepit. Deinde reges . . . propter multitudinem hominum, ab invicem sunt divisi; non enim poterat locus unus eos⁴ continere; Philippus rex Francorum versus Remensem⁵ civitatem iter arripuit, et rex Anglorum versus Messanam. . . .

Legend of S. Thomas a Becket.

Cum igitur navigium regis Angliæ, per mare multis fatigatum Ibid. p. 28. periculis, et cum versus Ulixetonam velificarent, . . . invasit navigium tempestas valida; . . . et dum omnes ad Dominum clamarent, beatus Thomas, Cantuariensis archiepiscopus, per tres vices apparuit, . . . eis dicens, "Nolite timere⁶; ego enim, "et beatus martyr Edmundus, et sanctus confessor Nicho- "laus constituti sumus a Domino hujus navigii regis Angliæ "defensores." . . .

Reception and conduct of Richard at Messina.

Non multo post rex Francorum Philippus . . . apud Messanum Ibid. p. 30. applicuit; . . . Ricardus vero rex Angliæ superveniens . . . ingressum civitatis habere non potuit; . . . nam Franci non permiserunt, sed armati muros ascendentibus portas defendere laborabant. Quo facto, rex Ricardus exercitu suo jussit ad arma convolare, sibi et suis ingressum, hostibus invitatis, præparare; qui illico jussis regis obtemperantes valvas invaserunt; multis ex Francigenis interfici, violenter intraverunt. . . . Quod⁷ cum ad aures regis Francorum factum pervenisset, maximam adversus regem Angliæ in animo concipiens indignationem, eam⁸ numquam deposita quatinus supervixit. Verumtamen eo dic colloquium simul habentes pacificum, nullam omnino de rebus gestis mentionem fecerunt.

Council at London, f. 183 b.

Eodem anno Willelmus Elyensis episcopus legationem adeptus of West. est, et Londoniae⁹ concilium celebravit. . . . p. 257.

Anno gratiæ MCXCI. reges Francorum et Anglorum in Sicilia Roger of moram fecerunt in hyeme.¹⁰ . . . Eodem anno rex Francorum, iii. Wend. iii. p. 36.

¹ MS. MCXCI.

² R. W. colloquium. MS. consilium.

³ Abridged.

⁴ R. W. ambos.

⁵ R. W. Januensem.

⁶ R. W. terrori.

⁷ R. W. hoc.

⁸ MS. quam.

⁹ M. W. apud Westmonasterium.

¹⁰ R. W. donec venire tempus vernale.

Roger of Wend. iii. p. 37. kalendas Aprilis, apud Messanum naves ascendit, usque Ieroso- A.D. 1191. limam via recta vela¹ direxit. Rex vero Ricardus, iii. idus Aprilis in magna gloria illum secutus est; habuit in comitatu suo tresdecim buccas triplici velorum expansione velificatas, et centum naves onerarias et l. galeas triremes: qui circa diem vicesimum Rodos insulam subintrans, deinde post² diebus decem apud Cypres applicuit. Cursac dominus Cyprī³ . . . cum manu Conquest forti . . . regi portum prohibitus occurrit; . . . unde rex of Cyprus. Ricardus,⁴ ira succensus, init cum hoste jam dicto congressum, a quo festinus⁵ adeptus est victoriam, ipsumque . . . vincatum retinuit, et filiam ejus unicam, totamque Cipri insulam cum universis munitionibus suae subdidit ditioni. . . . Tandem cum totius insulæ thesauros obtinuit et omnia pro voto ibidem disposisset, desponsavit ibi filiam regis de Narvaria, nomine Berengariam.

Circa dies istos rex Francorum . . . apud Acon applicuit, Capture of quem Ricardus insecurus cum magna victualium copia apud a Turkish Cyprum naves ascendit. Audiens autem exercitum domini⁶ apud vessel. Acon maxima fame et inedia⁷ laborare,⁸ . . . qui dum prospero ventorum flatu versus Acon . . . vela dirigeret, . . . apparuit navis quædam permaxima, quam Dromundam appellavit, missa a Saphadino, fratre Saladini Soldani Babiloniæ, de civitate Barith, imunensis referta divitiis, quæ obsessis infra urbem Acon paganis opem erat allatura. . . . Instructis igitur in momento temporis regis Ricardi⁹ ad bellum agminibus, galearum concurrus undique [fit] assultus¹⁰ acerrimus. . . . Tandem quidam remigum,¹¹ mergendi sub aquis arte eruditus, natans sub latice accessit ad navem et eam quamtoeins terebro perforavit; qua perforata, . . . regi quod fecerat declaravit. Deinde . . . aqua subintrans omnia tabulata navis transcendit, et hominibus, qui prius in pugnaculum¹² confidebant, spem evadendi prorsus ademit, quorum rex Ricardus mille trecentos in mare mergere¹³ præcepit, et ducentos vivos¹⁴ reservavit. Cum igitur spolia navis omnia colle-

¹ MS. *veli.*

⁷ MS. *famis inedic.*

² R. W. *de cursis.*

⁸ The transcriber has here omitted so much as to make the whole unintelligible as it stands in the text.

³ R. W. *insulæ.*

⁹ MS. *rex Ricardus.*

⁴ R. W. *rex Anglorum magnificus.*

¹⁰ R. W. *insultus.*

⁵ R. W. *festinam.*

¹¹ MS. *remigii.*

⁶ i.e. *domini regis Francorum*, as Roger of Wend. gives it. Matthew Paris, p. 163, however, has *domini* alone.

¹² R. W. *propugnaculis.*

¹³ R. W. *submergi.*

¹⁴ R. W. inserts *ad cautelam.*

A.D. 1191, gisset, et . . . portum Acon appropinquavit. Vi. idus Junii, rege Roger of Capture of Ricardo portum intrante, litorum stridor ductilium, clangor Wend. iii. Acre. tubarum, strepitus cornicium horribilis litora repleverunt, terra per b. 41.

circuitum resonabat; quod factum Christianos ad pugnam animavit et Sarracenis timorem¹ incussit. . . . Tunc rex Ricardus animi sui generositatem expomens, famelico exercitu victualia largiter ministravit. . . . Subjugata tandem civitate, rex Francorum ad propria redire disposuit. . . . Anxiebatur namque supra modum, eo quod universa, quæ in exercitu Christianorum fiebant, regi Ricardo ascribabantur. Praetendens igitur rex Francorum aris² inopiam et paupertatem, dixit se ibi diutius immorari non posse; quod cum rex magnificus Ricardus . . . cognovisset, promisit regi Francorum se communieaturum quicquid³ in auro et argento victualiumque congregatione, quicquid⁴ in equis, armis possedit⁵ medietatem, ita videlicet ut inimicos Christi simul de Terra Sancta disperdere laborarent. Sed rex Francorum redditum⁶ suum . . . immutabiliter ordinavit. . . . Juratoria cautione præstata, ne terram regis Angliae vel principum, qui cum rege Ricardo ibidem remanebant, violenter invaderet, recessit. . . .

His itaque gestis, rex Ricardus . . . ad obsidendum et expugnandum maritimæ civitatis de portis Acon . . . figi tentoria jussit, spectante e vicino exercitu Saladii, ubi duo milia sescentos Sarracenorum damnaverat capitali sententia. . . . Sicque, Deo volente, actum est, ut omnis illa regio maritima . . . capta, et Christicolis inhabitaretur. . . . Regno igitur Acon reverso, . . . dedit Henrico cognato suo regnum Ierusalem, et Guidoni quondam regi⁷ Cipri insulam.⁸ . . . Hoc anno Clemens papa Matthew obiit; cui successit Celestinus. Eo anno Baldewynus, archiepiscopus Cantuariensis, obiit.⁹ . . .

Anno gratiæ MCXCI. . . . rex Darum, . . . castellum Chris- Roger of tianitatis ultimum versus Babilonium . . . manu armata cepit, . . . Wend. iii. et septem milia camelos opibus onustos¹⁰ . . . cum opibus uni- p. 54. versis¹¹ diripiens, excritui suo in maxima prodigalitate¹² distribuit.

¹ R. W. *obsessis terrorem.*

² MS. *heris.*

³ R. W. *omnium, que.*

⁴ R. W. *atque, and inserts navibus* after *armis.*

⁵ R. W. *possideret.*

⁶ MS. *tedium.*

⁷ MS. *regis.*

⁸ Abridged.

⁹ This is mentioned under the previous year by R. W., M. Paris, Taxster, and Matt. of West. Taxster, however, p. 158, puts the Pope's death in the same year.

¹⁰ From the heading in R. W.

¹¹ R. W. *cum suis oneribus.* The copyist has confused the sentence.

¹² R. W. *cum magna liberalitate.*

f. 184.
Henry
earl of
Cham-
pagne,
king of
Jerusalem.
Death of
Baldwin,
arch-
bishop of
Canter-
bury.
Richard
takes Da-
rum,

Roger of . . . Dux Burgundiae, denariis¹ Saladini corruptus, a Terra A.D. 1192.
 Wend. iii. Sancta recessit²; . . . sed non multo post divino percussus
 p. 56. judicio, menteque alienatus, morte miserabiliter vitam finivit.³ Rex
 vero Ricardus Saladinum ab obsidione Jopen viriliter effugavit,²
 . . . et cum paucis, scilicet lxxx. militibus et balistariis quadri-
 Ibid. p. 63. gentis, quadraginta⁴ duo milia vicit et occidit de paganiis. . . . Post
 hanc victoriam inauditam, . . . quidam morbus pestifer ex aeris
 corruptione proveniens ipsum regem et omnes fere suos perniciose
 invasit; . . . unde consilium repatriandi habuit.² . . . Treuge-
 inter Christianos et paganos, utriusque exercitus petitione, sunt
 constitutæ, a Pascha subsequenti usque ad terminum trium
 annorum.

Tempore itaque autumnali navibus præparatis, omnibusque Richard
 rite dispositis, rex Ricardus et regina sua, cum regina Siciliæ⁵ leaves Pa-
 Johanna, cæterisque proceribus suis, mare Mediterraneum transi-
 erunt; . . . et sequenti quadragesima . . . Saladinus vitam
 finivit. . . .

Ibid. p. 68. Eodem anno Ricardus rex captus est a duce Austriae, et cus- Ilubert,
 Taxster, todia mancipatus.⁶ Eodem anno Hubertus electus est in arch-
 p. 160. archiepiscopum Cantuariensem.

Roger of Anno gratiae mccciii. rex Ricardus remansit in custodia ducis Richard
 Wend. iii. Austriae, donec ipsum vendidit imperatori Romanorum Henrico pro ix. milibus librarum argenti, . . . et tunc feria tertia post is taken
 p. 70. Ramos Palmarum ipsum adducens diligentissime custodiri fecit,⁷ prisoner by
 et ut regem ad immoderatam redēptionis pecuniae imp[el]iceret the duke
 quantitatē, retrudi eum præcepit in Trivallis, a quo carcere of Austria,
 nullus ante dies istos exivit, qui ibidem intravit. . . . Imperator and sold
 vero iratum animum ac ferocem contra regem Ricardum diutius to the
 perferens, nullatenus eum in præsentia sua convocare vel alloqui
 dignabatur, quia ipsum in pluribus contra eum⁸ et suos con-
 questus est graviter [deliquisse], calumnias multas regi præten-
 dens. Tandem mediantibus amicis . . . regem Ricardum in

¹ R. W. *donariis*.

who, however, has *in custodia po-*
situs.

² From the heading in R. W.

⁷ It would appear from this pas-
 sage that the copyist had the two
 MSS. of Wendover and Paris open
 before him, as he inserts *Henrico*
 after *Romanorum* with M. P., reads
et tunc feria with R. W., and *dili-*
gentissime with M. P. In the last
 two instances M. P. reads *quem*
feria, and R. W. *diligenter*.

³ R. W. *terminavit*.

⁸ R. W. *sc.* Above, *præfervens*
 for *perferens*.

¹ So in the heading to the para-
 graph in R. W. iii. p. 61, though
 the text gives *sexaginta*. The
 copyist has mixed up the heading
 and the account in the text.

⁵ MS. *Ciciliæ*. R. W. adds
sorore sua.

⁶ From the heading in R. W.,

A.D. 1193. præsentia sua accersiri fecit.¹ Cumque² in pluribus articulis coram Roger of omnibus accusavit, . . . rex Ricardus sic ab imperatore con- Wend. iii. ventus, protinus in medio stans, contra singulas objectiones ita p. 71. luculenter et argumentose respondens peroravit, ut omnibus in admirationem et venerationem haberetur; ita ut nulla suspicio de his, in quibus accusabatur, in cordibus audientium ulterius remaneret. . . . Imperator vero admirans regis sapientiam et facundiam,³ surrexit, et, accersito ad se rege,⁴ in ejus oscula ruit, ac si deinceps blonde leniterque cum eo agebat. . . . Tandem⁵ hinc et inde amicis mediabitibus, . . . perventum est ut imperatori pro redemptione sua⁶ darentur centum quadraginta milia marcarum argenti, . . . antequam inter eos conveniret. . . . Nulla ecclesia, nullus ordo, . . . vel sexus prætermissus, qui non cogeretur ad liberationem regis. . . .

His ransom.

Attempts of John in England and the king of France in Normandy. f. 184 b.

Rege Ricardo,⁷ ut dictum est, ab imperatore detento, Johannes Ibid. p. 78. . . . de regressu ejus diffidens, . . . sinistro usus consilio in Anglia pro fratre coronari dispositus. . . . Rex Francorum totam Normanniam occupare attemptavit.⁸ . . . Hic duxit sororem regis Dacie in uxorem, quam statim repudiavit.⁹ Eodem anno Hubertus consecratus est in archiepiscopum Cantuariensem.⁹

Return of Richard to England.

Anno gratiae MCXCIHII. rex Ricardus, maxima jam parte suæ Ibid. p. 80. redemptionis persoluta, obsidibusque datis pro parte quæ restabat persolvenda,¹⁰ die purificationis Beatæ Virginis Mariæ ab omni custodia imperatoris liber effectus, permisus est ad proprium redire regnum; qui . . . veniens in Angliam, cum ingenti gaudio omnium, tam nobilium quam ignobilium, exceptus est.⁹ Matthew . . . Hoc anno captus est Robertus comes Leycestriae a rege of West. Francorum. p. 260.

Excommunication and death of the duke of Austria.

Anno gratiae MCXCV. dominus papa . . . ducem Austriae nominatim excommunicavit, et omnes in genere, qui in regem Ricardum et suos manus injecerant violentias, terram ducis totam ecclesiastico supponens interdicto. . . . His praefato duci ab episcopi Vernonensi denunciatis, dum idem dux mandati apostolici aspernici existeret, percussa est terra illius sterilitate inaudita. . . . Sed cum in his et aliis¹¹ non sit aversus furor ducis, . . . ipse divino judicio terribiliter est percussus, . . . cum intolerabili cruciatu spiritum exhalavit. . . . Imperator Henricus subjugavit sibi regnum Apuliae et Siciliæ. . . .

¹ R. W. *jussit.*

⁵ R. W. *his itagestis.*

² R. W. *cumque.*

⁶ R. W. *ejus.*

³ R. W. *tantum in rege facundiam.* M. P. *tantum regis f.*

⁷ MS. *Rex Ricardus.*

⁴ This is from M. P. R. W. having *ipso* for *rege.*

⁸ From the heading in R. W.

⁹ Abridged.

¹⁰ MS. *persolvendo.*

¹¹ R. W. *omnibus.*

Matthew
Paris,
p. 181.

Anno gratiae MCXCVI. Johannes Rotomagensis in episcopum A.D. 1196. Wigorniensem sullimatur. . . . Hoc anno imperator legavit capitulo Cisterciensium tria milia marcaram argenti, de redemptione regis Ricardi, ad turribula per totum orbem in ordine illo facienda¹; sed abbates tam ipsum imperatorem quam donum ejus detestantes, renuerunt de turpi quæstu adquisitum ejus donum recipere. . . . Eodem anno capti sunt in quodam gravi conflicitu Bishop of a Marchadeo episcopus Beluacensis et ejus archidiaconus armato² . . . et jussit rex Ricardus eos sic incarcernari taken prisoner. Dominus vero papa, cui reposita³ super hoc . . . gravis querimonia, amicabiliter scripsit regi Ricardo pro ejus liberatione, quem in epistola sua carissimum fratrem ac filium suum et Ecclesiæ appellavit⁴; . . . præcepit ergo rex ob reverentiam papæ, ut lorica episcopi tunc deponeretur, et ⁵ ipsi papæ præsentaretur, et diceretur eidem, "Vide si tunica filii tui sit an non." Cui papa "Non est filius meus; . . . et ideo ad regis voluntatem redimatur." . . .

Ibid.
p. 191.

Anno gratiae MCXCVII. surrexit quidam prædicator egregius in Fulco. Francia, . . . qui usuram in Francia maxime conabatur extirpare; . . . nomen ejus Fulco fuit. Hic destinavit in Angliam . . . abbatem de Flai ad deponenda tempora commercii diebus dominicis.

Roger of
Wend. iii.
p. 121.

Anno gratiae MCXCVIII. rex Ricardus comitem Flandriæ et alios potentes sibi subjugavit.⁶ . . .

Ibid.
p. 124.

Eodem anno, papa Celestino defuncto, Innocentius III. succedit; . . . cuius favore exortum est in Italia novum genus prædicatorum, qui Jacobite voluerunt appellari. . . . Isti in victu et vestitu satis tenues,⁷ aurum vel argentum vel aliud quid proprium non possidentes, ibant per civitates . . . et castella, verbum evangelii prædicantes. Multiplicati sunt autem in brevi per orbem universum, . . . habitantes in urbibus . . . et civitatibus, nihil de crastino cogitantes. . . .

Ibid.
p. 129.

Eodem anno dominus papa regi Anglorum mandavit,⁸ quatinus, visis litteris, sub poena interdicti archiepiscopum Cantuariensem Hubertum⁹ ab officio justitiarii removeret. . . . Amoto igitur

¹ M. P. per totum ordinem facienda argentea.

² Sic. The copyist cutting out all the sentence excepting this word, and forgetting that it is in the wrong case. Above, M. P. illo conflictu.

³ M. P. proposita.

⁴ M. P. vocavit.

⁵ M. P. exuta.

⁶ Abridged, and partly from the heading in R. W. Immediately above the margin has "De Flai," and below "De Jacobitis."

⁷ So Matt. Par. R. W. has tenui.

⁸ R. W. dedit in mandatis.

⁹ R. W. prefatum.

A.D. 1199. Huberto archiepiscopo, rex loco ipsius Gaufridum filium Petri subrogavit. . . .

f. 185 a. Anno gratiae MCXCIX. statutis . . . treugis inter regem Fran- Roger of corum et Anglorum regem, rex Ricardus in quosdam barones Wend. iii. Pictaviæ sibi rebelles vexilla direxit et arma; in [civitates] p. 135. eorum vero et oppida ignem accumulavit, vineas et pomeria succidit; nonnullos ex adversariis suis sine misericordia trucidavit. Tandem in Aquitanniam veniens ducatum, in territorio Lemovico Chalu castellum obsidione vallavit, ubi vii. kalendas Aprilis a Petro Basilii telo . . . venenato percussus est; . . . sed diebus xii. supervixit, castellum acriter invasit et cepit, militesque et servientes sub artiori custodia mancipavit. . . . Rex igitur sapientissimus, cum sibi periculum cerneret imminentem, exitum suum, cordis contritione, oris confessione, Corporis Christi et Sanguinis perceptione,¹ munivit; . . . mortem suam illi, qui eum pereisserat, condonavit. . . . Corpus vero suum ad Fontem Ebraudi secus pedes patris sui, cuius proditorem se confitebatur, sepeliri jubens, ecclesiæ² Rotomagensi cor suum inexpugnabile legavit; apud castrum præfatum viscera sua in ecclesia recondi præcipiens, hoc pro munere Pictavensibus concessit, . . . propter rationem prædictam³ assignavit; Rotomagensibus propter eorum fidelitatem . . . cor suum pro exemplio transmisit. Pictavensibus vero notam traditionem,⁴ stercora sua, reliquit. . . . His itaque dictis, tumore ad cor ejus subito penetrante,⁵ viii. idus Aprilis, die Martis, vir martio operi deditus apud castrum prædictum spiritum exhalavit. . . . Et sepultus est apud Fontem Ebraudi, sicut ipse adhuc vivens ordinaverat. . . .

Accession of John, 1199.

Victoriosissimo rege Anglorum Ricardo viam universæ carnis Ibid. ingresso, ut dictum est, Johannes comes Moretonii, frater ejus, p. 137. omnes⁶ servientes fratris et milites stipendiarios cum honore secum retinuit. . . . Et continuo⁷ Hubertum, Cantuariensem archiepiscopum, et Willelmum marescallum direxit in Angliam, ad pacem suam ibidem denunciandam et custodiendam una cum Gaufrido, filio Petri, justitiario, et aliis optimatibus regis.⁸ Qui fecerunt omnes⁹ jurare fidelitatem comiti Johanni. . . . Deinde comes Johannes veniens in octabis Paschæ Rotomagum, gladio

¹ R. W. communione.

⁵ R. W. perveniente.

² MS. ecclesia; and below, in ex-pugnabili.

⁶ R. W. universos.

³ R. W. ratione prædicta. The copyist has cut out so much as to destroy the sense.

⁷ R. W. protinus.

⁴ R. W. propter notam prodilionis.

⁸ R. W. regni.

⁹ R. W. Quo cum pervenissent, fecerunt homines.

Roger of ducatus Normanniae accinctus est in matrice ecclesia per minis- A.D. 1199.
 Wend. iii. terium Walteri, Rotomagensis archiepiscopi. . . . Dux Johannes
 p. 138. . . . in Angliam . . . veniens, deinde Londoniæ¹ congregatis ita-
 que in adventu ejus archiepiscopis, episcopis, comitibus et
 baronibus regni atque omnibus aliis, qui coronationi ejus inter- Coronation
 esse debuerant,² archiepiscopus Cantuariensis imponens capitlum ejus of John.
 coronam, ungens³ eum in regem apud Westmonasterium . . .
 vi. kalendas Junii. . . . Deinde⁴ triplici involutus est sacramento,
 quod sanctam ecclesiam et ejus ordinarios⁵ diligenter et honoraret,
 atque eam ab incursionibus malignantium defendeteret,⁶ et quod
 leges iniquas, si quae essent, destrueret,⁷ et bonas substitueret,
 et rectam justitiam in regno exerceret. . . . Expletis omnibus et
 homagiis . . . receptis, beatum Albanum . . . orationis gratia
 devotus petivit; et sic brevissimam in Angliam moram faciens,
 . . . in Normanniam transfractavit.⁸

Ibid. Eo tempore rex Francorum Arturum, comitem Britanniæ, cin- Arthur
 p. 141. gulo militari decoravit in crastino Assumptionis Sanctæ Mariæ. does ho-
 Idem Arturus incontinenti⁹ fecit homagium regi Francorum de mage to
 Andegavia, Pictavia, Turonica, Cenomannia, Britannia, et Nor- the king of
 mannia, et rex Francorum promisit Arturo fidele auxilium suum France.
 ad hæc omnia perquirenda. . . .

Ibid. Anno gratiae MCC. rex Francorum Philippus et rex Anglorum Johannes . . . ad colloquium convenerunt, ubi convenit inter eosdem reges cum consilio magnatum¹⁰ utriusque regni, quod Lodowycus, f. 185 b.
 filius regis Francorum et haeres, duceret uxorem filiam Aldefonsi regis Castellæ, neptem regis Johannis Angliae; et rex Johannes¹¹ . . . daret Lodowycum neptem sua, nomine Blanca, in maritagio civitatem Ebroicarum cum toto comitatu et insuper triginta milia marcas argenti. . . . Et non multo post Blanca Marriage
 p. 146. antedicta Lodowycum maritata est.¹² Eodem tempore . . . despons- of John
 Taxster, savit rex Johannes¹³ . . . Ysabellam, filiam comitis Engolismi. . . . with Isa-
 p. 164. Eo anno Johannes Oxoniæ, episcopus Norwicensis, obiit, cui Angou-
 Johannes de Grei successit.¹⁴ . . . lème.

¹ R. W. *Londonias venit ibidem coronandus.*

² R. W. inserts *Hubertus.*

³ Sie for *unxit*, the copyist becoming confused in altering this and the previous sentence.

⁴ R. W. *In hac coronatione rex J.*

⁵ R. W. *ordinatos.*

⁶ R. W. *indemnum conservaret.*

⁷ R. W. *perversis legibus de- structis.*

⁸ The last three words are from the heading of the following chapter in R. W.

⁹ R. W. *continuo.* Above, R. W. *donavit for decoravit.*

¹⁰ R. W. *principum.*

¹¹ R. W. *Anglorum.*

¹² Abridged.

¹³ Partly from the heading in R. W.

¹⁴ This sentence is repeated in the margin.

A.D. 1201. Anno gratiæ MCCI. terræmotus factus est magnus per Taxster,
loca.

p. 164.

Rex Angliæ Johannes celebravit Natale apud Gildeford, ubi Roger of multa festiva . . . distribuit indumenta. . . . Deinde in Northan- Wend. iii. humbriam profeetus maximam pecuniaæ summam a comprovin- p. 165. cialibus extorsit. . . . Reversusque . . . cum regina sua . . . Ibid. in Normanniam applicuerunt, et reges Francorum et Anglorum p. 166. ad colloquium convenerunt; . . . et ita pacifice convenit inter eos . . . et per scripta confirmatum, quod, si rex Francorum pacem in aliquo prælocutam violaverit, barones de regno Franciæ, quos rex fidejussores invenerat, soluti essent a fidelitate ejus, et venirent ad regem Anglorum ad impugnandum regem Francorum. . . . Et eodem modo factum est ex parte regis Anglorum. . . . Cirea dies istos ad instantiam domini Innocentii papæ, data est quadragesima pars omnium reddituum ecclesiarum ad subventionem Terræ Sanctæ¹; et tam magnates quam plebei, qui crucis signaculum deposuerant, distinctione apostolica resumere sunt compulsi. Eodem anno Girardus Prior Norwyci obiit; cui successit Willelmus de Walsham.²

Rupture
with
France.

Anno gratiæ MCCI. . . . habitum est colloquium inter reges Francorum et Anglorum, . . . ubi rex Francorum contra regem Anglorum mortali armatus est odio. Præcepit igitur indi- ganter, quatinus incontinent redderet Arturo . . . universas terras, quas tenebat in partibus transmarinis: . . . sed rex Anglorum se minime facturum respondit. . . . Die sequenti rex Francorum irruit in castellum de Butanaunt, . . . et illud solo tenus sub- vertit. Deinde in manu forti cepit castella de Liuns, de Radepundi, et alia plura.³ . . . Deinde⁴ . . . rex Francorum . . . tradens Arturo milites ducentos de regno Francorum, qui eum illo hostiliter irent in Pictaviam, ut bellicis incursionibus regiones illas Arturo subjungarent.⁵ Illis autem pomposo tumultu progredien- tibus, nuntiatum est eis, reginam Alienoram in castello, quod Mirabellum dicitur, pauorum stipatam præsidio commorari; qui communi deliberatione omnium furoris sui impetum illue ver- tentes, castrum obsidione vallaverunt. . . . Obsidione igitur in orbem turris deposita, venerunt ibi in auxilium Arturi omnes primates Pictaviae et milites nobiliores, et præcipue Hugo de

¹ R. W. *subveniendum terræ pro- missionis.*

adds *rege Anglorum superveniente, confusus recessit.*

² This sentence is repeated in the margin.

⁴ R. W. *Post dies paucos.*

³ In abridging this the copyist has altered the sense. R. W. men- tions the attack on Radepunt, but

⁵ Here the copyist has omitted the verb. R. W. has *Arthurum sub tutoribus deputavit, tradens ei, etc.*

Roger of Wend. iii. p. 168. Brunus, comes Marchiæ, qui regi Anglorum publicus erat inimicus, A.D. 1202. . . . Quo auditio, rex Anglorum Johannes eum festinatione in manu potenti . . . ad castrum prefatum¹ pervenit. Quod cum Franeigenæ Victory of John at Pietavensibus cognovissent, exierunt obviam Mirabeau. regi; . . . sed cum dispositis aciebus hinc inde concurrisserent, rex superbis conatibus eorum viriliter insistens,² omnes in fugam coegit, atque tam pernici equorum cursu fugientibus institit inimicis,³ ut una eum illis castellum intraret; factus est . . . concursus dirissimus, sed virtute Anglorum laudabili in brevi finitus. Nam in illo conflictu capti sunt ducenti milites de regno Francorum, et cum ipso Arturo omnes Pietavensium et Andegavensium nobiliores⁴; ita quod nec unus pes ex omnibus evasit, qui posset redire easum aliis indicare. . . . Arturus vero apud Fale- Death of siam sub vigilanti custodia remansit, . . . qui cito post . . . Arthur. evanuit. . . .

De assisis panis et ponderis.

Matthew Paris, p. 208.

Eodem anno Johannes rex generaliter fecit aeclamari per totum f. 186. regnum Angliae,⁵ ut legalis assisa panis inviolabiliter sub pena Assise of collistrigiali observaretur; quæ probata fuerit per pistorem Gaufridi bread. filii Petri justiciarri Angliae, et per pistorem R. de Turnai, ita quod pistor poterit sic vendere, et in quolibet quarterio luerari tres denarios, scilicet quaterio Londoniae, exceptis brennio et duobus panibus ad furnarium, et quatuor servientibus quatuor oholos, et duobus garecionibus unum quadrantem, et in sale obolum, et in gesta obolum, et in candela quadrantem, et in buseo tres denarios, et in bultello obolum.

Quando frumentum venditur pro vi. solidis, ponderabit panis de quadrante, albus et bene coetus, xvi. solidos; . . . et panis de toto blado debet esse bene coctus et bonus, ita quod nihil subtrahatur, et ponderabit xxviii. solidos.

Quando frumentum venditur pro v. solidis et vi. denariis, panis de quadrante albus et bene coctus et bonus, ponderabit xx. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit xxviii. solidos.

Quando frumentum venditur pro v. solidis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xxviii. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit xxxii. solidos.

¹ R. W. *Mirebellum.*

² R. W. *resistens.*

³ MS. *inimicus.* In the next line, R. W. *durissimus* for *dirissimus.*

⁴ R. W. *nobiles P. et A.*

⁵ This is inserted by M. P. at the end of the chapter; *Et hoc per totum regnum est proclamatum.*

A.D. 1202. Quando frumentum venditur pro iii. solidis et vi. denariis, Matthew panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xxxii. solidos, ^{Paris,} _{p. 208.} et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit xlvi. solidos.

Quando frumentum venditur pro iii. solidis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xx[x]vi. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit xlvi. solidos.

Quando frumentum venditur pro iii. solidis et vi. denariis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xlvi. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit liii. solidos.

Quando frumentum venditur pro iii. solidis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit lxviii. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus lxviii. solidos.

Quando frumentum venditur pro ii. solidis et vi. denariis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit liii. solidos, et panis quadrans de toto blado bonus et bene coctus lxxii. solidos.

Quando frumentum venditur pro ii. solidis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit ix. solidos, et panis quadrans de toto blado bonus et bene coctus ponderabit iiii. libras.

Quando frumentum venditur pro xviii. denariis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit ix. et xvii. solidos, et panis quadrans de toto blado bonus et bene coctus ponderabit iiii. libras et viii. solidos.

Losses of John in Normandy. Anno gratiae MCCIII. Johannes rex celebravit Natale Domini apud Cadimum in Normannia, ubi, postpositis incursiōibus bellicis, cum regina epulabatur cotidie splendide, somnosque matutinales usque ad prandendi horam protraxit. . . . Rex vero Francorum, magno congregato exercitu, cepit plurima castella super regem Anglorum, quorum quædam solo tenus complanavit, fortiora integra reservavit. Venientibus muntiis ad regem Anglorum et dicentibus, “Rex “Francorum terram vestram hostiliter ingressus, cepit jam illa¹ “castella, et castellanos vestros caudis equorum turpiter alligatos² “abducit;” . . . rex Johannes tale dedit responsum; “Sinite “illum facere; quicquid modo capit,³ ego uno die recuperabo.” Sic nec isti nec alii sibi similia denunciantes, aliud⁴ potuerunt habere responsum. Comites et barones Angliae . . . qui ei eatenus

¹ M. P. inserts *et illa.*

² MS. *alligatis.*

³ M. P. *rapit.*

⁴ MS. inserts *nou.*

Matthew Paris, p. 209. adhæserant, talia audientes, ejusque desidiam¹ intelligentes, impe- A.D. 1203.
trata licentia, . . . ad propria remearunt. . . . Deficiente igitur f. 186 b.
in Normannia et in omnibus² terris ejus transmarinis omnimoda
defensione, rex Francorum per diversas regiones libere et sine
contradictione discurrens, castella³ sub sua potestate recepit. . . .

Roger of Wend. iii. p. 173. Videns ergo rex Johannes defectum suum, seseque omni militari Johncomes
subsilio destitutum, . . . in Angliam veniens maximam pecuniam a to England
viris religiosis et magnatibus regni extorsit.⁴ . . . Capit etiam
ab omnibus⁵ septimam partem omnium mobilium suorum. . . .
Habuitque hujus rapinæ executores in ecclesiasticis rebus Huber-
tum, Cantuariensem archiepiscopum, in laicis vero Galfridum filium
Petri, justiciarum, qui in executione jam dicta nemini⁶ peper-
cerunt. Rex vero Francorum cum regem Anglorum a partibus
transmarinis recessisse cognovisset, venit in fortitudine gravi ad
singulas civitates et castella; . . . ostendens civibus et castellanis
se a domino suo fore derelictos; . . . unde amicabiliter suppli-
cavit, ut ipsum in dominum reciperent, dum alium non haberent.
Quod si hoc grataanter facere noluissent, affirmavit eum jura-
mento, quod . . . omnes patibulo suspenderet, aut vivos excoriaret.
Tandem post multas hinc inde deceptiones,⁷ consenserunt unani-
miter, ut darent obsides regi Francorum pro unius anni induciis,
quibus evolutis, si a rege Anglorum succursum non haberent,
ipsum deinceps ut dominum recognoscerent . . . et haberent.
Illi itaque gestis, rex Francorum ad propria remeavit. . . .

Ibid. p. 180. Anno gratiæ MCCIII. exercitus regis Francorum, qui jam fere Affairs in
per annum castellum de Rupe Andebari obssiderat,⁸ . . . Rogerus, Normandy.
Cistrensis constabularius, vir magnificus et bellicosus, Francigenis
in castrum intrare volentibus ingressum fortiter denegabat. Sed
tamen victu⁹ deficiente, . . . maluit armis quam fame mori. Ipse
et commilitones sui armati ad equos volantes de castro exierunt,
et multis ex obstantibus interceptis, cum difficultate magna capti
sunt. . . . Quo facto, omnes castellani de regionibus transmarinis
cum civibus, . . . nuntios regi Angliae¹⁰ direxerunt, denunciantes
sub qua essent angustia¹¹ constituti, et quod tempus instabat
induciarum, quo oportebat eos civitates et castella regi Francorum

¹ M. P. inserts *incorrigibilem*.

² M. P. *aliis*.

³ M. P. inserts *plurima*.

⁴ From the heading in R. W.

⁵ R. W. *eis*.

⁶ R. W. *nulli*.

⁷ R. W. *disceptiones*.

⁸ The copyist has left the sen-
tencee unfinished. R. W. has *per
subfossores magnam murorum stra-
verat portionem*.

⁹ R. W. *tandem victu sibi*.

¹⁰ R. W. *in Angliam regi*.

¹¹ R. W. *calamitate*. Matt. Par.
has *angaria*.

A.D. 1204. reddere, vel obsides quos sibi¹ dederunt ad perdendum tradere; quibus Johannes rex respondit et per nuntios significans² omnibus, ut nullum omnino ab ipso expectarent auxilium, sed facerent singuli quod sibi melius videbatur. Sic omnimoda consolatione cum succursu deficiente, tota Normannia, Turonica, Paris, Andegavia, Pictavia, cum civitatibus et castellis . . . praeter p. 212. Rupellam, Toarz, et Niorz, castella, quæ postea, sunt in regis Franeorum dominium devoluta. . . . Eodem anno Godefridus Wintoniensis episcopus³ . . . et regina Alienor obierunt.

Anno gratiae MCCV. Johannes rex celebravit Natale apud Tekes-hire. . . . Eodem anno mense Januario terra vehementissime congelata est a xix. kalendas Februarii usque ad kalendas⁴ Aprilis, . . . unde in æstate summa frumenti xiii. solidis vendebatur. . . . Eodem anno Hubertus, Cantuariensis archiepiscopus, . . . obiit vi.⁵ idus Julii, . . . et Johannes episcopus Norwicensis in archiepiscopatum Cantuariensem ad petitionem Johannis regis postulatus est.⁶ . . .

Anno gratiae MCCVI. Petrus episcopus Wintoniensis a Roma reversus, dominica in ramis palmarum intronizatus est. Eodem anno rex Johannes in Pictaviam transiens, castrum Montis Albani virtute ac potentia Anglicligenarum cepit.⁶ . . . Eodem anno Johannes Ferentinus, apostolicae sedis legatus, veniens in Angliam, eamque perlustrans, magnam pecunie summam concessit; postea⁷ apud Radinges . . . concilium celebravit. . . . Eodem anno viri religiosi . . . inter reges Francorum et Anglorum pro pace reformanda sollicite discurrentes,⁸ in festivitate Omnium Sanctorum hyemales⁹ inducias impetraverunt. . . .

Anno gratiae MCCVII. Johannes rex . . . cepit per totam Angliam¹⁰ decimam partem omnium bonorum tam de bonis ecclesiasticis quam de secularibus,¹¹ eunctis murmurantibus, sed contradicere non audentibus. Solus autem Galfridus, archiepiscopus Eboracensis, non consentiens . . . clanculo recessit ab Anglia, . . . et in genere omnes¹² ecclesiæ sive rerum ecclesiastiarum invasores, anathematis sententia innodavit. . . . Sub istis diebus fratres,¹³ qui appellati sunt Minores, . . . subito emergentes, terram repleverunt. . . . Eodem anno cassatae sunt electiones episcopi Norwicensis et supprioris Cantuariensis in archiepiscopatum Cantua-

Death of
Hubert,
arch-
bishop of
Canter-
bury.

Council at
Reading.
f. 187.

A tax.

Order of
the Minor-
ites.

¹ R. W. illi.

² R. W. significavit.

³ M. P. diem clausit extremum.

⁴ R. W. ad undecimum hal.

⁵ R. W. tertio. So also Taxster, p. 166.

⁶ Chiefly from the heading.

⁷ R. W. et tandem.

⁸ MS. inserts et.

⁹ R. W. biennales. And so Taxster.

¹⁰ R. W. inserts tertiam. And so Taxster.

¹¹ Abridged.

¹² R. W. universos.

¹³ R. W. prædictores.

Taxster,
p. 166.

Roger of
Wend. iii.
p. 182.

Ibid.

p. 186.

Ibid.

p. 209.

Roger of
Wend. iii. riensem, . . . et promotus est et consecratus in archiepiscopum A.D. 1207.
p. 212. Cantuariensem Stephanus de Langedune.¹ . . . Papa vero Innocentius litteras misit Johanni regi Angliae, humiliter exorans² Stephen
ut Stephanum recipere in archiepiscopum consecratum³; . . . archbishop Langton,
sed rex Johannes ad papam nuntios direxit cum litteris commi- of Canterbury,
natorii, in quibus expresse⁴ arguebat eum, quod, electione Nor- bury.
wicensi turpiter repulsa,⁴ Stephanum quendam . . . sibi ignotum
et in regno Francorum inter hostes suos dum⁵ conversatum, fecerat
in archiepiscopum Cantuariensem consecrari. . . . Eodem anno . . . Seizure of
Isabella regina peperit regi Johanni filium suum primogenitum, et the pro-
vocatus est . . . Henricus. . . . His diebus rex Johannes omnia bona party of
Cantuariensis ecclesiarum confiscari, et de monasterio suo omnes the monas-
monachos præter xiii.,⁶ qui in infirmeria jacebant, subierunt Canterbury-
exilium.⁷ . . .

Anno gratiae MCCVIII. Isabella regina peperit regi Johanni
filium, quem⁸ vocavit Ricardum. . . .

Eo anno Londoniensis, Elyensis, et Wygornensis episcopi, ex in- England
juncto sibi delegationis officio regem Johannem adeuntes, manda- laid under
tumque sibi apostolicum per ordinem exponentes, humiliter lacry- an inter-
misque profusis [supplicabant], quatenus, Deum præ oculis
habens, archiepiscopum et monachos ad ecclesiam suam revo- dict.
earet, honoraret, et . . . diligenter, et scandalum interdicti evitaret.⁹
. . . Rex vero quasi in furiam versus, . . . jurans per dentes
Dei, quod, si ipsi vel alii quicunque ausu temerario terras suas
interdicto supponerent, ipse incontinenti omnes Angliae prælatos,
clericos, et ordinatos, ad papam mitteret, et omnia eorum bona
confiscaret. . . . Recedentes igitur episcopi memorati, eum fructum
penitentiae in regem non invenerunt, in quadragesima
sequente excommunicationem¹⁰ sibi a summo pontifice demandatam
exequi non verentes, prima die Lunæ in Passione Domini, quæ
tunc contigit x^o kalendas Aprilis, sub generali interdicto totam
Angliam incluserunt. . . . Cessaverunt itaque in Anglia omnia
ecclesiastica sacramenta, præter solummodo confessionem et viati-
cum in ultima necessitate, et baptismum parvulorum; corpora vero
defunctorum de civitatibus et villis efferebantur, et more canum

¹ Chiefly from the heading.

⁶ R. W. *tredecim*. Taxster, how-
ever, has *xiv.*

² R. W. *exhortans*.

⁷ This, which is abridged, ap-
pears in R. W. before the two
previous sentences.

³ R. W. *in quibus expresse et*
quasi comminando.

⁸ R. W. *legitimum quæ.*

⁴ MS. inserts *et.*

⁹ R. W. *evitare curaret.*

⁵ R. W. *publicos diutissime*

¹⁰ R. W. *executionem.*

A.D. 1208. in biviis . . . sepeliebantur. Quid plura? Recesserunt latenter ab Roger of Anglia Willelmus Londonensis, Eustachius Eliensis, Malgerus Wend. iii. Wygornensis, Jocelinus Bathonensis, Egidius Herfordensis epis. p. 222. copi; facinus¹ arbitrantes sævitiam regis commoti, melius eligebant ad tempus declinare, quam in terra interdicta sine fructu residere.

Confiscation of the property of the clergy. Rex itaque ob causam interdicti mente confusus omnia bona clericorum et virorum religiosorum fecit confiscari.² . . . Tempore sub eodem albi monachi . . . celebrare divina præsumperunt. . . .

Anno gratiae MCCIX. indultum est ecclesiis conventionalibus . . . Ibid. f. 187 b. semel in ebdomada celebrare divina; albi vero monachi hac p. 226. privabantur indulgentia, quia in principio interdicti, . . . papa inconsulto, celebrare præsumperunt. Ad festum Sancti Michaelis Matthew amotum est scaccarium a Westmonasterio usque ad Norham-Paris, tuniam per regem in odium Londoniensium. . . . Hic³ apud p. 227. Bristollum capturam avium per totam Angliam interdixit. . . . Eodem anno Lodowycus, . . . primogenitus Philippi regis Franciæ, . . . a patre cingulo militari decoratus⁴ est. Rex Anglorum cum Roger of rege Scottorum fædus amicitiae init. ⁵ . . . Deinde rex Johannes Wend. iii. . . . præcepit per forestas totius Anglie sepes comburere, et p. 226. fossata complanare, datis frugibus circumquaque bestiis ad devo- randum. Deinde cepit homagia de omnibus hominibus libere tenentibus, et etiam xii. anuorum pueris totius regni. . . . Eo tempore Walenses . . . apud Wudestok ad regem eidem homagia fecerunt ibidem. . . . Eodem anno Hugo Walensis, rege procurante, ad episcopatum Lincolnensem electus est; qui continuo post electionem factam totius episcopatus liberam a rege dispositionem accepit; . . . qui, impetrata a rege licentia, . . . ut ab archiepiscopo Rothomagensi consecrationem Ibid. acciperet,⁶ . . . contulit se ad Stephanum, Cantuaricnscm p. 231. archiepiscopum, et, facta ei canonica obedientia, . . . ab eo munus consecrationis accepit: sed cum id a rege com- pertum fuisset, suscepit in manu sua totum episcopatum, . . . et omnia illius emolumenta in usus suos convertit. . . . Eodem Ibid. Geoffrey, archdeacon anno Gaufridus, archidiaconus Norwicensis, ad scacearium, regis p. 229. of Nor- intendens negotiis, cepit secretius cum sociis suis⁷ sermocinari, de

¹ R. W. *satius*.

² Abridged. Chiefly from the heading.

³ The order of these sentences is here altered.

⁴ M. P. *donatus*.

⁵ From the heading in R. W.

⁶ MS. inserts *et*.

⁷ R. W. inserts *ad sidentibus*. In the line above, *regiis* for *regis*.

sententia in rege[m] illata, dicens, non esse tutum viris beneficiatis in obsequio regis excommunicati ulterius immorari; et, nichil, torhis dictis, ad propria non licentiatus recessit. . . . Quo postea tured to per ministros regis capto, . . . capa indutus ferrea,¹ tam death. virtualium penuria, quam ipsius capæ ponderositate compressus, migravit ad Dominum. . . .

Roger of Wend. iii. p. 231. Anno gratiæ mcccx. rex Johannes fuit ad Natale Domini Cruelties apud Widesoures. . . . Eo tempore capti sunt Judæi per totam to the Angliam utriusque sexus, et incarcerated et poenis gravissimis Jews. afflicti, ut de pecunia sua regis facerent voluntatem. . . . Rex Johannes gravissimum talliagium imposuit super omnes Taxing abbatias domorum religiosorum, et maxime Cistercienses immise- and oppres- recorditer oppressit. De quibus Cistercienses, exceptis sion of the aliis, xl. milia marcas argenti vellent nollent regi Cistercians. persolverunt.²

Ibid. p. 235. Anno gratiæ mcccxi. Johannes rex fuit ad Natale Domini apud Subjection Eboracum. . . . Quo tempore, . . . magno congregato exercitu, of Wales. profectus est in Walliam, . . . ubi in fortitudine gravi Walliæ interiora perlustrans, ad Snaundumam usque obvia sibi quæque conterendo penetravit, principem et omnes nobiles³ sine contradictione subjugavit, et de subjectione in posterum obsides xxviii. suscepit. . . .

Ibid. p. 238. Anno gratiæ mcccxii. rex Johannes fuit ad Natale apud Windesoures, et in quadragesima sequenti, . . . Alexandrum filium regis Scotiæ, . . . cingulo militari decoravit.⁴ . . . Rex Johannes John de- a regno est a domino papa abjudicatus.⁵ . . . posed by the Pope.

Anno gratiæ mcccxiii. rex Johannes fuit⁶ ad Natale Domini apud Westmonasterium. . . . Eo tempore . . . redierunt a curia Romana Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, et L.⁷ Londoniensis et Eustachius Elyensis episcopi; . . . regi Francorum et episcopis Gallicanis cum clero et populo sententiam, quæ in regem Anglorum Romæ pro contumacia lata fuerat, sollemniter promulgarunt; deinde ex parte domini papæ, tam regi Francorum quam ceteris regibus universis, in remissionem omnium peccaminum injunxerunt, ut omnes pariter Angliam hostiliter accedentes, Johannem regem Angliae a regni solo

¹ R. W. *plumbea*. Taxster has *ferro onustus*, p. 170.

² The first of these two sentences, though not in Wats's text of Matt. Par., is in MS. C. of that chronicler. See the var. lect. and Coxe's Appendix to Wendover, p. 161. The second is, however, not to be

found there. The MS. gives *De quibus Cisterciensibus*.

³ R. W. *reges omnes et nobiles*,

⁴ R. W. *donavit*.

⁵ From the heading in R. W.

⁶ R. W. *tenuit curiam suam*.

⁷ So for W., i.e. *Willelmus*.

A.D. 1213. deponerent, et alium, qui dignus esset, . . . subrogarent. Tunc rex Francorum rem¹ diu desideratam intelligens, accinxit se ad pugnam. . . . Rex vero Johannes de omnibus, quæ in partibus transmarinis agebantur, edoctus per exploratores, . . . fecit congregari Wend. iii. ad pugnam exercitum magnum² Briandonam; extimati³ sunt in p. 244. exercitu inter milites electos et servientes strenuos et bene armatos Ibid. quadraginta⁴ milia bellatorum. . . . Dum rex Johannes cum p. 246. innumera armatorum copia circa maritima regis Francorum praestolaretur adventum, applicuerunt duo fratres . . . Templi, et . . . dixerunt regi, "Missi sumus ad te, O rex, ex parte Pandulfi " subdiaconi domini papæ,⁵ qui pro utilitate vestra et regni " vobiscum cupit⁶ habere colloquium; proponit tibi quandam⁷ " formam, qua possis Deo et ecclesiæ reconciliari, licet . . . a " regno fueris abjudicatus, et sententialiter condemnatus." . . . Venit tandem Pandulfus ad regem . . . et locutus est cum eo, inter caetera dicens, . . . "Revertere ad eor tuum, ne super- " gaudeant de te inimici tui, cavens ne te in talem difficultatem " ponant,⁸ de qua volens expedire non valeas." . . . Tandem persuasionibus Pandulfi adquievit, et⁹ pacis formam Ibid. non sine dolore concessit. Juravit etiam in¹⁰ sacrosanctis evan- p. 248. geliis in præsentia Pandulfi, se judicio ecclesiæ pariturum, et cum eo xvi. comites et barones . . . in animam ipsius regis. . . . Sieque rex Johannes regnum et coronam regni in manus Inno- Ibid. centii papæ resignavit,¹¹ . . . et carta sua¹² confirmavit, et homa- p. 252. gium domino papæ omnibus videntibus fecit.¹³ . . . His ita gestis, Ibid. Pandulfus cum cartis regis¹⁴ transfretavit ad Gallias, viii. milia p. 256. libras argentii¹⁵ secum gerens, ut archiepiscopo et episcopis, mona- chisque Cantuariensisibus, ac eæteris causa interdicti exulantibus, in parte restitutionis faceret ablatorium. Cum autem tenor car- tarum [et] præfatae pacis forma illis omnibus placuisse, persuasit diligenter Pandulfus, ut pacifice redirent in Angliam episcopi supradicti, residuum restitutionis illico percepturi. Deinde regem Francorum admonere coepit, qui jam paratus erat in manu vio- lenta ad Angliam¹⁶ transfretare, ut desisteret a proposito et ad

¹ MS. *et cum.*² R. W. *omnibus igitur congregatis ad pugnam.*³ MS. *extimati.*⁴ R. W. *sexaginta.*⁵ R. W. *ac d. p. familiaris.*⁶ R. W. *petit.*⁷ R. W. inserts *pacis.*⁸ R. W. *inducas.*⁹ R. W. inserts *subscriptam.*¹⁰ R. W. *ergo rex, tactis.*¹¹ From the heading in R. W.¹² R. W. *scripta.*¹³ Abridged.¹⁴ R. W. *memoratis.*¹⁵ R. W. *esterlingorum.*¹⁶ R. W. inserts *hostiliter, and pacifice in the next line after propria.*

propria remearet. . . . Cum autem audisset¹ hæc rex Francorum, A.D. 1213.

Roger of
Wend. iii.
p. 260.

iratus valde dixit, se jam apparatu navium, victualium, et armorum plusquam quadraginta² milia libras expendisse, et ex præcepto domini papæ in remissionem omnium peccatorum laborem præfatum suscepisse. . . . Sic itaque Pandulfo medianite, . . . ascenderunt naves Stephanus Cantuariensis, Willelmus Londoniensis, Eustachius Elyensis, Hubertus Lincolniensis, et Egidius Herefordensis episcopi, [cum] clericis et laicis causa interdicti exulantibus, et apud Doveriam . . . applicantes,³ . . . ad regem venerunt. Cum autem rex adventum eorum cognovisset, venit olyviam ipsis, et viso archiepiscopo et episcopis, cecidit of John, and pronus in terram, . . . obsecrans ut de se ac regno Angliae misericordiam haberent. Videntes archiepiscopus et episcopi tantam his absolu-
tum by the regis humilitatem, . . . de terra levaverunt eum, ducentes . . . bishops.

Ibid.
p. 275.

ad ostium ecclesie cathedralis, . . . et, siue mos est, eum absol-
verunt. In hac absolutione juravit, . . . quod sanctam ecclesiam et ejus ordinarios⁴ diligenter, . . . et leges Sancti Edwardi revocaret, et iniquas destrueret, et bonas in regno faceret ab omnibus observari. . . . Poenituit tandem regem graviter quod ad prædictæ pacis consensum inclinaretur. Et tunc rex Johannes cogitavit regnum Angliae et dominationem Hiberniæ domino papæ subicere, unde in ecclesia Sancti Pauli Londoniæ coronam cum regnis Angliae et Hiberniæ in manus papæ resignavit⁵; et carta . . . quæ prius de cera signata fuerat et Pandulfo tradita, tunc auro bullata est, et Nicholao legato ad opus domini papæ tradita est.⁶ . . .

Ibid.
p. 279.

Anno gratiæ MCCXIII. rex Johannes transfretavit in Pictaviam,⁷ . . . ubi plurima castella inimicorum suorum potenter sibi subjugavit.

Ibid.
p. 284.

Nicholaus, Tuscalis episcopus et apostolicæ sedis legatus, in die The inter-
apostolorum Petri et Pauli in ecclesia cathedrali Londoniæ dict taken
solemniter sententiam interdicti relaxavit, postquam [duraverat] off. June
annis vi. mensibus tribus, diebus xiiii.; qua relaxatione facta²⁹.
gaudium totam terram exhilaravit.⁸

Matthew
Paris,
p. 249.

Roger of
Wend. iii.
p. 293.

Sub codem tempore venerunt ad colloquium apud Sanctum Eadmundum comites et barones quasi orationis gratia, . . . ubi cum diu et secretius colloquerentur de regis promissis

¹ R. W. *audiens.*

² R. W. *sexaginta.*

³ MS. inserts *et.*

⁴ R. W. *ordinatos.*

⁵ Abridged.

⁶ R. W. et Romanæ ecclesie re-signata.

⁷ From the heading in R. W.

⁸ M. P. *per totam terram . . . exortum est.*

A.D. 1214. et sacramentis, de quibus fiduciam nullam habebant,¹ producta est in medium carta quedam Henrici Primi, . . . quæ etiam carta [continebat] quasdam libertates et leges regis Edwardi, sanctæ ecclesiæ Anglicanæ pariter et magnatibus concessas. . . . Juraverunt etiam magnates super altare Sancti Edmundi,² quod, si rex leges et libertates jam dictas concedere nollet,³ ipsi ei werram tam diu moverent, . . . donec fidelis comprobaretur.⁴ His ita gestis, ad propria remearunt.⁴ Eo anno Taxster, Johannes de Grey episcopus Norwicensis obiit.

p. 171.

Death of
John de
Grey,
bishop of
Norwich.

Demands
of the
barons.

Entry of
the barons
into Lon-
don.

Anno gratiæ MCCXV. . . . rex Johannes tenuit curiam suam Roger of ad Natale apud Wygorniam, . . . deinde veniens Londoniam apud Wend. iii. Novum Templum. . . . Ibidemque venerunt ad eum barones P. 295. memorati, qui constanter exigebant ab eo libertates et leges, prout ipse sibi juravit confirmari.² Rex vero . . . impetum eorum metuebat; . . . humiliiter inducias petebat⁵ usque ad clausum Pascha. . . . Rex volens interim sibi præcavere, . . . fecit sibi soli contra omnes homines per totam Angliam fidelitatem jurare et homagia revocare.⁶ . . .

Ebdomada Paschæ convenerunt barones⁷ apud Brakele.⁸ . . . Erat autem numerus exercitus corum ad⁹ duo milia militum præter equites, servientes et pedites, armis munitos.¹⁰ . . . Misérunt itaque Ibid. ad regem [s]cedulam, in qua leges regis Edwardi continebantur.¹¹ p. 298. . . . Rex vero, inspectis articulis, iratus respondit dicens,² “Et “quare cum istis inquis exactiōnibus regnum non exigunt¹²? ” Juravitque quasi furibundus horribiliter, se nunquam illas concessurum.² . . . Quod eum magnates cognovissent, constituerunt Robertum filium Walteri principem militiæ sue, appellantes eum “marescallum exercitus Dei et ecclesiæ sanctæ;” et sic ad arma convolantes versus Norhamtune acies ordinatas direxerunt, . . . et illico castrum obsidione vallaverunt, . . . sed nihil profecerunt.¹³ . . . Demum clam et festinanter versus Londoniam pro- Matt. Paris, perantes, per portam de Alegate intraverunt.² . . . Portas p. 254.

¹ For this R. W. has *nam, cum diu simul et secretius tractare cœpissent.*

² Abridged.

³ R. W. *diffugeret.*

⁴ R. W. *unusquisque remeavit.*

⁵ R. W. *unde postulabat indicias.*

⁶ R. W. *renovare.*

⁷ R. W. *magnates sepe dicti.*

⁸ So Matthew Paris in one MS. apud Coxe, Append. p. 177. Roger of Wend. gives *Stamford.*

⁹ R. W. *estimati sunt namque in exercitu illo.*

¹⁰ R. W. *qui armis erant variis præmuniti.*

¹¹ Abridged. R. W. has *leges antiquas et regni consuetudines for leges regis Edwardi.*

¹² R. W. *barones non postulant.*

¹³ These three words are in the margin.

Roger of Wend. iii. autem ex tunc assignatis custodibus suis vigilanter A.D. 1215.
p. 301. observabant.¹ . . . Suspensum est scaccarium et placita²; nullus vicecomitum inventus est, qui regi responderet aut³ obediaret. Rex vero se cernens⁴ jam fere ab omnibus derelictum, . . . mandavit magnatibus quod pro bono pacis et regni exaltatione conederet eis . . . libertates quas petebant. . . . Stauerunt diem, contra eos ut veniret⁵ ad colloquium in prato inter Stanes et Windesoures, xv. die Junii. . . . Quo cum pervenissent, rex baronibus postulata concessit, et carta sua conscripsit; signed, June 15. . . . similiter et de libertatibus forestæ.⁶ Rex autem omnibus et singulis serenum vultum et jocundum exhibens, asserens se sapienter et feliciter omnia consuminasse; cum tamen his contraria cognovisset, prout sequentia declarabunt. Et sic soluto colloquio barones cum cartis suis⁷ spe vana refocillati, ad urbem Londoniæ remearunt.⁸ . . . Rex vero . . . nocte illa sine quiete quiescens, ante lucem consurgens, . . . ad Veetam insulam latenter configit. . . . Misit ad curiam Romanam Pandulfum . . . cum aliis nunciis, multiplici promisso corruptis, ut baronum propositum . . . irritarent. Misitque . . . ad omnia finitima regni ultramarina cum sigillo suo propter militare presidium, ut homines naturales suos confunderet. . . . Misit etiam⁹ ad omnes castellanos suos, . . . præcipiens singulis, ut castella sua omni vietualium et armorum genere cum præsilio militari communirent. . . . Simili modo multos de Quinque Portibus sibi incurvavit enervatos.¹⁰ f. 189.

Ibid. p. 319. . . . Eo anno celebratum est concilium generale Lantranense a papa Innocentio, in quo concilio cassata est per dominum papam carta de libertatibus regni Angliae concessa.⁶ . . . Eodem anno papa de regno, cuius dominus de novo effectus erat, sollicitus, . . . barones excommunicavit ad petitionem regis. Novus enim papalis vassallus in omnibus meruit favorabiliter exaudiri. Diebus sub eisdem Stephanus Cantuariensis

Ibid. p. 322. The barons
Ibid. p. 336. excommunicated.

¹ R. W. has for this, *Janitores suos ad singulas urbis portas stauerunt.*

² R. W. *Cessaverunt placita scacarii et vicecomitatum per Angliam.*

³ R. W. *censum daret vel in aliquo.*

⁴ R. W. *cum se . . . cerneret.*

⁵ MS. *venirent.*

⁶ Abridged. Partly from the heading in R. W.

⁷ R. W. *præfatis.*

⁸ R. W. *reversi sunt.*

⁹ R. W. *inserts literas.*

¹⁰ Expressed in different language in R. W.

A.D. 1215. archiepiscopus suspensus est ab ingressu ecclesiæ et divinorum Roger of celebratione, eo quod barones Angliæ per diocesim suam denunciare noluit publice excommunicatos.¹ . . . Wend. iii. p. 340.

Louis, son of the king of France, elected king by the barons, and arrives in England. Anno gratiae MCCXVI. barones excommunicati sunt² . . . nominatim et in specie, . . . unde in arto positi Lodowycum primogenitum regis Francie in regem elegerunt.³ . . . Lodowycus itaque in Angliam veniens cum ingenti gaudio Londoniæ receptus est⁴; cepitque homagia et fidelitatem ab omnibus comitibus, ac civibus. . . . Cesserunt igitur in potestatem [Lodo-]windesoures, . . . et orientales partes Angliæ.⁵ . . . Eo anno, Alexander, rex Scotiæ . . . fecit homagium Lodowyco, sed fide, ut dictum est; . . . et tristis ad propria meavit. Proditio ergo et superbia Francorum per quendam nobilem virum de regno Franciæ detecta est.⁶ . . .

Rex Johannes in fortitudine gravi provincias Suthfolche et Norfolche misera contrivit afflictione. . . . Deinde per maris cum divertens, possessiones abbatum de Burgo et de Croilandia ædificia et blada combussit, ipse met ignem supponens; nec prius inde recessit, donec omnia consumasset.⁷ Deinde versus Aquilonem iter arripiens, . . . aquam marinam sine duce transire præsumpsit, qui locus Wellestrem dicitur; sed vix evadens . . . bigas, sumarios, . . . praedas et rapinas portantes, et omnem thesaurum et supellecile irrecuperabiliter . . . amisit. Rex autem eum exercitu suo vix clapsus, . . . tristis valde et mœrore confectus apud abbatiam de Swinesheued pernoctavit. Ibi, ut [putabatur], de rebus a fluctibus devoratis tantam mentis incurrit tristitiam, quod acutis⁸ febris graviter cœpit infirmari. Deinde usque ad castrum de Lanfordmauno, palefrido leniter portante, pervenit.⁹ . . . Deinde in castro memorato decubans, graviter infirmatus est¹⁰; ab abbe canoniconum de Crokestonia consilium confessionis et eucharistiam suscepit. Deinde Henricum, primogenitum suum, regni sui

¹ Abridged.

² R. W. *summus pontifex barons . . . excommunicavit.*

³ R. W. *castella.*

⁴ The last three words are from the heading in R. W. p. 378.

⁵ Partly from the heading in R. W. p. 383.

⁶ This is similar in sense to the passage in Matt. Par. p. 287, but the words are entirely different.

⁷ R. W. inserts *correptus.*

⁸ R. W. *ad castellum de Lafort hospitaturus perrexit.*

⁹ R. W. *quo in loco invalescente morbo.*

Death of John,
1216.

Matthew
Paris,
p. 288.
hæredem constituit. . . . His itaque gestis sciscitabatur ab eo A.D. 1216.
abbas, si ipsum mori contingeret, ubinam vellet eligere sepul-
turam; cui rex . . . “ Deo et Sancto Wlstano corpus et animam
“ meam commendabo.” . . . Cum igitur regnasset Johannes annis
x. et viii. . . . ab hac vita, post multas hujus sæculi pertur-
bationes et labores inutiles, in multa mentis amaritudine dis-
tractus, migravit,¹ nihil terræ, immo nec seipsum in pace
possidens. . . .

De terris amissis per desidiam Johannis regis.

Matt. of
West.
p. 276.
Istæ [sunt] terræ, quas rex Johannes amiserat, scilicet pro an- Territory
gariis, et oppressionibus, et multitudine fornicationum,² et variis lost by
injuriis, quas facere³ non cessavit. Prima fuit Normannia, comi- John.
tatus Bolosmi, comitatus Cenomanniae, Andegavia, Pietavia, Lemo-
nia, Alvernia, Angolisma, scilicet archiepiscopatus. Hæc
autem omnia quandoque erant regis Johannis. Deinde Angliam
et Hiberniam tributo supposuit, qui nihil horum revocavit usque
ad diem mortis suæ.

De coronatione prima regis Henrici III.

Matthew
Paris,
p. 289.
Defuncto, ut dicitur, rege Johanne, convenerunt apud Glover- First coro-
niam, in vigilia apostolorum Symonis et Judæ, in præsentia Wal- nation and
lonis apostolicæ sedis legati, Petrus Wintoniensis, Joscelinus Batho- oath of
nensis, et Silvester Wygornensis episcopi, . . . comes Leycestriæ Henry III.
de Penbrok, . . . cum aliis pluribus abbatibus, prioribus, et f. 189 b.
turba multa nimis, ut Henricum, primogenitum regis Johannis,
in regem Angliæ feliciter exaltarent. In crastino, præparatis
omnibus ad coronationem spectantibus,⁴ legatus supradictus, asso-
ciatis sibi episcopis et comitibus memoratis, duxit eum ad ecclesi-
am conventualem cum processione sollemni, regem acclamans.
. . . Deinde juravit, . . . quod honorem et pacem et reveren-
tiam portaret Deo et ecclesiæ sanctæ et ejus ordinariis,⁵ atque
eam ab incursionibus malignantium defendeleret, et
leges iniquas quæ essent destrueret et bonas susci-
taret, et rectam justitiam in regno exerceret omnibus
diebus vitæ suæ, et alia multa, quæ in coronationibus

¹ M. P. subtractus, transmigravit.

² M. W. multimodis fornicatio-
nibus.

³ M. W. quæ communiter.

⁴ M. P. necessariis.

⁵ M. P. ordinatis.

A.D. 1216. solebant reges jurare, et maxime leges quæ continentur in cartis patris sui Johannis, scilicet in cartis de communibus libertatibus et carta de foresta inviolabiliter custodiret, pro quibus in werra regnum fuerat perturbatum, quas pater suus Johannes præjuraverat, et papa Innocentius scripto confirmaverat. . . . Coronatus est Henricus anno ætatis sue decimo, in die apostolorum Symonis et Judæ. Δ qua coronatione anni regni sui computantur.

Oct. 28.

Relief of Lincoln.

Anno gratiæ MCCXVII. Henricus III. rex fuit ad Natale . . . Roger of cum¹ Wallone legato, Willelmo marescallo rectore ejusdem regis et Wend. iv. regni. . . . Willelmus marescallus, regis et regni custos, de consilio episcoporum et magnatum,² fecit convocari omnes castellanos ad regem spectantes, . . . præcipiens ut feria secunda in ebdomada Pentecostæ apud Newewerk ad edictum regis convenienter, ut pariter eum ipsis obsidionem castri Lincolniae potenter dissolverent.³ At illi, quibus erat ardens desiderium bellum cum excommunicatis conferre⁴ Francigenis, et pro patria dimicare, venerunt gaudenter ad diem præfixum et locum. . . . Cum omnes in unum forent⁵ congregati, recensiti sunt⁶ milites cccc⁷ hastiliter, ccl⁸ balistarii; scrvientes quoque equites . . . innumerabiles. . . . Hi omnes . . . cum confessionibus⁹ et Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi perceptione, sese¹⁰ contra hostilium incursionum perieulum¹¹ muniebant. . . . Legatus vero . . . ipsum Lodowycum nominatim, et omnes complices suos et fautores¹² excommunicavit, . . . et omnes regi adhaerentes absolvit et benedixit.¹³ Barones et Francigenæ in civitate existentes¹⁴ tantam ex eorum multitudine conceperant fiduciam et securitatem, . . . ut desuper adventu regalium¹⁵ sannas redderent et cachinnos, non cessantes castrum spiculis impetere et petrariis flagellare.¹⁶ . . . Obseratis igitur portis et custodiis adhibitis, omnes ad defensionem se præparabant. . . .

¹ R. W. præsente.² Abridged.³ R. W. dissolvere laborarent. Above, MS. inscrts ad before obsidionem.⁴ R. W. conserere; and below, pugnare for dimicare.⁵ R. W. fuissent.⁶ R. W. inserts in exercitu, and ferme before balistarii.⁷ R. W. confessioni interim vacabant.⁸ R. W. sua corpora.⁹ R. W. hostium incursions.¹⁰ R. W. cum complicibus et fautoribus suis.¹¹ R. W. qui erant in civitate et F.¹² R. W. referentibus sibi nuntiis de adventu adversariorum.¹³ R. W. ex mangonellis lapides clamnosos projicere, ut castelli muros dissolverent.

Matthew
Paris,
p. 296.

At regales [miserunt] Falcasium cum agmine suo toto, cui A.D. 1217.
præcerat, et cum balistariis omnibus, qui portam civitatis, saltem The fair of
unam, exercitui patuererent; . . . tandem moles totius exercitus Lincoln.
regis, januis civitatis, licet cum difficultate, confractis, civitatem¹
ingrediens, audacter prorupit in hostes. Videres igitur ex ictibus
gladiorum igneas prosilire scintillas, et ad modum tonitrui vel
terremotus totam terram resonare² ex congressu confluentium.
. . . Irruit ergo . . . pars regalium³ . . . in comitem Pertensem,
circumdans⁴ eum, et versum est in ipsum pondus belli. Sed
demum . . . hortabantur Anglii, ut se redderet ut⁵ vivus
evadere posset. At ille per cerebrum Dei juravit, quod alicui⁶
Anglico se nunquam redderet; . . . ejus quidam Anglicus oculi-
rum galea perfodit, et cerebrum effudit⁷; et corruens nec vocem
edidit, nec Deum nominavit.⁸ . . . Quid plura? capti sunt comites et
barones [ex] capitaneis⁹ xvi. . . . et milites cccc¹⁰, præter servientes
. . . innumeros. Comes Pertensis et duo alii nobiles ex
regno Francorum sepulti sunt ignobiliter in quodam pomerio
hospitalis.¹¹ . . . Facta est autem hujus¹² belli congressio . . .
xiii. kalendas Junii, die Sabbati in ebdomada Pentecostæ.

Eodem anno papa Innocentius, qui vere stupor mundi Death of
erat et immutator saeculi, qui priusquam immutabiliter Pope Inno-
stetit cum baronibus, et postquam regem Angliae subpe- cent III.
ditavit et regnum sibi subegerat, et regem Francorum, f. 190.
quem contra ipsum exacuerat, et Barones, quos erexerat,
deseruit, viam universæ carnis ingressus est.¹³

Lodowycus ad patrem suum misit pro subsidio militari.¹⁴ . . .
Rex autem . . . nunciis tristis respondit, "Quid sibi vult
"istud? vivit adhuc Willelmus Marescallus magnus, et
"bellator optimus?" Et responsum¹⁵ est ei, "Immo." Et
rex "Non est timendum igitur¹⁶ de filio;" unde dictus
Willelmus notam proditionis contraxit.¹⁷ . . .

¹ M. P. *villam.*

states the third person slain to be
serviens quidam ex parte baronum.
Taxster, Trivet, and Hemingburgh,
however, mention a considerable
loss on the French side.

² M. P. *reboare.*

¹⁸ M. P. *ista.*

³ M. P. *regis militia.*

¹¹ M. P. merely mentions the
death of Innocent and the length
of his reign.

⁴ M. P. *circumvallando undique.*

¹² From the heading.

⁵ MS. *et.*

¹³ M. P. *dictum.*

⁶ MS. *aliquo*, and in the next line
oscularium.

¹⁴ M. P. *ergo timeo.*

⁷ Abridged.

¹⁵ M. P. *semper notatus fuit de*
proditione.

⁸ MS. *Capuaneos.* M. P. *ex baro-*
nibus Capitancis, omitting *xvi.*, and
then mentioning the names of fifteen
persons.

⁹ This is abridged; and M. P.

A.D. 1217. Die Sancti Bartholomæi, classis Francorum Eustachio monacho, Defeat of viro flagitosissimo, commissa est. . . . Habuerunt igitur¹ naves the French magnas quater viginti et plures de minoribus cum galcis. . . . fleet under Angli vero de hoc præmuniti habuerunt vix naves xl, the monk sed bene communitas.² . . . Cum autem Hubertus de Burgo, Matthew Eustace, qui in castro de Dovere summus custos [fuit], ab alto Paris. speculans, de adventu tam formidabili certificaretur, . . . advo- MS. C. ap. cavit Lucam³ capellatum suum, confessus est, et acceptis Coxe, disciplinis sese viatico salutari præmunitivit, deinde leoninam p. 217. induens audaciam. . . . Erant enim omnes naves nutui ejus and Wats' attendentes⁴ . . . et vexilla. Episcopi vero absolvebant var. lect. eos et benedicebant. Ascendentes vero naves et veli- fiantes, perrexerunt itaque audacter obliquando dracenam, que vulgariter dicitur "lof," ac si vellent adire Calesiam: . . . sed Angli maris periti, subito cum se scivissent⁵ ventum exhausisse, versa dracena ex transverso, vento⁶ sibi jam secundo, insecuti sunt⁷ hostes alacriter. Et cum attigissent puppes adversariorum, injectis uncis et ancoris, attraxerunt eas ad se violenter. Hubertus de Burgo unam maximam navem, in qua vidit multa vexilla, attigit et attracta[m] agili saltu intravit; et cum ipso erant⁸ [qui]securibus præacutis illico præsciderunt rudentes et antennas velum sustinentes⁹; et cecidit velum ex- pansum¹⁰ super Francos ad instar retis super aviculas irretitas. . . . Habuerunt præterea Angli nautæ et galeas ferro rostratas, Matthew quibus naves adversantium perforantes, multos in momento sub- Paris, merserunt; calcem vero vivam, in pulverem redactam, in altum p. 298. procientes,¹¹ . . . oculos Francorum excæcaverunt. Fit in[ter] partes gravissimus conflictus; sed tandem pars Francorum . . . erat penitus¹² infirmata. . . . Angli, Domino auctore ad votum triumphantes, naves hostium funibus colligatis post se ad terram trahabant¹³; . . . Deum in suis operibus collaudabant. Videntes igitur magnates,¹⁴ ibidem expectantes inopinatam Dei virtutem et victoriam miraculosam, cum de sentina cuiusdam

¹ Abridged.

² M. P. only mentions that the English ships numerum quadrag- narium non excesserunt.

³ M. P. vocato clam L.

⁴ M. P. dedite.

⁵ M. P. comperissent. Above, M. P. id est before "lof."

⁶ MS. ventum.

⁷ M. P. irruerunt in.

⁸ M. P. intrantes quantocius.

⁹ M. P. malum supportantes.

¹⁰ MS. expansus.

¹¹ MS. prohicientes.

¹² M. P. funditus.

¹³ M. P. victores A. naves . . . funibus colligabant.

¹⁴ M. P. milites castelli.

Matthew
Paris,
p. 298.

navis extractus est diu quæsus . . . Eustachius monachus, pro- A.D. 1217.
ditor regis Angliæ et pirata nequissimus; et sic prædo præda
factus¹ pro vita et membris suis inestimabilem obtulit pecunie
quantitatem. . . . Quem quidam Anglus² arripiens trucu-
lenter, ait; “ Nunquam de cætero . . . aliquem amplius
decipies³; ” et educto gladio, caput suum⁴ amputavit. . . .
Cum autem hujus rei eventus ad notitiam Lodowyci pervenisset,
multo plus praecordialis⁵ doluit, quam de infortunio apud
Lincolniam irrogato.

Marescallus igitur, regis et regni gubernator,⁶ congregavit exerci-
tum grandem nimis . . . obseditque Londoniam per gyrum,
tam per aquam quam per terram⁷; omneque inclusus victualium
genus subtrahens, ad deditio[n]em omnes compulit.⁸ At Lodowycus
in arto positus, significavit humiliiter et secrete legato et
marescallo, quod voluit consiliis eorum in omnibus obedire. . . .
Qui . . . quandam pacis formam in scripto redactam remiserunt.
. . . Lodowycus vero et ejus consiliarii cum pacis formam con-
spexissent, placuit eis valde . . . recedere.

Compare
Matthew
Paris,
p. 287.

Absolutus Lodowycus tam a regno Angliæ quam ex- Absolution
communicationis sententia, liber ab Anglia recessit. and de-
parture of
Cum autem in navi sederet, dixit commilitonibus suis, Louis.
“ Quis revelavit Anglicis sacramentum nostrum—quod f. 190 b.
“ si triumpharemus in Anglia, omnes Anglicos confun-
“ deremus, et exhaeredatos expelleremus?” Et responsum His trea-
fuit ei Vicecomes de Melun moritus, “ unde non est chery.
“ admirandum, si omnes postea barones a nobis reces-
“ serunt? Merito haec patimur, tantum facinus in
“ cordibus nostris pro bonis corum factis nequierer reser-
“ vantes.” Eodem anno Willelmus de Walsham, prior Death of
Norwycensis, obiit, cui successit Ranulfus.⁹ W. de
Walsham,

Roger of
Wend. iv.
p. 34.

Anno gratiæ MCCXVIII. Henricus III. rex anno regni sui prior of
tertio ad Natale fuit apud Norhamtone. . . . Eodem anno Norwich.
motio magna facta fuit ab peregrinis ab Acon usque ad Da-
mietam, . . . et miraculose capta est turris Damietæ.¹⁰

¹ For this M. P. has *qui cum se deprehensum cognovisset.*

² M. P. *Ricardus, filius regis Johannis nothus.*

³ M. P. *seduces.*

⁴ M. P. *ejus.*

⁵ M. P. *fortius.*

⁶ M. P. *rector.*

⁷ M. P. *per terram simul et aquam.*

⁸ M. P. *eos compellere satagebut.*

⁹ This sentence is twice repeated in rubrick in the margin of the MS.

¹⁰ From the headings in R. W.

A.D. 1218. Eodem anno Walo legatus, refertis sarcinis inæstimabili Taxster, Ranulf, prior of Norwich, made bishop of Chichester.

Rex Henricus III. proprium sigillum obtinuit.

Matthew Paris, MS. Append. p. 222.

Anno gratiæ MCCXIX. rex Henricus . . . fuit ad Natale apud Wintoniam; . . . Willelmus Marescallus . . . in fata decessit³ C. Coxe, Londoniæ, apud Novum Temphum in medio ecclesiæ honorifice tumulatus. . . . Eo anno, Domino auctore,⁴ capta est Damieta⁵ a Christianis nonis Novembris . . . Eodem anno Symon comes de Montforti, miles strenuissimus,⁶ ante portam civitatis, lapide de petraria emisso, in capite percussus, . . . subito in multorum dolore exspiravit. Eodem anno Willelmus Ode de Norwyco factus est prior Norwicensis, cui successit Symon de Elmham installatus. . . .

Anno gratiæ MCCXX. rex Henricus fuit ad Natale apud Merleberge, adhuc sub custodia Petri Wintoniensis episcopi constitutus. Quo anno coronatus est idem rex apud Westmonasterium, die Pentecostæ, a Stephano Cantuariensi archiepiscopo, præsente clero et populo totius regni, xvi. kalendas Junii, anno regni sui v. In ejus rei testimonium exiit edictum et præceptum jocunditatis, ut quilibet praeter ordinatos sertis florum uteatur. Eo anno corpus beati Thomæ archiepiscopi levatum est, et de sarcophago marmoreo de cripta corone⁷ ab gloriosæ memoriae Stephano archiepiscopo Cantuariensi; facta est autem hæc translatio octavis apostolorum Petri et Pauli, die scilicet anniversarii regis Henrici II., sub quo passus est idem martyr, præsentibus rege Henrico III. cum archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, et magnatibus, tam transmarinis quam cismarinis, innumerabilibus. Nec est visa in terra ista tam celebris vel tani gloriosa translatio, ubi tot diversarum nationum venerabiles personæ interfuissent.⁸

Second corona-
tion of Henry III.

Transla-
tion of S. Thomas a Becket.

for ecclesiæ, as the Waverley Annals read.

¹ T. consecratus est in c. C.
² T. fit domini Papæ l.
³ M. P. diem clausit extremum.
⁴ M. P. Salvatore mundi procurante.
⁵ MS. Demicta.
⁶ M. P. qui princeps militiae erat.
⁷ Sic MS. The first o being ex-
puncted; possibly it is a blunder.

⁸ This seems an independent ac-
count, though a few words are com-
mon to it and Wendover. The
Waverley Annals mention that the
event took place on the anniversary
of Henry the Second's death.

Matthew Paris, p. 313. Anno gratiae MCCXXI. cessavit legatio Pandulfi, ipso Romam A.D. 1221. revertente.¹ Eodem anno rumores lugubres de Terra Sancta ad Affairs of notitiam principum occidentalium pervenerunt, talia continentes²: Palestine. . . . “Quia nec de spe sucursus in proxima aestate frucremur,”³ “utraque terra Syriae et Egypti, tam illa quæ nuper est adquisita, “quam illa quæ diu est possessa, patet discrimini.”⁴ . . .

Eo anno rex Henricus dedit Alexandro regi Scotie Johannam sororem suam⁵ in uxorem, quæ despousata est . . . apud Eboracum. Rex cepit de qualibet caruca per totam Angliam ii. solidos.⁶

Anno gratiae MCCXXII. reddita est Damietta Saracenis. Pandulfus, Norwicensis electus, ordinem suscepit sacerdotii, Damietta. et in episcopum consecratus est a papa Honorio. Eodem anno Pandulph variae tempestates evenerunt, . . . et ventus vehemens et consecratus repentinus . . . aedificia et ecclesias . . . prostravit, arbores bishop of . . . avulsit, naves in profundo demersit . . . Eodem anno Norwiche. Ranulphus Cicestrensis obiit.

Anno gratiae MCCXXIII. Stephanus archiepiscopus Cantuariensis f. 191. celebravit concilium Oxoniæ.⁷ . . . Rex Henricus fuit⁸ ad Natale Council of apud Oxoniæ. . . . Tempore sub eodem requisitus est rex Oxford. Henricus a Stephano Cantuariensi archiepiscopo et aliis episcopis et magnatibus regni, ut libertates et liberas consuetudines, pro quibus guerra fuerat⁹ contra patrem suum, confirmaret; et scripto suo communiret. Qui benigne concessit, si quinta-decima pars omnium rerum mobilium, . . . tam a clericis quam a laicis, ei concederetur.¹⁰ . . . Qua concessa, rex [annuit, et]. . . cartis suis scriptis et regis sigillo munitis, ad singulos Angliae comitatus dueæ¹¹ cartæ diriguntur; . . . scilicet una de communibus libertatibus et alia de foresta.¹² . . . Sed et archiepiscopi et episcopi horribiliter sententiam fulminantes in omnes illarum cartarum violatores. In

¹ M. P. places this after the letter from the Holy Land.

² M. P. *Hos de T. S. aucte patula rumores a fide dignis occidentales didicerunt.*

³ M. P. *Si vero . . . frustrarumur.*

⁴ M. P. *in casu dubio sunt constitutæ.*

⁵ M. P. adds *seniorem.*

⁶ This seems carelessly introduced here from below. See under the year 1224.

⁷ This Council was held in the previous year, according to Paris, Taxster, Matt. of West., &c.

⁸ M. P. *tenuit curiam suam.*

⁹ M. P. *mota fuit.*

¹⁰ M. P. *donaretur;* above, *personis ecclesiasticis for clericis.*

¹¹ M. P. *singulæ,* who states that “duæ carta” were sent “ad provincias illas quæ in forestis sunt constitutæ.”

¹² M. P. *libertatibus forestæ.*

A.D. 1223. quibus cartis nihil cartis regis Johannis inveniebatur dissimile.¹ Matthew Excommunicationem vero hujus sententiae require post Paris,
cartam de foresta immediate.² p. 317.

Pilgrimage of Bromholm. Eodem anno Philippus rex Franciæ diem clausit extremum. Eo Taxster,
tempore peregrinatio de Bromholm incepit, . . . et Lodowycus coronatus est in regem Francorum.³ p. 173.

Anno gratiæ MCCXXIIII. rex Henricus fuit⁴ ad Natale apud Paris,
Norhamtone. . . .

Eo anno concessum est regi Henrico carucagium, scilicet de caruca ii. solidos. Magnatibus rex concessit scutagium, scilicet de scuto ii. marcas; et sic omnes ad propria sunt reversi. . . .

Capture of Bedford castle. Eodem anno castellum de Bedeford captum est.⁵

Anno gratiæ MCCXXV. rex Henricus III. fuit⁶ ad Natale apud Roger of Westmonasterium. . . . Eo anno in die Purificationis Beatae Marie, Ricardus frater regis Angliæ, . . . decoratus est cingulo militari, et x. nobiles cum eo, qui ad ejus fuerunt obsequium deputati; qui postea vernali tempore, a rege cum Wilhelmo comite Saresbiriensi et Philippo de Albinaeo militibusque xl^a⁶ in Wasconia missus, . . . apud Burdegalim est appulsus.⁷ . . . Qui omnes ipsum gaudenter suscipientes regi Angliæ per ipsum subjectionem fecerunt. . . . Dederat itaque eidem rex ante recessum suum⁸ comitatum Cornubiæ cum tota Pictavia, unde ab omnibus comes Pietaviæ vocabatur. . . . Militia magna quam rex Francorum misit contra Ricardum in succursum Pictavensium, confusi vincuntur, capiuntur, interficiuntur.⁹ Eo anno Johannes, Elyensis episcopus, diem clausit extremum: cui successit Gaufridus de Burgo. . . . Eodem anno Hugo Bigod, comes Norfolche et Suthfolche,⁹ Ibid. obiit.⁵ . . . Eo tempore Otto domini pape nuncius in Angliam p. 104. venit; . . . Falcesium cum rege pacificare studuit,¹⁰ sed nihil profecit.⁵ . . . Otto cepit ab omnibus ecclesiis Angliæ . . . procurations¹¹ gravissimas, unde versus:

Perdidit in mense Falco tam fervidus ense,
Domino¹² sub saeo quicquid quæsivit ab ævo.

Ibid.
p. 98.

¹ M. P. chartæ utrorumque regum in nullo inveniuntur dissimiles. This is under the year 1225 in M. P. The MS. has in the margin *nihil dissimile*.

² MS. adds *in ultimo quaterno*, but this is expuncted. The excommunication will be found in Hemingburgh, i. p. 285.

³ T. successit L.

⁴ M. P. tenuit curiam suam.

⁵ Abridged.

⁶ So R. W. Matt. Par. has *sexa-*
ginta.

⁷ R. W. omnes appulerunt.

⁸ R. W. antequam illum miscerat ad partes transmarinas.

⁹ R. W. Orientalium Anglorum.

¹⁰ From the heading in R. W. p. 107.

¹¹ R. W. nomine procurationis, duas mareas argenti.

¹² Sic MS. R. W. *omine*, who has given these verses under the previous year, as relating to a different transaction.

Roger of Anno gratiæ MCCXXVI. rex Henrieus fuit¹ ad Natale apud A.D. 1226.
 Wend. iv. Wintoniam; . . . sollemnitate finita,² profectus est apud Merle- Death of
 p. 114. bergam, ubi, gravi infirmitate correptus, per multos dies despe- Pandulf.
 Taxster, ratus jacebat. . . . Eodem anno Pandulfus, Norwicensis episcopus, Thomas de
 p. 174. obiit; . . . cui successit Thomas de Blunvile consecratus. Et Blunvile,
 prædicatores et minores cœperunt habitare in Norwyco.³ bishop of
 Eodem anno Lodowycus rex Franciæ obiit. Norwich.
 The Minorites at
 Norfolk.

Roger of Anno gratiæ MCCXXVII. rex Henrieus fuit⁴ ad Natale apud Radinges. . . . Eodem anno, mense Februario, rex, apud Oxoniæ Rites at
 Wend. iv. congregato concilio, denunciavit omnibus se legitimæ esse ætatis, Norwic.
 p. 138. ut de cætero solus⁵ a custodia, regia negotia ipse principaliter ordinaret. . . . Tandem in eodem concilio idem rex fecit cancellare Refusal of
 . . . omnes cartas de omnibus provinciis regni Angliæ, tam de the king
 libertatibus forestæ, quam de communibus libertatibus, post to ratify
 quam . . . carte illæ concessæ fuerant, et libertates scriptæ et Magna
 signatae, dum ipse erat, ut dixit, sub custodia; nec sui corporis f. 191 b.
 aut sigilli aliquam habuit potestatem; unde viribus carere debuit,
 quod sine ratione fuerat usurpatum. Facta est autem super
 his . . . ingens murmuratio, et omnes in justiciarium hujus pertur-
 bationis causam refundunt, et auctorem ipsum affirmant;⁶
 unde nomen Huberti exosum factum est omnibus,
 et imprecabantur ejus confusionem et mortem. . . .
 Tunc denuntiatum est viris religiosis et aliis, qui suis volebant gaudere privilegiis et libertatibus, ut innovarent cartas suas de novo regis sigillo, scientes quod rex cartas antiquas nullius esse momenti reputabat; post⁷ quarum innovationem, non juxta singulorum facultatem æstimatio⁸ facta est, sed quicquid justiciarius Hubertus æstimabat, solvere sunt coacti. Et sic diatim odium omnium et maledictiones in caput suum coacervavit.

Ibid. Eodem anno defuncto papa Honorio, Gregorius . . . successit.
 p. 144. . . . Tempore sub eodem mense Maio, Ricardus frater regis rediit in Angliam; qui ab ipso rege et magnatibus regni cum honore et gudio receptus⁹ est. . . . Eodem anno . . . Hubertus justiciarius gladio comitatus Cantiacæ a rege est accinctus. . . . Eodem anno . . . facta est motio magna in opus Crucis per

¹ R. W. celebravit festum suum.

² R. W. peracta.

³ Taxster under the previous year mentions the arrival of the Minorites in England, but says nothing about Norwich.

⁴ R. W. festum celebravit.

⁵ R. W. solitus. Below, MS. has in margin *nota malum*.

⁶ R. W. judicabant.

⁷ R. W. pro.

⁸ R. W. taxatio.

⁹ R. W. susceptus.

A.D. 1227. universam Christianitatem¹ crucesignatorum, . . . et de Anglia² fuerunt proborum hominum præter senes et mulieres plusquam xl. milia numerati,³ . . . unde Wintoniensis et Exoniensis⁴ episcopi iter arripiunt Ierosolimitanum. . . . Sed negotium crucis per imperatorem Fredericum fuit impeditum,⁵ unde Deo irato multiplicata sunt ei mala et angustiæ ab illa hora, sicut sequens sermo declarabit.

Death of Stephen Langton.
Anno gratiæ MCCXXVIII. rex Henricus tenuit curiam suam⁶ Roger of apud Eboracum. . . . Eo anno Stephanus archiepiscopus præ- Wend. vi. latorum inter omnes occidentales merito celeberrimus, p. 155. vii. idus Julii, diem clausit extremum. . . . Et Gaufridus episcopus Ibid. Eliensis obiit, . . . eui Hugo, abbas Sancti Eadmundi, suc- Ibid. cessit.⁷ Qui licet in episcopum sit translatus, monachalem p. 179. habitum nunquam transmutavit.

Anno gratiæ MCCXXIX. rex Henricus tenuit curiam suam in Natale apud Oxoniam, . . . ubi venit ad eum archiepiscopus Burdegalensis, missus a magnatibus Wasconiæ, Aquitanniæ et Pietaviæ. . . . Venerunt etiam et alii nuncii sollemnes . . . de Normannia, quorum omnium unum . . . erat negotium, ut videlicet ex parte magnatum regionum prædictarum regem sollicitarent studiose, quod⁸ ad partes illas in propria persona venire dignaretur, denun- ciantes ei, quod universi cum equis et armis venirent, et populus totius regionis cum illo⁹ starent usque ad capitum expositionem,¹⁰ ut revocare posset jura sua amissa, et hæreditates dissipatas. Rex adhuc nimia erat cerei simplicitate¹¹ a justitiario suo Huberto, quem unicum habuit consiliarium, consilium quærens, et nihil aliud accepit nisi ut negotium differret, donec firmius certificaretur, et hora felicior accideret. Nuntii vero, aliud non habentes responsum,¹² dolentes ad propria reme- runt.¹³ . . .

Richard, archbishop of Canterbury.
Eodem anno cassata electione Walteri monachi Cantuariensis, Ibid. . . . Ricardus, Lincolniensis ecclesiæ cancellarius, . . . in archi- p. 185. episcopum Cantuariensem constitutus.⁷ . . . Tempore sub eodem Ibid. . . . consecratus est magister Ricardus, Cantuariensis electus, per P. 204.

¹ R. W. orbem universum.

² R. W. ut ex solo A. regno.

³ R. W. profecti referantur. He gives the number as in the text, but Matt. Par. has sexaginta milia.

⁴ MS. Oxoniensis.

⁵ From the heading in R. W. iv. p. 148.

⁶ R. W. festum Domini Nativ. solenniter celebravit.

⁷ Abridged.

⁸ R. W. quatenus.

⁹ R. W. populo regionis atque cum illo immutabiliter.

¹⁰ MS. exponis. In the next line R. W. amissas for dissipatas.

¹¹ R. W. qui erat . . . perplexus.

¹² R. W. in responsis. In the previous line arrideret for acci- deret.

¹³ R. W. sunt reversi.

manum Henrici, Rofensis episcopi, sine pallio. . . . Consecrati A.D. 1229.
sunt cum eo . . . Rogerus Londoniensis et Hugo Elyensis. . . .

Roger of
Wend. iv.
p. 207.

Anno gratiae MCCXXX. rex Henricus ad Natale fuit . . . apud Eboracum. . . . Ibidem die Conversionis Sancti Pauli, . . . dum episcopus civitatis Rogerus¹ ante altare infulatus ad celebrandum divina staret, praesentibus canonicis et populo universo valde, . . . tanta subito in aere facta est nubium densitas et opaca² solis obumbratio,³ ita ut vix socium suum quis⁴ in ecclesia videre aut cognoscere valeret.⁵ . . . Ex illa autem nubium collusione f. 192. exivit tanta⁶ chorusatio, ut tota⁷ ecclesia ignea videretur; nec defuit fator . . . intollerabilis, adeo ut . . . omnes extingui permiscerent.⁸ . . .

Rex transfretaturus in Britanniam maximam a viris religiosis extorsit pecuniae quantitatem.⁹ Cives etiam Londonienses . . . ad redemptionem gravissimam sunt compulsi, . . . scilicet ad tertiam partem omnium catalorum suorum.¹⁰ . . . Rex igitur . . . transfretavit¹¹ in Britanniam; . . . et comes Britanniae, . . . cum omnibus nobilibus suis eum reverenter suscipientes,¹² homagia fecerunt eidem, et fidelitatem juraverunt.

Ibid.
p. 215.

Rex inde . . . progrediens¹³ in Pictaviam, . . . obsedit castellum Marebellum, et laudabili Anglorum virtute potenter occupavit.¹⁴ Peace be-
tween the
king of
France and
his barons.
Pacificatus est ei rex Francorum, procurante regina, cum suis magnatibus,¹⁵ unde pars regis Anglorum non mediocriter est enumerata. Deinde rex rediit in Angliam pauper et inglorius.¹⁶ . . . Post recessum regis ex partibus transmarinis, comes Cestriæ et alii milites¹⁷ Angliæ cum eorum exercitu, ne desideres viderentur, fecerunt equitationem per Andegaviam; . . . ceperunt autem castellum Gumer, . . . et novum castrum super Sartam; . . . et Normanniam hostiliter

¹ R. W. does not mention the Bishop's name. Matt. Par. has *scilicet Rogerus, dictus Niger.*

² MS. *oppaca.*

³ R. W. *solaris obnubilatio claritatis.*

⁴ R. W. *socius.*

⁵ R. W. *posset.*

⁶ R. W. adds *fulminis.*

⁷ MS. *totus.*

⁸ R. W. *timerent.*

⁹ This is mentioned by R. W., but in different language.

¹⁰ This is an error of the transcriber. In the texts of Roger of

Wendover and Matthew Paris a semicolon is placed at *compulsi*; and the sentence ends *Judæi etiam tertiam partem rerum suarum omnium vellet nollent persolverunt.*

¹¹ R. W. *applicuit.*

¹² Abridged.

¹³ R. W. *ex Britannia per Andegaviam transiens.*

¹⁴ R. W. *cepit.*

¹⁵ This peace is mentioned, but in a somewhat different way, by R. W.

¹⁶ Matt. Par. mentions this in different language.

¹⁷ R. W. *principes militiae regis.*

A.D. 1230. sunt ingressi, et ceperunt castrum Puntursum, et . . . villam combusserunt, . . . ita quod viderentur plus fecisse rege absente quam praesente.

Anno gratiae MCCXXXI. rex Henricus tenuit curiam suam [apud] Lamehidam. . . . Deinde rex cepit¹ scutagium, scilicet de scuto xl. solidos.² . . . Discordia magna orta est inter regem et archiepiscopum Ricardum Cantuariensem.³ . . . Ricardus, comes Cornubiae, despontavit Ysabellam comitissam Glovernae, . . . et nuptiis vix expletis, frater ejusdem comitissæ, scilicet comes de Penbrok, Willelmus Marescallus, . . . obiit⁴; et apud Novum

Death of archbishop Richard. Templum Londoniae juxta patrem suum est sepultus. . . . Ricardus Roger of archiepiscopus a Roma rediens, obiit.⁵ Eodem anno distracta sunt Wend. iv. blada clericorum Italiorum⁶ . . . per quemdam militem nomine p. 225.

William Wider. Robertum de Twenge, . . . qui se Willelum Wider fecit nominari Ibid. per consensum justitiarii Stephani de Segrave.⁷ pp. 240, 242.

Anno gratiae MCCXXXII. rex Henricus tenuit curiam suam⁸ ad Ibid. Natale apud Wintoniam. . . . In illis diebus rex petiit auxilium p. 232.

A tax of a fortioth. per totam Angliam sibi dari,⁹ . . . tam a laicis quam a clericis: Ibid. tandem quadragesima pars omnium bonorum concessa est¹⁰ regi p. 249. ad solutionem debitorum suorum.⁹ . . . Per idem tempus Hubertus Ibid. de Burgo amovetur de justitiaria sua, cui successit Stephanus de p. 245.

Accusation of Hubert de Burgh. Segrave miles et litteratus.⁹ Rex vero, valde perturbatus contra dictum Hubertum, . . . exegit ab eo instanter rationem de thesauris suis . . . de tempore patris sui et tempore suo; . . . de quintadecima et sexagesima et aliis redditibus, et de multis et variis ratiociniis. . . . Tandem Hubertus multiformaliter accusatus, ita quod de vita periclitaretur, et thesaurus suus distrahitur.⁹ . . . Sed denique rex ad misericordiam flectitur⁹; . . . Ibid. concessit Huberto omnes terras, quas ex dono patris sui vel ex p. 257. emptione¹⁰ possidebat. . . . Eodem anno visitatio facta est per dominum papam super viros religiosos per universum orbem.¹¹

Anno gratiae MCCXXXIII. rex Henricus . . . tenuit curiam suam Ibid. ad Natale apud Wygorniam, ubi . . . de consilio Petri, episcopi p. 263. Wintoniensis, omnes fere naturales curiae sue ministros a suis removit officiis, et Pictavenses extraneos in eorum ministeriis

¹ R. W. *exegit*.

Burgo. R. W. gives this under the following year.

² R. W. *tres marcas*.

⁷ R. W. *fuit*.

³ From the heading.

⁸ MS. *quæ concessa sunt*. In the margin is "auxilium regis."

⁴ R. W. *diem clausit supremum*.

⁹ Abridged.

⁵ Sic MS. R. W. *horrea Romæ norum*.

¹⁰ MS. *tempore suo*.

⁶ This seems to be a mistake for the previous justiciary, Hubert de

¹¹ From the heading in R. W. iv. p. 258.

- Taxster,
p. 175.
Roger of
Wend. iv.
p. 272.
Ibid.
p. 279.
- Ibid.
p. 295.
- Ibid.
p. 299.
Ibid.
p. 298.
- Ibid.
p. 306.
- subrogavit. . . . Eodem anno magister Edmundus de Abendune A.D. 1233. in archiepiscopum Cantuariensem eligitur. . . . Eo tempore Rogerus, Londoniensis episcopus, . . . excommunicavit omnes, qui manus in episcopum Karleolensem injecerant violentas. . . . Eodem anno rex . . . diffidavit Marescallum, . . . et sic jussit contra eum arma movere, et ejus castella obsidere. . . . Eodem anno . . . tonitrua horribilia audita sunt in medio hyemis in triste præsagium.¹ . . . Eodem anno visitatio facta est per Thomam episcopum Norwicensem in episcopatu suo Visitation of Norwich diocese by the bishop.
- Anno gratiæ MCCXXXIII. nota, hic ordinem annorum regni regis Henrici III. mutatum esse, scilicet ut non computetur pro anno tempus regni sui primitivi a festo Apostolorum Symonis et Judæ usque ad Natale. Manner in which the years of the reign of Henry III. are reckoned. Eodem anno salubre consilium datum fuit regi per dominum Edmundum, electum Cantuariensem, et alios episcopos, unde rex dimisit omnes iniquos consiliarios suos, scilicet Petrum Wintoniensem, Petrum de Rivalle,² . . . et Pictavenses omnes, tam de curia sua quam de castrorum præsidiis, expellens remisit in patriam suam, præcipiens ne ultra faciem suam viderent, . . . et revocavit ad obsequium suum naturales homines de regno suo. . . . Conscrutus est Edmundus, Deo dilectus, a Rogero, Londonensi archbishop of Canterbury, sanctus a sancto, in archiepiscopatum Cantuariensem, bury. S. Edmund, dominica qua cantatur *Lætare Ierusalem*, quæ tunc fuit iiiii. nonas Aprilis.³
- Eodem anno Comes Marescallus, antequam nuntii pacifice memorati ad ipsum pervenissent, ignorans cor regis in melius fuisse commutatum, in Hiberniam werram contra regem moturus, transfretaverat. Machinante igitur Galfrido de Marisco, qui primus fugit de prælio, et Marescallum Dominum suum tanquam proditor dereliquit. Et cum conversum⁴ fuisse pondus prælii in ipsum Marescallum, percussus est in secretiori parte corporis sui de quodam anelaz equo enervato. Actum est prælium illud prima die mensis Aprilis; . . . xvi. kalendas Maii obiit.⁵ . . . Omnes proscripti⁶ propter Mares-

¹ Abridged. R. W. says *in principio mensis Novembris*.

² Abridged.

³ This appears before the previous sentence in R. W.

⁴ MS. *conversus*. This account,

though taken partly from Matthew Paris, and the Waverley Annals, differs from them in some respects.

⁵ R. W. in *Domino obdormivit*.

⁶ MS. *proscripti*. R. W. *exulati*.

- A.D. 1234. callum ad pacem regis sunt reversi,¹ . . . et Hubertus de Burgo et omnes exiles alii, procurante Sancto Edmundo archiepiscopo.²
 . . . Rex reddidit Gileberto Marescallo hæreditatem suam. . . .
 Anno gratiae MCCXXXV. Hugo de Welles, Lincolniensis episcopus, Matthew . . . omnium religiosorum malleus obiit, . . . cui successit magister Paris,
 Robertus Grosseteste. . . . Eodem anno imperator Fredericus duxit p. 409.
 Marriage of the Emperor with Isabella, sister of Henry III. His diebus Gregorius Papa Nonus videns decretalium tædiosam Ibid. prolixitatem, sub quodam compendio eas eleganter abbreviatas et p. 417. collectas, sollemniter et attente³ per totius mundi latitudinem legi præcepit et divulgari. Eo tempore Remundus frater de ordine Prædicatorum summam quamdam fecit perutilem. Eodem anno Willelmus filius Ode, prior Norwyci, obiit; cui Symon de Elmliam successit installatus.
- The Jews obtain a privilege of protection from the Pope. Anno gratiae MCCXXXVI. Judæi privilegium a papa protec- Ibid. tionis impetraverunt, ne . . . pro exactione pecuniæ male⁴ p. 410. traerentur. . . .
 Rex Henricus desponsavit Alienoram filiam comitis Provinciae¹ Ibid. xix. kalendas Februarii.⁵ . . . Tempore sub eodem venit rex p. 420. Henricus apud Mertoniam, . . . et ibidem in crastino Sancti Ibid. Vincentii pro salute animæ suæ et emendatione regni sui, spiritu p. 421. ductus justitiæ et pietatis, novas leges constituit, et institutas per regnum suum⁶ jussit observari.
- Marriage of Henry III.

De quibusdam legibus a domino Henrico rege institutis apud Mertoniam.

Laws of Merton. Primo de viduis, quæ post mortem maritorum⁷ suorum expelluntur de dote sua, vel dotem suam habere non possunt, et quærimoniā⁸ suam sine placito, videlicet, quod quicumque deforciaverit eis dotem suam de tenementis, de quibus mariti⁹ earum obierunt seisisi, et ipsæ vidue postea per placitum dotem suam recuperarient, et ipsi de injusto forciamento convicti furcint; reddent

¹ From the heading.

² Abridged.

³ M. P. authentice.

⁴ M. P. turpiter. This belongs to the previous year.

⁵ i. e. Jan. 14, and so the Waverley Annals, "in crastino S. Iuliarii." Matt. Par., Matt. of West., Wikes, and Capgrave say that the marriage took place "die SS. Fa-

biani et Sebastiani," i. e. Jan. 20. Taxster gives id. Jan. (i. e. Jan. 13) for the date of the betrothal, and xiii. kal. Feb. (i. e. Jan. 20) for their coronation.

⁶ M. P. inserts *inviolabiliter*.

⁷ M. P. *virorum*.

⁸ M. P. *quarantenam*.

⁹ M. P. *viri*.

Matthew
Paris,
p. 422.

eisdem viduis danna sua, scilicet ad valorem totius [dotis] illas A.D. 1236. contingentis¹ a tempore mortis maritorum² suorum, usque ad diem quo ipsæ per judicium seisinam recuperaverint, et nihilominus ipsi deforciatores sint in misericordia regis. Item, omnes viduæ de cætero legare possunt omnia blada sua in terra, tam de dotibus suis, quam de aliis terris et tenementis suis; salvis servitiis dominorum, quæ debentur [de] dotibus et aliis tenementis. Item, si quis fuerit disseysitus de libero tenemento suo, et coram justitiariis seisinam recuperaverit per assisam novæ disseisinæ vel recognitionem eorum, qui disseisinam fecerunt, et disseisitus seisinam suam per vicecomitem habuerit, et si idem disseisitores post iter justitia- f. 193.
riorum vel infra iter³ disseisaverint et inde convicti fuerint, capiantur, et prona domini regis detineantur, quoisque ad⁴ dominum regem vel per redemptionem vel alio modo deliberentur. Et hæc est forma, qualiter tales convinci debeant; videlicet, cum conquerentes ad curiam venerint, habeant breve domini regis vicecomiti directum, in quo contineatur eorum narratio de disseisina facta super disseisinam; et ideo mandetur vicecomiti, quod, assortis custodibus placitorum coronæ et aliis legalibus militibus, in propria persona sua accedat⁵ ad tenementum illud vel pasturam, de quibus facta fuit querela, et coram eis per primos juratores, et per alias vicinos, et alias legales homines, diligentem faciant inde inquisitionem; et si ipsum disseisitum invenerint, ut dictum est, tunc fieri secundum prædictam provisionem; sin autem, tunc sint conquerentes in misericordia domini regis, et alius quietus recedat. Eodem modo fiat de illis qui seisinam recuperaverint per assisam mortis antecessoris. Eodem modo fiat de omnibus tenementis recuperatis per juratas in curia domini regis. Item⁶ multi magnates Angliae feofaverunt milites et liberos tenentes suos de parvis tenementis in maneriis suis. Conquesti sunt quod commodum suum facere non possunt de residuo maneriorum suorum, sicut de vastis boscis et pasturis, sicut episcopi feofati⁷ sufficientem possent habere pasturam, prout pertinetur⁸ ad tenementa sua. Ita provisum est, et concessum, quod hujusmodi feofati a quibuscumque de cætero asseisinam novæ disseisinæ deferant, si coram justitiariis recognoverunt, quod sufficientem pasturam habeant, quantum pertinet ad tenementum suum et liberum ingressum et egressum de tenementis suis, usque

¹ MS. *contingentibus*.

² M. P. *virorum*.

³ M. P. *iterum eos*. In the previous line, MS. *eidem*.

⁴ M. P. *per*.

⁵ MS. *accendant*.

⁶ M. P. inserts *quid*.

⁷ M. P. *ipsi feofati*.

⁸ M. P. *pertineret*.

A.D. 1236. ad pasturam illam, inde sint contenti; et illi de quibus tales contenti fuerant, quieti sint de eo quod commodum suum de terris Paris, vastis et boscis et pasturis suis fecerint. Si autem dixerint quod sufficientem non habuerint pasturam, vel sufficientem ingressum vel egressum, tunc inquiratur veritas per assisam. Et si per assisam recognitum fuerit, quod in aliquo impedimento ingressum vel egressum, vel quod non habeant sufficientem pasturam, sicut prædictum est; tunc recipiet seisinam suam per visum juratorum, ita quod per discretionem et sacramentum ipsorum, conquerentes habeant sufficientem pasturam, et ingressum et egressum sufficientem in forma prædicta; et disseisatores sint in misericordia,¹ et damna reddant, sicut ante istam provisionem reddi solebat. Si autem recognitum fuerit per assisam, quod conquerentes habeant sufficientem pasturam cum libero ingressu et egressu, sicut prædictum est; tunc licite faciant alii commodum suum de residuo et recedant quieti. Item concessit dominus rex ex consensu magnatum, quod de cætero non currant usuræ contra minorem a tempore mortis antecessoris sui, cuius hæres ipse fuerit, usque ad legitimam ætatem suam; et propter hoc non remaneat solutio debiti principalis.

Death of Thomas de Blumvile, episcopus Norwicensis, obiit. Taxster, Tempore sub eodem Symon prior Norwyci electus est p. 176. in episcopum ejusdem ecclesiæ.

Anno gratiae MCCXXXVII. . . . rex Henricus tenuit curiam suam Matthew ad Natale apud Wigorniam.² . . . Tempore sub eodem rex tenuit Paris, concilium apud Londoniam, ubi exigebat ab universis clericis et laicis tricesimam partem omnium rerum mobilium, quæ concessa est ei³; ea conditione tamen ut concederet et confirmaret libertates magnæ cartæ, quas sereno vultu et animo libenti concessit.⁴ . . . Et quia videbatur ei non penitus immunis esse a sententia, quam tulerat Stephanus archiepiscopus et omnes episcopi Angliæ, in omnes dictæ cartæ violatores: . . . fecit etiam tunc in publico innovare sententiam⁵ per beatum Eadmundum Cantuariensem archiepiscopum, et alias episcopos in omnes dictæ⁶ cartæ contradictores et violatores; . . . unde factum est, ut omnium corda . . . ex hoc facto inclinaret plenius.⁶ Sed heu! heu! hæc frustratorie fiebat, quæ cum totiens essent concessæ et redemptæ, nunquam ut debuerunt, (proth dolor) observabantur.

¹ M. P. adds *regis.*

⁴ M. P. adds *prætaxatam.*

² M. P. *Wintoniam.*

⁵ M. P. *ejusdem.*

³ Abridged. MS. has "auxiliū" in the margin, and opposite the next sentence "sententia."

⁶ M. P. *sibi mirabiliter in verbo illo conciliavit.*

- Matthew
Paris.
p. 440.
Ibid.
p. 446.
Ibid.
p. 452.
Ibid.
p. 465.
- Eodem anno . . . magister Otto . . . venit legatus in Angliam A.D. 1237. ad petitionem¹ regis Henrici, . . . convocavitque omnes prælatos Arrival of Angliæ,² scilicet archiepiscopos, episcopos, abbates, priores, tam the legate sub conventus sui vel capituli, quam suo nomine, litteras procuratorias deferentes, ut quicquid in concilio statueret legatus, utrobius ratum haberetur. . . . In hoc concilio privavit omnes Council at illos beneficiis suis ecclesiasticis, qui successerunt patribus suis London. immediate.³ . . . Eo anno Græci a subjectione Romanæ ecclesiæ . . . recesserunt. Tempore sub eodem archiepiscopus Beatus Edmundus, multis lacessatus injuriis, transfretavit, . . . goes to volens a summo pontifice recipere consolationem, et Rome. de quibusdam dubiis casibus certificationem.
- Anno gratiæ MCCXXXVIII. . . . Symon de Monteforti desponsavit Marriage . . . sororem regis Angliæ. . . . Eodem anno Isabella im- of Sy- peratrix genuit filium imperatori, quem vocavit Hen- mon de Edmundum. Tempore sub eodem magna discordia orta est inter legatum et scolares Oxoniæ apud Oxoniæ.⁵ . . . Per idem tempus Symon de Monteforti rediit de curia Romana, obtento desiderio suo, de uxore sua retinenda. Eo Return of anno revertitur sanctus Edmundus a curia Romana; the arch- venit in Angliam depauperatus, tristis, et inglorius. bishop. . . . Tempore sub eodem Otto legatus omnes abbates Nigri ordinis de Anglia auctoritate papali citavit, ut coram eo apparerent in octavis⁶ Sancti Martini Londoniæ, de statutis, quæ dominus papa . . . ordinavit studiose de ordine monastico reformando. . . . Eodem anno . . . natus est Symoni de Monteforti filius . . . ex uxore sua Alienora, et vocatus est Henricus.
- Anno gratiæ MCCXXXIX. . . . rex Henricus fuit⁷ ad Natale apud Wintoniam. . . . Sub eisdem diebus cassatus est Synon⁸ prior Norwicensis ejusdem domus electus. . . . Eo anno electus est William de Wilhelmus de Ragele ad episcopatum Norwycensem.³ . . . Eo Ragele, anno natus est regi filius suus primogenitus, . . . et vocatus Edwardus.³ . . .
- Anno gratiæ MCCXL. legatus . . . exigebat instantissime⁹ ex parte domini pape quintam partem omnium bonorum ab omnibus

¹ M. P. *per mandatum.*

² M. P. *misiit igitur literas suas* ut vocuti omnes Anglia pralati scilicet, &c. In the next line, MS. *quam* for *vel*.

³ Abridged.

⁴ This fact is stated by M. P., p. 466, but in very different words; he gives the letter written by the

Emperor on the occasion, but does not mention the son's name.

⁵ From the heading in M. P., p. 469.

⁶ M. P. *ecclesia.*

⁷ M. P. *tenuit idem dominus . . . curiam suam.*

⁸ This name is given by Matt. of West. p. 300.

⁹ M. P. *instanter.*

A.D. 1240. prælatis Angliæ; . . . sed episcopi responderunt, quod nullo modo tam importabile onus, quod universalem tangebat ecclesiam, sine prolixioris consilii deliberatione¹ subirent. Et datus est eis dies² et locus super hoc mandato deliberandi.³ . . . Eodem anno Matthew exulatur Beatus Edmundus archiepiscopus Cantuariensis.⁴ . . . Paris, Eodem anno Petrus Rufus clanculo intrans religiosorum capitula, exegit ex parte domini papæ pecuniam cum silentio sub tali modo, ne quis revelaret mysterium illud sub poena excommunicationis per medium annum.⁵ . . . Eodem anno comes Ricardus et alii multi cruce-signati profecti sunt in Terram Sanctam, et prospere ibidem applicantur.⁶ Ibid. . . . Eodem anno Beatus Edmundus Cantuariensis archiepiscopus xvi. kalendas Decembris migravit ad Dominum.⁶ . . . Eodem anno delata est corona Christi spinca in Franciam.⁶ . . . Anno gratiae MCCXLI. legatus a domino [Papa] irrefragabiliter Ibid. revocatus de legatione, . . . iter arripit transalpinum, . . . p. 549. cum jam moram in Anglia pertransisset triennalem. . . . Eodem Ibid. anno monachi Cantuariensis ecclesiæ, obtento a domino papa abso-lutionis beneficio ex sententia, qua ligaverat eundem conventum archiepiscopus Beatus Edmundus, Bonefacium, natione Provinciale, ortu generosum, in patrem et pastorem sibi elegerunt.⁶ . . . Eodem anno monachi Wintonienses in multis oppressionibus constituti, Willelmum de Ragele, Norwycensem episcopum, in episcopum Wintoniensem postularunt.⁶ . . . Eodem anno capti sunt Ibid. ex præcepto Friderici imperatoris in mari multi prælati versus concilium venientes, inter quos erat Otto qui aliquando legatus fuerat in Anglia.⁷ Eodem anno orta discordia inter episcopum Ibid. Lincolnensem, Robertum, et capitulum suum.⁸ Tandem post multas hinc inde deceptiones, post paucos annos obtinuit episcopus quod optavit. Eodem anno orta est discordia Ibid. magna et ira inter regem Henricum et Willelmum de Ragele p. 573. quondam episcopum Norwycensem,⁹ eo quod postulationi de se factæ non¹⁰ consensit in episcopatum, scilicet Wintoniensem. . . . Gregorius papa ix. obiit.⁶ . . . Eodem anno Fulco Basset Ibid. eligitur in episcopum Londoniensem.⁸ . . . p. 576.

¹ M. P. *prolixi consilii diligentia.*

² M. P. adds *remotior.*

³ M. P. *magno mandato deliberationis.*

⁴ From the heading in M. P.

⁵ Matt. Par., p. 533, gives a much fuller account of this, and in different words for the most part.

⁶ Abridged.

⁷ From the headings in M. P. and Taxster, p. 178.

⁸ From the heading.

⁹ M. P. *rex continuans conceptam iracundiam aggravavit adversus e. N.*

¹⁰ A careless error of the copyist, as he contradicts himself immediately below.

Matthew Paris, p. 579.
Ibid. p. 596.

Anno gratiæ MCCXLII. comiti Ricardo applicanti kalendas A.D. 1242. Februarii occurrit rex gaudenter.¹ . . . Et rex Henricus transfretavit in Pietaviam.¹ . . . Eodem anno in vigilia Sancti Edmundi tonitruus hyemalis factus est magnus, . . . et inundationes maximæ fuerunt, adeo ut Thamensis fluvius solitos fines . . . transgrediens,² . . . ita ut in magna aula Westmonasterii cymbæ natare poterant.³ . . . Eodem anno Robertus, Lincolniensis episcopus, . . . transtulit *Testamenta xii. prophetarum* de Græco . . . in Latinum. . . .

Ibid. p. 604.

Anno gratiæ MCCXLIII. rex Henricus rediit a Wasconia in Confirmation of the Angliam.³ . . . Eodem anno confirmantur a papa Bonifacius in archiepiscopum Cantuaricensem, et Willelmus de Ragele quondam archbishop of Canterbury Norwicensis episcopus in episcopum Wintoniensem, invito rege.⁴ . . . Eodem anno comes Ricardus despontavit . . . Senchiam bishop of sororem reginæ Angliae, in die Sancti Clementis, apud Westmonasterium cum honore maximo. . . .

Ibid. p. 613.

Anno gratiæ MCCXLIV. dominus papa Innocentius misit in Angliam magistrum Martinum . . . ad colligendam pecuniam in auxilium domini papæ, quod dominus rex benigne concessit.⁵

Ibid. p. 638.

Eo tempore rex, saniori usus consilio, episcopum Wintoniensem Willelnum a partibus transmarinis revocavit, gratiam suam et ablatorum restitutionem . . . pollicendo. . . . Eodem anno con-venerant apud Londoniam, regia summonitione convocati, omnes relative to a Discussion magnates Angliae,⁶ archiepiscopi, episcopi, comites, barones, abbates, subsidy. et priores. In quo concilio petuit dominus rex ore proprio, . . . auxilium sibi fieri pecuniare. . . . Et responsum fuit, quod . . . quia carta libertatum, quam dominus rex olim concesserat, pro cuius conservatione edictum⁷ juraverat, . . . nondum extitit observata, et auxilia totiens concessa et soluta domino regi, ad nullum profectum . . . pervenera[n]t.⁸ Postulabant instanter sibi fieri certum regni justiciarum, per quem status regni solidaretur ut solebat; quia per defectum cancellarii brevia contra justitiam fuerunt concessa. . . . Promisit autem rex humiliter, haec et alia se per eorum considerationem benigne⁹ emendaturum. Datus

¹ From the heading.

² MS. has *Nota mirum* in the margin.

³ Abridged.

⁴ Abridged; M.P. mentioning the confirmation of the Bishop of Winchester before that of the Archbishop.

⁵ M. P. gives a full account of this, and calls Martin "novum pecuniae extortorem."

⁶ M. P. *magnates totius regni*. In the margin MS. has *auxilium*.

⁷ M. P. has for this word *Arch. Cant. Edmundus*. In the next line, MS. *auxilio* for *auxilia*.

⁸ M. P. *Petitum fuit . . . justitiarius et cancellarius fierent*, preceded by the sentence *per defectum cancellarii, &c.* MS. *certus . . . justitiarius*.

⁹ For this M. P. has *quaæ ex eorum parte audierat*.

A.D. 1244. gitur dies¹ fuit in tres septimanas, . . . ut interim rex excessus suos corrigeret, et magnates ejus voluntati obtemperare[n]t. . . . Interim misit dominus Fridericus imperator nuncium suum regi Angliae et barnagio, magistrum Walterum de Oca, litteras imperiales deferentem, quarum summa talis est; “Supplicamus, admonemus, “prohibemus, ne in damnum nostrum et vestrum “aliquid papæ contribuatis.” . . . Sub eisdem diebus ap- Matthew plieuit³ comes Flandriæ Thomas cum centum militibus et Paris, cc. servientibus in succursum⁴ regis Angliæ, Scotiam expugnare proponens.⁵ . . . Rex vero eum exercitu suo copioso versus Scotiam⁶ proficisciatur. . . . Eodem anno magister Walterus de Suthfeld eligitur ad episcopum Norwicensem.⁷ . . . Et Bonefacius electus Cantuariensis consecratur.⁸ . . .

W. de
Suthfeld,
bishop of
Norwich.

Anno gratiæ MCCXLV. die Sancti Marcelli, peperit Alienora regina Ibid. filium, . . . quem vocavit Edmundum. . . . Tempore sub eodem p. 654. dominus papa fecit excommunicari Fredericum imperatorem per totam Franciam et Angliam. . . . Eodem anno . . . manda- Ibid. tum⁹ domini papæ venit in Angliam, de convocando concilium p. 656. generale apud Lugdunum. . . . Fulco, filius Warini, ex parte Ibid. totius regni cito consentiente, sed tacite, mittitur ad magis- p. 659. trum Martini . . . apud Novum Templum Londoniæ, qui toro oculo¹⁰ eum respiciens, sic ipsum est affatus “Fuge” statim, exi “ab Anglia.” Cui Martinus “Quis mihi hoc mandat? an “tu ex te ipso hoc habes?” Cui Fulco; “Hoc tibi mandant “per me multitudo armatorum, quæ nuper apud Londoniam “apparuit universitat¹¹; et si sano credis consilio, ne moreris “usque in diem tertium, ne tu et omnes tui in frusta¹³ con- “cidaris.” . . . Fugit namque Martinus ad regem¹¹; . . . humili ac tremula voce dixit, “Peto, domine, . . . ob amorem Dei et “domini papæ reverentiam, liberum exitum . . . ab hac terra et “. . . conductum.” Assignatum est ei, rege miserante,

¹ M. P. *terminus*.

² This is mentioned by M. P., p. 642, but in different words.

³ M. P. adds *apud Doveram*.

⁴ M. P. *adjutorium*.

⁵ M. P. *proponentis*.

⁶ M. P. *Novum Castrum*.

⁷ This, which is abridged, comes before the previous sentence in M. P., who mentions his joining the Earl of Flanders at St. Albans'.

⁸ This is referred by M. P., p. 661, and Taxster, to the following year. This and the last sentence are repeated in rubrick in the margin.

⁹ M. P. *venerunt nuncii*.

¹⁰ M. P. *vultu*.

¹¹ M. P. *recedens*.

¹² M. P. *armatorum, qui nuper apud Lutonem et Dunestapliam appaserunt, universitas*.

¹³ MS. *frustra*.

¹⁴ Abridged.

conductum usque ad Doveram, dominus Robertus Moris- A.D. 1245.
 eus et marescallus hospicii regis, de sub cuius protectione magister
 Martinus protectus usque ad Doveram indemnus pervenit.¹ . . .
 In concilio generali Lugdunensi imperator Fredericus ignominiose
 depositus est.¹ . . . In eodem concilio contradictum est The Papal
 domino papæ de tributo Angliae, quo involvit eam rex tribute
 Johannes tempore belli et odii inter ipsum et nobiles granted by
 regni Angliae, cui obligationi non consensit universitas John.
 regni; immo Stephanus Cantuariensis archiepiscopus
 contradixit.² Eodem anno dominus rex firmavit Cas-
 tellum de Gannoc, quod Wallensibus est quasi spina in
 oculis. Eodem anno consecratus est Walterus de Suthfeld
 in episcopum Norwycensem.

Taxster,
 p. 180.

Matthew
 Paris,
 p. 691.
 Ibid.
 p. 693.
 Ibid.
 p. 692.

Ibid.
 p. 696.

Anno gratiæ MCCXLVI. . . . rex Henricus fuit ad Natale apud The city-
 Londoniam. . . . Cives Londoniæ . . . compelluntur . . . dare zens of
 domino regi mille marcas argenti.¹ . . . Per idem tempus Bonefacius London
 Cantuariensis archiepiscopus impetravit a domino papa Innocentio taxed.
 litteras sub tali forma:³ “Innocentius, etc. venerabilibus fratribus Exactions
 “episcopis, dilectis filiis abbatibus, prioribus, archidiaconis, de Pope.
 “canis, presbyteris,⁴ et aliis ecclesiarum prælatis, etc. . . . infra.⁵
 “Damus venerabili fratri nostro Herefordensi episcopo . . .
 “in mandatis, ut ipse per septennium et non ultra, omnium
 “beneficiorum ecclesiasticorum, quæ deinceps in cuncta⁶ dio-
 “cesi et provincia Cantuariensi vacabunt, primi anni proventus
 “[habeat], usque ad x. milia marcarum summam.” In hujus
 mandati principio, quia novum fuit et grave, omnes
 Angliæ prælati et clerici obstupuerunt supra quod dici
 potest. Eodem anno medio quadragesimæ, . . . dieta regio convo-
 cata, convenit ad parliamentum regni totalis nobilitas, tam præ-
 latorum . . . quam militum. . . . Angebat enim eos gravamen
 intollerabile, a curia Romana incessanter illis irrogatum.⁷ . . .
 Provisum est ergo in eodem parlimendo, ut adhuc
 scriberetur domino papæ efficaciter, ut ab oppressioni-
 bus cessaret consuetis. Scripsit etiam ipse rex, scripserunt

¹ Abridged.

² This seems to be taken from M. P., p. 681, but the language is entirely different; so also the next clause.

³ This, which in M. P. comes be-

fore the previous clause, is partly from the heading.

⁴ M. P. *capellanis*.

⁵ A short extract of this only is given by the compiler.

⁶ M. P. *civitate*.

⁷ M. P. *illatum*.

A.D. 1246. archiepiscopi, scripserunt per se episcopi, scripserunt abbates et Matt. of Resistance priores, scripserunt comites et barones, . . . ita ut omnium West. scripta corda ferina poterant emollire. . . . Scriptum est simili p. 328. of the English clergy to the Pope. modo cardinalibus, sed omnes litus arabant.¹ . . . Sub Matthew ipsorum dierum curriculo, dominus rex litteras suas misit prohibi- Paris, torias prælatis Angliæ, ne domino papæ tallagium contribuerent. . . . p. 707.

Dominus vero papa haec omnia contempnens, scripsit in contrarium ut sibi scilicet contributio indistanter solveretur, unde angustiae undique prælatos circumde- derunt, et impositum regi silentium, in quo confide- bant ne mutiret. Dominus papa ex præteritis sumens audaciam, Ibid. . . . solito imperiosius prælatis Angliæ demandavit, ut in Anglia p. 716. omnes beneficiati in suis beneficiis residentiam facientes, tertiam partem omnium bonorum suorum domino papæ per triennium² conferrent; non facientes residentiam, dimidiā partem; multis adjectis dirissimis ac durissimis conditionibus, prædictum man- datum coartantibus.³ . . . Beatus Edmundus Cantuariensis archi- Ibid. episcopus canonizatur.⁴ . . . Eodem anno . . . concessa est mares- Ibid. calcia comiti Rogero Bigod. . . . Ibid. p. 705.

f. 195. Canoniza- tion of archbishop Edmund. Anno gratiæ MCCXLVII. . . . factus est per diversa loca in Anglia . . . terræmotus. Ibid. p. 723.

Venerunt in Angliam tres fratres regis uterini,⁴ . . . scilicet Ibid. Wido de Liseni, . . . Willelmus de Walencia, . . . et Athelmarus p. 731. clericus. . . . Eodem anno multi nobiles de Anglia cruce signantur,⁴ scilicet episcopus Wygorniæ, Willelmus de Longa Spada, Galfridus de Luci . . . cum aliis multis. . . . Eo anno . . . translatus est beatus Eadmundus Cantuariensis archiepiscopus et confessor . . . vii. idus Julii, quo die translatum est corpus Beati Wlstani episopi et confessoris. . . . Eodem anno nova moneta fabricata est.⁵ . . . Tempore sub eodem sanguis Christi allatus est, et datus ecclesie Westmonasterij in die Sancti Edwardi ab Henrico III. Ibid. rege.⁵ . . . Eo anno, die apostolorum Symonis et Judæ, reddit Ibid. comes Ricardus de partibus transmarinis. . . . Ibid. p. 739.

The king demands a subsidy. Anno gratiæ MCCXLVIII. . . . rex Henricus fuit ad Natale apud Ibid. Wintoniam. . . . Eo tempore multi nobiles cruce signantur.⁴ . . . p. 742. Eodem anno, in festo⁶ Sancti Johannis Baptistæ, convenit Lon- Ibid. p. 743.

¹ The letters are all given in M. P.

³ M. P. *restringentibus*; and so Matt. of West.

² per triennium is taken from Matt. of West., p. 329; M. P. omitting it.

⁴ From the heading.

⁵ Abridged.

⁶ M. P. *in octavis videlicet Purificationis*.

- Matthew doniæ totius Angliæ cum multis incommodis edicto regio¹ A.D. 1248.
Paris, nobilitas. . . . Tandem dominus rex postulavit² auxilium Progress
p. 748. pecuniare ad jura regni sui . . . requirenda; . . . sed omnes of the
quasi uno spiritu contradicebant.³ . . . Soluto igitur . . . Crusades.
concilio, unusquisque . . . ad propria tristis remeavit.
Et tunc præcepit rex vendi thesaurum suum, vasa scilicet
concupiscibilia, operæ pretiosa et deaurata, tantummodo pro
pondere materia;⁴ . . . Eodem anno passa est . . . luna
eclipsim.⁵ . . . Rex Francorum cruce signatus, . . . profectus
est versus Terram Sanctam.⁶ . . .
- Ibid. Anno gratia MCCLXIX. . . . Symon comes Leycestriæ venit de⁵
p. 757. partibus Wasconiæ, narrans regi de Wasconia et de aliis domini
regis proditoribus.² . . . Dominus rex a civibus Londoniæ, non
obstantibus libertatibus, duo milia librarum persolvenda exegit.²
Ibid. . . . Eo anno orta est discordia magna inter scolares et Riots at
p. 764. burgenses Cantebrigiae. . . . Eodem anno rex Francorum in Cambridge.
Cyro hyemans magnam penuriam⁶ patiebatur; . . . sed cum
Fredericus quondam imperator hoc audisset, eidem
uberiora in frumento, vino, carne, ficubus, amigdalisi,
et aliis victualium generibus transmisit.⁷ . . . Comes
Ibid. Leycestriæ Symon inimicos domini regis in Wasconia viriliter
p. 767. expugnavit,⁸ multos ex eis capiens, multos eorum cogens
ad regis dicti redire fidelitatem. . . . Eodem anno capit⁹ Ensius of
Ensius filius Frederici imperatoris . . . a Bononiensibus. Ensius by
the Bo-
lognese.
Ibid. . . . Circa idem tempus Bonefacius archiepiscopus
p. 768. Cantuariensis rediit a curia Romana, magna siquidem
armatus potestate visitandi, scilicet ordinem monasti-
cum et præcipuo monasteria exempta. Eodem anno monasteries
abbates Nigri ordinis, malentes visitari per se quam per
alium visitatorem, . . . convenerunt apud Beremundeseie,
die Sancti Kalixti; super reformatione ordinis Sancti
Benedicti diligenter tractatum habuerunt. . . . Visitation
of the
by arch-
bishop
Boniface.
- Ibid. Anno gratia MCCL. . . . rex Henricus fuit apud Wintoniam ad
p. 772. Natale. . . . Tempore sub eodem dominus rex Anglorum cruce

¹ M. P. adds *convocata*.² Abridged.³ This in M. P. comes before the previous sentence.⁴ M. P. *iter arripuit Hierosolymitanum.*⁵ M. P. *rediit a.*⁶ M. P. *magnam cibariorum in- opiam*; but this is abridged.⁷ M. P. has *similiter et Fredericus . . . maximum eidem victualium diversorum transmisit adminiculum.*⁸ M. P. *expugnaturus.*

A.D. 1250. signatur, et multi nobiles cum eo.¹ . . . Eodem anno Guasto de Bardo, proditor regis, convictus et captus est per Symonem comitem Leicestriæ, et domino regi præsentatus.² Sed cito post precibus amicorum in pace est dimissus, . . . honoratus et ditatus. Eodem anno monachi Pontiniacenses Matthew . . . ausu temerario brachium corporis beati Edmundi archi- Paris,
episcopi et confessoris abscederunt. . . . Archiepiscopus p. 778.
Bonefacius Cantuariensis venit Londoniam visitationem facturus.³ Ibid.
Cum autem ad ecclesiam Sancti Pauli visitaturus non admit- p. 780.
teretur, excommunicavit decanum cum quibusdam personis
dignioribus.⁴ . . . Similiter ad ecclesiam canonicorum Sanctæ
Trinitatis. Inde Sanctum Bartholomæum; nec hic nec ibi
admissus ipsos excommunicavit.⁵ . . . Eodem anno commissum
est sigillum regni magistro Willelmo de Kirkenni.⁶ . . . Eodem Ibid.
anno, die Sancti Kenelmi, . . . comite Ricardo existente Londonie, p. 789.
f. 195 b.

Defeat of the Crusaders.

Capture of S. Louis.

et litterarum bajulus tetricarum, hujus sententiae tenorem con-
tinuum; . . . videlicet totus exercitus Templariorum, Hospita-
liorum Theutonicorum, et fratrum Sancti Lazari confusus, crucis
hostibus triumphantibus devictus occubuit. Dominus Wille-
lmus de Longa Spada in bello peremptus est. Sed et Dominus
rex Francorum, quod nunquam antea advenerat, a Saracenis
captus est; unde tota Francia, immo etiam tota Christianitas,
induit dolorem, et cum diffidentia confusionem. Cujus infortunii
causa, comes Atrahensis Robertus, superbus et infelix frater dicti
regis, fuisse perhibetur, qui de prælio fugiens in fluvio vili
submersus perit.⁷ . . .

Eo anno . . . Willelmus de Ragele episcopus Wintoniensis Ibid.
apud Turonem obiit. . . . Eo tempore monachi Wintonienses coacti p. 800.
sunt postulare Athelmarum, fratrem regis, in episcopum et
pastorem, licet ætate tenerum et scientia erudiendum.⁸ . . . Rex
illico nuncios sollemnes ad curiam Romanam destinavit, ut idem
Ethelmarus frater suus confirmaretur.⁸ . . . Eo anno Fredericus

¹ Abridged; chiefly from the heading, p. 774.

² Abridged.

³ M. P. *visitaturus episcopum* . . .

⁴ M. P. has only *et alios*. The previous portion of the sentence is abridged.

⁵ Abridged, and the order changed.

⁶ From the heading.

⁷ This is a brief summary of M. P.'s very full account.

⁸ Abridged; partly from the heading.

imperator obiit in Apulia. Rex Angliae Henricus III. A.D. 1250.
crucesignatus prohibuit passagium.

Matthew
Paris,
p. 811.

Ibid.
p. 836.

Ibid.
p. 833.

Ibid.
p. 844.

Ibid.
p. 848.

Ibid.
p. 852.

Anno gratiae MCCLI. Henricus de Batonia, . . . justitiarius et specialis domini regis consiliarius, diffamatus, . . . graviter accusatur erga regem,¹ ita ut de vita periclitaretur. . . . Eodem anno Isabella, comitissa de Arundel, . . . fundavit unam domum de sanctimonialibus . . . apud Marham, et post ibi constituit sanctimoniales ultramarinas. Eo anno . . . archiepiscopus Burdegalensis et alii magnates Wasconiae veniunt Accusa-Londoniam, accusantes constanter comitem Leicestriæ Symonem,² quibus omnibus comes eleganter seipsum purgans, et Symon de alias de proditione manifesta increpans, Wasconienses ditat muneribus impregnableibus, et ipsi fidelitatem infideles faciunt Edwardo regis primogenito, ut et ipsi munera valeant reportare.

Anno gratiae MCCLI. ad pascha fecit dominus rex convocari The king Londoniæ omnes magnates Angliae crucesignatorum, ut infra determines quindenam paschæ ibidem convenienter; [et] super negotio Sanctæ to go to the Terraæ, cuius honor enormiter vacillare videbatur, diligenter contrectarent. . . . Tandem rex passagium suum juravit a die Sancti Johannis Baptiste in sequens triennium, nisi morte vel gravi infirmitate, vel alia causa rationabili impediretur. . . . Adhuc parlamento non terminato, . . . rex inexorabilis factus est omni petenti; breves inducias debitoribus suis [non] concessit, sed et suos naturales homines immisericorditer coartans, sine alicujus discretionis consideratione, . . . factus est hinc avidus et alienigenarum amator, et Anglorum depauperator.³ . . .

Illis diebus comes Leycestriæ Symon per præceptum domini regis reddit Wasconiam.¹ . . . Ardens enim . . . et totus accensus erat ad suæ ultiōnem diffamationis. . . . Eodem anno confertur Wasconia Edwardo primogenito regis.³ . . . Quod cum comes Ricardus cognovisset, iratus valde . . . incontinenti tam mente quam corpore, a curia recessit. . . .

Eodem anno in die Sancti Lamberti . . . dedicata est magnifice Dedicatio ac nimis sollemniter ecclesia cathedralis Elyensis. . . . of Ely

Eo tempore dominus rex extorsit viginti marcas auri . . . a cathedral, Londoniensibus. . . . Eodem anno rex ad festum Sancti Ed-wardii, . . . ne viderentur magnates, qui illuc venerant, inaniter fuisse convocati, districte tractatum suscitavit, quid agendum Sept. 17.

¹ Abridged.

² M. P. insatiabilis, inde prodigus regni dilapidator.

³ From the heading.

A.D. 1252. de terra sua Wasconiæ, quam comes Leicestriæ videbatur non Matthew
The king mediocriter in magnum ipsius damnum perturbasse. . . . Et Paris,
demands a dum super his inter omnes anceps penderet sententia, rex in p. 852.
subsidy.

f. 196.

Affairs of Gascony.

The citizens of Winchester heavily taxed.

calce sermonis, auxilium pecuniare ac militare redivivo spiritu instantissime flagitavit sibi peregr[in]aturo impendi, ac pro salute¹ Christo militaturo. Ad hæc communiter responderunt, quod eorum responsio a prælatorum responsione pendebat, nec voluerunt ab assertione discrepantes sequestrari. . . . Et sic magna objurgantes indignatione, . . . ad propria remearunt. . . . Convocatis denuo dominus rex optimatibus suis, qui prout tactum² est, suo impetu primo restiterunt, convenit eos de negotio Wasconiæ, quid agendum. Cui magnates responderunt “Si comes Leicestriæ Symon regi rebelles edomare studuerit, “non mirandum nec dolendum; maxime cum ipsi Wasconienses “infames sunt, ideo quod dominum suum ad ipsos confidenter “confugientem prodiderunt,³ et multiformiter depauperarunt; unde “inglorius et pauper, non sine Anglorum damno et obprobrio, “remeasti. . . . Restant etiam tres anni et dimidium, quod “ipse comes secundum tuam cartam, terræ ipsius custodiam “obtineat.” . . . Verum non placuit domino regi, quod ipsi sic comitem excusantes,⁴ ipsum sic justificaverunt; proposuit enim durius egisse cum eo, ut proditor judicaretur exhaeredatus. . . . Solutum est igitur concilium, rege hinc inde, tam contra magnates, quam contra prælatos, ira succensus vehementi. . . .

Anno gratiæ MCCLIII. . . . rex fuit ad Natale Domini apud Ibid. Wintoniam. . . . Regi itaque pransuro festo Natalis memorati, p. 860. cives Wintonienses miserunt nobilissimum exemnum in esculentis et poculentis domino regi, quod potuit intuentes in admirationem commovere. Rex autem pro gratiarum actionibus, ipsos ad ducentas marcas in brevi persolvendas obligavit. . . . Et Natalis sollemnitatem in lugubrem eis convertit lamentationem. . . . Rex . . . a civibus Londoniæ ad mille marcarum contributionem vellent nollent coegit,⁵ computatis tamen, sed vix, xx^{ti} marcis⁶ auri, quas ad Natale proxima preterita sibi compulit numerare. Diebus illis perlocutum est matrimonium inter Matthew Edwardum filium regis Anglie et sororem regis Castellæ.⁷ of West.

Tempore sub eodem convenerunt Londoniæ ex præcepto regis p. 355. omnes archiepiscopi, episcopi, prælati, comites, et barones, et

¹ M. P. adds *communi*.² M. P. *prætactum*.³ M. P. *perdiderunt*,⁴ MS. *acusantes*.⁵ M. P. *sunt compulsi*.⁶ MS. *marcas*.⁷ M. W. *de matrimonio inter ipsum et regem Hispaniæ contruhendo*.

- Matthew Paris, p. 865. alii magnates Angliae; ubi dominus rex concedi sibi postulavit A.D. 1253. decimam per triennium, quae concessa est in Terræ Sanctæ subsidium ei peregrinanti, si concederentur eis libertates petitæ et sœpe concessæ, sed non adhuc bene usitatæ.¹ Qui libenti animo et vultu sereno concessit, et sententiam super omnibus violatoribus innovare fecit.² Istam sententiam formidabilem et excommunicationem require immediate post cartam de foresta.³ . . .
- Ibid. p. 868. Eodem anno rex paratus est transfretare in Wasconiam⁴; . . . commisit custodiam regni comiti Ricardo fratri suo,⁴ tradita sibi virga in signum regiminis, ut si quid oriretur in regno sinistram perturbationis, ipse subortam potenter compesceret. In crastino assumptionis⁵ applicuit dominus rex apud Budegalim. . . . Eodem anno viii. idus Octobris, Death of Robert Grostete, bishop of Lincoln. venerabilis Robertus episcopus Lincolniensis obiit, in cuius casu tota ecclesia Anglicana incurrit jacturam et detrimentum.⁶ . . . In festo Sanctæ Katerinae Alienora regina Angliae peperit filiam, et vocata est Katerina.⁴ . . . Eodem anno orta est discordia magna inter universitatem cleri Parisius⁷ et fratres prædicatores. . . .
- Ibid. p. 879. Anno gratiæ MCCLIIII. . . . rex Henricus fuit ad Natale in Ireland, Wasconia. . . . Eo tempore rex concessit⁸ Edwardo primogenito Wales, &c. given to Prince Edward. Wasconiam, Hiberniam, Walliam, . . . et honorem Cestriæ et Bristoud. Eodem anno comes Ricardus fecit comburere primo retia sua, quæ kidellos vulgariter appellamus, de quibus mentio fit in magna carta de communis libertatibus,⁹ ut sic et aliorum retia liberius concremaret. Eodem anno circa festum¹⁰ Sancti Nicholai, obiit papa Richard earl of Cornwall destroys his weres. Innocentius, . . . cui successit Alexander. . . . Death of Pope Innocent IV.
- Ibid. p. 890. Anno gratiæ MCCLV. rex Henricus tenuit curiam suam ad Natale¹¹ apud Bononiam, expectans ventum prosperum.

¹ MS. *petitas—concessas—usitatas.*

death, but in different language from the above.

² A brief summary of M. P.'s account.⁷ M. P. *universitatem Parisiacam scholarium.*³ After this follow the words in *ultimo quaterno*, but they are expuncted.⁸ M. P. *contulit . . . filio suo et ejus uxori.*⁴ Abridged.⁹ Vide Magn. Chart. ap. Matt. Par. p. 253, l. 26.⁵ Aug. 16. M. P. *Circa assumptionem B. V.*¹⁰ M. P. *in crastino.*⁶ M. P. mentions the bishop's¹¹ M. P. *fuit, cum redierit de Gasconia.*

A.D. 1255. . . . Die dominica proxima sequente, vento et mari faventibus, dominus rex navem ascendens . . . applicuit [apud] Doveram, cui cum summa alacritate occurrens comes Ricardus frater ejus f. 196 b. et alii nobiles . . . exeperunt eum cum gaudio, et munera pretiosa eidem obtulerunt. . . . Eodem anno incœperunt Matthew miracula ad tumbam Sancti Roberti, episcopi Lincolniensis Paris, proximo defuncti, manifeste choruscare.¹ Per idem tempus p. 903.

Troubles of electus Wintoniensis, frater regis, monachos ecclesiae at Win- cathedralis Sancti Swithuni adeo vexavit, damnificavit, chester. dispersit, et diffamando excommunicavit, quod eorum labores et dolores tractatus exigunt speciales.

Tempore sub eodem dominus papa Alexander petiit orationes a viris ecclesiasticis, ut vacillantis ecclesiae statum feliciter inter tot pressuras Deo favente reformaret. Eodem anno adveniente autumno, cum inimicitiae et iræ multiplicarentur inter dominum regem Angliae et magnates Scotie, cepit rex in manu sua terras Roberti de Ros, qui custodian regis Scotie habuerat, et accusatus est Johannes de Baillol de proditione regis.² . . .

Crime and Eodem anno . . . Judæi Lincolnenses unum puerum viii. Ibid. punishment annorum, elegantissimum forma, clam et furtive rapue- P. 912. of the runt³; . . . in obprobrium Jesu Christi crucifixi diu flagella- Jews. verunt, postea crucifixerunt⁴; . . . sed postea pro iniquitate sua, Ibid. matre [contra] ipsos de morte pueri appellationem suam coram p. 913.

rege prosequente, Deus, ultiōnum Dominus, dignam pro meritis reddidit retributionem. Nam in die Sancti Clementis⁵ ipsis iratus non clemens, permisit quod xviii. de ditionibus et majoribus Judæis civitatis Lincolniae vilissime per civitatem Londoniae fuerunt ad caudas equorum detracti, et postea suspensi⁶: et in turri Londoniae fuerunt detenti usque ad lx. et viii.,⁷ simile judicium pro causa simili expectantes.⁸ Unus autem, qui malefactorum extiterat principalis, et per quem omnes alii fuerunt accusati in civitate Lincolniae, ad caudam equinam est detractus, cuius membra in quatuor partes sunt divisa, et ad quatuor portas ejusdem

¹ This is partly from the heading. The words are changed throughout the sentence from M. P.

² A brief summary of M. P.'s account, p. 908.

³ M. P. *furati sunt.*

⁴ Abridged.

⁵ Nov. 23.

⁶ M. P. *ad furcas noras . . . rento presentati.*

⁷ M. P. *plusquam viginti tres.* (Errata ed. Wats.)

⁸ M. P. *ad simile judicium in carcere sunt reservati.*

civitatis sunt appensa, ut tam ejusdem quam cæterorum A.D. 1255.
enormitatem ad memoriam sempiternam enarrare possit
omnis ecclesia sanctorum.

Matthew Paris, p. 909. Ibid. p. 904.

Eodem anno consecratus est magister Willelmus de Kirkenni in Fresh episcopum Eliensem. . . . Eodem anno in quindena Paschæ, . . . convenerunt Londoniæ omnes nobiles Angliæ; . . . ubi ut plura paucis perstringamus, dominus rex se multis debitibus fuisse implatum conquestus est, . . . unde . . . postulavit instanter auxilium pecuniare sibi exhiberi¹; scilicet ut de baroniis, quas prius exceperat in auxilio decimæ sibi concessæ, tertius denarius sibi concederetur,² . . . quod esset manifestum regni exterminium. . . . Erant igitur aliqui in concilio assidentes et fluctuantes, quid agendum ignorantes. Prælati enim pro decima, quam . . . similiter solvere cogebantur vacillante³ ecclesia, doloribus cruciabantur.⁴ Nobiles vero pro imminente exactione mortibus⁵ sauciabantur. Tandem in hoc convenerunt communiter, ut regi nunciaretur ex parte universitatis, quod negotium dilationem caperet usque ad festum Sancti Michaelis; ut et ipsi fidelitatem regis . . . experirentur, si forte sic se versus eos in cartæ observatione totiens promissæ, et⁶ . . . corda corum ad ipsum converteret, . . . et ipsi in quantum possibilitas se extenderet, necessitati ejus obtemperantes subvenirent. . . .

Ibid. p. 907. Ibid. p. 908.

Per eosdem dies in quolibet comitatu Angliæ et synodo, et ubique, ubi multi⁷ hominum convenerant, acclamatum est in propatulo, ut magna carta regis Johannis de communis libertatibus, quam iste rex Henricus III.,⁸ filius ejus, totiens tenere juraverat, inviolabiliter sub poena excommunicationis, per omnes penitus suos articulos observetur; et delata est sententia, publice pulsatis campanis et candelis accensis,⁹ in omnes violatores ejusdem. . . . Et ut status corporum supra cœlestium statui ecclesiæ concordare videretur,¹⁰ passa est luna eclipsim prodigaliter. . . .

¹ M. P. fieri; immediately afterwards, MS. *boroniis* for *baroniis*.

² M. P. plenam recipere portionem. MS. has "auxilium" in the margin.

³ M. P. serviliter ancillante.

⁴ M. P. cruentabantur.

⁵ M. P. in erroribus.

⁶ MS. ut.

⁷ M. P. acclamatum est in comita-

tibus, et annunciatum est in synodis, in ecclesiis, et ubique locorum homines.

⁸ M. P. ut m. c. inviolabiliter teneretur, quam rex I. concessit, et iste rex præsens multoties concessit. Matt. of West. gives a much fuller account.

⁹ M. P. solemniter.

¹⁰ For this M. P. has *infimis non discordet.*

A.D. 1255. Eodem anno dominus papa Alexander destinavit ad partes Matthew Rustand of Anglicanas, magistrum Rustandum . . . de Wasconia, subdiaconum Paris, Gascony suum et capellatum, dans domino Bonifacio Cantuariensi p. 913. sent by the archiepiscopo, Petro Herefordensi, et eidem Rustando, [potestatem] colligendi decimam de Anglia, de Scotia, Hibernia Pope to collect a tenth for his use. f. 197. et Wallia, ad opus domini papæ, . . . non obstantibus aliquibus litteris vel aliquibus indulgentiis, sub quacumque forma verborum prius directis. . . . Dedit etiam eisdem idem papa potestatem absolvendi dominum regem crucisignatum a voto suo, ne iret ad terram Ierosolimitanam, ita tamen, quod recepto ab eo sacramento per episcopum Bononiensem, specialiter ad hoc destinatum, quod voto transmutato dominus rex iret in Apuliam contra Manfredum,¹ et alios adversarios ecclesiæ expugnandos. Et dictus episcopus detulit annulum regni Ibid. Apuliæ, per quem filium regis Edmundum de Apulia per dominum p. 911. papam investivit.

Ad festum Sancti Edwardi convenerunt² fere omnes magnates Ibid. Angliæ Londoniæ. Inter quos dominus rex primo alloquebatur p. 913. fratrem suum . . . Ricardum, petens ab eo instantissime auxilium pecuniare ad iter suum faciendum in Apuliam; cui comiti dominus papa similiter litteras deprecatorias direxit continentis,³ ut in xl^a milibus marcarum, salvo fratri suo regi mutuo subveniret. . . . Comes vero domini papæ precibus nullatenus consensit, nec preces regis exaudiens⁴; et eo maxime, quod negotium illud⁵ assumpsit sine suo et barnagii sui consilio.⁶ Quod vero ab aliis fuit interpellatum, . . . responsum fuit, quod omnes tunc temporis juxta tenorem magnæ cartæ non fuerunt vocati, et ideo sine partibus tunc absentibus, nullum voluerunt tunc . . . auxilium concedere seu donare.⁷

Arrival of Prince Edward's wife. ⁸Eo tempore, scilicet dominica proxima post festum Sancti Edwardi, recepta fuit comitissa Cestriæ, soror regis Castellæ, uxor Edwardi primogeniti regis Hen-

¹ The order of the sentences in M. P. is changed. The following sentence is somewhat abridged from M. P., and its place changed. He refers here to the passage in p. 911, “ad investiendum Edmundum de “ regno Siciliæ, ut predictum est.”

² M. P. *fuerunt apud Westmonasterium.*

³ M. P. *supplicans.*

⁴ M. P. *nee preces regis nec papæ voluit exaudire.*

⁵ M. P. *eundi in Apuliam.*

⁶ M. P. *consilio suo et assensu b.*

⁷ M. P. *præstare.*

⁸ The arrival of Edward's wife has been mentioned before by M. P. p. 911, but in different language to the above.

rici, cum maximo apparatu in civitate Londoniæ A.D. 1255. Eodem anno episcopus Herefordensis et Robertus Walram miles, sine consensu et voluntate barnagii Angliae, ad curiam Romanam destinantur, et consentiente papa Alexandro et quibusdam cardinalibus et quibusdam non, obligatae sunt fere omnes domus¹ religiosorum per Angliam constitutæ ad summam ecc. marcarum sine mandato conventuum et procuratione, unde prælati et ecclesiarum rectores super tam facto proditorio et injurioso usque ad mortem doluerunt. Archiepiscopus vero Cantuariensis, velut nauta navi periclitante reicta, vel pastore grege retibus lupinis exposito, in partibus transmarinis latitabat.

Matthew
Paris,
p. 919.

Anno gratiae MCCLVI., regni regis Henrici xl., fuit rex ad Natale Domini apud Wintoniam, ubi frater ejus² invenit ei cum magnis³ of the donativis omnia . . . abundanter necessaria. . . . Et dum gaudia prelates to Natalitia agerentur, . . . iii^o kalendas Januarii, . . . sol passus est the pay- ment of eclipsim. . . . Tempore sub eodem⁴ congregati sunt Londoniæ the tax de- episcopi Angliæ, et archidiaconi, . . . et alii prælati multi, manded by ut responsum darent magistro Rustando; . . . cui cum the Pope. magister Leonardus . . . verbum pro universitate ficeret,⁵ et inter cætera diceret,⁶ . . . omnes ecclesiæ⁷ esse domini papæ, . . . juxta quod dicitur,⁸ omnia sunt principis; . . . et addidit idem Leonardus, tuitione non fruitione, ac si diceret defensione non dispersione⁹; cui cum respondisset Rus- tandus, dixit “ Dicisne hæc pro te solo, aut ut legate. Rustand the Papal “ synodicus procurator universitatis hæc dicis?” Et cum respiceret Leonardus, expectans qui pro ecclesia loqueretur, omnes tacuerunt. Magister vero Rustandus, ex eorum silentio procacior, cancellario suo dixit “ Scribe nomen talia audentis dicere; quicumque

¹ MS. *domos*. The substance of this paragraph is given by M. P. pp. 914, 915, but in different language, and much fuller. In the margin the MS. adds, “contra archi- “ episcopum Bonefaciūm.”

² M. P. adds *electus*.

³ M. P. *pretiosis*.

⁴ M. P. *in festo autem S. Hilarii*.

⁵ M. P. *quasi . . . proloquitor universitatis, verba ficeret pro episcopis.*

⁶ M. P. *responderet.*

⁷ MS. *ecclæ. M. P. quod omnes ecclesiæ sint.*

⁸ M. P. *secundum quod dicimus.*

⁹ The order of the sentences has been changed.

A.D. 1256. "insuper contradicere præsumit, papa singulariter
prosequatur, et scribatur quid quis loquatur."

Eodem tempore exxit edictum . . . per totum regnum, ut quilibet Matthew
qui haberet xv. libratas terræ et supra, cingulo militiæ¹ donaretur, Paris,
vel per annum unam marcam auri regi numeraret.² p. 926.

Eodem anno eligitur comes Cornubiæ in regem Alemanniæ, et rex Ibid.
eum gaudio consentit.³ Eodem anno in civitate Londoniæ, p. 939.

f. 197 b. dum quidam fossores in vigilia Sancti Thomæ Apostoli
Some eruderarent calamos aquæductus, aperientes terram quæ
workmen in London cursum aquæ impedivit, et ipso in profundo foderent,
injured by subterra- exiit, quod est inauditum, fulgur rapacissimum de
nean fire. terra et quosdam eorum interfecit, quosdam insana-
biliter contrivit.⁴ Denigrati etiam et usti dicti
fossores, ut viderentur quasi ex inferno prorupisse,
et ita civitatem perterritu quia hoc in Westchep
evenit, ut omnes præ horrore contremuerunt.

The pro- Eo anno quædam statuta de consensu regis et ba- Compare
visions of ronum apud Oxoniæ edita, quæ in Gallico dicuntur Nicholas
Oxford. Trivet,
"le purveiances de Oxenford," carta regis simul et ba- p. 247.
ronum et comitum, necnon juramentis eorum, roborata;
et promulgata est sententia excommunicationis a Bone-
facio archiepiscopo Cantuariensi et suis suffraganeis
in omnes violatores dictorum statutorum. Postea pro-
curantibus quibusdam seditiosis, dominus papa absolvit
regem a tali juramento, et statim cœpit rex palam
venire contra dicta statuta, comite Leicestriæ Symone
et baronibus in contrarium nitentibus, usque ad mortem
dictis certantibus, ut infra dicetur.

Anno gratiæ MCCLVII. . . . rex Natale suum tenuit⁵ Londoniæ. Matthew
Eodem anno apud Catteby ad tumbam Margaretae, Paris,
sororis sancti Edmundi archiepiscopi, cooperunt miracula
choruscare.

Death of Walter, Eodem anno Walterus de Suthfeud, episcopus Norwicensis, obiit, Taxster,
Walter, p. 187.

¹ M. P. *armis redimitus tyrocinio.*

⁴ This is the same in substance,
but entirely different in language,
from M. P.'s account. He places it
before the previous sentence.

² For this M. P. has only *qui
nollent, . . . pecunia se redimcent.*

³ Abridged.

⁵ M. P. *fuit ad N.*

Matthew
Paris,
p. 953.

Ibid.
p. 959.
Ibid.
p. 960.

Taxster,
p. 187.

et electus est¹ Symon de Waltone et confirmatus. Eodem A.D. 1257. anno Symon prior Norwicensis, vir eximiæ sanitatis, vi. idus Junii obiit, cui Rogerus de Skerninge successit. Norwich.

Anno gratiæ MCCLVIII. . . . fuit rex ad Natale Domini apud Londoniam. . . . Eodem anno dominica in passione Domini consecratus est magister Symon de Waltone in episcopum Norwicensem vi. idus Martii.

Eo anno penuria omnium bonorum sequitur præcedentis anni A famine. fertilitatem²; nam quartarium frumenti, quod raro inveniebatur, ad xv. solidos et etiam usque xx. solidos vendebatur; unde tanta faimes orta est, ut pauperes carnem equinam, cortices arborum, vel quod deterius est, comedenter³; innuinerabiles fame defecerunt. Eodem anno, omnia farris genera copiose terris data, per pluviam autumnalem pñne sunt perdita, et ultra festum Omnium Sanctorum, blada in pluribus locis in campis jacebant, unde plurimi⁴ diebus dominicis et aliis⁵ festis, quæ sereniores habebantur, blada sua in horrea ducebant. His diebus regina Angliæ, et etiam fratres regis Pictavenses, et parentes reginæ Saverenses,⁶ unusquisque ubi dominabantur tyranides regias intollerabiliter exerceentes, proceres regni contra eos excuerunt; unde post Pascha convenientibus cunctis proceribus Angliæ apud Oxeneford, promulgata [sunt] statuta quædam . . . ad exaltationem ecclesiastice libertatis et regiae coronaæ, . . . ad utilitatem totius regni Angliæ; præsente domino rege, et ejus filio primogenito Edwardo, qui dictis statutis . . . assensum præbuerunt, licet inviti. Proceres etiam regni sacramento et obligatione inter se condixerunt, quod⁷ pro dictorum statutorum observatione, si necesse foret, morti se exponerent, et in omnes⁸ qui ea nollent observare cursuros; unde ad dictum parliamentum Audomarus, electus Wintoniensis, Willelmus de Valene, et cæteri fratres regis Pictavenses et Saverenses, a regno Angliæ expulsi sunt. Quibus expulsis paulatim predictæ relations, tortuosæ exactiones regis et reginæ cessare cœperunt. . . .

Anno gratiæ MCCLIX. rex Ricardus Alemanniæ rediit in Angliam circa Purificationem. Eodem anno Fulco Londoniensis episcopus obiit. . . . Eodem anno Henricus rex Angliæ transfretavit circa festum Sancti Martini, et Natale⁹ Domini Par-

¹ T. *successit*. T. gives only the name *Walterus*. Matt. Par., p. 951, adds *cognomento de Sufeld*.

² T. *inundationem*.

³ MS. *comederent*.

⁴ T. *plurimi etiam*.

⁵ T. adds *diebus*: (all the MSS. excepting Ar. 6.)

⁶ The order of this is different in MSS. Jul. A. 1. and Ar. 6. Ar. 30. agrees with the text; all read *Saverenses*.

⁷ Ar. 6. *dixerunt*; om. *quod*.

⁸ T. *cos.*

⁹ Ar. 6. *Natali*; and om. *celebravit*, below.

A.D. 1259. sius celebravit; quo tempore regi Francorum Normanniam, Pic- Taxster,
The king taviam, Andegaviam, et fere omnes terras suas transmarinas p. 189.
resigns præter Aquitanniam carta sua confirmavit.¹ Eodem etiam tem-
Normandy, pore rex Anglie mutavit sigillum suum, pro gladio sceptrum;
Poitou, unde quidam sic:

French
king.
f. 198.

Est MCCLIX. utinam concordia felix;
Andegavis, Pictavis, Neustria gente relieta;
Anglorum, cedunt tibi, France,² sigilla mutantur,
Nomina tolluntur, fugit ensis, sceptrum geruntur.

Simon de Anno gratiae MCCLX. Lodowycus primogenitus regis Fran-
Montfort corum, obiit. Et Henricus rex Angliæ rediit in Angliam.
takes the Eodem anno discordia orta est inter regem et magnates
lead among Angliae propter statuta Oxoniæ minime observata. Eo anno
the dis- Symon de Monteforti dux baronum Angliæ factus est.³ . . .
contented barons.

Death of Anno gratiae MCCLXI. eclipsis solis facta est kal. Aprilis
Pope Alex- . . . feria vi., hora diei tertia. Eodem anno Alexander papa
ander IV. obiit viii. kal. Junii, vacavitque sedes mensibus tribus propter
discordiam⁴ cardinalium. Tandem elegerunt magistrum Jacobum
de Treicis, patriarcham Ierusalem, iiiii. kal. Septembbris, et
Urbanus quartus vocatus⁵ est. Eo anno Senchia, regina Alle-
manniæ, obiit. Eodem anno Urbanus papa canonizavit beatum Ricardum, Cicestrensem quondam episcopum, et constituit
solemnizari diem depositionis ejus, iii. nonas Aprilis.⁶

Anno gratiae MCCLXII. Henricus rex Angliæ transfretavit
in Galliam xiii. kalendas Augosti, et veniens Parisius,⁷ post non
multum tempus infirmabatur cum tota fere familia sua, ubi
etiam plures magnates mortui sunt; reliqui vero vix mortem
evaserunt. Inde rediens per Campaniam in Flandriam, trans-
fretavit in Angliam, vigilia⁸ Sancti Thomæ Apostoli, et apud

¹ In place of *carta sua confirmavit*, MS. Jul. A. 1. reads *reddidit* after *quo tempore*; Ar. 6. *redit*. They also give *et* before *Andegaviam*, and *alias* before *terræ*. Nero D. 2. reads *resignavit*. MS. C.C.C. has *concessit* in the margin in a later hand, and this the editor has put into the printed text.

² The printed text of Taxster reads incorrectly *Francia*.

³ T. extit. After this a blank space of three lines follows in the MS.

⁴ T. *dissidium*.

⁵ MSS. Jul. A. 1. and Ar. 6. have *dictusque*; C.C.C. and Ar. 30. *et dictus*, which the printed text gives.

⁶ A blank space of four lines follows in the MS. *Eodem anno* at the beginning of this sentence is in MSS. Jul. A. 1. and Ar. 6.

⁷ MS. inserts *et*.

⁸ MSS. Jul. A. 1. Ar. 6. *in Flandriam, transfretavit in vigilia*. MSS. Ar. 32. and Nero D. 2. *in Flandriam, transfretavit in Angliam vigilia*. MS. C.C.C. *transfretavit in Angliam, vigilia*, and so the printed text.

Taxster,
p. 190.

Cantuariam Natale¹ Domini celebravit. Eodem anno Ricardus A.D. 1262.
de Clare, comes Gloverniæ, obiit xi. kalendas Augusti. Henricus,
episcopus Londoniensis, obiit xi. kalendas Augusti, post quem
Ricardus Talebot eligitur, qui statim post confirmationem suam
obiit. Cui successit Henricus de Sanwich. . . .²

Anno gratiæ M^oCC^oLXIII. ignis immoderatus³ cameram regis,⁴ Fire at
aulam minorem, capellam, et alias domos consumpsit apud West-
minster. vii. idus Februarii. Eo anno orta est dissensio inter regem et barones, ideo⁵ quod rex, consilio reginæ et quorundam aliorum, et maxime alienigenarum, absolvi impe-
travit a domino papa ab observatione statutorum Oxoniæ et the barons.
sacramento. Unde missis prædonibus a baronibus per universam Angliam, omnia bona reginæ et consiliariorum regis, quorum instinctu dictam absolutionem impetravit, nullo habito respectu ordinis aut dignitatis depræ[dabant].⁶ Nam episcopum Herefordensem ab ecclesia extractum⁷ incarcerauit; episcopus Norwicensis, nisi ad ecclesiam⁸ Sancti Edmundi citius confugisset, nusquam tutum sibi invenisset asilum.⁹ . . . Romanorū etiam¹⁰ bona ubicumque inventa, ipsis ab Anglia expulsis, diripiebant; et ecclesiæ eorum vel conferebant, vel cui volebant tradebant, et similiter de alienigenis faciebant. Eodem anno, vigilia Sancti Edmundi,¹¹ fratres minores, locum quem infra villam ejusdem sancti per potentiam regis in se intruserant,¹² et contra libertatem dictæ ecclesiæ, per v. annos, mensibus vi., diebus xxiiii. f. 198 b. occupabant, relinquentes dispositioni abbatis et conventus ejusdem loci, absolute se subdiderunt. Sed ad hoc faciendum induc-
erant quadam litera papali, a conventu Sancti Edmundi impre-
trata, quæ eos, in virtute obedientiæ, a dicto loco recedere

¹ The printed text of Taxster gives *Nativitatem*; but all the MSS. read *Nat.* i.e. *Natale*.

² The sentence which follows in the printed text, p. 190, is given in C.C.C. and Ar. 30, in the latter *a manu secunda*, but omitted in Ar. 6. Jul. A. I. Nero D. 2.

³ T. *succensus in furore*.

⁴ The printed text of Taxster *regiam*. The MSS. *regis* or *reī*.

⁵ T. *eo*. In the next line Ar. 6. om. *quorundam*; and below, T. inserts *a* before *sacramento*.

⁶ The printed text of Taxster gives incorrectly *deperdebant*; all

the MSS. have *deprædabant*. In the previous line Ar. 6. *malo* for *nullo*.

⁷ T. *abstractum*.

⁸ T. *libertatis præsidium*. The MSS. and printed text of Taxster read *episcopum Norwicensem* immediately above.

⁹ MS. *auxilium*, and so the printed text of Taxster, with MSS. Ar. 30. C.C.C. Nero D. 2.; but MSS. Jul. A. I. and Ar. 6. give *asilum*, which is clearly the true reading.

¹⁰ The printed text of Taxster incorrectly omits *etiam*. It is in all the MSS.

¹¹ Apr. 28.

¹² T. *per intrusionem domini regis*.

A.D. 1262. præcepit.¹ Unde, ne vi expellerentur, sponte discesserunt,² palam Taxster, omni populo contestantes, se injuste locum prædictum possedisse. p. 191. Ex mutuo assensu regis Henrici Angliæ et baronum dictorum, [causa]³ provisionum Oxonie posita est super arbitrium regis Franciae.

Anno gratiæ MCCLXIII. iiiii. idus Maii, Symon de Monteforti, comes Leycestriæ, paucis baronibus sibi auxilium præbentibus, cepit in bello apud Lewes Henricum, regem Angliæ, et Ricardum, regem Alemanniae,⁴ et duos prædictorum filios, scilicet Edwardum et Henricum, et multos alios nobiles et potentes; et multi interfecti sunt, cæterisque fugam ineuntibus. Eodem Ibid. p. 193.

Battle of Evesham. Death of Symon de Montfort.

Anno gratiæ MCCLXV. in bello apud Evesham (heu) interfecti sunt, scilicet Symon de Monteforti, comes Leycestriæ, et Henricus filius ejus, et Hugo Dispensarius, et multi alii, et plures capti sunt, scilicet per prodictionem Gilberti, comitis Gloverniæ, et omnes qui portabant arma contra regem exhæredati sunt. Et ut status corporum supra cœlestium statui ecclesiae concordare videretur, in nece comitis, scilicet Leycestriæ, et suorum commilitonum, dies obscuratus est, sol claritatis suæ radios abscondit, terre motus magnus factus est per loca, tonitrua mugierunt, choruscationes illuxerunt prodigialiter.

Death of Pope Urban IV. Council at West-minster under the legate Ottobonus.

Eodem anno Urbanus papa obiit; cui successit Clemens. Eodem anno cardinalis Ottobonus venit legatus in Angliam, et celebravit concilium suum apud Westmona[s]terium, præsidentibus rege et omnibus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, et nobilibus plurimis de Anglia. Et statim exegit procurationem immoderatam et inconsuetam, scilicet de singulis abbatiis et prioratibus vi. marcas, et de singulis cellis eorum similiter vi. marcas, et de

¹ T. præcipiebat.

² T. decesserunt. Ar. 6. has recesserunt.

³ causa is inserted by the editor of Taxster. It is absent from all the MSS.

⁴ MS. Alamannia.

Everisden, monialibus similiter. Tempore sub eodem Henricus A.D. 1265.
 p. 198. rex Angliae misit nuncios suos ad dominum papam, Grant of
 supplicans humiliter ut decimas de personis ecclesi- the Pope of
 asticis per triennium eidem concederet, tam de tem- a tenth of
 poralibus quam de spiritualibus, secundum verum to the king.
 valorem. Et dominus papa regiis petitionibus assen- cal property
 sum præbuit, et quia paupertatem allegavit, benigne ecclesiasti-
 praconem ejus eidem concessit, unde ecclesia Anglicana valde est apporiata et multipliciter exinanita. Tempore sub eodem concessa est ad relevationem exhaeredatorum, vicesima pars omnium bonorum de viris ecclesiasticis, tam de temporalibus quam de spiritualibus, tamen secundum taxationem domini Walteri de Suthfeud, quondam episcopi Norwicensis. Eodem anno Karolus,¹ comes Andegaviæ, et frater regis Conquest
 Francorum, potenter sibi subjugavit regnum Siciliæ et of Sicily by
 Kalabriæ et Apuliae. Eodem anno in crastino Circum- Charles,
 cisionis, obiit Symon de Walstone, episcopus Norwy- count of
 censis, cui successit Rogerus de Skerninge, consecratus Anjou.
 Eodem anno Clemens papa consecratus est. Roger de
 Skerninge,
 bishop of
 Norwich.

Anno gratiæ MCCLXVI. electus est Nicholaus de Bramertone in priorem Norwicensem, et xiiii. kalendas Maii confirmatus, et a Ricardo Gernun, camerario Norwyci, installatus per mandatum Rogeri episcopi. Eodem anno rex Henricus obsedit castrum de Kenilworth, in quo multi exhaeredati ceperunt insulam Siege of
 liewrde, et vastaverunt provinciam circumiacentem. Kenil-
 worth.
 Tempore sub eodem exhaeredati ceperunt insulam The barons
 de Ely, et vastaverunt provinciam circumiacentem. take posses-
 Eodem tempore, xvii. kalendas Januarii post vesperas, sion of the
 barones præfati venerunt de insula apud Norwycum, Isle of Ely,
 ut civitatem comprehendenderent. Cives vero præpara- and lay
 verunt se ad resistendum, sed barones corde audaciores, waste the
 viribus prudentiores, virtute nobiliores, civitatem surround-
 viriliter aggressi sunt et eam sibi in brevi hora potenter ing coun-
 try.

¹ MS. *Korolus.*

A.D. 1266. **subjugarunt.** Dominus Joannes de Euile¹ [fuit] dux
f. 199. eorum. Et intrantibus illis in civitatem quamplurimos
oceiderunt, alios ceperunt et sub vigilanti custodia posu-
erunt. Et tota nocte et mane, usque ad horam quasi
undecimam, civitatem deprædarunt. Et omnibus con-
gregatis cum captivis suis, ad insulam præfataam cum
gloria et victoria triumphaliter remearunt. Tempore

The king at sub eodem rex Henricus recessit de obsidione castri
Cambridge, de Kenilewrde, venit Cantebrigiam, et sedit ibi multis
in order to diebus, ut insulam sibi subjungaret, sed nihil profecit.
reduce the barons. Reversus igitur de Cantebrigia, infecto negotio ad
obsidionem castri, et redditum est ei castrum pro
defectu victualium. Et concessit exhaeredatis terras
suas non sine gravi redemptione.

Anno gratiæ MCCLXVII. rex Henricus, auditio quod
comes Gloverniæ Londoniam occupaverat, et turrim ex-
pugnasset in qua legatus se receperat, collecto magno
exercitu venit Londoniam, et duxit legatum de turri in
manu forti. Tandem comes Gloverniæ cum suis regi
concordatus est. Sub eodem tempore Edwardus, filius
regis primogenitus, venit Cantebrigiam, ut insulam de
Ely sibi subjungaret. Et cum respexisset baronum
audaciam, et suam minime prævalere industriam, amica-
biliter et verbis pacificis, dictis baronibus in insulam
commorantibus, per nuncios sollemnes curialiter man-
davit, quod si ei insulam præfataam sponte et mera
libertate redderent, terras suas benigne concederet, et
patri suo quantocius concordaret. Adiciens quod si
pater ejus assentire noluisset, eisdem baronibus præ-
fatam insulam fideliter redderet, et in statu quo eam
dimiserant. Quibus auditis, concesserunt ei petitionem
suam, et ingrediente eo in insulam, exierunt ei obviam
cum magna reverentia; lætitia, exultatione et honore
eum receperunt, et sic eis confederatus est; sed in

Prince
Edward
makes
terms with
the barons.

¹ Walter of Heminburgh, *Dayville*. N. Trivet, *de Eyvilla*.

nullo eis fidem servavit. Eodem anno rex concessit A.D. 1267.
statuta Oxoniæ observari, exceptis paucis.

Everisden,
p. 204.

Anno gratiæ MCCLXVIII. x^o kalendas Maii, venerunt The judges
justiciarii itinerantes apud Norwicum, scilicet Ni- at Norwich.
cholaus de Turri et Henricus de Monteforti cum sociis
suis, et ibi sederunt. Eodem anno Otto legatus cele- Council at
bravit magnum concilium apud Sanctum Paulum Lon- S. Paul's.
doniæ, ubi multa statuta præcepit observari. A
quibus quidam clericus nomine totius cleri appellavit,
sed postea totus clerus renunciavit appellationi. Eodem Departure
anno Otto legatus recessit ab Anglia infra octavas of the
translationis Sancti Benedicti. Eodem anno xi. kalendas legate.
Martii, (heu) obiit Nicholaus de Bramertone, prior Nor- Death of
wicensis, et vii. kalendas Martii cum magna sollem- N. de
nitatem et honore ab episcopo Rogero sepultus est. Bramer-
Cui successit Willielmus de Brunham installatus. tone, prior
of Norwich.
Eodem anno Karolus, comes Andegaviæ, et frater regis Siege of
Francorum, obsedit civitatem Romæ, et eam armata Rome by
manu triumphaliter adeptus est, imperfecto senatore Charles,
cum populo innumerabili, et novum senatorem, scilicet count of
dominum Gydonem de Monteforti, et custodes per Anjou.
totam civitatem, prout decuit, constituit, et omnibus
rite peractis, ipse cum militia sua quantum sibi
placuit in civitate remansit. Eodem anno Clemens Death of
papa obiit, in vigilia Sancti Andreæ, et vacabat sedes.¹ Pope Cle-
ment IV.
Anno gratiæ MCCLXIX. apud Londoniam translatus Translation
est beatus Edwardus in novo opere Westmonasterii of S. Ed-
a rege Henrico III., ubi interfuit idem rex Henricus ward the
et Ricardus, rex Alemanniæ, et omnes majores Angliae. Confessor.
Eodem anno petiit rex vicesimam omnium bonorum Demand of
mobilium a laicis personis totius Angliæ. Sed petitio a twentieth
regis nondum concessa, sed sic in pendulo remansit. by the king.

¹ Sic. The author having probably left the time of the vacancy blank,
to be filled in afterwards.

A.D. 1269. Eodem anno dominus Ricardus de Middeltune regni cancellarius factus est.

f. 199 b. Anno gratiæ MCCLXX. vicesima a laicis personis anno præterito proximo petita et non concessa, domino regi concessa est. Eodem anno Rogerus Bigod comes Norfolchiae, et marescallus totius Angliæ, obiit. Cui successit Rogerus nepos ejus, scilicet filius Hugonis Bigod, fratris sui, tam in marescallia quam in comitatu. Eodem anno Lodowycus, rex Francorum, versus Terram Sanctam iter arripuit cum militia copiosa, et cum ad mare Græcorum pervenisset, et eis omnia ad votum Deus concessisset, ascenderunt puppes, et velis expansis prospere navigabant, quousque ad quamdam insulam, quæ Tonica¹ vocatur, feliciter pervenerunt, quæ antea Christianos nunquam receperat, sed semper sub tutela Saracenorum extiterat. Cum vero talia ad notitiam regis pervenissent, sine mora eam obsedit, et viriliter cum sua militia expugnavit. Et cum per duos dies et totidem noctes eam debellaret, virtute divina succurrente lxiii. milia Saracenorum armata manu peremisit, et castrum cum maxima parte insulæ sibi subjugavit, ubi non parvum thesaurum, sicuti in auro et argento et gemmis pretiosis, mercimoniis variis et impreiabilibus sibi vindicavit, et ibidem cito postea diem clausit extremum. Quo defuncto Karolus, frater dicti regis, et imperator Romanorum, supervenit, et regem mortuum sepulturæ tradidit, et Philippum, filium ejus primogenitum, ibidem in regem Francorum coronavit; et sic reversi sunt in regionem suam. Tempore sub eodem Edwardus, primogenitus Henrici regis onus Angliæ, versus Terram Sanctam iter arripuit, et in Wasconia cum suis aliquantulam traxit moram. Eodem tempore Bonifacius, archiepiscopus Cantuariae, diem clausit extremum. Et cum de morte archipræsulis

Last
crusade of
S. Louis.

Capture of
Tunis.

Death of
S. Louis.

Philip III.
king of
France.

Prince
Edward
goes to
Gascony
on his way
towards the
Holy Land.

Death of
Boniface,
archbishop
of Canter-
bury.

¹ i. e. Tunis.

dicto Edwardo intimatum fuisse, in Angliam reversus A.D. 1270.
 est, et conventui¹ Sanctæ Trinitatis Cantuariæ armatis Prince
 precibus scripsit, rogans attentius, ut omnibus modis Edward
 returns in
 magistrum Robertum Burnel, cancellarium suum, sibi order to
 eligerent in archiepiscopum et pastorem; sed responsio secure the
 conventus eidem Edwardo omnino non placuit. In his chan- election of
 erastino quidem nativitatis Sanctæ Mariæ, hora qua Robert
 monachi circa electionem futuri archipræsulis trac- Burnel.
 tutum diligentem habebant, clausis hostiis et serratis omnibus, sicut mos est, ut secretius et liberius inter se tractarent, supervenit filius regis Angliae Edwardus, iracundia plenus; et quasi extra se positus, fractis hostiis et serruris, impetuose cum suis capitulum ingressus est, volens propositum suum omnibus modis perducere ad effectum. Sed responsum accepit a fratribus tali affamine, quod nec amore nec timore aliam personam eligerent, quam Spiritus Sanctus eisdem inspiraret. Cum vero Edwardus cognovit se in peti- His failure.
 tione sua esse repulsum, iratus est valde, et cum magna indignatione recedens, et versus mare viam suam divertit et in Franciam transfretavit, ubi multitudo militum et aliorum pugnatorum cum suis familiis simul congregavit. Et votum quod Deo He arrives
 voverat pro modulo suo adimpleret, et sic versus in the Holy
 Sanctam Terram iter suum arripuit. Monachi vero Land.
 in electione sua procedebant, et Adam, priorem domus The monks
 p. 205. suæ, in archipræsulem et pastorem sollemniter elect Adam,
 elegerunt. Cum vero ad aures regis perveniret, quod their prior,
 monachi priorem domus suæ in archiepiscopum et pas- archbishop.
 torem sibi sollemniter elegerunt, et petitionem filii sui pro nihilo habuerunt, iratus est valde; et cum indignatione magna et furore misit suos ad maneria Anger of
 monachorum Cantuariæ, et omnia bona eorum fecit the king.
 confiscari. Cantuarienses vero de injuria sibi illata f. 200.
 quasi pro nihilo habentes et furem regis, nihil haesi-

A.D. 1270. tantes, electum suum domino regi honorifice præsentarunt. Rex vero electum torvo oculo respiciens, minis et verbis contumeliosis atque perversis illi respondens, jurans per pietatem Dei quod nunquam in gratiam suam eum reciperet. Electus vero, accepto responso a rege, ad propria remeavit, et statim versus curiam Romanam iter arripuit, ut consilio cardinalium potiretur.

Adam de
Chillenden
goes to
Rome on
his elec-
tion.

Arrival
of the
younger
Simon de
Montfort in
England.
Fall of the
tower of
St. Mary-
le-Bow.

Thunder-
storm at
Norwich.

The mo-
nastery of
Norwich
burnt by
the citi-
zens.

Anno gratiæ MCCLXXI. Symon juvenis de Monteforti venit in Angliam, ut sepulcrum venerabilis Symonis patris sui, quondam comitis Leicestriæ, et Henrici fratris sui visitaret. Eodem anno ventus vehemens Everisden, super ecclesiam Sanctæ Mariæ Londoniæ de Arcubus p. 206. irruit, et campanarium violenter ad terram prostravit, et de vicinis proximioribus quamplurimos necavit. Eodem anno Ricardus dictus rex Allemanniæ, et do- Ibid. minus Philippus Basset diem clauserunt extreum. p. 207.

Anno gratiæ MCCLXXII. in die apostolorum Petri et Pauli, hora qua conventus Norwyci primam psallebat, facta sunt tonitrua magna et choruscationes et fulgura. Sed et ictus tonitrui in tanta fortitudine super turrim ecclesiæ Sanctæ Trinitatis Norwyci descendit, quod lapides quamplurimos de præfata turri horribiliter evulsit, et in terram violenter prostravit, et eam non mediocriter deturpavit. Sed et omnes fratres præ timore de choro fugerunt, exceptis tribus, quorum unus cecidit in terram quasi mortuus, et cæteri duo psalmodiam pro modulo suo sustentabant, quoisque cæteri reversi sunt; unde creditur a pluribus quod ista acciderant in præsagium futuri et majoris infortunii.

Eodem anno, in crastino Sancti Laurentii, cives Nor- Ibid. wyci¹ obsederunt curiam monachorum per girum; qui p. 208. cum per insultum non potuerunt habere ingressum, apposuerunt ignem,² videlicet ad magnas portas monas-

¹ These two words are omitted in the MS. They are given in MS.

² In the margin are the words “Secunda combustio ecclesiæ Nor- Oxon. Laud. B. 16. wyeensis.”

terii, ultra quas erat quedam ecclesia parochialis; et A.D. 1272. eas cum praedicta ecclesia et cum omnibus ornamentis, librīs, et imaginib⁹, et cum singulis in eadem contentis, combusserunt. Item apposuerunt ignem in eodem instanti ad magnam domum elemosinariam, et ad portas ecclesiæ, et ad magnum campanile, quæ omnia cum campanis statim combusta sunt. Quidam vero ex ipsis extra turrim Sancti Georgii ignem in magnum campanile, quod fuit ultra chorūm, per balistas traxerunt, ex quibus ignibus tota ecclesia præter capellam beatæ Mariæ miraculose salvata est. Combussérunt dormitorium, refectorium, aulam hospitū, infirmariam cum capella; et quasi omnia aedificia curiæ consumpserunt igne. Quamplures de familia, aliquos subdiaconos, aliquos clericos, aliquos laicos in claustrō et infra septa monasterii interfecerunt, aliquos extraxerunt, et in civitate morti tradiderunt, aliquos incarceraverunt.¹ Post quæ ingressi, omnia sacra vasa, libros, aurum et argentum, vestes, et omnia alia quæ non fuerunt igne consumpta, deprædati fuerunt, monachos omnes, præter duos vel tres, a monasterio fugantes. His non contenti, malitiam suam usque ad tertium diem continuaverunt, comburendo, interficiendo, deprædando. Quæ cum patefacta fuerunt domino Henrico III. regi, multum condoluit, et destinavit literas suas ad omnes portus Angliæ, et ad omnia maritima, quod si qui de Norwyco fuissent inventi, quod fuissent capti et detenti, quousque aliud ab ipso reciperent in mandatis. Insuper mandavit omnibus episcopis et magnatibus regni Angliæ, quod die Sancti f. 200 b. Egidii comparerent coram ipso ad² Sanctum Edmundum, consilium daturi, qualiter contra prædictos malefactors fuisset³ procedendum. Eo anno dominus Rogerus

¹ MS. Oxon. *incarcerant.*

² MS. Oxon. *apud.*

³ MS. *fuissent*; but the *n* is expuned in MS. Oxon. The next word is *procedendum* in the MS.

A.D. 1272. episcopus tunc temporis convocavit totum clerum suæ¹ diocesis apud Eyam, in crastino decollationis Sancti Johannis Baptista, pro premissis; et de eorum consilio omnes prædictos malefactores in genere, aliquos etiam nominatim, excommunicavit, et denunciavit excommunicatos, monitione in forma juris præcedente. Civitatemque Norwycensem ecclesiastico subposuit interdicto, et in prolatione ejusdem sententia dies clarissima versa est quasi in noctem, et quoddam tintinnabulum in campanili eodem tempore fractum cecidit. Eodem anno die Sancti Egidii tenuit dominus rex parlia-
 Punish-
 ment of the
 rioters.
 Everisden,
 mentum suum apud Sanctum Edmundum, et de consilio^{p. 209.}
 magnatum Angliæ accessit personaliter ad Norwy-
 cum ad vindicandum facinus prædictum, et ibidem
 venit ad festum Exaltationis Sanctæ Crucis, et ad peti-
 tionem domini regis episcopus² relaxavit interdictum,
 dum rex fuisset in civitate. Postea justitiarii domini
 regis fecerunt quosdam [ex] delinquentibus equis trahi
 ad furcas, postea suspendi, demum corpora eorum com-
 buri; quod divites perpendentes, muneribus corru-
 perunt justitiarios, liberos homines patriæ, consilium
 domini regis, et etiam xlviij. milites cinctos³ gladio
 juratos, ita quod tunc cessavit punitio; et per falsi-
 tatem et malitiam imposuerunt multa falsa Willelmo
 de Brunham tunc temporis priori; propter quæ
 liberatus fuerat carceri domini episcopi, et omnia
 maneria spectantia ad prioratum seysita fuerunt in
 manum⁴ regis, scilicet ea quæ inventa fuerunt in custo-
 dia sua. Tota etiam civitas et omnes libertates
 eidem civitati concessæ, captæ fuerunt in manu domini
 regis, et rex assignavit custodes ad custodiendam civi-

¹ MS. Oxon. *sui*.

² So MS. Oxon., and so Wharton
 who has extracted this passage.
 MS. Cotton has *Rogerii episcopi*.

³ MS. Oxon. *cunctos*.

⁴ MS. Oxon. *manu*.

tatem nomine suo; quamplures etiam de civitate, A.D. 1272. timentes adventum regis, fugerunt extra civitatem; qui fere postquam rex recesserat, omnes reversi sunt. Et est dolendum, quod in praedicto facinore quamplures sacerdotes et alii clerici infra sacros et extra existentes, quamplures etiam forinseci de patria, fuerunt consente-
tientes et agentes. Dolendum est insuper, quod xlviii. Reports
milites decepti [per] aliquos de ipsis majores muneribus respecting
corruptos, dixerunt falso et malitiose, quod ecclesia fuit the cause of
combusta per ignem intus existentem male custo-
ditum. Dicebant tamen, et hoc verum, quod cives
fecerunt insultum, et apposuerunt ad portas et ad
alia loca.

Eodem tempore tradidit dominus rex maneria con- Other
ventus Norwicensis residua¹ in custodia prioris de affairs at
Binham sub hac forma, quod inveniret omnia neces- Norwich.
saria conventui Norwicensi, residuum salvo custo-
diret sine wasto, quoisque aliud haberet in mandatis;
sed ea quae fuerunt in manibus obedientiarum, non
fuerunt seysita nec tradita in alicujus extranei custodia.
Sub eodem tempore vi. kalendas Octobris, recessit
rex a Norwyco, et in crastino frater Willelmus de
Brunham renunciavit prioratu Norwicensi, sponte,
pure, et absolute, in manibus episcopi apud Thorp tunc
infirmi. Statim post kalendas Octobris electus est
Willelmus de Kirkeby in priorem Norwicensem, et
eodem die confirmatus apud Thorp, et in crastino
installatus per Willielmum de Ho² præcentorem, ad
mandatum episcopi, qui impetravit maneria extra
manus regis sine aliqua retentione. In die Sancti
Lucæ evangelistæ proximo sequente³ renovatum est
interdictum in civitate Norwyci per praedictum epis-
copum. Eodem anno Adam, prior ecclesiæ Christi Adam, the
prior,

¹ MS. *residuum*, om. MS. Oxon.

² MS. Oxon. *Hoo*.

³ MS. Oxon. omits *proximo se-*

quente.

A.D. 1272. Cantuariæ in archiepiscopum electus, in præsentia papæ resigns his right to the archbishoprick of Canterbury.

Robert Kilwarby, archbishop of Canterbury.

Death of Henry III., in archiepiscopum consecrati, fuit interdictum in civitate Norwyci relaxatum usque in octavas Paschæ, et eodem die sequenti fuit tertio innovatum.²

f. 201. Eodem anno iiii. kalendas Martii, prædictus frater Robertus consecratus est in archiepiscopum. Eodem anno, circa festum Omnitum Sanctorum, missi sunt procuratores Norwyci ad curiam Romanam contra cives Norwyci, cum serie totius facti, sub sigillis quatuor suffraganeorum ecclesiæ Cantuariæ. Sub eodem dato Incarnationis, idus Februarii, obiit Willelmus de Brunham quondam prior Norwyci.

Death of W. de Brunham, prior of Norwich.

Return of Edward from the Holy Land.

Anno gratiæ MCCLXXIII. dominus Edwardus re-

versus est de Terra Sancta, et stetit in partibus trans-

marinis. Eodem anno fuerat discordia inter prædic-

tum dominum Edwardum et Gastonem de Byerne.

A papal letter against the citizens of Norwich.

Eodem anno fuit negotium monachorum Norwyci³ propositum coram papa apud Urbem Veterem et coram omnibus fratribus, et⁴ impetraverunt procuratores quamdam literam papæ contra cives et comunitatem Norwyci domino episcopo Londoniæ et domino Elyensi sub alternatione, cui nulla similis visa fuit ante in regno Angliæ.⁵ Eodem anno dominus

Wikes,

p. 99.

¹ MS. omits *fratris*, which the Oxon. MS. gives.

² MS. Oxon. *invocatum*.

³ MS. omits *Norwyci*, which is given in MS. Oxon.

⁴ MS. omits *et*, which is given in MS. Oxon.

⁵ See this in the Appendix.

episcopus Londoniæ secundum mandatum apostolicum A.D. 1273. incepit exequi contra cives prædictos, sed antequam perduxit aliquid ad effectum, mortuus est. Eodem anno vocati fuerunt de civitate nominatim plures communitatis¹ per procuratorem coram episcopo Elyensi, apud Ely, qui comperientes proposuerunt quasdam exceptiones ad retardandam executionem literæ apostolice; et de consensu partium fuit totum negotium transmissum ad curiam papæ, et relatio plene instructa sub sigillo domini Elyensis facta.

Anno gratiæ MCCLXXIII. iii. kalendas Aprilis, circa medianam noctem auditæ sunt tonitrua magna. Eodem anno circa festum Sancti Johannis Baptistæ Gregorius X.² Council of Lyons. p. 213. papa tenuit concilium apud Lugdunum. In quo concilio habuit sex sessiones, et ibidem statuit, quod omnes decimæ virorum ecclesiasticorum quocumque nomine censerentur, solverentur,³ et secundum verum valorem, per vi. annos in subsidium Terræ Sanctæ; et omnes fraudem vel dolum contra statutum suum facientes excommunicavit eodem concilio. Græci per magnum tempus ante [s]cissi a fide, reversi sunt ad fidem. Eodem anno circa festum apostolorum Petri et Pauli, cives Norwyci existentes in curia Romana rogaverunt diem amoris a procuratoribus monachorum Norwyci ibidem existentium⁴ sub hac forma, quod comparerent procuratores partium coram domino Edwardo rege Angliæ in Angliam, et si dominus rex posset reformare pacem, bene quidem; sin autem, procuratores partium comparentur in curia Romana ad suscipiendum judicium.

Wikes,
p. 100.

Eodem anno dominus Edwardus rex coronatus est Coronation of Ed- apud Westmonasterium, et frater Robertus de Kilwarby, ward I. tunc archiepiscopus Cantuarie, eundem coronavit, præ-

¹ MS. Oxon. *de communitate a manu secunda.*

² MS. V., but MS. Oxon. X.

³ MS. Oxon. *solvantur*, and inserts *omnes after et.*

⁴ MS. Oxon. *vel -tibus a manu secunda.*

A.D. 1274. sentibus prælatis et magnatibus Angliæ. Eodem anno
 The monks prior et conventus Norwyci supposuerunt se ordina-
 and citizens of Norwich tioni domini Edwardi regis Angliæ, super damnis
 submit their dif- datis eisdem a civibus Norwyci, et cives eodem modo
 ferences to se supposuerunt.
 the king.

Anno gratiæ MCCLXXV. cum iiii. m. marcarum fuissent
 petita ex parte prioris et conventus Norwyci, median-
 tibus decano Sarum et domino Thoma de Clare, et a
 civibus ii. m. marcarum oblata, dominus rex ordinavit
 in hunc modum.¹

Royal edict " Nos, Edwardus Dei gratia etc., habito super p[re]e- Everisden,
 respecting the fines to missis prudentium virorum consilio, in nomine Patris p. 215.
 be imposed on the citizens of Norwich. " et Filii et Spiritus Sancti, dictum nostrum dicimus
 on the citizens of " et pronunciamus in hunc modum. In primis dicimus
 " et ordinamus quod omnes actiones et querelæ, quas
 " habebant vel habere poterant ad invicem usque ad
 f. 201 b. " hanc diem vel² ratione vel occasione, remittant hinc
 " inde; et quod dicta communitas reddat priori et
 " conventui ad reparandum seu reædificandum ecclesiam
 " et prioratum prædictas iii. m. marcas ad terminos
 " infra scriptos, videlicet quolibet anno quinque c.
 " marcas, medietatem scilicet ad quindenam Pentecostæ
 " et aliam medietatem ad quindenam Sancti Martini,
 " quoisque dicta summa fuerit persoluta. Dicimus
 " etiam et ordinamus, quod dicta communitas fieri
 " faciat unum vas aureum ponderis x. librarum auri,
 " pretii centum librarum argenti, ad tenendum Corpus
 " Christi super altare dictæ ecclesiæ, in honore Cor-
 " poris Christi in eadem ecclesia perpetuo rema-
 " nendum. Dicimus insuper et ordinamus, quod dicti
 " prior et conventus faciant ex quacumque parte volu-
 " erint introitum dicti prioratus absque damno vel
 " præjudicio alieno. Adhuc dicimus et ordinamus,

¹ The chief heads of this are given in Everisden, p. 215. It is printed from this MS. in Wharton, | i. p. 400, and thence in Dugdale's *Monasticon*, ed. nov., iv. p. 18. ² MS. Oxon. omits *vel*.

“ quod prædicti episcopus, prior, et conventus, bona A.D. 1275.
 “ fide in euria Romana et alibi sumptibus communi-
 “ tatis, exceptis expensis quas faciet nuncius prædic-
 “ torum episcopi, prioris, et conventus, qui ibit ad
 “ curiam Romanam ad impetrandam relaxationem sen-
 “ tentiarum latarum in dictam communitatem Norwyci,
 “ procurent quod dieta communitas et eorum civitas a
 “ sententia excommunicationis et interdicti et aliis
 “ latis in ipsas rationibus et occasionibus supradictis
 “ absolvantur, et dictæ sententiae totaliter relaxentur.¹
 “ Et si forte super præmissis vel eorum aliquo dubi-
 “ tationem oriri contigerit, nos ad² declarandum et
 “ interpretandum dubitationem hujusmodi retinemus
 “ nobis plenariam potestatem. Datum apud West-
 “ monasterium, v. die Octobris, anno regni nostri
 “ tertio.”

Eodem anno, xviii. kalendas Novemboris, Rogerus Relaxation
 episcopus Norwyci relaxavit interdictum in civitate ^{of the} interdict at
 Norwyci. Eodem anno pagani sub tributo regis Norwich.
 Hispanie insurrexerunt contra eum cum magno exercitu. Sed rex obvians eisdem, ipsos evicit.³ Eodem
 anno Lewelinus, princeps Kambriæ, id est Walliæ, destinavit nuncios in Franciam, ut duceret Alienoram filian Symonis de Monteforti in uxorem, quæ consilio amicorum suorum consensit, quæ postea⁴ fuit capta in mari versus Walliam de præcepto domini Edwardi regis Angliæ, et dominus Almaricus de Monteforti, frater ejusdem, captus est cum ea, et ipsa⁵ fuit incarcerated apud Windesoures de præcepto regis, et dominus⁶ Almaricus fuit inearceratus in castello⁷ de Corft. Eo anno obiit Gregorius X. papa, cui successit Innocentius, qui fuit de ordine prædicatorum.

Wikes,
p. 104.
Annal.
Waverl.
p. 231.
Everisden,
p. 216.

Capture of
Eleanor de
Montfort
and her
brother
Aimeray
by order
of Edward.

¹ MS. Oxon. *relaxantur.*

³ MS. Oxon. *illa.*

² MS. omits *ad*, which MS. Oxon. inserts.

⁴ MS. Oxon. *Almaricus frater ejus dictus.*

⁵ MS. Oxon. *vicit.*

⁷ MS. Oxon. *apud castellum.*

⁶ MS. Oxon. omits *postea.*

A.D. 1276. ¹ Anno gratiae MCCLXXVI. post diem Palmarum, frater Robertus, archiepiscopus Cantuariensis, misit literas suas prioribus de ordine prædicatorum et minorum de Norwyo, ut absolverent excommunicatos de civitate Norwyci, auctoritate sua et episcopi Norwicensis, qui vices suas sibi commiserat, ut dixit. Eodem anno dominus Edwardus rex tenuit parliamentum suum generale in quindena Paschæ, et cum vocatus fuisset ante Lewelinus princeps Walliæ, ut² veniret et faceret homagium domino regi et responderet de pluribus transgressi- nibus, quia non venit, fuit provisum, quod rex cum exercitu suo iret super eum. Eodem anno misit do- minus rex comitem Lincolniæ et quamplures magnates Angliæ in Marchiam, qui diviserunt exercitum suum in tres exercitus, et custodierunt patriam usque ad ventum regis, ne Lewelinus posset facere aliquod dainnum. Eodem anno fuit quindecima omnium³ temporalium regni Angliæ concessa Edwardo regi, et fuit soluta secundum verum valorem omnium bonorum existentium ad festum Sancti Michaelis in grangiis et extra et etiam in animalibus. Eodem anno post festum Sancti Johannis Baptiste, obiit⁴ Innocentius papa; cui successit Adrianus anno eodem. Eodem anno in autumno obiit⁵ Adrianus; cui successit Johannes anno eodem.

f. 202. Anno gratiae MCCLXXVII.⁶ dominus Edwardus rex invaserit Angliæ, circa festum Sancti Johannis Baptiste, pro- Wales. fectus est versus Walliam cum exercitu magno, tam per mare quam per terram. Omnes enim qui debebant ei servitium, eodem tempore illud fecerunt, vel finem pro eo fecerunt. Sub eodem tempore fecit dominus

The citizens of Norwich absolved.

Llewelyn, Prince of Wales, summoned to a parliament to pay his homage.

A subsidy granted of a fifteenth.

Death of Innocent V. and Adrian V.

Ibid. p. 217.

Annal. Waverl. p. 231.

Wikes, p. 105.

¹ This is placed in MS. Oxon. after the events mentioned in the year 1277.

² MS. Oxon. *quod.*

³ MS. Oxon. inserts *bonorum.*

⁴ MS. Oxon. *secundus* for *obiit.*

⁵ MS. Oxon. om. *in autumno,* and reads *s'* for *obiit.*

⁶ MS. Oxon. *MCCLXXXVII.*

rex firmari quoddam novum castrum apud Rotelanum A.D. 1277. in Wallia. Fugit enim Lewelinus apud Snoudone. Flight of Rex et sui ceperunt quasi fere totam Walliam præter Llewelyn. Snoudone. Ceperunt homines regis insulam de Angleseye, et post xl. dies licentiauit communiter illos qui fecerunt servitium suum, et recesserunt ad propria. Dominus rex et sui, quos voluit eligere et retinere, remanserunt et obsederunt Snoudone.

See this document in full in Rymer, Fœdera, t. i. p. 545.

Denum Lewelinus saniori ductus consilio, voluntati domini regis se submisit totaliter sub hac forma: quod prædictus Lewelinus supponens se omnino voluntati et misericordiæ domini regis, pro inobedientia, damnis et injuriis domino regi¹ illatis, dabit pro pace habenda 1^a mille librarum sterlingorum. Item concedit et quietum clamat pro se et hæredibus suis, domino regi et hæredibus suis, iiiii. cantredos cum omnibus terris, quas rex scysiri fecit in manibus suis in finibus Walliæ, præter terram de Angleseie, de qua dominus rex fecit ei talem gratiam, quod ipse et hæredes sui de ipso procreati tenebunt terram de Angleseye, reddendo domino regi annuatim ad seaccarium suum, ad festum Sancti Michaelis, m. marcas. Deliberavit etiam dictus Lewelinus Owenum² fratrem suum seniorem, quem multo tempore ante detinuit in carcere, et etiam omnes alios qui capti fuerint³ occasione domini regis. Item dominus rex concedit dicto⁴ Lewelino principi ad vitam suam, totam terram quæ David fratri suo jure hæreditario debetur, et dominus rex faciet eidem David recompensationem competentem ad vitam dicti Lewelini; altero illorum Lewelino vel David defuncto, terra in compensatione data revertetur⁵ domino regi. Item prædictus princeps venit Rotelanum, et ibidem fecit domino regi sacra-

¹ MS. Oxon. inserts *et suis.*
Rymer has *sibi et suis.*

² MS. Oxon. *Olwenum.*

³ MS. Oxon. *fuerunt.*

⁴ MS. Oxon. *domino.*

⁵ MS. Oxon. *reverteretur.*

A.D. 1277. mentum fidelitatis, et habuit securum conductum de eundo et redeundo; et omnes contentiones hinc inde modo præfato fuerunt remissæ, et omnes tenentes de Wallia tenerent terras suas modo quo antea tenuerunt. Item dictus princeps promisit ibidem, quod veniret Londoniam ad proximum parliamentum, homagium suum ibidem domino regi facturum, et ad securitatem præmissorum liberaret domino regi x. obsides de nobilioribus¹ terræ sue. Et idem² princeps concessit, quod xx. homines de quolibet cantredo in manu sua remanente, per fideles regis ibidem singulis annis mittendos et eligendos, in præsentia ballivorum dicti³ principis jurabunt de anno in annum, quod præmissa in⁴ quantum in ipsis est, fideliter observabunt, et per dictum principem observari procurabunt. Et si idem² princeps in aliquo contravenerit, et hoc non emendaverit tempore competenti, ex tunc ipsi a fidelitate et dominio dicti principis recedent et transferant⁵ se ad regem, et dicto principi pro posse suo adversabuntur.

Et ad omnia præmissa fideliter observanda, dominus Robertus Tipetot, habens potestatem a rege, juravit in anima regis, et princeps juravit in propria persona.

In proximo vero parliamento princeps venit Londoniam, et ibidem fecit homagium domino regi, et hinc habuit salvum conductum de eundo et redeundo. Eodem anno die Sancti Vincentii, obiit Rogerus episcopus Norwicensis. Eodem anno circa festum Sancti Everisden, Johannis Baptistæ obiit Johannes papa⁶; cui successit^{p. 218.} Nicholaus. Eodem anno, die⁷ Sancti Mathiae Apostoli, Ibid. Willelmus de Middeltone electus est in episcopum Nor-^{p. 219.} wycensem, et quinto decimo die sequenti fuit confirmatus.

¹ MS. Oxon. *nobilibus*.

² So MS. Oxon. MS. Cott. *hud^r*.

³ MS. Oxon. *domini*.

⁴ MS. Oxon. omits *in*, and so Rymer.

⁵ MS. Oxon. *transirent*.

⁶ MS. Oxon. *dominus papa scilicet Johannes*.

⁷ MS. omits *die*, which MS. Oxon. gives.

Submission
of
Llewelyn.

Death of
Roger,
bishop of
Norwich,
and of
John XIX.

Anno gratiæ MCCLXXVIII., die Dominica proxima A.D. 1278.
 ante ascensionem Domini, Willelmus de Middelton^{f. 202 b.}
 in episcopum Norwycensem est consecratus. Eo anno,
 Dominica prima adventus Domini, fuit dictus Willelmus
 episcopus intronizatus. Eodem die dedicavit magnam
 ecclesiam Sanctæ Trinitatis Norwyci. In qua dedi-
 catione fuerunt præsentes et condedicantes Johannes de
 Chisil episcopus Londoniensis, Thomas de Cantulupe
 Herefordensis, et Stephanus Waterfordensis episcopi,
 et archiepiscopus Ragni.¹ Erant etiam præsentes
 dominus Edwardus rex, regina, et plures comites et
 barones, et cæteri magnates. Eodem die Johannes
 Londoniensis dedicavit altare, ubi corpus Willelmi
 jacet humatum, in honore Sancti Salvatoris et Omnis
 Sanctorum. Thomas Herefordensis dedicavit altare
 ad hostium chori in honore beatæ Mariæ Virginis,
 et beatorum Johannis Baptiste, et Egidii abbatis, et
 omnium sanctorum virginum. Stephanus Waterford-
 ensis dedicavit² altare ad hostium cameræ sacristæ
 in honore apostolorum Petri et Pauli et omnium
 sanctorum.

Everisden,
 p. 220.
 Annal.
 Dunst.
 p. 451.

Ibid.
 p. 219.
 Annal.
 Waverl.
 p. 233.

Eodem anno ante Natale,³ fuerunt omnes Judæi Punish-
 regni Angliæ⁴ capti una nocte propter retorsionem ment of the
 monetæ et incarcerati, et plerique ex eis suspensi. goldsmiths
 Eodem anno, alia nocte, fuerunt omnes aurifabri for clip-
 capti propter eandem causam et propter consensum, ping the
 et incarcerati. Eodem anno fuerunt quamplures Judæi coin.
 suspensi pro tonsione monetæ. Eo anno fuit Robertus The arch-
 de Kilwarby factus cardinalis Portuensis, et Robertus bisb.
 Burnel, episcopus Bathonensis,⁵ postulatus fuit in Canterbury
 archiepiscopum. made a
 cardinal.
 R. Burnel a
 second time
 elected
 archbishop.

¹ Sic MS. Wharton, who has printed this paragraph, gives *Sangiensis*.

² MS. omits *dedicarit*, which MS. Oxon. gives.

³ MS. Oxon. inserts *Domini*.

⁴ MS. Oxon. omits *regni Angliae*.

⁵ After *Bathonensis* is a blank space in MS. Cott.; none in MS. Oxon.

A.D. 1279. Anno gratiæ MCCLXXIX. contulit Nicholaus papa Everisden,
 John archiepiscopatum Cantuariæ fratri Johanni de Peecham p. 221.
 Peecham, de ordine minorum. Eodem anno dominus Edwardus
 archbishop of Canterbury rex fecit inquire de quantitate omnium tenementorum
 regni¹ Angliae in terra arabili, in pratis, boscis, pascuis,
 homagiis.²

Council at Reading to enforce the statutes of the legate Ottobonus. Eodem anno circa festum beati³ Petri ad Vincula, Wikes, p. 108. Johannes archiepiscopus Cantuariæ tenuit concilium apud Redinges, et ibi fecit statuta, et incepit exequi statuta promulgata in concilio Lugdunensi per Gregorium X. et per Ottobonum quondam legatum⁴ in regno Angliae.

Differences between the archbishops of Canterbury and York. Eodem anno fuit discordia inter Cantuariensem archiepiscopum et Eboracensem, pro eo quod Eboracensis fecit deferri crucem ante se in provincia Cantuariæ, et fuit crux Eboracensis fracta per homines Cantuariæ, et inhibitum fuit per Cantuariensem ne quis venderet vel contraheret cum Eboracensibus.

Statute of Mortmain against the increase of ecclesiastical property. Eo anno circa festum Omnium Sanctorum dominus Ibid. p. 109. Edwardus rex Angliae fecit quoddam statutum, ne aliquis religiosus posset ab illo tempore aliquod tene-mentum adquirere quoquo titulo, et si adquireret⁵ infra annum, proximus dominus feodi ingredetur, et si ipse fuerit⁶ negligens, infra dimidium annum aliis proximus dominus, et si ipse fuisset negligens, tunc rex.

The statutes of Reading enforced. Eodem anno dominus Johannes archiepiscopus ex-communicavit omnes illos qui impedirent statuta sua de Reddinges, exceptis rege et regina et eorum⁷ liberis, a qua fuit sententia appellatum per dominum regem.

¹ MS. Oxon. inserts *sui*.

² After *homagiis* is a blank space in MS. Cott.; none in MS. Oxon.

³ MS. Oxon. *Sancti*.

⁴ MS. *legati*. MS. Oxon. *legat*'.

⁵ MS. Oxon. *adquirerent*.

⁶ MS. Oxon. *fuisset*.

⁷ MS. Oxon. *illorum*.

Eodem anno frater Robertus de Kilwarby Portuensis mortuus est. Eodem anno fuit excambium monetae, et annus ita sterilis, quod a magno tempore tanta sterilitas non fuerat, et annus durissimus propter sterilitatem et escambium simul concurrentia. Eodem anno circa Natale Domini, dominus Ricardus de Gravissende Lincolniae episcopus, et postea cito Johannes de Chishille Londoniae episcopus, et quasi sub eodem tempore Nicholaus de Ely Wintonie episcopus, mortui sunt. Eo anno Willielmus de Middeltone Norwyci episcopus totam diocesim visitavit, tam in parochialibus ecclesiis quam in domibus religiosis, et super delictis singulorum tam laicorum quam clericorum rigidam facit fieri correctionem. Eodem anno circa festum Cathedrae Sancti Petri, magister Oliverus de Suttone electus est in episcopum Lincolniae. Eodem anno fuit imago ad hostium cum omnibus pertinentiis omnino perfecta.¹

Visitation of the diocese of Norwich.

Eodem anno regina Hispaniae, domina Pontivi, mater Aliene, nore, reginæ Angliae, vitæ terminum fecit. Rex igitur Angliae, the queen's circa principium Maii, facturus homagium regi Francorum pro comitatu Pontivi, matris Alienoræ reginæ Angliae,² qui eum ratione reginæ uxoris suæ, filiæ et hæredis reginæ supradictæ jam defunctæ, contingebat, transfretavit. Habito igitur Ambianensi parlamento Franciæ, convenientibusque ibidem Franciæ et Angliæ regibus, neconon regionis utriusque³ magnatibus, rex Angliae qui- etum clamavit Normanniam regi Franciæ in perpetuum, recepturus tamen annuatim de scacario Rothomagensi in sempiternum xxx. libras Parisiacenses. Recepit etiam pro quieta clamantia supradicta mandy. Agenoys, Limozin, P[er]jigoz, atque Sentyone, et his factis Angliam reversus est . . . Apud Norhamtoniam, die Sanctæ Crucis adoratae, puer quidam a Judæis crucifixus est, ipso tamen puero non tunc penitus interfecto; cuius quidem rei prætextu, multi de Judæis statim post Pascha Londoniae equis distracti et suspensi sunt. Facta est mutatio monetae in Angliam, quadrante trigono in rotundum permutato; nec tamen adhuc pristina rationabilis moneta inter novam discurrere prohibetur. Ultra consuetum vero, obolis penitus sus- pensis, factus est unus denarius magnus æquipollens iiiii. denariis the coin.

¹ Here ends the Oxon. MS. Laud. B. 16.

² These four words seem to have

been introduced incorrectly from the previous sentence.

³ E. inserts *plerisque*.

A.D. 1279. communibus. . . . Dōminus rex Natale Domini apud Wintoniam Everisden,
celebravit.¹ p. 223.

Robert Burnel elected bishop of Winches-
ter, but rejected by the Pope.

Anno gratiæ MCCLXXX. Nicholaus Wintoniæ episcopus . . . obiit. Quo mortuo, postulatus est in episcopum² Robertus, Bathonensis et Wellensis episcopus; cuius postulatione in curia Romana cassata, dominus papa liberam contra spem conventui Wintoniæ eligendi³ concessit facultatem. Elegerunt igitur⁴ magistrum Ricardum de Mora, ejusdem loci archidiaconum. . . . Facta est eclipsis lunæ universalis, nocte Sancti Eadwardi regis et martyris, luna per duarum fere horarum spatium infecta sanguineo colore.

Richard, abbat of West., made treasurer.

Ricardus abbas Westmonasterii regis Angliæ factus est thesaurarius. Sanctus Hugo Lincolniæ episcopus, die Wikes, Sanctæ Fidis Virginis, a Johanne Cantuariensi archiepisco, in præsentia regis Angliæ aliorumque magnatum, sollemniter est translatus. In crastino Sancti Petri ad Vincula et die nocte sequentibus, facta est tanta pluviæ inundatio, tantaque secuta est aquarum vehe-^{p. 110.}

Violent rains, Ang. 2.

mentia, quod homines et mulieres, senes cum junioribus et pecora campi, molendina et pontes, domos et arbores, summersit, fœna et blada per loca pleraque asportavit.⁵

Embassy from the Tartars.

Regi Angliæ a magno Tart[ar]orum rege nuncii amicabiliter sunt Everisden, directi. Inhibitum est, ne quis ultra diem Assumptionis de veteri p. 224. moneta negotiaretur. Facti sunt novi oboli rotundi. . . . Tot fulgura tantaque tonitrua auditæ sunt per plura loca Angliæ, vigilia Sancti Martini, quod domos et arbores⁶ prostraverunt, [et] multipli admiratione videntes terruerunt. A clero Angliae concessa est regi Angliæ quintadecima bonorum spiritualium, secundum taxationem Walteri quondam Norwicensis episcopi, per tres annos. Magnus, rex Norwagiæ, vitæ terminum fecit. Undecimo kalendas Septembri, castro Suano⁷ in fata decessit Nicholaus⁸ papa, vaca-

Round money.

Subsidy of a fifteenth of ecclesiastical property.

Death of Nicholas III.

¹ In Everisden, MS. Ar. 30., here follows a passage mentioning the resignation of Robert, prior of St. Edmund's; it is also given in Nero D. 2. The text is as it is in C.C.C. (which the printed edition follows).

² E. adds *Wintoniensem*.

³ MS. *eligenda*.

⁴ E. *elegeruntque sibi*.

⁵ This passage, though not in the printed text (MS. C.C.C.), is fro

Everisden, MS. Ar. 30. He introduces some additional details about St. Edmund's, and adds "die SS. Johannis et Pauli incepimus novam monetam fabricare." The passage in the text is exactly as it stands in Nero D. 2. (John de Oxenedes).

⁶ E. *arboresque*.

⁷ E. *Sariano*. Ar. 30. *Suriano*.

⁸ MS. *Joannes*, and so all the MSS. of Everisden.

Everisden, vitque sedes mensibus vi. diebus xiii. Johannes, archiepiscopus A.D. 1280.
p. 224. Cantuariensis, visitavit episcopatum Norwicensem, videlicet Nor- Visitation
folchiam in fine istius anni, et Suffolchiam in principio sub- of Norwich
sequentis. dioecese,
and of the
monastery
of S. Benet
Holme.

Dominus rex celebravit Natale Domini apud Burgum in¹ Norfolchia. Eodem anno Johannes archiepiscopus Cantuariensis predictus visitavit domum Sancti Benedicti de Hulmo, die Sancti Nicholai, et die Conceptionis Sanctæ Marie publice in capitulo coram omnibus tam clericis quam monachis correxit quæ corrigenda erant.

Anno gratiæ mcccxxxii. dominus rex moram fecit in Norfolchia The king
usque post festum Purificationis. Facta est eclipsis lunæ uni- in Norfolk.
versalis nonis Martii. Symon de Turonia, Sanctæ Ceciliæ pres- Martin III.
byter cardinalis, in summum pontificem electus, dictusque est pope.
Martinus tertius. Facta est eclipsis lunæ, pridie kalendas f. 203 b.
Septembbris, luna per tempus non modicum in colore cinereo
permanente. Henricus, Leodiensis² episcopus in Alemannia, dig- Henry,
nitate episcopali, eo quod proletarius extiterat, in ultimo concilio bishop of
Lugdunensi, spoliatus est. Sexaginta enim et unum, ut dicebatur, Liege, de-
filios et filias genuerat. Viii. idus Septembbris noctanter super- prived for
veniens, successorem suum, Johannem, manu propria interfecit. immora-
Magister Hugo de Evesham tunc³ Sancti Laurentii factus est lity.
presbyter cardinalis. . . . Dominus rex celebravit Natale Domini
apud Wigorniam.⁴ Impetrata est a domino rege de novo separatio Affairs
inter bona abbatis et conventus Sancti Edmundi, ita quod de of S. Ed-
cetero nullo casu confundantur, appensis domino regi m. libris, munds-
excepto auro reginae ad tantam⁵ summam pertinente. . . . bury.

Anno gratiæ mcccxxxii. die Purificationis Beatæ Mariæ, cele- Mass cele-
bravit missam episcopus Sydoniae in civitate Ierusalem, ubi per brated at
multa acta⁶ tempora propter Saracenorum dominium, a divinis Jerusalem.
penitus fuerat cessatum. Lewelinus, princeps Walliae, immemor Rebel-
pacis et fœderis inter dominum regem Angliæ et ipsum dudum lion of
initi,⁷ prævaricator, una cum David, germano suo, eidem domino Llewelyn.
regi fit rebellis. Castrorum igitur domini regis in Wallia et in
Marchia, vigilia Palmarum, quædam subvertens, quædam suc-

¹ MS. Cott. omits *in*. This passage, which is not in Everisden, will also be found in MS. Cott. Nero, D. 2. (John de Oxenedes.)

² MS. Cott. London. Norw. Londiens'.

³ E. *tituli*. MS. Norw. omits all from here to the year 1285.

⁴ This comes in E. after the following sentence.

⁵ E. inserts *pecunia*.

⁶ E. *retro-acta*.

⁷ E. *inibi*, incorrectly, as MS. C.C.C. has *initi*.

A.D. 1282. cendens, aliisque enormous intendens, fidelium domini regis Everisden, multitudinem copiosam interfecit; ¹ domino Rogero de Clifforde, p. 225.

The king demands a loan for the Welsh war.

utpote diluculo in lecto suo reperto, secum in Walliam abducto, cum præda non modica ad propria repedavit. Unde dominus rex, in ultionem injuriarum sibi illatarum, exercitum dirigens in Walliam, in subsidium guerræ suæ sub mutui specie² a singulis civitatibus suis et burgis, neenon a civitatibus et burgis virorum

religiosorum seu ecclesiasticorum, in sua guerre cepit subsidium; ad cuius quidem rei executionem, missus est per totam Angliam dominus Johannes de Kirkeby, archidiaconus Coventriæ, qui a Londonia³ viii. [m.] marcas prædicto modo cepit contributionem. Visitatis igitur primo de Gernemuta et Norwyco burgis et burgensisbus, acceptis a Gernemuta m. marcis et a Norwyco libris quingentis, tandem apud sanctum declinavit Eadmundum, ubi burgensisbus ad quingentas marcas taxatis, servient[1]um ipsius curiae monachorum taxationem, ut a burgensisbus, quod nunquam hactenus contigerat, minime taxarentur, ejusdem loci priori commisit; quorum taxatio ad summam xxvi. marcarum accrevit⁴; . . . ab abbate vero et conventu Sancti Edmundi c. marcas sub eodem colore extorsit.

Death of Eleanor, wife of Llewelyn, June 19. Buried at Llanvaes.

Interim Alienora, filia domini Symonis de Monteforti, quondam comitis Leycestriæ, nupta Liwelino principi Walliæ, filiam pariendo superstitem, Wencianam nomine, die sanctorum Gervasii et Prothasii, diem clausit extremum, sepultaque est apud Landinaus,⁵ in domo fratrum Minorum. In expeditione⁶ supradicta, dominus rex recipit⁷ pro singulis servitiis militariibus l. marcas; mitius tamen pro⁸ abbatte Sancti Edmundi ccc. libras pro servitio suo cepit ab eodem. In ista etiam expeditione, Willelmus, filius et hæres domini Willelmi de Valencia, et quidam alii cum eo in West Wallia, dominus Lucas de Tany, Rogerus de Clifford junior, Willelmus de Lindeseye, Willelmus de Audeshee, et plures alii cum illis in Norwallia, absque aliquo Walensium detimento, quidam fugiendo aquis intercepti et submersi, quidam gladio ceciderunt. Rebus igitur sic se habentibus, Liwellinus, princeps Walliæ, iiiii. idus Decembris, feria sexta, ab exercitu regis Angliæ in SuthWallia interceptus, vita capiteque privatus est. Cujus caput in crastino ad regem in Norwallia est allatum,⁹ qui statim illud exercitui suo in Angleseye commoranti destinavit; cujus

¹ E. inserts *atque*.

² E. *spem*, incorrectly, the MSS. reading *spē*.

³ E. *qui Londonicæ*, although C.C.C. as above.

⁴ MS. *ac excrevit*.

⁵ E. *Landmairs*.

⁶ MS. *expiditione*. E. adds *igitur*, which is omitted also in Nero, D. 2.

⁷ E. *cepit*.

⁸ E. *cum . . . agendo*.

⁹ E. *illatum*, although C.C.C. as above.

Death of Llewelyn, Dec. 10.

f. 204.

Everisden, conspectui¹ satiatis Anglesiensibus, statim Londoniam jussum est² A.D. 1282.
p. 227. deportari. In cuius occursum, in crastino Sancti Thomæ apostoli, Dee. 22. exentes Londonienses cum tubis et cornibus, illud per omnes vicos Londoniæ cum clangore mirabili conduxerunt. Quo facto, collistrigio suo toto illius diei residuo illud defixerunt; advesperascente vero die, ad turrim Londoniæ est deportatum, et in excelsa trabe transfixum. Corpus vero principis, truncatum et laceratum³ in abbatia de Cunnir de ordine Cisterciensi, est sepultum.

Piratae quidam de Sellandia et Holland, circa Gernemutam Pirates off et Donewycum tyranidem exercentes piraticam, quemque⁴ sibi Yarmouth obvianter deprædabantur, homines trucidabant, navesque non-nullas cum contentis secum abduxerunt. . . . Ricardus, archidiaconus Wintoniensis, dudum loci ejusdem electus, in manum summi pontificis resignavit electionem de ipso factam ad episcopatum ecclesiae memoratae; quem statim dominus papa contulit magistro John de Johannii de Fanteise, archidiacono Exoniensi.⁵ Rex Tartarorum, Pontissara una cum hospitalariis, cum Soldano dimicavit; in quo confliktu obvianter made cæsis paganis, raptus⁶ est ipse Soldanus, et apud Babiloniam bishop of Winches artiori custodiæ commendatus. Alienora, regina Angliæ, apud Rotelan filiam peperit, quam vocavit Walkinianam.⁷ Isabella, Birth of the comitissa Arundelæ, diem clausit⁸ extreum; apud Marham, princess in ecclesia sanctimonialium seminarum quam a funda- Elizabeth at Rhud- mentsis construxerat, sepelitur. Magister Thomas de Can- tulupo, episcopus Herefordensis, in curia Romana defungitur, Deaths of qui, eo quod archiepiscopus Cantuariæ eum excommuni- Isabella, nicaverat, ad curiam Romanam appellavit. . . . Hert- manus, filius regis Alemaniæ, qui filiam regis Angliæ fuerat countess of Arundel, S. Thomas, desponsaturus, incaute super glaciem gradiens, gelu dissoluto bishop of Hereford, glacieque interrupta, aquis interceptus⁹ suffocatus est. . . .

Anno gratiæ MCCCLXXXIII. totius Angliæ communitas tricesimum denarium omnium mobilium suorum, in subsidium guerræ suæ, equitatura, armatura, thesauro in¹⁰ garderoba dumtaxat exceptis,¹¹ domino regi concesserunt. In cuius pecunia contributio allocare¹² fecit rex totam pecuniam anno præcedente sub-

¹ E. *conspectu*.

² So MSS. Cotton. C.C.C. and Ar. 30. The editor has printed *jussit*.

³ E. *truncum et lacerum*.

⁴ E. *quæcumque*.

⁵ MS. *oxoniensi*. E. J. de Pun- teyse. Above, Ar. 30. has *electioni* . . . *facta*.

⁶ E. *captus*.

⁷ E. *Elizabetham*.

⁸ E. *claudens*.

⁹ E. inserts *atque*. MS. *interceptis*; as also Nero, D. 2., which MS. contains both the above passages not in Everisden.

¹⁰ E. *et*.

¹¹ E. *exceptatis*.

¹² E. *allocari*.

A.D. 1283. mutui specie¹ vel colore ubicumque receptam. Idem rex Domi- Everisden,
 A subsidy nica in media quadragesima, . . . totam thesaurum domini p. 229.
 granted. papæ de decimis in subsidium Terræ Sanctæ concessum, per
 The king diversa loca Angliae depositum, serruris² disruptis, cepit, abduxit,
 seizes the et juxta suæ voluntatis arbitrium de eodem disposuit. . . . Post
 money mortem Liwelini, principis Wallie, ejusdem fratre David fuga
 raised for lapso, cæterisque Wallensibus omnibus, tam nobilibus quam
 the Cru- ignobilibus,³ domini regis voluntati ultiro se committentibus,⁴ idem
 sade. Subjection rex totam Walliam usque ad mare Hibernicum, universis castellis
 of Wales. et munitionibus sibi contraditis, subjugavit, leges Anglicanas
 imposuit, atque justitiarios aliosque ministros . . . apud Ces-
 triam collocavit. Interea David,⁵ omni exercitu suo destitutus,
 Capture of per incertas sedes vagabundus et errans, tandem ad quandam
 David. casulam repausandi⁶ gratia ad sui confusionem divertens, per
 aliquos de exercitu regio circumventus, cum uno de filiis suis
 June 21. et aliis decein captus, atque coram rege vigilia Sancti Albani
 est adductus; cuius præcepto in castello Cestriæ artiori custodiæ
 est commendatus. Igitur in parlimento generali, die Sabbati,
 Nov. 7. in crastino Sancti Leonardi,⁷ apud Salopiam habito, David, frater
 Execution of Liwelini, quondam principis Wallie, qui se pro principe post
 David. mortem fratris sui gesserat, in ipsa domini regis curia, præsi-
 dente in judicio auctoritate regia, domino⁸ Johanne de Vallibus,
 f. 204 b. de proditione, regiæ majestatis læsione, ac sacrilegio convictus,
 corporis detractioni atque suspensioni, capitis detruncationi, com-
 bustioni, atque membrorum adjudicatus est desecutioni. Cujus
 caput Londoniæ, corpus vero per quatuor partes desectum, Win-
 cestriam, Norhamtoniam, Cestriam, atque Eboracum est trans-
 missum; viscera vero ejusdem, propter frequentem ecclesiærum
 combustionem, ad sacrilegii facinus puniendum, combustioni
 ibidem sunt adjudicata. Cum quo⁹ senescallus ejusdem . . .
 insuper¹⁰ proditione convictus, equis distractus et suspendio demum
 est interemptus. . . .

Petrus, rex Aragoniæ, in terris Siciliæ, Calabriæ, et Apuliæ, ratione
 uxoris suæ, utpote filiæ Mansfredi,¹¹ filii Frederici, quondam Romanorum
 imperatoris, qui ipsius¹² terris . . . seisitus obiit, et vestitus,

¹ E. spem, incorrectly. See note²
 p. 162.

² MS. *securē*, the final e being
 expuncted.

³ E. *nobilium quam ignobilium*,
 incorrectly. MSS. C.C.C. Ar. 30.
 and Nero, D. 2, agree with the text.

⁴ MS. *commiscentibus*.

⁵ E. inserts *supradictus*. MS.
 inserts *cum*.

⁶ E. *delitescendi*.

⁷ E. *Leodegarii*.

⁸ *Domino* is in MSS. Ar. 30. and
 Nero, D. 2.

⁹ E. inserts *etiam*.

¹⁰ E. *super*.

¹¹ E. *ipsis*.

¹² MS. *salle Mamredi*.

Everisden, [jus] sibi vindicans haereditarium, ipsarum terrarum proceres tum A.D. 1283.
 p. 230. promissis, tunc donis sibi alliciens, cunctarum¹ terrarum magnatum memoratarum assensu et favore, omnia castella et munitiones Karoli regis Siciliae, arte sive dolo, die una occupavit, viros inventos trucidavit, thesauros sibi appropriavit, navigium suum, hominibus cæsis, penitus destruxit, terrasque illas, Karolo rege expulso,² præoccupans, filium suum manu³ imperatoris Constantinopolitani, cuius consilio et auxilio omnia predicta præsumpserat, corona regni Siciliae fecit coronari. Hoc anno et duobus præcedentibus fructus omnium gardinorum per Angliam fere defecerunt. A clero provincie Cantuariæ concessa est domino regi, in subsidium guerræ sue, vicesima omnium provenientium⁴ ecclesiasticorum per Subsidy duos annos, secundum taxationem Walteri, quondam Norwicensis from the episcopi. . . . *A*Estas tota cum magna⁵ autumni sequentis parte, clergy of vehementer et continue pluviosa, omnem fere spem satorum in Canterbury bury, viridi delusit in arido. . . . Dominus rex Natale Domini apud Rotelan in Wallia celebravit.⁶ . . . Failure of the erops.

Anno gratiae MCCLXXXIIII. die Sancti Marci Evangelistæ, apud Birth of Karnervan in Wallia, natus est domino regi Anglie filius, dictus Edward II. que est Edwardus. . . . In Alemannia quidam truphator se at Car- subito palam manifestans, Fredericumque, quondam Romanorum narvon, imperatorem, qui superius, anno gratiae MCCL. vite terminum fecerat, April 25. se esse simulans, multam et frequentem familiam, neconon etiam emperor in totius pæne regionis habens⁷ favorem, exercitum coadunavit copio- Germany. sum, regeque Radulpho non contradicente, immo potius rem dis- simulante, se ut dominum et⁸ imperatorem ab omnibus fecit venerari. Dominus Aldefonsus, domini regis Anglie filius, apud Death of Windesoures, die Sancti Magni martyris, diem clausit extrennum, princee qui, vigilia decollationis Sancti Johannis Baptiste, apud West- Alfonso, monasterium⁹ traditus est sepulturæ. . . . Dominus papa, ob Aug. 19. Arragon culpam rebellionis, contumacia, et inobedientia Petri, dudum regis given to Arragonie, regnum suum Philippo, regis Franciæ [filio], contulit, Philip of et haeredi, reddendo sedi apostolicæ . . . c. libras annuas. Idem Phi- the Pope. lippus duxit in uxorem haeredem regni Navarie. . . . Illa pars Part of S. ecclesiae Sancti Petri Romæ, ubi fuit altare Apostolorum, cum Peter's at Rome falls.

¹ E. cunctorum magnatum ter- rorum.

² MS. appulso.

³ MS. manu.

⁴ E. proventuum.

⁵ E. maxima.

⁶ This sentence comes before the previous one in E.

⁷ E. habitus, although C.C.C. as above.

⁸ MS. C.C.C. rem. Ar. 30, et.

⁹ E. inserts solemniter. Ar. 30, solemnii. Nero, D. 2, as text.

A.D. 1284. præcipuis et principalibus iconibus¹ subito corruit. . . . In Murder of ecclesia . . . de Arcibus Londoniæ, quidam de Londonia, Laurentius a citizen of London in the church of S. Mary at Bow. dictus, per quosdam malignæ mentis homines de civitate supra-dicta vulneratus, demumque in trabe ecclesiæ laqueo est suspensus; super quo rex Angliæ non modicum conturbatus, quosdam tamen minus nocentes, sed minime locupletes, equis distractos,² tandem laqueo jussit suspendi; nocentiores vero et³ locupletiores pœna multari censuit pecuniaria. Dominus rex fuit ad⁴ Natale Domini Bristolis.

The king returns to London after the conquest of Wales. Anno gratiæ MCCLXXXV. post Pascha regrediebatur Edwardus rex Angliæ a subjugatione Walliæ usque Londoniam, vigilia Ascensionis Dominicæ, et die Veneris sequenti fecit sollemnem processionem, a turri Londoniæ pedibus incedens usque Westmonasterium, cum Annal. Waverl. p. 239. regina Alienora et omnibus magnatibus terre, et xiiii. episcopis, archiepiscopo Cantuariensi⁵ Johanne de Pecham deferente crucem, scilicet, quam rex conquisierat in Wallia, in processione. Eo die incepit dominus rex parliamentum suum apud Westmonasterium, quod duravit per vii. ebdomadas, in quo plurimas novas leges statuit, plurimosque magnatum filios insigniis militibus decoravit, multasque cartas antecessorum suorum regum Angliæ confirmavit. Eo anno iterum nova statuta edidit apud Wintoniam contra fures, viarum depopulatores, receptatores et occultatores malefactorum, de custodia per patrias et villas et civitates facienda, et de boscis amputandis juxta vias regias, inhibens placita ex tunc teneri per dies Dominicos et nundinas, seu mercata in cimiteriis ecclesiarum. Eodem anno incepit Salomon de⁵ Roucestre, justitiarius domini regis, iter suum apud Norwycum, in crastino Sancti Hillarii, cum sociis suis. Eo anno fecit inquiri rex qui clerici implacitaverant quosecumque de feodo seu

f. 205.

A parliament at Westminster.

The second statutes of Westminster.

Statutes at Wineches-ter against thieves, &c.

Solomon de Rochester, justice itinerant, at Nor-wich, Jan. 14.

¹ MS. *yconomis*. E. inserts *eorum*. Ar. 30, *corundem*.

² MS. *distracti*. E. *distrahi*.

³ E. *sed*.

⁴ E. *celebravit*.

⁵ Om. MS. Cott.

laicis catallis in curia Christianitatis, et de praelatis, A.D. 1285.

qui graviter punierant excessus laicorum pecuniariter; Inquiry into the Ecclesiastical Courts.
et clericos, praelatos, et corum ministros de hujusmodi [culpa] conviectos graviter vinxit¹ et incaceravit.² Violent tempest.

Everisden,
p. 237,
under the
following
year.

Anno Domini MCCLXXXVI. in vigilia Circumcisionis Domini, circa mediam noctem vehemens ventus subito auditus est, ex cuius flatu horribili facta est inundatio maris magna,³ ita quod per inundationem clxxx.⁴ naves numero apud Kirkele una cum nautis perclitabantur; sed pauci, Dei misericordia opitulante, miraculose ad portum salutis venerunt. Eo anno incepitus est murus lapideus apud Gernemutam ex praecepto et voluntate domini regis, ad cuius fabricam dominus rex concessit vi. denarios percipiendos de qualibet navi portum Gernemutae ingrediente. Eodem anno fratres de Monte Carmeli, qui primo deferebant mantella radiata, mutaverunt habitum suum in capis albis ad festum Nativitatis Beatæ Mariæ. Eodem anno bonaë memoriae dominus Hugo de Balesham, episcopus Elyensis, viam universæ carnis ingressus est; cui successit Dominus³ John de Joannes de Kirkeby, cancellarius regni Angliæ, qui bishop of in diebus suis nimis singularis existebat, de quo Ely. dicebatur:

Non est inventus similis tibi, Kirkebyensis.
Nemine contentus, labris ad jurgia tensis,
Si dare te mitem velles et spernere litem,
Me lætum faceres et te dulcore repleres.
Cor plenum felle non permittit bene velle,
Sit plenum melle, colinum sieque repelle.

¹ MS. Norw. *emunxit.*

² MS. Norw. here inserts the following paragraph: "Eodem anno rex E. transfretavit in Wasconia, et tradidit custodiam regni sui domino Edmundo comiti Cornubiæ, consanguineo suo, quamdiu ibi fuerat." This is followed by

the mention of the burning of the pseudo-emperor, and of the king's being at Exeter at Christmas, exactly as in Everisden, p. 236.

³ Om. MS. Cott.

⁴ MS. reads *xx.* above *ix.*, thus—*ix.* *xx.*

Wikes,
p. 116.

Ibid.
p. 114.

A stone wall to the cemetery erected at Yarmouth.

The Carmelites change their habit, Sept. 8.

A.D. 1286. Eodem anno quarto nonas Aprilis dedicata est ecclesia
 Dedicatione magnae Gernemutæ a Willelmo de Middeltune episcopo
 of the church of Great Yarmouth, April 2.
 qui etiam dedicavit cimiterium ipso¹ die.

Tempests and inundations.

Anno gratiae MCCLXXXVII. die Dominica proxima Everisden,
 ante festum Saneti Thomæ apostoli in Novembri, circa p. 238.
 mediam noctem audita sunt tonitrua, et die Mercurii p. 116.
 proximo sequente facta est inundatio maris magna. In
 cujus inundatione seu immensa tempestate, in villis de Matt. of
 Horseye, Waxtonesham, Marcham, Hikeling, et in p. 413.
 villis adjacentibus cc. homines submersi sunt. In villa
 vero de Gernemuta centum² homines sunt submersi.

The stone wall of the cemetery at Yarmouth thrown down.

In magna vero Germemuta prostratus est murus lapi-
 deus cimiterii per inundationem maris spatio lx. pedum.
 Et prostratus est murus prioris pronus in terram, et ita
 flumen accrevit quod ultra magnum altare in dicta
 ecclesia transeudebat. Eodem anno luna in plenilunio
 visa est crocei rubei ac varii coloris. Et tempore sub
 eodem duo soles visi sunt. Eodem anno dominus Wil-
 lelmus de Munchensi obsidebat quoddam castrum³ in Wikes,
 Wallia, et dum ipse et familia sua quemdam murum p. 115.
 effodebant, ut eis in dicto castro pateretur ingressus,
 cecidit murus super eum⁴ et familiam suam, et ita
 in amaritudine cordis et vultu incomposito tributum
 mortis persolvebat. In cujus casu tota gens Anglicana
 condoluit, quia miles strenuus et in bello circum-
 spectus ab omnibus habebatur. Eodem anno incepitus
 est murus lapideus in curia prioris Germemutæ versus

¹ MS. Norw. *dicto*. In the line above, *sequentis* for *sequentem*.

² MSS. *vix*. This sentence is omitted by MS. Oxon. (Laud. B. 16, which contains this year); it, however, inserts below, *Similia vero de*

Westgernemuta vix homines submersi sunt. MS. Norw. has *Westgernemuta*.

³ MS. Oxon. *castellum*.

⁴ MS. Oxon. *ipsum*.

orientem, a domino R. de Elingham¹ tunc priore, et A.D. 1287.
laudabiliter per eum consummatus² est.

Anno gratiae MCCLXXXVIII. Edwardus rex tenuit curiam suam ad Natale Domini apud Bonam Guardam in Wasconia. Anno eodem bonæ memoriae Willelmus de Middeltone episcopus Norwicensis, reversus de Was-Death of
conia; qui dum ibi fuerat, senescallus domini regis Will. de
in civitate Burdegalensi effectus est, qui in esculentis Middleton,
et poculentis aliis præ cæteris magnatibus Angliae ibi bishop of
moram trahentibus se exhibuit recommendatum; et Norwich.
mox post ejus reversionem in Angliam, viam universæ
carnis ingressus est. Cujus corpus sepultum est in
capella domini Norwicensis episcopi, scilicet die Domi-
nica post festum Nativitatis Beatæ Mariæ. Eodem die
accesserunt ad regem duo monachi Norwicenses, ab eo
licentiam petituri, ut moris est in Anglia, eligendi;
ipsunque regem invenerunt in regno Aragoniæ. Petita ab
eo licentia et obtenta, die sabbati proxima ante festum
Sancti Martini, domum reversi sunt; statueruntque
monachi diem Jovis, scilicet Sancti Martini, ad electionem
perficiendam, et processerunt in electionem per modum
compromissi, et compromiserunt in vii. viris fidedignis,
qui omnes elegerunt magistrum Radulphum de Wal-Ralph de
pol, archidiaconum Elyensem, in episcopum et pastorem
ecclesie Norwicensis. Quæ quidem electio tunc displi-
cuit omnibus et singulis de tota diocesi Norwicensi, et
omnes unanimiter maledicebant totum conventum et
maxime eligentes. Facta electione, destinarunt ad ipsum
quendam nuncium cum totius conventus consensu.
Postmodum accesserunt ad ipsum electum tres monachi,
humiliter et devote interpellantes, ut electioni de se
factæ benignum præstaret assensum. Quo præstito,
dictus electus una cum duobus monachis accesserunt ad
dominum regem in partibus transmarinis, ipsumque in-

¹ MS. Oxon. *Elmham.*

² MS. Oxon. *confirmatus.*

A.D. 1288. veniebant apud Bonam Guardam in ingressu Aragoniae ; quo invento, petierunt ab eo ut electioni de praedicto electo factae regium praestaret assensum, qui pro voto eis¹ jocoso animo annuebat. Reversique sunt in Anglia in die Conversionis Sancti Pauli, et in die Dominica sequente venerunt ad curiam archiepiscopi Cantuariæ, qui cum multiplici gaudio fuerant ibi recepti ; et die Martis sequente dictum electum sollemniter apud Suthmallinge confirmavit ; et statum monachorum, vitam pariter et honestatem Norwicensium, occasione suæ electionis publice et sollemniter recommendavit ; et dicto electo ad consecrationem suam celebrandam apud Cantuariam in medio quadragesimæ terminum præfixit. Eodem anno electus est magister Willelmus de la Cornere in episcopum Sarum, et apud Cantuariam Wikes,^{p. 116.}

Jan. 25.
W. de la
Cornere,
bishop of
Salisbury.

f. 206.

Death of
W. de
Kirkeby,
prior of
Norwich,
March 9.

consecratur. Eodem anno, videlicet vii. idus Martii, in crastino Sancti Felicis episcopi, obiit Willelmus de Kirkeby, prior Norwicensis ; cui successit Henricus de Lakenham. Eodem anno combusta est ecclesia fratrum prædicatorum apud Sanctum Botulfum, una cum refectorio et aliis domibus, et plures seldæ cum diversis generibus mercium ibidem combustæ sunt.

Statute
against bad
money.

Anno Domini MCCLXXXIX. dominus rex tenuit parliamentum suum apud Leyburne in Vasconia, qui inhibuit per totam Angliam ne quis monetam tonsoratam seu reprobatam,² et in mercimonia omnium mercatorum apud Angliam remeantium scrutarentur, ut si quid malæ monetæ in sarcinulis suis inveniretur,³ fisco applicaretur. Tempore sub eodem rex Edwardus tradidit obsides suos regi Arragoniae pro principe de la Moree ; et postmodum pro ejus redemptione dictus rex præststit xxx. milia librarum sterlingorum dicto regi Arragoniae. Reversusque est in Angliam dictus rex Edwardus die Veneris proxima post festum

¹ Om. MS. Cott.

² MS. Cott. *reprobam.*

³ Id. *invenirentur.*

Ransom of
Charles,
prince of
the Morea.

Saneti Laurentii. Eodem anno nautæ de Quinque Portibus fecerunt insultum nautis de¹ Gernemuta, et hinc inde homines interfecti sunt. Et unus de villa Gerne-mutæ, extractus violenter extra ecclesiam apud Sanctum Mathaeum, capite detruncatus est, quorum occasione xl. de nobilioribus et potentioribus Gernemutæ acces-serunt ad dominum regem, seriem facti insinuantes, et se vultu doloroso conquerentes; et dominus rex direxit literas suas de pace ad barones Quinque Portuum et ad burgenses Gernemutæ, et præfixit eis diem in parliamento suo apud Londoniam.

Tempore sub eodem dominus Thomas de Wayland, Apprehen-sion of Thomas de Weyland, Chief Justice of the Common Pleas.
capitalis justitiarius domini regis de banco, propter enormia facinora et homicidia persuos perpetrata, captus est per præceptum regis. Sed a custodia sua evasit, et in fugam conversus est usque Babewelle ad loca fratrum Minorum apud Sanctum Edmundum, et ibi assumpto habitu fratrum, confitebatur se subdiaconum-fuisse diu antequam uxorem suam primam duxit; et rex jussit dictum locum custodiri; et Robertus Mallet miles fuit custos ejus deputatus per regem, qui non permitdit aliquem habere secum colloquium, et vetuit omnibus aliquid victualium sibi conferri. Vixit enim de oleribus et aliis herbis ad modum bestie. Custodes vero permittebant fratres exire, et intus redire non poterant. Quatuor vero fratres qui ipsum recipiebant in socium et fratrem, abjurarunt terram, et in signum abjurationis assumpserunt habitum laicorum fratrum, videlicet scaplorias, et ita exules effecti sunt et in Yrland transfretarunt. Et statim post, Adam de Stratton, clericus scaccarii, qui super homicidio, seditione ac super aliis variis excessibus coram rege accusatus extiterat, deputatus est custodiæ domini regis in turri Londoniæ, et omnia bona sua confiscata sunt. Inventæ² sunt de bonis suis x. milia librae veteris

¹ Om. MS. Norw.

² MSS. *inventi.*

A.D. 1289. monetæ, et xx. milia libræ novæ monetæ, et pondus auri lx. librarum; et duæ coronæ aureæ inventæ¹ sunt; et plura alia jocularia inventa sunt. Inventum est quoddam armarium de serico in bonis suis, in quo fuerant paruræ unguium hominum, pili mulierum in parte inferiori, et pedes buforum et talparum et alia diabolica; fuerat enim dictum armarium per justitiarium regis sigillatum, et quia sigillum amovit et dictum armarium in quadam latrina proiecit, proditor regis habebatur ab omnibus, et de numero sortilegorum nominatus est. Eodem anno dominus Radulphus de Walpol, episcopus Norwyensis, visitavit diocesim suam. Eodem anno in vigilia Omnium Sanctorum mare solitos fines ac cursus transcendebat, et multa mala per loca perpetrat. Eodem anno die Sancti Bartholomœi capta est Tripoli, in Syria, captured by the Saracens, Aug. 24. f. 206 b.

Eodem anno die Sancti Bartholomœi capta est civitas Triple a Sarracenis et interfecti sunt xl. milia Christianorum et xxiii. milia Sarracenorum. Eo anno Waverl. p. 241. Annal. p. 241.

Willelmus Bardolf obiit.

Floods at Norwich.

Conviction and punishment of the judges for bribery and corruption.

Anno Domini MCC. nonagesimo, rex Edwardus tenuit curiam suam ad Natale Domini Londoniæ, et steterant cum eo comites, barones, et fere omnes magnates Angliæ, et tenuit parliamentum suum ibidem, quod incepit in crastino Sancti Hillarii. Eodem anno, die Mercurii post festum Epiphaniæ, flumen aquæ dulcis multa mala fecit in villa Norwyci; transcendebat enim pontem Sancti Martini, et currebat usque ad portas hospitalis Sancti Egidii, domos integras in quibusdam locis in dicta villa evulsit, et in cursum aquæ projecit. Et die Veneris sequente dominus Thomas de Waylond in habitu seculari, habitu fratrum derelicto, accessit ad parliamentum, et die Dominica sequenti, positus est in turri Londoniæ sub artiori custodia, et Joannes de Luvetot, et Willelmus de Brunstone, et Rogerus de Leycestria, et Robertus de Wikes, et Everisden, p. 119. p. 242.

¹ MS. Cott. *inventa*.

Litelebyri, clericus, fuerunt incarcерati cum eo, pro A.D 1290.
 eo quod falsarunt judicium suum et rotulos regis,
 super quibus fuerant convicti, per recognitionem suam
 coram rege factam, et per rasuram rotulorum. Et
 Adam de Strattonе ultimum passus fuisse supplicium;
 sed quia clericus erat, terris, possessionibus, et aliis
 bonis suis ad valentiam l. milia librarum fisco applicatis,
 cum omni verecundia recessit a curia regia. Sed redi-
 ditus ecclesiasticos ad valentiam mille librarum retinuit.
 Et dominus Robertus de Clara et prior Sanctae Trini-
 tatis Londoniae [incarcerati sunt¹] pro ipso, quod ipsi
 citarunt dominum Edmundum, comitem Cornubiae, in
 palatio regis apud Westmonasterium, quod compa-
 reret coram archiepiscopo. Commotus est rex valde,
 et jussit eos custodiri in turri Londoniae. Et dicebat
 palatium suum privilegiatum esse a sede Romana, ut
 nullus ibi debeat citari; et dominus Robertus de² Clara
 fuit manucaptus per xxiiii. comites, barones, et milites
 quod certo die responderet domino regi super sibi
 obiciendis ab eo. Demum comes Gloverniae dedit
 domino regi pro fratre suo domino Roberto ii. milia
 marcaram. Justi[ti]arii prædicti omnes finem fecerunt
 domino regi; Salomon vero Roucestriæ dedit iiiii. m.
 librarum, Radulphus de Hengham viii. milia librarum,
 Ricardus de Boylond ii. milia librarum, Johannes de
 Lovetot ii. milia librarum; et ita interveniente mam-
 mona iniquitatis, pax inter ipsos et regem reformata
 est, sed a servitio suo ipsos amovit. Et dominus Banish-
 rex concessit domino Thomæ de Waylond tres vias, una
 ut in ergastulo suo ac custodia perpetuo remaneret, Thomas de
 altera ut staret legi communi, tertia ut abjuraret
 terram. Unde saniori via electa, die Lunæ proxima
 ante festum cathedrae Sancti Petri abjuravit terram.

Annal.
Dunst.
p. 575.

¹ These words are taken from Wharton, i. p. 402, who has given this passage, most probably from

another MS. MS. Norw. reads *eo* for *ipso*.

² Om. MS. Cott.

The judges
fined and
dismissed.

Banish-
ment of
Thomas de
Weyland.

A.D. 1290. Et statim dominus Joannes de Kirkeby episcopus Wikes,
 Illness and Elyensis, qui tum in episcopatu suo ingressum habuit,
 death of J. p. 120.
 de Kirke- petiti barbatorem suum seu flebotomatorem ut ipsum
 by, bishop sanguine minueret, et tantus sanguis ab eo exivit, ut
 of Ely. corporis vigore deficiente, gravi ægritudine vexatus
 est, et in rabiem conversus; sed fine¹ vitæ suæ appro-
 pinquante a rabie convaluit, sanumque et incolunem
 precibus Beatae Etheldredæ se asserebat. Sed lætitia
 in² luctu conversa, cito post tributum carnis persolvit,³
 unde impletum fuit illud propheticum, *facti sunt dies*
*ejus pauci et episcopatum ejus accipiat alter.*⁴ Male-
 dictus enim *vir qui abiit in consilio impiorum, et in*
*via peccatorum stetit, et in cathedra pestilentiae sedit.*⁵
 Sieut autem beatus Johannes, præcursor Domini, præ-
 paravit viam Domino in eremo, sic iste Johannes

The king sends to the king of Norway for his daughter. f. 207.
 sub eodem rex Edwardus fecit præparari navem pul-
 cherrimam de villa Gernemutæ, et misit Norwagiæ
 pro filia regis, quæ fuit hæres Norwagiæ et Scotiæ; et
 statim post, comes Gloverniae duxit dominam Johannam Everisden,

filiam regis in uxorem, et nuptiæ celebratae fuerunt p. 242.
 Londoniæ in parliamento suo cito post Pascha. Et
 statim post, nautæ Flandrenses fecerunt insultum nautis
 Bayoniæ, et homines suos interfecerunt; et Bayonici
 petierunt a nautis Gernemutæ et Quinque Portuum, ut

cum eis starent in adjutorium, qui cum dicebant se
 unius regis homines esse, conflictum fecerunt com-
 munem, et insultum Flandrensis fecerunt, et numero
 vicesies xx. interfecerunt, et naves suas submerserunt
 in mari profundo, et quasdam concremarunt; et ita
 Dei misericordia opitulante, hostes suosde viceerunt. Et
 cito post conflictum capti fuerant in civitate de Bruges

¹ MS. Norw. *finis.*

⁵ Ps. i. 1.

² Om. MS. Cott.

⁶ This paragraph is omitted in

³ MS. Norw. *persolvebat.*

MS. Cott.

⁴ Ps. cviii. 8.=cix. 7. MS. Norw.
 reads *tam accepit alter.*

octoginta¹ mercatores Bayoniæ, et ballivi dictæ civitatis A.D. 1290. bona sua ac mercimonia pretiosa et ditissima confiscarunt, et ipsos in carcerem detruserunt. Tempore sub eodem mota est guerra mortalis inter comitem Flandriæ et comitem Selandiæ. Tempore sub eodem burgenses Gernemutæ accesserunt ad parliamentum, qui cum ibi venerant, dati fuerant eis auditores, scilicet dominus Robertus Typetot et dominus S. Peverel. Burgenses Gernemutæ proposuerunt querelas suas ac gravamina in scriptis coram auditoribus. Barones Quinque Portuum dicebant se nolle conqueri super quoquam nisi in curia sua de Schepeya, unde burgenses Gernemutæ petierunt recordum fieri super hoc per praedictos auditores et assidentes, cum necesse fuerit. Demum comes Gloverniae, comes Warenne, et comes Marescallus, una cum auditoribus assidentibus tractarunt de pace reformanda inter eosdem, et ita pro visum fuit per ipsos, quod barones Quinque Portuum eligerent vi. homines bonos et legales de villa Gernemutæ, et burgenses Gernemutæ vi. homines bonos et legales de Quinque Portibus. Et sic factum est, et præfixerunt eis diem in xv. dies post Pascha apud Londoniam, ad loca fratrum Minorum, et quod ipsi xii. fideliter tractarent de pace, et reducerent partes ad concordiam, et si ad concordiam reducere partes possent, formam pacis inter eos factam coram domino rege recitarent, et si non possent, starent arbitrio regis. Reformata concordia et coram rege recitata, confirmavit eam rex, et juravit, quod si de cætero contingeret discordiam inter ipsos oriri et sibi constare posset de malefactoribus, ita eos castigaret,² ut poena eorum metus erit multorum.

Eodem anno cito post festum Sanctæ Trinitatis, magister Henricus de Bray, capitalis eschaetarius do-

Punish-
ment of
Henry de
Bray, the
escheator.

^{xx.}
¹ MSS. *iii.*

² MS. Norw. *castigares.*

A.D. 1290. mini regis, propter raptum virginum et alia facinora, a
 xxxiii. virgatis terra una cum aliis bonis suis per
 regem abjudicatus est, et perpetuo carcere mancipatus.
He at-
tempts sui-
cide.
 Dum vero custodes regis ipsum duxerunt in seapha per
 aquam ad turrim Londoniae, præ nimio animi dolore
 sursum in seapha resiluit, et se in aqua submergere¹
 voluit; sed custodes hoc fieri non permittebant, sed
 ipsum firmiter custodiebant et ad turrim duxerunt, ubi
 seipsum cursu veloci contra quendam murum interfecisse
 voluit capite præposito, ut saltem cerebro læso præcipi-
 tem se fecisset; et sic ipse et alii prænominati, dum pul-
 vere terrenæ possessionis se macularent, alii facti sunt
 exules, et alii bonis omnibus denudari ac proscripti, de
 divitibus facti sunt pauperes, alii facti sunt obpro-
 brium vicinis suis valde et timor notis suis. Et qui
 videbant eos, foras fugerunt; oblivioni dati sunt, nec est
 qui consoletur eos ex omnibus caris suis.

Peace
between
France and
Arragon. Et statim post, inter dominum Philippum regem Fran- Everisden,
 cie et dominum Petrum Arragoniae regem, super variis p. 244.
f. 207 b. et inopinatis excessibus inter eosdem motis pax refor-
 mata est. Tempore sub eodem Nicholaus papa quintus
The Pope
calls on the
king of
France to
fulfil his
father's
wishes
with re-
spect to the
Holy Land. scripsit regi Franciae ut ultimam voluntatem patris sui
 Philippi adimpleret, sub pena suspensionis capellæ sue,
 et sub pena excommunicationis in personam suam pro-
 mulgandæ, suspensione per dimidium annum excommu-
 nicationem præcedente. Reliquit enim dictus rex Phi-
 lippus sumptibus suis v. centum milites cum secta sua
 ad terminum v. annorum, ut in terram sanetam per-
 sonaliter accederent, hostes populi Romani ac Christi-
 anitatis devicturi.

William of
Louth,
bishop of
Ely.
Marriage
of the Eodem anno magister Willelmus de Luthe, the- Wikes,
 saurarius cameræ regis, electus est in episcopum Ely- p. 121.
 ensem, et in ecclesia sua Elyensi consecratur. Tem- Everisden,
 pore sub eodem, die Dominica proxima post festum p. 243.

¹ MSS. *submersi*.

Translationis Sancti Thomæ, dominus Joannes, filius A.D. 1290.
 et hæres ducis Braban[t]iae, duxit dominam Mar-
 garetam filiam regis Angliæ in uxorem apud Londo-
 niam, ubi dominus rex festum tenuit nobilissimum cum
 suis magnatibus Angliæ, qui ibidem fuerant ditissime
 ornati vestibus pretiosis. Fuit enim Edwardus, filius
 regis, cum octoginta militibus de secta sua ter prudentatus
 in die. Comes vero Glovernae cum c. et iii.
 equitibus et ix. dominabus ter prudentatus in die. Do-
 minus Edmundus, frater regis, cum c. militibus et ix.
 dominabus ter prudentatus in die. Comes marescallus
 cum xl. et viii. militibus ter prudentatus in die. Comes
 Warenne cum xlvi. militibus ter prudentatus in die.
 Comes Lincolniae cum xxxvi. militibus ter prudentatus
 in die. Comes Oxoniæ cum xii. militibus ter prudentatus
 in die, sed prudentia sua ab omnibus habebatur
 ditissima. Dux vero Braban[t]iae cum octoginta militibus
 et ix. dominabus ter prudentatus in die cum super-
 tunicis pendentibus et clausis, et tentoriis ad cubitus
 se extendentibus, cum penulis de grisio et stranlingo.
 Cives vero Londoniæ numero ix. c. et xv. fuerant ibi
 ornati prudentiis suis. Et milites et dominæ vii. c. et
 ix. numero duxerunt choreas et tripudia in palatio
 domini regis, et pariter per vicos et plateas civitatis.
 Multa enim alia vana ibi facta sunt propter festi
 excellentiam, quæ omnia recitare magis tædiosum esset
 quam intelligentibus fructuosum.

Et statim post, dominus Joannes de Peecham, The arch-
 archiepiscopus Cantuarie, prædicavit de cruce Christi, bishop
 et plures magnates Angliæ sumpserunt crucem, vide-
 licet, dominus Thomas de Bek, episcopus de Sancto
 David, comes Glovernae et domina Johanna uxor sua,
 dominus Robertus de Thateshale, et dominus Robertus
 filius suus et hæres, et dominus Oto de Grantoun
 reeperunt crucem sine spe remeandi; et statim festo
 prædicto, ut dictum est, cum omni sollemnitate finito,

princess
Margaret
to John of
Brabant,
July 10.

A.D. 1290. iter suum arripuerunt¹ in Terram Sanctam. Eodem
 A late anno autumnus ita sero incipiebat propter fructuum
 autunn.
 Aug. 10. immaturitatem, quod in festo Sancti Laurentii vix
 aliquis aliquod genus seminis resecare potuit.

Banish-
 ment of
 the Jews.

A subsidy
 of a fif-
 teenth
 granted.

f. 208.

Proclama-
 tion of the
 count of
 Flanders
 respecting
 English
 and
 Bayonne
 merchants.

Tempore sub eodem exiit edictum a rege per totam Angliam sub pena capitali, ne aliquis Judæus ultra festum Omnium Sanctorum in terra sua remaneret, et si in posterum aliquis inventus fuerit in eadem, capite minueretur; et ita omnes exules effecti sunt. Et quamplures transfretantes dolo et machinatione nautarum submersi sunt una cum libris suis; sed nautæ piraticam artem exercentes, aurum et argentum, et quicquid aliud carum in thesauro habuerunt penes se detinuerunt; quorum occisione plures capti sunt et in-carcerati per regem, et ultimum supplicium meritis suis exigentibus passi sunt. Eodem anno concessa est domino regi quintadecima omnium bonorum tam prælatorum religiosorum et clericorum de² laico feodo exeuntium, quam de bonis laicorum, exceptis thesauro, armatura et equitatura, joculari, auro et argento, vasis auri et argenti et de ære, et hoc in villis campes-tribus. In civitatibus vero et burgis nihil de prædictis exceptum est; sed omnia bona eorum taxata sunt, et naves suæ et scaphæ cum armamentis suis, exceptis duabus robis, una ad opus domini et alia ad opus uxoris, et una zona de serico, et uno cipho argenteo et alio de murra, et uno lecto ad opus eorundem termino exceptis. Tempore sub eodem comes Flandrensis proclamari fecit in villa de Bruges, die sabbati proxima ante festum Omnium Sanctorum, quod nullus de suis malum aut molestiam mercatoribus de Anglia, Baionia, nec aliis de potestate domini regis Anglie inferret, sed quod omnes possent mercimonia sua exercere bene et in pace, secundum quod prius.

¹ MSS. *arripiuit.*

² MS. Cott. *clericò et.*

Everisden,
 p. 243.
 Heming-
 burgh, ii.
 p. 20.
 Wikes,
 p. 122.

Et statim post, die Martis sequente, in furvo noctis A.D. 1290. ipse ballivus prædictæ villæ equitavit per totam villam, et magnas candelas cercas et torcheas coram se deferri fecit, et proclamari nomine comitis fecit, quod omnes mercatores Angliæ, Baioniæ, et alii de potestate domini regis Angliæ, evacuarent terram suam cum omnibus bonis suis infra diem Dominicam proximo sequentem; et præcepit omnibus suis sibi conquerentibus de damnis per mare receptis per homines regis Angliæ, quod ipsi veniant et penam apponant, recuperare damna sua super homines regis Angliæ. Cujus praetextu præparari fecit xlvi. naves et l. galeas ad malefaciendum deprædandumque homines regis Angliæ.

Et statim post, xv. naves Flandrenses, una cum nautis et Fifteen
omnibus bonis suis, arrestati¹ sunt apud Gernemutam Flemish
ex præcepto regis, qui inhiberi fecit per omnes portus ships
Angliæ, ut omnes Flandrenses in terram suam appli- seized at
cantes non exirent, sed ut caperentur. Et statim post, The
reformata concordia inter regem et comitem Flan- quarrel
drensem, rex pacem suam proclamari fecit, et quod made up.
omnes Flandrenses salvo redirent ad patriam suam,
et iterum remearent ad libitum.

Everisden, Eodem anno domina Alienora, regina Angliæ filia- Death of
p. 244. que regis Hispaniae, viam universæ carnis ingressa the queen
est. Concessa est regi decima omnium bonorum ec- Eleanor.
clesiasticorum in isto anno, secundum taxationem A tenth
Walteri, quondam Norwicensis episcopi. Cujus medietas granted.
soluta est ad Pascha, et alia ad festum Sancti Michaelis proximo sequens. Octava pars quintæ de-
cimæ soluta est ad festum Purificationis Beatae Mariæ,
et quarta pars in feria Paschæ proximo sequenti.²

¹ MS. Cott. *arrectati*.

² Here MS. Norw. inserts a legend of the apparition of a demon in Hereford cathedral. The word *vacat* is, however, written in

the margin, and the beginning and the end are run through with a pen. It will be found in the Appendix B.

A.D. 1290. Tempore sub eodem¹ Adam de Stratton convictus Wikes, est super falsitate cartarum; recepit enim quoddam manerium a priore de Bermundeseye ad terminum vitæ, et mutavit cartam in qua continebatur, quod dictus prior dictum manerium dimisit sibi et hæredibus suis, et a prima carta, falsata cauda et in medio scissa, sigillum attraxit, et secundæ cartæ fraudulenter et ingeniose apposuit, super quo convictus erat. Cujus pretextu perpetuo carceri adjudicatus est, ad voluntatem regis redimendus; et dominus rex destinavit omnibus episcopis in quorum diocesibus ecclesiasticos redditus obtinebat, ut omnes fructus sibi pertinentes sequestrarent et salvo custodirent, quo usque aliud ab eo² haberent in mandatis. Visa est luna in plenilunio, nigri, crocei Indei, variique coloris existens.

The king goes to Scotland, where he is joined by the counts of Holland and Cleves.

Anno gratiæ MCC. nonagesimo primo, dominus Edwardus rex Angliæ tenuit curiam suam³ apud Sanctum Albanum. Et sub eodem tempore iter arripuit in Scotiam; et comes Selandiae et comes del Cliwe transfretarunt mare et apud Gernemutam applicuerunt, una cum equis suis, et incontinenti iter suum arripuerunt ad regem versus Scotiam. Ubi rex cœpit impugnare homines de Scotia, qui illico terram Scotiae in manu regis subjugarunt,⁴ et ad castellum Dulmenensis episcopi, videlicet Norham, fuit pax reformata inter regem et homines Scotiae sub hac forma.

“ Edwardus,⁵ Dei gratia rex Angliæ, dominus Hiber-

¹ MS. Norw. *et statim post.*

² Om. MS. Cott.

³ MS. Norw. *rex celebravit natale Domini.*

⁴ After *subjugarunt* MS. Norw. is different from MS. Cott. See Appendix D.

⁵ This document was sent to the different monasteries to be preserved among their archives. See the Wa-

verley Annals, p. 243; Dunstable Annals, p. 595; Everisden, p. 247; Wharton, *Anglia Sacra*, i. p. 513. It is also given by Hemingburgh, ii. p. 34. Nero, D. 2, gives the document in Latin, as also N. Trivet, p. 319, and Walsingham, p. 18. Matt. of West. in both languages. MS. Cott. omits the first paragraph. For a translation see Appendix C.

“ niae et dux Aquitaniae, dilectis sibi in Christo priori A.D. 1291.

“ et conventui Sanctae Trinitatis Norwyci salutem.

Rymer,
Fœdera,
t. i. p. 755.

“ Mittimus vobis sub sigillo scaccarii nostri præsentibus appenso,
“ transcripta quarundam literarum, quæ in thesauraria nostra
“ resident, tenorem qui sequitur continentes.

“ A tuz ke ceste lettre verrunt ou orrunt; Florenz, counte de f. 208 b.

“ Heylaunde; Roberd de Brus, seynur de Val Danaunt; Johan Submission

“ Bailoil, seynur de Gauye; Johan de Hastings, seynur de of the

“ Beregevens; Johan Comin, seynur de Badenouthe; Patrik de claimants

“ Dunbar, conte de la Marche; Johan de Vesci por son pere; kingdom of

“ Nichol des Soules; et Willame de Ros, saluz en Deu. Scotland to Edward.

“ Come¹ nus entendums aver dreyst en le reaume de Escoce, et Edward.

“ cel dreyst mustrer, chalanger, et averrir devant cely, ke plus

“ est de poer, jurisdiction, et resun eut de trier nostre dreyst; et

“ le noble prince, sire Edward, par la grace de Deu rey de

“ Engletere, nus eyt en formezy par bones et suffisautes resouns,

“ ke a luy pent, et aver deyt la sovereyne seynurie du dit reaume

“ de Escoce, et la conisance de oir, trier, e terminer nostre dreyst.

“ Nous de nostre propre volunte, saunz nule manere de force ou

“ de estresce, volums, otriums, et grauntums de receyvre dreyst

“ davant ly, cum suvereyn seynur de la terre. E volums, ia le

“ meins, et promettums, ke nus averums et tendrums ferm et

“ estable son fet, et ke eley emportera le reaume a ky dreyst le²

“ durra devaun ly. En testimonie de ceste chose nus avums mis

“ nos seaus a cet escrit. Fet e done a Norham le Mardy pro-

“ cheyn apres le Ascensioun, le an de grace m^occ^o nonaunte

“ primereyn.¹

“ A tuz iceus ke ceste presente¹ lettre verrunt ou orrunt;

“ Florenz, counte de Hoylaunde; Roberd de Brus, seynur de

“ Val Danaunt; Johan Bailoil, seygnur de Gaweye; Johan de

“ Hastings, seygnur de Beregevens; Johan Cumin, seygnur de

“ Badenouthe, Patrik de Dunbar, conte de la Marche; Johan de

“ Vesci pur son pere; Nichol de Soules; et William de Ros, saluz

“ en Den. Con nus eums otrie e grante et de nostre bone

“ volunte et commun assent, saunz nulle destresce, a noble prince

“ sire Edward, par la grace de Deu rey de Engletere, ke il cum

“ sovereyn seygnur de la terre de Escoce pusse oir, trier, et

“ terminer nos chalaunges et nos demaundes, ke nus entendums

“ mustrer et averrir pur nostre dreyst en le reaume de Escoce, et

“ dreyst receyver devaunt ly, com sovereyn seygnur¹ de la tere,

“ promettaunt ia le meyns ke son fet averom ferm et estable, et

“ ke eley emportera le rea[u]me a ky dreyst le durra devaunt

¹ Om. MS. Cott.

² MS. Cott. se.

A.D. 1291. " ly. Mes pur ceo ke levant dit rey de Engletere ne pout teu Rymer, t.i.
 " manere de¹ conisaunce fere ne acomplir saunz jugement, ne p. 755.
 " jugement ne¹ deit estre saunz execucion, ne execucion ne¹ poit
 " il fere duelement, saunz la possession e seysine de meyne la terre
 " [e] de chasteus: Nous volums, et otriums, et grauntums ke il
 " com suvereyn seygnur, a parfere les choses avaun dites,² eit la
 " seysine de tute la terre e¹ des¹ chasteus¹ de Escoce, tant ke
 " dreit seit fet et parfurme a demaundaunz; en teu manere, ka
 " avaunt ceo ke il eit la seysine avaunt dite, face bone sourte et
 " suffisaunte a demaundaunz, et a gardeyns, et a la commune
 " du reaume de Escoce, a fere la reversion de memes le reaume,
 " et de chasteus, ou tute la reaute, dignete, seygnurie, fraunchises,
 " eustomes, dreyturies, leys, usages, et possessions, et tote manere
 " de apurtenaunces, en meymen le estat ke il esteint kant la
 " seysine ly fent balie et³ livre, a celle ke le dreyt enportera
 " par jugement de la reaute; sauve a rey de Engletere le homage
 " de celuy ke serra rey. Issi ke la reversion seyt fete dedenz les
 " deus moys,⁴ apres le jur ke le dreyt serra trie et aferme. E
 " ke les issues de memes la terre en le meen tens rescues, seent
 " sauvement mis en depos et ben gardez, par la mein de chaumi-
 f. 209. " berley de Escosce ke ore est, et de cely ke serra assigne a
 " ly de par le rey de Engletere, et de souz lur seaus; sauve
 " renable sustenaunce de la terre et de chasteus, et du ministres
 " du reaume. En testimonie de cete choses avant dites, nous
 " avoms mys nos seu a cest escrit. Fet et done a Norham, le
 " Mescredi apres la Ascension, le an de grace M^oCC^o nonauite
 " primereyn.

" Unde¹ vobis mandamus quod eadem faciatis in chronicis
 " vestris ad perpetuam rei gestæ memoriam annotari. Teste
 " magistro W. de Marchia, thesaurario nostro, apud Westmonas-
 " terium, nono die Julii, anno regni nostri xix^o. Per breve de
 " privato sigillo.⁵"

Bishops of
Rochester
and Salis-
bury. Eodem anno obiit Thomas de Ingolstorp episcopus Rofensis, et electus fuit Thomas, prior ejusdem domus, in episcopum. Qui tandem eodem anno fuit confirmatus, et Dominica proxima post Epiphaniam consecratus. Eodem anno Willelmus de la Cornere episcopus

¹ Om. MS. Cott.

² MSS. insert et.

³ R. a.

⁴ MS. Cott. meins.

⁵ Here ends the chronicle in MS.

Norw. Two leaves, however, are inserted giving the events of the years 1291 and 1292, which differ entirely from those in MS. Cotton. They are given in the Appendix D.

Sarum obiit, et electus est Nicholaus de Lunges- A.D. 1291.
Wikes,
p. 123.

peye, et confirmatus. Eodem anno capta fuit civitas Loss of
Acon per Soldanum Babiloniæ et Sarracenos, qui obse- Acre.

derant eam quasi innumera multitudine Sarracenorum, et interficti fuerunt ibidem Christiani masculi et fœminæ, necnon parvuli quotquot fuerunt inventi, et si qui remanserunt non interficti, in captivitate fuerunt adducti. Eodem anno collecta fuit quindecima ad opus Tax of a
domini regis de omnibus catallis laicorum, et etiam fifteenth.
de temporalibus bonis virorum religiosorum, et fuit illa quinta decima durissime gistica.

Eodem anno fuit decima bonorum ecclesiasticorum, secundum taxationem A tax of a
Walteri quondam Norwicensis episcopi, concessa eidem tenth on
domino Edwardo regi.¹ Eodem anno fuit magna caristia ecclesiastic pro-
perty bladi, ita quod summa frumenti vendebatur pro xii. granted.
solidis, summa ordei pro vi. ; et ubi dominus rex fuit Scarcity
cum exercitu, aliquando vendebatur summa frumenti of corn.
pro xvi. solidis, aliquando pro xiii. Eodem anno cœur-
rerunt pro pacatione in regno Angliæ bene quatuor-
decim² monetæ de partibus transmarinis factæ similes Bad
quasi monetæ Angliæ, quæ omnes per dominum regem money.
fuerunt prohibitæ.

Eodem anno Nicholaus papa scripsit venerabilibus patribus Wintoniæ et Lincolniae episcopis sub hac forma.

"³ Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus Bull of
fratribus Wintoniæ et Lincolniae episcopis salutem et apos- Nicholas
tolicam benedictionem. Non absque lætitiae multæ materia, non IV. autho-
absque causa grandis exultationis in Domino, intra mentis rizing the
secreta revolvimus, et aliis publicamus, quod ille Rex, in cuius payment of
manu regum corda consistunt, carissimi filii nostri in Christo, ecclesiastic pro-

¹ A full account of this taxation, as far as relates to S. Edmundsbury, is given in Everisden MS. Ar. 30. It is omitted in C. C. C.

² MS. bñ xiiii^{c*i*}.

³ This is one of the four nearly identical bulls issued to different

persons, of which one only is given at length in Rymer, which is addressed "Episcopo Midensi et dilecto "filio decano ecclæsiæ Dublinensi." A small portion also of this is given by Hemingburgh, i. p. 26.

A.D. 1291. " Edwardi regis Angliae illustris, benigne cor tetigit, et sic ad Rymer, i.
 perty to " subveniendum personaliter innumeris necessitatibus terræ sanctæ, p. 751-2.
 the king " ipsius accendit affectum, quod et antequam regiae dignitatis,
 in aid of " sibi successionis jure debite, culmen ascenderet, in persona
 the affairs " propria, dictæ terræ gravi tunc subjectæ periculo, non absque
 Holy Land, " magnis sumptibus et laboribus gravibus in temporis oppor-
 tunitate subvenit, et ex tunc conceptum ad idem tam piuum
 " sui Redemptoris obsequium, continuando propositum, velut im-
 " memor gravium periculorum quæ per insidiosas manus Asciscini
 " ejusdem in ipsa terra subierat, et eadem¹ laudanda magna-
 " nimitate contempnens, de novo ejusdem terræ negotium in per-
 " sona propria, et regali potentia prosequendum, tanquam princeps
 " catholicus, tanquam princeps strenuus resumpsit,² transfretaturus,
 " Deo a[u]spice, in festo³ beati Johannis Baptista, anno Domini
 " M^oCC^o nonagesimo tertio, quod tam sibi, quam aliis cruceesignatis
 " et cruceesignandis ad generale passagium, de fratum nostrorum
 " consilio, terminum duximus præfigendum.

" Lieet autem eidem regi ad prosecutionem tam ardui, tam
 " onerosi negotii, omnium ecclesiasticorum proventuum et red-
 " dituum decimam in Angliae Scotiæque regnis, et Walliæ ac
 " Hibernia terris, juxta ordinationem concilii Lugdunensis, ad
 f. 209 b. " subventionem præfatae terræ collectam, et alia quædam duximus
 " concedenda, et ipsam decimam sibi per alias nostras literas,
 " statutis ad hoc terminis, assignari mandemus; quia tamen
 " non est dubium, idem negotium longe majoris subventionis
 " auxilio indigere, decimam omnium ecclesiasticorum reddituum,
 " proventuum, et obventi[on]um dicti regni Angliae,⁴ juxta veram
 " aestimationem eorum, præfato regi de consilio ipsorum fratrum,
 " concessimus per sex annos,⁵ a festo Nativitatis beati Johannis
 " Baptista venturo proximo, numerandos.

" A præstatione vero decimæ hujusmodi exemimus, et exemptos
 " esse volumus Templarios et Hospitalarios, qui contra hostes
 " fidei Christianæ, se ac sua in ultramarinis exponere partibus non
 " formidant; quique propter dissensiones seculi, quas frequenter
 " in eo suscitari contingit, in diversis mundi partibus damna
 " gravia pertulerunt; neenon et omnia loca, personas, et res, quæ
 " per declaraciones⁶ olim per sedem apostolicam editas, quas
 " vobis mittimus, excipi dinoscuntur.

¹ MS. *candem.*⁴ R. has for these three words
*corundem regnum et terrarum.*² R. *reassumpsit.*⁵ MS. inserts *et.*³ R. adds *Nativitatis.*⁶ MS. *declarationem.*

Rymer, i.
p. 751-2. “ Ut autem eadem nostra concessio promptiorem consequatur A.D. 1291.

“ effectum, venerabiles fratres nostros archiepiscopos Cantuarie et
 “ Eboraci, corumque suffraganeos, et dilectos filios,¹ abbates,
 “ priores, decanos, archidiaconos, præpositos, archipresbyteros et
 “ alios ecclesiarum prælatos; necnon capitula, conventus, et
 “ collegia Cisterciencia, Cluniacensia, Præmonstratensia, Sancti
 “ Benedicti, Sancti Augustini, Cartusiensiæ, Grandimontensiæ, et
 “ aliorum ordinum, ac cæteras alias personas ecclesiasticas, secu-
 “ lares et regulares, exemptas et non exemptas, per Cantuari-
 “ ensem et Eboracensem provincias constitutas,² per alias nostras
 “ literas monemus, rogamus, et hortamur per viscera misericordiæ
 “ Dei nostri, eis in remissionem peccaminum suadentes, et
 “ nibilominus per apostolica scripta mandantes, ut eidem regi
 “ decimam omnium suorum ecclesiasticorum reddituum, proven-
 “ tium et obventionum, juxta præmissæ concessionis nostræ
 “ formam, ad vindicanda tanta Christi et Christianitatis obpro-
 “ bria, taunque gravia ejusdem terra discrimina propulsanda,
 “ divinae pietatis intuitu, et ob reverentiam apostolicae sedis
 “ ac nostram, ipsiusque regis favorem uberioris obtinen-
 “ dum sic³ liberaliter exhibere procurent, quod liberalis exhibitionis
 “ eorum voluntaria promptitudo; necessitatem cuiuslibet coactionis
 “ excludens, se apud Deum et eundem regem meritoriam, et a
 “ nobis prosequendam gratiarum actionem,⁴ cum opportuni favoris
 “ augmento exhibet⁵ commendandam.

“ Quocirea fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus,
 “ quatenus per vos seu alios dictos archiepiscopos, eorum⁶ suffra-
 “ ganeos et per alios omnes et singulos supradictos, a præstatione
 “ dictæ decimæ non exemptos, ut dictam decimam per eosdem
 “ sex annos, sicut præmittitur, eidem regi Angliæ liberaliter,
 “ absque alia⁷ difficultate persolvant, juxta datam vobis pru-
 “ dentiam a Deo, sedulo moneatis, et efficaciter inducatis.

“ Quod si vestris in hæc parte monitis parere neglexerint, vel
 “ qualiterumque distulerint, vos eo[s] universos, et singulos ad
 “ ipsam decimam dicto regi, ut prædicetur, exhibendum, in ter-
 “ minis quos ad hoc duxeritis præfigendos, auctoritate nostra,
 “ quavis eorum, vel alicujus ex eis appellatione remota, cogatis.
 “ Quia vero in partibus illis iidem redditus, proventus, et ob-
 “ ventiones, diversimode,⁸ sicut intelleximus, aestimantur,⁹ et
 “ varie habentur existimationes eorum¹⁰; nos, in hoc vestras

¹ R. inserts *electos*.

⁶ R. *eorumque*.

² MS. *constitutos*.

⁷ R. *aliqua*.

³ R. inserts *dicto regi*.

⁸ R. *diversimodi*.

⁴ R. *actionibus*.

⁹ R. *extimantur*.

⁵ R. *exhibeat*.

¹⁰ R. *existimationes ipsorum*.

A.D. 1291. " conscientias onerantes, volumus, vobisque districte præcipimus, Rymer, i.
 " ut Deum habentes præ oculis, de consilio¹ discretorum illarum p. 751-2.
 " civitatum et diocesum, in quibus erit taxatio facienda, sic
 " eorundem reddituum, proventuum, et obventionum dictorum
 " sex annorum, verum, prout solent provenire communiter,
 " studeatis taxare valorem, quod dictarum partium ecclesiæ,
 " ipsarumque rectores taxationem eandem absque gravi possint
 " incommodo tolerare, quodque per ipsam scandali, prout com-
 " mode fieri poterit, prescidatur materia,² præcludatur via peri-
 f. 210. culis animarum, et indemnitati regie consulatur; non obstan-
 " tibus quibuslibet privilegiis, indulgentiis, vel gratiis, prædictis
 " archiepiscopis eorumque suffraganeis, seu aliis, vel ipsorum
 " alicui, aut dignitatibus seu ordinibus eorundem, et specialiter
 " Cisterciensi, Præmonstratensi, Cluniacensi, Cartusiensi, Gran-
 " dimo[n]tensi, vel corum universitatibus, aut personis singu-
 " laribus, sub quacumque verborum forma seu expressione, ab
 " apostolica sede concessis; etiam si contineatur in cis, quod
 " de ipsorum totis tenoribus seriatim, vel de verbo ad verbum,
 " seu de impetrantium, aut ea obtinientium nominibus propriis
 " plenam et expressam, seu explicatam,³ quantumeunque opor-
 " teat in nostris⁴ literis fieri mentionem: et qualibet⁵ ipsius sedis
 " indulgentia, cujuscumque tenoris, formæ, vel expressionis existat;
 " per quam, de verbo ad verbum præsentibus non insertam aut
 " nominatim et singulariter non expressam,⁶ effectu[s] earum im-
 " pediri⁷ quovis modo valeat vel differri. Cæterum volumus, quod
 " neuter vestrum in exemptos suæ civitatis seu diocesis, præ-
 " missam exerceat potestatem; sed vestrum quilibet in exemptos
 " civitatis et diocesis alterius, eam per se vel per alium valeat
 " libere exercere.

" Porro volumus, ut quicquid de ipsa decima fuerit collectum,
 " antequam idem⁸ rex ad transfretandum mare egressus⁹ fuerit,
 " suis certis ad hoc nunciis, postquam cum exercitu suo mare
 " transfretandi causa [intraverit], assignetis, et quod de dicta
 " decima deinde colligetur, sicut collectum fuerit, studeatis suis
 " ad hoc deputandis nunciis assignare.

" Ut autem vobis ex assumendis laboribus et sollicitudinibus¹⁰
 " in præmissis, uberioris præmium æternæ retributionis accrescat,
 " vos et ecclesias vestras a præstatione hujusmodi decimæ non

¹ R. concilio.

⁶ MS. oppressam.

² MS. materiam.

⁷ R. inserts vrl.

³ R. explicitam.

⁸ MS. idem.

⁴ R. posteris.

⁹ R. ingressus.

⁵ R. inserts alia.

¹⁰ MS. felicitudinibus.

Rymer, i. p. 752. " duximus eximendos, sed teneri volumus ad candom. Pro ex- A.D. 1291.
 " pensis etiam vestris nihil de ipsis decimis¹ exigetis. In aliis²
 " predictam decimam contingentibus prosequendis, moderatas de
 " dicta decima facietis expensas.

" Ad exsequendum vero predicta tam grandia, tam³ ardua,
 " magnæque requirentia circumspectionis industriam, ut tutius,
 " efficacius, atque consultius, executio ipsa procedat; vos ambos
 " in predictis monitione, coactione, taxatione, dictorum termi-
 " norum præfixione, necon et assignatione illorum, quæ sive
 " antequam præfatus rex mare ingressus fuerit, sive post, colligi ex
 " decima prædicta contingit,⁴ si possilitas suppetat, adesse præ-
 " cipimus. Si autem vel morte vel alio impedimento, non captato,
 " non factio, vestrum alterum impedit contigerit, reliquus, hujus-
 " modi impe[dimen]to durante, præmissa nihilominus exsequatur;
 " hujusmodi vero impedimento cessante, ambo simul, sicut præ-
 " dicitur, præmissis exsequendis efficaciter intendatis.

" Ad hæc, ut animarum saluti uberioris consulatur, absolvendi
 " per vos vel per alios juxta formam ecclesiæ, post satisfactionem
 " debitam, omnes illos qui propter defectum solutionis decimæ
 " memoratae, seu impedimentum aliquod solutioni hujusmodi quo-
 " modolibet præstitum, sententiam excommunicationis incurrint,
 " et dispensandi cum eis, super irregularitate, si quam sic
 " ligati se divinis immiscendo contrixerunt,⁵ plenam et liberam
 " vobis et cuilibet vestrum, concedimus tenore præsentium potes-
 " tatem. Datum apud Urbem Veterem, xv^{mo} kalendas Aprilis,
 " pontificatus nostri anno iii^{to}."

Ibid.

" Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratri- Another
 " bus Wintoniensi et Lincolnensi episcopis, salutem et apostolicam bull of
 " benedictionem. Nicholas
 " Inter cætera de quibus carissimo in Christo filio nostro, Ed- IV. on the
 " wardo regi Angliæ illustri, ad prosecutionem utiliorem negotii jeet, grant- same sub-
 " Terræ Sanctæ, quod tanquam princeps catholicus assumpsit, ing the
 " personaliter prosequendum, deliberavimus subvenire; decimam obventions
 " omnium ecclesiasticorum proventuum et reddituum in Angliæ to the king.
 " Scotieque regnis, et Walliæ ac Hiberniæ terris, per vi. annos a
 " festo Nativitatis beati Johannis Baptiste venturo⁶ proximo nume- f. 210 b.
 " rando, eidem regi de fratum nostrorum consilio duximus con-
 " cedendam; et insuper omnes obventiones in eisdem regnis [et]

¹ R. *ipsa decima.*² R. inserts *autem.*³ R. *et.*⁴ R. *continget.*⁵ R. *contrixerint.*⁶ MS. *venturi.*

A.D. 1291. " terris, per eosdem vi. annos terræ præfatae subsidio proventuras, Rymer, i.
 " et quæ a tempore quo felicis recordationis Honorius papa quar. p. 752.
 " tus, prædecessor noster, eas sibi concessit, dum viveret, [prove-
 " nerunt,] sicut in aliis nostris literis, quæ ipsi regi diriguntur,
 " plenius continetur.
 " Quia vero idem negotium longe majoris subventionis auxilio
 " noscitur indigere, ad exhibitæ nobis per nuncios ejusdem regis
 " petitionis instantiam, de fratrum consilio prædictorum, dicto
 " regi omnes obventiones concessimus, quas dicto subsidio in
 " præfatis regnis et terris, a tempore novissimi concilii Lugdu-
 " nensis, usque ad tempus concessionis prædecessoris ejusdem,
 " compertum fuerit obvenisse. Si tamen de illis, vel quavis earum
 " parte, inveniretur aliquod per sedem apostolicam post idem¹
 " concilium forsitan ordinatum, ordinationem eandem vel² con-
 " cessioni hujusmodi non intendimus in aliquo immutare, nec
 " ei volumus aliquatenus derogari.
 " Ut autem prædictæ concessionis nostræ prædictus rex com-
 " modum efficaciter consequatur, fraternitatì vestræ per apostolica
 " scripta mandamus, quatinus omnes prædictas obventiones, quæ
 " in Cantuarie [et] Eboraci provinciis, a tempore memorati con-
 " cili, usque ad tempus præfatae concessionis dicti prædecessoris
 " Honorii, ut prædictetur, obvenerunt, de quibus post ipsum
 " concilium non est per³ dictam sedem aliud ordinatum; et quæ
 " a tempore concessionis ejusdem prædicti prædecessoris obvenisse
 " noscuntur; necnon eas, quas per dictos vi. annos contigerit
 " provenire a quibuslibet, apud quos in eisdem provinciis eas
 " reperiri contingat, cujuscumque sint dignitatis, eminentiae,⁴ con-
 " ditionis aut status, auctoritate⁵ per vos vel per alios exigatis.
 " Et quod de ipsis usque ad festum Nativitatis beati Johannisi
 " Baptiste, anni Domini milesimi ducentesimi nonagesimi secundi,
 " fuerit in provinciis memoratis exactum, in eodem festo dicto⁶
 " regi vel suis ad hoc certis nunciis assignetis. Quæcumque
 " vero postea, usque ad finem dictorum vi. annorum, obvenerint,⁷
 " ex eisdem similiter exigatis,⁸ illaque ipsi regi vel similibus
 " suis nunciis, prout obvenerint, assignare curetis, contradic-
 " tores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, com-
 " pescendo.⁹ Non obstante si aliquibus a sede apostolica, sub
 " quacumque forma verborum, indultum¹⁰ existat, quod interdici

¹ MS. *iudem.*⁶ R. erroneously *dicti.*² R. *per.*⁷ R. *obvenient.*³ MS. *pre.*⁸ MS. *exigatur.*⁴ R. *præminentia.*⁹ MS. *composcende.*⁵ R. inserts *nostra.*¹⁰ MS. *indultus.*

" suspendi, vel excommunicari non possint per literas aposto- A.D. 1291.
 " licas, non facientes etiam plenam [et] expressam de indulto
 " hujusmodi mentionem, et qualibet ipsius sedis alia indulgentia
 " generali vel speciali, eujuscumque tenoris existat, per quam¹
 " effectus præsentium impediri valeat quomodolibet, vel differri.
 " Ceterum si aliqui vel inter vivos vel in sui[s] ultimis voluntatibus, aliquas hujusmodi obventiones convertendas, certo² modo in ejusdem terræ subsidium deputarunt hactenus, vel in futurum forsitan deputabunt, nolumus quod per dictam nostram concessionem piis illorum voluntatibus derogetur.
 " Si quae vero dubitatio inciderit in præmissis, interpretationem et declarationem ipsius, ejusdemque sedis arbitrio reservamus.
 " Datum apud Urbem Veterem, quarto kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto."

" Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Wintoniæ et Lincolnie episcopis salutem et apostolicam benedictionem. A bull of Nicholas IV. respecting the appointment and duties of the collectors of the tax.
 " Collectionem decimæ omnium ecclesiasticorum reddituum, proventuum, et obventionum Cantuariae [et] Eboraci provinciis, quam carissimo in Christo filio nostro, Edwardo regi Angliæ illustri, ad prosecutionem commodiorem et efficaciem negotii Terræ Sanctæ, quod ipse tanquam princeps catholicus personaliter prosecundum assumpsit, per vi. annos a festo Nativitatis Sancti Johannis Baptiste venturo f. 211.
 " proximo numerandos, de fratum nostrorum consilio³ muper concessimus; vobis per alias nostras sub certa forma literas duximus committendam, per eas vobis nihilominus injungentes, vestras in hoc conscientias onerando, ut Deum habentes præ oculis, de consilio discretorum illarum civitatum [et] diocesum, in quibus erit taxatio facienda, sic eorundem reddituum, proventuum, et obventionum dictorum vi. annorum, verum, prout solet communiter provenire, studeatis taxare valorem, quod dictarum partium ecclesiæ,

¹ MS. quem.

² R. certa, erroneously.

³ MS. concilio.

A.D. 1291. " ipsarumque rectores taxationem candem absque gravi
 " possint incommodo tolerare, quodque per ipsam scan-
 " dali, prout commode fieri poterint, præscidatur ma-
 " teria, præcludatur via periculis animarum, et indem-
 " nitati regiae consulatur. Volumus itaque per vos vel
 " per alios viros discretos et Deum timentes concorditer
 " eligendos a vobis, taxationem hujusmodi facientes, ad
 " colligendam ipsam decimam in singulis civitatibus et
 " diocesibus, cum ordinariorum consilio aliorumque dis-
 " cretorum, collectores idoneos deputetis,¹ eos a collec-
 " tionis officio amoturi, et alias substituti eisdem quando-
 " et prout videritis expedire. Corporale autem jura-
 " mentum ab hujusmodi taxatoribus et collectoribus
 " exigetis, quod diligenter et fideliter commissum sibi
 " taxationis et collectionis officium exercebunt, nulli
 " personæ vel loco, cujuscunque status vel conditionis
 " existat, prece, pretio, timore, vel gratia, seu alia qua-
 " cunque de causa in decimæ ipsius detrimentum
 " aliquod differendo; exacturi etiam ab eisdem collec-
 " toribus annis singulis, saltem semel de collectis, cum
 " exacta diligentia rationem; quos quidem collectores,
 " ut collectioni per vos eis committendæ studeant va-
 " care ferventius præter gratiam quam spiritualiter a
 " Deo sperare poterunt, tam grato eis servitio devote
 " ac solicite intendendo,—intendendo illud etiam, tem-
 " porale commodum consequi volumus, ut a præstanta
 " reddituum suorum decima,² quoisque vacaverint,
 " eidem obsequio sint exempti, dummodo dicti eorum
 " redditus centum marcas annuas non excedant. Per
 " vestram insuper volumus industriam provideri, apud
 " quos pecunia colligenda ex dicta decima deponatur
 " et secure servetur, donec dicto regi vel suis nunciis
 " fuerit, sicut per memoratas nostras literas vobis
 " directas exprimitur, assignata; quodque per vos vel

¹ MS. *deputatis.*

² MS. *decimam.*

“ collectores deputandos a vobis, ecclesiae seu rectores A.D. 1291.
 “ earum, vel alia loca religiosa seu personæ ipsarum
 “ ultra præstationem ipsius decimæ in aliquo non
 “ graventur. De assignatione vero qualibet ipsi regi
 “ vel suis nunciis, sive de pecunia dictæ decimæ,
 “ sive de quibuslibet ei concessis obventionibus, faci-
 “ enda, sufficientem et plenam apocham recipere stu-
 “ deatis. Cæterum si alterum vestrum morte vel alio
 “ impedimento non captato, non facto,¹ impediri con-
 “ tigerit, alter, hujusmodi impedimento durante, præ-
 “ missa nihilominus exequatur. Ipso vero impedi-
 “ mento cessante, ambo simul præmissis exequendis
 “ efficaciter intendatis, contradictores per censuram
 “ ecclesiasticam appellatione postposita compescendo.
 “ Datum apud Urbem Veterem, kalendas Aprilis,
 “ pontificatus nostri anno quarto.”

Hoc est exemplum quarundam literarum apostoli-
 carum cum bulla plumbea et filo canipis² immissa,
 in nulla sui parte vitiatarum seu abolitarum, quarum
 tenor talis est.

Wilkins
Coneil. ii.
p. 180.

“ Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fra- Bull of
 “ tribus Wintoniæ et Lincolniæ episcopis, salutem et apostolicam Nicholas
 “ benedictionem. In commissa vobis collectione decimæ, quam IV. giving
 “ carissimo in Christo filio nostro, Edwardo regi Angliæ illustri the tax-
 “ ad prosecutionem commodiorem et efficaciorem negotii Terræ clesiastical
 “ Sanctæ, quod ipse tanquam princeps catholicus assumpsit, per. benefices
 “ sonaliter prosequendam, duximus concedendam, sieut alias ei for the
 “ prædicensasse meminimus per bonæ memorie Bartholomæum f. 211 b.
 “ episcopum Grossatensem,³ declaraciones dubitationum, que olim
 “ emerserunt in negotio decimæ ipsius terræ deputatae subsidio
 “ per ordinationem concilii Lugdunensis, et possent forsan in
 “ prædicta decima præfato regi concessa per innovationem
 “ recidihi dubii suboriri dudum a sede apostolica editas a vobis,

¹ MS. *fiat*.

² Sic MS. Perhaps we should read *Bulla plumbea filo canapeo* (or *canabeo*) *immissa*, “the leaden bulla hung on by a hempen thread.”

³ W. *Troffatanum*. As to the name of this bishop of Grosseto, see Ughelli, *Italia Sacra*, t. iii. col. 664, note. The MS. has only B.

A.D. 1291. " quatenus ipsam decimam per vos colligendam contingunt, Wilkins
 " volumus observari. Et ideo eas vobis mittimus præsentibus Concil. ii.
 " annotatas, que tales sunt; de redditu¹ et proventibus lepro- p. 181.
 " siarum domorum Dei et hospitalium pauperum, quæ² in usus
 " leprosorum infirmorum et pauperum convertuntur, decimam
 " non solvent.³ Moniales etiam, aliaque regulares personæ,
 " quarum redditus et proventus ecclesiastici adeo sunt tenues
 " et exiles, quod de illis sustentari non possunt, sed pro habenda
 " vitæ suæ sustentatione necesse habent publice mendicare, et
 " elemosinas publice petere, dictam decimam non persolvant.
 " Seculares quoque clerci, quorum ecclesiastici redditus [et]
 " proventus anni summam vi. marcariun argenti non excedunt,
 " eandem decimam non præstabunt. Si vero una persona
 " plurima⁴ habeat beneficia, quorum nullum per se acceptum
 " dictam summam sex marcarum annuatim attingat, simul tamen
 " collecta in ann[u]is proventibus summam memoratam excedat,
 " quotquot vel quantumcunque modica fuerint, de omnibus et
 " singulis decima persolvetur. Sed non solvetur de pitanciis
 " monachorum. Similiter de ipsis,⁵ quæ a Christi fidelibus relin-
 " quuntur ecclesiis, ut ex eis perpetui emanent redditus. Item
 " de exenniis prælatis, et aliis personis ecclesiasticis liberaliter
 " factis, decima non solvetur. Declaramus etiam, quod si
 " hi qui vendunt proventus beneficiorum suorum, quæ personalem
 " residentiam non requirunt, solvent decimam pro solo pretio,
 " quod recipient⁶ de eisdem, dum tamen circa hoc in fraudem
 " decimæ nihil omnino agatur; sed ecclesiastica persona, quæ in
 " ecclesia sua vel beneficio, quod residentiam personalem requirit,
 " non resederit, sed faciat in eodem per firmarium vel vicarium
 " deserviri, deputato ipsis firmario vel vicario [solvens] certam
 " suorum proventuum portionem, non deducet partem vicarii seu
 " firmarii, sed de universis ipsis ecclesiæ vel beneficii proven-
 " tibus decimam exhibebit. Declaramus etiam, quod de silvis seu
 " nemoribus, quæ non consueverunt vendi, nihil solvent,⁷ nisi
 " forte aliquid de illis venditum fuerit, durante decima, et tunc
 " aestimabitur, quantum valere debeat annui redditus pars vendita,
 " secundum assisiam, quæ consuevit fieri de nemoribus in par-
 " tibus illis, in quibus nemus venditum situm fuerit, et de sola
 " aestimatione decima persolvetur, et nisi⁸ de eo, quod percipietur

¹ W. redditibus.² W. qui.³ W. decima non solvetur.⁴ W. plura.⁵ W. scilicet de his. MS. q. for
quæ.⁶ W. recipiatur.⁷ W. solvetur.⁸ W. non nisi.

Wilkins
Concil. ii.
p. 181.

“ de dictis¹ silvis seu nemoribus, quæ vendi non consueverunt, A.D. 1291.
 “ nec forte vendentur, durante decima, ex venditione pascuagii²
 “ seu herbagii, aut alterius consimilis proventus eorundem nemo-
 rum et silvarum; et si non vendantur hujusmodi pascuagia,³
 “ herbagia, et similia, non solvetur decima de his: ita tamen quod
 “ circa⁴ fraudem decimæ nihil circa hoc attemptetur. Idemque
 “ de pascuis,⁵ herbagiis, et consimilibus obventionibus silvarum
 “ cœduarum volumus observari. De stagnis et piscariis, si ven-
 “ dantur, de pretio⁶ decima sic solvetur; videlicet quod fiet
 “ collatio de numero annorum, quibus ante venditionem ulti-
 “ mam vendita non fuerunt ad quantitatem pretii ex ipsa ultima
 “ venditione recepti, ut pretio⁷ diviso in partes secundum annorum
 “ numerum, durante decima, solvetur decima ipsa de tot partibus £. 212.
 “ pretii ex ipsa venditione recepti, quot fuerunt anni prædicti; ut
 “ si forte sint quinque anni elapsi, ex quo fuerat stagnum ven-
 “ ditum, et nunc vendatur pro centum marcis, fie[n]t de pretio⁷
 “ quinque partes; et pro tribus annis, quibus durabit decima,
 “ solvetur ipsa decima de tribus partibus pretii tantum, videlicet
 “ de sexaginta marcis; et sic multiplicabuntur et minuentur
 “ partes pretii, prout plures vel⁸ pauciores fuerant dicti anni. De
 “ venationibus autem,⁹ et piscariis fluminum vel⁸ lacuum, si
 “ vendantur, et silvis cœduis, idem quod de stagnis fiet. De
 “ piscibus stagnorum, vel bestiis garennarum, quæ¹⁰ pro usu vel
 “ esu suo capi et sic consumi,¹¹ vel sine fraude donari contigerit,
 “ decima non solvetur. Et quia nonnulli obtinent a monasteriis
 “ et ecclesiis prioratus, grangias, domos, redditus, pensiones et
 “ census, in solvenda de his decima credimus distinguendum,
 “ videlicet, an talia in beneficia habeantur, an ex contractu, an ex
 “ mera gratia, et an pro mercede laboris vel obsequii. Et quidem
 “ obtinentes talia in beneficium, et etiam ex mera gratia, sive
 “ hoc sit concessum per sedem apostolicam, sive per ipsorum
 “ monasteriorum vel ecclesiarum personas, de illorum proventibus
 “ solvent decimam. Cum autem obtinentur alia ex contractu,
 “ puta¹² ad pensionem vel firmam annuam,¹³ in qua facta non est
 “ gratia obtinendi, sed in hoc uterque contrahentium studuit con-
 “ ditionem suam facere meliorem, percipientes pensiones vel
 “ firma[s]¹⁴ de ipsa pensione vel firma decimam exhibebunt. Si

¹ W. *decimis.*⁹ MS. *aucis*; and in the same² W. *pasturagi.*line *fluvium* for *fluminum*.³ W. *hujus pasturagia.*¹⁰ MS. *quos.*⁴ W. *in.*¹¹ W. *consimiliter.*⁵ W. *Idem quoque de pasturagiis.*¹² W. *prævio.*⁶ W. *prædicta.*¹³ W. *annuatim.*⁷ W. *prædicto.*¹⁴ W. *perceptores pensionis vel*⁸ W. *et.**firmae.*

A.D. 1291. " autem quis ante vel post concessionem hujusmodi decimæ ad Wilkins
 " vitam propriam emit prioratus proventus, vel aliorum prædic-
 " torum pro aliqua pecuniaæ quantitate, ita quod in hoc ei scienter
 " gratia non est facta, considerabitur, quantum aestimatione com-
 " muni valeant anni proventus prioratum, grangiae, domus, ter-
 " rarum seu reddituum hujusmodi, et secundum hoc ab illis
 " quorum est horum¹ proprietas, quæ inde² pretium pro futuro
 " tempore receperunt, per tres annos decima exigetur. Si autem
 " facta in his gratia sit obtinentibus, quia scienter pro minori
 " pretio quam valeant, sunt talia vendita vel locata, ipsi obti-
 " nentes et non monasterium vel ecclesia de illo in quo gratia
 " facta est ipsis, et de reliquo illi quorum est proprietas, deci-
 " mam exhibebunt. Si autem in aliquibus personis pro justa
 " mercede³ seu remuneratione laboris vel obsequii præstiti vel
 " præstandi, talia concessa sunt, hi, quorum est illorum proprietas
 " in decimatione proventuum suorum, etiam horum proventus
 " merito numerabunt, et de illis sicut de aliis quos pro certis
 " suis utilitatibus expendunt, decimam exhibebunt. Quod si
 " haec per illos, qui⁴ ea obtinent, rite in alios sunt translata,
 " quia res transit cum onere suo, etiam circa illos, quæ predixi-
 " mus, servabuntur, nec deducentur expensæ, quæ pro monachis,
 " qui in talibus prioratibus, grangiis, seu domibus in beneficium,
 " seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent, fieri dinos-
 " cuntur. Expensæ autem illorum monachorum vel personarum,
 " quæ teneri⁵ debent ex pacto in prioratibus, grangiis, seu
 " domibus ad justam firmam seu pensionem concessis, sive deter-
 " minatae fuerint, sive non, aestimatione communi aestimabuntur,
 " et⁶ talem aestimationem monasterium vel ecclesia, cuius illorum
 " est proprietas, cum suis proventibus, decimabit. Prælati de
 " procreationibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non
 " persolvent; sed qui eas præstant, hujusmodi victualia in
 " decimatione suorum proventuum et reddituum numerabunt, et
 " solvent decimam de eisdem. De illis procreationibus, quas
 f. 212 b. " prælati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo, et quas
 " percipient, etiam si non visitarent, decimam præstare tenentur.
 " Prælatus autem, qui procreationem, quam sine visitatione potuit
 " de jure percipere in pecunia numerata, præmittit aliter⁷ ecce-
 " siæque remittit quod⁸ sibi debetur, et de quo solvisset decimam,
 " si recepisset illud, tenetur ex tali procreatione decimam exhibere.

¹ W. *illorum.*⁵ W. *qui tenere.*² W. *qui idem.*⁶ W. *inserts juxta.*³ W. *inserts sua, and has et for seu.*⁷ W. *remittit alicui.*⁴ MS. *qz.*⁸ W. *quando.*

Wilkins
Concil. ii.
p. 181.

“ Si vero prourationem, quam tantum in victualibus licet percipi, A.D. 1291.
 “ fortasse remittat, persona ecclesiastica, cui remissio facta est
 “ hujusmodi, victualia cum aliis suis proventibus, cum solvet
 “ decimam, aestimabit; cum, etiamsi non esset remissa,¹ hoc facere
 “ teneretur in solvendo decimam supradictam, sole expensæ
 “ necessariae, quæ fuerint² in re, et ex qua fructus percipi-
 “ untur, arando et colendo et colligendo fructus, sine quibus non
 “ possunt illi fructus percipi, deducentur. Expensæ autem quæ
 “ fuerint³ in castrorum custodibus,⁴ sicut⁵ extra rem, vel etiam
 “ in ædificiis construendis vel conservandis nullatenus deducentur;
 “ sic⁶ nec illæ, quæ pro villis tuendis fuerint⁷ in g[u]erris seu
 “ quæ cauvatis.⁸ De his, quæ⁹ consistunt in jurisdictione mero
 “ imperio regalibus atque similibus, solvetur decima,¹⁰ deductis
 “ moderatis salariis, quæ ante concessionem decimæ consueverunt
 “ persolvi judicibus, officialibus, consimilibusque personis, sine¹¹
 “ quibus jurisdictione et cetera similia nequeunt exerceri. Ita tamen
 “ quod in fraudem decimæ nihil circa hoc aliquatenus attemptetur,
 “ sed¹² expensæ officialium judicum,¹³ consiliumque personarum
 “ factæ in vestibus sive victualibus minime deducentur, sicut nec
 “ aliæ expensæ similes factæ circa aliam familiam prælatorum;
 “ ratione autem aeris alieni, quo persona solvens decimam obligata
 “ consistit, nihil de decima minuetur, etiam si certæ res ecclesi-
 “ asticæ propter hoc a quoquamque¹⁴ fuerint specialiter obligatae.
 “ Item de furnis et molendinis decima præstabitur. Solvetur
 “ etiam¹⁵ decima de oblationibus, sive fiant pro benedictione
 “ nubentium, sive pro exequiis mortuorum; necnon de proven-
 “ tibus sigillorum prælatorum, et de emendis quæ ab excommu-
 “ nicatis recipiuntur. De legatis sibi et aliis personis ecclesiasticis
 “ quoque non personarum, sed ecclesiarum vel officiorum ratione
 “ relictis, decima persolvetur. Pro decima prædicta¹⁶ non exi-
 “ getur pecunia, nisi illa, quæ communiter curret de mandato
 “ domini terræ,¹⁷ cujus est moneta, in locis, in quibus consistent
 “ fructus et redditus, unde decima persolvetur; nec aliqui¹⁸ pecu-

¹ MS. premissa.² W. fiant.³ W. custodiis.⁴ W. cum sint.⁵ W. sicut.⁶ W. fierent.⁷ W. in civitatibus. His MS. gives in covelitatis, which he confesses himself unable to understand. There is probably some corruption.⁸ MS. quorum.⁹ W. solvent decimam.¹⁰ MS. cum.¹¹ MS. dȝ.¹² MS. judicum, and adds et.¹³ W. quoquam.¹⁴ W. autem.¹⁵ W. supradicta.¹⁶ W. inserts illius.¹⁷ W. aliquam.

A.D. 1291. " niam cambire eandem coguntur, si¹ ex probabilitibus seu veri²simi- Wilkins
 " libus præsumptionibus aperuerint³ aliœ[m] pensatis ejus pro- Concil. ii.
 " ventibus minus debito notabiliter de decima persolvisse, ita quod p. 182.
 " super hoc merito suspectus⁴ debeat reputari, ex officio vestro
 " per viros idoneos deputandos⁵ a vobis faciemus inquisitionem⁶
 " ab illis, qui super hoc scire valeant veritatem; videlicet de consilio
 " diocesani episcopi, vel aliquo deputando ab ipso, si sit ejus sub-
 " ditus et non aliter. Si episcopus ipse vel alias deputatus ab
 " eo⁷ commode potest haberri, et tunc deinde,⁸ et non prius, ille
 " cuius proventus fuerint taliter æstimati, pro eo quod minus sol-
 " verat, etiam⁹ nominatim excommunicabitur, si ejus contumacia
 " exegerit, et visum fuerit expedire. Episcopi autem et abbates
 " cæteræque personæ ecclesiasticae honorabiles nec¹⁰ suspectæ, pro-
 " priæ conscientiæ relinquentur, ita quod sufficiat quoad talis excom-
 " municationis sententiam,¹¹ quæ [contra] nullo modo solventes, vel
 " scienter minus solventes, et adhibentes fraudem vel¹² malitiam,
 " contra¹³ ipsius decimæ solutionem, generaliter proferetur; super
 " his autem fiet compulsio per censuram ecclesiasticam, prout vobis,
 f. 218. " et illis, quibus hoc duxerimus¹⁴ committendum, visum fuerit
 " expedire. Proferetur autem, si expediens fuerit visum, excom-
 " municatio generaliter vel specialiter in eos, qui contra solu-
 " tionem¹⁵ decimæ, vel suorum æstimationem¹⁶ proventuum, cum
 " fuerit facienda, fraudem vel malitiam scienter duxerit^{[n]t} adhi-
 " bendam. Nullus autem non solventium compelletur per secu-
 " laris violentiam potestatis, nisi ipsius non solventis contumacia
 " vel¹² rebellio talis¹⁷ vel tanta fuerit, quod merito contra ipsum,
 " sicut¹⁸ fieret in aliis casibus seu negotiis, propter ecclesiasticae
 " censuræ conte[m]ptum invocari debeat auxilium brachii secu-
 " laris; fiat autem solutio decimæ non in ipsis rebus, quæ percipi-
 " piuntur de proventibus, sed in pecunia numerata: solvetur autem
 " decima illis personis, quas ob¹⁹ hoc configerit deputari. Rector
 " parochialis ecclesie, qui urgente necessitate cura²⁰ ecclesiae

¹ MS. sed qui.¹¹ W. quod . . . sententia.² MS. vim.¹² W. et.³ W. apparuerit.¹³ W. circa.⁴ MS. suspecto.¹⁴ W. duxeritis.⁵ MS. reputandos.¹⁵ W. inserts ipsius.⁶ W. inquiri.¹⁶ MS. æstimationum.⁷ W. ipso.¹⁷ MS. clericis.⁸ W. demum.¹⁸ MS. q[ue] ipsum sciend.⁹ MS. inserts ex.¹⁹ W. ad.¹⁰ W. non. Below, MS. tales for talis.²⁰ W. necessaria cura.

Wilkins
Concil. ii.
p. 182. “ suæ, puta quia ipse residendo personaliter in eadem per se non A.D. 1291.
 “ sufficit¹ ipsi curæ propter multitudinem parochianorum, vel
 “ diffusionem parochiæ suæ, sed necesse habet unum, vel duos,
 “ vel plures capellanos adducere,² ut eis propter victimum, sallarium
 “ constituere, sallarium hujusmodi poterit in decimæ solutione
 “ deducere; sed ratione victimus capellanorum ipsorum aliquid
 “ non deduci.³ Quod si in diversis civitatibus seu diocesibus
 “ diversa beneficia obtineat quis, de unoquoque beneficio in civi-
 “ tate vel diocesi in qua illud fuerit, decima persolvetur. De
 “ redditibus autem ecclesiæ⁴ deputatis ad fabricam ecclesiarum,
 “ decima persolvetur. De elemosinis vero, seu oblationibus datis
 “ ad opus fabricæ, maxime⁵ de his oblationibus [quæ] in civita-
 “ tibus et aliquibus castris, et locis prædictorum regnum et
 “ terrarum in certis festivitatibus, in candelis et cereis et aliis
 “ consueverunt dari et offerri ad opus fabricæ deputatis, decima
 “ non solvetur. Similiter⁶ nec de illis oblationibus, quæ colli-
 “ guntur interdum per laicos, quæ collationes⁷ consortiales dicuntur,
 “ interdum per clericos,⁸ et quæ ad⁹ opus consortii offeruntur,
 “ ut inde luminaria in ecclesia, cruces et calices fiant, et repa-
 “ rantur, et etiam ut ex illis pauperibus subveniatur, et sepe-
 “ liantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem et clerici
 “ exiles, cujuscumque conditionis aut dignitatis existant, de suis
 “ proventibus¹⁰ sic decimam exhibebunt. Illæ autem¹¹ expensæ,
 “ quæ fient pro fossatis, et alias etiam pro terris bonificandis, ut
 “ ubiores fructus producant,¹² et illæ quæ fiunt in conservandis
 “ et reparandis ædificiis molendinorum, domorum, seu apotecarum,
 “ et¹³ similium, ex quibus fructus et pensiones¹⁴ percipiuntur, et
 “ nisi reparentur, fructus ex eis percipi non valerent, de hujus-
 “ modi decima minime deducetur. Nec¹⁵ etiam illæ, quæ fiunt
 “ pro custodia castrorum, quamvis¹⁶ fiant in hoc majores solitis.¹⁷
 “ Insuper de oblationibus minutissimis, quas percipiunt ecclesi-
 “ asticæ personæ ratione ecclesiarum suarum pro sepulturis et
 “ dandis præmiis,¹⁸ decima persolvetur. Et quia non occurrit
 “ nobis, quæ¹⁹ cotidianæ distributiones proventus ecclesiastici

¹ MS. sufficienter.¹¹ W. quoque.² W. conducere.¹² W. producuntur.³ W. deducet.¹³ W. vel.⁴ W. ecclesiasticis.¹⁴ W. proventus.⁵ W. maximæ.¹⁵ W. ac.⁶ W. scilicet.¹⁶ W. quatennis.⁷ W. qui collectores. MS. qui.¹⁷ MS. scilicet; and above inserts *ut*
after fiant.⁸ W. laicos.¹⁸ W. pœnitentiis.⁹ W. ad aliquod.¹⁹ MS. qui.¹⁰ W. inserts ecclesiasticis.

A.D. 1291. " sint¹ censendæ; nos cum felicis recordationis Clemente papa Wilkins
 " prædecessore nostro, qui de illis decimam per eum simili sub- Concil. ii.
 " sidio deputatam debere solvi declaravit et voluit, sentientes de p. 183.
 " distributionibus, quæ dantur in horis canonicas, præsentibus
 " debere solvi [decimam] declaramus. Illi quoque, qui deputati
 " fuerint ad collectionem decimæ cum eis, qui debent solvere
 " decimam de aliqua summa certa solvenda pro decima nequeunt
 " conveniri. De fructibus² arborum et hortorum, qui vendentur,
 " solvetur decima. De his autem quæ consumuntur usu aut esu,
 " decima non solvetur. Similiter de fructibus gregum vel anima-
 " lium, si sint ecclesiarum, persolvetur decima, deductis expensis
 " necessariis, quæ fient pro custodia; si vero sint personarum,
 " decima non solvetur. Datum apud Urbem Veterem, xv.
 " kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto."

f. 213 b.

The col-
lectors
of the
tax sent
throughout
the coun-
try.

Eodem anno fuerunt missi taxatores ad taxandum ecclesias, per dominos Wintoniae et Lincolniae episcopos, qualibet diocesi, et electi fuerunt auctoritate eorum per diocesanos, qui taxaverunt per sacramentum viro- rum ecclesiasticorum, videlicet rectorum, vicariorum, et capellanorum parochialium, secundum verum valorem sine commixtione alicujus laici.

Severity
with which
the tax was
exacted.

Eodem anno fuerunt missi alii taxatores, auctoritate dictorum episcoporum Wintoniae et Lincolniae, ad taxandum omnia bona temporalia episcoporum et omnium virorum religiosorum exemptorum et non exemptorum, Hospitalariis et Templariis tantum exceptis. Qui fecerunt citari coram se in quolibet decanatu omnes abbates, et priores, et alios religiosos qui bona habuerunt in eodem decanatu, et ballivos, præpositos maneriorum episcoporum et virorum religiosorum, necnon de qualibet villa ubi dicta maneria fuerint sita, sex vel quatuor ejusdem villæ, rectorem etiam seu vicarium et capellatum parochiale ejusdem villæ; et per sacramenta eorum inquisiverunt de vero valore bonorum temporalium. Et licet ipsi per sacramentum suorum taxaverunt, nihilominus dicti episcopi et dicti

¹ MS. *sicut.*² *W. fructu.*

taxatores taxaverunt aliqua bona ultra juratores ad A.D. 1291.
duplum, aliqua duplum et dimidium duplum, aliqua
triplum, aliqua quadruplum. Et sic fuit illa taxatio
durissima et medietas spiritualis soluta co anno.

Eodem anno Johanna de Aera, filia Edwardi regis Birth of a
Angliae, uxor Gilberti comitis Gloverniæ, peperit filium, son of the
qui vocatus est Gilbertus. princess Joan.

Eodem anno Nicholaus papa scripsit literas domino archiepiscopo Cantuariensi et aliis, contentis in bulla sub hac forma :

“ Radulphus, permissione divina Norwicensis epis- Letter from
“ copus, dilecto in Christo filio officiali suo salutem, the bishop
“ gratiam et benedictionem. Litteras domini Richardi, of Nor-
“ Dei gratia Londoniensis episcopi, recepimus in hæc enclos-
“ verba: Venerabili in Christo patri, domino Dei gratia enclos-
“ Norwicensi episcopo, Richardus ejusdem miseratione one from
“ Londoniensis episcopus, salutem et fraternæ dilec- the bishop of
“ tionis continuum incrementum. Litteras domini London,
“ Johannis, Dei gratia Cantuariensis archiepiscopi, enclosing one
“ totius Angliae primatis, [recepimus in hæc verba:] bury, en-
“ Venerabili in Christo fratri, domino Dei gratia Canterbury,
“ donensi episcopo, salutem et sinceram in Domino enclosing a
“ caritatem. Litteras sancti patris domini Nicholai
“ papæ iiiitⁱ xii^{mo} kalendas Januarii post horam nonam
“ apud Mo[r]telake recepimus in hæc verba:

“ ¹ Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, vene Bull of
“ rabilibus fratribus, archiepiscopo Cantuariensi et ejus Nicholas
“ suffraganeis, ac dilectis filiis electis, abbatibus, pri- IV. on the
“ oribus et decanis, præpositis, archidiaconis, et aliis loss of the
“ ecclesiarum prælatis, capellanis et conventibus uni- Holy Land.
“ versis cujuscumque ordinis Cantuariensis provinciæ,
“ salutem et apostolicam benedictionem.

¹ In Baronius the heading of this is, *Dilectis filiis, potestati, capitaneis, consilio, et communi Gianuensibus.*

Part of this bull is also given by Hemingburgh, ii. p. 27.

A.D. 1291. “ Diræ amaritudinis calicem nuper nobis de Syriæ partibus pro- Baronius.
 “ pinatum, non sine lacrimarum profluvio degustantes,¹ in amara t. xxiii.
 “ nimis et tristia valde prorumpercere cogimur, vocesque deprimere p. 102.
 “ lugubres, ac vehementem, quem sentimus intrinsecus, quo durius
 “ perturbamur² in intimis, revelare ac insiuare dolorem; quamvis
 “ forsitan præsentis pagina cursum gressus celerior præcurrentis
 “ famæ prævenerit,³ et jam rumoris præloquentis affatibus ad
 “ notitiam vestram pervenerit, quod nostrarum lingua litterarum
 “ proloquitur. Sæpe quidem illa orientalis plaga profundas ec-
 “ clesiaræ plagas imposuit, sæpe illam poculis amarieavit abscinthii,
 “ sæpe felleo cibo pavit, et sauciat vulneribus, et turbationis⁴
 “ valde⁵ acerrima punctura confudit; at nunc ei amarissimæ poti-
 “ onis haustus uberrimos intulit, nunc illam inceroris immensi
 “ ferculo copioso replevit, eamque furoris feralibus gladiis crude-
 “ lissime pupigit; quin potius ad ejus usque interiora pervenit.
 “ Superfundimus itaque illato calici acrem fletum, et tam amaro
 “ potui, tam acerbo, inundatione⁶ lacrimarum pluviam immisce-
 “ mus. Audivimus etenim, mæstisque relatibus aperitur, quod
 “ diebus proximo jam exactis,⁷ aucta quamplurimum Babilonici
 “ persecutoris immanitas, Christianum sanguinem sipientis, et in
 “ Christianitatis⁸ exterminium aspirantis extremum, suæ nefandæ
 “ potentiaræ viribus, innumera videlicet multitudine armatorum,
 “ machinis plurimis, et aliis instrumentis bellicis congregatis
 “ contra civitatem Antoneum,⁹ pro cuius tuitione continua, sicut Ibid.
 “ vestram credimus non latere notitiam, prædicta ecclesia labores p. 103.
 “ plurimos, curas inumeras et gravia onera pertulit expensarum,
 “ sibi¹⁰ ut expectare sufficeret passagii generalis adventum in galeis
 “ aliisque vasis maritimis, copia bellatorum, et etiam pecuniarum
 “ summis subveniendo sollicite, prout suggessit exinde nunciata
 “ necessitas, et series super hoc oblatæ pluries petitionis exegit,—
 “ in ira spirituque furoris procedens hostiliter, civitatem ipsam¹¹
 “ multo revera populo præditam, multæ nobilitatis titulis¹² insig-

¹ MS. *digustantes*; and in the next line, *deprimere*.

² MS. *perturbamus*.

³ MS. *pervenerit*.

⁴ MS. *turbationes*.

⁵ B. *valide*. In the next line, MS. *tunc* for *nunc*.

⁶ B. *inundantem*.

⁷ B. *transactis*.

⁸ MS. *Christianitates*; and below, *aspirantes*.

⁹ B. *Acconeensem*. The order is different here from the copy in Baronius. That inserts here the passage from p. 200, l. 31, to p. 201, l. 26. The order here is the same as that in Hemingburgh.

¹⁰ Sic MS. B. reads *sic*. *Saltem* is given in Hemingburgh.

¹¹ MS. *quam*.

¹² MS. *titulus*.

Baronius, " nitam, et bonorum affluentia opulentam, quæ¹ universis Christi- A.D. 1291.
 t. xxiii. " colis transitum ad partes illas habentibus potissimum et prin-
 p. 102. " cipale refugium existebat, obsedit, ipsam angustans artius, ac
 " eam et non modicam fidelium copiam tune inibi moram tra-
 " hentium, sic infestis et validis impugnationibus² machinarum,
 " ictibusque missilium, modisque aliis bellicis per non modici
 " temporis spatium die noctuque insultibus violentis impetiit,
 " cunctisque conatibus indesinenter oppressit, quod eam tandem,
 " incolarum ipsius et cæterorum tunc ibidem præsentium viribus
 " superatis in arcu et pharetra, furentibus gladiis comprehendit.
 " In cuius tam sinistri, tam flebilis, tamque dolorosi eventus arti-
 " culo, cum religionum Christo militantium fratres aliquie armis
 " accincti quamplurimi,³ quippe strenui, robusti athletæ Domini
 " et propugnatores electi, pro defensione civitatis ejusdem interius
 " vigilantes, tolerare diutius irruentium undique ac insilientium
 " Agarenorum terribiles impetus et aggressiones nefarias non
 " valerent; deinde post infandum fidelium multorum excidium,
 " post captionem miserabilem plurimorum, ut cæteros, quos in
 " terra marique sæviens trucidabat gladius, furor devorabat
 " hostilis, manusque inimica necabat, quosque⁴ præ magnitudine
 " timoris attonitos, et in desperationis angustia constitutos, incertis
 " et ambiguis passibus, ut a necis eruerentur exitio, fugientes
 " fluctus obduxit æquoreus, silentio relinquamus, civitatem præ-
 " dictam, quod⁵ non absque amaritudine copiosa referimus, et
 " profundis sedulisve suspiriis recensemus, ausu damnabili occu-

Heming. ii. " parunt, illam flammis voracibus exponentes. . . .⁶ Cum igitur
 p. 29. " ad recuperationem celerem dictæ terræ, prout ejus urgentissima
 " necessitas exigit, ferventibus studiis intendamus, vias et modos
 " diversos et varios per nos et alios sollicitius exquirentes, ut
 " juxta desiderii nostri fervoreni terra ipsa recuperari valeat et re-
 " cuperata in posterum conservari, universitatem vestram monemus;
 " rogamus et hortamur attente,⁷ vobis per apostolica scripta
 " in virtute obedientiae districte præcipiendo, man-
 " dantes, quatinus convocatis per te, frater archiepis-
 " cope, ac per eos quibus illud commiseris, et, si opus
 " fuerit, ecclesiastica censura coactis ad provinciale

¹ MS. *q.*

² MS. *impugnatoribus.*

³ B. inserts *viri.*

⁴ B. *quousque.*

⁵ MS. *cum.*

⁶ There is a considerable por-
 tion now following in Baronius
 which is not here, while what fol-
 lows here is not in his copy.

⁷ This is the extent of what is
 given in Hemingburgh.

A.D. 1291. " concilium provinciae tuae prælatis, tam regularibus
 " quam secularibus, tam exemptis,—quibus ex convo-
 " catione tua nullum volumus quoad libertates et im-
 " munitates eorum in posterum prejudicium generari,
 f. 214 b. " nullumque ipsis contra convocationem et coactionem
 " hujusmodi, quantum ad hunc spectat articulum, ex
 " privilegiis vel aminiculis libertatum exemptionumve
 " suarum, excusationis seu exemptionis provenire præ-
 " sidium,—quam etiam non exemptis,—celeriter con-
 " venientes in unum et diligenter considerantes, et
 " sollertia attendentes, quod et si hujusmodi negotium
 " universis fidelibus debeat propensius esse cordi, præ-
 " lati tamen ecclesiae Dei tenentur et debent artius et
 " ab¹ intimis affici circa illud opem et operam impen-
 " dendo solicitam, ut optatum exitum sortiatur, deli-
 " berando sollicite, provide, et attente super toto
 " negotio supradicto, et præcipue qualiter et quomodo
 " circa recuperationem ejusdem celeriter auctore Domino
 " proventurum, et continuationem subsidii dictæ terræ,
 " ac impugnationem suorum hostium faciendam, et
 " etiam circa alia negotium ipsum tangentia possit
 " quantocius et utiliter, sicut expedit, provideri; et
 " quod super præmissis deliberatum fuerit in concilio
 " memorato nobis per viros idoneos, providos, et dis-
 " cretos, ac sufficienter instructos et a vobis plenum
 " mandatum habentes, super præmissis etiam faciendis
 " quæ vos præsentes facere valeretis, ad sedem aposto-
 " licam usque ad festum Purificationis Beatæ Virginis
 " primo venturum,²—studeatis quantocius intimare, per
 " quos nobis super omnibus supradictis breve circum-
 " spectionis voluntas et consilium innotescant quorum-
 " que communicato consilio, sedes ipsa provida deli-
 " beratione statuat, discutiat, et ordinet quod in tam
 " arduo Christianitatis negotio publicæ salutis utilitas

¹ MS. *ob.*² MS. *venturo.*

" postulabit, nostræ præterea voluntatis existit, ut vos A.D. 1291.
 " juxta datam vobis ex alto prudentiam, vestros sub-
 " ditos ad pacem et concordiam sollicite reducentes,
 " ipsos ad devotionem ac reverentiam Salvatoris nostri
 " continuam et ad ejus injuriam ulciscendam, ac etiam
 " ad ipsius subventionem negotii in tantæ necessitatibus
 " articulo excitare, inducere, et exhortari sollicite pro-
 " curetis, illam in his diligentiam et efficaciam impen-
 " suri, ut a Domino, cuius negotium agitur, æternæ
 " beatitudinis consequi præmia non immerito valeatis,
 " nosque proinde vestræ devotionis promptitudinem
 " condignis laudibus attollamus. Si vero te, frater archi-
 " episcope, abesse, vel, quod absit, deesse contingat, vos
 " filii, Cantuariense capitulum, auctoritate freti apos-
 " tolica, hæc omnia exequi procuretis. Datum apud
 " Urbeim Veterem, xv. kalendas Septembbris, pontificatus
 " nostri anno iiiii°."

" Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, vene- Bull of Ni-
 " rabilis fratri archiepiscopo Cantuariensi salutem et cholas IV.
 " apostolicam benedictionem. proposing
 " the union
 " of the
 " Templars
 " and Hos-
 " pitallers.

" Dira nimis et amara valde discrimina Terræ
 " Sanctæ, quæ sibi, prout dolentes referimus, nuper
 " intulit vis hostilis, præsentibus tibi non duximus
 " exprimenda relatibus, cum illa tuæ prudentiæ per
 " alias nostras literas seriosius referamus. Sane ad
 " recuperandam de manibus impii terram ipsam fer-
 " ventibus studiis, prout ejus urgentissima necessitas
 " exigit, intendentes et cupientes, ut illa recuperata
 " stabiliter conservetur ad laudem divini nominis et
 " honorem, viam et modos varios et diversos exqui-
 " rimus, per quos nostrum in hac parte valeat deside-
 " rium adimpleri, unde cum fidelium pandat assertio,
 " quin potius communis vox habeat, quod dilectos filios fratres
 " Hospitalis Sancti Johannis et militiae Templi Ierosolimitani ad
 " unius ordinis unitatem, seu religionis unitatem¹ auctoritate apos-

A.D. 1291. " tolita reducamus, ut sincerius et uniformius in vinculo caritatis
 " et pacis tendentes ad unum, efficacius possint prosequi negotium
 " memoratum, super quorum unione hactenus e[ti]jam tempore
 " Lugdunensis Concilii specialis mentio et collatio facta fuit. Volu-
 " mus et per apostolica scripta tibi mandamus, quatinus cum
 f. 215. " suffraganeis episcopis tuis in provinciali concilio, quod a te
 " fieri volumus, prout tibi per alias literas nostras injungimus,
 " habito super hoc consilio diligenti, et exacta cum illis deliberatione
 " secuta, nobis quod per te, ac¹ eosdem² suffraganeos delibera-
 " ratum fuerit³ in hac parte plene, fideliter, seriatim, et expresse
 " per tuas literas, harum seriem continentis tuoque sigillo munitas,
 " procures quantocius intimare. Datum apud Urbem Veterem, xv.
 " kalendas Septembbris, pontificatus nostri anno iiiit^o.

The arch-
 bishop's
 summons
 for a synod
 to be held
 in London
 in obe-
 dience to
 the above
 Bull.

" Hujus igitur auctoritate mandati, de quo vobis et
 " omnibus, quorum interest, parati sumus et erimus
 " facere plenam fidem, fraternitati vestræ committi-
 " mus, et in virtute obedientiae, qua sedi apostolicæ et
 " uobis tenemini, firmiter injungendo, quatinus omnes
 " et singulos fratres et coepiscopos provinciæ nostræ⁴
 " Cantuarie, et per ipsos decanos ecclesiarum cathe-
 " dralium, archidiaconos, praepositos, abbates, priores,
 " et alios ecclesiarum prælatos, tam seculares quam
 " regulares, exemptos et non exemptos, in ipsorum sin-
 " gulis diocesibus et per vos in vestra ecclesia exis-
 " tentes, super quorum nominibus et locis seriatim
 " et distincte per vos volumus fieri certiores, citetis
 " et citari faciatis peremptorie, quod tertio decimo die
 " mensis Februarii proximo futuro apud Novum Tem-
 " plum Londoniæ convenient, et legitime compareant
 " in concilio provinciali, tractaturi et deliberaturi sol-
 " licite, provide, et attente una nobiscum; vel si nos
 " abesse contigerit vel deesse, cum aliis juxta vim,
 " virtutem, et effectum mandati apostolici, facturi ulte-
 " rius quod in se continet et requirit mandatum hujus-
 " [modi] supradictum. Qualiter autem hoc mandatum

¹ MS. *hac.*² B. inserts *ac.*³ MS. *fuerint.*⁴ MS. *vestræ.*

" nostrum, immo potius apostolicum, fueritis et per vos A.D. 1291.
 " alii in suis dioecesibus fuerint exsecuti, nobis dictis
 " die et loco, ad quos tenore præsentium vos citemus
 " peremptorie et per vos omnes prælatos vestræ civi-
 " tatis et diocesis, ut præmittitur, constare faciatis fide-
 " liter, distincte et aperte per litteras vestras patentes
 " harum seriem continentest. Datum apud Mortelake,
 " xi. kalendas Januarii, anno Domini M°CC° nonagesimo
 " primo."

" Quocirca¹ utriusque superioris auctoritate mandati, The bishop
 " vobis, qua decet reverentia, injungimus et mandamus, of Lon-
 " quatinus omnes et singulos in vestra existentes dio-
 " cesi, qui secundum dictarum litterarum exigentiam
 " sunt vocandi ad diem et locum in eisdem statutos,
 " citantes peremptorie [ut] vosmetipsi legitime com-
 " pareatis, ibidem facturi et recepturi quod conveniat
 " apostolice voluntati; quid autem in hac parte fece-
 " ritis una cum citatorum locorum et dignitatum suf-
 " ficienter designatis nominibus, ante comparitionis
 " prædictæ diem literis vestris patentibus continentibus
 " harum seriem, nobis saltem per octo dierum spa-
 " tium resribentes. Valete. Datum apud Clacketone,²
 " vii. kalendas Januarii, anno Domini supradicto."

" Quod quidem mandatum in omni sui parte dili- The bishop
 " genter et sollicite vobis vice nostra committimus of Nor-
 " exsequendum. Et quid in hac parte feceritis una letter.
 " cum citatorum dignitatum et locorum sufficienter et
 " specialiter designatis nominibus, citra festum Purifi-
 " cationis Beatae Mariae per litteras vestras patentes
 " harum seriem continentest, nos certificetis. Valete.
 " Datum apud Lambure,³ primo die kal. Januarii,
 " anno Domini supradicto."

¹ MS. *Que circa.*

² The manor of Clacton in Essex
belonged to the bishops of London
till 1545.

³ i. e. Lammas or Lamers, on
the Bure, near Norwich.

A.D. 1291. Eodem anno fecit archiepiscopus Cantuariensis citari ^{Annal.}
 Synod of omnes episcopos et abbates et alios prælatos suæ pro- ^{Wigorn.}
^{the clergy} ^{of the pro-} vinciæ, exemptos et non exemptos, quod comparerent
^{vince of} Londoniæ, xiiii^{mo} die Februarii, apud Novum Templum,
^{Canter-} quo die prælatis comparentibus, lecta littera apostolica,
^{bury on} fuerunt traditi articuli subscripti, qui deliberaverunt
^{the affairs} usque ad []¹ diem sabbati proximo sequentis.
^{of the Holy}
^{Land.}

Isti sunt articuli illis liberati.

f. 215 b.
 Articles discussed.

In deliberatione cuiuslibet episcopi cum prælatis sue diocesis tractetur et deliberetur de certis remediis, qualiter circa recuperationem Terræ Sanctæ citius et melius poterit provideri. Item fiat de subsidii continuatione, et qualiter impugnare poterunt inimicos fidei Christianæ. Item quod provideatur habitus omnium prælatorum de liberationibus, et extracta una de omnibus juxta discretionem omnium prælatorum vel aliquorum ad hoc specialiter deputandorum, per duos vel tres providos et discretos, hujus delibera-
^{ratio sedi}² apostolice debeat quam citius intimari, secundum formam mandati apostolici prædicti. Item provideatur de forma et potestate, qua constituendi sunt procuratores illi, qui sunt mittendi ad curiam illam circa prosecutionem et expeditionem præmissorum. Item qualiter illis mittendis de sumptibus et expensis celerius poterit provideri. Item si in aliquibus diocesibus sunt aliqui potentes et magnates discordes inter se, per quos retardari posset subsidium Terræ Sanctæ prædictæ, qualiter ad concordiam poterunt melius revo-
 cari. Item qualiter quilibet diocesanus in sua diocesi parochianos suos et subditos ad devotionem pro subsidio dictæ terræ possunt melius inducere et excitare.

Responsio quibusdam articulis.

Answers to In principio injungat dominus episcopus omnibus
 the articles religiosis rectoribus et capellanis parochialibus cum
 as regards the diocese summa devotione et diligentia, singulis diebus Do-
 of Nor-
 wich.

¹ The number is omitted.

² MS. *sedis.*

minicis intendere orationum suffragiis pro recuperatione Terræ Sanctæ, videlicet quod intra missarum sollemnia singulis diebus dicant [p]salmum, *Deus venerunt gentes*, cum oratione Dominica et aliis orationibus, more solito in orationibus, vigiliis, jejuniis memoriam recuperationis Terra Sanctæ prædictæ continuam habentes, singulis diebus Dominicis et festivis ad hoc parochianos suos inducant. Item ad secundum articulum respondent sic: Quod sine gladio materiali et exercitu militiae non creditur Terra Sancta posse recuperari; sed exercitus armatus militiae sine duce¹ et præstito potenti recte non possit geri; verum imperialis majestas inter seculares potestates major, cui securius gladius recuperandæ Terræ Sanctæ posset committi; unde sine judicio meliori sententia, videtur nobis quod in principio eligatur Imperator, et sic efficacius inimici Christianæ fidei per eum possi[n]t impugnari, et Terra Sancta statu debito conservari. Item ad tertium articulum et ad quartum respondent et dicunt, quod expediantur per archiepiscopum et suos suffraganeos, quia non decere nec posse² per eos expediri. Item ad quintum articulum de nuncis mittendis,³ cum ratio juris non sit quærenda priusquam persona eligatur, videtur eis quod prius elegantur personæ, et tunc secundum conditiones eorum ordinentur expensæ. Ita tamen quod habeatur ratio Norfolchiensium, qui contributione decimarum per vi. annos onerose gravantur. Item ad sextum articulum, gratiam agimus Deo quia non sunt potentes discordes in diocesi Norwicensi. Item ad septimum articulum responsum est in primo.

Adhuc responsum quibusdam articulis.

Ad primum articulum, videlicet qualiter circa recuperationem Terræ Sanctæ tutius et melius valeat provideri, Additional answers to the articles.

¹ MS. dice.

² MS. posset.

³ MS. nunciorum mittendorum,

A.D. 1291. sic videtur aliquibus respondendum, quod quam citius
 poterit, omnes principes et magnates discordantes ad con-
 cordiam revocentur, et hoc facto, ad unitatem Romanæ
 ecclesiæ si qui eidem rebelles inveniantur, modis quibus
 decet reducantur, quibus legitime peractis inducantur
 dicti principes precibus et præmiis allectivis ad crucem
 sumendam. Et si reges et alii principes hoc facere
 voluerint, concedatur eis decima per vi. annos in
 regnis suis, sicut concessit dominus papa regi Angliæ
 in regno suo. Et similiter illa quæ in diversis regnis
 f. 216. et concilio Lugdunensi fuit concessa et integraliter
 collecta. Si autem reges et alii principes terrarum
 in regnis et terris suis hoc facere noluerint, eligatur
 aliquis potens et strenuus in partibus illis qui præfatum
 onus subire voluerit, et eidem decimæ illarum partium
 tam antiquæ quam novæ concedantur. Edwardo si in
 partibus illis talis inventus non fuerit, decimæ illarum
 partium regi Angliæ assignentur, qui ad partes trans-
 marinas, divina favente clementia, personaliter est
 iturus.

Item indu[er]eantur principes Alemaniæ,¹ ut aliquem
 potentem in regem suum eligant, ad² Imperatorem
 postmodum promovendum.

Item si qui sint laici, qui non personaliter ibunt, nec
 pro se mittent strenuos bellatores, secundum vires
 facultatum suarum una vice vel pluribus aliquid mo-
 deratum³ subsidium per illos, qui eis præsunt, præbere
 moneantur, et si necesse fuerit, compellantur.

Item taxentur⁴ bona Hospitellorum et Templariorum,
 sive venire debeant sive non, et diligenter videatur
 quot milites de bonis eorum valeant sustentare, et tot
 milites in adquisitione Terræ Sanctæ et ejusdem con-

¹ MS. Alamanie.

² MS. ut.

³ MS. moderantem.

⁴ MS. taxantur.

servatione tenere cogantur. Nulli milites ultra c. A.D. 1291. marcas concedantur videat.¹

Item etiam circa recuperationem Terræ Sanctæ multum proficere potest pecunia, quæ a clero et populo Angliæ per diversos nuncios sedis apostolicae in Anglia comminoratos jam levata existit, videlicet de legatis indistincte relictis.

Item pecunia de bonis intestatorum, videlicet per dictos nuncios collecta. Item pecunia de legatis relictis in subsidium Terræ Sanctæ prædictæ a cruce-signatis. His autem feliciter peractis et inspectis, videtur ut² Terra Sancta per prædictos principes et magnates ac per eorum adhærentes,³ suffragantibus fidelium orationibus et elemosinis, poterit recuperari, et recuperata perpetuo conservari.

Item secundus articulus de procuratoribus eligendis et ad curiam mittendis per communem electionem expediatur, nec eligatur aliquis qui diversis negotiis propriis suis imbrigatur; electi jurent quod istis negotiis, pro quibus ibunt, propria negotia non proponent.

Item tertius articulus, sub qua forma concipi debeat procurator ad curiam transmittendus, aliquo modo non videtur expedire posse, nisi secundum formam mandati domino archiepiscopo a sede apostolica destinati, cum expositione status regni Angliæ.

Item pro sumptibus eorum qui ad sedem apostolicam sunt mittendi, videtur sufficere quod secundum taxationem Norwyci, de tota provincia Cantuarie, obolus de marca concedatur.

Item supplicatur domino regi, quod si aliqui magnates in regno Angliæ discordes sint, ipsos ad concordiam et firmam pacem inducere dignetur, et prælati partes suas circa hoc, prout melius poterunt, interponant.

¹ Sic.

² MS. *pro.*

³ MS. *eos adhærebunt.*

A.D. 1291. Item indu[e]cantur omnes tam religiosi quam seculares in ordine sacerdotali constituti, quod in singulis missis per ipsos celebrandis memoriam pro statu Christianorum faciant specialem, et singulis septimanis unam missam hæc de causa specialiter celebrare non omittant.¹ Alii vero clerici et laici per prælatos suos excitentur et inducantur ad speciales orationes, secundum prælatorum providentiam diebus singulis faciendas.

Littera clericorum² Francorum.

Letter from the French clergy on the same subject. f. 216 b.

" Sanetissimo patri etc. Si noscendi potestate ad gentem Sarracenam et exæcatam diffusa *virga super sortem justorum* impinguant *peccatorum*,³ dolor nobis " est cordi, quia⁴ in passionibus fidelium Christum " pati minime dubitemus. Et si Christus patitur, " non debent prælati esse *canes muti non valentes* " [latrare],⁵ sed tanto ferventius ad gentem perfidam " confundendam, et fidelem in posterum conservan- " dam assurgere, quanto damna⁶ majoribus in rebus " multiplicibus dira et amara nos affligunt, et fidem " catholicam sua cæcitate violare et redditus extir- " pare nituntur; in Eum solum oculos pro tam⁷ gravi " negotio dirigentes, et in Illo confirmationis remedium " assumentes, qui humiles sublimat⁸ et mentes erigit " sospitate, qui post tempestatem tranquillum facit " et post nubilum dat serenum, qui etiam tanquam " potens, peccatis nostris exigentibus, afflixit nos in " uno, tanquam pius et misericors remedia poterit con- " ferre in duobus. Sane cum nudis certius apostolica " celsitudo ad Dei honorem et status prosperi Terræ " Sanctæ nos invitaverit tanquam relatrix fidei et " salutis, videlicet ut in reseribendo saero⁹-sanctæ Ro-

¹ MS. *mittant.*

² MS. *cleric.*

³ Ps. cxiv. 3. = cxv. 3. The passage appears corrupt.

⁴ MS. *cujus.*

⁵ 1s. lvi. 10.

⁶ MS. *dampnum*; and below, *dire*

⁷ MS. *quæ.*

⁸ MS. *sublimi.*

⁹ MS. *sacro*; but the whole passage appears corrupt.

" manæ [ecclesiæ] concilio, qualiter recuperari valeat A.D. 1291.
 " deperditum et vastatum patrimonium crucifixi et
 " recuperatum in statu conservari prospero, et cuius-
 " modi subsidium, pro recuperando et manu tenendo,
 " prædictis fieri poterit et haberi,—ea quæ nobis visa
 " sunt, juxta mandatum apostolicum provincie Lug-
 " dunensis concilio, per quæ poterit, ut videtur, licet
 " sero post casum eidem terræ succurri et Christi tam
 " atroces injuriæ vindicari, per quæ etiam alicujus
 " turbationis gens Arragonum obstaculum sanctire
 " poterit et in antiqu[u]m reincidere recidivum, vestrae
 " referimus sanctitat[i].

" In primis etiam nobis visum est, salva senum
 " et etiam auctoritate dictæ sedis, ante omnia in
 " Dei ecclesia spiritualibus orationibus ad victoriam
 " obtinendam injunctis, reges, principes, barones et
 " etiam quoscumque alios in diversis mundi partibus
 " constitutos, prout cautius fieri poterit, in caritate
 " jungendos, eosque facere [vinculis] pacis et sin-
 " ceræ caritatis ad invicem uniendos. Cum ex hoc
 " et communiter omnibus et singulis honor possit
 " et utilitas¹ in tanto negotio provenire, ne la-
 " bores fidelium frustrari, quod absit, contingat, et
 " ventis² contrariis durante inter tales discordia hac-
 " tenus suscitata, et si corda eorum de levi ordinari
 " nequeant, et in unum reduci, longam expedit, ut
 " videtur, inter tales treugam procurari, quæ si qui-
 " dam treugam³ in his non modicum proficere po-
 " terit, et juvaro quæ promovenda fuerint et pro
 " tempore imminebunt, eo quod tales et tantos in
 " tam grandi articulo habere propitos, multum pro-
 " ficeret ad consequendum præconceptum optatum.
 " Deinde in regno Franciae de consilio et assensu
 " principis nostri serenissimi domini regis Franciæ,

¹ MS. *valitas.*

² MS. *ventibus.*

³ The passage is corrupt. Per-
haps we should read *quæ quidem
treuga.*

A.D. 1291. " [si] sibi onus hujusmodi non placuerit propriis hu-
 " meris supportare, quærendus esset verbi potens et
 " strenuus, qui dominaretur et præficeretur omnium
 " Gallicorum¹ exercitui congregando, cui obdiren-
 " majores, mediocres, et minores, ad summi regis ob-
 " sequium exercendum, et talis per quem terra, quæ
 " *funiculus hæreditatis*² nuncupatur, fructuosum sen-
 " tiat, quæ tam diu expectavit et speravit adventum,
 " per quem etiam purgaretur antiqua mora et dis-
 " pendiosa, major et minor solicitude multorum, et in
 " cujus dextera su[m]ptum in tanto periculo perfice-
 " ret[ur] negotium, multorum hactenus manibus in-
 " choatum, et tunc firmius et securius elevaretur in
 " dicto regno Franciæ vox bajuli verbi Dei, quasi
 " tuba præconis ad Ejus ignominiam nunciandam et
 " publice prædicandam, qui nostræ servitutis ciro-
 " grafum proprio sanguine co[n]fellavit et temporali
 " morte legem mortis abolevit æternæ, qui non decli-
 " navit obprobria nec Se subtraxit injuriis, sed cruci
 " Se obtulit, et Se cruciantibus ultiro dedit, ut sicut
 " ad Christi mensam³ et martyrium Christicola invi-
 f. 217.
 " tati, similia Christo conferant, et proferant se ipsos
 " ad Christi obsequium, non tantum jam crucesig-
 " nati, sed crucesignandi, etiam assurgendo ita quod
 " faciem qua[m] usque nunc tam majores quam minores
 " negligenter verterunt, in Terræ Sanctæ subsidium
 " dirigant et convertant, præfixo euilibet termino com-
 " petenti, infra quem persecutionis voti emissi, una
 " cum duce seu rectore eorum, exhibeant apparatus,
 " et reddere incipient Altissimo votum suum. Et
 " quia de levi non fuerunt subventione, contributione
 " aliqua impendentis,⁴ satis rationabile videtur, quod
 " clerus Gallicanus usque ad haec tempora pro talibus

¹ MS. inserts *et*; before, *profice-*
retur for *præficeretur*.

² Deut. xxxii. 9.

³ MS. *mensem.*

⁴ Sie MS. Perhaps we should
 read *subrentiones et contributiones*
aliqua impudentes.

" subventionibus et exactionibus multiplicibus fuerint A.D. 1291.
 " non modicum onerati,¹ quod seculares cujuscumque
 " status et conditionis extiterant in regno Franciae
 " constituti, qui transfretarent vel pro se mitterent;
 " secundum quod melius et rationabilius posset fieri,
 " contribuerent ad² onus ejus supportandum; et ad
 " id monerentur si opus esset, et etiam cogerentur
 " per illos qui praesentent eisdem. Et haec omnia et
 " singula expedire, fieri in aliis regnis, regionibus, et
 " provinciis, ut videtur. Nec modicum proficeret ad
 " Terræ Sanctæ subsidium et succursum, si accelera-
 " rent regis Alemanniae electionem et imperatoris pro-
 " motionem. His diebus videtur etiam expediens,
 " quod præfigeretur annus brevis et competens prin-
 " cipibus et prælatis, ad quos spectat electio dicti
 " regis, infra quem eligerent sibi regem. Verum cum
 " indecens et damnosum existat, quod inter illos dis-
 " cordia seu divisio, qui debent esse unanimes volun-
 " tatum, præsertim inter illos, de quibus posset, si
 " concorditer convenient in tanta confusione tantoque
 " discrimine, honor et utilitas fidei Christianæ pro-
 " venire, quorum dissensio multum nocuit hactenus,
 " ut dicitur, Terræ Sanctæ,—videtur etiam Deo et
 " hominibus complacere, si Templarii et Hospite[li]larii
 " et alii, qui cum ense et gladio temporali solent et
 " debent patrimonium crucifixi [defendere], dum tamen
 " sine scandalo et bono modo possit fieri, ut similiter
 " un[i]entur, qui de bonis a Deo sibi collatis, certum
 " pro dictæ terræ subsidio ministrent numerum bella-
 " torum, et ipsi etiam, quorum plures probi viri et
 " magni, non modicum non exercitati in armis, circa
 " Terræ Sanctæ recuperationem et conservationem in
 " posterum ministrent et vacarent, paucis citra mare
 " relictis. Et ne ab aliquibus diceretur, quod nos

¹ MS. *oneratis.*² MS. *et.*

A.D. 1291. " aut alios prælatos aut personas ecclesiasticas dicti
 " regni exonereimus in istis alios onerando, quamvis
 " scripturæ testimonio ad inimicos crucis Christi vin-
 " cendos, et ad opponendum contra tales triumphum,
 " orationes ecclesiæ pro victoria obtainenda in tota pro-
 " vincia fieri mandavimus et indici, et etiam justorum
 " obedientiæ multum prosint;—ne tamen a nobis videa-
 " mur jugum excutere oneris hujus, ac verbo suadere
 " prædicta, non opere confovere, licet multis inspectis
 " Gallieana ecclesia, prout dictum est superius, vestra
 " sanctitas non ignorat, non modicum sit gravata, et
 " ministri dictæ ecclesiæ adeo conterentur quod vix
 " poterunt restaurari, propter quod inconveniens minime
 " videtur, si quies lassæ ecclesiæ præberetur;—ne tamen
 " tam sanctæ ejusdem Romanæ ecclesiæ desiderio pioque
 " proposito videatur ecclesia Gallicana deesse,—nos ad
 " illud offerimus subsidium faciendum, quod vestræ
 " sanctitatis prudentia et clementia circumspecta, cala-
 " mitatibus et miseriæ dictæ ecclesiæ Gallicanae in-
 " spectis, duxerit imponendum. De vestra sanctitate
 " proviso, quod seculares, prout dictum est superius,
 " et ecclesiæ etiam tam in regno Franciæ, sed etiam
 " ubique constitutæ, subsidium faciant in hac parte,
 " ut sic quod omnes tangit, ab omnibus supportetur;
 f. 217 b. " et pro istis ad curiam deferendis et vestris depor-
 " tandis beneplacitis in prædictis, tales ad vestræ sanc-
 " titatis præsentia[m] destinamus procuratores nostros
 " præcipios et nuncios speciales, eidem sanetitati humili-
 " liter supplicantibus, quatinus nos dignetur habere si
 " placet excusatos, si minus sufficenter respondimus et
 " consulimus ad prædicta, cum propter insufficientiam
 " nostram evenerit et temporis brevitatem."

Responsio Arelatensis Concilii ad summum pontificem pro subsidio Terræ Sanctæ tulis est.

Answer of the Council of Arles to " Quod omnis religiosorum umbra pugnantium, cuius-
 of Arles to " cumque ordinis sint, unum ordinem habeant, uni

“ magistro obedient, et secundum suarum possibilitatem A.D. 1291.
 “ tam rerum mobilium quam immobilium, certum nu-
 “ merum statua[n]t ad bellandum pro subsidio Terræ
 “ Sanctæ, tum ad inquirendam Terram Sanctam, tum
 “ ad perpetue conservandam. Item quod omnes reli-
 “ giosi et clerici contribuant secundum verum judicium
 “ rationis. Item quod Deum habentes p[re] oculis,
 “ benigniter et misericorditer faciant quod postea facere
 “ tene[a]ntur. Et sic de largitione omnium clericorum
 “ fiat accentus universis bellatorum. Item¹ quod omnes
 “ religiosi, reges, principes, duces, barones, comites, et
 “ omnes subditi eorum Christianitatis illud idem facere
 “ tene[a]ntur. Item quod omnia regna, et maxime
 “ regnum Franciæ, sint ad invicem pacificata; et tunc
 “ omnibus istis rite factis, ecclesia Gallicana libentis-
 “ sime secundum possibilitatem suam aperiet manus
 “ suas pro recuperatione dictæ terræ. Item¹ quod
 “ omnes Templarii et Hospitellarii ad unum ordinem,
 “ ut dictum est, reducantur et etiam uniantur.”

*Eodem anno misit Soldanus quandam literam regi
 Armenie sub hac forma :*

“ Nos Soldanus Mellec et Asseraph, magnus dominus, Letter of
 “ sapiens, rectus, fortis, potens, solitus, bonus seculo
 “ et fidei, Soldanus Sarracenorum et perfectorum sal-
 “ vandorum, vivificator juris seculo, faciens justitiam
 “ oppressis et opprimentibus, aedificator dominationis,
 “ Soldanus Arabum, Turcorum, et Persarum, conqui-
 “ sitor terrarum et provinciarum, debellator et victor
 “ exercituum Francorum, Armenorum, et Tartarorum,
 “ rex et dominator in gemmo² et gemmis maris, dominus
 “ duarum adorationum, orientis scilicet et meridiei,
 “ servus duarum grandium domorum, scilicet Meehæ
 “ et Ierusalem, dominus regum et Soldanorum, parti-

¹ MS. Ita.

² Sic:

A.D. 1291. " cipator ammiralium fidelium, filius Soldani Melec
 " Monossoiri, ensis fidei, Calaon Salathi, in nomine Dei
 " misericordis misericordiam. Istæ nostræ literæ nobili
 " et honorabili sapienti, simili leoni, Haytono, de stirpe
 " Christi ; (gloria[m] nationis crucis, lumen sequentium
 " Jesum, amicum regum et Soldanorum, faciat eum
 " Deus ;) de his quæ providerit in futurum super his
 " quæ superventura sunt sibi, et [ut] uniat eum cum
 " obedientibus private et manifeste, et recipiat in
 " propria persona sua cum patientia tribulationem
 " emergentem supra suam nationem, ex quo viam non
 " invenit contra standi.

" Facimus tibi notum, quod civitatem Acon, quæ
 " erat sedes fidei crucis, conquisimus eam, et in tam
 " paucis diebus obsedimus eam, quod milites cum
 " omni potentia sua non potuerunt eam defendere
 " et portare multitudinem exercitus obsidentis, et tan-
 " tum eos distrinximus et coartavimus, quod susti-
 " nere nequiverunt multitudinem occisorum, et quan-
 " tumcumque nominati essent et privilegiati milites,
 " una transacta¹ hora diei, omnes a nobis fuerunt
 " ferrati et compediti. Et milites Hospitalarios omnes
 " noster vibrans ensis consumpsit. Et Templarii pro-
 " ditionem fecerunt super civitatem Achon et super
 " suos Francos, ex eo quod dubitabant de sua terra ;
 " sed nec sic evaserunt ruinæ eventum, et similiter
 " Hospitalarii Almanorum. Ex eis nolumus cambium ;
 " ecclesias omnes coæquavimus terræ ; et super alta-
 " ribus fuerunt trucidati, qui ad obedientiam populum
 " detinebant et inducebant. Et patriarcha ipse traditus
 " est in tribulationem. Et si multitudinem videretis
 " thesaurorum qui pervenerunt ad manus hominum,
 " nam adecantarii ponderabantur nomine, indeclinabile
 " pondus. Et tanta dominarum fuit multitudo, quod

f. 218.

¹ MS. *transacto*.

“ una vendebatur pro dragma. Et si videretis turres A.D. 1291.
 “ Achon, devenerunt enim ad vastitatem et in agri-
 “ culturam ; et hujus civitatis conquestus certus est.
 “ Et ex præsentiarum nostrarum literarum exhibitione
 “ scire poteris, corpora mortuorum coæquantur balistariis,
 “ et ignem supponentes¹ mortuorum corporibus, in pul-
 “ verem redacta sunt. Et ex armamentis fieri fecimus
 “ compedes pro pedibus eorum qui vivi supersteterunt.
 “ Et comites et barones qui super eorum capita portare
 “ consueverant, ligati et compediti ad carcere ducti
 “ sunt. Et tu, o rex, si te ipsum castigaveris super
 “ hujus rei eventum, qui super civitatem Achon evenit,
 “ salvus eris ; quod si non feceris, sanguinem plorabis
 “ cum eis, et super te dicetur quod super eis dicitur,
 “ ibis tu et terra tua sicut ipsi iverunt, per ensem.
 “ Et si cognoveris eventum eorum quæ acciderunt, ad
 “ profectum melius tibi erit, et venias personaliter cum
 “ dominis tuis et tributo duorum annorum, quod est
 “ super te, ad altitudinem portarum nostrarum, sicut
 “ homo qui vult salutem propriæ personæ et terræ
 “ suæ, et qui nolit subterfugere robur potentiae nostræ ;
 “ et dicere poteris quod post Achon desolationem,
 “ nullus remansit præter me. Idecireo labora cito et
 “ cogita de te, antequam in muscipulam cadas.”

Alia litera Soldani ad regem Armeniæ.

“ Nos Soldanus Mellec Asseraph, magnus dominus, Another
 “ sapiens rectitudine, potens, laboriosus, bonus seculo letter of the
 “ et legi, Soldanus Sarracenorum et salvandorum, Sultan to
 “ vivificator juris seculo, faciens justitiam oppressis et the King of
 “ opprimentibus, hæreditator regnorum, Soldanus Arra- Armenia
 “ bum, Persarum, Sarracenorum, et Turcorum, con- mentioning
 “ quisitor terrarum et mundi convictor, triumphator the cap-
 “ et debellator exercituum Francorum, Armenorum, et ture of
 “ Tartarorum, Alexander temporis præsentis, tributor Tyre.

¹ Sic MS. Quære, igne supposito ?

A.D. 1291. " bonorum, rex in gemmis maris, dominus duarum
 " adorationum, minister duarum grandium domorum,
 " dominus regum et Soldanorum, participator ami-
 " ralium fidelium, filius Soldani Mellec Monossorii,
 " ensis fidei, Calaon Salathi, in nomine Dei miseri-
 " cordiosi. Istæ literæ nostræ magno fortí regi
 " Haytono, bautaura. Idem laus nationis Christi,
 " liberum a regibus et Soldanis faciat eum Deus.
 " De illis qui se castigant super his quæ acciderunt,
 " et eorum non inquirens causam, sustineat cum
 " patientia quæ acciderunt super suam nationem, et
 " hæc omnia super suos refundet, et donet ea quæ
 " petuntur de regno suo, ut possit adquirere nostræ
 " altitudinem benvolentiae et voluntatis, et hodie
 " compleat quod heri complendum distulit, et sic
 " effugiat altitudinem ensis nostri, nulliusque alterius
 " ensem præcavens. Facimus tibi notum quod qua
 " hora capta fuit civitas Achon, Tyrus eam associavit
 " et se ipsam tradidit cum habitatoribus suis in manus
 " fortissimi ensis nostri, et quod erat alienatum extitit
 " congregatum. Et culpabiles uniti et congregati
 " insimul erant appodiati super fortitudinem genera-
 " tionis ipsorum. Ita quod in destructione ipsorum
 " cum ipsis pariter ruerant ad superficiem terræ. Ipsa
 f. 218 b. " etiam eadem hora qua habitatores Acon educti sunt
 " extra, pro amputandis eorum capitibus, supervene-
 " runt nova, quomodo nostri potentes exercitus ceperant
 " civitatem Tyri et eorum compleverant voluntatem,
 " omnes quos obsederant, trucidantur¹ occidentes. Et
 " nihil valuit Francis fortitudo ipsorum, omnis fortitudo
 " murorum, nec mare eisdem ullum præbuit præsidium,
 " nec eis valuit custodia Salechadyn, quando civitatem
 " cepit Achon, et non cognoverunt quomodo debeamus
 " eos destruere et desolare, et eorum conquestus certus

¹ Sie MS. Quære, *truculenter*?

" et verus est. Ex hac serie literarum noveris, quod A.D. 1291.
 " neque in civitate Achon neque in civitate Tyri murus
 " remanserat, neque turris, quin eos a fundamentis
 " emiserimus omnes. Et nulla remansit fera in terra
 " nec avis in celo, quin omnes venerunt ad convivium
 " corporum occisorum Francorum. Et tantus fuit fletus
 " captivorum quod eorum lacrimae a facie per pectus
 " defluxerunt sicut flumen, et alios multos nobiles et
 " magnos occidimus nostro vorante ense, et plures
 " alibi compedivimus. Unde si tu vis, aspice nostrum
 " ensem fortissimum in his quæ acciderunt, et nisi in
 " persona tua experiri volueris nostrum ensem fortis-
 " simum super te rorem effundere[n]t[em], sicut super
 " contrarios nostros effudit. Et post desolationem
 " civitatis Achon et civitatis Tyri, nulla remansit terra
 " eujus montes non humiliaverit in potentia, excepta
 " tua terra; sed cum civitas Assisi capta fuit, vinculis
 " ferreis te constrinxit. Et nihil ab hujusmodi malo
 " te potuit liberare, nisi personaliter venias cum
 " tributo duorum annorum, quod Tartaris mittebas
 " qui te gravarunt et errare fecerunt. Labora igitur
 " et facias quod tibi præcipimus antequam super te
 " ira nostra solvatur. Et cito venire satage, ut non
 " pœniteas, quia tibi post tempus pœnitentia non
 " valebit."

Littera regis Armenie ad regem Angliae, eodem anno.

" ^ Excellentissimo domino, domino Edwardo, Dei Letter of
 " gratia illustri regi Angliae, Haytonus eadem gratia the King of
 " rex Armenie, salutem et prosperos ad vota suc- Armenia to
 " cessus. Edward I.

^ This has been printed from another MS. by Mr. Stevenson among the "Illustrative Docu- ments" to the Chronicle of Lanercost, printed for the Bannatyne Club in 1839, p. 487.

A.D. 1291. “ Dudum considerantes cismarinæ Christianitatis debilitatem, et inimicorum potentiam attentes, nos et alii¹ Christianitatis habitatores, literis diversis ac specialibus² nunciis curavimus excitare tam summum pontificem quam alios dominos et principes transmarinos, ut futuris occurrendo periculis Terræ Sanctæ de tali subsidio providerent, per quod posset ab inimicorum potentia defensari; sed quantis quamvis diris persecutionum flagellis inter expectationes humanas[modi] olim angustiata fuerit dicta terra, non oportet literis explicari, cum fama jam insonuerit fere per universas provincias orbis terra. Et licet Christi pretioso sanguine dicta terra rubricata dudum prostrata jacuerit,⁴ cotidie et⁵ canibus lacerata, quasi nulla mala præterita judicantur, respectu eorum quæ Christianis in ea degentibus noviter evenerunt. Ecce⁶ persecutor nequissimus, videlicet juvenis iste Soldanus,⁷ quanto callidior, tanto patre deterior, sanguinem sitiens Christianum, de Egypto eduxit nefandi generis exercitum copiosum, et patrissare conatus, ut posteris de se memoriale relinqueret, quod fuerit⁸ Christianorum infestissimus persecutor, opulentam civitatem Achon diris insultibus coartatam post brevem obsidionem⁹ suo dominio subjugavit. Ut si¹⁰ pater Tripolyn, iste Achon immanter devastaret; sed non est¹¹ (pro dolor) æqua amissionis conditio utriusque. Nam Tripolitana captivitas in detrimentum aliquorum accessit, Achon vero universorum Christianorum habitantium in

¹ S. inserts *cismarinae*.

² MS. *spiritualibus*.

³ S. et quam. In the previous line S. omits *ab*, and in the following, *olim*.

⁴ S. *per universas orbes quod terra Christi pretioso sanguine dudum prostrata jacuerit.*

⁵ S. *a* for *et*.

⁶ S. inserts *enim*.

⁷ S. inserts *qui*.

⁸ S. *fuit*.

⁹ S. inserts *aliquorum*.

¹⁰ S. *sicut . . . devastavit*.

¹¹ S. omits *est*.

" partibus cismarinis.¹ Nam habitatores Tyri, Sydonis, A.D. 1291.
 " Berinthii, Ancheradii, et omnium aliorum locorum
 " Siriae, illis infelicissimis rumoribus intellectis, ad
 " naves, tanquam ad ultimum refugium recurrentes, f. 219.
 " continuo fugierunt, et dicta loca mox fuerunt abs-
 " que ulla contradictione² ab hostibus occupata. O
 " quam laerimabile detrimentum! O quam dira
 " et horrenda calamitas! in omnibus partibus Sirri-
 " anis, viris gladio interemptis, mulieribus et par-
 " vulis captivatis, civitatibus funditus conquassatis,
 " in uno momento temporis divini³ nominis cultus per
 " inimicorum potentiam est deletus. Et quod pejus
 " est his, licet pauci numero qui per fugae reme-
 " dium evaserunt, et qui etiam in partibus cisma-
 " rinis invocant nomen Christi, nulla spes promit-
 " titur de salute, cum sint viribus propriis inaequati,⁴
 " et semper creverit⁵ potentia inimici; unde nisi
 " recordetur Dominus quid acciderit⁶ nobis, et ob-
 " probrium populi sui respiciat de solio sancto suo,
 " haereditas ejus ad alienos est versa, et domus ad
 " extraneos totaliter devolvetur. Nam prædictus⁷
 " sceleratissimus hostis, velut alter Antiochus, in
 " tanto furore superbiae est elatus, quod ut publice
 " prædicatur, juravit se non passum vivere super
 " terram aliquem Christi caractere insignitum. Unde
 " si præterita calamitas est deflenda, futura potius
 " est tremenda. Ecce enim nihil aliud superest⁸
 " Christiano populo in partibus cismarinis nisi regnum
 " Armeniæ, in quo fere omnes reliquiæ Christianorum
 " convenerunt per fugae remedium evadentes. Sed
 " quid potest⁹ brevitas ipsius¹⁰ regni contra potentiam

¹ S. *Sirianis.*

⁶ S. *quæ acciderunt;* om. *nobis.*

² S. *conditione.*

⁷ S. om. *prædictus.*

³ S. *dominici.*

⁸ S. *superesse.*

⁴ S. *enervati.*

⁹ S. *possit.*

⁵ S. *creverint.*

¹⁰ S. om. *ipsius.* Quære, unius?

A.D. 1291. " tantorum inimicorum, a quibus undique circuitur.¹

" Certe in uno est hiatu gutturis absorbendum,²
" cum sit viribus diminutum et omni subsidio desti-
" tutum, nisi Deus celeriter suam ei porrigat dexteram
" adjutricem.

" Cum igitur,³ serenissime Domine, vos noscamus
" imbutum zelo fidei præ cæteris principibus Christi-
" anis pro liberatione terræ consecratæ cruento pretio-
" sissimo⁴ Jesu Christi, qui quandoque⁵ non peper-
" cistis laboribus personæ propriæ nec expensis, ad
" excellentiam vestram, quæ post Deum est speci-
" alis anchora spei nostræ,⁶ fiducialiter recurrimus
" in tanto discrimine constituti, regalem majestatem
" vestram capite submisso lacrimabiliter, subjectivis
" precibus, prout possimus, exorantes, quatinus divini⁷
" contemplatione nominis ac religionis Christianæ⁸
" zelo salutis, ad terræ nostræ status miseriam mise-
" rationis oculos extendatis.⁹ Super his quæ viri
" religiosi¹⁰ fratres Angelus et Marcus de ordine Mino-
" rum, ac dilecti et fideles milites Vasaac de cog-
" natione nostra et Gifredus Countisse,¹¹ nostri nuncii
" speciales, vivæ vocis oraculo vestrae excellentiae ex-
" plicabunt, tale consilium majestas vestra dignetur
" apponere et juvamen, quod, vestra mediante cere-
" nitate salubri, ad ipsius¹² honorem et laudem, necon-
" divini nominis amplitudinem conservandam, preno-
" minata terra nostra ac reliquiae dispersionis¹³ Chris-
" tianæ degentis in ea populi, qui de Siria a¹⁴ Sarra-
" cenorum manibus evaserunt, valeant defensari, ut

¹ S. *circum*.

⁸ S. omits *Christianæ*.

² S. *absorbenda*, and so *diminuta* and *destituta*.

⁹ MS. *extendenti*.

³ S. *ergo*.

¹⁰ S. adds *ac discreti*.

⁴ S. *preciioso*.

¹¹ S. has *delecti et fideles nostri A. et B. comites*.

⁵ S. *quidem*.

¹² S. *vestram*.

⁶ S. omits *spei nostræ*.

¹³ S. omits *dispersionis*.

⁷ S. *prout possumus, exhortantes*
Domiñi. MS. *divine*.

¹⁴ S. *et*.

“ proinde grata retributionum¹ obsequia mereamini A.D. 1291.
 “ in futuro, et in² præsenti excellentiae vestræ præ-
 “ conium latius devulgetur. Conseruet excellentiam
 “ vestram Dominus per tempora longiora. Datum
 “ xv. Junii.”

Eodem anno venit in Angliam episcopus Tripoli-
 tanus, nomine Bernardus, deferens secum literam apos-
 tolicam sub haec forma:

“ Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, vene-
 “ rabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, ac of Nicholas
 “ dilectis filiis electis, abbatibus, prioribus, decanis,
 “ archidecanis, præpositis, officialibus, rectoribus, et him.
 “ archipresbyteris, plebanis, et aliis ecclesiarum præ-
 “ latis et clericis, ac ecclesiasticis personis religiosis, et
 “ aliis, corumque capitulis et conventibus, exemptis
 “ et non exemptis, Cisterciensis, Præmonstratensis, Clu-
 “ niacensis, Cartusiensis, Camaldulensis, Sancti Bene-
 “ dicti, Sancti Augustini, Sancti Willelmi, et aliorum
 “ ordinum, neenon magistris, præceptoribus, et fra-
 “ tribus domorum militiae Templi, Hospitalis Sancti
 “ Johannis Ierosolimitani, et Sanctæ Mariæ Theotoni-
 “ corum, per regnum Angliæ constitutis, ad quos istæ f. 219 b.
 “ literæ pervenerint, salutem et apostolicam benedic-
 “ tionem.

“ Cum venerabilem fratrem nostrum Bernardum,
 “ episcopum Tripolitanum, virum utique morum ho-
 “ nestate conspicuum, scientia præeditum et provi-
 “ dentia circumspectum, ac nobis ac fratribus nos-
 “ tris meritis suæ probitatis acceptum, confidentes de
 “ ipsius circumspectione laudabili et providentia cir-
 “ cumspecta, pro quibusdam Terræ Sanctæ negotiis ac
 “ ecclesiæ Romanæ, in regnum Angliæ destinemus;
 “ universitatem vestram rogamus, monemus, et hor-
 “ tamur attente, per apostolica nobis scripta firmiter
 “ præcipiendo mandantes, quatimus eundem episcopum,

¹ S. gratia retributioni.

² S. et in futuro et etiam.

A.D. 1291. " cum per vos vel per loca vestra transitum fecerit,
 " pro vestra et apostolice sedis reverentia benigne
 " recipientes, et condigna honorificentia pertractantes,
 " sibi in duabus marcis starlingorum pro suis ac
 " familiæ suæ et evectionum¹ suarum necessariis qua-
 " libet dic, et de securo conductu nisi non in evectioni-
 " nibus opportunis, si suæ in via decesserint aut defe-
 " cerint seu alias impeditæ fuerint in eundo, morando,
 " et redeundo, cum per eum vel ejus nuncium fueritis
 " requisiti, liberaliter providere curetis. Et si eundem
 " episcopum in aliquibus []² vel loco inter-
 " dum moram trahere contigerit, volumus quod non
 " solum eorundem locorum, verum etiam eis vicinarum
 " vel adjacentium partium, sicut idem episcopus pro
 " hujusmodi oneribus dividendis et facilius suppor-
 " tandis viderit expedire, archiepiscopi, episcopi, electi,
 " abbates, priores, decani, archidecani, præpositi, offi-
 " ciales, rectores, archipresbyteri, et alii ecclesiarum
 " prælati et clerici, ac ecclesiasticae personæ religiosi
 " et alii, eorumque capitula et conventus, exempti et
 " non exempti, Cisterciensis, Præmonstratensis, Clunia-
 " censis, Cartusiensis, Camaldulensis, Sancti Benedicti,
 " Sancti Augustini, Sancti Willelmi et aliorum ordi-
 " num, necnon magistri, præceptores et fratres domo-
 " rum militiae Templi, Hospitalis Sancti Johannis
 " Ierosolimitani, et Sanctæ Mariæ Theotomicorum in
 " prædictis contribuere teneantur; præceptum nos-
 " trum taliter implennire, quod idem³ episcopus cum
 " ad nos redierit, de vobis grata nobis referre valcat
 " et accepta; et nos devotionem vestram exinde pos-
 " simus merito commendare. Alioquin sententiam quam
 " episcopus, cui super hoc auctoritate praesentium
 " plenam concedimus facultatem, per se vel per alium
 " seu alios rite taliter in rebelles [promulgaverit,]

¹ MS. *evectionem.*² A word is apparently omitted.³ MS. *idem.*

" ratam habemus, et faciemus auctoritate Domini¹ usque A.D. 1291.
 " ad satisfactionem condignam appellatione remota in-
 " violabiliter observari; non obstante si est aliquibus
 " ab apostolica sede indultum, quod legatis seu nunciis
 " ipsius sedis aliquam procurationem seu provisionem
 " aut subventionem exhibere vel in ipsa contribuere,
 " seu quod interdici, suspendi, vel excommunicari non
 " possint per literas apostolicas, quae de indulto hujus-
 " [modi] et tanto tempore ipsius plenam et expressam
 " ac de verbo ad verbum non fecerint mentionem, seu
 " aliquibus privilegiis vel indulgentiis quibuscumque
 " personis vel locis aut ordinibus, sub quavis forma
 " verborum ab apostolica sede concessis, de quibus et
 " quorum totis tenoribus plenam et expressam oporteat
 " in nostris literis mentionem fieri, et per quae præ-
 " dictorum effectus impediri valeat quomodo[cum]que
 " vel differri. Datum apud Urbem Veterem, iiiit^o idus
 " Septembris, pontificatus nostri anno iiiit^o."
 " Has quidem literas nos, frater Bernardus de
 " ordine Sancti Benedicti, miseratione divina Tripoli-
 " tanus episcopus, de originalibus explanari fecimus
 " et transcribi, quas ad cautelam fecimus nostri sigilli
 " munimine roborari."

" Frater Bernardus de ordine Sancti Benedicti, Bernard's
 " miseratione divina Tripolitanus episcopus, discreto letter to the
 " viro officiali reverendo in Christo patris domini, Dei bishop of
 " gratia Norwicensis episcopi, salutem et sinceram in
 " Domino caritatem.

" Pro parte domini nostri summi Pontificis in f. 220.
 " regnum Angliae destinati, ubi ultra quam spera-
 " remus, non oportet moram trahere longiorem, habui-
 " mus et receperimus ab eodem domino episcopo viginti
 " mareas starlingorum pro taxata nobis ab apostolica
 " sede procuratione, duarum videlicet marcarum per

¹ MS. *domino.*

A.D. 1291. " diem, sicut in litteris papalibus quarum tenorem
 " dicto domino episcopo sub nostro sigillo duximus
 " destinandum, plenius continetur. Verum ut onus
 " ipsius procurationis eo levius feratur quo fuerit inter
 " plures divisum, discretioni aut fidelitati vestrae impo-
 " nendas et proportionaliter dividendas¹ prædictas xx.
 " marcas [committimus] cum justis et moderatis expensis
 " hac de causa faciendis, inter prælatos, clericos, religiosos
 " et alios quos prædictæ papales literæ comprehendunt in
 " civitate Norwyci et ejus diocesi constitutos, exemptos
 " et non exemptos, necnon contradictores et rebelles per
 " censuram ecclesiasticam compellendos. Ac si qui for-
 " sitan occasione prædicta vestras incurrerint sententias,
 " eas relaxandas auctoritate apostolica qua in hac parte
 " fungimur, plenam concedimus facultatem. Porro ab
 " onere solutionis dictarum xx. marcarum Templarios
 " [et] Hospitalarios, qui nobis pro omnibus eorum
 " domibus in Anglia procurationem nostram solverunt,
 " exemptos esse volumus et immunes, decernentes eos
 " ad prædicta aliquatenus non teneri. Ceterum scire
 " vos volumus, quod nostræ intentionis non est, ut
 " idem dominus episcopus ab hujusmodi onere totaliter
 " excludatur, sed prout juste ac rationabiliter ejus
 " facultates exigunt, suam teneatur solvere portionem.
 " Datum apud Londoniam, xii^{mo} die Januarii, ponti-
 " ficatus domini Nicholai papæ iii^{ti} anno iii^{ti}to."

A.D. 1292. Anno gratiæ MCC nonagesimo secundo, et regni
 Death of
 Pope Ni-
 cholas IV.
 Affairs of
 Scotland.

regis Edwardi filii Henrici vicesimo primo, obiit papa
 Nicholaus. Eodem anno post festum Sanctæ Trinitatis
 rex intravit Scotiam. Eodem anno circa festum Sancti
 Edmundi, reddidit judicium super regnum Scotiaæ pro
 Johanne Balyole. Eodem anno dictus Johannes fecit
 homagium domino regi infra Natale pro regno Sco-
 tiaæ. Eodem anno obiit Robertus Burnel Bathonensis
 episcopus. Eodem anno fuit magister Willelmus de

Death of
 Robert
 Burnel.

¹ MS. *dividendi.*

Marchia electus in episcopum Bathoniæ. Eodem anno A.D. 1292.
 obiit Johannes de Pecham de ordine fratrum Minorum, Death of
 archiepiscopus Cantuariensis. Eodem anno fuit magister John Pec-
 Robertus de Wynchelse electus in archiepiscopum Can- archbishop
 tuariensem. Eodem anno fuit magna discordia inter of Canterbury
 aliquos cardinales, papali¹ sede vacante. Eodem anno Election of
 marinarii de Normannia congregati fuerunt in magna Robert of
 marinarios multitudine navium, et deprædati Winchel-
 Angliae, et multos interfecerunt, et plures naves bury.
 mer-
 serunt.

Everisden, Anno gratiæ MCC. nonagesimo tertio, marinarii de A.D. 1293.
 p. 267.
 Heming- regno Angliæ congregati sunt in magna multitudine Naval
 burgh, ii. ut oppugnarent marinarios Normanniaæ, et ut se ab battle be-
 p. 40. ipsis defenderent, ut audacter ad negociandum, ad English
 mercandizandum navigarent. Et licet quamplures with the
 essent de regno Angliæ, propter quandam tempestatem seamen of
 omnes ingressi sunt loca ad salvandum se, nisi lxx^{ta} Bayonne,
 iii. naves quæ remanserunt in mari; et tunc seamen of
 Normanni, idus Junii,² cum magna superbia et multitudine Normandy.
 June 13. armatorum, et clxxx.³ navibus, ventum ad voluntatem
 habentibus, marinariis Angliæ et Baunis appropinquaverunt. Vento vero in contrarium se movente, prædicti marinarii de Anglia et Bauna contra Normannos eonflixerunt, et licet tam pauci contra tantam multitudinem dimicarent, eos tamen strenue et quasi mira- f. 220 b.
 culose evicerunt, quasdam naves ibidem comburentes, June 13.
 quasdam submergentes, quasdam secum perducentes. Si
 qui vero fugientes ad terram devenirent, ab Anglicis
 et Baunis ibidem existentibus occisi fuerunt. Eodem Some
 anno fuerunt multi marinarii de hominibus comitis Dutch
 Holandiæ et Selandiæ iumaniter et crudeliter apud sailors
 Sniterle imperfecti, quibusdam perducentes. Si
 matis, et aliquibus mersis, aliquibus retentis; bonaque murdered
 at Sniterleye.

¹ MS. *papale*.

² So Everisden. Hemingburgh gives Ap. 14. Compare Pauli. Ge-

schichte von England, iv. p. 80,

note 2.

xx

³ MS. ix.

A.D. 1293. eorum mariniorum fuerunt deprædata, aliqua rapta, aliquam furtive subtracta. Eodem anno fecit rex inquirens dictis malefactoribus per Willelmum de Redham vicecomitem Norfolchiæ. Eodem anno misit rex pro prædicto delicto justitiarios dominos Petrum de Campanea et Johannem Butecurte, qui rigide procedentes quamplures de partibus Sniterleye suspendi fecerunt, videlicet xiii.; et unum ballivum hundredi, quia noluit se supponere inquisitioni, carceri adjudicaverunt sub hac forma, videlicet, quod die quo commederet non biberet, et panem quem haberet de vilissimo pane, et potum quem haberet aqua putrida, et nudus sederet nisi solummodo in linea roba, et super nudam terram, et quod oneratus esset ferro de manibus usque ad cutes, et de pedibus usque ad genua, quousque vellet se supponere.

Eodem anno dominus rex Franciæ mandavit literam domino regi Angliæ in haec verba :

Letter from Philip king of France summoning Edward, as duke of Aquitaine, to appear before him to answer for the attack on the seamen of Normandy.	" Philippus, Dei gratia, Franciæ rex, Edwardo, eadem gratia, regi Rymer, i. " Angliæ, consanguineo suo, tenenti ducatum Aquitanie, ¹ sa- p. 793. " Iutem.
	" Cum notorium sit et manifestum per rei evidentiam, adeo Matt. of West. p. 419. " quod nulla tergiversatione potest celari, quod homines de Bayona regni nostri, coadunatis sibi ² pluribus aliis, qui de regno vestro Angliæ assumptis navibus et armis, ac hominibus armatis in magna multitudine, ibidem palam et publice collectis, vobis non insciis, vel saltem ignorare probabiliter non valentibus; exierunt animo nefando ³ homines et subjectos ⁴ nostros
	" in ⁵ Normannia, et de quibusdam aliis partibus regni nostri, tam in terra, quam in mari, in locis etiam nostræ jurisdictioni subiectis, nequierer invaserunt; innumeros ex eis inhumaniter occidendo, stragemque ex eis horribilem faciendo, multos ex eis capiendo, ³ adhuc captos detinendo, ac eosdem navibus et mercibus, quasi inæstimabilibus, ex diu ante concepta nequitia deprædando; confectis quam pluribus ⁶ ex dictis navibus et submersis, spretis etiam contemptibiliter ⁷ multis prohibitionibus nostris et

¹ R. om. these three words.

² R. and M. W. insert *quam.*

³ R. inserts *et.*

⁴ R. and M. W. *subditos.*

⁵ R. and M. W. *de.*

⁶ R. *conftractis quam plurimis.*

M. W. *conftractis quam pluribus.*

⁷ R. and M. W. *et contemptis.*

Rymer, i.
p. 793.
Matt. of
West.
p. 419.

" mandatis, factis [et] propositis sollemniter et publice, ac palam A.D. 1293.
 " edictis Burgensibus et Bayonensibus,¹ et in aliis multis locis, ne
 " aliquis prædictis, vel aliis quibuscumque, specialiter per terram
 " vel mare vehentibus merces suas, præsumeret forisfacere, seu
 " alias offendere quoquo modo. Naves autem² superstites, et
 " dictas³ merces ad regnum vestrum Angliae transvehendo, quas
 " in vestra ditione⁴ receptastis . . . scienter; et per nuncios nos-
 " tros super corundem existentium et apparentium restitutione
 " requisitus,⁵ sufficenter restitutionem facere non curastis; sed
 " potius contempsistis, licet vobis ex parte nostra oblatum fuerit,
 " quod si qua existentia et⁶ apparentia, per homines regni nostri
 " capta, detinerentur de bonis subjectorum vestrorum, de his
 " restitutionem vobis fieri faceremus. Cumque notorium sit et
 " manifestum similiter, quod quamplures dictorum hominum de
 " Bayona, adjunctis sibi nonnullis malefactoribus aliis, villam
 " nostram de Rupella proditorialiter invaserunt, insultus quam-
 " plures facientes in eam, et habitatores ipsius, quosdam etiam
 " occidentes ex eis, et alios multipliciter damnificantes. Nos
 " autem,⁷ cum excessus et facinora prædicta non possemus⁸
 " conniventibus oculis pertransire, vobis et⁶ locum vestrum in
 " Vasconia et Bayona tenentibus, quod certum numerum dicto-
 " rum hominum de Bayona, per vos vel per dictos⁹ locum
 " vestrum tenentes, in prona¹⁰ nostra Petragensi mitteretis, infra f. 221.
 " terminum jam clapsum, pro faciendo quod ratio suaderet¹¹ et
 " justitia postularet, [præcepimus]: et alia quædam mandata super
 " prædictis, tam per patentes literas nostras, sufficenter fieri
 " fecimus et injungi, quibus injunctionibus et mandatis parere
 " contumaciter et contemptibiliter est neglectum.¹² Cumque, ex
 " certis et legitimis causis, saysiri mandaverimus civitatem Burde-
 " genensem, et terram Agenensem, et totam aliam terram, quam
 " infra senescalliae nostræ Petragensis metas, in Petragorcinio,
 " Caturomio, Lemocinio, gentes vestræ nomine vestro tenebant;
 " et locum vestrum tenentes in locis prædictis, gentibus nostris
 " dictum mandatum nostrum, sine armis, executioni demandan-
 " tibus, inobedientes fuerunt contumaciter, et rebelles; et adhuc in

¹ R. and M. W. editis *Burdigali*
et Baioniæ.

² R. and M. W. *etiam.*

³ R. and M. W. *omnes.*

⁴ R. and M. W. *jurisdictione.*

⁵ R. *requisiti.* M. W. *requisitis.*

⁶ R. and M. W. *vel.*

⁷ R. and M. W. *eosdem.*

⁸ R. and M. W. *possumus.*

⁹ R. and M. W. *prædictos.* MS.
dictum.

¹⁰ M. W. *persona.*

¹¹ R. and M. W. *persuaderet.*

¹² R. *neglectum extitit et etiam*
recusatum.

A.D. 1293. " rebellione persistunt, mandatis nostris et gentibus¹ non parentes²; Rymer, i.
 " sed, quod gravius est ferendum, civitates, casta, villas, et loca p. 793.
 " dictæ terræ contra nos munierunt,³ inforciaverunt, muniunt Matt. of
 " et inforciant tota die, volentes, modo quasi hostili, justicia- West.
 " tioni nostro feodo⁴ resistere, nec quedam casta et fortalicias,⁵ p. 420.
 " quæ ab eis, ex certis et legitimis causis, per gentes nostras
 " requiri fecimus, reddere voluerunt, sive ea [reddere noluerunt,
 " sive ea reddere]⁶ contemptibiliter recusarunt, et gentes terræ
 " illius ad resistendum nobis et nostris, minis et muneribus
 " concitaverunt, concitant et invitant,⁷ contra nos gentes nostras
 " juramentis propriis astringentes,⁸ ac in assisis et alias ex parte
 " vestra posuerunt publice et eduxerunt,⁹ quod nobis et gentibus
 " nostris in nullo pareatur.¹⁰ Immo si gentes nostræ justificando,
 " sicut ad nos pertinet, aliquid seysiant, capiant,¹¹ [vel explecent]
 " vel saysire vellent, capere, vel explectare; quod fierent, aut fiant¹²
 " violenter rescussæ, quæ¹³ jam in multis locis¹⁴ facinorosis operibus,
 " prout publica referente fama didicimus, expleverunt;
 " seysinas nostras in multis locis¹⁵ vituperabiliter infringendo,
 " et gentes nostras cum armis per violentiam turpiter expel-
 " lendo,¹⁶ verberando, et de terra illa violenter eiciendo, et alias¹⁷
 " viliter protractando; et in prædictis et pluribus aliis sedi-
 " tionem publicam, contra nos et jus nostrum regium facientes, in
 " præjudicium superioritatis nostræ, et læsionem regiae majestatis,
 " que tam diu, et tam notorie perpetrata sunt, et adhuc tota
 " [die] perpetrantur, quod horum ignorantia vel¹⁸ habere causari
 " verisimiliter non potestis. Cumque, publica fama deferente,¹⁹

¹ R. and M. W. insert *nostris*.

² MS. *parentibus*.

³ R. inserts *et*; om. *tota die* in the next line.

⁴ R. *nostri feodi*. M. W. *justificationi nostra feodi*.

⁵ R. *fortalicia*.

⁶ The words in brackets are from M. W. R. has *set*, i. e. *sed*. In the next line MS. inserts *de* before *nobis*.

⁷ R. *terroribus commoverunt contra nos, et etiam concitarunt*. M. W. has *in viis et itineribus*.

⁸ R. omits *contra—astringentes*. Below, M. W. *literas* for *et alias*. R. *aliis*.

⁹ R. *proposuerunt et publice edixerunt*. M. W. *dixerunt*.

¹⁰ R. *pareretur*; om. *nobis et M. W. nec for et, and ullo*.

¹¹ R. *saisierent, caperent vel explecent*.

¹² R. and M. W. add *gentibus nostris*.

¹³ R. *quod*; om. *jam*.

¹⁴ R. adds *et casibus*.

¹⁵ R. *terræ*. M. W. om. all from locis two lines before, and reads *intemporabiliter* for *vituperabiliter*.

¹⁶ R. adds *comminando*.

¹⁷ R. and M. W. *alios*; M. W. *violenter*.

¹⁸ R. and M. W. *ignorantium vos*.

¹⁹ R. and M. W. *referente*.

Rymer, i.
p. 793.
Matt. of
West.
p. 420.

" ad nos pervenerit, quod, post appellationes multas et a multis, A.D. 1293.
 " locum vestrum tenentibus, ad curiam nostram interpositas,
 " occasione appellationum,¹ in magnun et grave præjudicium
 " superioritatis et jurisdictionis nostræ contemptum, appellantes²
 " ipsos a jurisdictione nostra³ propter easdem appellationes
 " exemptos,⁴ irrationabiliter,⁵ crudeliter, nulla humanitate ser-
 " vata, sed spreta reverentia nobis debita, tractaverunt, capiendo
 " et strictis⁶ carceribus mancipando, videlicet, Gumbandum de
 " Tyranno, Bernardum de Remuano, Andream de Boysac, Bar-
 " nafusum Coceti dictum Ros, et quainplures alios, bonis suis
 " omnibus spoliando, et de suis domiciliis, locis, et hæreditatibus
 " expellendo, mutilando⁷ dictum Gersiam et quam plurimos alios ;
 " suspendendo Arnaldum de Bordys, Bernardum Pelliterii, et
 " quemdam vocatum Furmage; et in gulas eorum furces aperte
 " post communis cordis ligando,⁸ ne loqui possent seu appellare,
 " aut appellationes suas renovare; inhibendoque, sub poena sus-
 " pendit[ⁱ] a quibusdam notoriis requisitis⁹ appellantibus ut¹⁰ super
 " dictis appellationibus publica conficerent instrumenta, ne hujus-
 " modi instrumenta facerent, videlicet, magistro Martino Mer-
 " cerii et pluribus aliis; aliasque¹¹ incarcерando et eos¹² detinendo, f. 221 b.
 " pro eo quod dicebant quod a senescallo vestro Vasconia, et de
 " tota terra Agenensi ad nos licitum erat appellare; videlicet,
 " magistrum Reymundum de Locussano advocationum de Agenesio, et
 " quainplures alios; aliosque diversorum tormentorum¹³ [generibus]
 " cruciando.

" Hinc est, quod vobis præcipimus et mandamus, sub poenis quas
 " potuistis incurrire et potestis, quatinus, vicesima die Nativitatis
 " Domini instantis, quam vobis peremptorie Parisius assignamus,
 " compareatis coram nobis, sicut debebitis¹⁴ et debetis, et sicut
 " tantorum facinorum et excessuum [qualitas] exigit et requirit,
 " super prædictis omnibus,¹⁵ quorum cognitio ad nos pertinet,
 " et prædicta tangentibus, et quæ possunt¹⁶ sequi ex eis, et

¹ R. adds *ipsarum*. M. W. above,
interposita.

² R. and M. W. *appellatos*.

³ R. *vestra*.

⁴ R. adds *gentes vestræ*.

⁵ R. inserts *et*.

⁶ R. and M. W. *districtis*.

⁷ R. *multando*.

⁸ R. and M. W. *in gulis eorum
furcas imponendo; et aperte post
omnes chordis ligando*. Communi in
the text cannot be right.

⁹ R. and M. W. *notariis requisitis
ab ipsis*.

¹⁰ MS. *et*. M. W. *supradictis*.

¹¹ R. and M. W. *aliosque*.

¹² R. *incarceratos*.

¹³ MS. *tenementorum*. Before,
M. W. omits *aliosque*.

¹⁴ R. *debebat*.

¹⁵ R. *eisdem*.

¹⁶ R. *possent*.

A.D. 1293. " omnibus aliis, quæ contra vos proponenda dux[er]imus, respon-
" suri, juri parituri, et quod justum fuerit audituri et recepturi;
" significantes vobis, tenore præsentium, quod, sive dictis die et
" loco comparueritis¹ sive non, nos nihilominus in eis proce-
" demus, prout debemus, vestra præsentia² non obstante. Actum³
" Parisius, anno Domini MCC. nonagesimo tertio."

Edward
resigns his
territories
in France
to the
French
king.

Eodem anno rex Angliae fecit reddi omnes terras suas Vasconiae et in partibus illis in manibus regis Franciae; sed ante redditionem rex Franciae fideliter et, ut dicitur, per juramentum coram multis nobilibus Franciae, et maxime coram duce Burgundiae et archiepiscopo Remensi et pluribus aliis, promisit, quod post quadragesimum diem omnes dictas terras in manibus regis Angliae sine aliqua retentione restitueret. Fuit etiam quædam prælocutio facta, quod dominus rex

Proposal
for the
marriage of
Edward to
Blanche,
sister of
Philip IV.

Everisden,
p. 269.

Angliae duceret sororem regis Franciae, Blanchiam nomine, et cum illa redderet dictas terras in marita-
gium. Et fuit dies præfixus in quindena Paschæ proximio sequenti, quod uterque rex tam Franciae quam Angliae convenienter apud Amyas,⁴ et foedus pacis inirent super omnibus discordiis, et quod rex Angliae et dicta Blanchia matrimonium contraherent, et quod dictus rex Angliae salvum haberet conductum veniendi ibidem.

Omnia præscripta fuerunt facta mediantibus Trivet,

reginis Franciae, videlicet matre regis et uxore, et regina p. 329.

Marriage
of the

Navarræ, uxore domini Edmundi fratris regis Angliae, et prædicto domino Edmundo. Internunciis fuerunt Hugo de Ver miles et magister Johannes de Lacy; literam redditionis terrarum consignavit Walterus de Langetone, thesaurarius garderobe regis Angliae, quia rex pro eadem re cepit sigillum de Johanne de Lange-
done tunc cancellario, qui præmissis non consensit. Fuerunt omnia præscripta facta irrequisito consensu vel consilio prælatorum, comitum, baronum, et aliorum magnatum regni Angliae. Eodem anno comes Barensis

¹ R. and M. W. *compareatis.*

² R. and M. W. *absentia.*

³ R. and M. W. *Dat'.*

⁴ i.e. Amiens.

duxit Alienoram, filiam regis Angliæ primogenitam, A.D. 1293.
 in uxorem apud Bristolum. Eodem anno dominus princess
 Johannes de Baliol, rex Scotiæ, vocatus venit ad parliamentum regis Angliæ post festum Sancti Michaelis, Eleanor to Henry, duke of Bar-le-Due,
 et consideratum est ipsum regem Scotiæ ad parlia- at Bristol.
 menta domini regis Angliæ venire debere, sicut alios John of magnates regni Angliæ. Eodem anno rex Angliæ et comes de Bars per magnam partem quadragesimæ fuerunt in Norfolchia, ubi vix aliquis magnatum Few nobles attend the King in Angliæ ad eum accessit.

Anno gratiæ MCC. nonagesimo quarto, Edwardus rex Angliæ iter arripuit versus mare, ut comitivam faceret comiti de Bars et Alienoræ filiæ suæ, qui transfretaverunt ad partes suas ante Pascha, qui salvum conductum habuerunt de rege Franciæ ad transeundum per regnum suum. Eodem anno nun- f. 222. ciatum est ante Pascha regi Angliæ, quod Blanchia, p. 270. soror regis Franciæ, noluit ipsum habere in virum, et quod dolo seduceretur si accederet apud Amyas ad parliamentum, quod per evidentiam rei ex post facto satis manifestum fuit, quare dictus rex ad parliamentum apud Amyas non accessit.

Eodem anno Philippus rex Franciæ, iratus quia rex Angliæ non venit ad parliamentum apud Amyas, et quia seditio sua provisa effectum non potuit habere, reversus est Parisius. Eodem anno congregato Parisius parliamento, videns quod terras regis haberet in manibus, et quod tota potestas regni Angliæ fuit extra Vasconiam et alias terras prædicti regis Angliæ, spreta sua fidelitate et promissione de terris reddendis domino regi Angliæ post xl. dies, fecit abjudicare dominum regem Angliæ de Vasconia et de omnibus terris suis in potestate sua, et etiam fecit ipsum præconizari capiendum ubicumque potuisset inveniri, tanquam ini- micum regis Franciæ et totius Franciæ reipublicæ.

Eodem anno dominus Edwardus rex Angliæ, post festum Ascensionis, tenuit parliamentum Londoniæ per A parlia- ment in London

A.D. 1294. continuationem plurium dierum, in quo parliamento decides on war with France. fuit concessum et provisum quod dominus rex cum exercitu suo transfretaret ad recuperationem et defensionem terrarum suarum existentium sub potestate regis Franciæ, et data fuit illis de portibus et aliis mariariis potestas custodiendi mare et capiendi adversarios suos per mare transeuntes, et omnes naves del Swyne¹ et Flandrenses, et del Swyne usque ad Vasconiam.

William
de Ley-
burne
made
admiral.
John de
Butecurte
admiral.

The fleet
collected
at Ports-
mouth.

Ships for
the coast
guard.

The Am-
bassadors
to the
Emperor
Adolf.

Flemish
ships cap-
tured.

Eodem anno dominus Willelmus de Leyburne factus est capitaneus omnium portensium et omnium aliorum mariniorum et marinellorum, sub potestate regis Angliæ constitutorum, et Johannes de Butecurte sub ipso custes omnium mariniorum et marinellorum a Tamisia usque ad Scotiam.

Eodem anno per preceptum regis, die Lunæ proxima post festum Sancti Johannis Baptiste, fuit magna multitudo navium apud Portesmuwe congregata et exercitus multus, et dominus rex in propria persona fuit ibidem ad supervidendum exercitum suum qui debuit transfretare.

Eodem anno fuerunt plures naves assignatae ad custodienda costeria regni Angliæ, et dominus Johannes Butecurte congregavit multas naves de Gernemuta et alibi de potestate sua apud Erreswelle, ad transvelendum dominum Johannem ducem Brabantie et archiepiscopum Dibliniæ de Hibernia, et dominum Antonium de Beke episcopum Dilmenensem, et alios nobiles.

Eodem anno fuerunt multæ naves Flandrenses captæ, et multa bona in eisdem, aliquibus eorum Flandrensis submersis, aliquibus decapitatis, aliquibus dimissis ire in terram Angliæ, bonis tamen eorundem et navibus a capientibus retentis. Eodem anno dominus

¹ i.e. Sluys.

rex Angliae misit litteras vicecomitibus regni sui in A.D. 1294.
hæc verba :

“ Edwardus Dei gratia etc. vicecomitibus Norffolchiae Royal
 “ et Suffolchiae salutem. Quia pietate moti super eo letter
 “ quod tot et tam diversi homines de regno nostro granting
 “ totiens inciderunt in amissione vitæ et membro pardon to
 “ ruin, de quibus quidam sunt rettati, et aliqui indic- outlaws,
 “ tati, et alii per probatores appellati de homicidiis, &c. who
 “ roberiis, et aliis criminibus, will serve
 “ diversis contra pacem nostram factis, in the wars
 “ pro transgressionibus de foresta, qui per patrias sunt
 “ vagantes, multa mala diversimode facientes et per-
 “ petrantes et procuratores, per quod quidam¹ ex ipsis
 “ imprisonati et quidam utlagati aut subtracti exist-
 “ tunt; nos pro hujusmodi malis evitandis et sub
 “ spe meliorationis hujusmodi malefactorum ac pro f. 222 b.
 “ quiete populi regni nostri, neenon ad requisitionem
 “ prælatorum, comitum, baronum, et aliorum de con-
 “ silio nostro, concessimus de gratia nostra speciali,
 “ quod omnes hujusmodi homines qui ad pacem nos-
 “ tram venire voluerint, salvo et secure veniant
 “ coram dilectis et fidelibus nostris Rogero Brabazun
 “ et Willelmo de Bereford, quos ad hoc assignavimus,
 “ vel eorum altero per se vel per amicos suos; et
 “ coram eisdem Rogero et Willelmo vel eorum altero,
 “ per se vel per amicos suos, ut prædictum est, inve-
 “ niant sufficientem manuceptionem de proficiscendo
 “ statim in obsequium nostrum ad partes Vasconiae
 “ et ibidem morando, ad vadia nostra quamdiu nobis
 “ placuerit, et postquam inde redierint de stando
 “ recto in curia nostra, si qui versus eos loqui
 “ voluerint de homicidiis, roberiis, et aliis criminibus
 “ et transgressionibus, de quibus rettati seu appellati,
 “ seu pro quibus imprisonati, utlagati, seu subtracti

¹ MS. *quidem.*

A.D. 1294. " existunt, et per hujusmodi captionem per eosdem
 " Rogerum et Willelmum seu eorum alterum testi-
 " ficatam coram cancellario nostro, habeant hujusmodi
 " manuecapti literas nostras patentes de perdonatione
 " sectæ pacis nostræ super homicidiis, roberiis, et aliis
 " criminibus et transgressionibus predictis, quantum
 " ad nos pertinet, per quod mandavimus præfatis
 " Rogero et Willelmo per literas nostras patentes,
 " quod omnia præmissa faciant ut superius plenius
 " est expressum. Et ideo tibi præcipimus, firmiter
 " injungentes, quod statim visis literis istis, in singulis
 " civitatibus, burgis, et villis mercatoriis, et locis aliis
 " notoriis infra ballivam tuam publice clamari facias,
 " quod omnes hujusmodi homines de balliva tua, qui
 " in forma prædicta ad pacem nostram venire volue-
 " rent, salvo et secure veniant coram præfatis Rogero
 " et Willelmo vel eorum altero quem prius invenire
 " contigerit, et dictam securitatem per se vel per
 " amicos suos inveniant, et literas nostras patentes
 " de perdonatione sectæ pacis nostræ recipient et
 " habeant in forma prædicta. Proviso quod in dicta
 " proclamatione plenius contineatur, quod transgres-
 " siones si quas homines illi qui sic ad pacem nostram
 " venire vel amicos suos pro securitate, ut dictum
 " est, pro eis præstanta mittere voluerint, post pro-
 " clamationem illam fecerint vel perpetraverint contra
 " pacem nostram, ratione dictæ concessionis nostræ,
 " nullatenus remittantur, sed inde respondeant secun-
 " dum legem et consuetudinem regni nostri. Teste
 " meipso apud Westmonasterium, x. die Junii, anno
 " regni nostri xxii."

Royal
letter re-
specting
the vic-
tualling of
the fleet,

" Edwardus Dei gratia rex Angliæ etc. vicecomi-
 " tibus Norffolchiæ et Suffolchiæ, salutem. Cum
 " constituerimus dilectum et fidelem nostrum Wil-
 " limum de Leyburne capitaneum nautarum et ma-
 " rinellorum nostrorum Quinque Portuum et mem-

" brorum eorundem, et similiter Gernemutæ, Baroniæ, A.D. 1294.
 " Hiberniæ, Walliæ, et omnium aliorum portuum et requiring
 " locorum in quibus naves seu batelli applicant to the ad-
 " infra regnum et potestatem nostram, et etiam mili- miral, Wil-
 " tum et aliorum fidelium nostrorum, qui cum ipso Leyburne.
 " per praeceptum nostrum in flota navium ipsorum
 " nautarum et marinellorum per partes maritimas et
 " costeras maris contra iniimicos nostros sunt pro-
 " fecturi; ita quod idem capitaneus per se et alios
 " quos per literas suas patentes sigillo suo signatas
 " assignare, deputare, et destinare voluerit, capere
 " possint et secum ducere homines idoneos et potentes
 " ad arma, naves, bargias, et batellos, victualia et alia
 " capere, quæ ad expeditionem eorundem necessaria
 " fuerint, et etiam quod capere possint armaturas pro-
 " visas dicti capitanei ab illis a quibus idem capi-
 " taneus eas viderit capiendas, dum tamen pro hujus-
 " modi victualibus et aliis necessariis quæ ad eorum
 " capitanei nautarum et marinellorum sustentationem
 " sic capta fuerint, satisfaciant illis a quibus ea ceperint f. 223.
 " juxta rationabile pretium eorundem, et de arma-
 " turis similiter vel sufficienter securitatem inveniant
 " de ipsis armaturis restituendis,—tibi præci[pi]mus
 " quod dicto Willelmo tanquam capitaneo prædictorum
 " nautarum et marinellorum, militum et aliorum præ-
 " dictorum, et aliis quos idem Willelmus per literas
 " suas patentes assignaverit et destinaverit, sicut præ-
 " dictum est, in prædictis omnibus et singulis sis in-
 " tendens, respondens, auxilians, et obediens, prout tibi
 " scire faciet ex parte nostra. Teste me ipso apud
 " Westmonasterium, viii^o die Junii, anno regni nostri
 " xxii^o."

Everisden,
 p. 271.
 Heming-
 burgh, ii.
 p. 53.

Eodem anno fuerunt plures missi per literas patentes General
 domini regis Edwardi ad omnes comitatus Angliæ, ut inquisitione
 serutarentur thesauros omnium et singulorum depositos into pro-
 in dominibus religiosorum, hospitalibus, et collegiis, cuiuscumque perty.
 religionis fuissent; qui accedentes ad comitatus

A.D. 1294. sibi assignatos, fecerunt multos milites de prædictis comitatibus, quilibet in comitatu sibi assignato, et de duobus hundredis duos liberos homines jurare, tactis sacrosanctis, quod nullus secreta sibi dicenda panderet. Et sic miserunt ad singulas domos certas personas vel certam personam, qui omnes uno die eademque hora singulos thesauros sub sigillis suis nomine regis consignaverunt. Fuit autem sic factum per totum regnum Angliae uno die eademque hora; quo facto, principaliter assignati circuierunt omnes domos, et ubi claves cistarum consignatarum fuerunt inventæ, aperuerunt cistas et numeraverunt pecuniam, si non fuerunt biliæ inventæ de quantitate; si veræ fuissent biliæ appositæ, crediderunt biliis. Si vero claves cistarum non potuisserent invenire, cistas fregerunt vel frangi fecerunt, et post numerationem vel biliæ inspectionem, totam pecuniam inventam in cistis reposuerunt, et sigillis suis et vicecomitis loci consignaverunt; et fecerunt super hoc duo inventaria indentata, quorum una pars residuebat penes abbatem vel priorem vel superiorem loci, signata sigillis assignati domini regis et vicecomitis loci, et altera pars penes dictos assignatum regis et vicecomitem, assignata sigillis abbatis vel prioris vel superioris loci; totam pecuniam inventam dimiserunt in custodia superioris loci, quoad usque dominus rex super hoc mandaret voluntatem. Feceruntque in primis prelatos et superiores locorum et alios officiales seu obedientiarios, qui melius scire possent veritatem, jurare de pandendis seu indicandis thesauris, tam suis quam alienis, in domibus suis existentibus. Et si jurare noluerunt, dixerunt quod levarent super ipsos lutesium et clamorem, tanquam super felonies regis. Fuit autem istud scrutinium factum die Dominica proxima ante festum Translationis Beati Thomæ martyris, quod tunc evenit iii. kalendas Julii.

June 28. Prophecie Ante illud tempus dicebatur, quod fuerunt versus said to have subscripti reperti in quodam sarcophago cuiusdam been found

nobilis clerici, qui lucem subumbravit secularem, elapsis in a tomb
ducentis annis et amplius, in civitate Romana, et per in Rome.
quosdam amicos ibidem quibusdam amicis Anglicanis
destinabantur, anno Domini M^oCC^o nonagesimo tertio.

¹Gallorum levitas Germanos justificabit,
Et tribus adjunctis consurget aquila grandis ;
Italæ gravitas Gallos confusa necabit.
Constantine, cades, et equi de marmore facti.
Gallus succumbet aquilæ victoria signa,
Et lapis erectus et multa palatia Romæ.
Mundus aborrebit, erit urbs vix præsule digna,
Papa cito moritur, Cæsar regnabit ubique.
Terre motus erunt quos non prius auguror esse,
Sub quo tunc vana cessabit gloria cleri.

Millenis ducentenis nonaginta sub annis.

f. 223 b.

Eisdem temporibus quidam dixerunt subscripta[m] Prophecy
esse prophetiam² Merlini : " Sub Gallo Hispaniae debili-
tabitur Hispania, caput Liguriæ contremescet, ad
tantam ruinam Francia deveniet, ut Anglicus eam
invalescat, alienis suffultus præsidiis et factionibus
proditorum."

Eisdem temporibus quidam dixerunt subscripta[m] esse Prophecy
prophetia[m] Joachim. " Egredietur unicornis de plaga
occidentali cum vexillo leopardorum, cuius ferocitas
in Galliis stragem faciet humanam et ruinam maxi-
mam civitatum, et ipsius tanta erit vesania, quod
dentes suos corrodet usque ad muros Parisienses.
Dextrum cornu Teutoniae eidem præbebit auxilium,
capietur in gremio virginali, et post tunc aquila
volabit et ascendet super solem et lunam et eorum
radios terribiliter denigrabit, utrosque humilians et
reducens ad statum primarium crucifixi. Istis enim

¹ In the margin is written *v^s*
i.e. *versus*. These will also be
found in the *Annales Wigornenses*
printed by Wharton, i. p. 515.

² MS. *prophetie*.

A.D. 1294. " temporibus sol et luna eclipsim patientur propter
 " nequitiam et superbiam radiorum. Jam ergo istis
 " inchoatis, multi angeli humani retrocedent, stabunt
 " tamen præordinati. Corvi omnino defcient, et multa
 " mala inferent Christianis populis."

Treaty between Edward and Adolf of Nassau.

Eodem anno facta est confederatio inter regem Alemanniæ et regem Angliæ et eorum hæredes per literas eorundem, sub hac forma :

" Adolfus, Dei gratia Romanorum rex, semper Au-
 " gustus, præsentium inspectoribus universis gratiam
 " suam et omne bonum.

" ¹ Noveritis quod nos plenam et liberam potestatem, ac man- Rymer, i.
 " datum speciale ordinandi, firmandi, et terminandi inter nos ² et p. 812.
 " inclitum principem dominum Edwardum Angliæ ³ regem
 " illustrem, indissolubile confœderationis vinculum, et unionem
 " amicitiae specialis dedimus, transtulimus, et transfundimus in
 " venerabilem patrem Sifridum, Coloniensis sanctæ
 " ecclesiæ archiepiscopum, principem nostrum, et cla-
 " rissimum virum Florentium, Holandie et Selandie
 " comitem, consanguineum nostrum, carissimos,⁴ per
 " nostras patentes litteras, quas his tradimus,⁵ super eo.

" Sane iidem archiepiscopus et comes,⁶ in primis ex vi auctori-
 " tatis eis concessæ a nobis dixerunt, pronunciaverunt, et ordina-
 " verunt, quod nos eidem regi Anglie et hæredibus suis,⁷
 " specialiter contra Philippum regem Francorum, et hæredes suos,
 " et alios quoquaque principes et magnates, sacrosancta Romana
 " ecclesia dumtaxat excepta, quia per regem Franciæ, et suos
 " progenitores, bona imperii⁸ extiterunt, et sunt iam multo
 " tempore occupata potenter et patenter, toto posse nostro, quoad

¹ This is the corresponding document to that in Rymer, the names only being changed.

² R. has inserted *et hæredes nostros.*

³ R. *Adolphum Romanorum*, adding *et semper Augustum.*

⁴ In the document in R. there are English names corresponding to these, viz., John, archbishop of

Dublin, Antony, bishop of Durham, and Hugo le Despencer. Florentius is common to both.

⁵ R. *ipsis tradidimus.*

⁶ R. inserts *et Hugo.*

⁷ R. *nos et hæredes nostri eidem regi Romanorum.*

⁸ R. *terræ et feoda nostra et p:ædcessorum nostrorum.*

Rymer, t. i. " viximus,¹ assistemus,² et auxilium præstabimus³ nostris sump- A.D. 1294.
p. 812.

" tibus, periculis, et expensis, in prosecutione jurium suorum, et
" injuriarum suarum, et similiter in recuperatione bonorum, pos-
" sessionum, et terrarum ipsius regis Angliae sui dominii et
" districtus⁴ per reges Franciae occupatarum.

" Item dixerunt et ordinaverunt, quod nos⁵ treugas vel pacem
" cum rege Franciae, ipsius hæredibus, vel adjutoribus, seu aliis
" quibuscumque adversariis dicti regis Angliae vel hæredum
" suorum⁶ in premissis non faciemus⁷ vel inibimus⁸ sine requi-
" sitione regis Angliae aut hæredum suorum⁶ et ipsius
" vel ipsorum voluntate et consensu expresso.

" Item dixerunt et ordinaverunt, quod si nos⁹ contra regem
" Franciae, aut hæredes suos, seu hostes alios ipsius regis Angliae
" vel hæredum suorum,¹⁰ munitiones, terras, et castra in con-
" flictu, vel extra, conjunctim vel divisim conquerire¹¹ contigerit,
" lucrum de prædictis, et ex captivis, et aliunde proveniens, nos
" et rex vel hæredes sui¹² æqualiter condividemus et par- f. 224.
" tiemur, nisi forte castra et munitiones hujusmodi, et tractus
" terrarum, ab altero nostrum jure dominii vel quasi, aut titulo
" feodi descenderent, et haberi deberent; quæ non dividemus,¹³ sed
" quilibet, quod suum est, vel esse deberet, per se solus retinebit,
" et ad suum regnum et dominium revocabit.

" Item dixerunt et ordinaverunt, quod si aliqui præsumptuosi,
" quicumque sunt illi, in Romanorum¹⁴ regno constituti, qui
" occasione stipendiorum, favorum, amicitiae aut gratis, regi Fran-
" corum vel hæredibus suis, aut aliis inimicis regis Angliae vel
" hæredum suorum¹⁵ in recuperatione præmissorum, auxilium
" præstiterint et juvavent, nos¹⁶ personas corundem, cum publica-
" tione omnium bonorum suorum, sine spe revocationis et gratiæ,
" perpetuo relegabimus¹⁷; quam poenam ad illos etiam exten-
" dendam dicimus, qui, occasione et ex causa discordiæ litisque,
" motæ inter Angliae⁶ et Franciae reges, amicos et auxiliatores,

¹ R. vixerimus et hæredes nostri post nos.

² R. inserts et assistent.

³ R. inserts et præstabunt nostris et eorum.

⁴ For this R. has imperii.

⁵ R. inserts vel hæredes nostri.

⁶ R. Romanorum.

⁷ R. inserts vel facient.

⁸ R. inserts vel inibunt.

⁹ R. inserts vel hæredes nostros.

¹⁰ R. Romanorum inimicos.

¹¹ R. adconquirere.

¹² R. et hæredes nostri et idem rex Romanorum.

¹³ R. condividemus.

¹⁴ R. regno nostro Angliae.

¹⁵ R. prædicti Romanorum.

¹⁶ R. inserts et hæredes nostri.

¹⁷ R. inserts vel relegabunt.

A.D. 1294. " tam nostros,¹ quam regis Angliae,² invasrint, et directe vel Rymer, t.i.
 " indirecte turbaverint, quominus in auxilium nostrum¹ et ipsius p. 812.
 " regis Angliae,³ valeant se transferre.
 " Ad majorem etiam securitatem et observationem ordinationis
 " prædictæ, dixerunt et ordinaverunt, quod nos⁴ fidem præstare
 " deberemus corporalem, et quod nihilominus dicti archiepiscopus
 " et comes⁵ juramentum in anima nostra super firma observa-
 " tione confœderationis et amicitiae hujusmodi, jam præstitum in
 " præsentia nostra, dum opportunitas fuerit, innovabunt, quod
 " nos⁶ omnia et singula prædicta, quamdiu vixerimus,⁷ fideliter
 " observabimus; et nihilominus⁴ nostrum voluntarium
 " adhibebimus consensum, quod principes regni nostri, quorum
 " copia et consensus [haberi poterunt,] cum protestatione sua
 " servitia nobis⁸ subtrahent, quamdiu conventiones cum dicto
 " rege Angliae⁸ imitas, non servaverimus, quod absit; obliga-
 " tione nihilominus prædicta in suo robore duratura. Dicti⁹
 " etiam principes suis patentibus literis protestabuntur, quod, de
 " voluntate et mandato nostro speciali, hujusmodi subtractiones
 " servitiorum inviolabiliter observabunt, si quod absit, conven-
 " tiones easdem¹⁰ minime servaremus: super quibus etiam literas
 " nostras patentes⁴ dabimus regi Angliae³ antedicto.
 " Item dixerunt et ordinaverunt, quod nos⁴ sub sigillo nostro
 " expresse per nostras literas duplicas ratificemus omnia prælibata.
 " Item, dixerunt et ordinaverunt quod nos,⁶ omni mora affectata
 " postposita, ad citius quam¹¹ poterimus, bona fide castra nostra
 " movebimus,¹² et cum exercitu nostro, ad certos diem et locum,
 " per præfatos archiepiscopum et comitem¹³ et nuncios præfati
 " regis Angliae,³ condicendos, ad ipsum regem Angliae,⁸ cum nos-
 " tris hominibus iter arripiemus, et declinabimus¹⁴; nec separabimus
 " nos et dictus¹⁵ rex Angliae³ ab invicem, nisi nostris negotiis,
 " contra regem Franciæ vel hæredes suos, feliciter expeditis.
 " Emendationem etiam dictæ confœderationis, tam nobis quam¹⁶
 " regi Angliae,³ dum convenerimus, quod¹⁷ utriusque nostrum
 " honore et commodo reservarunt. . . .

¹ R. inserts et *hæredum nostrorum.*

⁹ R. *Dum,*

² R. *ipsius regis Romanorum.*

¹⁰ R. inserts *nos vel hæredes nostri.*

MS. *reges.*

¹¹ R. *quod.*

³ R. *Romanorum.*

¹² R. adds *vel movebunt.*

⁴ R. inserts *pro nobis et hæredibus nostris.*

¹³ R. *a., episcopum, comitem et Hugonem.*

⁵ R. inserts et *Hugo, vel alii.*

¹⁴ R. inserts *vel declinabunt.*

⁶ R. inserts et *hæredes nostri.*

¹⁵ R. *præfatus.*

⁷ R. *dictus rex Romanorum vix-
erit.*

¹⁶ R. inserts *eidem.*

⁸ R. inserts et *hæredibus nostris.*

¹⁷ R. *pro.*

Rymer, t. i. "Ad quorum omnium et singulorum inviolabilem observa- A.D. 1294.
p. 812. "tionem, nos,¹ præstito super his sollempniter in animam nostram

"juramento, per eorum patentes literas, sigillorum suorum munici-
"mine roboratas, ex vi potestatis sibi a nobis traditæ, firmiter
"obligarunt.

"Nos itaque omnia et singula, quæ in premissis antedicti²
"archiepiscopus et comes³ dixerunt, pronunciaverunt et ordi-
"naverunt, prout superius sunt expressa, rata habemus et grata;
"et ea præsentibus⁴ innovamus, ratificamus, et confirmamus⁵ f. 224 b.
"observantiam eorum inviolabilem manuali fide præstita super
"eis, et nihilominus super⁶ spectabilem virum Everardum
"comitem de Katzenelbogen avunculum nostrum, et
"honorabilem virum magistrum Everardum aulæ nos-
"trae prothonotarium, ac virum strenuum Ludewycum
"vicedominum Rynkowyge⁷ in majestatis nostræ præsentia
"corporali in animam nostram præstito juramento, nos¹ tenore
"præsentium firmiter obligantes.

"In cuius rei testimonium et robur ac evidentiam pleniorem,
"præsentes literas fieri fecimus et sigilli majestatis nostræ munici-
"mine roborari. Datum apud Murenbrithg, xii. kalendas Nurem-
"berg, Septembbris, anno Domini M^oCCCO nonagesimo quarto, Aug. 20.
"regni vero nostri anno tertio."⁸

Ibid.

"Nos Adolphus, Dei gratia Romanorum rex, A docu-
"semper Augustus,⁹ profitemur publice et in nos præsentibus ment of
"arbitramur, super eo nostrum adhibentes consensum volun- Adolf of
"tarium et expressum; quod principes et barones nostri Nassau
"imperi,¹⁰ quorum personarum copia et consensus haberit releasing
"runt, cum protestatione, quamdiu conventiones cum inclito his subjects
"principe domino Edwardo Angliae rege¹¹ initas non ser- from their
"vaverimus, quod absit, obsequium eorum nobis subtrahent, et obedience
"licite subtrahere possint¹² et debeant; obligatione confœderationis, if he does
"inter nos et eundem regem Angliae¹³ initæ et contractæ, not ob-
serve the treaty.

¹ R. inserts *et hæredes nostros.*

⁸ The corresponding document in R. is dated Westm. 11 *kal. Nov.* 1294.

² R. *antefati.*

⁹ The corresponding document to this is given in Rymer. It begins *Nos, Edwardus, &c.*

³ R. *a., episcopus, comes, et Hugo.*

¹⁰ R. *regni nostri et dominii.*

⁴ R. inserts *pro nobis et hæredibus nostris.*

¹¹ R. *Adolpho, Romanorum rege, semper Augusto.*

⁵ R. inserts *ab* (in error).

¹² MS. *possunt.*

⁶ R. *per.*

¹³ R. *Romanorum.*

⁷ The names in R. are, Edmund Earl of Cornwall, Roger le Bygot, Earl of Norfolk and Marshal of England, Hugo le Despencer, and John of Langton, Chancellor.

A.D. 1294. " nihilominus in suo robore duratura. Dicti etiam principes et Rymer, t. i.
 " barones suis patentibus literis protestabuntur,¹ quod, de volun- p. 812.
 " tate et mandato nostro speciali, hujusmodi subtractionem ser-
 " vitiorum inviolabiliter observabunt, si, quod absit,² conventiones
 " easdem minime servaremus.
 " In cuius rei testimonium, etc."

Assent to Item singulas literas quorundam principum imperii,
 the treaty videlicet Coloniensis et Salzeburgensis archiepiscoporum,
 of the arch- bishops of Babenbeigerim et Brixinensis episcoporum, ac illustris
 Cologne and Salz- ducis Banware, comitis Palenstreni, sub veris eorum
 burg, the sigillis vidimus, sub tenore qui talis est :

bishops of " Nos Radulfus, Dei gratia dux Banware, Palatinus
 Bamberg and Brixen, " Reni, de mandato et voluntate serenissimi domini
 and Ru- " nostri, domini Adolphi Romanorum regis, socii nostri
 dolf of " carissimi, protestamur, nos praesentibus literis obli-
 Bavaria. " gantes, quod quamdui contractus non servaverit juxta
 " quod in literis inde confectis plenius sunt expressae,
 " eidem domino nostro subtrahemus, dantes has literas
 " nostras in testimonium super eo sigilli nostri muni-
 " mine roboras. Datum etc.

Witnesses, " In cuius rei testimonium nos comes Holandie, Compare
 the count " decanus Coloniensis, et dominus de Morenbergh the letters
 of Flan- " praedicti sigilla nostra apponi fecimus, huic scripto. in Rymer,
 ders, Wye- bold, dean " Datum apud Dordeacum,³ feria vi^{ta} ante festum
 of Cologne, " Sancti Michaelis, anno etc.

and Her- strad of " Item nos comes, decanus, et dominus de Meren-
 Merem- berg. " bergh protestamur et recognoscimus, nos cum vene-
 " rabili in Christo patre, domino Antonio Dunelmensi
 " episcopo, et nobili viro domino Hugone De Spenser;
 " sic concordasse et finaliter convenisse, quod quam
 " primum literæ illustris domini Edwardi regis Angliae
 " et suorum principum, consimiles prioribus literis in
 " omni sui forma, sub sigillo suo regio nobis, comiti
 " Holandie, fuerint praesentatae, nos, idem comes, literas
 " et infra originalia domini nostri Romanorum regis et

¹ R. *praestabunt.*

² R. inserts *nos vel heredes nostri.*

³ i.e. Dordrecht.

" principum suorum penes nos deposita, assignabimus A.D. 1294.
 " et trademus statim nuncio dicti regis habenti ad hoc
 " mandatum speciale. Et nos, dictus comes, et hæredes
 " nostros ad hoc tenore præsentium obligamus. Sunt ^{Four copies} of the
 " autem hujusmodi literæ Romanorum regis penes nos ^{of the} treaty kept.
 " comitem deposita quatuor paria, videlicet duo ejusdem
 " tenoris de priori forma contenta in isto rotulo, et dua f. 225.
 " alia de secunda; et quinque sunt principum, ut est
 " dictum, restituenda nuncio regis Angliæ cum similes
 " attulerit, ut superius est expressum. Actum etc."¹

Heming-
burgh, ii.
p. 54.

Eodem anno misit rex omnibus vicecomitibus Angliæ, pro lanis et pro pellibus lanutis breve, sub hac forma:

" Edwardus, Dei gratia etc. vicecomitibus Norfol- Writ to the
 " chiae et Suffolchiae salutem. Cum nuper ob certain sheriffs to
 " et necessitatem urgentem tibi præcipimus quod as- release the
 " sumptis tecum duobus de legalioribus et discretio- wool and
 " ribus militibus ballivæ tuae, in propria persona tua tanned
 " accederes ad civitates, burgos, et villas mercatorias hides
 " et alias, ac ad singula alia loca in balliva tua infra which had
 " libertatem et extra, ubi faciendum videres, et per been seized,
 " visum et testimonium dictorum duorum militum on payment
 " arrestari faceres omnes lanas, pelles lanutas, et of a fine
 " coria quæ invenire posses, in quibuscumque navibus for each
 " existerent et eujuscumque essent, et ea salvo cus- sack while
 " todiri faceres, ita quod nihil inde amoveretur donec the war
 " aliud inde tibi præcipieremus, et nobis scire faceres lasts.
 " cum omni celeritate quam posses per literas tuas,
 " sigillo tuo et sigillis dictorum duorum militum
 " sigillatas, et arrestum quod de rebus prædictis fe-
 " cisses, et quantum de rebus singulis arrestasses, ac
 " etiam quorum res essent, prout in brevi nostro, tibi
 " inde directo, plenius continetur,—et postea excres-

¹ Some other letters from Adolf to Edward I. will be found in the Appendix E.

A.D. 1294. " cente malitia Gallicorum per nos et magnates regni
 " nostri, prælatos, comites, et barones, et per consilium
 " nostrum pro defensione regni et totius populi nostri
 " ordinatum esset, ac insimul concordatum, quod omnes
 " lanas, pelles lanutas, et coria ultra dimidium saccum
 " lanæ haberemus, pro habendis celeriter inde denariis
 " ad resistendum malitiaæ et potentiaæ inimicorum nos-
 " trorum, ita tamen quod mercatoribus et aliis quorum
 " res illæ essent, securitatem idoneam ficeremus,—nos
 " perpendentes mercatores et alios nimis per hoc
 " debere gravari, ad instantiam et requisitionem mer-
 " catorum de regno nostro pro exoneratione eorum
 " ac etiam omnium aliorum mercatorum, de consilio
 " nostro concessimus, quod singuli mercatores tam
 " alienigenæ quam indigenæ, exceptis mercatoribus de
 " potestate et dominio regis Franciæ, lanas suas, pelles
 " lanutas, et coria ducere possint ad partes transma-
 " rinas, dando nobis per biennium vel triennium, si
 " tantum duraverit guerra nostra, de quolibet sacco
 " melioris lanæ fractæ quinque marcas, et de quolibet
 " sacco alterius lanæ tres marcas, et de quolibet
 " lasto coriorum quinque marcas. Et ideo tibi præ-
 " cipimus, quod omnes lanas, pelles lanutas, quæ
 " occasione mandati nostri prædicti alicubi fuerint
 " arrestatæ,¹ exceptis bonis illorum qui sunt de potes-
 " tate et dominio regis Franciæ, sine dilatatione deares-
 " tari facias. Et similiter in pleno comitatu tuo et
 " singulis civitatibus et burgis et villis mercatoriis
 " ballivæ tuæ publice proclaimari facias, quod omnes
 " mercatores tam alienigenæ quam indigenæ, exceptis
 " mercatoribus de potestate et dominio regis Franciæ,
 " absque impedimento aliquo emere possint et vendere
 " lanas, pelles lanutas, et coria per totum regnum
 " nostrum, sicut facere consueverunt ante arrestum
 " prædictum. Et similiter publice proclaimari facias

¹ MS. *arrestata.*

" in singulis locis prædictis, quod singuli mercatores A.D. 1294.
 " undecumque fuerint, exceptis mercatoribus de potes-
 " tate et dominio regis Franciæ, qui lanas, pelles
 " lanutas, et coria emerunt vel emere voluerint,
 " adducenda ad partes transmarinas, ea ad aliquem
 " portuum subscriptorum et non alibi sine dilatione f. 225 b.
 " cariari faciant, videlicet usque Novum Castrum
 " super Tynam, Hulle, Sanctum Botulfum, Gypewycom,
 " Londoniam, Sandwycum, vel Suthamtoniam, ita quod
 " sint ad aliquem portuum prædictorum citra festum
 " Nativitatis beatæ Mariæ proximo futurum, ad trans-
 " ducendum mercaudisas illas, faciendo nobis custumas
 " prædictas. Et nos mercatoribus ipsis de navibus
 " et salvo et seculo conductu per mare, et de certo et
 " seculo loco quo possint cum mercandisis suis recipi
 " in partibus transmarinis, interim provideri faciemus,
 " ut sic mercandisas suas manutenere et deliberare
 " valeant expedite. Publice etiam proclamari facias
 " in singulis locis prædictis, quod singuli mercatores
 " alienigenæ, exceptis mercatoribus de potestate et
 " dominio regis Franciæ, habeant lanas suas, pelles
 " lanutas, et coria ad aliquem portuum prædictorum
 " citra terminum prædictum super forisfactura eorum
 " dem bonorum. Et nihilominus scire facias nobis
 " cum omni celeritate qua poteris per literas tuas,
 " sigillo tuo et sigillis dictorum duorum militum
 " sigillatas, arrestum quod occasione prioris mandati
 " nostri de rebus prædictis fecisti, et quantum de rebus
 " singulis arrestati, juxta tenorem prioris brevis nostri
 " super hoc recepisti. Teste Willelmo Bathonensi et
 " Wellensi episcopo, thesaurario nostro, apud Westmo-
 " nasterium, xxvi. die Julii, anno regni nostri xxii."

Eodem anno misit rex literam prælatis Angliæ sub Royal letter
hac forma :

Rymer, t.i. " Edwardus Dei gratia etc. Qualiter rex Franciæ nos de terra clergy to
p. 808. " nostra Vasconia malitiose decepit, et inde fraudulenter ejicit, eam meet at
" nequiter detinendo, paternitatem vestram credimus non latere. Westmin-
" Cum igitur ad terram illam recuperandam a manibus dicti regis, discuss ster to

A.D. 1294. " vestrum consilium et auxilium, sicut et cæterorum prælatorum Rymer,^{t.i.}
the French " ac cleri de regno nostro, quos communiter negotium istud p. 808.
seizure of " tangit,¹ quamplurimum prospexerimus profutura, ob quod apud
Gascony. " Westmonasterium, in festo Sancti Mathæi apostoli et evangeli
" listæ, proximo futuro, personaliter esse disposuimus, Deo dante;
" ad tractandum una vobiscum, et cæteris prelatis, ac clero ejusdem
" dem regni, et ad ordinandum tunc ibidem super statu dictæ
" terre² Vasconiaæ et remedio in hoc contra hujusmodi malitiam
" adhibendo;—vobis mandamus in fide et dilectione,³ quibus
" nobis tenemini, firmiter injungentes, quod dictis die et loco
" personaliter intersitis; vocantes prius⁴ archidiaconos totumque
" clerum vestrae dioecesis; facientesque, quod iidem⁵ archidiaconi
" in propriis personis suis, et⁶ cleris per duos procuratores
" idoneos, plenam et sufficientem potestatem ab ipso clero⁷
" habentes, una vobiscum intersint modis omnibus tunc ibidem;
" ad tractandum, ordinandum et faciendum, pro ipso⁷ clero ac
" ejusdem⁸ nomine, quod de vestro, et aliorum prælatorum,⁹
" archidiaconorum, procuratorumque prædictorum, communi con-
" silio providebitur in præmissis. Teste meipso¹⁰ apud Porthes-
" muthe, xix. kalendas¹¹ Augusti, anno regni nostri xxii."

The king demands from the clergy half their revenue for one year.

Quibus dictis die et loco convenientibus, exegit ab eis rex medietatem omnium bonorum suorum tam temporalium quam spiritualium, et a toto clero totius regni de uno anno, quod tandem sibi concesserunt. Ad quod colligendum deputati sunt in comitatum Norfolchiae prior de Wymundham, et in comitatum Suffolchiae prior de Sancto Edmundō, per breve sibi directum sub hac forma:

f. 226.

" Edwardus Dei gratia rex Angliæ, etc. Cum prælati et totus Prynne,
" cleris de regno nostro medietatem beneficiorum et bonorum p. 587.
" suorum, de quibus decima ultima,¹² in subsidium Terræ Sanctæ
" concessa, fuit data nobis in subsidium nostrum de anno pre-
" senti, juxta taxationem ultimo inde factam, liberaliter conces-
" serint et gratanter, beneficiis ecclesiasticis personarum plura

¹ R. inserts *nobis*.⁷ R. *ipsis capitulo et clero*.² R. inserts *nostræ*.⁸ R. *corumdem*.³ R. inserts *in*.⁹ R. inserts *decani*.⁴ R. inserts *decanum et capitulum ecclesiæ vestrae*.¹⁰ R. *rege*.⁵ R. inserts *diaconus et*.¹¹ R. *die*.⁶ R. inserts *dictum capitulum per unum idemque*.¹² MS. *ultimo*.

Prynne,
p. 587.

“ beneficia ecclesiastica non habentium per eandem taxationem, A.D. 1294.
 “ valorem decem marcarum annuarum non excedentibus, dumtaxat
 “ exceptis; ita quod prima tertia pars ejusdem medietatis in festo
 “ Omnim Sanctorum proximo futuro, et secunda tertia pars
 “ ejusdem medietatis in quindena [Paschæ] proximo sequenti, et
 “ ultima tertia pars ejusdem medietatis in quindena Nativitatis
 “ Sancti Johannis Baptistæ proximo sequenti nobis persolvatur;—
 “ nos de vestra fidelitate et diligentia confidentes, assignavimus
 “ vos ad dietam medietatem secundum taxationem illam in epis-
 “ copatu Norwicensi, in locis quibus nuper decimam in
 “ subsidium Terræ Sanctæ concessam collegistis, ad
 “ opus nostrum colligendam, adunandam, et in tuto loco re-
 “ ponendam et salvo custodiendam, donec aliud a nobis inde
 “ habueritis in mandatis. Et ideo vobis mandamus, rogantes
 “ quatinus eandem medietatem in forma prædicta colligatis,¹ et
 “ eam in tuto loco reponatis et custodiatis, ita quod eam promp-
 “ tam et paratam habeatis juxta æquales portiones, dictis terminis²
 “ solvendam et liberandam, cum super hoc a nobis fueritis requi-
 “ siti; et hoc, sicut honorem nostrum et vestrum diligitis, nulla-
 “ tenus omittatis. Concesserunt enim nobis dicti prælati, quod
 “ clerum suarum diocesum auctoritate sua, quam vobis per literas
 “ suas patentes præstabunt, ad solutionem dictæ medietatis, ut
 “ præmittitur, faciendam, compellere valeatis. In cuius rei testi-
 “ monium has literas nostras fieri fecimus patentes. Teste meipso
 “ apud Westmonasterium, xxx^{mo} die Septembris, anno regni
 “ nostri xxii.”

Et sciendum, quod licet episcopi pro se medietatem Some of the bonorum suorum, ut præmittitur, domino regi conces- ^{elergy re-}
 sissent, quidam tamen de clero vehementer restiterunt. ^{sist the tax.}
 Quod audiens dominus rex, misit milites ad locum ubi The king's fuerant congregati procuratores pro clero, qui ex parte ^{threats.}
 regis dixerunt sibi, quod “ quicumque fuerit inter vos
 “ qui resistat, quo minime rex voluntatem suam conse-
 “ quatur in hac parte, dominus rex ab hac hora in
 “ antea ponit eum extra pacem suam, fidem, et pro-
 “ tectionem;” et adjecerunt, “ quicumque sit inter vos
 “ qui vult contradicere, surgat et stet, ut sic notitia
 “ personæ sue plenius habeatur.” Quo auditio, nullus

Heming-
burgh, ii.
p. 56.

¹ P. adds *adunatis.*

² P. adds *nobis.*

A.D. 1294. fuit ausus contradicere, et sic licet inviti, domino regi
The clergy voluntatem suam concesserunt in præmissis.
unwillingly submit.

Eodem tempore propter prædictam concessionem
concessit dominus rex protectionem suam prælatis et
toto clero sub hac forma :

Form of protection granted by the king to the clergy in return for the payment of the tax.

“ Edwardus Dei gratia etc. capitaneis mariniorum et eisdem Rymer, t. i. marinariis, vicecomitibus, et omnibus ballivis et fidelibus suis, p. 810. “ ad quos præsentes litteræ pervenerint, salutem. Wilkins Concil. ii. “ Cum prælati et totus cleris de regno nostro medietatem p. 200. “ beneficiorum et bonorum suorum, de quibus decima ultimo in Prynne, “ subsidium Terræ Sanctæ concessa fuit, data nobis in subsidium p. 588. “ nostrum de anno præsenti, juxta taxationem ultimo inde factam, “ liberaliter concesserint¹ et grataanter :

“ Nos eorundem prælatorum et cleri quieti et tranquillitati ex
“ hac causa libentius providere volentes, suscepimus in protec-
“ tionem et defensionem nostram specialem præfatos prælatos, et
“ singulos de clero prædicto, homines, terras, res, redditus, [et]
“ omnes possessiones eorundem.

“ Et ideo vobis mandamus quod ipsos prælatos, et singulos de
“ eodem² clero in ballivis vestris, homines, terras, res, redditus et
“ omnes possessiones eorundem³ manuteneatis, protegatis, et defen-
“ datis; non inferentes eis vel inferri permittentes injuriam, moles-
“ tiā, damnum, aut gravamen. Et si quid eis forisfactum fuerit,
“ id eis sine dilatione faciatis emendari. In cuius rei testimonium
“ has literas nostras fieri fecimus patentes, per prædictum annum
“ duraturas.

“ Nolumus autem, sed firmiter inhibemus, ne de bladis seu aliis
“ bonis et catallis prædictorum prælatorum et cleri, vel alicuius
“ ex ipsis, ubicumque consistant, ad opus nostrum aut aliorum
“ quorumcunque, sine licentia aut⁴ voluntate eorundem prælatorum
“ et cleri, vel alicuius ex ipsis, cujus bona fuerint, aliquid interim
“ capiatis vel⁵ capi faciatis, quominus de eisdem bladis, bonis, et
“ catallis suis libere disponere et ordinare, aut⁶ communodum suum
“ inde facere possint,⁷ prout sibi inclinūs viderint expedire. Teste
“ meipso⁸ apud Westmonasterium, xxviii^{mo}⁹ die Septembbris, anno
“ regni nostri xxii^o.”¹⁰

¹ MS. concesserunt.

⁶ R. and W. ac.

² R. prædicto.

⁷ R. poterint.

³ R. ipsorum.

⁸ R. rege.

⁴ R. and W. et.

⁹ R. xxvii, and so Prynne.

⁵ R. seu.

¹⁰ R. omits the last four words.

Eodem tempore concessa fuit protectio cuilibet de A.D. 1294. praelatis et de clero specialiter impetrare pro se volenti, sub forma praedicta.

Causa electionis papae seu creationis ejusdem sequitur, A digres-
prout communiter dicitur. sion, de-
scribing the events at Rome end-
ing in the election of pope Celestine V.

Urbevetani ceperunt Bulsenum, et obsidionem fecerunt circa municipium Aquæ Pendentis, de patrimonio beati Petri, quod nondum expugnatur. Ex hoc facto comites et aliae civitates audaciam sumentes talia attemptandi, impugnarunt undique ecclesiam Romanam, bona mobilia diripiendo, homines interficiendo, castra, civitates, et burgos, et possessiones violenter invadendo et occupando. Cardinales vero hoc videntes, deliberarunt facere magnum exercitum ; sed paucos invenerunt qui sibi assistere voluerunt, etiam de proprio districtu et dominio beati Petri, quia omnes respondebant communiter, quod, quam cito papam haberent, ipsum et ecclesiam defenderent. Sed cardinales, qui potius dici poterant carnales, non voverunt nec eis aliquo modo parere voluerunt, propter quod cardinales confusi mandarunt Romæ pro exercitu congregando, volentes similiter habere ibidem tres duces sive capitaneos exercitus, scilicet Agapitum de Columpna, dominum Lucam de Sabello, et dominum Bertholdum Ursinum ; sed finaliter contradixit dominus Neapolio cardinalis, qui est de Ursinis, dicens quod praedicti Agapitus et Lucas fuerunt de parte Columpnensium, et dominus Bertholdus solus ex parte Ursinorum ; unde voluit quod esset quartus dux ex parte Ursinorum, ita quod pars utraque duos haberet duces. Pendente discussione hujusmodi, auditis omnibus supradictis, et Romanis perpendentibus quod si talia effectum haberent, de papa minime curaretur, per viam subtilissimam cardinalibus obviarunt. Nam cum antiquitus civitas Romana per populum Romanum et non per nobiliores, qui pauci sunt respective, rege-

A.D. 1294. retur, suisset jam in contrarium regnum hujusmodi obtentum, a tempore cuius memoria non existit, per quod nobiles dominabantur ibidem, populus ille de novo concessit a nobili, sicut dicitur in jure, quod plebs secessit a populo ibidem transferendo in montem Adventinum, et resumendo vires antiquas convenerunt usque ad lxx. milia et amplius equitum et peditum armatorum. Ita quod nobiles contra eos nutum facere non audebant, nec audent, immo in Campitolio, ubi redduntur judicia, et alibi, incipit omnino populus dominari. Et nunc elegerunt sibi senatorem dominum Henricum de Hispania, qui fuit, ut credo, frater reginæ Angliæ, et qui nuper evadens a carcere regis Ciciliæ et Apuliæ, fugit in Ciliciam; et pro ipso sollemnes nuncios destinarunt. Cardinales autem videntes quod ecclesia amisit omnia, et quod populus Romanus erexit verticem, et quod vicina fuit eis confusio et nobilioribus Romanis, de quibus sunt Ursini et Columpnenses, cum desperatus esset papa, ceperunt de papa tractare in palatio Perusino, iii. nonas Julii, tota curia de guerra ipsos tractaturos verisimiliter arbitrante, et cum de se seipsis neminem possent eligere, direxerunt ad exteros vota sua, scilicet ad fratrem Petrum de Morana, heremitam in Albrucia, natione Apulum, parum literarum expertem, temporaliū et omnino inexpertum. Ordinem de quo ipse est primitus adinvenit; nam ordo vocatur beati Benedicti, et est habitus albus, et bene cohabitant fratres; sed ipse solitarius homo, miræ ut dicitur sanctitatis, distat a Perusio per sex dietas, pro quo ibant sex cardinales.

f. 227.

Peter de
Morone
elected
pope.

The new
pope con-
firms the
election of
Robert de
Winchel-
sea to the
archbishop-
rick of
Canterbury.

Eodem anno dictus papa, qui vocatus fuit Celestinus, confirmavit magistrum Robertum de Wynchelse in archiepiscopum Cantuariæ, scilicet die Lunæ proxima ante Nativitatem beatæ Mariæ, qui ante festum Sancti Michaelis proximo sequens in archiepiscopum in curia Romana fuit consecratus, scilicet die Dominica proxima

sequenti, et die Veneris proxima sequenti recepit A.D. 1294.
pallium.

Trivet,
p. 335.
Heming-
burgh, ii.
p. 59.
Matt. of
West.
p. 423.

Eodem anno Wallenses, versi in seditionem, elegerunt sibi quendam in principem, et plura castra Walliae ceperunt et ad terram prostraverunt, et Anglicos quamplures, quos capere potuerunt, immaniter in ore gladii interfecerunt. Quae cum ad aures domini regis Edwardi pervenissent, fecit convocari comites, barones, et milites, et alios qui debebant sibi servitium, ut essent parati in crastino Sancti Martini apud Wilecestriam postea dominus rex cum exercitu ingressus est Walliam, et illi de exercitu cum copiam bladi invenisset, igne supposito, totum consumpserunt. Plures vero de exercitu non parcentes ecclesiis, omnia bona Wallensium quae in eisdem invenerunt deprædati sunt, sacrilegia quamplura committendo. Postea Snoudunam ingressi, maximum defectum victualium patiebantur, in tanto quod, ut dicebatur, dominus rex et quamplures magnates aliquantulum defectum patiebantur, et hoc fuit ad Natale Domini vel circa. Defectus enim fuit tantus, quod maxima multitudo, exercitus etiam viorum fortium interierunt; nonnulli patientes fluxum mortui sunt. Postea vero exercitus regis fugavit Wallenses, et plures interfecit; Wallenses vero inter se ita coadunati sunt et unanimes facti, quod vix ita unquam adunati fuerunt; et in tantum quod terræ comitis Gloverniæ recesserunt a dominio suo, et insurrexerunt contra ipsum, et plura castra sua prostraverunt, et vix ipsem et comitissa uxor sua e manibus eorum evaserunt. Qui postea congregans exercitum, in Walliam regressus, non parcens cuiquam, multos Wallenses et etiam viros religiosos quosdam interfici fecit; nec tamen eosdem potuit omnino subjugare, sed quodam modo confusus in Angliam reversus est.

of the
Welsh.

Nov. 12.
Edward's
invasion of
Wales.

Distress for
want of
provisions.

The Welsh
defeated.

The terri-
tories of
the earl of
Gloucester
rebel.

A.D. 1294. Eodem anno vocati sunt quatuor milites de quolibet
comitatu Angliae, qui haberent potestatem obligandi
comitatum et faciendi, quod per consilium domini regis
ordinaretur, et quod comparerent coram consilio præ- Everisden,
dicto in crastino Sancti Martini in Novembri, ubi p. 275.
Nov. 12. A subsidy
of a tenth.

f. 227 b.
Form of
the tax-
ation.

Ceo est la furme ke les asseurs e taxurs de la dyme
deivent en meyme la dyme asser et lever. Ceo est
assaver, ke les chivalers, chefs, asseurs facent venir
devaunt eus, de checun hundrede del counte taunz et
teus del plus prodes hommes del hundrede, des queus
il pussent elyre une duzeyne des meuz vaylaunz del
hundrede, ke meuz et plus leaument sachent et voilent
asser et taxer tuz les beens de checun, quel part ke il
fussent, aussi ben en champ com en meson, le jur Seyn
Michel prochein passe, et a cel fere facent les duzeynes
jurer sur seyntes ewangeliie. E il ces duze prendrunt
a eus de checune vile de leur hundrede quatre leaus
hommes et le provost, ke meuz conuissent et sachent
le bens de tute la vile, et ceus quatre et le provost
facent jurer devaunt eus, ke leaument les aeyderunt, e
la dyme de ceus bens al ous nostre segnur le Rey asser
et taxer. E iceus duze ensement, ou les quatre e le
provost de checune vile, irunt de vile en vile, de mesun
en mesun en checune vile, a ver eusmomes les bens de
checoun, et ceus bens leaument asserunt et taxerunt
en la furma avaunt dite. E enquerrunt si ren des
bens ke il aveyent a la Seynt Michel procheyn passe
eyent vendu u autrement en nule manere alyene. E
iceus bens seyent aussi ben taxez sulung la verreye value
come les autres. E les chivalers, chefs, asseurs, et lur
clerk, appres le serment resceu de duze, aylent ausi de
hundrede en hundrede, de vile en vile, aussi avaunt
com il fere poent aver et enquerrer ke les bens ben et
leaument seyent taxez al ous nostre seygnur le Rey par
les duzeynes avant dites. E si il trovent ke ceus de la

duzeyne u nul de eus eyen ren concele u par doun ou A.D. 1294.
par favur meyns ben taxe, eus les accressent et per-
facent solung lur descreciun en la plus bele manere
ke il poent al ous le Rey. E facent assaver al tresorer
et a baruns les nouns de iceus ke issi averunt trespassse
encountre lur serment. E la taxaciun de bens a
quatre et le provost de checone vile seyt fete par les
duze. E la taxacioun de bens a xii. seit fete par les
chivalers, chefs, asseurs, et par autres prodes hommes et
lens, et ke il enquerrant ke il ne seyent de le affinitate
de nul de xii. et la taxacioun de bens de chivalers e
del clerck seyent reservez al tresorer e au baruns de
le echekere. E si tot come la taxacioun de bens seit
fete en la forme avantdite, les chivalers levent la dime
en la forme ke lur est balye de part le roys. E
cete taxacioun seyt fete ausi ben a clers cum a lays,
queus bens ne sunt pas anex a lur eglyses, et de queus
il ne dunent mie al Rey la meyte. E de vileyns a
prelaz, genz de religiun, ne autre clers ke sunt de
lur eglises, ren ne seyen taxez ne levee. E fet a saver
ke en cete taxacioun serrunt, forpris tresor, armure,
mounture, jueus, robes a chivalers et a gentizhommes
et a lur femmes, et lur vessel de or et de argent et de
arrem, et en citez, burgs et viles, marchaundes serrunt,
forpris une robe al homme e un lyt pur ammedeus,
e i. anel et i. fermayl de or ou de argent, et une
ceynte de saye ke il usent checon jur, ensement un f. 228.
hanap de argent u de mazere, dount il beyvent, e les
de mesouns la, u il sunt guvernez par sovereyn mesel,
ne seient taxez ne preysez. E si il seient meseus
governez par sovereyn seyn, seyent lur bens taxez
come de autre genz. E les bens de nulli seynt taxez,
si il ne amuntent a x. souz u a plus. E facent les
taxurs tauntot comencer deus roules de la taxacioun
ke il frunt, en les queus seyent contenuz les nouns de
checon ke serra taxe et la summe dount il serra charge
de dyne, e lun roule tut jurs sue lautre en escripture.

A.D. 1294. E ke de ceus roules kaunt la taxacioun sera fete,
le un demurge vers le chivalers taxurs, e la autre seyt
envee tauntost de suz lur seaus al tresorer e barouns.
E ke le taxurs ne lur cleris pregent ryen pur chapitres
liverer ne pur talye fere.

A tempest, Eodem anno xiiii^o kalendas Februarii tantus ventus
Jan. 19. extitit, quod a magno tempore tantus non erat auditus,
unde a pluribus dicebatur terraemotum factum esse ;
et duravit ille ventus per noctem præcedentem et
diem.

Eodem anno impetratum fuit breve collectoribus et
taxatoribus decimæ domino regi concessæ, ut super-
sederent taxationi de bonis nostris et villanorum nos-
trorum, sub hac forma :

Royal letter " Edwardus Dei gratia etc. taxatoribus et collecto-
excusing " ribus decimæ nobis concessæ in comitatu Norffolchiae
the monks " salutem. Quia prior Norwicensis concessit nobis in
of Norwich " subsidium nostrum medietatem omnium bonorum
from the " payment of " tenth. " suorum, sicut et prælati religiosi et alli clerici de
the tenth. " regno nostro, per quod volumus quod bona ipsius
" prioris vel villanorum suorum ad decimam bonorum
" temporalium nobis nunc concessam in eodem regno
" taxentur hac vice, vobis mandamus quod taxationi
" et collectioni decimæ de propriis bonis prædicti prioris
" et villanorum suorum in comitatu prædicto faciendæ
" supersedeatis omnino, prout in forma taxationis præ-
" dictæ decimæ vobis per consilium nostrum tradita,
" plenius est contentum. Teste Willelmo Bathonensi
" et Wellensi episcopo, thesaurario nostro, apud West-
" monasterium."

Resigna- Eodem anno,¹ die Sanctæ Luciæ, cardinalibus omnibus
tion of congregatis in consistorio, præter dominum Neapoleonem,

¹ This account will be found in | sions, in the Dunstable Annals,
the same words, with some omis- | p. 617.

Annal.
Dunstab.
p. 617.

et praeter dominum Petrum de Mediolano, et praeter A.D. 1294.
decanum Parisiensem, abbatem Cicesterciensem, et pri- pope Celestine V.,
orem de Caritate, qui nondum venerunt ad curiam, papa Dec. 13.
venit in consistorio, paratus sicut fuit quando fuit con-
secratus, et sedet in cathedra et dixit lingua materna
in haec verba vel similia: "Fratres mei, vos me elegistis
" in papam, et scio bene quod multa feci, aliqua bene,
" aliqua minus bene, quae volo revocare, quia nescio
" discernere quea bene facta sunt et quea non; sed suc-
" cessori meo relinquo, ut super hoc faciat suae bene-
" placitum voluntatis." Postea extrahit de sub manto
quandam [s]cedulam quam legit, inter alia continentem:
"Ego, Celestinus papa, considerans me insufficientem
" ad onus istud, tum ratione inscientiae, tum quia
" senex et impotens corpore, tum quia vitae contem-
" plativae, sicut consuevi, volo vacare, quod in officio
" isto facere non possum, relinquo papatui et oneri et
" honori." Et statim ipsem descendit de cathedra, et
acepit coronam de capite suo, et posuit super terram; et postea mantum et annulum et omnia alia usque ad
cotam albam, cardinalibus omnibus mire existentibus
stupefactis. Et tunc ipse solus ivit in cameram et induit
se habitu ordinis sui, et rediit solus in consistorium, et ^{f. 223 b.}
sedet super scabellum infimum cathedrae et dixit eis
cum lacrimis, "Fratres, vos videtis quod ego resignavi
" isti honori; rogo et adjuro vos per sanguinem Jesu
" et per Matrem Suam, ut cito provideatis ecclesiae¹
" de bono homine, qui sit utilis ecclesiae et Chris-
" tianitati et Terrae Sanctae." Et statim surrexit ut iret
in cameram suam. Cardinales vero ipsum secuti cum
lacrimis rogaverunt, ut non recederet quousque ecclesiae
providissent, quod et facere promisit; et omnes cardinales
videntes ista, alta voce plorabant, et die Jovis
ante Natale Domini cardinales fuerunt reclusi, et die

¹ MS. inserts et.

A.D. 1294. Veneris in vigilia cardinales concorditer et per viam Annal. Dunstab.
 Benedict scrutinii elegerunt dominum Benedictum, qui vocatur p. 618.
 Cajetan (Boniface VIII.) Bonefacius VIII^{us}. Die vero Sancti Johannis dominus
 elected papa revocavit omnes provisiones vacaturas, factas See the
 pope. tempore Celestini et Nicholai predecessorum suorum, et Bulls given
 Proceedings of Boniface VIII. on his election. etiam per ipsum et per dominum Gerardum¹ in Francia. pp. 265,
 271. Suspendit etiam omnes archiepiscopos, episcopos, et alios,
 qui habuerunt dignitatem per Celestimum sine consilio
 cardinalium, sive non factos ut consuevit in consistorio.
 Suspendit etiam totam familiam et capellanos [papæ ;] et vult ordinare de ea, et camerarium et vicecancel-
 larium fecit, sed nescitur quos, usque venerit Romam.
 Amovit etiam mercatores a camera papæ, et restituit solummodo tres societas, Moros, Sp[u]mas, et Clarentos.
 Revocavit insuper commissiones, et causas factas qui-
 buscumque per Celestimum, et omnes scriptores papæ,
 et sargentes, et corrieros, factos per Celestimum et
 Nicholaum prædecessores suos, et etiani notarios papæ,
 ut dicitur ; sed pro certo non scribitur, nisi de domino
 Bartholomæo de Capua. Et ordinavit quod curia vadat
 Romam. Et xxiii. die Januarii fuit coronatus ibidem,
 ante quod tempus nulla bulla per ipsum a curia exivit,
 quia ordinavit quod nulla dimidia bulla exiret a curia.
 Seripsit etiam regibus Franciæ, Angliæ, Almanniæ,
 Hispaniæ, et aliis magnatibus transmarinis, quod nullus
 eorum contra alium² faciat vel attemptet, et quod com-
 pareat per procuratores sufficientes et plenum habentes
 mandatum. Et nimis sollicitat festinare passagium
 Terræ Sanctæ ; et dicitur quod in propria persona
 vult transfretare. Causa autem quare Celestinus resig-
 navit, ut dicitur, est quia ipse comperiiit, quod quidam
 de fratribus suis, non habentes conscientiam, decipie-

¹ Annal. Dunstab. have *Geronimum* | ² Annal. Dunst. insert *gver-*
de Parmania. | *rando.*

bant ipsum cotidie, et inventæ fuerunt plures literæ A.D. 1294.
bullatae albæ sine scriptura.

Mittuntur etiam per dominum papam tres cardinales regi Franciæ, Angliæ, et Alainanniæ, videlicet, archiepiscopum quondam Lugduni, qui venit in Angliam, et archiepiscopum quondam Anturiencensem, qui moratur in Francia, et præpositum Marsiliæ, qui vadit Alamaniam, et fuerunt apud Florentiam v. die Martii, per quod creditur ipsos esse modo in Franciam.

“ Celestinus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, ac dilectis filiis electis abbatibus, prioribus, decanis, archidecanis, præpositis, officialibus, archipresbyteris, plebanis, rectoribus et aliis ecclesiarum prælatis, ac clericis et ecclesiasticis personis, religiosis et aliis, eorumque capellanis et conventibus, exemptis et non exemptis, Cisterciensis,

Præmonstratensis, Cluniacensis, Carturiensis, Camaldulensis, Wileshumbrotere, Sancti Benedicti, Sancti Augustini, Sancti Willelmi, et aliorum ordinum, ad quos literæ istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

“ Cum dilectum filium, magistrum Bertrandum dictum Delgot, canonicum Lugduni, capellatum nostrum, nobis et nostris fratribus meritis suæ probitatis acceptum, confidentes de ipsis circumspectione laudabili et providentia circumspecta, ad carissimum in Christo f. 229. filium nostrum Edwardum, regem Angliae illustrem, pro quibusdam arduis et ecclesiae Romanae præcordialibus negotiis destinemus; universitatem vestram monemus et hortamur attente, per apostolica scripta vobis firmiter præcipiendo mandantes, quatinus eundem capellatum, cum per vos vel loca vestra transsum fecerit pro nostra et apostolice sedis reverentia, benigne recipiatis, et condigna honorificentia pertrac- tautes, sibi citra mare Anglicanum in quatuor libris

Three cardinals sent to the kings of France, England, and Germany many.

A.D. 1294. " Turonensium parvorum, ultra vero in viginti solidis
" sterlingorum pro suis ac familiae ac eventionum
" suarum necessariis quolibet die, et de securo con-
" ductu, necnon in eventionibus opportunis, si sue
" decesserint in via, aut defecerint seu alias impeditæ
" fuerint, in eundo, morando, et redeundo, cum per
" eum vel ejus nuncium fuerint requisiti, liberaliter
" providere curetis. Et si eundem capellatum in ali-
" quibus locis vel loco interdum moram trahere conti-
" gerit, volumus quod non solum eorundem locorum,
" verum etiam eis vicinorum vel adjacentium partium,
" sicut idem capellanus pro hujusmodi oneribus divi-
" dendis et facilius supportandis viderit expedire,
" archiepiscopi, episcopi, electi, abbates, priores, decani,
" archidiaconi, praepositi, officiales, archipresbyteri, ple-
" bani, rectores et alii ecclesiarum prælati et clericci ac
" ecclesiasticæ personæ religiosæ, et alii, eorumque
" capitula et conventus, exempti et non exempti, Cister-
" ciensis, Præmonstratensis, Cluniacensis, Carturiensis,
" Camald[ul]ensis, Walisumbrotere, Sancti Benedicti,
" Sancti Augustini, Sancti Willelmi, et aliorum ordi-
" num, in prædictis contribuere teneantur; præceptum
" nostrum taliter impleturi, quod idem capellanus, cum
" ad nos redierit, de vobis grata nobis referre valeat
" et accepta, et nos devotionem vestram exinde possimus
" merito recommendare. Alioquin sententiam, quam
" ipse cui super hoc auctoritate præsentium plenam
" concedimus facultatem, per se vel per alium seu
" alios rite tulerit in rebelles, ratam habebimus et
" faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem con-
" dignau, appellatione remota, inviolabiliter observari,
" non obstante si est aliquibus ab apostolica sede
" indultum, quod legatis seu nunciis sedis ipsius aliquam
" procurationem seu subventionem aut provisionem
" exhibere, vel in ipsa contribuere minime teneantur,
" seu quod interdici, suspendi, vel excommunicari non
" possint per literas apostolicas, quæ de indulto hujus-

“ modi et toto tenore ipsius plenam et expressam ac A.D. 1294.
 “ de verbo ad verbum non fecerint mentionem, seu
 “ aliquibus privilegiis vel indulgentiis quibuscumque
 “ personis vel locis aut ordinibus, sub quavis forma
 “ verborum ab apostolica sede concessis, de quibus et
 “ quorum totis tenoribus plenam et expressam oporteat
 “ in nostris literis mentionem fieri, et praedictorum
 “ effectus impediri valeat quomodolibet, vel differri.
 “ Datum Aquilæ v. nonas Octobris, pontificatus nostri
 “ anno primo.”

Eodem anno dominus Benedictus de Annania car- Election of
 dinalis fuit electus in papam, et vocatus Bonifacius, qui Boniface
 fecit constitutiones quae sequuntur.

“ Celestinus episcopus, servus servorum Dei, carissimo Letter of
 “ in Christo filio Edwardo regi Angliae illustri, et di- Celestine
 “ lecto filio Jacobo, Sanctæ Marie in Via Lata diacono V. to Ed-
 “ cardinali, salutem et apostolicam benedictionem. ward and
 “ Plenus¹ fervoris zelus, quem, carissime fili Edwarde, to the
 “ ad recuperationem Terræ Sanctæ habere dinosceris, S. Maria in
 “ et moles debitorum quæ, tu, dilecte fili cardinalis, in Via Lata
 “ cardinalatus dignitate, sinceritatem et puritatem in (Jacobus
 “ tuis servando vestigiis contraxisti, nostrum excitant Colonna)
 “ animum, et mentem inducunt, ut sint utriusque granting
 “ nostri commendabilibus correspondentes² affectibus, to them
 “ quod in te, fili rex, idem zelus suos ramos longius the first
 “ latiusque diffundat, et in te, fili cardinalis, innata fruits of ec-
 “ custodiatur puritas illibata. Sane cun te, fili rex, years.⁴ clesiastical
 “ de dicta recuperatione sollicitum,³ propterea grandia f. 229 b.
 “ sustinere oporteat onera expensarum, tuque, fili
 “ cardinalis, post cardinalatus locum a te in ecclesia
 “ Romana sortitum, tam gravia subieris onera debi-
 “ torum; quia de fructibus, redditibus, et proventibus
 “ tuis, illa nequiveris solvere, super illis, a tuis credi-
 “ toribus infestaris, uterque vestrum super his providere

¹ MS. *Pleni.*

² MS. *cōrespondeam?*

³ MS. *solitant.*

⁴ A letter from the king to this cardinal on the same subject will be found in Prynne, p. 627.

A.D. 1294. " volentes ; vobis committere videbitur, fili Edwarde,
 " in dictæ Terræ Sanetæ negotia, et, tibi, fili cardi-
 " nalis, quod in exonerationem dictorum debitorum, et
 " alias in tuas necessitates, et commoda quod inde
 " perceperitis, convertatis omnes fructus, redditus, et
 " proventus ecclesiarum, personatum, et dignitatuum,
 " et quorumeunque ecclesiasticorum beneficiorum seu
 " officiariorum eum cura, vel sine cura, quæ usque
 " ad triennium in civitate et dioeesi et tota provincia
 " Cantuariae vacaverunt, in curia Romana vel ubi-
 " cumque primi anni tantum quo vacabunt, in quibus
 " ac eorum perceptione, vos etiamsi ex statuto,
 " consuetudine, privilegio, aut largitione, concessione,
 " ordinatione, dispositione, seu provisione apostolica
 " sedis, vel quorumeunque aliorum seu cuiuscumque
 " alterius aut quibuscumque aliis modis, causis, seu
 " positionibus aliis debeantur, volumus auferri, ita
 " quod, in quibus juste debentur, auctoritate præsen-
 " tium recuperare valeant, in redditibus et proventibus
 " sequentibus annis quod per hujusmodi concessionem
 " nostram recipere impediuntur. In primo de gratia
 " concedimus speciali, vobis plenam et liberam tenore
 " præsentium tribuentes potestatem, ut per vos vel
 " per alium seu alios apprehendere, colligere, exigere,
 " accipere, et percipere, postposita cuiuslibet condi-
 " tione, possitis, nostra¹ vel alterius super hoc licentia
 " ulterius non petita. Si vero hujusmodi ecclesia
 " personatus, dignitates, et beneficia, seu officia, vel
 " aliqua earundem in ea parte dicti triennii vacave-
 " rint, quod annus integer dicto triennio non super-
 " esset a die vacationis eorum, vel ex quacunque alia
 " causa seu occasione vos impediri contigerit, in per-
 " ceptione unius anni integri de infra dictum triennium
 " fructuum, reddituum, proventuum hujusmodi eccl-

¹ MS. nostram.

/

" siarum, personatum, dignitatuum, et beneficiorum, A.D. 1294.
 " seu officiorum, vel aliquorum, seu alicujus alia
 " quoruncunque seu cujuscumque ex eis hujusmodi
 " triennium quod ad ea vel ad id in tantum proro-
 " gari volumus et extendi, donec fructus, redditus, et
 " proventus qui provenerint seu provenire per annum
 " integrum ex eis poterint, perceperitis ex eisdem; tu
 " autem, fili cardinalis, contradictores et rebelles et
 " impeditentes quoslibet, cujuscumque fuerint præemi-
 " nentiae, conditionis, aut status, per te vel alium seu
 " alios per censuram ecclesiasticam appellatione remota,
 " compescas. Contra alios etiam qui coram te, fili
 " cardinalis, vel alio seu aliis, cui seu quibus particu-
 " lariter seu totaliter aut qualitatemque cui videbitur,
 " commiseris non hujusmodi negotio vices suas perso-
 " naliter, vel procuratorem, compareant in præmissis ad
 " citationem seu vacationem ac alias spiritualiter et
 " temporaliter, prout tibi et delegandis vel subdele-
 " gandis a te in hujusmodi negotio videbitur proce-
 " dendum, plenam tibi et delegandis seu subdelegandis
 " ipsius concedimus tenore præsentium potestatem,—
 " non obstantibus aliis quibuscumque contrariis consue-
 " tudinibus seu statutis ecclesiarum vel locorum, in
 " quibus ecclesia¹, personatus, dignitates, et beneficia
 " seu officia ipsa vacaverint, vel nisi hujusmodi fructus
 " percipiendi fuerint juramentis, confirmatione apos-
 " tolica seu quacumque alia firmitate vallatis, aut si
 " aliqui super provisione sibi facienda de ecclesiis,
 " personalibus dignitatibus, et quibuscumque ecclesias-
 " ticas dignitatibus seu beneficiis seu officiis, cum cura
 " vel sine cura in partibus illis, apostolicæ sedis literas
 " impetraverint, vel eos in posterum contigerit impe-
 " trare, aut si venerabilibus patribus archiepiscopo
 " Cantuarie et suffraganeis suis vel quibuscumque

¹ MS. ecclesia.

A.D. 1294. " aliis, conjunctim vel divisim, a sede apostolica sit
 " indultum vel in posterum contigerit indulgere. Idem
 " de ecclesiis, personalibus dignitatibus, et aliis bene-
 " ficiis seu officiis ecclesiasticis, cum cura vel sine cura,
 f. 230. " ad eorum collationem præsentem vel electionem spec-
 " tantibus, vel eorum fructibus, vel eorum redditibus,
 " vel proventibus in illis valeat concessio fieri seu
 " aliquatenus provideri, aut ejuscumque privilegii et
 " literis ipsius sedis generalibus vel specialibus quibus-
 " vis dignitatibus, locis, ordinibus, vel personis, gene-
 " raliter vel specialiter, sub quacumque forma vel
 " concessione verborum ab eadem sede concessis vel
 " in posterum concedendis, per quæ præsentia non
 " expressa vel totaliter non incerta effectus præsentium
 " impediri valeat vel differri, et de quibus eorumve
 " totis tenoribus de verbo ad verbum aut eorum locis,
 " ordinibus aut propriis personarum hominibus certa¹
 " specialiter seu expressa mentio nostris literis sit
 " habenda. Et per quæ tibi si contineretur in illis,
 " quod per quasvis apostolicas literas quælibet ob-
 " stantia removentes eis non possit in aliquo derogare,
 " nullo in hujusmodi nostra concessione vobis volumus
 " obstaculo interponi, nec cuique contra eam præsidium
 " quomodolibet adhibere, seu si aliquibus ab eadem
 " sit sede indultum vel in futurum contigerit indulgeri,
 " quod interdici, suspendi, vel excommunicari non pos-
 " sunt per literas dictæ sedis, quæ de indulto hujus-
 " modi plenam et expressam ac de verbo ad verbum
 " non fecerint mentionem, aut constitutionem de
 " duabus dietis edita[m] in concilio generali, sive quod
 " illis de regno Angliæ ab apostolica sede dicitur
 " esse concessum, quod citra mare Angliæ vel extra,
 " seu ultra certa loca in causam trahi vel ad judicium

¹ MS. certas.

“ evocari non possunt per literas dictæ sedis, non A.D. 1294.
 “ facientes plenam et expressam ac de verbo ad
 “ verbum de indulto hujusmodi mentionem, invocato
 “ ad hoc, si necesse fuerit, per te, fili cardinalis,
 “ delegandos¹ vel subdelegandos præfatos auxilium
 “ subtrahit seculare, quod ad assistendum, intendendum
 “ et per eorundem cui ac delegandis vel subdelegandis
 “ ipsis efficaciter in præmissis et circa præmissa, per te
 “ vel per proprios delegandos vel subdelegandos per
 “ censuram ecclesiasticam appellatione remota com-
 “ pellas. Ceterum volumus, apostolica auctoritate de-
 “ cernimus, ut præsentes literæ et jurisdicçio tibi
 “ attributa per eas ac omnia et singula quæ con-
 “ tinentur in eis a data ipsarum perpetuationem
 “ accipiant et roboris firmitatem. Datum Neapoli, xiii.
 “ kalendas Decembris, pontificatus nostri anno primo.”

Constitutio Bonifacii papæ viii.

“ Bonifacius servus servorum Dei, ad perpetuam Bull of
 “ rei memoriam. Boniface VIII.

“ Olim Celestinus papa quintus, antecessor noster,
 “ devictus instantia et ambitione nimia præliorum,
 “ ignarus eorum quæ et juris debitum et gravitas pas-
 “ toralis, cui præsidebat, officii² requirebant: seductus
 “ insuper atque deceptus per captiosam astutiam decep-
 “ tibilem aliquorum; fecit diversa, et concessit varia
 “ minus digne, inordinata, et insolita, quorum aliqua
 “ subticemus ex causa, sub cujus bulla nonnulla, ut
 “ fertur, præter ipsius conscientiam, transierunt, quæ
 “ non indigne, quin immo necessario limam apostolice
 “ correctionis exposcunt.³

“ Quapropter antecessor ipse, suam insufficientiam ad

¹ MS. *subdelegand.*; but this whole sentence is corrupt. Below, the MS. also reads *subdelegand.* twice in both cases.

² MS. *officiis.*

³ This first sentence is nearly that of the Bull given in Rymer, i. p. 833.

A.D. 1294. " portandum summi pontificis onera diligenter atten-
 " dens et defectum, quin immo periculum ex hoc pati
 " universalem ecclesiam recognoscens, urgente con-
 " scientia, coram collegio fratrum suorum sanctæ Ro-
 " manæ ecclesiae cardinalium, de quorum numero tunc
 " eramus, papatui pure et absolute renunciavit, ejusque
 " oneri et honori in ipsis sibi nihil omnino retinens
 " vel reservans; et humiliter postulavit et voluit, ut
 " quæ per ipsum improvide facta fuerunt, futurus
 " ejus successor provide revocaret; ac postquam fui-
 " mus ad apicem summi apostolatus assumpti, nobis,
 " dum adhuc essemus Neapoli, preces fudit, ut revo-
 " care quæ ipse male fecerat curaremus,—unde nos
 " attendentes pericula, scandala, et jacturas, quæ ex
 " talibus antecessoris nostri prædicti actibus provene-
 " runt vel possent in antea provenire, ac animarum
 f. 230 b.
 " saluti providere volentes, omnes dispensationes super
 " quavis pluralitate dignitatum, personatum, officiorum,
 " præbendarum, seu beneficiorum ecclesiasticorum cum
 " cura vel sine cura obtentorum vel obtainendorum,¹—
 " provisiones quoque et concessiones et commendas de
 " quibuscumque monasteriis, abbatiiis, prioratibus, hos-
 " pitalibus, ecclesiis regularibus vel secularibus, vel
 " ordinibus, seu redditibus et proventibus ecclesiasticis
 " quibuscumque, aut pecuniarum summis percipiendi
 " beneficii, seu pensionis, subventionis, protectionis,
 " oneris debitorum, vel cujuscumque alterius relevandi,
 " sen quovis alio titulo, causa, vel nomine, sanctæ Ro-
 " manæ ecclesiae cardinalibus, postquam fuerunt ad car-
 " dinalatum assumpti, vel aliis, ac omnes pensiones et
 " subventiones de pecuniis qualitercumque cardinalibus
 " ipsis vel aliis, necnon exemptiones, incorporationes,
 " uniones, subjectiones, suppositiones, concessiones quo-
 " rumcumque ordinum, monachorum, hospitalium, eccl-

¹ MS. *optentiarum vel optinendarum.*

“ siarum regularium vel secularium, cum cura vel sine A.D. 1294.
“ eura, personarum, jurium seu bonorum ad ipsa vel
“ ipsorum aliquod pertinentium, liberationes a sub-
“ missionibus vel subjectionibus, seu censibus quibus-
“ cumque, et auctoritates, potestates, seu facultates
“ conferendi quosecumque personatus, dignitates, officia,
“ præbendas, beneficia ecclesiastica cum cura vel sine
“ cura ceterarum provinciarum seu regnorum et ecclæ-
“ siarum, ac revocandi nonnullas literas gratiosas ab
“ antecessore ipso concessas, vel inquirendi utrum
“ literæ ab eodem concessæ forent de falsitate vel
“ tacite veritate suspectæ ;—disponendi præterea super
“ pluralitate personatum, dignitatum, officiorum, præ-
“ bendarum, beneficiorum ecclesiasticorum, super de-
“ factu natalium et ætatis, et super sponsalibus et
“ matrimoniiis in casibus prohibitis contrahendis, et
“ conferendi personatus, dignitates, officia, præbendas,
“ seu quævis ecclesiastica beneficia familiarium vel
“ clericorum, cum ipsa quomodolibet vacare conting-
“ ent, aut percipiendi proventus dignitatum, persona-
“ tuum, officiorum, præbendarum, seu quorumeumque
“ beneficiorum ecclesiasticorum per non modicum tem-
“ pus post obitum obtinentium ipsa, percipiendi præ-
“ terea distributiones cotidianas ecclesiarum in quibus
“ aliqui sunt sub expectatione canonici antequam in
“ eis portiones adepti fuerint vel præbendas, infeuda-
“ tiones quorumeumque bonorum, feudorum vel bono-
“ rum stabiliuum ad Romanam ecclesiam spectantium ; —
“ concessiones quoque juris et jurisditionis bonorum
“ immobilium quorumeumque, quæ dicta Romana ec-
“ clesia in quibuscumque terris vel castris eorumque
“ territoriis vel destrictibus obtinebat ; et concessiones
“ jurium aliorum in eisdem castris seu terris ; amo-
“ tiones abbatum, electorum, priorum, seu prælatorum
“ regularium seu secularium personarum ;—concessionem
“ insuper auctoritatis audiendi confessiones, absolvendi
“ a sententiis excommunicationum, suspensionum, et

A.D. 1294. " interdicti, ac dispensandi in diversis casibus; apostatas ceterosque ordines recipiendi et retinendi in eis, ac utendi pontificalibus, et indulgentias concedendi, ac ædificandi oratoria, ecclesias, seu loca infra limites apostolica auctoritate prohibitos, seu contra privilegia ab apostolica sede concessa, compescendi molestatores privilegiorum vel jurium seu personarum ceterorum ordinum seu locorum, et eadem protegendi et defendendi,—insuper quorumecumque contractuum, conventionum, pactorum, provisionum, obligationum, constitutionum, canonum, vel jurium, et contentorum in eis vel ipsa contingentium, remissiones, quietationes, absolutiones, immutationes, relaxationes, et licentias, ac liberationes a præfato antecessore verbo vel literis sub quibuscumque tenoribus, formis, et modis factas, indultas, commissas, concessas, vel datas,—in fratrum nostrorum præsentia vi^o kalendas Januarii, dum adhuc essemus Neapoli, auctoritate apostolica et de potestatis plenitudine revocavimus, cassavimus, irritavimus, et evacuavimus;—omnino cassas, irritas, et vacuatas nunciavimus et nullius fore decrevimus firmitatis. Et quicquid ex eis vel ob eas post decretum hujusmodi sequeretur, et quod secus a quoquam scienter vel ignoranter contingerebat attemptari, etiam si super præmissis vel eorum aliquibus seu aliquo judices fuerint vel executores cessi, etiam si per ipsum antecessorem, judices, vel executores, ipsorum aliquem vel aliquos, diversi habitu sunt processus,¹ vel sententiae promulgatae, si tamen aliqui² vel aliquis prætextu dispensationum concessarum eisdem per cundem antecessorem aut ejus auctoritate jam legitime vel matrimonialiter sint conjuncti, districte præcipimus et mandamus, ut haec infra tempus congruum ad dictæ sedis notitiam deducantur.

¹ MS. processi.² MS. aliq.^a

“ Verum quia prædicta per nos, ut præmittitur, facta A.D. 1294.
“ Neapoli ante consecrationis nostræ sollemnia sub
“ bulla nostra posita non fuerunt, consecratione ipsa,
“ postmodum apud basilicam principis apostolorum de
“ Urbe solito more recepta, ea præsentibus fecimus
“ annotari, quibus plenam fidem in judicio et extra
“ judicium volumus adhiberi, ipsoque de prædictorum
“ fratrum consilio ratificamus, confirmamus, facimus,
“ approbamus, et etiam innovamus, et ea omnia a
“ prædicto die, scilicet v^{to} kalendas Januarii plenum
“ effectum volumus obtinere. Et quicquid extunc
“ per quemcumque seu quoescumque quavis auctoritate
“ secus fuerit attemptatum vel factum, scienter vel
“ ignoranter, prorsus viribus vacuamus. Concedimus
“ quoque ut religiosæ personæ, quæ monasticum nigrum
“ vel canonicorum regularium habitum in suis monas-
“ teriis regularibus, canonicis, seu prioratibus defere-
“ bant, antequam ipsa incorporata, unita, supposita, vel
“ submissa essent ordini monastico, sive locis regulæ
“ vel observantiæ præfati antecessoris, ante ejus as-
“ sumptionem ad apicem apostolicæ dignitatis priorem
“ habitum reassumant libere, et in eo domino famu-
“ lentur. Ceterum ut sedes ipsa sæpedicti antecessoris
“ actus reliquos lucidius possit discutere et in melius
“ reformare, ejusque errata corrigere, omissa supplere,
“ at in irritum revocanda deducere omnia privilegia,
“ literas concessas super quibuscumque gratiis vel gra-
“ tiosis concessionibus de quibuscumque juribus, rebus,
“ vel bonis quomodolibet processerunt, seu quæ obtenta
“ fuerunt ab eo, necon ab antecessore ipso verbo seu
“ litteris facta, concessa, data, vel indulta fuerunt, qui-
“ buscumque ordinibus, collegiis, universitatibus, conven-
“ tibus, locis, vel personis regularibus, secularibus, ec-
“ clesiasticis, vel mundanis, cujuscumque fuerint ordinis,
“ conditionis, eminentiæ, dignitatis, aut status, quæ
“ tenore præsentium vel per alias nostras literas revo-
“ cata non sunt et penitus annullata, quantum ad

A.D. 1294. " omnem effectum eorundem, de ipsorum fratrum con-
 " silio et assensu a data præsentium suspendentes—
 " volumus ac districte præcipimus, ut sequentes curiam
 " Romanam infra viii°, Italici vero infra quatuor
 " mensium, et extra Italianam constituti infra unius
 " anni spatium, a data computandum eadem, quod
 " quidem tempus pro peremptorio termino assignavi-
 " mus, nostro et præfatae sedis conspectui representent,
 " et ad nostram et ipsius sedis notitiam deducant
 " apostolice discussionis examen, justo judicio faciente
 " Domino, subituraque ipsa quantum ad omnem effec-
 " tum manere suspensa, quo usque per sedem aposto-
 " licam ex certa scientia fuerint approbata. Alioquin
 " ex nunc de eorundem fratrum nostrorum consilio et
 " assensu, privilegia, literas, gratias, et alia supradicta,
 " quæ nostro et præfatae sedis conspectui præsentari,
 " et ad nostram et sæpedictæ sedis notitiam, ut præ-
 " mittitur, deduci, mandamus, et quicquid ex eis vel
 " ab ea secutum extiterit vel sequetur,—apostolica aue-
 f. 231 b.
 " toritate et de potestatis plenitudine cassamus, irrita-
 " mus, vacuamus, cassas, irritas, et vacuas nunciamus,
 " ipsa carere omnino viribus decernentes, non obstante
 " si ab eodem antecessore vel aliis Romanis pontifi-
 " cibus, quibuscumque ordinibus, collegiis, ecclesiis, seu
 " personis cujuscumque conditionis, præeminentiæ, sive
 " status, aliquibus vel alicui eorum, sub quacumque ver-
 " borum forma vel expressione verborum, sit indulatum
 " quomodolibet vel concessum, quod prædicta facta,
 " concessa, et commissa per antecessorem ipsum vel
 " alios Romanos pontifices, aut ejus vel eorum aucto-
 " ritate, nequeant revocari per literas apostolicas, quæ
 " de indulto seu concessione hujusmodi, aut de ipsorum
 " toto tenore seu de verbo ad verbum de ordinum
 " seu personarum nominibus plenam, determinatam, et
 " expressam non fecerint mentionem, seu quacumque
 " indulgentia vel concessione dictæ sedis generali vel
 " speciali cujuscumque tenoris existat, per quam effec-

“tus præsentium posset quomodolibet impediri. Si A.D. 1294.
 “quid autem in premissis vel circa premissa dubii
 “vel ambiguïtatis emerserit, declarationi et interpre-
 “tationi dictæ sedis plenarie reservamus, semel et
 “pluries quotiens opus fuerit, et prout expediens
 “viderit faciendum. Nulli igitur, etc., nostræ ratifi-
 “cationis, confirmationis, factionis, approbationis, inno-
 “vationis, vacuationis, concessionis, suspensionis, præ-
 “cepti, assignationis, mandati, cassationis, irritationis,
 “nunciationis, constitutionis, et reservationis infringere,
 “etc. Datum Laterani, vi. idus Aprilis, pontificatus
 “nostri anno primo.”

“Bonefacius episcopus, servus servorum Dei, ad per-
 “petuam rei memoriam. Bull of
 “Pridem ad apicem apostolice dignitatis assumpti, Boniface
 “dum adhuc Neapoli moraremur, diligentius atten- VIII. an-
 “dentes, quod, ex infra scriptis collationibus, pro- provisions,
 “visionibus, commendationibus, gubernalibus, protec- &c. of
 “tionibus, concessionibus, vel actibus, felicis recorda- Nicholas
 “tionis Nicolai papæ IIII. prædicti nostri auctoritate IV.
 “habitibus sive factis, vel per alios auctoritate sua,
 “nonnulla jam ex his scandala seu damna pervene-
 “rant et in antea poterunt provenire,—et tam prælati
 “quam ecclesiae per orbem diffusi se reputabant in
 “hoc multipliciter aggravatos,—ac propterea dictorum
 “prælatorum et ecclesiarum relevare onera, et super
 “scandalis et damnis hujusmodi, prout ad nostrum
 “spectat officium, salubriter providere volentes,—omnes
 “collationes, provisiones, reservationes, et concessiones
 “super canonitatibus, dignitatibus, personatibus, præ-
 “bendis, officiis, portionibus, præstimonii, ecclesiis
 “parochialibus, ruralibus, vel aliis, necnon super qui-
 “buscumque beneficiis ecclesiasticis vacaturis, cum
 “cura vel sine cura, quocumque nomine concedantur,
 “ac etiam super canonitatibus in cathedrali seu col-
 “legiatis ecclesiis sub expectatione dignatum, per-

A.D. 1294. " sonatum, officiorum, præbendarum, portionum præ-
 " dictorum ecclesiarum parochialium seu ruralium, cum
 " cura vel sine cura, in quibus non sit jus quæsitum
 " licite ad rem, ac insuper commendationes quorum-
 " cumque ordinum monachorum, hospitalium, ecclesia-
 " rum, seu locorum religiosorum vel secularium, mediate
 " vel immediate dictæ Romanæ ecclesiæ subjectorum,
 " observationem, protectionem, sollicitudinem, seu curam
 " eorum, nonnullis ipsius ecclesiæ cardinalibus seu qui-
 " buscumque personis aliis eujuscumque conditionis,
 " præminentia, ordinis, sive status, sub quibuscumque
 " tenore, forma, et modo vel conceptione verborum per
 " literas vel vivæ vocis oraculo per dictum anteces-
 " sorem nostrum seu ejus auctoritate factas, commissas,
 " vel concessas,—ac ea quæ ab ipso super his vel circa
 " ea quomodolibet processerunt,—auctoritate apostolica
 " in fratrum nostrorum præsentia vi^o kalendas Januarii,
 " cum adhuc, sicut præmittitur, essemus Neapoli, om-
 " nino cassavimus, irritavimus, cassas, irritas, et vacuas
 " nunciativimus, et nullius fore decrevimus firmitatis, eo
 " quod ex tunc secus a quoquam scienter vel igno-
 " ranter contigerit attemptari, etiam si super præmissis
 f. 232. " vel eorum aliquibus seu aliquo judices fuerint vel
 " executores concessi, et per ipsum prædecessorem,
 " judices, vel executores, eorum aliquos seu aliquem,
 " diversi habiti sunt processus, vel sententiae promul-
 " gatae, non obstante si ab eodem prædecessore seu
 " quibusvis aliis Romanis pontificibus, quibuscumque
 " ordinibus, collegiis, vel personis cujuscumque ordinis,
 " præminentia, sive status, aliquibus vel alicui eorum,
 " sub quacumque forma vel expressione verborum, sit in-
 " dultum quomodolibet vel concessum,¹ [quod] prædicta
 " facta, concessa, et commissa per prædecessorem ipsum
 " seu per alios Romanos pontifices, aut ipsorum vel

¹ MS. *concessimus.*

" alicujus eorum auctoritate, nequeant revocari, per A.D. 1294.
 " literas apostolicas quae de indulto seu concessione
 " hujusmodi, aut de ipsorum¹ toto tenore [aut] de
 " verbo ad verbum, de ordine aut personarum nomi-
 " nibus plenam declaratam et expressam non fecerint
 " mentionem, seu quacumque indulgentia² seu con-
 " cessione alia dictae sedis generali vel speciali, cuius-
 " cumque [tenoris] existat, per quam effectus praesentium
 " posset quomodolibet impedi. Ceterum praemissas
 " cassationem, nunciationem, decretum extendi volumus
 " ad commendam seu commissionem factam de ordine
 " fratrum nostrorum monasterii Sanctae Clarae de As-
 " sisio, et aliis monasteriis ordinis ejusdem sanctae,
 " hospitalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, ecclesiis,
 " hospitalibus, membris et aliis locis immediate sub-
 " jectis eidem, et personis degentibus in eisdem, quibus
 " ordinibus, monasteriis, et hospitali ab ipsorum insti-
 " tutione seu regula vel eorum speciali gratia seu
 " privilegio, per apostolicæ sedis providentiam, conser-
 " vator, protector, gubernator, seu corrector solet vivis
 " ex ipsis Romanæ ecclesiæ cardinalibus gratiose con-
 " cedi. Verum quia praedicta per nos, ut præmittitur,
 " facta Neapoli ante consecrationis nostræ sollemnia
 " sub bulla nostra posita non fuerunt, consecratione
 " ipsa postmodum apud basilicam principis apostolorum
 " de Urbe³ sollemniter solito more recepta, præmissa
 " praesentibus fecimus annotari, quibus plenam fidem in
 " judicio et extra judicium volumus adhibere. Ipsaque
 " de praedictorum fratrum consilio ratificamus, confir-
 " manus, facimus, approbamus, et etiam innovamus,
 " et ea omnia a praedicto die, scilicet vi^o kalendas
 " Januarii, plenum effectum volumus obtinere. Et
 " quicquid extunc per quemcumque seu quosecumque

¹ MS. inserts et.

² MS. indulgentie.

³ MS. verbo.

A.D. 1294. " auctoritate quavis secus fuerit attemptatum vel fac-
 " tum, scienter vel ignoranter, prorsus viribus vacuamus.
 " Nulli igitur etc. nostræ ratificationis, confirmationis,
 " factionis, approbationis, innovationis, et vacuationis,
 " etc. Datum Laterani vi. idus Aprilis, pontificatus
 " nostri anno primo."

Bull of Boniface VIII, respecting the administrators in cases of persons who have been injured by clerical bodies or clericks.

" Bonefacius, etc., ad perpetuam rei memoriam. Sta-
 " tuimus, ut conservatores qui a sede apostolica conce-
 " duntur interdum, ut aliquos a manifestis injuriis et
 " molestiis tueantur, sive in alieujus civitatis ecclesia
 " cathedrali canonicum vel dignitatem, seu personatum
 " in civitate vel ejus diocesi, obtinentes, extra quam
 " siquidem civitatem aliquem vel aliquos [evocare] ad
 " judicium non valeant, nec¹ procedere contra ipsos,
 " qui de ipsa civitate vel diocesi non fuerint supra-
 " dictis, sive infra civitatem eandem dumtaxat de
 " commissis sibi negotiis sive causis possint cognoscere,
 " alii tamen vel aliis non possint² committere vices
 " suas, nisi eis expresse hoc ex litterarum conserva-
 " toriarum beneficio competere dinoscatur;—citationes
 " tamen et denunciationes sententiarum quas iidem
 " prælati tulerunt, possint tantummodo infra civitatem
 " vel diocesim prædictam facere per se vel per alium
 " seu alios, qui de civitate [vel diocesi] fuerint memo-
 " ratis, quodque conservatorum ipsorum, quoad non
 " cepta negotia, ipso jure spiret officium post obitum
 " concedentis. Ubi vero hujusmodi civitas minime habe-
 " tur, seu distincta forsitan existeret, et in ejus diocesi
 " locus reperitur insignis, in loco ipso de hujusmodi
 f. 232 b. " negotio cognoscatur, et totus processus habeatur in
 " ipso. Cum autem per capitulum cathedralis ecclesiae
 " alieujus civitatis vel singularem personam ipsius,

¹ MS. inserts *esse*.

² MS. *p.*

“ aut per immoderatum superiorem, utpote patriarcham, A.D. 1294.
“ archiepiscopum, vel episcopum, quisquam se diceret
“ molestari, tunc illi tale proponenti ipsoque velamine
“ poterunt conservatores concedi, hi qui in ipsa ecclesia
“ cathedrali canonicatum habeant vel personatum, seu
“ dignitatem in civitate vel diocesi prælibatis, vel si
“ maluerit impetrator, sibi concedantur conservatores
“ qui canonicatum habeant in cathedrali ecclesia civi-
“ tatis, vel personatum, seu dignitatem in eadem civitate
“ vel ejus diocesi, vicinis vel conjunctis civitatibus vel
“ dioecesi illorum, contra quos, ut præmittitur, tales
“ contingent conservatores concedi, seu nililominus
“ etiam in hoc casu nullatenus extra dictas civitates
“ et dioecesim conterminas et vicinas, ad judicium
“ evocetur, nec contra quoslibet, qui de civitate seu
“ dioecesi prædictis non fuerint, procedatur, nec extra
“ civitatem in cuius cathedrali ecclesia canonicatus
“ vel in qua [civitate] vel dioecesi dignitatem seu per-
“ sonatum obtineret, possunt de negotiis sibi commissis
“ cognoscere, ferre sententiam contra eos.

“ Adicimus insuper statuto hujusmodi, ut judices qui
“ literis, quæ de simplici justitia conceduntur, sunt in
“ alicujus civitate vel ejus dioecesi obtinentis, extra
“ quam civitatem vel dioecesim aliquos evocare non
“ valeant ad judicium, nec procedere contra illos, qui
“ de civitate vel dioecesi non fuerint supradictis, infra
“ quam etiam civitatem dumtaxat de commissis sibi
“ negotiis sive causis personaliter possint cognoscere,—
“ aut vices suas quoad cognitionem causarum taliter
“ commissarum eidem vel prolationes interloquitoriarum
“ vel diffinitivarum sententiarum aut ipsarum execu-
“ tionem committere nequeant, nisi hiis, qui in ejusdem
“ civitatis cathedrali ecclesia canonicatum, vel in ipsius
“ civitate aut dioecesi canonicatum vel dignitatem ob-
“ tineant, aut seu etiam personatum, sed nec alia
“ media causæ articulos vel ministeria cetera minora
“ committere liceat, nisi personis civitatis vel dioecesis

A.D. 1294. " earundem. Cum autem capitulum cathedralis ecclesiae
 " alieujus ecclesiæ vel singulares personas ipsius aut
 " contra medietatem superiorum ipsarum impetu patri-
 " archam, principem, archiepiscopum vel episcopum
 " hujusmodi literæ de simplici ecclesia impetrantur
 " expressæ, tunc impetratore volente, concedi poterunt
 " judices talium literarum qui in ipsa cathedrali ec-
 " clesia canonicatum habeant vel personatum seu dig-
 " nitatem in eisdem civitate vel diocesi, seu si maluerit
 " impetrator, concedentur judices qui canonicatum ha-
 " beant in cathedrali ecclesia civitatis vel personatum,
 " seu dignitatem in eadem civitate vel diocesi vicinis,
 " continuis seu conterminis, civitatis vel diocesis illorum
 " contra quos, ut præmittitur, tales judices impetran-
 " tur. In hoc etiam casu nullus extra dictas civitates
 " vel dioceses ad judicium evocetur, nec procedatur
 " contra eos qui non sunt de civitate et diocesi me-
 " moratis. De causis et negotiis sibi commissis
 " in civitate, cuius ecclesia cathedrali canonicatum, vel
 " in qua¹ seu diocesi personatum seu dignitatem ob-
 " tineant, dumtaxat cognoscant, nec quoad cogni-
 " tionem de negotiis et causis prolatione locutoriarum
 " vel diffinitivarum sententiarum vel executione ipsa-
 " rum possunt alii vel aliis committere vices suas, et
 " qui in ejusdem civitate cathedrali ecclesia canonica-
 " tum, dignitatem aut personatum in civitate et diocesi
 " non obtinent supradictis, sed nec alia media cause
 " articulos seu ministeria cetera minora committant,
 " nisi personis et civitatibus diocesum earundem, de-
 " crevimus quoque ipso jure sit irritum et inane, si
 " quid contra præmissa contigerit attemptari. Nulli
 " igitur etc. Datum Laterani, vi^o idus Aprilis, pontifi-
 " catus nostri anno primo."

¹ MS. q.

" Bonefacius episcopus servus servorum etc. Dudum A.D. 1294.
 " circa promotionis nostræ principium ad apicem apos. f. 233.
 " tolice dignitatis, dum essemus Neapoli, diligentius Another
 " attendentes, quod ex infra scriptis collationibus multis bull of
 " provisionibus, reservationibus, commendationibus, gu- Boniface
 " bernationibus, protectionibus, concessionibus, vel acti- VIII. an-
 " bus quondam Celestini papæ quinti, antecessoris nulling the
 " nostri, auctoritate, sive Honorii, sanctæ Romanæ provisions,
 " ecclesiæ derogabatur non modicum, quodque nonnulla &c. of his
 " jam ex his scandala, pericula seu damna pervenerint,
 " et in posterum poterunt provenire, ac tam prælati
 " quam ecclesiæ per orbem diffusi se reputabant ex
 " hoc multipliciter aggravatos, ac propterea dictorum
 " prælatorum et ecclesiarum relevare onera et super
 " periculis, scandalis, et damnis hujusmodi prout ad
 " nostrum spectat officium, salubriter providere vo-
 " lentes, omnes collationes, provisiones, actiones et
 " concessions super canonitatibus, dignitatibus, perso-
 " natibus, præbendis, officiis, portionibus, præstimentiis,
 " ecclesiis parochialibus, ruralibus, vel aliis, necnon
 " super quibuscumque beneficiis vacaturis, cum cura
 " vel sine cura, quocumque nomine censeantur, ac
 " etiam super canonatibus in ecclesiis cathedralibus
 " seu collegiatis, vel expectatione dignitatum, persona-
 " tuum, officiorum, præbendarum, portionum, præsti-
 " moniorum, ecclesiârum parochialium seu ruralium,
 " cum cura vel sine cura, in quibus non sit jus
 " quæsitum in re, licet ad rem, ac insuper commen-
 " dationes quorumcumque ordinum hospitalium, ecclæ-
 " siarum, seu locorum religiosorum vel scolarium,
 " mediate vel immediate ecclesiæ cardinalibus, seu qui-
 " buscumque personis cujuscumque conditionis, præ-
 " eminentiæ, ordinis, seu status, sub quibuscumque
 " tenore, forma, modo, vel conceptione verborum, vel
 " per literas vel vivæ vocis oraculo, per dictum ante-
 " cessorem nostrum seu ejus auctoritate factas, com-
 " missas, vel concessas, et ea quæ ab ipso super his

A.D. 1294. " vel circa ea quomodolibet processerunt, apostolica
" auctoritate in fratrum nostrorum præsentia vi. ka-
" lendas Januarii, cum adhuc, sicut præmittitur, esse-
" mus Neapoli, cassavimus, irritavimus, et vacuavimus,
" cassas, irritas, et vacuas nunciativimus, et nullius fore
" decrevimus firmitatis, et quod extunc securus a quo-
" quam scienter vel ignoranter contigeret attemptari,
" etiam si super præmissis vel eorum aliquibus seu
" aliquo judices fuerint vel executores concessi, et si
" per ipsum antecessorem, judices, vel executores, eorum
" aliquos vel aliquem, diversi habiti sint processus, vel
" sententiæ promulgatae, non obstante si ab eodem
" antecessore seu quibusvis aliis Romanis pontificibus,
" quibuscumque ordinibus, collegiis, ecclesiis vel per-
" sonis eujuscumque conditionis, præminentiae, sive
" status, aliquibus sive alicui eorum, sub quacumque
" forma vel expressione verborum sit indultum quomo-
" dolibet vel concessum, quod prædicta facta, concessa,
" et eomissa per antecessorem ipsum seu per alios
" Romanos pontifices, aut ipsorum vel alicujus eorum
" auctoritate, nequeant revocari, per literas apostolicas
" quæ de indulto hujusmodi seu concessione hujusmodi,
" aut de ipsorum toto tenore, seu de verbo ad verbum
" de ordinum aut personarum nominibus plenam, deter-
" minatam, et expressam non fecerint mentionem, sed
" quacumque indulgentia seu concessione hujusmodi
" aut de ipsorum toto tenore, seu de verbo ad verbum
" de ordinum aut personarum nominibus plenam, de-
" terminatam, et expressam non fecerint mentionem,
" sed quacumque indulgentia seu concessione alia dictæ
" sedis generali vel speciali eujuscumque tenoris existat,
" per quam effectus præsentium posset quomodolibet
" impediri. Cæterum præmissas cassationem, nuncia-
" tionem, et decretum extendi volumus ad commendam
" seu commissionem factam de ordine fratrum Minorum
" monasterii Sanctæ Claræ de Assise, et aliis monas-
" teriis ordinis ejusdem, hospitalis Sancti Spiritus in

" Saxia de Urbe, ecclesiis, hospitalibus, et membris, A.D. 1294.
 " et aliis locis immediate subjectis eidem, et personis
 " degentibus in eisdem; [quibus] omnibus ordinibus,
 " monasteriis, et hospitalibus ab ipsorum institutione f. 233 b.
 " seu regula, vel speciali gratia seu privilegio per
 " apostolicæ sedis providentiam, conservator, protector,
 " gubernator, seu corrector solet unus ex ipsis Romanae
 " ecclesiae cardinalibus gratiose concedi. Verum quia
 " prædicta per nos, ut præmittitur, Neapoli ante con-
 " secrationis nostræ sollemnia, sub bulla nostra posita
 " non fuerunt, consecratione ipsa postmodum apud ba-
 " silicam principis apostolorum de Urbe sollemiter
 " solito more recepta, præmissa præsentibus fecimus
 " annotari, quibus plenam fidem in judicio et extra
 " judicium volumus adhiberi, ipsaque de prædictorum
 " fratrum consilio ratificamus, confirmamus, facimus,
 " approbamus, et etiam innovamus, et ea omnia a
 " prædicto die, scilicet vi. kalendas Januarii, plenum
 " effectum volumus obtinere. Et quicquid extunc per
 " quemcumque sive quoscumque quavis auctoritate secus
 " fuerit attemptatum vel factum, scienter vel igno-
 " ranter, prorsus viribus evacuamus. Nulli igitur etc.
 " nostræ ratificationis, confirmationis, factionis, appro-
 " bationis, nunciationis, et vacuationis, etc. Datum
 " Laterani, vi. idus Aprilis, pontificatus nostri anno
 " primo."

" Bonefacius, etc. Mulieres quas vagari non convenit, Bull of
 " nec virorum cœtibus immisceri, auctoritate literarum Boniface
 " apostolicæ sedis vel legatorum ipsius, aut alia qua- VIII. re-
 " cunque ordinaria, seu etiam delegata vel subdelegata, speeting
 " ad judicium evocari personaliter vel trahi invitatis, of women
 " causa ferendi testimonium, aut alia qualibet quæ in aswitnesses
 " jure non exprimitur, prohibemus; sed cum necessa-
 " riū fuerit testimonium carundem, judex in expensis
 " partis producentis easdem tabellionem aut aliam per-
 " sonam idoneam ad eas transmittat, vel si forte talis

A.D. 1294. " casus occurrit, quo jure prohibente, receptio testium
 " alteri committi non possit, p̄fatus judex personaliter
 " ad eas accedat; nisi talis sit personæ judicantis con-
 " ditio, per quam id non deceat fieri vel non possit.
 " Ita tamen quod casus, seu causa, seu conditio non
 " fingatur hujusmodi, nec fraus interveniat in hac
 " parte; alioquin factor hujusmodi vel fraudator ipso
 " facto sententiam excommunicationis incurrat. Cæte-
 " rum foeminae religiosæ, præsertim cum debeant sub
 " claustra morari, extra suum monasterium vel claus-
 " tram ad judicium non vocentur ex quavis causa
 " personaliter, etiam si ad hoc voluntas accedat earun-
 " dem. Decrevimus quoque ipso jure sit irritum et
 " inane si quid contra præmissa contigerit attemptari.
 " Datum etc. ut supra."

Bull of Boniface VIII. respecting peace between England and France, and sending the cardinals of Albano and Palestrina as messengers for that purpose.

¹ Bonefacius episcopus, servus servorum Dei, carissimo in Rymer, i. Christo filio, Edwardo, regi Angliae illustri, salutem et apostolice licam benedictionem.

" Movet animum nientemque sollicitat, fili carissime, sincera
 " et affectuosa dilectio, quam ab olim, dum cura nobis officii
 " minoris incumberet, ad personam regiam, tuumque regnum
 " inclitum gessimus, et continuatis benevolis studiis gerere non
 " cessamus; ut celsitudinem regiam, cuius exaltationem et gloriam
 " summis desideriis affectamus, ad ea inducamur² solicite, per
 " quæ, in conspectu Regis Altissimi, per quem reges regnant
 " et principes dominantur, de bono semper in melius reddaris
 " acceptior, occurras gratior, carior habearis, ac in regno mundi
 " claris nominis regii titulis copiosum proveniat incrementum.
 " Sane ab ipsis nostræ promotionis auspiciis, ad generalem
 " statum fidelium mentis aciem extendentes, et considerantes
 " attentius gravem, immo gravissimam et omnino contrariam
 " votis nostris inter te, et carissimum in Christo filium nostrum,
 " Philippum regem Franciae illustrem, proximum³ tibi consanguini-
 " nitate conjunctum, procurante pacis amulo, incentore malorum,
 " discordiam suscitatam, firma et stabili dispositione decrevimus,
 " ut super hujusmodi negotio, cordi nostro potissime insidente, f. 234.
 " sollemnes ad præsentiam regiam nuncios et literas mitteremus.

¹ This is also given by Hemingburgh, ii. p. 63, by Knyghton, col. 2504, and by Prynne, p. 617.

² R. *inducamus.*
³ R. *proxima.*

“ Sed propter nostrum de civitate Neapolitana discessum, ubi A.D. 1294.
 “ tunc Romana curia residebat, nostrumque accessum ad Urbem,
 “ quem viarum periculosa discrimina non modicum retardarunt,
 “ ac etiam ob nostræ inibi celebrata consecrationis sollemnia im-
 “ pediti, nequivimus citius nuncios prædictos et literas destinare.
 “ Revera, fili carissime, nequaquam sumus immemores, quin
 “ potius tenaci memoria retinemus, quod nos hactenus, dum
 “ essemus in minori officio constituti, sinceris affectibus dilexisti,
 “ plenisque¹ favoribus prosecutus. Ideoque dum sollerter atten-
 “ dimus quantis, et quam gravibus prædicta discordia noscitur
 “ onusta dispendiis, quanta et quot pericula secum trahit, quam
 “ damnosa fidelibus redditur, quam graviter turbat et impedit
 “ negotium Terræ Sanctæ, quantumve propterea Dco displicere
 “ dinoscitur, anxiamur ut pater, sa[u]ciamur ut mater, in intimis
 “ turbamur amarus ut amator, nec possumus quietis refoveri dul-
 “ cedine, donec prælibatum negotium optatum et celerem exitum,
 “ juxta cordis nostri desiderium, sortiatur.

“ Cum itaque venerabiles fratres nostros, Beraldum Albanensem
 “ et Simonem Penestrinum episcopos, sedis apostolicæ nuncios,
 “ exhibtores præsentium, viros utique profundi consilii, viros
 “ literarum scientia præditos, ac diversarum virtutum titulis in-
 “ signitos, neenon pacis et concordiaæ amatores, ad te dictumque
 “ regem Franciæ,² tanquam pacis angelos, licet eorum inviti care-
 “ amus præsentia, destinemus. Excellentiam regiam rogamus, et
 “ hortamur attentius, ac etiam obsecramus in Domino Jesu
 “ Christo, quatinus ob divinam et apostolicæ sedis reverentiam,
 “ memoratos episcopos, magnas utique columnas ecclesiæ, tui³
 “ honoris et famæ fervidos zelatores, tanquam filios benedictionis
 “ et gratiæ benigne recipiens, honeste prosequens, et honorificentia
 “ condigna pertractans, attente audias, diligenter intelligas, et
 “ efficaciter studeas adimplere quæ ipsi, et eorum quilibet, coran-
 “ te super eodem negotio duxerint vel duxerit proponenda.

“ Sic te in his devote ac prompte, prout speramus et cupimus,
 “ habiturus, ut difficultatis ac propulsæ⁴ cuiuslibet procul obice
 “ profugato,⁵ regiae devotionis sinceritas exinde clarius elucescat,
 “ tuæque famæ præconium, quainvis amplum et diffusum, in
 “ seculo propensiis augeatur, ac sedis apostolicæ gratiam, quæ
 “ circa filios devotos exuberat, abundantius merearis. Datum
 “ Laterani, xi. kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo.”

¹ R. inserts *fuisti*.

² R. (by mistake) *Anglia*.

³ R. *tuique*.

⁴ R. *repulseæ*.

⁵ R. *profligato*.

A.D. 1294. Eodem anno rex Franciæ fecit vocari carpentarios
French fleet. navium et gallearum, et fecit fieri plures naves et gallias, ut oppugnaret regnum Angliæ et nautas ejus;

Merchant ships de- tained at Sluys. fecitque apud le Swyne retineri omnes naves de Almania, de Hispania, et de aliis partibus quæ vene- runt ibi cum mercibus suis vendendis, et congregavit multum exercitum ad ponendum in navibus de diversis locis et terris.

A.D. 1295. Anno Domini MCC. nonagesimo quinto, Edwardus rex in Wallia existens venit cum exercitu suo ut caperet insulam de Angliseya. Walenses in insula per- territi permiserunt ipsum cum exercitu suo sine aliquo obstaculo insulam ingredi; et postea venerunt omnes ad pacem suam, qui ipsos benigne suscepit. Sed Madoke Thlwellyn, qui nominavit se principem Northwalliæ, fugit ab exercitu regis, et latitavit cum ali- quibus de suis, faciens damna quæ potuit.

Morgan makes peace. f. 234 b. Eodem anno Morganus, qui eodem modo nominavit Matt. se principem de quibusdam partibus Walliæ, videlicet de West. Suthwales, venit cum multis de suis ad pacem domini p. 423. regis, et dominus rex ipsum ad pacem suscepit.

Two sons of Madoc taken. Eodem anno rex reversus est in Angliam, sed ante Heming- reversionem suam fuerunt duo filii Madocii Thlwellyn burgh, ii. capti, et ad dominum regem adducti. p. 59.

Surrender of Madoc. Eodem anno postquam rex fuerat extra Walliam, Trivet, dictus Madocus Thlwellyn reddidit se domino Johanni p. 338. de Haveringe tali pacto, quod conservaret sibi vitam et membra, qui postea ductus fuit Londoniam, in turrem.

The cardinals of Albano and Pales- tria come to England to make peace with France. Eodem anno Bereraldus Albanensis et Simon Penes- trinus episcopi cardinales venerunt in Angliam pro Trivet, pace reformanda inter regem Franciæ et regem Angliæ, p. 337. habentes auctoritate papali potestates plurimas; sed dominus Albanensis episcopus specialiter habuit subscriptas in regno Anglorum. In primis potest absol- vere universos et singulos, undecumque ad eum ye- nientes, ab omnibus excommunicationum sententiis a canone promulgatis. Item potest absolvere clericos qui

synodalia, et monachos qui, abbatum suorum statuta non, A.D. 1295.
 observantes, excommunicationis crimen incurunt. Item potest generaliter dispensare super omni irregularitate. Item cum quibuscumque religiosis eujuscumque sunt ordinis, qui dato aliquo¹ pro adquirendis vel recepto pro exhibendis locis in monasteriis, commiserunt symoniacam pravitatem. Item potest commutare vota quæ propter infirmitatem, debilitatem aut aliquam justam causam nequeunt adimpleri, votis religionis, continentiae, et Ierosolimitanae dumentaxat exceptis. Item potest absolvere excommunicatos a judicibus, delegatis vel subdelegatis, qui judices mortui sunt vel eorum jurisdictione expiravit. Item potest dispensare cum illis qui ab archiepiscopis et episcopis vinculo excommunicationis astrictis, ordines receperunt. Item potest dispensare cum illis qui contra Constitutionem Innocentii tulerunt in alios excommunicationis sententiam sine scriptis. Item potest facere ministrariorum clericis suis fructus beneficiorum suorum in absentia. Item potest conferre beneficia clericorum suorum cedentium vel decedentium. Item plures alias potestates quæ pacis tractatum tangere dinoscuntur. Item possunt dispensare cum illegitime natis, dummodo de presbyteris, regularibus, adulterio, vel incestu geniti non existant.

Eodem anno emanavit litera sub forma subscripta:

" Miseratione divina Beraldus Albanensis et Simon Penestrinus episcopi, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, discretis viris officialibus Norwyci et sacristæ Norwicensis ecclesiæ salute in Domino.

" Quia sumus pro arduis et urgentibus negotiis ad partes citramontanas et Anglicanas per dominum nostrum dominum Bonifacium summum pontificem destinati, et hujusmodi proseguendo negotia, subi-

Letter of
the two
cardinals
to the offici-
als of
Norwich on
the method
of collect-
ing money
for their
expenses.

¹ MS. *aliquid.*

A.D. 1295. " vimus et subire habemus necessario gravia onera [et]
 " expensas, ideo de vestra prudentia confidentes, pecu-
 " niariarum proceurationum nostrarum a vobis imposi-
 " tarum, ut continetur inferius, exactionem et collec-
 " tionem in civitate et tota diocesi Norwicensi, in dic-
 " torum nostrorum relevatione onerum [et] expensarum,
 " vobis duximus committendam. Modum autem et
 " formam, sub quibus exigere et colligere pecuniarias
 " procurations easdem nos volumus, ut cum mansue-
 " tudine procedentes, quam libenter nostris actibus
 " amplectimur, nihil novi videamur inducere, noveritis
 " esse talem, videlicet quod cum fidei signorum testi-
 " monio, quos ad hoc specialiter vocavimus et qui
 " super hoc sciunt plenius veritatem, fuerimus infor-
 " mati, quod venerabilis pater bonæ memoriae dominus
 " Ottobonus, Sancti Adriani diaconus cardinalis, dum
 " in his partibus quondam legationis officio fungeretur,
 " hunc modum et formam in imponendo et colligendo
 " pecuniarias procurations suas in praedictis civitate et
 " diocesi observavit, quod a venerabili patre Norwy-
 " censi episcopo ac discretis viris electis, abbatibus,
 " prioribus, decanis, præpositis, archidiaconis, archi-
 " presbyteris, et aliis ecclesiarum prælatis ac ecclesi-
 " asticis personis religiosis et aliis earum capitulis
 " ac conventibus, exemptis et non exemptis, Clunia-
 " censis, Cisterciensis, Praemonstratensis, Sancti Bene-
 " dicti et aliorum ordinum, neconon magistris, præcep-
 " toribus domorum milit[ia]e Templi¹ et Hospitalis
 " Sancti Johannis Ierosolimitani, et singulorum eorum
 " a quibus procurations suas levavit, procurationis²
 " sue nomine sex marcas exegit. Nos ejusdem legati
 " vestigiis inhærentes discretioni vestre præsentium
 " tenore, qua fungimur auctoritate districte præcipiendo,
 " mandamus sub poena excommunicationis quam in vos

¹ MS. *Templie.*² MS. *procurationes.*

“ ferimus in his scriptis, si in executione mandati A.D. 1295.
“ nostri negligentes fueritis vel remissi, quod infra
“ mensem a tempore receptionis præsentium, procura-
“ tiones ipsas secundum modum in formam superius
“ annotatam, sublato cuiuslibet difficultatis obstaculo,
“ exigatis cum effectu, per vos autem, alium seu alios
“ bonorum testimonio idoneos vobis notos, ac etiam
“ colligatas pro nobis ambobus, nil amplius neque
“ minus exigentes a collectoribus, si quos ad hoc de-
“ putandos duxeritis, juramentum quod reddent nobis
“ seu ad hæc deputatis a nobis de suæ administra-
“ tionis officio fideliter rationem, recollectas hujusmodi
“ procurations quo et quibus personis mandaverimus
“ fideliter transmissuri; contradictores auctoritate apos-
“ tolica nobis in hac parte commissa, per censuram
“ ecclesiasticam compescendo et denunciando et denun-
“ ciari faciendo, eos suspensos, interdictos, et excom-
“ municatos publice, et faciendo artius evitari, aggra-
“ vando etiam nihilominus sententias hujusmodi prout
“ videritis expedire, quoisque satisfactionem condignam
“ duxerint impendendam; invocandi contra omnes, si
“ opus fuerit, brachium seculare dantes vobis et vestrum
“ cuilibet in solidam, plenam, et liberam potestatem,
“ faciendi et exequendi præmissa, quodlibet eorum,
“ necnon potestatem substituendi unum vel plures et
“ quemlibet insolidum in præmissis, et quolibet præ-
“ missorum similem habeant potestatem, proviso, ne
“ prætextu beneficii absolutionis seu dispensationis,
“ hujus occasione negotii, pecuniam seu aliud com-
“ modum temporale vos vel alii collectores a vobis
“ deputati seu etiam deputandi recipiant vel recipi
“ faciant sub pena excommunicationis, quam in vos
“ et alios a vobis deputatos vel deputandos ferimus in
“ his scriptis, et in quoscumque alios qui contra hanc
“ prohibitionem nostram fecerint in hac parte, excepto
“ salario scripture, quod juste ad arbitrium vestrum
“ sub eadem pœna excommunicationis per vos præci-

A.D. 1295. " pimus moderari. Tenores autem apostolicarum lite-
 " rarum per quas possumus procurations easdem per-
 " cipere inferius fecimus annotari, qui tales sunt."

Letter of
 Boniface
 VIII.
 giving the
 two cardi-
 nals per-
 mission to
 receive
 procura-
 tions.

" Bonefacius episcopus, servus servorum [Dei], vene-
 " rabilibus fratribus Beraldio Albanensi et Simoni
 " Penestrino episcopis, apostolice sedis nunciis, salutem
 " et apostolicam benedictionem.

" Laudanda vestræ circumspectionis industria, in
 " magnis et arduis probata multotiens, instanter in-
 " ducit et excitat mentem nostram, utpote diversarum
 " virtutum claritate conspicuis, quæ cordi gerimus,
 " secura fiducia committamus. Cum itaque vos pro
 " urgentibus gravibusque negotiis communiter vobis
 " commissis ad ultramontanas partes fiducialiter desti-
 f. 235 b. " nemus; nos volentes ut eo facilius præmissa negotia
 " prosequi valeatis utiliter, quod minus fueritis sub-
 " ductis obstaculis impediti, recipiendi hujusmodi ne-
 " gotiorum vestra prosecutione durante, tam in præ-
 " sentia quam in absentia vestra procurations a
 " venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis et epis-
 " copis ac dilectis filiis electis, abbatibus, prioribus,
 " decanis, præpositis, archidiaconis, archipresbyteris, et
 " aliis ecclesiarum prælatis ac ecclesiasticis personis
 " religiosis et aliis earumque capitulis et conventibus,
 " exemptis et non exemptis, Cisterciensis, Cluniacensis,
 " Præmonstratensis, Sancti Benedicti, et aliorum ordi-
 " num, neconon magistris et præceptoribus domorum
 " militiae Templi et Hospitalis Sancti Johannis Ieroso-
 " limitani, illarum partium ad quas et per quas eundo
 " pro negotiis ipsis, stando, et redeundo, vos vel
 " vestrum quemlibet ire contigerit, et contradictores
 " per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita
 " compescendi, non obstantibus Constitutione quam
 " felicis recordationis Gregorius papa X^{us} prædecessor
 " noster edidit in Concilio Lugdunensi, et qualibet
 " alia sedis apostolice constitutione, seu quibuslibet
 " privilegiis vel indulgentiis quibuscumque personis,

“ locis vel ordinibus sub quavis forma verborum ab A.D. 1295.
 “ apostolica sede concessis, de quibus quorumve totis
 “ tenoribus plenam et expressam oporteat in præsentibus
 “ fieri mentionem, et per quæ id quomodolibet valeat
 “ impediri, liberam vobis et cuilibet vestrum concedimus,
 “ auctoritate præsentium, facultatem. Datum Laterani,
 “ x. kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo.”¹
 “ Item aliarum literarum papalium tenor dinoscitur
 “ esse talis.”

“ Bonifacius episcopus, servus servorum Dei, vene- Letter of
 “ rabilibus fratribus, patriarchis, archiepiscopis, epis- Boniface
 “ copis, ac dilectis filiis electis, abbatibus, prioribus VIII. de-
 “ decanis, præpositis, archidiaconis, archipresbyteris, manding
 “ plebanis, et aliis ecclesiarum prælatis et eorum vices pecuniary
 “ gerentibus, ac ecclesiasticis personis religiosis et aliis assistance
 “ ecclesiarum et monasteriorum capitulis et conven- to be given
 “ tibus, exemptis et non exemptis, Cisterciensis, Clunia- to the two
 “ censis, Cartusiensis, Præmonstratensis, Sancti Bene- cardinals.
 “ dicti, Sancti Augustini, Camaldunensis, Sancti Willelmi,
 “ ac aliorum ordinum, neconon magistris et præceptoribus
 “ militiae Templi et Hospitalis Sancti Johannis Ieroso-
 “ limitani et Beatae Mariae Theotonicorum, salutem et
 “ apostolicam benedictionem.

“ Cum venerabiles fratres nostros, Beraldum Albanen-
 “ sem et Simonem Penestrinum² episcopos, apostolice
 “ sedis nuncios, viros utique virtutum claritate per-
 “ spicuos, consilio providos et prudentia circumspectos,
 “ latores præsentium ad ultramontanas et Angliae partes
 “ certis sibi cominissis negotiis fiducialiter destinemus,
 “ universitatem vestram rogamus et hortamur attente,
 “ per apostolica vobis scripta districte præcipiendo
 “ mandantes, quatinus nuncios ipsos cum ad partes

¹ See the letter of Edward I. on this subject, printed in Prynne, pp. 619, 620, who gives several other documents concerning these cardinals.

² MS. *Penestrinus*.

A.D. 1295. " vestras transitum fecerint, ob reverentiam apostoliceæ
 " sedis et nostram benigne recipientes et honeste
 " tractantes eosdem sibi pro suis et familiarum suarum
 " necessariis de securo conductu, necnon in evectionibus
 " opportunis si suæ in via defecerint vel decesserint,
 " cum super his per ipsos vel eorum aliquem, aut ex
 " parte eorum fueritis requisiti, in eundo, morando,
 " et redeundo liberaliter providere curetis, et si eosdem
 " nuncios vel corum aliquem in aliquibus locis vel loco
 " interdum moram contrahere contigerit, volumus quod
 " non solum eorumdem eisque vicinarum vel adjacen-
 " tium partium, sed aliarum etiam sicut eisdem¹ nunciis
 " pro omnibus hujusmodi dividendis et facilius sup-
 " portandis expedire videbitur, remotarum patriarchæ,
 " archiepiscopi, episcopi, electi, abbates, priores, decani,
 " præpositi, archipresbyteri, plebani, et alii ecclesiarum
 " prelati, eorumque vices gerentes, ac personæ ecclesi-
 " asticæ et religiosæ et seculares ecclesiarum et monas-
 " teriorum capitula et conventus, exempti et non ex-
 f. 236. " empti, Cisterciensis, Cluniacensis, Cartusiensis, Præ-
 " monstratensis, Sancti Benedicti, Sancti Augustini,
 " Camuldunensis, Sancti Willelmi, et aliorum ordinum,
 " neenon magistri et præceptores militiæ Templi et
 " Hospitalis Sancti Johannis Ierosolimitani, Sanctæ
 " Mariæ Theotonicorum et quorumlibet aliorum loco-
 " rum, ecclesiarum contribuere in subventionibus hujus-
 " modi teneantur. Sic itaque mandatum nostrum
 " efficaciter adimplere curetis, quod possitis exinde non
 " immerito commendari, alioquin sententiam quam
 " iidem nuncii vel eorum quilibet per se vel alium
 " aut alios propter hoc rite tulerit in rebelles, ratam
 " habebimus et faciemus auctore Domino, usque ad
 " satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Non
 " obstante, si est aliquibus ab eadem sede indultum,

¹ MS. *eiisdem.*

“ quod nunciis seu legatis sedis ipsius aliquam procul- A.D. 1295.
 “ rationem exhibere, vel in ipsa contribuere, nisi ad
 “ eos declinaverint, minime teneantur, seu quod inter-
 “ dicti, suspendi, vel excommunicari non possint, per
 “ literas apostolicas quae de indulto hujusmodi toto-
 “ que tenore ipsius plenam et expressam non fecerint
 “ mentionem, seu quibuslibet privilegiis quibuscumque
 “ personis, locis vel ordinibus sub quavis forma ver-
 “ borum ab eadem sede concessis, de quibus quorumque
 “ totis tenoribus in nostris literis specialis mentio sit
 “ habenda, et per quae præsens mandatum nostrum
 “ quomodolibet valeat impediri. Datum Laterani, x.
 “ kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo.”

“ In quorum omnium testimonium præsentes literas
 “ fieri fecinus et sigillorum nostrorum munimine ro-
 “ borari. Datum Londoniae, viii. idus Julii sub anno
 “ Domini M°CC° nonagesimo quinto, indictione octava,
 “ et pontificatus Bonefacii papæ octavi anno primo.”

Declaratio prioris mandati.

“ Miseratione divina Beraldus Albanensis et Symon Declaration
 “ Penestrinus episcopi, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ of the above
 “ cardinales, venerabilibus patribus, archiepiscopis] et by the two
 “ episcopis in regno Angliae constitutis, ad quos præ- mandate
 “ sentes literæ pervenerint, et discretis viris universis six marks
 “ pecuniariarum procurementum¹ nostrarum collectori- from each
 “ bus, a nobis in eodem regno deputatis, salutem in dignitary,
 “ cathedral, &c.
 “ Domino. Informati per homines fidei dignos, quod
 “ bonæ memoriae dominus Octobonus, tunc Sancti
 “ Adriani diaconus cardinalis, dum in his partibus
 “ legationis officio fungeretur, a venerabilibus patribus
 “ archiepiscopis et episcopis, necnon et electis, abba-
 “ tibus, prioribus, decanis, præpositis, archidiaconis,
 “ archipresbyteris, et alii[s] ecclesiarum prælatis ac
 “ ecclesiasticis personis religiosis et aliis, earumque
 “ capitulis et conventibus, exemptis et non exemptis,

¹ MS. *procurationem.*

A.D. 1295. " Cisterciensis, Cluniacensis, Præmonstratensis, Sancti
 " Benedicti, et aliorum ordinum, neenon magistris et
 " præceptoribus domorum militiae Templi et Hospitalis
 " Sancti Johannis Ierosolimitani ac singulis eorum a
 " quibus procurationes levavit, suæ procurationis no-
 " mine, sex marcas exegit,—vobis collectoribus nuper
 " omnem¹ exactionem et collectionem pecuniariarum
 " procurationum nostrarum, discretioni vestræ duximus
 " commit[t]endam.

" Inter cetera nos dedisse meminimus nostris in
 " mandatis, ut in civitate et diocesi in quibus vos
 " deputavimus collectores secundum modum et formam
 " hujusmodi, procurationes nostras pecuniarias exigatis
 " pro nobis ambobus nil amplius neque minus; verum
 " quia, prout intelleximus a quibusdam, dominus Oe-
 " tobonus procurationes suas levavit, omnino dicitis
 " vos, asserentes instructionem certam vos non posse
 " super hoc invenire, et sic nostram intentionem super
 " exigendis et colligendis præmissis nostris procura-
 " tionibus vos asseritis ignorare. Iccirco discretioni
 " vestræ tenore præsentium intimamus, quod nostræ
 " intentionis existit ut pro nobis ambobus simul sex
 " marcas starlingorum, et nihil amplius neque minus,
 f. 236 b. " a venerabilibus patribus archiepiscopis et episcopis,
 " et totidem a singulis prioribus et aliis prælatis
 " ecclesiarum collegiatarum, ac totidem a singulis
 " cathedralium et aliarum collegiatarum ecclesiarum
 " et monasteriorum capitulis et conventibus, in qui-
 " bus ecclesia, prælati, et capituli, seu conventus sunt
 " discreta,² necnon totidem a singulis magistris et
 " præceptoribus seu rectoribus singularum domorum
 " militiae Templi, Hospitalis Sancti Johannis Ieroso-
 " limitani, et aliarum quarumcunque domorum reli-
 " giosarum, eujuscunque sint ordinis, exemptarum et
 " non exemptarum in civitatibus et diocesibus, in

¹ MS. cum.

² Sie MS.

" quibus vos collectores deputavimus constitutos, pro A.D. 1295.
 " curationum nostrarum nomine exigatis. Cæterum
 " cum omnes ecclesiæ nobis procurationem impendere
 " teneantur, et nos a nullis præterquam a præmissis
 " personis procurationes ipsas exigi mandemus ad
 " præsens, quia cum volumus aliquos in procurationum
 " hujusmodi præstatione gravare, volumus et manda-
 " mus quod si ex dictis abbatibus, prioribus, et aliis
 " prælatis, capitulois, conventibus, magistris, præceptorii-
 " bus, seu rectoribus sint aliqui qui in præstatione
 " procurationum ipsarum essent nimium aggravati,
 " vos archiepiscopi et episcopi a vobis dictis collec-
 " toribus super hoc sollicite requirendi per vos vel
 " officiales vestros in vestris civitatibus et diocesibus,
 " alias parochiales ecclesias, vel personas, seu rec-
 " tores earundem sine difficultate quacumque prædictis
 " personis præmissas nostras procurationes solvere, ne
 " conventibus adjungatis, et per vos seu per vestros
 " officiales, quos ad hoc auctoritate præsentium depu-
 " tamus, ad contribuendum in dictis procurationibus
 " pro rata suorum reddituum vel ad solvendum omnino
 " pro ipsis solvere non valentibus, prout vobis archi-
 " episcopis et episcopis vel vestris officialibus expedire
 " videbitur, censura ecclesiastica auctoritate nostra,
 " immo verius apostolica, compellatis. Et hanc nostram
 " declarationem sub pœna suspensionis quam in vos
 " archiepiscopos [et] episcopos, et excommunicationis
 " quam [in] vos collectores, in¹ his mandatis nostris
 " per veritatem ferimus, in his scriptis præcipimus
 " observari, vobis collectoribus nihilominus qua fun-
 " gimus auctoritate mandantes,² quatinus juxta hanc
 " præsentem declarationem nostram, ea quæ in præ-
 " dictis nostris literis alias vobis directis continentur,
 " studeatis et cureatis diligenter exequi, juxta con-

¹ MS. ⁱn.

² MS. mādat.

A.D. 1295. " tinentiam earundem. Datum, etc. Londoniæ, viii.

" kalendas Augsti, anno Domini M°CC° nonagesimo

" quinto, et pontificatus Bonefacii papæ viii. primo."

Prædicti vero legati praeter vi. marcas sibi solutas pro procuratione sua, miserunt literas suas priori Norwicensi pro x. marcis ad emendum unum salmarium ad opus eorundem, sub hac forma.

Letter from
the car-
dinals to
the prior
and con-
vent of
Norwich
making an
additional
demand of
ten marks
for the pur-
chase of a
sumpter-
horse.

f. 237.

" Miseratione divina Baraldus Albanensis et Symon
" Penestrinus episcopi, sacrosanctæ Romanae ecclesiæ
" cardinales, religiosis viris, priori et conventui cathe-
" dralis ecclesiæ Norwyci, salutem in Domino.
" Cum pro urgentibus gravibusque negotiis commu-
" niter nobis ambobus commissis a sanctissimo patre ac
" domino, domino Bonefacio divina providentia summo
" pontifice, ad has partes Anglicanas non sine gravibus
" laboribus et expensis de Romana curia, ad prosecu-
" tionem eorundem negotiorum accesserimus, occurrit
" quod propter laborem itineris aliquosque casus diversos
" nobis ambobus salmarii cæteræque evectiones oppor-
" tune defecerunt quamplures in via, ita quod impe-
" dimento nobis cedit ad ipsa negotia prosequenda,
" pro quibus occurrendo futuris periculis apparentibus
" verisimiliter absentare nos oportet ad loca alia prout
" requirit necessitas discurrendo. Quare discretioni
" vestre auctoritate, nobis a domino summo pontifice
" dicto in hac parte specialiter commissa, districte
" præcipiendo mandamus, quatinus infra quindecim dies
" numerandos a tempore receptionis præsentium lite-
" rarum, x. marcas starlingorum pro uno emendo
" salmario nostrum duorum usibus opportuno, Lon-
" doniae dilectis nostris Laponi cæterisque sociis suis
" de societate Anianatorum de Pistore vel alteri
" eorundem, quos et quemlibet ipsorum insolidum ad
" receptionem hujusmodi pecuniae pro nobis ambobus
" et nostro nomine deputavimus, sublato omnis diffi-
" cultatis obstaculo, transmittatis, sub poena excommu-
" nicationis quam in vos ferimus in his scriptis nisi

“ infra tempus feceritis quod mandamus: attendentes A.D. 1295.
 “ quod discreto viro magistro Johanni de Luco, cano-
 “ nico Sancti Pauli Londoniæ, dedimus in mandatis ut
 “ auctoritate nostra, immo verius apostolica sibi in
 “ hac parte specialiter commissa a nobis ambobus, ad
 “ aggravationem prædictæ excommunicationis senten-
 “ tiæ, et ad pœnas alias contra vos procedet, si rebelles
 “ fueritis in præmissis,—admonendo nihilominus vobis
 “ participantes, ut ab ipsa participatione desistant, et
 “ ad procedendum contra vos ulterius prout justitia
 “ suadebit. Transcriptum autem apostolicarum litera-
 “ rum per quas exigere possumus evectiones nobis
 “ opportunas sub sigillis nostris penes dictum magis-
 “ trum Johannem dimisimus, ut de eisdem copiam
 “ faciat, prout sibi videbitur, omnibus quorum inter-
 “ erit, si super hoc fuerit requisitus. In præmissorum
 “ omnium testimonium sigillis nostris præsentes literas
 “ fecimus roborari. Datum Londoniæ xiii. die mensis
 “ Augusti, anno Domini M°CC° nonagesimo quinto, pon-
 “ tificatus dicti domini Bonefacii papæ viii. primo.”

Eodem anno Robertus archiepiscopus fecit citari omnes suffraganeos Cantuariensis provinciæ, ut comparerent apud Novum Templum Londoniæ, pro quibusdam negotiis ecclesiæ Anglicanæ per literam, formam quæ sequitur continentem.

“ Venerabili in Christo patri, domino, Dei gratia,
 “ Norwycensi episcopo, Ricardus ejusdem permissione
 “ Londoniæ episcopus, salutem et sinceram in Domino
 “ caritatem. Mandatum reverendi patris domini Ro-
 “ berti, Dei gratia Cantuariae archiepiscopi, totius
 “ Angliae primatis, recepimus sub hac forma:

Wilkins, ii. p. 215. “ Robertus, permissione divina Cantuariensis archiepiscopus, totius Summons
 “ Angliæ primas, venerabili fratri domino Ricardo, Dei gratia of the
 “ Londoniensi episcopo, salutem et fraternalm in Domino cari- bishops of
 “ tatem. Emergentium nuper necessitas nos inducit confratres the pro-
 “ et coepiscopos nostros celerius, quam in mente concepimus, Canterbury
 “ aut juxta qualitatem temporis opportunum existeret, convo- to meet in
 “ care. Tanta igitur necessitate compulsi, fraternitati vestræ com- London,
 “ mittimus et mandamus, quatinus cum celeritate, qua fieri

A.D. 1295. "poterit, opportune,¹ omnes et singulos coepiscopos et suffra- Wilkins,
 "gancos nostræ provinciæ convocari ac citari peremptorie faciatis, ii. p. 215.
 "ut omni² evitabili qualicumque excusatione postposita, quæ, si
 "prætensa extiterit, nullatenus admittetur, idus Julii, apud Novum
 "Templum Londoniæ, ad tractandum dicto die et sequentibus
 "diebus proximis, quamdiu opportunum extiterit, nobiscum super
 "articulis arduis statum totius ecclesiæ provinciæ antedictæ, et
 "omnium personarum ecclesiasticarum ejusdem tangentibus, in
 "virtute sanctæ obedientiæ quam nobis et ecclesiæ nostræ Can-
 "tuariæ exhibere, juramento præstito, personaliter sunt professi,
 "et sub poena distinctionis canoniciæ suam exhibeant præsentiam
 "personalem; vos etiam eisdem die et loco personaliter ad id
 "idem, postpositis aliis, intersitis. De die vero receptionis præ-
 "sentium, et quid inde feceritis, nos dictis die et loco vestris
 "patentibus literis, harum tenorem habentibus, curretis reddere
 "certiores. Datum apud Otteford,³ iii. nonas Junii, anno Do-
 "mini m^{cccc} nonagesimo quinto, consecrationis nostræ anno
 "primo."
 "Ut igitur juxta vim et effectum mandati præsentis
 "die et loco prænotatis personaliter conveniatis, aucto-
 "ritate præsentium peremptorie vos citamus. Datum
 "apud Loddeswrche,⁴ iii. nonas Junii anno Domini
 "supradicto."

Eodem anno citatus est prior Norwicensis ad par-
 liamentum regis per tale breve:

f. 237 b. "Edwardus Dei gratia &c. dilecto sibi in Christo
 "priori Norwicensi, salutem.

The prior of Norwich, "Quia super quibusdam⁵ negotiis, nos et regnum nostrum ac Rymer, i.
 Henry de Lakenham, "vos, cæterosque prælatos de eodem regno tangentibus, quæ sine p. 822.
 summoned to Parlia- "vestra et eorum præsentia nolumus expediri; parliamentum
 ment. "nostrum tenere, et vobiscum super his colloquium habere
 "volumus et tractatum, vobis mandamus, in fide et dilectione,
 "quibus nobis tenemini, firmiter injungentes, quod⁶ sitis ad
 "nos apud Westmonasterium primo die mensis Augusti proximo
 "futuro, vel saltem infra tertium diem subsequentem ad ultи-
 "mum, nobiscum super dictis negotiis tractatui, et vestrum
 "consilium impensuri. Et hoc nullo modo omittatis. Teste

¹ W. *opportuna*.

² MS. *cum*.

³ Otford in Kent.

⁴ Lodsworth in Sussex, a manor

formerly belonging to the bishops
of London.

⁵ R. adds *arduis*.

⁶ R. *quatinus*.

“ meipso apud Album Monasterium¹ xxiiii. die Junii, anno regni A.D. 1295.
“ nostri xxiii.”

Eodem anno circa festum beati Petri ad Vincula, ut Aug. 1. dicebatur, lxxx.² naves et v. galeæ de Gernemuta et costeris adjacentibus applicuerunt apud Normanniam, by some et ibidein juxta mare in longitudine circa viii. leucas ships of et in latitudine³ circa tres leucas plures villas combus- Yarmouth. serunt, homines plures interfecerunt, deprædationes maximas auri et argenti et animalium rerumque cæterarum facientes, cum magno gaudio in Angliam redierunt.

Eodem anno circa idem festum, ut dicebatur, circa vi. c. naves et xxx. galeæ de partibus Franciæ apud Doveriam applicuerunt, et deprædationes plures facientes, circa x. homines in eadem villa interfecerunt. Accedentesque ad ejusdem villæ prioratum, ornamenta ecclesiæ et bona plura ejusdem monasterii asportaverunt; quendam etiam monachum decrepitæ ætatis in infirmitorio jacentem interfecerunt. Quos ad naves fugere volentes, quidam de patria et de eadem villa insequentes, plures ex eis occiderunt, inter quos, ut dicebatur, occisus est quidam magnus et præpotens, qui fuit dominus de Wabbay. Caeteri autem deprædationes quas fecerunt relinquentes, cum magna confusione ad naves suas sunt reversi.

Eodem anno circa festum Decollationis Sancti Jo-hannis Baptiste, homines de partibus Franciæ cum vii. c. navibus et quinquaginta galeis, ut dicebatur, venerunt coram Wynchelse, et voluerunt intrasse portum. Contigit autem quod tunc temporis erant ibi circa lxxx.² naves de Gernemuta et partibus adjacentibus, quas ut viderunt, illi de Francia timore concussi non audebant portum intrare. Illi autem de Gernemuta Some French ships at- tempting to enter the port of Winchelsea are beaten back by vessels from Yar-mouth, but not pur-suad.

¹ Whitchurch.

² MS. *iii.*

³ MS. *longitudine.*

A.D. 1295. cum sociis suis, assumptis navibus suis et galeis, viriliter in eos insultum fecerunt, et eos retro navigare coegerunt. Cum autem eos per mare insequerentur, videntes Franci paucitatem navium ex parte Angliae, anchoras fixerunt eos expectantes. Quod illi de Anglia videntes, propius accedere non audentes, sed nocte superveniente, portum de Sandwyz intraverunt.

A French galley taken at Hythe. Circa idem tempus apud la Hyde juxta Doveriam applicuit quædam galea de Francia cum ducentis hominibus, casu fortuito et ipsis invitatis. Quod illi de patria videntes, statim cum armis suis advenerunt, et hominibus gladio interemptis, galeam servaverunt.

Eodem anno circa festum Nativitatis beatæ Marie, misit dominus rex breve pro custodia maris priori de Norwyco sub hac forma :

“ Edwardus Dei gratia &c. dilecto sibi in Christo priori Sanctæ Rymer, i.
“ Trinitatis Norwyci salutem. Quia volumus quod partes maritime p. 826.

f. 238. Directions for the protection of the coasts of Norfolk and Suffolk. “ infra comitatus Norffolchiae et Suffolchiae contra alienigenas, ini-
“ micos nostros, si forsitan illos¹ ad partes illas, causa mali per-
“ petrandi, contigerit declinare, per fidelcs nostros partium illarum
“ viriliter et diligenter custodiantur; vobis mandamus in fide et
“ dilectione, quibus nobis tenemini, firmiter injungentes, quatinus
“ omnibus hominibus et tenentibus vestris infra comitatus predictos
“ firmiter injungatis, quod constabulariis nostris, ad custodiam cos-
“ teræ maris in partibus illis deputatis, sint intendentes et respon-
“ dentes in omnibus, quæ ad custodiam illam pertinent, prout ipsi
“ constabularii eis injungent ex parte nostra. Et quia istud nego-
“ tium dilecto clero nostro Petro de Donewyco, plenius et clarissi-
“ ore tenus injunximus, vobis ex parte nostra vivæ vocis oraculo
“ referendum, vobis mandamus, quatinus sibi adhibeatis fidem cre-
“ dulam in præmissis. Teste meipso² apud Westmonasterium
“ xxviii. die Augsti.”

W. de Langetone made trea- surer in place of W. de March. Eodem anno amotus est magister Willelmus de Marchia, episcopus Bathonensis et Wellensis, ab officio thesaurarii, et subrogatus est loco ipsius Walterus de Langetone, tunc thesaurarius de warderoba domini

¹ R. *ipsos.*

² R. *rege.*

regis. Eodem anno, Dominica proxima post festum A.D. 1295. Sancti Michaelis intronizatus est magister Robertus de Wynchelse in ecclesia sua Cantuariæ, ubi interfuit dominus rex et plures magnati Angliæ.

Eodem anno dominus rex fecit citari omnes epis-
copos, priores ecclesiarum cathedralium, et clerum An-
gliae ad parliamentum suum apud Westmonasterium
per breve sub forma quæ sequitur.

Royal
letter sum-
moning a
parliament
on the
French
invasion of
Gascony.

Rymer, i.
p. 827.
Wilkins,
ii. p. 215.

“ Edwardus Dei gratia, &c.

“ Sicut lex justissima, provida circumspectione sacrorum prin-
“ cipum stabilita, hortatur et statuit, nt, quod omnes tangit, ab
“ omnibus approbetur; sic¹ innuit evidenter, ut communibus peri-
“ culis, per remedia provida² communiter obvetur.

“ Sane satis nostis, et jam cst, ut credimus, per universa mundi
“ climata divulgatum, qualiter rex Franciæ de terra nostra Vasconiaæ,
“ nos fraudulenter et cautelose decepit, eam nobis nequiter deti-
“ nendo; nunc vero, prædictis fraude et nequitia non contentus, ad
“ expugnationem regni nostri, maxima classe et bellatorum maximæ³
“ multitudine congregatis, cum quibus regnum nostrum et regni
“ ejusdem incolas hostiliter jam invasit, linguam Anglicam, si
“ conceptæ iniquitatis proposito detestabili potestas correspondeat,
“ quod Deus avertat, omnino de terra delere proponit. Quia igitur
“ prævisa jacula minus lædunt, et res vestra maxime, sicut cate-
“ rorum regni ejusdem concivium, agitur in hac parte; vobis
“ mandamus, in fide et dilectione, quibus nobis tenemini, firmiter
“ injungentes, quod⁴ Dominica proxima post festum Sancti Martini
“ in hyeme proximo futuro,⁵ apud Westmonasterium personaliter
“ intersitis; præmunientes priorem et capitulum ecclæsie vestræ,
“ archidiaconum, totumque clerum vestræ diocesis; facientesque
“ quod idem prior et archidiaconus in propriis personis suis; idem-
“ que⁶ capitulum per unum, et⁷ cleris per duos procuratores
“ idoneos, plenam et sufficientem potestatem ab ipsis capitulo et
“ clero habentes, una vobiscum intersint modis omnibus tunc
“ ibidem; ad tractandum, ordinandum et faciendum vobiscum, et
“ cum prælatis, et procuratoribus,⁸ et aliis incolis regni nostri,
“ qualiter sit hujusmodi periculis et excogitatis malitiis obviandum.
“ Teste, etc.”

¹ R. inserts et.

⁶ R. et dictum.

² R. provisa.

⁷ R. idemque.

³ R. copiosa.

⁸ R. nobiscum et cum ceteris præ-

⁴ R. inserts die.

latis et proceribus.

⁵ R. futurum.

A.D. 1295. Et quia dictis die et loco dictus dominus rex ad prosequendum propositum suum interesse non potuit, scripsit aliam literam in hæc verba:

The king's letter pro-
roguing the par-
liament.

" 1Edwardus Dei gratia, etc. Licet nuper vobis man-

" davimus, quod die Dominica proxima post festum

" Sancti Martini quod jam instat apud Westmonas-

" terium personaliter interessetis, et quod præmuniretis

f. 238 b.

" priorem et capitulum ecclesiae vestræ, archidiaconos, et

" totum clerum vestræ diocesis, faceretisque quod idem

" prior et archidiaconi in propriis personis suis, et dic-

" tum capitulum per unum, idemque clerus per duos

" procuratores idoneos, plenam et sufficientem potesta-

" tem ab ipsis capitulo et clero habente una nobiscum

" interessent, modis omnibus tunc ibidem ad tractandum,

" ordinandum et faciendum nobiscum et cum cæteris

" prælatis et proceribus ac aliis incolis regni nostri,

" qualiter periculis quæ eidem regno nostro his diebus

" i[m]minere videntur, poterit obviari; — quia tamen

" pro navigio congregando et parando, quod ad dicti

" regni defensionem et hostium nostrorum impugna-

" tionem, annuente Domino, speramus maxime profu-

" turum, quodque præ omnibus utile credimus festi-

" nari, in partibus de Wynchelse moram tamdiu nos

" facere oportebit, quod dictis die et loco com-

" mode non poterimus interesse,—vobis mandamus in

" fide et dilectione quibus nobis tenemini, firmiter

" injungentes, quod die Dominica proxima ante festum

" beati Andreæ apostoli proximo futurum, ad quem

" diem dictum negotium ex causa prædicta duximus

" prorogandum, apud Westmonasterium personaliter

" intersitis. Præmunitentes prædictos priorem, capi-

" tulum, archidiaconos, et clerum, facientesque quod

" tunc ibidem intersint ad tractandum, ordinandum, et

¹ This is very similar to the
" Littera Vicecomitibus Angliae, de
parlamento prorogando," in Ry-

mer, i. p. 831, of the same date. It
seems, however, to be a different
document.

“ faciendum super præmissis, prout in priori mandato A.D. 1295.
 “ nostro vobis inde directo plenius continetur. Pro-
 “ rogationem autem hujusmodi illis de diocesi vestra
 “ quorum interest, celeriter nuncietis. Teste meipso
 “ apud Odymere, secundo die Novembris, anno regni
 “ nostri xxº tertio.”

Eodem anno præcepit rex per breve suum, quod nullus caperet ova annatum. Writ against taking ducks' eggs.

Eodem anno misit rex omnibus vicecomitibus, quod inquirant de omnibus qui haberent xl. libras terræ et amplius, et inde baronibus de scaccario certificarent. Inquiry as to the land-holders.

Eodem anno mandavit rex vicecomitibus, quod præmunirent omnes xl. libras terræ habentes, quod essent parati cuin essent præmuniti ex parte predicti domini regis per spatium trium septimanarum ad eundum in obsequium domini regis ad vadia sua in Vasconia. Et minus xl. libras terræ habentes præmunirent, si equos et arma haberent et vellent, quod essent parati ad eundum in obsequium dicti domini regis, etc. They are required to be ready to go with the King into Gascony.

Eodem anno, die Dominica ante festum beati apostoli, convenientibus prælatis, comitibus, et baronibus, et procuratoribus pro clero, necnon attorniatis pro conventibus, petiti rex ab ipsis subsidium ad guerram suam. Et licet obstaculum haberet in primis, post paucos dies laici concesserunt undecimam partem bonorum suorum, civitates autem regis et burgi, et antiqua dominica domini regis septimam partem. Sed prælati et cleris per multos dies resistebant, licet plures minas, tedium magnum, et expensas multas in trahendam moram Londoniæ sustinuerint; demum victi, decimam partem bonorum suorum per taxationem Lincolniæ et Wyncestriæ episcoporum, per unum annum concesserunt, et per alium eodem modo, si g[u]erra tamdiu duraret. The king demands a subsidy for the war.

Eodem anno fuit provisio subscripta facta contra religiosos de potestate regni Franciæ.

A.D. 1295. " Ceo est la furme coment le religious del poer de
 Ordinancee " France serunt gardez en les mesons ou il serunt
 respecting " assignez a demorer. Ceo est a saver, ke le chef gardeyn Prynne,
 French " ke est assigne en le conte mette un prudhome, ou une persone, ou p. 628.
 monks in " une vicarie, u autre clerk suffisaunt a la garde de checone mesun
 England. " de religiun ou ke il¹ demorent. E celuy gardeyn preyne
 f. 239. " renables estovers del chef gardeyn des issues de mesuns ke sunt
 " en sa garde, e le chef² gardeyn face sa garde en la furme ke sut.
 " Ceo est a saver, ke ceus³ mettent Engleys e nul autres, pur
 " religiuns⁴ servir, cleris ne lays, enz la eglise ne dehors, e ceus pur
 " queus le gardeyn voyle respundre. E ceus ke ensi serunt, seyent
 " sustenuz entre eus de la commune ke les religiuns⁴ prendrunt. E
 " ke les gardeyns seyent chargez de lur garde al peril ke apent.
 " E ceus religious⁵ seyent demoranz en celes mesons saunz
 " elers, saunz garecons, e saunz chival, fors ke a la manere ke suz
 " est dyst. E ke nul estrauge ne prive ne seculer eyt repeyr pur
 " aler⁶ entre eus, mes ke en la presence de lur gardeyn; . . .
 " e ke il sache ceo ke il i eyt conte. E eynt les religious sustenaunce⁷
 " de lur mesons dount il sunt venuz, ceo est a saver, checon de
 " eus xviii. deners par la semeine par les meyn del chef gardeyn,
 " issi ke il vivent solum la reule del ordere. E ke il ne aylent
 " nule part hors del clos de la meson la ou eus demorent. E eynt
 " il de lur mesons, dunt il sunt venuz, vesture et chausure⁸ solum
 " ceo ke il pussent passer, ceo est a saver, checon de eus x. souz
 " par an, par la meyn le chef gardeyn. . . . E le chef gardeyn
 " face inventarie,⁹ dunt le une part demurge vers le tresorer, e
 " lautre averat¹⁰ le gardeyn, de tuz maners bens, ke serrunt trovez
 " ke il avera par aconde.¹¹ E cely chef gardeyn trovera des-
 " pense renablement a les religious de mesons dekes
 " al luz ou il demurent, forpris ceus ke prendrunt
 " deners del escheker. E seyt ben cerche e enquis ausi
 " ben de or et de argent et de vassel, cume de autres mobles,
 " estor et ble, en queus mayns il serrunt devenuz, u translates,
 " de jour de cet ordeynement issi, nepurkaunt ke si trove seyt,

¹ P. *e des moyngues que y.*² P. *chescun.*³ P. *inserts gardeyns.*⁴ P. *les moyngues.*⁵ P. *ke il.*⁶ P. *a parler.*⁷ P. *inserts des biens;* before, omits *les religious.*⁸ P. *changure.*⁹ P. *inserts endentee.*¹⁰ P. *vers.*¹¹ P. *tut.*

Prynne,
p. 629.
 " ke religious u les¹ demuraunz eyent eluyne, u octez, u mis hors, A.D. 1295.
 " or u argent u autre tresor, puis la Paske out un an, u si dettes
 " seyent ore dues de quant tens le contract seyt fest, seit ausi
 " enquis et seysi en la meyn le rey, ensement gardez dekes le rey
 " eyt autre chose ordines et comauande de ceo ke lem trove. E
 " ceo ke est enloyne et ne pot estre trove, ke le chef gardeyn
 " face a saver al tresorer. E le chef gardeyn ke sera ensi assigne,
 " responie al escheker pleynement de tutes maneres de issues, de
 " terres, rentes, ausi ben des eglises, pensions, come de autre
 " profiz, dunt religious sunt ore en dreyt² seysiz come de temporaute, . . . et ceo est a saver desur le acunte del gardelyn al
 " escheker. E serrunt les custages alluez des religious suzdites.
 " E ensement est ordine, ke les certeyns livereysouns ke soleyent
 " estre renduz a tuz meynez par escryt, seyent leaument renduz,
 " ensi ke cely ke ad pris livreysun, preyne ausint come un moyne
 " prent par la semeyne, solum le plus et le meyns. E ensement
 " les pensions e les robes ke sunt dues par escrit, seyent renduz
 " solum ceo ke lescrit purporte, a eus ke unt este seysiz. E
 " ensement est ordine, ke la u les religious aliens eyent communs
 " sels de chapitre ou autre sel de auctorite, seyent les sels en la
 " garde de religious, u en lus u il sunt demoraunz ensemblement, f. 239 b.
 " ove les charteres, fyns e munimenz de lur mesons de suth le
 " sel del chef gardeyn, et desuz les sels deus prodeshommes³ del
 " vyne. Des reliques, vestemenz, librarie, et de tute manere de
 " aurnement, ke serunt trove en tel manere de demesons, remeynent en sauve garde par assentement de . . . mesons par
 " temoynaunce⁴ de ii. prodeshommes del vyne par cyrografe en-dente, par entre le gardeyn et les religious, sauvement seyent le
 " vestemenz, lyvrez, e hurnemenz des eglises necessayres pur
 " meyntenir la eglise; en la meson de religion, la u il y ad eglise
 " coeventuale u parochiale par moyne servie seit le servise sus-tenuz en chescon lu par un prestre Engleys [honest] et sufisaunt
 " la u li ad nul moyne Engleys. E si il y eyt moyne Engleys en
 " memes la meson demoraunt en pes, facent le servise et eyent
 " lur sustenaunce pur eus, taunt come un des alyens remuez, si
 " come il est desus dist. E la u plusurs prestres seculers soleyent
 " estre bosoynablement sustenuz, come pur aumone establie, seyt
 " laumogne sustenue solom ceo ke il sunt auncienement establees, et ordines jekes en cea onurez.⁵ De aumones ensement
 " ordeynez et establees, dekes en cea usees, cum en puture et
 " vesture des poveres en les lus memes, solom ceo ke lem purat

¹ P. *les moyngues en les lieus.*

² P. *aparmennes.*

³ P. *inserts e leaus demeisne.*

⁴ P. *inserts e veive.*

⁵ P. *ca usee.*

A.D. 1295. " leaument et certeynement et renablement par bone aprise sauver,
" seyent sustenuz al honur de Deu."

The alien
monks al-
lowed to
remain on
payment of
the sum
demanded
of them.

Postea vero, facta extenta bonorum prædictorum reli-
giosorum, concessum est fere omnibus dictis religiosis,
quod possent stare in domibus suis, soluta extenta
domino regi, et ministrare et facere de omnibus bonis
suis, per se vel suos, sicut hactenus pro libito suæ
voluntatis.

Writ to the
sheriffs to
seize the
lands and
property of
lay aliens.

Eodem anno mandavit rex vicecomitibus, quoddam
breve in haec verba :

" Edwardns Dei gratia etc. vicecomiti Norffolchiæ
" et Suffolchiæ salutem. Propter alias certas causas
" tibi præcipimus, quod omnes terras et tenementa et
" catalla omnium illorum alienigenarum laicorum de
" potestate regis Franciae et sibi adhærentium, vel de
" affinitate et amicitia eorundem existentium, qui ter-
" ras et tenementa habent tam in regno Franciae
" quam in balliva tua, et in eodem regno Franciae
" commorantur, et etiam illorum qui habent terras et
" tenementa, bona et catalla in balliva tua, licet nihil
" habeant extra regnum nostrum et extra idem reg-
" num fuerint conversantes,—sine dilatione capias in
" manum nostram, et ea salvo custodias, donec aliud
" inde præceperimus; ita quod de exitibus inde pro-
" venientibus nobis respondeas ad scaccarium nostrum.
" Præcipimus etiam tibi, quod omnes terras, tenementa
" et bona et catalla omnium illorum alienigenarum
" laicorum de potestate regis prædicti, ut prædictum
" est, exientium, qui in balliva tua morantur, similiter
" capias in manum nostram, et ea salvo custodias,
" donec aliud inde a nobis habueris in mandatis,
" accepta ab eis sufficienti securitate quod venient
" citra octabam Sancti Hillarii, coram thesaurario et
" baronibus nostris de scaccario, ad faciendum id quod
" eis per cosdem thesaurarium et barones nostros ex
" parte nostra plenius injungetur. Et interim omnes
" terras et tenementa prædicta per sacramentum bono-
" rum et legalium hominum de balliva tua, per quos

“ rei veritas melius sciri poterit, quantum videlicet A.D. 1295.
 “ valeant per annum in omnibus exitibus diligenter f. 240.
 “ extendi, et bona et catalla prædicta fideliter appre-
 “ tiari facias; et factis extenta et appretiatione hujus-
 “ modi, prædictos thesaurarum et barones ad præ-
 “ dictum diem sub sigillo tuo et sigillis eorum, per quos
 “ extenta et appretiatio illæ factæ fuerint, distincte et
 “ aperte inde certifices, mittens tunc ibidem hoc breve.
 “ Teste meipso apud Odymere, x. die Novembris, anno
 “ regni nostri xxiiii.”

Eodem anno Florentius comes Holandie transtulit se Florence, ad colloquendum cum rege Francie; et dictum fuit count of communiter, quod initivit pactum et colligavit se cum is said dicto rege Francie contra regem Angliae. Et est sciendum, quod semper a principio g[u]erræ inter dictos joined the reges Francie et Angliae, omnes Angli qui voluerunt King. mare transire cum mercimoniis vel sine, applicuerunt in po[te]state comitis Holandie et Selandie, unde rex Anglie, audita confederatione inter regem Francie et prædictum comitem, ut dicebatur, scripsit vicecomiti Norfolchiae in haec verba:

“ Edwardus Dei gratia etc.
 “ Pur acones noveles que nos avumes oyes del counte Royal let-
 “ et des parties de Hoylaunde, ja une pece, vous ter to the sheriff of maundoms ke communement facez defendre saunz Norfolk delay parmy vostre balie ausi byen a marchaunz et forbidding merchants a mariners com a autres, si avaunt come vus purrez, and sea- ke desormes ne se treent ne veynent nule part denz le poer le counte de Hoylaunde. Me volums ke tuz ritories of ceus ke passer deverunt de vostre baylie vers les the count parties de la, se treent et repeyrent ove lur bens et of Holland. lur marchaundises en le poer le duck de Brabaunt et se retreent del tut del poer le avaunt dist counte, en teu manere ke nul de noz ne vegne desoremes taunt ke il en eyt autre maundement. Done de suth nostre prive sel a Theford, le xxiiii. jour de Janever, le an de nostre regne xxiiii.”

A.D. 1295. Eodem anno fecit rex prohiberi, ne aliquis mercator
 Permission vel alius transiret mare ad partes transmarinas; sed paulo
 for mer-
 chants and
 others to
 cross the
 water, ex-
 cepting the
 Lombards
 and adhe-
 rents of the
 king of
 France. post concessit dominus rex ut omnes possent transire
 præter Lumbardos et alias de potestate regis Franciæ,
 et sibi adhærentium, recepto prius sacramento de sic
 transeuntibus, quod ad potestatem regis Franciæ nec
 sibi adhærentium, cum bonis et mercimoniis illis nulla-
 tenus se diverterent, nec cum aliquo de inimicis regis
 Angliae quacumque arte vel ingenio de eisdem bonis et
 mercimoniis communicarent.

Treason of Thomas Trebeville. Eodem anno quidam miles, nomine Thomas Turbe-
 vile, captus a Franciis in obsidione de Reims, et detentus
 in carcere dicti regis Franciæ, venit in Angliam pro-
 ditiose, se dicens evasisse de carcere dicti regis Franciæ,
 qui benigne fuit susceptus a domino rege Angliae et
 multum honoratus. Sed cum aliquantulum stetisset in
 curia domini regis Angliae antedicti, voluit misisse
 quandam literam regi Franciæ; nuncius ejusdem eandem
 domino regi Angliae detulit, domini sui proditionem
 seriatim indicans et expandens, quod proditor proten-
 dens fugit, sed paulo post captus est. Tenor literæ
 suæ proditionis talis fuit.

His letter to the provost of Paris.

f. 240 b.

“ ¹A noble beer e seynur provost de Paris, syre
 “ duz, le seon home lige de ses meyns al boys de
 “ Viciens, saluz.

“ Cher syre, sachez ke jo tuy venuz seyn et hete
 “ a la curt le rey de Engletere, e si trovay le rey a
 “ Lundres, et muz de noveles me demaunda, dount
 “ jo ly diseyle le meuz ke jo savoye; e sachez ke jo
 “ trovay terre de pes en Guales, dunt jo ne osay
 “ bayler la chose, ke vus bien savez a Morgan. E
 “ sachez ke le rey ad byen grante pes et trowes,

¹ This letter has been printed from this MS. by Mr. Stevenson as one of the "Illustrative Documents" to the Chronicle of La-

nereost, printed for the Bannatyne Club in 1839, p. 481. For a translation see Appendix F.

" mes bien vous gardez et avisez, ke nules trues ne A.D. 1295.
 " pernez, si ne seyt a vostre grant prou; et sachez si
 " nules trues ne feysez, grant prou vus avendreyt, et
 " ceo poez dire a luy haut seignur. E sachez ke jo
 " trovay sire Johan le fiz Thomas a la curt le rey,
 " pur treter pes entre luy et le conte de Nichole del
 " conte de Ulvester, mes jeo ne saveye mie uncore
 " coment la bosoyne se prendreyt, kar cete lettre fu
 " fete le jur apres ke les cardinaus furent respunduz,
 " dunt jo ne oseye ren tucher de les bosoynes ke vus
 " tuchent. E sachez ke poy de garde jad vers le su
 " de la mer. E sachez ke Ille de Wycht est saunz
 " garde. E sachez ke le rey maunde en Alemayne
 " ii. cuntes, ii. eveskes, et ii. baruns, pur parler et
 " cunseyler al rey de Alemayne de ceste guerre. Et
 " sachez ke le rey maunde en Gascoyne xx. neefs
 " charges de blee, et de aveyn, et de autre vitalie, e
 " grant fuysum de argent; et sire Edmun frere al rey
 " i ira, et le conte de Nichole, sire Hue le Despenser,
 " le conte de Warwyk, et muz des autres bone gens;
 " et ceo poez dire a luy haut seygnur. E sachez ke
 " nus quidoms aver assez a fere ver ceus de Escoce. E
 " si ceus de Escoce se relevent contre le rey de Engle-
 " tere, le Gualeys se releverunt autresi. E ceo ay jeo
 " ben fest, et Morgan me ad ceo ben encovenaunte.

" Dunt jeo vous conseyl, ke vus hastivement maundez
 " granz genz en Escoce, kar si lenz poez entrer, a tuz
 " jurs gayne le averez. E si vus voylez ke jeo la
 " voyse, maundez al rey de Escoce ke il me trove a
 " tote ma gent a lur custages honourablement, me ben
 " vus avisez si vus volez, ke jo la voyse ou nun.
 " Kar jeo crey ke plus vostre pru freye pur attendre
 " a la curt le rey pur espier et enquere noveles ke
 " pur vus seent, qar tut ceo ke jeo pus enquere, jeo
 " le vus fray a saver. E me maundez Perot ke fut
 " mon gardelyn en la prison u jeo fu, kar a luy diray
 " chose ke jeo saveray desore en avaunt, et par luy

A.D. 1295. " vus enveray les veies ke jeo ben say. E pur Deu
 " vus pri ke vous vous remembrez et avisez de les
 " promesses qe vous moy promistes de par le haut
 " seynur, ceo est a saver c. livrees de terre a moy et
 " a mes heyr. E pur Deu vous pri de mes enfaunz,
 " ke il ne eent nule defaute taunt come il sunt en
 " vostre garde, de manger ne de beyvre, ne de autre
 " sustenaunce. E pur Deu vous pri ke vous avisez
 " coment joe pus estre pae ensi, kar jeo ne ay ren,
 " ke tut ay perdu ausi bien de ca come de la, et ren
 " ne ay de vous, fors vostre grant leaute, en quey jeo
 " moy afy mut.

" Hardiemment vus afiez en le portur de ceste lettre
 " et curteysie ly facez. E sachez ke en grant pour
 " suy et en grant dute, kar acone genz unt suspeciun
 " vers moy, pur ceo ke jeo ay dyt ke jeo suy eschape
 " hors de la prison. Voz volontez moy maundez en
 " totes choses. A Deu, ke vous gard."

His capture and execution, Oct. 7.
f. 241.

Captus fuit prædictus Thomas die sabbati proxima ante festum Sancti Michaelis, et ductus ad turrim Londoniæ; et die sabbati proxima post festum Sanctæ Fidis habuit suum judicium et sub forma subscripta exivit.

Il vint de la Tur monte un povere hakeney en une cote de raye, et chauce de blaunce chauces, et sa teste coverte de une hovel et ses peeze lyez desuz le ventre del chival, et se meyns lyez devant lui, et furent chivachaunz entur lui sys turmenturs a la furme del deble atireez, et le un mena soen freyn et le hangeman sa chevestre, kar le chival ke lui porta aveyt le un et lautre; et en tel manere fut il mene de la Tur dekes a Weymoter parmy Londres, e feu juge al des en la graunt sale, et Sire Roger Brabazun lui dona soen jugement, ke il fut treyne et pendu, et ke il pendeseyt taunt come ren feut enter de ly; e il feut treyne sur un quir de bof fres de Weymoter al Cundut de Lunders et arere al furches, et la est il pendu de une chene de fer, et pendra taunt ke ren de ly durer pura.

Eodem anno dominus Hugo de Cressigham et do- A.D. 1295.
 minus Willelmus de Mortuomari venerunt ad partes E enlistment
 Norffolchiæ, et auctoritate domini regis literarum of foot sol-
 fecerunt numerari magnam multitudinem peditum qui diers in
 erant in exercitu domini regis, tam de civitatibus Norfolk.
 quam de villis, et communibus sentibus¹ patriæ fecerunt
 emi illis albas tunicas, cu[ll]tellos, et gladios, et cum
 quodam die constituto convenissent apud novum forum
 omnes, plures fuerunt electi et plures fuerunt reprobati
 seu refutati, electos adduxerunt secum, et infra quatri-
 duum omnes remiserunt.

Eodem anno fuit prior de Wymedam assignatus ad colligendum decimam concessam domino regi a clero, et dominus Willelmus Rocelyn et dominus Willelmus de Crostweyt assignati fuerunt ad colligendum undecimam concessam a laicis, qui, non obstante quod viri religiosi solverunt decimam, voluerunt compellere eos ad solvendum undecimam, unde episcopus Norwyci et prior et conventus ejusdem loci impetraverunt remedium sub hac forma.

“ Rex taxatoribus et collectoribus undecimæ de co- Royal let-
 mitatu Suffolchiae salutem : tters to the
 “ Cum in concessione decimæ a clero regni nostri collectors
 “ nobis nuper facta concesserimus archiepiscopis et epis- in Norfolk
 “ copis de gratia nostra speciali, ut bona villanorum and Suf-
 “ suorum occasione undecimæ prædictæ nullatenus folk pro-
 “ taxarentur, nec undecima illa de bonis villanorum tecting the
 “ prædictorum ad opus nostrum levaretur, vobis man- clergy
 “ damus quod taxationi, collectioni, et levationi faciendis from this
 “ de bonis villanorum venerabilis patris Radulphi Nor- additional
 “ wyci episcopi in comitatu prædicto, ratione unde- tax.
 “ cimæ prædictæ supersedeatis.”

“ Rex taxatoribus et collectoribus undecimæ in comitatu Norffolchiae salutem :

“ Notum vobis fieri volumus, quod intentionis nos- træ non extitit nec exstat, quod prælati religiosi seu

¹ ? expensis.

A.D. 1295. " alii de clero regni nostri, qui decimam bonorum et
 " beneficiorum suorum in subsidium nostrum de anno
 " præsenti nobis largiuntur, ad præstandum nobis de
 " eisdem bonis undecimam prædictam teneantur, ¹ seu
 " etiam eam solvant.¹ Et ideo vobis mandamus quod
 " bona dilecti nobis in Christo prioris de Norwyco in
 " comitatu prædicto, de quibus nobis decima largitur
 " non taxetis ratione undecimæ prædictæ, nec ab ipso
 " de bonis illis ea occasione aliquid exigatis, sed ipsum
 " inde quietum esse permittatis in forma prædicta.
 " Teste meipso apud Sanctum Albanum, anno regni
 " nostri xxiiij^{to}."

Provisions for the fleet. Eodem anno fecit rex capi c. dolea de farina et
 f. 241 b. c. dolea de eichera ad ponendum in navibus versus Vasconiam.

The barons summoned to New-castle against the Scotch. Eodem anno fecit dominus rex vocari omnes comites et barones et milites, qui debebant sibi servitium, ut essent apud Novum Castrum contra regem Scotiæ pugnaturi.

The king goes to Scotland. Eodem anno dominus rex versus Scotiam fecit transitum per Norfolchiam.

Eodem anno facti sunt custodes maris per totam Angliam in singulis comitatibus; in Norffolchia dominus Petrus Rocelin et dominus Robertus de Mauteby milites.

A.D. 1296. Anno Domini MCC. nonagesimo sexto, dominus rex Berwick-on-Tweed taken. cum exercitu suo cepit villam et castrum de Berewyk super Tuede iii. kalendas Aprilis, occisis in ea circa vii. milibus virorum.

Eodem anno viii. idus Aprilis rex Scotiæ pro se et omnibus tenentibus terram quamcunque in Anglia, homagium suum regi Angliæ reddidit per literam, in haec verba:

Letter of John Bal. " ² Magnifico principi domino Edwardo, Dei gratia, regi Angliæ, Rymer, i. " Johannes, eadem gratia, Scotiæ rex, salutem. p. 836.

¹ These words are inserted in the margin. | col. 2477, and Walsingham, p. 31; and it is printed by Prynne, p. 541.

² This is also given by Knyghton,

Rymer, i.
p. 836. “ Cum vos ac alii de regno vestro, vobis non ignorantibus, vel A.D. 1296.
 “ saltem ignorare non debentibus, per violentam vestram poten- liol, con-
 “ tiam, nobis et regni nostri incolis, graves et intolerabiles in- veying his
 “ jurias, contemptus et gravamina, necnon et damna enormia, and sub-
 “ contra nostras et regni nostri libertates, ac contra Deum et mission to
 “ justitiam, notorie et frequenter intuleritis, nos extra regnum Edward I.
 “ nostrum, ad levem cujuscumque suggestionem, pro libito volun-
 “ tatis vestræ citando¹ indebito, vexando eastræ nostra, terras
 “ et possessiones nostras et nostrorum, infra regnum nostrum,²
 “ injuste et sine nostris demeritis occupando; bona nostra ac
 “ subditorum nostrorum, tam per terram, quam per mare rapi-
 “ endo,³ et infra regnum vestrum receptando; mercatores et alios
 “ regni nostri incolas occidendo; hominesque⁴ nostros de regno
 “ nostro violenter in regnum vestrum abducendo, ipsosque ibidem
 “ detinendo et incarcерando. Super quibus reformatis nuncios
 “ nostros vobis sæpe transmisimus, quæ non solum adhuc rema-
 “ nent incorrecta, verum etiam de die in diem, per vos et vestros,
 “ prioribus deteriora cumulantur.
 “ Vos namque jam, cum innumerabili armatorum multitudine,
 “ exercitu vestro publice convocato, ad exhaeredandum nos et
 “ regni nostri incolas, ad fines regni nostri hostiliter accessistis;
 “ et ultra progrediendo,⁵ in regno nostro strages et incendia,
 “ immoque,⁶ insultus et invasiones violentas, tam per terram,
 “ quam per mare, commisistis inhumane. Nos dictas injurias,
 “ contemptus, gravamina et damnæ, necnon et hostiles impug-
 “ nationes ulterius sustinere non valentes; nec in fidelitate et
 “ homagio vestro, licet per violentam impressionem⁷ vestram ex-
 “ tortis, manendo; contra vos etiam ad defensionem nostram et
 “ regni nostri, cuius defensioni et tuitioni vinculo juramenti sumus
 “ astrieti, nos volentes erigere; fidelitatem et homagium vobis
 “ facta,⁸ tam a nobis quam ab aliis quibuscumque regni nostri
 “ incolis, fidelibus nostris, ratione terrarum, quas in regno vestro⁹
 “ de vobis tenebant, et etiam ratione menagii seu retentionis
 “ vestræ, nomine nostro, ac nomine eorundem omnium et singu-
 “ lorum, vobis reddimus per præsentes.” Et fuit ista litera
 sine data.

¹ R. inserts *et*.² R. *vestrum*. Knyghton has *nos- trum*.³ R. *capiendo*. Knyghton, *rapi- endo*.⁴ R. omits *que*; Knyghton in- serts it.⁵ R. *progredientes*.⁶ R. *necnon*; Knyghton omits it.⁷ R. *oppressionem*. Knyghton, *impressionem*.⁸ MS. *factā*, as *et homagium* is inserted by a later hand.⁹ R. *nostro*. Knyghton, *vestro*.

A.D. 1296. Domino autem rege Angliæ apud Berwyk pro re- Heming-
 The Scots paratione et fortificatione fossatorum ac murorum villæ burgh, ii.
 invade ejusdem morante, Scoti, scilicet domini de Ros, de p. 101.
 England.

f. 242. Menechet, de Hastele, comites Ricardus Sywyd, Wil-
 They burn lelmus de Sancto Claro, Johannes Comyn, filius Johannis
 Corbridge comitis de Badenhaghe, Willelmus de Mourers, et Radulphus frater ejus, barones, et alii quamplures milites
 and Hex- Angliam ingressi fuerunt, pluresque villas combusserunt,
 ham. ac homines, mulieres, parvos occiderunt, et alia plura
 mala perpetraverunt, inter quas combustas [villæ] de Cor-
 rebrugge, Higliclesham, et prioratus ejusdem extiterunt,
 quibus regressis in Scotiam una cum domino Roberto
 de Hehe, quem rex Franciæ hoc anno¹ cinxit cingulo
 militari, et filio domini Ricardi Sywad, militibus, et
 pluribus aliis viris Scotiæ, ac appropinquantibus cas-

The castle cum rege nostro una cum filio ipsius tunc temporis
 of Dunbar existente, ipsi in castro dimissi simulate a rege nostro
 betrayed to auxilium implorantes, statim illud castrum dictis Scotiis
 April 22. in vigilia Sancti Georgii reddiderunt; regeque nostro
 to the Scots, redditionem hujusmodi ignorante, in festo Sancti
 April 22. Georgii rex noster duo milia equorum coopertorum, cun
 The Scots quadraginta vexillis et multorum peditis³ castrum
 take to prædictum, quod distat ab Berewyco per xx miliaria,
 flight. pro oppressione castri hujus removendum mandavit. In
 cuius progressu rex noster filium comitis Patricii novo
 cinctus cingulo militari; sed Scotti partem exercitus
 venire videntes, comitibus, baronibus supradictis una
 cum pluribus aliis militibus et potentibus remanentibus
 in castro prædicto, tam per mare quam per terram
 per nostros obsessi,⁴ in fugam bene ad quinque miliaria
 retrorsum abierunt. Cæterum quinto kalendas Maii
 cum octingentis equis coopertis rex noster villam exiens

¹ MS. *h*anne.

³ Sic MS. ? multis peditibus.

² Some words are apparently lost here. Perhaps *uxore* should be inserted.

⁴ MS. *obsessus*.

prædictam, se versus castrum festinavit prædictum, A.D. 1296.
 quo etiam die mane obssessi prædicti, cogitantes per-
 spicacius de liberatione corum, dominos Warinum
 Waruuyke comitem ac Hugonem le Dispenser, et alios¹
 nostri exercitus majores rogarunt, ut dominum Ro-
 bertum prædictum ad regem Scotorum pro ipsius con-
 silio requirendo possent liceat demandare, pro quo do-
 minos comites de Menechet et Edmundum Comyn de
 Hylbride, ipsa petitione primitus audita, in nostrorum
 manibus obsides tradiderunt, qui dominus rex Scotiæ
 ejusdem diei post prandium, cum equitaturis quin-
 gentis et quadraginta milibus peditum est regressus, de
 quibus dictus Robertus de Helie et dominus Patricius Defeat of
 de Graham, miles strenuus, et Thomas filius Willelmi the Scots
 de Sancto Claro, qui vexillum regis Scotiæ deferebat, loss.^{with great}
 qui etiam Thomas per duos dies antea sumsit ordi-
 nem militum, et alii ad minus decem milia, gladio
 perierunt, equis quadraginta lucratissimis, cæteris illico in
 fugam conversis, domino Johanne de Sumerville ex-
 cepto, qui tunc temporis captus fuit, die quinto cras-
 tino, scilicet quarto kalendas Maii. Domino rege The castle
 nostro villam de Dumbar appropinquante prædictam, of Dunbar
 dicti tres comites et triginta ad minus milites, baro- given up to
 Edward.
 nibus exceptis præscriptis, neconon centum et quatuor
 scutiferi cum eisdem, regi nostro sue regiæ voluntati [se]
 et castrum prædictum planetu lamentabili reddiderunt.
 Præterea domino nostro rege post redditionem castri
 de Dumbar apud nobile manerium, quod fuit regis
 Scotiæ, de Hadingtone, cum suo exercitu toto resi- Various
 dente, redditæ sunt ei vii. castra et villaæ quædam ad towns sub-
 voluntatem suam, videlicet villa et castrum de Rokes- mit to Ed-
 burge per dominum Jacobum senescallum Scotiæ, tunc
 custodem ejusdem castri; item castrum et villa de
 Geddenuarthe et castrum quod vocatur Hermitagium ward.

¹ MS. *alii.*

A.D. 1296. de Soules, et alia. Domini autem comes de Lenenas, prædictus Jacobus et Johannes de Foules se ad pacem et voluntatem domini nostri regis postmodum reddiderunt, et dominus noster rex cum dominis Albaniensi episcopo, comite Selandiae, Johanne de Griliaco, Ottone de Grandissono, et exercitu suo toto apud Rokesburgh festum Pentecostale sollempnizavit. Fuerunt autem capti apud Dumbar tres comites, scilicet de Ros, comes de Arsele, comes de Menychet, barones et milites circa triginta sex, waletti circa c. qui omnes in Angliam captivi ducti sunt et in diversis locis carceribus mancipati fuerunt, et in prædicto bello apud Dumbar interfecti x. milia et quinquaginta duo, computati per dominos comites Patricium et Johannem de Bonestede, per præceptum domini regis. Postea dominus rex Angliae transivit mare Scotticum ad cives Scotiæ, videlicet Sancti Johannis, Sancti Andreæ, Aberdene, Murof, et omnes alii reddiderunt se ad pacem domini regis. Postea rex Scotiæ et alii magnates venerunt ad pacem regis, et ad suam voluntatem, et rex Scotiæ reddidit se ad regnum suum, et dominus rex Angliae misit regem Scotiæ Londonias, et postea statuit parliamentum suum apud Berwyk in octavis Assumptionis Beatae Mariæ Virginis; et ibidem constituit dominum comitem Warenne custodem totius Scotie nomine suo, et dominum Hugonem de Cres-singham thesaurarium Scotie, dominum Walterum de Amundham cancellarium, dominum Petrum de Dunwyco excaetores, et alios plures ministros statuit.

Balliol submits, and is sent to London.

Parliament at Berwick, Aug. 22.

Ministers appointed for Scotland.

Parliament to meet at Bury St. Edmunds, Nov. 3.

Eodem anno rex Angliae statuit parliamentum suum apud Sanctum Edmundum in crastino Anمارum, et reversus est in Angliam.

Eodem anno milites ad custodiam maris deputati agistarunt episcopos, abbates, et priores, et alios viros ecclesiasticos, secundum valorem terrarum suarum, ad equos et arma, videlicet ad xx. libratas terre unum equ[u]m coopertum.

Eodem anno quamplures marinarii de potestate regis A.D. 1296. Franciae cum magno navigio et manu armata fluctuant Injuries to per mare, mercatoribus de potestate regis Angliae cum English merchants mercimoniis suis transfretare volentibus plura damna by French seamen. fecerunt, propter quod dominus rex transitum maris ad tempus inhibuit per breve, sub hac forma :

“ Rex vicecomiti Norffolchiae et Suffolchiae salutem. Writ for
 “ Intelleximus quod quamplures inimicorum nos- bidding all
 “ trorum, tam Flandorum quam aliunde de dominio merchants to cross the
 “ et potestate regis Franciae, cum magno navigio et water till a
 “ magna multitudine armatorum fluctuantes per mare, remedy for
 “ mercatoribus nostris cum lanis et aliis mercimoniis this has
 “ suis ad partes transmarinas volentibus se transire, been pro-
 “ continuo insidiantur, et quasdam nautas lanis et aliis vided.
 “ bonis et mercimoniis quorundam mercatorum nos-
 “ trorum carcetas hostiliter invaserunt, et bona et
 “ mercimonia ceperunt et abduxerunt, et mercatores et
 “ alios nostros homines in navibus illis inventos occi-
 “ derunt, in nostri et totius regni scandalum mani-
 “ festum, damnum non modicum, et jacturam. Nos
 “ considerantes ad plenum damnum irrecuperabile quod
 “ nobis et regno nostro posset multipliciter evenire,
 “ si mercatores et homines regni nostri cum bonis et
 “ mercimoniis suis tanto se periculo exponerent, prius-
 “ quam per nos contra prædictos inimicos nostros, qui
 “ omni qua possunt contra nos et incolas regni nostri
 “ inimicitia malignantur, salubre remedium apponatur,
 “ volentesque¹ securitati mercatorum nostrorum pro-
 “ spicere, tibi præcipimus firmiter injungentes, quod
 “ ad omnes portus et loca maritima ballivæ tuæ per-
 “ sonaliter accedens, publice proclaimari facias, quod
 “ nullus mercator cum lanis, pellibus lanutis, coreis,
 “ vel aliis mercimoniis quibuscumque ad partes trans-
 “ marinas præsumat sub forisfactura omnium quæ

¹ MS. quod.

A.D. 1296. “ nobis forisfacere potest, nec aliquos mercatores cum
f. 243. “ bonis et catallis seu mercimoniis quibuscumque ali-
“ qualiter transferre permittas, quoisque super hoc per
“ nos fuerit appositum remedium opportunum, et a
“ nobis inde aliud habueris in mandatis. Et qualiter
“ hoc nostrum mandatum fueris executus, barones de
“ seaccario nostro in crastino Sancti Michaelis distincte
“ et aperte per literas tuas constare facias, remittens eis
“ hoc breve. Teste Philippo de Wyleby, tenente locum
“ thesaurarii nostri, apud Westmonasterium, xxx. die
“ Augusti, anno regni nostri xxiiii°.”

A parlia-
ment held
at Bury St.
Edmunds,
and a
subsidy
granted
by the
laity.

The clergy
discuss the
question of
the sub-
sidy.

The arch-
bishop puts
four points
for their
considera-
tion.

The clergy
divided
into four
parties.

Eodem anno congregati sunt ad parliamentum domini regis apud Sanctum Eadmundum, ad mandatum ipsius regis, comites, barones, et milites, archiepiscopus, et plures episcopi, abbates, priores, archidiaconi, et clerus regni Angliæ, ubi a laicis concessa est domino regi duodecima omnium bonorum, ab incolis vero civitatum, burgorum et maneriorum domini regis octava pars. Rege vero de uberiori subsidio quam hactenus, promissionem sibi anno præterito factam archiepiscopo et cæteris episcopis et abbatibus, qui simul aderant, imponente, respondit archiepiscopus, se cum suo clero super his tractaturum. In crastino autem, toto clero prædicto in capitulo monasterii Sancti Edmundi congregato, expositaque ab archiepiscopo domini regis petitione, quatuor articulos, de quibus tractarent, eis proposuit; videlicet, promissionem subsidii hactenus domino regi factam, ut idem rex asseruit. Secundo statutum apostolicum de novo editum, quod fortissime ligat tam promittentes et dantes, quam recipientes et extorquentes. Tertio periculum imminens toti regno Angliæ per inimicos nostros de regno Franciæ. Quarto minorationem bonorum cleri per varias antea contributiones fatigati. Dividebatur autem clerus super præmissis tractaturus in quatuor partes. In prima parte erant archiepiscopus, episcopi præsentes, et procuratores absentium episcoporum. In secunda parte abbates tam exempti quam

non exempti, priores etiam et cæteri religiosi. In A.D. 1296. tercia omnes in dignitatibus constituti. In quarto vero omnes procuratores communitatis cleri. Quibus super præmissis diligent studio per plures dies meditantibus et insimul conferentibus, nullamque certam viam contributionis seu collectæ facienda, quin incidenter in statutum, invenire valentibus, tandem archiepiscopus ad dominum regem accedens, inducias super his usque ad festum Sancti Hillarii proximo futurum, pro responsione finali facienda ab ipso petiit. Quo concesso, idem archiepiscopus non multum postea omnes coepiscopos suos et suffraganeos, abbates etiam tam exemptos quam non exemptos, priores, archidiaconos, omnes etiam in dignitatibus constitutos in propriis personis, quodlibet etiam capitulum ecclesiarum cathedralium et collegiatarum per unum, clerum¹ etiam cuiuslibet diocesis [ut] per duos procuratores comparerent apud Sanctum Paulum Londoniae, ad diem præmissum convocari fecit. Literam autem citationis quære antea,² ubi aliæ literæ consribuntur.

Eodem anno quidam clericus nomine Johannes de Large Yvone, ad comitatus Norffolchiæ et Suffolchiæ accedens, omnes ballivos hundredorum et quosdam alios comitatuum prædictorum coram se vocari fecit, quibus ex parte domini regis injunxit, ut secundum uniuscujusque facultates, frumentum, ordeum, et avenam ad opus domini regis acciperent, in qua acceptione maxime vexati sunt et onerati religiosi et aliæ personæ ecclesiasticae; quantum autem frumentum provisum fuit, et quantum de ordeo et avena, invenies supra³ in litera vicecomiti super hoc directa.

Eodem anno assignati sunt per breve domini regis f. 243 b. dominus Willelmus Rocelin miles et Willelmus de The tax exacted

¹ MS. *clerus.*

² This seems to refer to the summons given in p. 293, which, however, is dated 1295.

³ This letter is not given in the MS.

The final answer postponed.

A.D. 1296. Crostweyt clericus, ad colligendum duodecimam et from the octavam, secundum formam eis injunctam, a laicis laity. domino regi concessam. Eodem anno mandavit dominus papa duobus cardinalibus existentibus in Francia, publicare statutum ob favorem ecclesiae et cleri ejusdem, de novo editum, et sibi per eundem bullatum transmissum; qui in Franciae partibus illud publicantes, domino Cantuariensi archiepiscopo dictum statutum sub sigillis suis destinarunt, ex parte domini papæ firmiter injungentes, ut dictum statutum in Angliae partibus faceret publicari, qui statim suffraganeis suis, ut illud idem facerent, demandavit. Suffraganei archidiaconis suis, archidiaconi decanis,¹ et ita debitam formam publicationis ob negligentiam prælatorum vix accepit. Quære statutum apostolicum supra in litera cardinalium archiepiscopo transmissa.²

The king at Ipswich. Rex autem apud Sanctum Eadmundum aliquamdiu commoratus, inde apud Gypewycum profectus est, ubi Natale Domini sollemniter tenuit. Ubi Johannes, comes Holandie et Selandie, Elizabeth filiam regis Angliae duxit in uxorem, ubi fere omnia quæ in festo prædicto expendebantur, de incolis partium Norffolchia et Suffolchia³ pro libito voluntatis accipientes, pro eisdem parum aut nihil persolverunt. Magnates etiam quamplures et proceres Holandie et Selandie ibidem accedentes, dominum suum prædictum comitem cum magna comitiva procerum et magnatum Angliae, ad terram suam, et homagium de hominibus suis recipiendum perduxerunt. In qua quidem comitiva ducta est Margareta, uxor Johannis ducis Brabantie, ad virum suum, in terram Brabantie. Rege autem per partes Norffolchia versus Wansigham, causa peregrinationis iter arripiente, filius ejus dominus Edwardus, et soror ejus Elizabeth comitissa Holandie, apud Wyn-

She remains at Windsor with prince Edward, while the king is at

¹ Some words appear to be omitted.

² This is not given, as stated,

before. It is the well-known bull "Clericis Laicos."

³ In a later hand.

desoures ibidem ad tempus moraturi a patre suo A.D. 1296.
recesserunt. Walsing-
ham.

Per idem tempus, scilicet in festo Sancti Hillarii, congregatis archiepiscopo, suffraganeis ejusdem quampluribus, abbatibus, prioribus, totoque clero ejusdem regni, juxta citationem archiepiscopi apud Sanctum Paulum Londoniæ, pro finali responsione domino regi, ut præmittitur, facienda, idem archiepiscopus prædicavit, et post prædicationem totum clerum in quatuor gradus dividi fecit; scilicet, in primo gradu erant episcopi præsentes et procuratores absentium episcoporum. In secundo omnes religiosi, tam exempti quam non exempti. In tertio omnes in dignitatibus constituti. In quarto quoque omnes procuratores communitatis cleri. Quibus archiepiscopus sub poena excommunicationis injunxit, ut de aliqua via idonea media inter duo pericula, videlicet constitutionis summi pontificis, et subversionis totius regni, de qua grande erat periculum, providerent; et quilibet super hoc sine simulatione aliqua seu fictione finaliter diceret quod sentiret. Affuerunt etiam ibidem nunci domini regis, videlicet domini Hugo le Despenser miles et Johannes de Berwyk clericus, literas credentiae ex parte domini regis ad archiepiscopum et totum clerum deferentes, quorum dominus Johannes exposuit pericula ipsi regno per alienigenas imminentia, nisi potenter defenderetur, quod nisi per adjutorium ipsius cleri, ut asseruit, fieri non valebat. Archiepiscopus autem ipsis nunciis domini regis et toto clero præsentibus, legi fecit statutum domini Papæ contra hujusmodi contributiones petentes, recipientes, promittentes, vel solventes de novo editum, f. 241. quo auditio dominus Hugo prædictus ait: "Ego ex The king's
"parte domini regis, comitum, baronum, militum et threats.
"aliorum domini regis fidelium vobis dico, quod de
"tali subsidio per quod terra defendatur, de bonis
"ecclesiæ provideatis, ne dominus rex, comites, et
"barones de rebus vestris ecclesiasticis ordinent et

A.D. 1296. "disponant pro suæ libito voluntatis." Quo dicto, prædicti nuncii de congregatione clericorum recesserunt. Clero autem, ut præmittitur, sic diviso, et per plures dies continuos cum magna diligentia et labore memoratum negotium per varias et arduas disputationes disserente, ex una parte statutum apostolicum et poenam in eo contentam, et ex altera parte periculum regno imminens, mente sedula revolente, quilibet gradus singillatim finaliter respondebat, quod certam viam subveniendi per modum contributionis seu collectæ faciendæ ad præsens invenire nequibat. Tandem archiepiscopus per consilium cleri, dominos episcopum Norwicensem, episcopum Herfordensem, episcopum Exoniensem, abbates de Rameseya et Colecestriæ, et archidiaconum Norffolchiæ ad dominum regem tunc in Norffolchia apud Castelacre existentem pro responsione danda cum literis ex parte sua et totius cleri destinavit, ordinatis prius articulis quibusdam ex parte cleri, oretenus domino regi exponendis. Expositis autem ipsis articulis in præsentia domini regis luculentissime ab episcopo Herefordensi, rex hac tantum voce respondit:

A deputa-
tion is sent
to the king.

His an-
swer.

"Ex quo homagium et juramentum pro baroniis vestris
" mihi præstatum non tenetis, nec eo teneor vobis in
" aliquo." Quo audito, memorati nuncii ad propria redierunt. Literam autem domino regi transmissam et articulos oretenus eidem intimatos, invenies supra, ubi literæ conscribuntur.¹

Rex autem ante adventum nunciorum cleri, per suos nuncios cleri ordinatione et responsione cognitis, vehementer iratus, quædam dura et in regno Angliæ inaudita, die Mercurii proxima ante festum Purificationis Beatæ Mariæ, contra clerum ordinavit, videlicet The clergy ut nullus archiepiscopus, episcopus, archidiaconus, nec are to be put out of quisquam aliis de clero pro aliqua injuria eis facta, in

¹ Neither the letter nor these articles are given anywhere in the MS.

curia sua audiretur, nec etiam breve aliquod impe- A.D. 1296.
 traret, et quod omnia laica feoda archiepiscoporum, protection,
 episcoporum, religiosorum omnium, ac clericorum quo-
 rumeumque, cuiusve status seu conditionis existerent, ex
 in manum suam caperet et seysiret, et si quis ex
 laicis religiosum vel quenquam de clero obvium
 haberet equ[u]m habentem suo meliorem, illum pro
 suo caperet et abduceret. Et ecce! mirum in modum The Eng-
 et quasi vindicta Dei, eadem die et hora qua hæc lish army
 ordinaverat, exercitus regis Angliae in Vasconia exis- in Gascony
 tens, dum de uno loco ad alium victualia duceret, ab
 exercitu regis Franciae hostiliter aggressus, quibusdam
 captis, quibusdam occisis, quibusdam submersis, cæteri
 cum victualibus per fugæ remedium evaserunt. Capti
 sunt autem ibidem dominus Johannes de Sancto
 Johanne, dominus Willelmus de Mortuomari, dominus
 Willelmus de Suleya, dominus Johannes de Ros,
 dominus Adam de Hodelestone, dominus Johannes de
 la Garde, dominus Reginaldus de Nowers, dominus
 Thomas de Mose, dominus Willelmus de Pontone,
 dominus Henricus de Schadewrche, dominus Gerardus
 de Lescyn, et dominus Willelmus de Berningham;
 dominus Philippus de Matesdone occisus, dominus
 Alanus de Tuycham et filius suus et armigeri sui
 submersi fuerunt.

Eodem anno, in festo Purificationis Beatae Mariæ, f. 244 b.
 rege apud Wausigham existente, quidam milites et alii Treaty
 magnates per comitem Flandriæ, qui regi Francorum with the
 propter diversas injurias sibi ab eodem illatas suum count of
 homagium reddiderat, ad foedus cum rege Angliae ex Flanders.
 parte dicti comitis ineundum ibidem ad dominum regem accesserunt. Ordinata autem inter eosdem prædicti foederis conventione, quidam milites ex parte regis Angliae, in animam ipsius regis, et quidam de Flandria in animam comitis Flandriæ, super lac Beatae Virginis Mariæ, et alias reliquias ibidem existentes, juraverunt, quod conventionem memoratam in qualibet

A.D. 1296. sui parte et quoad omnia et singula in eadem contenta, inviolabiliter et fideliter observarent. Quibus per aliquot dies ibidem cum rege, causa spatiandi commorantibus, dominus rex eosdem suis largiflue respexit donativis, qui tandem a rege licentia petita et obtenta, cum magno gaudio ad propria redierunt.

A parliament at
Salisbury,
Feb. 24,
the clergy
not being
summoned.

All their
lay fees
seized.

Consecration of
J. de Mon-
mouth
bishop of
Llandaff.
The arch-
bishop ex-
communi-
cates all
opposing
the papal
decree,
Feb. 10.
Some of
the clergy

Eodem anno statuit dominus rex parliamentum suum apud Sarum in festo Sancti Mathiae apostoli, ad quod vocati sunt comites, milites et barones, sed nullus archiepiscopus, episcopus, abbas vel prior, nec aliquis clericus. Rege autem versus parliamentum apud Ely existente, exiit edictum quod contra clerum antea fuerat ordinatum; brevia enim regis ibide, xii. die Februarii ad omnes vicecomites totius Angliae sunt transmissa, ut omnia laica feoda archiepiscoporum, episcoporum, religiosorum omnium et totius cleri in manum regis caperent et tenerent, ita ut nullus de clero nec aliquis per eos manus imponeret, quounque a rege aliud haberent in mandatis. Quibus jussa complebitibus, seysita sunt in manum regis non solum omnia laica feoda, sed etiam fere omnia feoda ecclesiis annexa. Transcriptum brevis invenies inter alias literas supra.¹

Eodem anno archiepiscopus in die Sanctæ Scolastice virginis apud Cantuariam existens, [Joannem de Monmouth]² in episcopatum Landavensem consecravit. Archiepiscopus autem post missam prædicavit, et post prædicationem regis responsione ad nuncios cleri sibi primitus nunciata, omnes contra statutum apostolicum quoquo modo venientes, præsentibus episopis qui consecrationi memoratae intererant, publice et sollemniter excommunicavit.

Eodem anno quidam episcopi, abbates, et priores, et quidam alii de clero, non obstante responsione per

¹ This, which is not in this MS., may be seen in Prynne, p. 694.

² Here is a blank in the MS.

totum clerum communiter, ut præmittitur, de subsidio A.D. 1296.
de bonis ecclesiæ domino regi, ne inciderent in statu- submit to
tum non conferendo, videntes bona sua in manu- the king.
regis seysita, eadem, archiepiscopo inconsulto, pecunia
mediante redemerunt.

Eodem anno, in parliamento regis prædicto apud Sarum, ordinati sunt per ipsum regem quidam, qui ad singulos comitatus Angliæ accederent, et episcopos, abbates, priores, totumque clerum coram se ad certum locum vocari facerent, et ex parte regis dicerent, quod terras suas citra proximum Pascha de manibus regis redimerent, et suam protectionem caperent sub poenis quibusdam. Ad quod quidem faciendum, ad comitatum Norffolchiæ dominus Robertus de Tateshale personaliter accedens, vicecomiti Norffolchiæ mandavit, quod in singulariis villis mercatoriis publice faceret proclamari, quod omnes episcopos,¹ abbates, priores, et totum clerum coram se apud Norwycum ad certum diem faceret evocari. Quo mandatum complete, plures de clero ibidem accesserunt, sed pauci regis protectionem acceperunt; multi autem ad ejus mandatum nimirum venire neglexerunt.

Eodem anno dominus Robertus archiepiscopus Cantuariensis, perpendens quod dominus rex Edwardus fecit seisiri omnia laica feoda sua, episcoporum, religiosorum et etiam omnium clericorum, non solum laica, immo quamplurima feoda ecclesiis annexa, et etiam in pluribus locis ministri regis domos religiosorum ingressi sunt et eas in manum domini regis ceperunt, nec aliquid de bonis suis percipere potuerunt, nisi per liberationem dictorum ministrorum, fecit citari omnes episcopos, abbates, priores, capitula, archidiaconos, et clerum, quod comparerent apud Sanctum Paulum Londoniæ in media quadragesima, ad tractandum super istis de novo incidentibus.

¹ MS. *episcopi*; and below, *totus clerus*.

A.D. 1296. Eodem anno vicecomes Cantiae fecit firmari hostia prioris et conventus Cantuarie, tam de celario quam de coquina, cibo super focum existente, ita quod prior et conventus illius loci nihil habuerunt ad comedendum vel bibendum per plures dies de bonis suis propriis, nisi quod amici sui caritative vel propter amicitiam præcontractam eis contulerunt.

The archbishop has an interview with the king.

His horses seized at Maidstone.

Many horses of the clergy seized.

The king goes to Plymouth, and sends money and provisions to his army in Gascony.

Proceedings of the synod of the clergy.

Eodem anno dominus Robertus archiepiscopus cum iter arriperet versus regem, plures per vicecomitem patriæ vigilaverunt circa eundem armati, ne posset ab eorum aspectibus alicubi divertere. Et cum venisset apud Maydeneston, ministri regis ceperunt equos suos et clericorum suorum quamplures, et retinuerunt; tamen meliori modo quo potuit, venit ad regem, nec aliquam gratiam de equis suis vel de tenementis suis vel aliorum virorum ecclesiasticorum impetrare potuit dimittendis a manu regis; sed tantum rex mandavit vicecomiti, quod de bonis inventis in tenementis clericorum facerent eadem tenementa seysita seminari.

Eodem anno quamplures viri religiosi et alii clerici ejecti seu prostrati fuerunt de equis suis, et equi eorum abducti. Nam dominus rex omnes episcopos, religiosos, et alios clericos extra protectionem suam posuit, nec fuit aliquis clericus auditus de quacumque injuria sibi illata coram justiciariis vel coram ministris domini regis quibuscumque, unde clericalis ordo vilissimus et vilius reputabatur.

Eodem anno ivit dominus rex apud Plummuth in propria persona sua ad mittendum pecuniam et bladum ad exercitum suum in Vasconia, et in partibus illis longam moram traxit.

Eodem anno, media quadragesima, convenientibus Londoniae domino Roberto archiepiscopo Cantuarie et suis suffraganeis, viris religiosis, et clero provinciae Cantuarie, post diversos tractatus diversis diebus, videbatur domino archiepiscopo, quod nullo modo potuerunt aliquid conferre regi propter statutum domini papæ,

quin inciderent in excommunicationem ; fere omnibus A.D. 1296.
 alii episcopis, religiosis, et clero videbatur quod esset
 domino regi conferendum, dicentes, quod necessitas sibi
 imposita excusavit eos ab excommunicatione lata in
 statuto, quia alias oporteret eos fame et penuria et¹
 religionem¹ perire vel dispergi. Nam ut dicebatur, The king
 dominus rex apud Saresbire fecit statutum, quod threatens
 nisi viri ecclesiastici redimerent pacem et protectionem to forfeit
 suam citra Pascha proximo sequens, omnia tenementa all the
 ecclesiae, sive fuissent ecclesiis annexa, sive quolibet church
 alio modo concessa, cum omnibus bonis in eisdem in- tenements,
 ventis in perpetuum fuissent forisfacta. Et nihil ob- unless the
 minus qui non redimerent sibi pacem et protectionem, clergy ob-
 extra suam pacem et protectionem remanerent. Do- tain protec-
 minus archiepiscopus secutus est conscientiam suam, tion before
 nihil domino regi conferre volens; concessit tamen Easter.
 omnibus aliis, quod sine punitione aliqua per ipsum facienda, possent sequi suas conscientias. Unde fere The arch-
 omnes tam maiores quam minores per se vel amicos bishop per-
 eorum, seu procuratores, pro ipsis redemerunt sibi mits the
 pacem domini regis et protectionem, dando quintam clergy to
 partem bonorum suorum secundum taxationem domi- follow their
 norum Lincolniæ et Wintoniæ, et sic recesserunt a f. 245 b. own con-
 Londonia, receptis literis de rehabendis bonis suis et sciences in
 tenementis. Sed tenementa et bona archiepiscopi et the matter.
 eorum qui non fecerunt pacem, remanserunt in manu Almost all
 domini regis. Et post Pascha proximum sequens fecit redeem
 de ipsis pro libito suæ voluntatis. their goods, and pay
 the tax,

—Anno gratiæ MCC. nonagesimo septimo, mandavit A.D. 1297.
 dominus rex omnibus vicecomitibus regni Angliae, quod The king's
 omnes in balliva sua, tam de illis qui tenent de domino tenants in
 rege in capite quam de illis qui non tenent in capite, capitale and
 praemuniret, quod essent parati cum equis et armis ire others re-
 cum domino rege in sua propria persona pro defensione quired to
 regni, quandocumque eis demandaret. be ready
 for military service.

¹ These words are in a later hand, and above the line.

D.A. 1297. Eodem anno mandavit dominus rex singulis vicecomitibus regni, quod ipsi specialiter rogarent et inquirerent omnes illos qui haberent viginti libratas terræ et redditus vel amplius, tam infra libertates quam extra, de quocumque tenerent, et etiam firmiter eisdem injungerent, quod essent ad dominum regem, Londoniæ, die Dominica proxima post octavas Sancti Johannis Baptiste, cum equis et armis, videlicet quilibet eorum, prout decuerit statum suum, transfretare cum domino rege ad partes transmarinas parati. Et quod de omnibus nominibus illorum qui sic sunt rogati, dominum regem quilibet eorum certificaret.

The clergy, widows, &c., and all who hold of the king in capite by military service summoned. Eodem anno dominus rex præcepit vicecomitibus, quod summoniri facerent archiepiscopos, episcopos, abbates, priores, et alias personas ecclesiasticas, et etiam viduas, et alias mulieres de ballivis suis, qui tenent de rege in capite, per servitium militare, vel per serjantiam, vel de wardis in manu regis existentibus, quod habeant Londoniæ, die Dominica proxima post octavas Sancti Johannis Baptiste, totum servitium debitum domino regi munitum et paratum transfretare cum domino rege.

The clergy may compound for their service by a fine. Et statim post emanavit alia litera vicecomitibus sub privato sigillo regis, quod facerent proclamari per suos comitatus, quod archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, et cæteri religiosi et viduae, servitium domino regi debentes, possent facere finem pro codem, si vellent.

The property of all the clergy who have not the king's protection to be sold. Eodem anno emanavit quedam litera vicecomitibus, quod omnia bona et catalla prælatorum, religiosorum, et aliorum clericorum quorumcumque, beneficia valoris quadraginta solidorum aut ultra habentium in ballivis suis, mobilia quæ captat fuerunt in manu domini regis, protectionem domini regis ad Pascha non habentium, venditioni exponerentur, et quod de denariis inde provenientibus responderent ad scaccarium. Et nihilominus terras et tenementa dictorum clericorum protectionem dicto die Paschæ non habentium vel finem pro eadem non facientium, in manu regis tenerent et

salvo custodirent, donec aliud a domino rege reciperent A.D. 1297.
in mandatis.

Eodem anno emanavit litera alia vicecomitibus, quod statim visis literis diligenter inquirerent, qui et quot clerici in comitatibus suis xl^a solidos beneficiorum ecclesiasticorum habentes, tam in personatibus quam in vicariis, vel alio modo quoicumque, ¹ protectionem domini regis non haberent, [ut] statim omnia bona eorundem et catalla extra sanctuarium reperta, in manu domini regis eaperentur et venditioni ponerentur, et iidem vicecomites de provenientibus inde ad scaccarium domini regis responderent.

Eodem anno, die Dominica proxima post Nativitatem Rogeri Saneti Johannis Baptiste, convenientibus Londoniae archiepiscopo Cantuariæ, episcopis, comitibus, baronibus et xx. libratis terræ habentibus, dominus Rogerus Bigot, comes Norffolchiae et marescallus Angliae, dominus Humphry de Bohun, earl of Hereford, the constable, refused to go with the king to Flanders. f. 246.

comes Norffolchiae et constabularius Angliae, cum suis complicibus et alligatis opposuerunt se pro communitate regni, dicentes, nec se nec aliquos alias, qui tenebantur ad servitium, teneri ire cum rege in Flandriam in exercitu, et plures aliquos articulos proposuerunt pro communitate terræ, qui tales fuerunt, ut dicebatur ; tamen rex postea asserebat contrarium, ut patebit post.

Hening-
burgh, ii.
p. 124.

“ ² Isemble a tute la communauta de la terre, ke le garnissement ke fet lur fu par bref le roy, ne fu pas assez suffisaunt, pur ceo kyl ny avoyt nul certeyn lu assignee ne espeefye, ou il deyvent aler; kar surlum le lu covent fere purveiaunce, et puissent aver, sen le quel il deusent la fere le service ou non.

“ Pur co ke dit est communalment, ke nostre segnior le roy vout passer en Flaundres, ayns³ est a tote la communalte de la terre, qe la ne deyvent nule service fere, pur ceo ke cus, ne lur predecessors, ne lur auncestres unkes en cele terre service

¹ MS. inserts *qui*.

² These articles are also given by Knyghton, col. 2511, and in Latin by Walsingham, p. 37, and by

Prynne, p. 733. A translation is given in Brady's *Continuation of the Complete History of England*, p. 57.

³ II. avis.

A.D. 1297. " ne firent; e tut fust il issint ke il deusent la u aliurs service Heming-
 " fere, il ne avoyent pas poer del fere, pur ceo ke il sunt greves burgh,ⁱⁱ
 " de diverses talliages et diverses prises de furment,¹ de aveyne,^{p. 124.}
 " bres, leynes, quirs, boefs, vaches, chars, salcs, saunz dener paer,
 " dount il duyssent aver este meytenuz et sustenuz.

" Idient estre co ke ayde ne luy ne purrunt fere pur la poverte
 " quil sunt eyns par les tayliages et les prises avant dites, kar il
 " ne unt apeyne dount il se poent sustenir ne lur terres gayngner.

" Estre ceo la communauete de la terre est mut grave,² ke il ne
 " sunt mye menez sulom la ley e les custumes de la terre, par
 " quels eus e lur auncestres avaunt eus soleyent estre menez,
 " ne il ne unt lur fraunchises, les quels soleynt aver, messunt mys
 " hors voluntrifment, par quey il se teynent durement grevez.

" Estre ceo cleris et lays sunt mut grevez de ceo kil soleynt estre
 " menez sulom les poyns de la grant chartre, le quels poyns sunt
 " plus treslessez, la quale chose est graunt damage al poeple
 " e grant peril a ceus ke ne la volunt garder, par quoy
 " il prient a nostre seygnor le roy, quil voylle ke ceste chose seyt
 " adressee, al honur de luy e al sauvacyun de son poeple. E³
 " pur ceo ke la communalte de la terre vent le honur et la sal-
 " vacyon nostre segnur le roy, sicom il deyvent voler, ne lur
 " semble pas ke ceo serroyt pas a luy ne pru ne honur⁴ de passer
 " en Flaundres, sil ne fust plus enseure pur ly et pur sa gent,⁵
 " ke il ne nentendent quil seyt uncore. E ausi pur la
 " terre de Escoce, que se comence de lever encontre luy taunt
 " com il est en terre, et ben unt entenduz quil freyent en plus
 " malveyse manere, syl seussent quil feust la mer passez; e ne
 " mye soulement eus, mes autres terres ke ne sunt pas uncore
 " been afermez.

" Tote la communalte de la terre se sentent durement grevez
 " de la maletoute de leynes ke est si grevouse a checon sak xl.
 " souz de leyne entere, et de leyne debruse del sak v. mars, pur
 " ceo ke la leyne d'Engleterre est apoy a la meyte a la value de
 " tute la terre, par unt la maletoute amunte apoy al quint⁶ a la
 " value de tute la terre, par cele prise. Estre ceo tote la com-
 " munalte de la terre se sentent demenez e⁷ grevez de lassise de
 " la foreste, que ne mye garde si com ele soleyt. Estre ceo en
 " arere ne la chartre de la foreste nudour, mes unt fest

¹ H. has *eides, prises, cest usavoir*
dez furmentez.

² H. *se sentent durement grevez.*

³ The order is different from the
 copies in Knyghton and Heming-
 burgh.

¹ H. *ceo serroit a lui preu.*

⁵ H. *adds des Flaundres.*

⁶ H. *par an, e si amunte la male-
 toute par an le quinte.*

⁷ H. *durement.*

"voluntrif prises¹ et grevouses rauncouns hors del assise A.D. 1297.
"autrement ke ne soleyent fere."

Proposuerunt etiam plures alios articulos pro comunitate, qui non hic scribuntur.

Eodem anno post multas et varias altercationes, concessit dominus rex omnibus qui debebant sibi servitium, et omnibus viginti libratas terrae habentibus, non teneri ire secum in Flandriam, nisi ad vadia et pro stipendiis dicti domini regis.

Eodem anno et eodem parliamento concessit dominus rex confirmari Magnam Cartam libertatum Angliae et Cartam de Foresta, si archiepiscopus, episcopi, et clerici vellent ipsum pro dicta confirmatione largiter respicere, et comites et barones et populus vellent sibi concedere octavam.

Eodem anno dominus archiepiscopus, petita deliberatione super petitione domini regis, fecit vocari Londoniam episcopos, abbates, priores, et clericorum, decanos cathedralium ecclesiarum, et priores, quod personaliter capitula cathedralium ecclesiarum per procuratorem, clericus cuiuslibet diocesis per duos,² comparerent Londoniae die Sancti Laurentii cum continuazione et prorogatione dierum usque ad expeditionem tractatus, tractaturi super articulis arduis, videlicet de magnis cartis libertatum et forestarum salubriter innovandis, et de juribus et libertatibus ecclesiae Anglicanae, quae hactenus deciderunt, et adhuc continue decidunt in abusum, recuperandis a domino rege, et super aliis arduis contingentibus statum cleri et ecclesiae.

Eodem anno, die Sancti Laurentii, comparentibus Londoniae domino archiepiscopo, episcopis, et aliis per dominum archiepiscopum evocatis, cum esset tractatum super praemissis, resedit in hoc omnium sententia, quod nihil potuerunt conferre domino regi, propter statutum Bonifacii papae, et quod hoc mandarent domino regi

¹ H. *attachementz.*

² MS. inserts *quod.*

A.D. 1297. per duos episcopos, tunc existenti apud Wynchelse. Insuper quod dicerent domino regi, quod non haberet pro malo, quia ulterius dissimulare ausi non fuerunt, quin denunciarent excommunicatos omnes illos qui venirent vel facerent contra statutum Bonefacii papæ; et fuit in eodem tractatu provisum, quod quilibet episcopus in sua cathedrali ecclesia, si fieri posset, alioquin in loco sollemni ejusdem diocesis, kalendis Septembribus sollemniter inciperent denunciare, et diebus proximis sollemnioribus subsequentibus, in locis magis insignibus cuiuscumque diocesis per episcopos ipsos personaliter. In aliis vero locis, videlicet ecclesiis ipsarum diocesum, per eorundem episcoporum ministros aut subditos ad id magis idoneos, coram clero et populo intra missarum sollemnalia, pulsatis ad haec omnia ad cautelam campanis et candelis accensis, ac in fine denunciationum extintis, [excommunicationes] sollemniter publicentur et patenter in omnibus exponantur. Et episcopi singuli, ne id dicto die in suis cathedralibus ecclesiis inchoent impediti, id in eisdem ecclesiis quam citius poterunt exequantur, videlicet quod omnes illi denuncientur excommunicati, qui bona ecclesiae et ecclesiasticarum personarum, scilicet archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, priorum, rectorum aut vicariorum ecclesiarum parochialium, seu aliorum ecclesiasticorum virorum, ab eorum domibus, maneriis, grangiis vel aliis hujusmodi locis ad ecclesias et ecclesiasticas personas spectantibus, praeter voluntatem et gratam permissionem eorundum vel custodum bonorum ipsorum consumpserint, abstulerint, aut contrectaverint, seu ea vel eorum aliquod fieri procuraverint. Item qui in aliquem clericum aut religiosum conversum manus injecerint seu inici fecerint aut procuraverint temere violentas. Item qui ecclesias aut domos earum contra jus ecclesiasticum per laicam potestatem intraverint aut occupaverint, vel detinuerint taliter occupata[s], et qui ad ea vel eorum aliquod consilium dederint aut favorem. Item

qui absque auctoritate sedis apostolicæ collectas, vel A.D. 1297.
tallias, aut alias exactiones laicis persolvendas sub
quacumque quantitate, portione, vel quota, ecclesiis aut
viris ecclesiasticis imposuerint, exegerint, vel rece-
perint, aut qui bona ecclesiasticarum personarum sive
ecclesiastica apud aedes sacras deposita, ubilibet aresta-
verint, seisiverint vel occupaverint, aut sic arestata
vel seysita receperint, et qui scienter in præmissis
tacite vel expresse consilium dederint aut favorem.
Item inhibeatur publice in denunciationibus ante-
dictis, ne quis de cætero præmissa vel eorum aliquod
faciat aut procuret, sub poena excommunicationis, in
quam contraveniens incidet ipso facto. Et ne dictæ
denunciationes generales sine fructu remaneant, vel
modice prosint, omnes malefactores hujusmodi, de
quibus supra fit mentio, et de quibus per facti
evidentiam aut inquisitiones, quæ super hoc cum dili-
gentia tempore congruo fiant, in forma juris constiterit,
nominatim in ecclesiis, in quarum parochiis hæc fuerint
perpetrata, et in ecclesiis vicinis eisdem, ac etiam aliis
locis, de quibus juxta facti qualitatem opportunum
videbitur, denuncientur publice cum sollemnitate præ-
dicta in majoris excommunicationis sententiam inci-
disse, hoc observato, ut contra malefactores prædictos,
qui suum maleficium continuare præsumperint, juxta
qualitatem excessuum, ad denunciationes prædictas
de die in diem cum sollemnitate eadem procedatur.
Inhibeatur insuper in omnibus denunciationibus ante-
dictis, sub poena excommunicationis quam ipso facto
contravenientes incurvant, ne quis aliquam dictarum
executionum impedit vel impediri procuret, aut ea
ratione cuicunque dispendium aut gravamen in per-
sonis aut rebus inferri faciat aut procuret. In dictis
etiam denunciationibus inhibeatur publice et expresse,
ne quis prælatus aut ecclesiastica persona contra
constitutionem papalem nuper editam de bonis ecclesias-
ticis, per modum talliæ vel collectæ laicis minime

A.D. 1297. concedendis, sub quocumque modo, titulo, vel colore
quæsito faciat, aut quicquam attemptet, ne in poenas
incident in eadem constitutione contentas.

Royal letter to the sheriffs respecting the resignation of the earl marshal and constable; and the king's excuses for the exactations to support his wars.

f. 247 b.

Eodem anno et eodem parliamento recesserunt comites marescallus et constabularius præscripti, non reconciliati cum rege, et postea dominus rex fecit mandari vicecomitibus veritatem totius facti, ut dicebat, præcipiens ut ipsi publicarent populo, ne crederent aliud contra regem quam veritas dictaret, forma tali.

" Pur ceo ke le roy desire tus jurs la pes, et la quiete, et le Rymer, i.
" bon estat de tute le genz de son reaume; et numement que p. 872.
" apres son passage, ke il bie ore fere al honour de Deu, et pur
" recoverir son dreyt heritage, dout il est, par grant defaute¹
" deceu par le roy de Fraunce, et pur le honour e pur le commun
" profyt de sun reaume, totes enchesuns, par queles la dite pees
" et² quiete pussent [estre] en nule manere trublez, e seyent de
" tut ostez³; kar acune genz purreyent dire et fero entendre au
" pople acune paroles nen verreys, de queles meyme le pople
" purreyt estre moeus, de eus porter enver lur lyge seygnur,
" autrement ke ferc⁴ dussent. Dunt en dreyt de ceo, qe le conte
" de Herford, e le conte mareschal se enlongerent de ly ny ad
" guers, u en dreyt de autre chose; le roy sur ceo, et sur le estat
" de luy, et de sun reaume, e cument le bosoynes du reaume⁵
" une peces ja sunt ales, ceo fet a saver et vout ke [tuz]
" en sachent la verite, la quele sen swyt. Nad guers, ke⁶ grant
" partie de genz de armes de Engletere, les uns par priere, les
" autres par sumuns du roy, vindreynt a Lundres; le roy, voylant
" purveer⁵ la diliveraunce de memes les genz,⁷ a lalegaunce de
" lur despenses, et de lur deseses, maunda a vescuntes,⁸ comi a
" constables, et a mareschau de Engletere, qe il venissent a ly
" a certeyn jour, pur ordeynner la deliveraunce de dites genz; al
" quel jour le dit conte de Herford, e munsire Johan de Segrave,
" ke escusa le conte mareschel par maladyc, vindrent au roy; e
" en lur presence, et par lur assent fust ordene, k'il fessent crier,
" par my la cite de Lundres, ke tote le genz, qe illoque estoient
" venuz par sumuns, ou par priere, fussent lemdeymen a Seyn

¹ R. *fraude*.

⁵ R. inserts *u.*

² R. *ou.*

⁶ R. *quaunt.*

³ R. has for this, *soient du tut
hostes.*

⁷ R. inserts *et.*

⁴ R. inserts *ne.*

⁸ R. *au ditz contes.*

Rymer, i. " Poel, devaunt le dit cunestable et mareschal, pur saver et A.D. 1297.
p. 872. " mettre en remembraunce coment, et¹ cunben, checun de eus

" voleyt servir, et² eyder au roy en cest voyage de la utre. E lur
" dit le roy, ke surlung la dite ordenaunce, la quale lur fu bayle
" en eserit, que il feyssent fere la dite erie. E eus, reeueu le dit
" comaundement, e la dite billie, sen alerent. Pus memo le jour
" a la nuter, le dites cuntes envercent au roy, par munsire
" Robert Turmy³ chivaler, une billie, escrite en ceste furme.
" Pur ceo, cher sire, ke wus mandastes au mareschal par le
" conestable et par une billie, ke il feyt crier par my la vile,⁴
" ke tuz ceus, ke sunt venuz par vostre sumuns, ou par priere,
" fussent demeyn devant eus, a Seynt Poel, a hure de prime; et
" ke il feyssent mettre en roule cumben de chivaus des uns et
" des autres checun poeyt trover; et ceo wus feyssent a
" saver: vus prient, vostre conestable, et vostre mareschal, que
" ceste chose vousisset comaunder a autre de vostre ostel. E pur
" ceo, sire, ke vus ben savez ke eus sunt yey venuz par vostre
" priere, et ne mye par sonuns, si⁵ ceo feyssent, il entreyent en
" lur office pur service fere; pur quey il wus prient que wus
" voylez comaunder a autre.

" E le roy receyve la dite billie, e se⁶ conseyl sur ceo, ke il⁷
" sembla ke il aveyent meyns avisement maunde, e ne voleyent
" mie que il en fussent surpris, enveya a eus munsire Gefray de
" Genevile, munsire Thomas de Berkeleye, munsire Johan
" Tregoz, le coiestable de la Tur, le gardelyn de Lundres,
" munsire Roger Brabaecon, e munsire Gilliame de Berford;
" pur eus meuz aviser sur ceo, et ke il purveysent, en tele
" manere, ke il ne feyssent chose ke porreyt⁸ torner en prejudice
" du roy, ne de lur estat demeyne.

" E si autrement ne⁹ vousissent aviser, ke lores lur fu de-
" maunde, si il avuerent la dite billie, et les paroles ilokes
" contenues; les queles il avuerent tut autres.

" E quant cest avouement fust reporte au roy, il eu sur ceo f. 248.
" conseyle, mist en lu le¹⁰ conte de Herford cunestable, munsire
" Thomas de Berkeleye; e en lu le conte de mareschal, munsire
" Gefray¹ Genevile, pur ceo ke les dites cuntes avoyent requis
" ke li roy comaundat a autres, sicom il [est] contenu en la dite
" billye; et sur ceo sen enloingnerunt les cuntes du roy et de
" sa curt.

¹ R. inserts *de*.

⁶ R. *eu*.

² R. *ou*.

⁷ R. *pur ceo qu'l lug*.

³ R. *Jehan Esturmi*.

⁸ R. *peust*.

⁴ R. inserts *de Lundres*.

⁹ R. inserts *se*.

⁵ R. *s'il*.

¹⁰ R. *du*.

A.D. 1297. “ E tost¹ apres ceo, le erceveske de Caunterbire et plusurs Rymer,^{i.}
 “ eveskes de Engletere vindrent au roy et prirent au dites p.^{873.}
 “ cuntes,² ke il puissent a dites cuntes parler. E li roy lur
 “ granta, par quey ke le dit erceveske et les autres prelaz
 “ priereynt au³ dites cuntes, que il feyssent ly⁴ a saver, u il
 “ plerreyt de venir pur parler a⁵ eus. E le cuntes lur remaun-
 “ derent, par lur lettres, kil serreytent a Waltham le vendredy
 “ lendemeyn de la feste⁶ Seyn Jake, a queu jurs le ditez
 “ erceveske et eveskes vindrent a Waltham; et li dites cuntes ne
 “ vindrent mie, mes enveyerent illoques munsire Robert le fiz
 “ Roger, et munsire Joan de Segrave, chivalers, ke distrent de par
 “ les cuntes, ke il ne⁷ porreyent venir a dunke par acune resun.
 “ E pus, a la priere de ditz prelaz et⁸ ditz chivalers, ke
 “ vindrent al roy a Seynt Alban, le demegnye procheyn suaunt,
 “ le roy graunta sauf cundut a ditz cuntes, e bailla⁹ ses lettres
 “ a ditz chivalers, contenaunz suffisaunt terme, dedens¹⁰ le quel
 “ le ditz contes puissent seurement,¹¹ e sur seur¹² condut, venir
 “ au roy, et demurer, et retorner; et oveske cele lettres, sen¹³
 “ departirent le ditz chivalers du roy a cele feez.
 “ Mes unkes pus le cuntes au roy ne vindrent, ne enveyerent,
 “ ne uncore enveent ne venent,¹⁴ que le roy sache.¹⁵ Ore pust
 “ estre, ke acune gent unt fet entendaunt al pople, ke les cuntes
 “ mustrerent al roy certeyns articles pur le commun profit du
 “ pople¹⁶ du reaume, et ke li roy¹⁷ deyt aver refuse, et estundit
 “ tut utre; de quey le royne set rents¹⁸; kar ren ne li mustrerent,
 “ ne ne firent mustrer, ne ne set pur quoy ceo seyt, que il se
 “ restrestrent. Ens entendi de jur en autre,¹⁹ ke il venissent a ly.
 “ Entre les quels articles contenu est, a ceo ke hum dit, des
 “ acune grevaunces, que le roy a fet en son reaume, le quelles
 “ il conu ben, come des eydes ke il ad demaunde sovente fez de
 “ sa gent; la quale chose li ad covenu fere par encheson de
 “ guerres, ke ly unt este mues²⁰ in Gasconye, en Gales, en

¹ R. *cest.*¹² R. *sun.*² R. *luy.*¹³ R. *sc.*³ R. *us, i.e. u les.*¹⁴ R. *ne venent, ne enveyent.*⁴ R. *lur.*¹⁵ R. takes “ que le roy sache ”⁵ MS. *ou.*

with the following sentence.

⁶ R. inserts *de.*¹⁶ R. inserts *e.*⁷ R. *ny.*¹⁷ R. inserts *les.*⁸ R. inserts *des.*¹⁸ R. *rejeus.*⁹ R. *enbaylla.*¹⁹ R. *jour en jour.*¹⁰ R. *deuz.*²⁰ R. *mencs.*¹¹ R. *sauvement.*

Rymer, i. " Escoee, e en aliurs; de ques il ne porreyt li, ne son reaume A.D. 1297.
 p. 873. " defendre, saunz ayde de sa bone gent; dunt il li peyse mult,
 " que il les ad taunt greve, e taunt travayllie, e lur prie ke il le
 " vollyent¹ i aver pur escuse, cum cely que ad les choses mises,
 " ne mye pur acheter terres, ne tenemens, ne chateus, ne viles;
 " mes pur defendre luy et eusinemes, et pur tut le reaume.
 " E si Deu luy doynt jamer recoveryr² du veyage, kil fet ore,³
 " il vont ben ke tuz sachent que il ad volunte et grant desir de
 " le amender bonelement a la volunte de Deu, et a gre de son
 " pople, taunt avaunt cum il devera.
 " E si il avert que il ne covera⁴ mye, il beic ordener que son
 " eyr le fra, ausi com il⁵ memes recoverat,⁴ de ceo⁶ fra amender, f. 248 b.
 " kar il set ben, ke nul nest taunt tenu a reaume, ne de amer
 " le bone genz de sa terre cum il memes. D'autre part pus
 " ke il out enpris⁷ de passer la utre, pur eyder als⁸ cunte de
 " Flaundres, kest sun alyez; e numement pur mettre en la
 " bosoygne de luy, et de son reaume, tele fyn com Deu voudra;
 " kar meuz vaut de mettre fyn en la bosoygne et plus⁹ ke hom
 " purra, ke de langur ensi lungement: le graunz segniurs, ke
 " nad guers ke il furent a Lundres od ly, pur ceo ke il virent
 " ben ke il ne poeyt, ne ne pout si graunt chose pursure, ne
 " mentenir du soen, et ke le veage est si hastif, pur le graunt
 " peril en lequel¹⁰ les amys le roy de la¹¹ sunt; par les queles,
 " si¹² perdisissent, le reaume purroyt chayr en graunt peril apres,
 " ke Deu defend. E pur aver le confermement le roy lur ad¹³
 " graunte chartre de fraunchises de Engletere, et de la chartre
 " de la forest, le quel confermement le roy lur ad graunte
 " bonelement; e si ly graunterent un commun dun tel, com ly
 " est mult boysoynable en poynt de ore. Dount il prie a tute
 " la bone gent¹⁴ de sun reaume, ke¹⁵ ne ly fayllerent, que ceo¹⁶ ne
 " lur envye mye. ¹⁷ Pus ke il veynet been ke il ne espernye mye
 " son cors, ne ceo ke il ad pur aleger lecens¹⁸ de grant suffeytes,
 " ke il ount suffert, et suffrent uncore, a graunt mechef, de jur
 " en autre; et pus ke il sevent issint que la boysoyngne est

¹ R. envoyllent.¹⁰ R. quey.² R. ames returner.¹¹ R. de dela.³ R. inserts ceo.¹² R. s'il.⁴ R. returnast.¹³ R. de la.⁵ R. sil.¹⁴ R. inserts e a tut le puple.⁶ R. inserts que.¹⁵ R. inserts unques.⁷ R. ensuis.¹⁶ R. cest doun.⁸ R. le.¹⁷ R. inserts E.⁹ R. au plus tost.¹⁸ R. eux e ly.

A.D. 1297. " plus graunde, ke ele ne esteyt unkes¹ a nul jour. E pur ceo Rymer, i.
 " ke par cest aler avendra, si Deu plest, bone pes et pardurable, p. 873.
 " par unkes² checun se deyt mèmes tenir egreez³ de ceo down; e
 " pur quey il purrunt estre le plus[tost] delivere des anguisses,
 " e de travals, que il ount, e unt en avaunt ceste ure; e si nuls
 " vus feysent entendaunz, avaunt le pes, ke le roy ust refuse
 " articles, ou autre choses cuntre le commun profit du reaume,
 " pur son pople honyr et destruyre, u ke il out autrement uvere
 " enver les countes, ke en la manere surdite⁴;—il prie ke hom
 " ne le ereyt mye, kar ceo est tut le proces et⁵ la verite, coment
 " les choses sunt ales jekes a ore. E se avise chescon de⁶
 " grant deseord ke ad este autrefiez en cest reaume par tele
 " paroles, entre le seygnur e sa gent, de une part et de autre, e
 " les damages ke sunt avenuz. E si hom ereyt,⁷ ore cestes
 " autrement ke eles ne sunt, purreyt avenyr que ryote ensurdreyt,
 " la quele serroyt plus perilliuse et plus greve, que nesteyt
 " unkes⁸ nule en ceste terre. E sunt ecomen gez tuz iceus, que
 " trublent la pes de cest reaume, en quele manere ke ceo soyt;
 " e tuz ceous, ke a trublours en argent, ou en chivaus, u en
 " armes, ou atrement, douvent, u fuit ayde, u favour, privement
 " ou apertement, de quel condicione u estat ke il seyent. De la
 " quele sente[nce] de escumenge nul ne poet estre assouz, saunz
 " especial comaundement del apostolie, fors ke en article de mort,
 " sicom pert par une bulle, ke le roy ad del tens la pape
 " Clement, la quele grant partie de prelaz e des autre granz
 " segniours de ceste terre unt been entendu; par quey il est
 " mester ke chescun se⁹ garde. E prie le roy tute la bone gent
 " de son reaume, ke pur ceo que il a¹⁰ honur de Deu, e de ly,
 " et de eus,¹¹ du reaume, et pur pardurable pees, et pur mettre
 " en bon estat son reaume, ad en pris [cest] veage a fere. E il
 " [ad] graunt esperance¹² que les bone priores de se bone genz¹³
 " purrunt mult eyder, et valer a mettre ceste bosoyngne a bone
 " fyn. Que il voyleyt prier et fere prier ententivement pur lui,
 " et pur ceus, ke oveskes lui sunt.¹⁴

f. 249.

¹ R. inserts *mes.*² R. *unt.*³ R. *agrez.*⁴ R. *desusdite.*⁵ R. *le droit processe e tute.*⁶ R. *coment.*⁷ R. *trust.*⁸ R. inserts *nies.*⁹ R. *se'n.*¹⁰ R. *al.*¹¹ R. inserts *e.*¹² R. *afiance.*¹³ R. inserts *lui.*¹⁴ R. *runt.* This is dated in Rymer, Odymere, Aug. 12. Tyrell has given a translation of it in the third volume of his History of England, pp. 117-119, as also Brady, p. 55.

Eodem anno misit dominus archiepiscopus, episcopi, A.D. 1297.
 et clerus ad dominum regem dominos Oxoniensem et Articles
 Rofensem episcopos, ad proponendum certos articulos presented
 coram domino rege; et fuit primus artieulus talis to the king
 videlicet quod archiepiscopus, episcopi, et clerus non by the
 potuerunt facere ei subsidium de bonis ecclesiasticis,
 propter constitutionem papalem prohibentem. Ad illum
 articulum rex sic respondit: "Ex quo hoc ita est, nos The king's
 " in tantæ necessitatis articulo constituti, de bonis ecclæ answer to
 " siasticis auctoritate regia capi faciemus, tamen tam
 " moderate et tam modeste quod dicere non poteritis
 " vos in hoc esse gravatos nimium vel oppressos."

Alius artieulus fuit talis, quod archiepiscopus et
 episcopi et clerus, si placearet regi,¹ vellent mittere
 nuncios ad curiam Romanam ad impetrandum licentiam
 a papa de aliquo subsidio domino regi conferendo, ad
 quem rex non consensit ista vice.

Tertius artieulus fuerat de publicatione sententiae
 contra invasores rerum ecclesiasticarum facienda, quod
 dominus rex fieri prohibuit, et literas prohibitionis
 omnibus episcopis tune præsentibus tradi fecit, sub
 forisfactura omnium quæ forisfacere possunt, et domino
 archiepiscopo et aliis episcopis absentibus transmitti
 fecit consimiles prohibitiones. Istan omnes respon- The king's
 siones vultu placido, spiritu modesto dedit, et petens behaviour
 benedictionem a singulis episcopis ibidem præsentibus, in answer-
 iter suum ad naves direxit, et dulci alloquio dictos ing these.
 episcopos licentia dimisit. Hæc facta fuerunt die
 Mercurii.

Eodem anno dominus archiepiscopus denunciavit die The arch-
 præscripto, videlicet kalendis Septembris, omnes inva-
 sores rerum ecclesiasticarum excommunicatos, sub sentencie of
 forma præcripta, et hæc in sua ecclesia cathedrali excommu-
 Cantuarie. Aliqui alii denunciaverunt sententiam;

¹ MS. inserts *quod.*

A.D. 1297. exceperunt tamen regem et filios suos ad cautelam.

Aliqui propter prohibitionem domini regis distulerunt, quousque haberent consilium domini archiepiscopi, et postea denunciaverunt, exceptis tamen rege et liberis suis; aliqui parum vel nihil inde fecerunt.

Prince Ed. Eodem anno dominus Edwardus, filius Edwardi regis Angliae illustris, fecit vocari archiepiscopos, episcopos, abbates, priores cathedralium ecclesiarum, comites, barones, et quamplures alios milites, quod comparerent in crastino Sancti Michaelis Londoniae, ad tractandum cum dicto domino Edwardo filio dicti regis, et cum consilio domini regis, super arduis et urgentibus negotiis totum regnum Angliae tangentibus, suum consilium super eisdem impensuri.

The king crosses to Flanders to aid the count against the French. Aug. 23. Eodem anno dominus Edwardus rex Angliae circa festum Sancti [Bartholomæi]¹ transfretavit in Flandriam, in subsidium comitis Flandriæ, qui dicto regi Angliae alligatus, quia dominus rex Franciæ cum magno exercitu venit in Flandriam contra dictum comitem Flandriæ, ad destruendum et vastandum terras suas et capiendum comitem, si posset.

He goes from Bruges to Ghent. f. 249 b. Eodem anno postquam applicuerat rex in Flandriam, et fuisset apud Bruges, timens de seditione burgen- sium, recessit inde, et comes Flandriæ secum, apud Gaunt, et ibidem longam traxerunt moram.

Raid of the Welsh in the English army into the territories of the count of Hainault. Eodem anno Walenses regis Angliae exeuntes de exercitu, in terram comitis Hanonie multas villas combusserunt et quasdam nundinas in dicta terra invaserunt, et cum maxima præda reversi sunt ad exercitum regis Angliae.

Rise of the Scots under Wallace. Eodem anno Scotti levaverunt se contra regem Angliae, habentes ducem exercitus Willelmum le Waleys qui antea fuerat utlaatus, et habuit fautores magnates Scotiæ

¹ Supplied from Matt. of West. p. 430, who has "in vigilia S. B." There is a blank in the MS.

secreto. Quodam die dominus comes Wareniiæ, tenens A.D. 1297. locum regis Angliæ in Scotia, et dominus Hugo de Cressingham thesaurarius dicti regis, ibidem cum suis complicibus et exercitu suo tantum parvo, quia seducti fecerant multos de exercitu suo redire, pro eo quod magnates Scotiae promiserant quod Scotti venirent ad pacem, venerunt apud Strivelyn, et cum esset magnus exercitus Scotorum, latitabant tamen fere omnes sub montibus. Cum autem Angli transierunt pontem de Stryvelin die Mercurii proxima ante festum Exaltationis Sanetæ Crucis, antequam Angli fuerunt ordinati ad bellum, Scotti parati cum aciebus suis ordinatis venerunt super Anglicos, et interfecerunt dominum Hugonem de Cressingham thesaurarum Scotiæ, et plures alios tam milites quam armigeros, et quosdam clericos. Comes ham. Wareniiæ et alii qui potuerunt, fugerunt, et postea venerunt apud Berewyk; quod videntes Angli ibidem existentes, omnes fugerunt a dicta villa de Berwyk, Loss of Berwick. et dimisérunt eam sine aliqua custodia.

Eodem anno convenientibus Londoniæ in crastino Sancti Michaelis archiepiscopo Cantuariæ, episcopis, prælatis, clero, comitibus, baronibus, militibus pluribus procuratoribus comitatuum et civitatum, post multos et varios tractatus, concesserunt dominus Edwardus filius regis et omnes de consilio regis, quod cartæ de libertatibus regni Angliæ et de foresta concederentur et confirmarentur de novo. Insuper quod non caperentur prisæ, nec ponentur misæ nec auxilia, nisi de consensu archiepiscoporum, episcoporum, prælatorum, comitum et baronum, nisi illa ab antiqua consuetudine sint debita. Item quod de cætero non capientur xl. solidi pro sacco lanæ, pro pellibus, coreis, sicut modo ratione guerræ capti fuerunt, sed dimidia marca tan-

¹ This, which is call d the Statute "De tallagio non concedendo," will be found at length in Knyghton, col. 2523. Hemingburgh, ii. p. 152.

A.D. 1297. tum. Si plenius vis scire, quære supra ante. Item
 The prince dictus dominus Edwardus filius regis pro se, et omnes
 promises to de consilio regis, concesserunt et promiserunt fideliter,
 procure his father's quod procurabunt, quod dominus rex remittet omnem
 confirmation of the rancorem et omnem malam voluntatem, si quam habuit,
 pardon. erga Rogerum Bigot marescallum Angliæ, Humfredum
 le Bou constabularium Angliæ, et Johannem le Frerers,
 et suos complices, alligatos, vel fautores, et quod pro-
 curarent literam domini regis sub suo magno sigillo
 super omnibus præmissis.

A truee
agreed
upon be-
tween
the kings
of Eng-
land and
France.¹

f. 250.

The king
seizes the
wool.

Eodem anno ceperunt domini reges Angliæ et Franciæ sufferentiam inter se et suos confederatos ex una parte et etiam confederatos ex altera parte, videlicet dominus rex Angliæ cepit sufferentiam pro ducatu Aquitaniae et pro comitatu Flandriæ et aliquibus locis aliis de consensu regis Franciæ de regno ad regnum, de terra ad terram, de gente ad gentem, per terram et per mare usque ad festum Epiphaniæ Domini proximo futurum, quantum ad ducatum Aquitaniae; et quantum ad alias terras, usque ad octabam Sancti Andreæ apostoli proximo futuram tantummodo duraturam, qua sufferentia durante, omnes mercatores et alii quicumque poterunt salvo venire de regno ad regnum et inde redire et morari et mercari; et promisit quilibet rex pro parte sua, bona fide, quod si quid damnum medio tempore factum fuerit, congrue facerent emendari, et hoc servandum Walterus de Bellocampo pro domino rege Angliæ præstítit juramentum in anima domini regis.

Eodem anno fecit dominus rex capi omnes lanas regni Angliæ, promittens se quam citius posset, solvere pretium pro eisdem, et hoc fuit multum de causa, quod magnates, ut præscriptum est, surrexerunt contra regem.

¹ See this in Prynne, p. 757. See also below, p. 340.

Eodem anno dominus archiepiscopus fecit vocari A.D. 1297. omnes episcopos, abbates, priores, decanos et clerum, [quia] tam per literas celeriter missas de Scotia, quam per constantem relatum comitis de Warenna noviter incurrerbat, quod Scotorum exercitus, in multitudine maxima copiosus, totum regnum Scotiæ occupans, et eum strage maxima Anglorum, ætati aut sexui non parcendo, regnum Angliae veraciter sit ingressus, ad tractandum secum qualiter malitiis Seotorum poterit obviari, et dicta pericula præcaveri, et ad tractandum secum tam de auxilio licto quam de modo.

Eodem anno comparentibus die Sancti Edmundi regis et martyris, episcopis, prælatis et clero, concessa fuerat decima omnium bonorum archiepiscoporum, epis coporum, prælatorum, decanorum, secundum taxationem ultimo factam in subsidium illorum, qui irent in exercitum contra Scotos, et decima bonorum cleri, secundum taxationem Norwycensem.

Eodem anno, tempore, et loco fuerunt præsentes dominus Edwardus filius regis, comites, barones et magnates, et lecta fuit magna carta libertatum Angliae et carta de Foresta, et quod dominus rex remisit omnem rancorem comitibus et baronibus, et omnia alia quæ præscribuntur in vi^o cronico, fuerunt sigillata cum magno sigillo domini regis in Flandria de sua voluntate, consensu, et facto, et præcepto, et ibidem, scilicet Londoniae omnia fuerunt deportata, consignata magno sigillo domini regis, lecta et recitata coram omnibus qui præsentes fuerunt, et cartæ fuerunt traditæ in custodia domini archiepiscopi Cantuariæ, et sic fuit bona pax reformata inter dominum regem, suos comites et magnates, et tunc tractaverunt de expeditione contra Scotos, et in omnibus benedictus Deus. Amen.

Eodem anno comites et barones, videlicet comes marescallus Herfordensis, Warennae et Glovernae, et multi alii magnates cum exercitu magno profecti sunt

The archbishop summons the clergy to debate on the incursion of the Scots.

A tenth granted of the property of the clergy in aid of the army against the Scots.

Nov. 20.

Confirmation of Magna Charta and the pardon under the great seal of the king in Flanders.

The English nobility march against the Scots.

A.D. 1297. versus Seotiam ; et habito tractatu de expeditione [et] itinere suo apud Novum Castellum in crastino Purificationis Beatæ Mariæ, inde se moverunt versus Scotiam, They take quod audientes Scotti fugerunt a facie eorum, et dimiserunt villam de Berwyk sine aliqua munitione, quam Berwick dicti comites et barones sine bello et qualibet difficultate remota ceperunt, and Roxburgh. et ibidem moram trahentes, suum attractum fecerunt, villam de Rokesburgh ceperunt.

Eodem anno cum pluries tractatum fuerit de pace inter reges Francorum et Anglorum, capta fuit quaedam treuga quam vocant sufferentiam, et scripsit dominus rex Angliæ filio suo tenenti locum suum in Anglia, et idem filius vicecomitibus, sub hac forma :¹

Letter to the sheriffs, commanding the proclamation of the articles between the kings of England and France. f. 250 b. " Edward, par la grace de Deu, rey de Engletere, " seyngnur de Irlaunde, et dukt de Aquitanie, al ves-

" counte de Norfoulke, et de Suffoulke saluz.

" Cume suffraunce ou abstinence de gwerre seyt " acorde et fete entre nus et pur nos eyrs, noz " hommes, sumys, alyez, et eydaunz [de une part], e le " rey de Fraunce pur ly et pur ses eyrs, ses hommes, " sumys, et alyez, et eydaunz de autre part, suz les " France. " descorz et guerres que esteyent entre nos, nos " hommes, sumyz, alyez, eydaunz de une part, et le dit " roy de Fraunce, ses hommes, sumyz, et alyez, et " eydaunz de autre part, la quele suffraunce deyt " durer jekes a lemdeyne de la Typhayne procheyn " a venir, et de illeques deques un an apres, ceo est " a saver, de reaumes a reaumes, de terres a terres, de " genz a genz, par mer et par terre, en tele manere " que tuz marchaunz et toutes autre genz, clers, lays, " de quel condicion que il seyent ou estat, del reaume " de Fraunce ou de autre terres del rey de Fraunce, " et de toutes le terres del rey de Fraunce, et de toutes

¹ This has a large portion in common with the corresponding document given in Rymer, i. p. 885.

“ les terres ses aliez, eydaunz, houmez, ou sugez del A.D. 1297.
“ dyt rey de Fraunce, puissent sauvement et sourement par mer e par terre aler, venir, demurer, et
“ marchaundler tute manere de marchaundyez, et en
“ tute autre manere user, communer, et espleyster en
“ le reaume de Engletere, et en tutes nos autre terres
“ et seynuries, et de nos hommes, sumyz, alyez, et
“ eydaunz dreyt fesaunz, et dreyt pernaunz, solum les
“ coustomes de luys et del paeys, et de illeques u lur
“ marchaundises et tute manere de mobles que unt
“ este pris par nus u par autres u autre de nostre
“ partye, deques al Mardi devaunt la Purificacion
“ nostre Dame procheyn passe, porter et mener la u
“ il lur plerra, saunz nul enpechement, taunt come la
“ dite suffraunce durra, en tel manere ke le dyt roy
“ de Fraunce, ses homez, cydaunz, et alyez tendrunt
“ ceo que il tenent et teneurent al jor ke ceste suffraunce fust prise; e que duraunte la dite suffraunce
“ u abstinence de gwerre, nus, nos lyez, nos hommes,
“ nos eydaunz, ne susteroms ne outeroms al dyt roy
“ de Fraunce u a ses homes, sugez, alyez, u eydaunz,
“ viles, chastels, terres ne possessions, homes, sugez,
“ alyez ne seroms apertement ou celelement, cove-
“ naunce, tretyee ou autre chose, pur quey ceo face u
“ pusse fere duraunte lavaunt dite suffraunce, u apres
“ par reson de chose fete u purparle, dedenz la suffraunce;
“ e si aquons par lur voluntee voylent fere
“ encunter ceo, nus, nos homes, sugez, alyez, et
“ eydaunz, ne les teneroms ne retendroms; e si il
“ avenir ke lem feyt encunter par acune aventure, que
“ Deu ne voyle, nus mettroms et returneroms, et
“ feromus mettre et returner en estat en estat, ce que
“ avereyt este fete encunter dedenz karaunte jors, pus
“ ke nus, u ceus que pur nus serrunt asignez, en
“ marchez u cel avendra ou serromus requis; e si il
“ aveneyt que nos, nos homes, alyez, et sugez, et
“ eydaunz, u ceus ke par nus serreyent en diz

A.D. 1297. " marchiez fesoms, u ceus que avereyent fest encuntrue,
 " ne se meysent en lestat ke il esteyent devaunt, le
 " rey de Fraunce, ses homes, alyez, sugez, eydaunz,¹
 " les porront destreyndre a ceo fere, sanz fere
 " encuntrue la dite suffraunce ; e nus, nos homes, alyez,
 " sugez, eydaunz, ne lur purrums doner eyde ne con-
 " fort cuntre luy, ou ses homes, alye, sugez, eydaunz,
 f. 251. " come ceo seyt, et que nus, nos homes, alyez, sugez,
 " u eydaunz ne guerreroms ne greveroms sur le dit
 " roy de Fraunce, ses homes, alyez, u aydaunz, et si
 " nus u nos homes, alyez, ou eydaunz fesoms encuntrue
 " ceo que avereyt este forfete par nus u par acuns
 " de nos, feroms amender et turner en estat duraunt
 " la dite suffraunce, que nus amenderoms et feroms
 " amender les entreprises, trespaz, et forfez, que par
 " nus u aquns de nos homes, sumys, alyez, eydaunz,
 " serrunt fetes encuntrue la suffraunce u abstinenace
 " desuz dite, si ensy avenoyt que aquns en fussent
 " fates :—si cum il plus pleynement est contenuz en
 " nos lettres, fetes sur la dite suffraunce en pley
 " conte et parmy tute vostre bayllie, cites, burgs,
 " viles, marchaundes, pors de mer, et en tuz lus, la
 " u boyson serra, saunz delay facez crier, pupplier et
 " communement tenyr et fermement garder en la
 " fourme suzdite. E facez defendre de par nus a tuz
 " ceus a vostre bayllye, que nus de eus sur forfeture
 " de vye et de membre et sur quanke il porrent for-
 " fere, ne facent grevaunce, mal, damage ne moleste
 " apertement ne celement par terre ne par mer a
 " marchaunz u a autre genz de quel estat u condicuin
 " ke il seyent del reaume de Fraunce, u de autre
 " terres del reaume de Fraunce et de terres ses alyez,
 " eydaunz, homes, et sugez, cuntre la forme de la
 " suffraunce avant dite. E uncore vus comaundoms

¹ MS. inserts *e.*

“ et fermment enjoynoms que en checons de porz de A.D. 1297.
 “ mer en vostre baillye elysez et metez quatre bons
 “ homes et leaus, a fere jurer les mestres de nefs et
 “ de autre veysins, que departerunt le diz porz, ke il
 “ garderunt ben et lealment la suffraunce desuz dite
 “ en tuz ses poynz, saunz venir encuntrue apertement
 “ u eclelement, par eus u par autres. E facez ausi
 “ jurer les dyz quatre personnes que ben et lealment
 “ se porterunt sur ceo a lur leal poer, pur eschuer
 “ que entre la une partye et lautre mal ne pusse
 “ avenir ne damage a nul de genz del reaume de
 “ Fraunce ne de ses homes, de ses alyez, sugez, u
 “ eydaunz duraunte la dite suffraunce. E ceo si com
 “ vus amez le honur et le profyt de nus et de nostre
 “ reaume en nule manere ne lessez. Temoyne Edward
 “ nostre cher fiz, a Laungele le utime jur de Feverrer,
 “ le an de nostre regne vintyme syme.”

Eodem anno dominus Edwardus rex Angliae rever-
 sus est in Angliam de Flandria, circa medium quadra-
 gesimam, et post Pascha sequens fecit vocari omnes
 milites qui debebant sibi servitium et qui non debe-
 bant, per literas deprecatorias, ut essent ad Pente-
 costen proximo sequentem¹ cum equis et armis apud
 Eboracum.

Anno Domini MCC. nonagesimo octavo, post par- A.D. 1298.
 liamentum quod erat post Pentecosten apud Ebora- The king
 eum, post varios tractatus, dominus Edwardus rex advances
 Angliae cum toto exercitu suo et magno iter arripuit land.
 versus Scotiam, et ingrediens per suas dietas, demum
 venit apud Faukirke, quæ a quibusdam vocatur *la*
Chapele de Fayerie, die Sanctæ Mariæ Magdalenaæ.
 Ordinavit exercitum suum in quatuor acies sive bella. f. 251 b.
 In prima acie fuerunt xxiii. vexilla comitum et Battle of
 magnatum. In secunda viginti tria vexilla. In Falkirk.
 July 22.

¹ MS. *sequēs*.

A.D. 1293. tertia fuit dominus rex cum xl. vexillis. In quarta et ultima, quæ dicitur *la reregarde*, fuerunt comites et magnates cum xx. quinque vexillis. Dispositis sic turmis et omnibus ad bellum paratis, occurrerunt ei Scotti cum exercitu magno et multitudine maxima Scotorum ad locum prædictum, et, ut dicebatur, habebant equos coopertos mille quingentos et de hobyns quingentos, et pedites ducentos sexaginta milia; et commissum est prælium magnum; et ceciderunt in illa die, ut dicebatur, plusquam xl. milia Scotorum, pauci tamen de equitibus, quia cito equites eorum fugerunt. Et cum venissent Scotti apud Strivelyn, incenderunt villam et castrum igne, et

The Scots burn Stir-
ling in
their flight. ducentes secum incarceratos quos habebant ibidem captivos de Anglia, fugerunt ultra mare Scotticum; aliqui dispersi latitabant in diversis locis. Rex et exercitus ejus insequebantur eos usque ad Stryvelyn, et trahens ibi moram per aliquod tempus, misit exercitum ultra mare Scotticum, et deprædati sunt patriam, civitates et burgos, et maxima damna Scotis fecerunt, et reversi sunt cum præda magna et multitudine animalium quasi infinita; et rex cum

The king returns to
Carlisle. exercitu suo reversus est in Angliam cum victoria apud Kardoyl. Sed interim multi Scotti cum exercitusuo congregati sunt in quadam patria Scotiae quæ vocatur Galewey, sed rex eandem patriam non intravit.

The Scots
retire to
Galloway.

BARTHOLOMÆI COTTON LIBER DE ARCHIEPISCOPIIS
ET EPISCOPIIS ANGLIÆ.

INCIPIT TRACTATUS DE ARCHIEPISCOPIIS ET EPISCOPIIS f. 252.
ANGLIÆ, LIBER TERTIUS.

PROLOGUS.

SUCCESSIONES Anglorum Pontificum et gesta quædam eorundem scripturus, non ab exordio Christianitatis in tempore Britonum, quod fuit circa annum Domini CL., sed ab exordio Christianitatis tempore Anglorum circa annum gratiæ DLXXXII., ab adventu eorundem in Britanniam annos circiter cl., per Sanctum Augustinum præcepto beati Gregorii papæ institutæ, ut inferius patet, incipere propono. Sed antequam de singulis episcopis per ordinem procedam, quædam notabilia ad declarationem futurorum necessaria præmittenda sunt.

Legimus enim in Historia Britonum, quod Lucius rex eorum lxxiius Eleutherio papæ, qui præfuit ecclesiæ Romanæ tempore Mauricii et Antonii Veri Imperatorum, direxit epistolam in qua suppliciter sibi suisque Christianitatem ab eo petiit et impetravit. Beatus enim papa, comperta ejus devotione, duos doctores viros bene religiosos, Faganum videlicet et Dunianum, illi transmisit, qui verbum Domini prædicantes regem in fide plenius instruxerunt, et ipsum cum populo suo credente fonte sacri baptismatis abluerunt; templaque, quæ olim dæmonibus fuerant consecrata, uni Deo vivo et vero Eiusque sanctis dedicaverunt, et diversis ordinum

Geoffrey
of Mon-
mouth, iv.
§ 19.

The author
intends to
begin his
list of
English
bishops
from
S. Augus-
tine,
A.D. 582.

the early
history of
Christianity in
Britain.

Origin
of the
number
of arch-
bishops and
bishops
appointed
by king
Lucius.

The three
arch-
bishoprics
of Britain.

Destruction
of Chris-
tianity in
England.

Arrival of
the Saxons,
A.D. 449.

The Sax-
ons and
Angles.

cœtibus repleverunt. Fuerunt enim tunc in Britannia Geoffrey of Mon-
flamines xxviii. et archiflamines tres, juxta quorum mouth, iv.
numerum constituit Lucius archiepiscopos et episcopos. § 19.
Sedes vero tunc archiflaminum apud Londoniam,
Eboracum, et in urbe Legionum, tanquam in tribus
nobiliaribus insulae civitatibus, ab antiquo constitutæ
fuerant. Eboracensi igitur archiepiscopo Deyra, id
est Northumbria, subjacuit et Albania, quas fluvius
Humber a Legria, quæ nunc Anglia dicitur, separat.
Londoniensi vero metropoli submissa est Leogria et
Cornubia; has etiam provincias sejungit Sabrina a
Cambria. Urbis autem Legionum archipontifici sub-
dita fuit Kambria, quæ modo Wallia dicitur.

Dispositis igitur omnibus, prædicti doctores Romam
redierunt; et omnia quæ fecerant, confirmari a papa
maturius impetraverunt. Reversique cum plurimo comi-
tatu et auctoritate Domini papæ, Britonum gentein
doctrina sua in fide Christi corroboraverunt, quæ
usque ad tempus regis Britonum Wortingirni per
totam Britanniam inviolata permansit; sed deinde
per Saxones paganos, a prædicto rege invitatos, cœpit
paulatim in illa parte insulæ, quæ nunc Anglia dicitur,
violari, et per processum temporis omnino per eosdem
deleta est; et sic permansit usque ad tempus Augustini.

Gens autem prædicta Saxonum sive Anglorum, a William
prefato rege Wortingirno invitata, anno ab incarna-
tione Domini ccccxlxi. in Britanniam tribus longis Malmes-
navibus applicuit, et in orientali parte insulæ locum
manendi suscepit. Advenerat enim de tribus Ger-
manniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis,
Vitis. De Vitarum gente sive origine sunt Cantuarii
et Vectuarii, id est, illa gens, quæ Vectam tenet insu-
lam; et ea, quæ usque hodie in provincia Occiden-
tium Saxonum est, Vitarum natio nominatur, posita
contra ipsam insulam Wictam.

De Saxonibus, id est, de ea natione, quæ nunc An-
tiquorum Saxonum in Germania nominatur, venere

Orientales Saxones, Meridiani Saxones, et Occidentales Saxones. Porro de Anglis, hoc est de illa patria, quæ Angulus dicitur, et ab eo tempore usque hodie manet ^{f. 252 b.} deserta¹ in Germania inter provincias Vittarum et Saxonum, venerunt Orientales Angli, Mediterranei Angli, Merci, et Northanhumbri, cæterique Anglorum populi. Primi vero duces eorum fuerunt duo fratres, Hengistus et Horsus. Iste Hengistus regnavit in ^{and Horsa.} Cantia; ejus regnum incepit anno viii. ab adventu Anglorum. Regnaverunt Angli simul cum Britonibus, licet non coronati, in diversis locis illius partis insulae, quæ nunc dicitur Anglia, usque ad tempus Cadualladri ultimi regis Britonum, qui obtinuit monarchiam; quo-rum nomina et inceptiones regnorum hic annotare non piget, eum supra in tractatu de regibus non nominantur successiones regum Anglorum, nisi eorum qui ^{The Saxon} post Cadualladrum regnaverunt; unde prædicti Saxones ^{kingdoms.} per successionem temporis, quando illam partem insulae sibi subjugaverunt, vii. sibi reges constituerunt, regnis-que nomina pro suo libitu imposuerunt.

Primum regnum voeaverunt Cantiam. In quo primo Kent, the regnavit Hengistus, et incepit regnum ejus anno ab ^{first king-} dom. incarnatione Domini CCCLVII. et ab adventu ejus in ^{Kings of} Britanniam, ut supradictum est, anno viii.: et regnavit Kent. xxxii annis, et occisus est a Britonibus tempore Aurelii Ambrosii regis Britonum. Et successit ei filius ejus Oesa, qui regnavit xxxviii. annis; cui successit filius ejus Eormericus, et regnavit . . .² annis; cui successit filius ejus Ethelbertus, et regnavit lvi. annis; ejus tempore conversi sunt Angli ad fidem, videlicet Kentenses anno gratiae DLXXXII.; cui successit filius ejus Edbaldus, qui regnavit xxv. annis; hic habuit duos filios, Eormenredum et Encherbrunt. Eormenredus habuit duos filios, scilicet Ethelbertum et Ethelredum, qui postea sancti

¹ MS. *desertus.*

² Blank in MS.

Martyres fuerunt. Edbaldo successit filius suus junior Ercombertus, qui primus regum Anglorum in regno suo idola destruxit, et jejunia xl. dierum jussit observari; cuius regina fuit Sexburga Sancta, quae jacet apud Ely, Annæ regis Orientalium Anglorum filia. Hic monasterium in Schepuya construxit; decessit enim anno regni sui xxiiii. Et successit ei filius ejus Egbertus, qui fecit martyrizari Ethelbertum et Ethelredum cognatos suos, ne regnarent; et anno regni sui ix. decessit; sed ante, pœnituit, et pro animabus eorum in insula Tanet monasterium construxit. Cui successit frater suus Lotarius, qui primus numeratur in tractatu de regibus post mortem Cadualladri regis Britonum, ut infra patet.

Wessex,
the second
kingdom.

Kings of
Wessex.

f. 253.

Secundum vocaverunt regnum Westsexiae, quod incepit anno ab adventu Anglorum in Angliam lxxi., William of Malmesbury, i. anno gratiæ DXIX., tempore Justini imperatoris; quod p. 26. regnum per processum temporis cætera omnia sibi subjugavit, ut supra patet. Ibi prius regnavit Cererit, qui pugnavit contra Arthurum regem Britonum, ut supra patet, et cum xvii. annis regnasset, mortuus est. Cui successit Kenric filius ejus; hic etiam pugnavit contra Britones, et cum xxvi. annis regnasset, mortuus est. Cui successit filius ejus Cheuling, qui similiter, ut patet in Historia Britonum, pugnavit contra eos, et regnavit xxxiii. annis. Hic pugnavit contra Ethelbrictum regem Cantiae, et fugavit eum; pugnavit etiam contra Britones apud Bedeford, et apud Dehorham, et apud Fedhanlea. Cui successit Chelrie filius fratris sui, et regnavit v. annis. Cui successit Celwlf, qui regnavit xiii. annis; et cunctis diebus regni sui pugnabat contra Anglos vel Pictos vel Scotos, et fuit filius Cutha filii Kenric; regnavit enim tempore Focæ imperatoris. Cui successit Kyniglis, filius fratris sui, tempore Eraclii imperatoris. Anno vii. regni ejus, Redwaldus rex Estangliae pugnavit contra Edelfridum, regem Northanhumbrorum, et vicit

eam. Kingels cum xx. annis regnasset, fidem Christi suscepit a beato Birino episcopo, et hic fuit primus Christianus rex Westsexiæ. Anno sequenti baptizatus est Chichelin regnans cum Kineglis fratre suo, qui obiit eodem anno. Kyneglis cum xxxi. annis regnasset, obiit tempore Constantini imperatoris filii Constantii. Cui successit filius ejus Canwaldus; hic victus est a Penda rege Merciorum; hic apud Orientales Anglos a Sancto Felice baptizatus est, et Wintoniaæ ecclesiam, in qua sedes episcopalibus est, construxit; hic anno xxxi. regni sui obiit. Post quem regnavit Sexburch uxor ejus i. anno. Eodem anno fuit maxima pugna voluerum in Anglia. Deinde regnavit filius ejus Escuinus ii. annis; hic pugnavit contra Wlferum regem Merce, et obiit. Cui successit Kentuinus, filius Kingili, cuius anno iii. cometa apparuit tribus mensibus, et unoquoque mane velut sol resplenduit. Hic pugnavit contra Britones, et eos fugavit. Octavo autem anno regni sui decessit. Cui Cedwalla, filius Kenberti, pronepotis regis Ceaulin, successit; et hic est primus de quo fit mentio in tractatu de regibus Westsexiæ post monarchiam Britonum.¹

Tertium regnum vocabant Northanhumbrorum, quod Northum-
incepit fere per xxx. annos post regnum Westsexiæ, bria, the
anno Dominicæ incarnationis DXLVII., ubi Idam, filium third king-
Eoppæ, juvenem nobilissimum, regem constituerunt; hic dom.
regnavit xii. annis, et mortuus est. Et regnavit pro Kings of
eo Elle filius Yſli, ducis strenuissimi, et regnavit annis Northum-
xxx. Quo defuncto, filius ejus Edelfridus regni guber-
nacula suscepit; hic pugnavit contra Redwaldum, regem bria.
Orientalium Anglorum, et victus est ab eo, et occisus
anno regni sui xxiiii. Cui successit Sanctus Edwynus
filius Elle, et occisus est anno regni sui xvii., aetatis vero
xlviii., a pagano rege Merciorum Penda et rege West-
saxonum Cedwalla. Hic enim Edwynus fuit primus

¹ Vide p. 4.

rex Christianus illius regni. Cui Sanctus Oswaldus, sui prædecessoris Edelfridi ac germanæ ipsius Actæ filius, successit. Hic anno regni sui nono a prædicto Penda, rege Merciorum, occisus est. Cui frater ejus Osui successit, et post eum regnavit xxviii. annis. Post quem regnavit Egfridus filius ejus xv. annis, et a Pictis occisus est. Cui successit Alfridus frater ejus, qui fuit primus qui in tractatu de regibus post monarchiam Britonum numeratus est.¹

Essex, the
fourth
kingdom.
Kings of
Essex.

f. 253 b.

Quartum regnum vocabant regnum Orientalium Saxonum, de quo ignoratur quo tempore incepit. In quo primus regnavit Herchenvinus, qui filius ejusdam Offæ. Post quem regnavit Slede filius ejus, qui dicens filiam Ymerici, regis Cantuariæ, sororem Saneti Ethelberti, nomine Riculam, genuit ex ea Sobertum, qui primus de regibus Estsexiæ conversus est ad fidem per Mellitum episcopum. Quo mortuo, succedebant ei filii ejus adhuc pagani, quorum unus vocabatur Serenus et alter Sevardus, qui statim post mortem patris a Westsaxonibus in pugna sunt occisi. Quibus successit Sigebertus, cognomento parvus, ejusdem Sevardi filius. Hic Oswyni regis Northanhumbrorum hortatu, Christo credens a Finano episcopo baptizatus est in Northanhumbria. Quo regnante, Orientales Saxones fidem, quam pridem abjecerant, Sancto Ceda episcopo prædicante, receperunt. Qui diu post a suis insidiis occisus est. Cui frater suus Sewychelinus in regnum successit, et a beato Ceda episcopo in Estanglia est baptizatus. Cujus post mortem Sebbi filius Sewardi prædicti et Sigerus, filius regis Sigeberti prædicti parvi, regni gubernacula tenuerunt; sed post decepsum Sigeri Sebbi totum tenuit. Qui anno regni sui xxx. a Walhero Londoniensi episcopo monachilem suscepit habitum. Pro quo filii ejus Sighardus et Selredus regnaverunt;

Henry of
Hunt.
p. 712 C.
Florence of
Worcester,
p. 636 E.

¹ Vide p. 5.

quorum post mortem Offa filius Sigheri in regem levatur; hic hortatu Sanctæ Keneswithæ, regis Merciorum Pendæ filiæ,¹ relinquens patriam cum rege Merciorum Kenredo et Sancto Egwino Victiorum episcopo Romanam petiit, et monachus ibidem factus vitam finivit. Cui successit Selredus, Saneti Sigeberti regis filius; quo perempto, regni sui anno xxxviii., Swe-thelhardus regni solium obtinuit; post ejus mortem reges pauci super Orientales Saxones regnaverunt proprii, sed Egberto regi Westsaxonum sponte se dederunt, et ei et suis successoribus usque ad tempus Gwitri Daci paruerunt. Lundonia tamen cum terris circumstantibus Mereensibus regibus, quamdiu ipsi regnaverunt, paruit.

Florence of Worcester, ^{East An-}
Anglorum, quod incepit post regnum Cantiacæ, sed prius ^{glia, the}
^{fifth king-}
regno Occidentalium, licet hic posterius ponitur, quod dom.
continet provincias Norffolchiæ et Suffolchiae, ubi pri- ^{Kings of}
mus regnavit Uffa, unde reges eorum Uffingas appellant; deinde filius ejus Gitulus,² pater Redwaldi; post ^{East}
quem successit filius ejus Redwaldus, omnibus aliis ^{Anglia.}
potentior; omnes enim Australes Saxonum et Anglo-
rum provinciæ usque ad Humbram ei subjectæ erant.
Hic occidit Ethelfridum, regem Northumbriæ, et Rey-
nerum filium ejus in bello, et contra Edwynum filium
Ellæ regis pugnavit. Cui successit filius ejus For-
waldus, qui fidem Christi suscepit, suadente rege
Edwyno Northumbriæ, cum tota sua gente; et postea
statim a paganis occisus est. Cui successit frater ejus
Segebertus, qui fidem suscepit a beato Felice episcopo,
qui primus episcopus fuit Orientalium Anglorum. Ve-
nerat enim cum eodem Sigeberto de Burgundia, ibidem
exulante post mortem fratris sui Forwaldi, et Est-

¹ MS. *filiam*, and inserts *et* after | ² Henry of Hunt. p. 714 A. *Ti-*
relinquens. | *tulus* or *Titulus.*

- anglorum efficitur episcopus, et totam patriam ad fidem
 perduxit; acceptaque sede episcopatus in civitate
 Domunoc, quæ nunc Filechesstowe dicitur, xvii. annis
 eidem genti præfuit. Eodem tempore venit beatus
 Furseius. Furseius de Hibernia, et rex ei locum ad ædificandum
 monasterium, in loco qui dicitur Coberesburch, concessit;
 et ibidem rex factus est monachus, relicto regno cognato
 suo Egerico, qui ambo postea a Penda rege Merciorum
 occisi sunt. Et successit ei Anna filius Eny, fratris
 Redwaldi supradicti. Cujus filia Sancta Sexburga Er-
 comberto regi Cantiae nupsit. Ethelburga in Gallia in
 Brigensi monasterio abbatissa facta est. Tertia Saneta
 Etheldreda, prius Northumbriæ regina, postea Elyensis
 extitit abbatissa. Quarta Sancta Withburga ejusdem
 f. 254. monasterii sanctimonialis erat. Anna, patre earum, a
 Penda rege Merciorum interfecto, successit ei frater ejus
 Achilbertus; cui successit frater suus Atelwoldus; cui
 Aldwlfus, nepos ejus, filius Achelberti; cui frater suus,
 Aldwoldus; cui successit Beorma in tempore Offa regis
 Merciorum; cui successit Ethelredus; cui filius suus
 Ethelbertus Sanctus, qui ab Offa occisus est. Deinde
 Ethel- perpauci reges in Estanglia per lxi. annos regnaverunt
 lectus. potentes, et ultimus eorum Sanctus Eadmundus martyr
 nactus est culmen regiminis, quem anno regni sui xvi.
 rex paganus Inguar martyrizavit; ex quo tempore Angli
 in Estanglia regnare desierunt fere annis l. Deinde
 regnaverunt Daci usque ad tempus Sancti Eadwardi,
 qui regnum Estangle conjunxit regno Westsexiæ.
- Mercia, the Sextum regnum vocaverunt regnum Merciorum, id Florence of
 sixth king- est, Mediterraneorum Saxonum, ubi primus regnavit Worcester,
 dom. Crida; cui successit filius ejus Dibba; cui filius ejus
 Kings of Penda successit, tempore Edwyni regis, et regnavit
 Mercia. xxx. annis, et occisus est ab Oswino rege cum adhuc
 paganus esset. Hic duos reges Northanhumbrorum,
 scilicet Sanctum Eadwynum et Sanctum Oswaldum, et
 tres reges Estanglorum, scilicet Sanctum Sigebertum,
 Sanctum Egericum, et Annam in bello occidit; habuit

p. 637 D.

enim ex regina sua Keneswita v. filios, scilicet Peandam, Wlferum, et Sanctum Atchredum, Sanctum Merwaldum, et Mercellinum, et duas filias, scilicet Keneburgam et Sanctam Keneswytham. Cui successit filius ejus Peanda, qui a Finano episcopo, consilio Oswyni regis cognati sui, in Northumbria baptizatus est, et regnum ejus fidem suscepit. Quo imperfecto frater ejus Wlferus eidem successit, qui similiter Christianus effectus est. Hie duxit in uxorem Ermenildam, filiam Ercomberti regis Cantiae et reginæ Sanctæ Sexburgæ, et genuit ex ea Kenredum et Werburgam virginem sanctam. Qui cum xvii. annis regnasset, mortuus est. Cui successit frater ejus Ethelredus, qui genuit filium ex uxore sua sorore Egfridi regis Northanhumbriæ, nomine Celredum. Anno vero regni sui xxx. factus monachus, Kinredo fratri¹ suo regnum reliquit. Hic est primus de quo mentio fit supra in tractatu de regibus post regnum Britonum.²

Florence of Worcester, p. 525 B. Septimum regnum vocabant regnum Suthsexiæ, quod Sussex. the
seventh kingdom.
Elle filius Ifi, de quo beatus Gregorius dixit, "Bene
" vocatur Elle, quia Alleluia in illis partibus oportet
" decantari." Hie omnia jura regni Anglorum, reges
scilicet et proceres, in potestate sua tenebat, et mortuus
est. Cui successit filius ejus Cissa, et progenies eorum
post eos; sed quia per processum temporis ab aliis
regnis et maxime a regno Westsexiæ per Cedwallam
subjugatum est, non nominantur reges, sed tamen rex
eorum, qui primus ad fidem conversus est suasione
regis Merciorum Wlferi, Ailwaldus vocabatur. Cujus
tempore regnum ejus per Wilfridum episcopum fidem
suscepit. Wlferus vero rex dedit Aylwaldo regi, quem
suscepit de lavaero, Vectam insulam. Deinde rex

Henry of Hunt.
p. 717 D.

¹ Sie MS., erroneously for *frat-*
trueli, which F. W. has.

² Vide p. 5.

Aylwaldus a Cedwalla interfectus est, et cessit regnum ejus in potestatem Westsaxonum.

Kings by whom the whole of England was subdued.¹

f. 254 b.

Et nota quod prædictus Elle fuit primus qui subjugavit sibi omnia regna usque ad Humbriam. Secundus Cheuling rex Occidentalium Saxonum. Tertius Ethelbertus rex Cantiae. Quartus Redwoldus rex Orientalium Anglorum. Quintus Edwynus rex Northanhumbriæ qui totam Angliam et Walliam suo subjecit imperio præter Cantiam. Sextus Oswaldus rex Northanhumbriæ eadem tenuit. Septimus Oswynus frater ejus, nec Pictorum et Scotorum gentes tributarias fecit. Octavus Egfrith rex Westsexiæ. Nonus nepos ejus Alfredus, qui omnes partes regni in ditione sua suscepit. Deinde Edgarus et omnes ali reges Angli usque ad tempora Dacorum.

The first Christian kings.

Et nota quod isti sunt reges Anglorum qui primi Henry of conversi sunt ad fidem. Primus rex Cantiae Ethelbertus per Augustinum ad fidem conversus est. Secondus rex Estsexiæ Sibertus cum gente sua per Hunt. MS. A. lib. iii., note*. Mellitum episcopum Londoniensem conversus est cum gente sua. Tertius rex Northanhumbriæ Edwynus cum gente sua per Paulimum. Quartus rex Estangliae Sigebertus cum gente sua per Felicem. Quintus Kynegils rex Westsexiæ cum gente sua per Birinum episcopum conversus est. Sextus rex Penda Merciorum cum gente sua per Finanum episcopum conversus est. Septimus rex Edelwlfus Australium Saxonum per Birinum episcopum conversus est, ut superius de singulis patet.

De divisione schyrarum per Angliam quæ sunt xxxv.

Division of England into shires, and their names.

¹ The MS. has in the margin "De regibus qui subjugarunt totam Angliam."

Henry of Hunt. i.
p. 692 E. provincias divisserunt, quorum situs et nomina quamvis inhabitantibus notissima sint, non tamen pigrat subscribere. Prima igitur provincia est Cantia, in qua est archiepiscopatus Cantuariensis et episcopatus Roucestriae. Secunda Suthsexia in qua est episcopatus Cicestriae. Tertia Sudereya. Quarta Hamcesira, in qua est episcopatus Wincestriae. Quinta Bareshire. Sexta Wilcheshire, in qua est episcopatus Salesbire. Septima est Dorsete. Octava Sumerset, in qua est episcopatus Badensis. Nona Deveneschire, in qua est episcopatus Ethecestriae. Decima Cornubia. Undecima Estsaxia. Duodecima Middlesexia, in qua est episcopatus Londoniensis. Tertia decima Suthfolchia. Quartadecima Northfolchia, in qua est episcopatus Norwyicensis. Quintadecima Cantebrigeschire, in qua est episcopatus Elyensis. Sextadecima Lincolneschire, cuius caput est Lincolnia; cui subjacent septem aliae provinciae, scilicet provincia Leycestriae, et Hamtonia, et Huntedunia, et Hertfordia, et Bedefordia, et Bukiinghania, et Oxonia; extenditur enim episcopatus Lincolniae a magno flumine Humbre usque ad flumen Thamesis. Vicesima quarta est Gloucestreschire. Vice-sima quinta Wincestreschire, in qua est episcopatus Wygorniae. Vicesima sexta Herefordeschire, in qua est episcopatus Herefordiae. xxvii^a Schalapschire. xxviii. Cestreschire, in qua est episcopatus Cestriae. xxix. Warwykschire. xxx. Staffordschire. xxxi. Dereby-schire. xxxii. Notingham. xxxiii. Everwykschire, in qua est archiepiscopatus Eboraci. Tricesima quarta Northumberland, cui praest episcopus Dunholmiæ. Tricesima quinta illa patria, in qua est episcopatus Cardoil.

Igitur xvii. episcopatibus insignita nostris temporibus floret Anglia. Sed in Wallia tres sunt episcopatus, primus apud Sanctum David, quæ quondam dicebatur Meneveya. Secundus apud Bangor. Tertius apud Sanctum Asaph. Tempore autem Anglorum recepit Number of bishoppicks in England and Wales.

episcopus Sancti David pallium a papa quod olim fuit apud Kaerlion, sed statim amisit. Habet autem archiepiscopus Cantuariensis omnes episcopos prænominatos Angliæ, præter archiepiscopum Eboracensem et ii. suffraganeos, scilicet Dunholmensem et episcopum de Cardoyl. Habet etiam archiepiscopus prædictus episcopos Walliæ prænominatos et etiam Hiberniæ. Archiepiscopus autem Eboracensis habet duos prædictos, et solebat habere omnes Translumbranos sui ditioni subjectos, scilicet Rypensem, Hangustaldensem, qui jam perierunt in hostilitate, vel cum aliis uniti sunt, et illum de Candida Casa, quæ nunc Vinterne dicitur; et solebat habere omnes episcopos Scotiæ et Orcadum, sed modo non habet. Prænotata ea quæ necessaria sunt ad declarationem futurorum, scilicet quot reges Anglorum conregnaverunt cum Britannis, licet non coronati, et quo tempore, scilicet sub quo rege et episcopo, quilibet patria Christianitatem suscepit, et de divisione episcopatum, nunc ad propositum accedamus.

f. 255.

Florence of
Worcester,
p. 644 C.

INCIPIT TRACTATUS DE ARCHIEPISCOPIS CANTUARIENSIBUS, ET PRIMO DE AUGUSTINO.

Arch-
bishops of
Canter-
bury.

1.
S. Augus-
tine.
A.D. 598.

Anno gracie DLXXXII. Mauricio imperante xiiiij. Henry of anno imperii sui qui liiii. ab Augusto imperavit, misit Hunt. iii., from Bede, servus Dei Gregorius Augustinum et alios plures cum i. 23, eo monachos, prædicaturos in Angliam, anno ab ad- p. 129 B. ventu Anglorum in Britanniam cl. Qui Augustinus Ethelbertum regem Cantiacæ paganum ad fidem convertit. Hic ecclesiam, quam fideles Romani in civitate Cantuarie olim construxerant, dedicavit in honorem Salvatoris, et sibi et successoribus suis ibidem sedem constituit, et pallium obtinuit, quod olim Londoniis fuit, unde semper postea metropolitana fuit. Hic apud Arelatensem urbem ab archiepiscopo ejusdem loci, juxta præceptum papæ, consecratus est in archiepis-

copum, misitque Laurentium presbyterum apud Romanum, qui consuluit papam de multis; et papa misit ei coadjutores de Roma, quorum haec sunt nomina; Mellitus, Justus, Paulinus Rufinianus; misit et libros et vasa ecclesiastica. Item idem Gregorius papa Ethelberto regi misit diversa dona. Rex vero Ethelbertus construxit ecclesiam apostolorum Petri et Pauli ad orientem civitatis Cantuariæ, in qua archiepiscoporum et regum Cantiacæ corpora poni possent; in qua ipse Augustinus cum xvi. præfuisset annis sepultus est. Item iste Augustinus, et vi. sequentes archiepiscopi Romani fuerunt.

De Laurentio archiepiscopo.

Bede, ii. 4. Huic successit Laurentius presbyter supradictus v.
p. 152 C. annis, quem Augustinus adhuc vivens in archiepiscopum Laurence.
consecravit, adhuc vivente papa Gregorio et rege Ethelberto. Hie sepultus est ubi primus.

Mellitus episcopus Londoniensis, qui similiter Romanus fuit, successit Laurentio, v. annis. Hic fuit podagricus; hic a Bonifacio Romanæ ecclesiæ pontifice scripta exhortatoria accepit; hic flaminis urbem consumentibus ferri se obviam jussit, et statim orando flammanum dextruxit; hic discedens sepultus est ubi antecessores sui, anno gratiæ DCXXIII., regnante rege Edbaldo.

Justus, Rosensis episcopus, Mellito v. annis successit; sed quidam dicunt quod tantum tribus; cui Bonifacius A.D. 624. papa scripsit in haec verba, "Auctoritate beati Petri præcipientes firmamus, ut in Dorobernia civitate semper in posterum metropolitanus totius Britanniae locus habeatur." Hic ordinavit Paulinum Eboracenensem archiepiscopum, quia sunt Cantuaria subicitur Romæ, quia ex ea fidem accepit; sic Eboracensis archiepiscopus debet subici Cantuariæ, quia ei prædi-

catores misit, et sicut Cantuaria prima fuit in fide, prima fit in honore. Hic sepultus est cum prædecessoribus suis.

5.
Honorius.
A.D. 631.
f. 255 b.

Honorius successit post Justum, xxvi. anno, quem consecravit Sanctus Paulinus archiepiscopus Eboracensis in civitate Lineolniæ, ad quos scripsit Honorius papa in haec verba; “*Cum Dorobernensis antistes vel Ebora-*
“*racensis decesserit, is qui superest habeat potestatem*
“*alterum ordinandi,*” sed non tenet modo. Hic sepe-
litur cum prædecessoribus.

6.
Deusdedicit.
A.D. 655.

Deusdedicit post Honoriū successit x. annis, ab Ytamaro Rofensi episcopo consecratus, tempore Honoriū papæ, qui discedens sepultus est cum prædecessoribus suis, et vacavit sedes iii. annis.

7.
Theodore.
A.D. 668.

Theodorus ei successit. Hic Tarso Siliciae natus, *Bede, iv. 1.* in ecclesiastica philosophia sufficienter præditus, *Græce p. 209 D.* et Latine sufficienter instructus, ordinatus est Romæ Doroborensis archiepiscopus a papa Vitaliano; cui postea scripsit in haec verba: “*Commendamus tuæ sagacissimæ*
“*sanctitati omnes ecclesias in insula Britanniæ positas.*” Hic fuit primus qui exercuit potestatem per totam Angliam; nam ordinavit opportunis locis episcopos et ea quæ minus perfecta repperit corrigebat. Idem anno incarnationis Domini DCLXXX. convocavit synodum in campo Adelfelda, ubi multa ecclesiæ utilia constituit; et scripsit librum poenitentiale. Anno graciæ DCXC. et regis Ynæ anno ii., decessit idem Theodorus archiepiscopus, anno episcopatus sui xxii.

8.
Britwold.
A.D. 693.

Britwoldus, abbas de Raculf, eidem successit, qui electus consecratus est a Regwyno, metropolitano Walliarum. Usque ad tempus ejus fuerunt Romani archiepiscopi; deinde Angli. Hujus tempore seripsit Sergius papa episcopis Britanniae, ut Britwoldo Cantuariorum archiepiscopo, tanquam primati totius Britanniae, obedirent. Hic autem transiit anno Domini DCCXXXI., anno regni Ethelhardi v., cum præfuisset Dorobernensi ecclesiæ xxxviii. annis.

Thadwynus Britwoldo successit, qui fuit presbyter ^{9.}
monasterii, quod vocatur Brundene in Merce; et conse- Tadwyne.
cratus est ab Ingwaldo Londonensi, et Daniele Win- A.D. 731.
toniensi, et Aydulfo Rofensi, et Aylwyno Lichefeldensi
episcopis. Cui Gregorius papa scripsit, ut haberet pri-
matum totius Britanniae. Hic, cum iii. annis præfuisset,
obiit eodem anno quo venerabilis Beda presbyter.

Nothelmus Thadwyno successit. Iste Londoniensis ^{10.}
ecclesiae presbyter fuit; a quo consecratus est non in- Nothelm.
venitur. Hic Ethelhardi regis anno x. accepit pallium
a papa. Iste fuit coadjutor Bedæ in historiis compo- A.D. 735.
nendis. Hic tempore Gregorii papæ, et Ethelhardi regis
anno ultimo, et sui ipsius v., decessit.

Cuthbertus Nothelmo successit, qui erat episcopus ^{11.}
Herefordiæ. Hic est qui consilio et monitu Bonifacii Cuthbert.
Mogontini archiepiscopi pro compescendis vitiis, et A.D. 741.
quantum ad seculares et quantum ad religiosos, ut
in historia de episcopis patet, magnum concilium in
ecclesia Anglicana convocavit. Hic cum xvii. annis
præfuisset, in hora mortis jussit suis ut in ecclesia
cathedrali foderetur. Hic fuit primus qui in ecclesia
cathedrali sepultus est, licet monachi Sancti Augustini
ex antiqua consuetudine defunctorum archiepiscoporum
corpora vindicabant, et quadam violentia retinere
conabantur.

Bregwynus Cuthberto successit; qui substitutus, et ^{12.}
iii. annis tantum præfuit tempore Pauli papæ. Bregwin.
A.D. 759.

Lambertus Bregwyno successit. Hic fuit abbas ^{13.}
Sancti Augustini; hic benedictionem et pallium a Paulo Lambert or
papa suscepit. Hujus temporibus Offa rex Merciorum Jaenberht.
archiepiscopum Doroberniæ primatu spoliare conatus A.D. 763.
est, et ad Sallisbiriam transferre; unde pro hac re
Adriano papæ epistolam et munera transmisit; hæc
autem controversia toto tempore Lamberti duravit; f. 256.
sed eo post xxvii. annos præsulatus sui defuncto, et in
capitulo apud Sanctum Augustinum tumulato, successit
Atellardus.

14.
Adelard.
A.D. 790.

Adellardus Wyntoniensis episcopus fuit; vir excellens industriae, cuius consiliis Egfertus filius Officium honorem Cantuariensi ecclesiae restituere, quem pater ejus injuste abstulit, conatus est; sed morte praeventus est. Sed Kenewlfus, rex Merciorum, successor ejus, eundem ejus consilio postea restituit, quem idem episcopus a Leone papa confirmari Cantuariensi ecclesiae in perpetuum procuravit. Hic anno xiii. decessit.

15.
Wulfred.
A.D. 803.

Wlfridus post Adellardam successit, anno xxviii.; de eo non invenitur unde fuit aut ubi; consecratus fuit tamen tempore Leonis papae et Egbrichti regis Westsexiae.

16.
Flegild.
A.D. 829.

Flegeldus Wlredo successit, mensibus tribus; de William of Malmsb.
illo nihil habetur unde fuit. De Gestis

17.
Ceolnoth.
A.D. 830.

Celnothus Flegeldo successit annis¹ xli.; de isto Pont. p. 199.
quoque non invenitur unde oriundus fuit.

18.
Ethelred.
A.D. 870.

Ethelredus Celnotho successit, annis¹ xviii. Continuatis successionibus archiepiscopi multa Deo et saeculo digna, ut credimus, exercuere; sed omnia vetusta absorbuit et delevit [vetustas] ut de istis praedictis nihil inter nos, nisi tenuis fama, manet et nomina. Hic consecravit plures episcopos Walliae.

19.
Pleymund.
A.D. 891.

Post Ethelredum Pleymundus successit, anno xix. Alfredi regis. Hic fuit magister Alfredi regis, et viii. episcopos una die Cantuarie ordinavit, scilicet Fretestanum Vintoniensem, Werstanum Schireburnensem, qui modo est Sallesbire, Achilhelnum Fontanensem, etc. Hic praeftuit xxxiiii. annis.

20.
Athelhelius.
A.D. 923.

Athelhelius Pleigmundo successit. Hic fuit Welshensis episcopus; hic praeftuit annis xii.

21.
Wulfelius.
A.D. 928.

Wlfelius praedicto successit, xiii. annis, qui similiter fuit episcopus Wollensis.

22.
Odo.
A.D. 941.

Odo, episcopus Malmesbiriae praedicto successit; hic fuit monachus; vix enim aliquis tunc in archiepis-

¹ Sic, for *mensibus*.

copum electus fuit, nisi fuisset monachus; fuit enim Danicus genere; fuit enim specialissimus Adelstani regis. Hic consecravit Eadmundum, filium Edelstani, in regem ibidem. Hic consecravit Dunstanum abbatem Glastoniæ in Vigornensem episcopum. Hic præfuit xx. annis, et tempore Edgari decessit.

Alfinus, Vintoniensis episcopus, eidem successit; qui ^{23.} dum Romam pro petendo pallio tenderet, in Alpibus ^{Alsine.} A.D. 958. gehu constrictus defecit; unde non omnino per annum præfuit.

Post quem Dunstanus, Vigorniensis episcopus et ^{24.} S. Dun- ante abbas Glastoniæ, omnium episcoporum et regis stan. A.D. 959. Edgari assensu electus est in archiepiscopum. Hic Oswaldum episcopum Wigornensem consecravit, qui postea factus est archiepiscopus Eboracensis. Edgarus rex ab istis duobus archiepiscopis consecratus est. Iste Edgarus rex consilio Dunstani archiepiscopi et Ethelwoldi, Vintoniensis episcopi, a majoribus ecclesiis clericos expulit, et monachos induxit. Hic obtinuit episcopum Londonensem, simul cum alio ex commendatione Edgari, unde Wlsinum abbatem instituit apud Westmonasterium, ubi tautum xii. monachos instituit in loco ubi Mellitus episcopus ecclesiam Sancto Petro fecerat. Hic a Johanne papa confirmationem primatus ^{f. 256 b.} Angliae Cantuariensi ecclesiæ obtinuit. Ab illo Edwardus, regis Edgari filius, apud Kingestune in regem consecratus est, et postea Ethelredus, ejusdem Edwardi frater, ex patre ab eodem et Oswaldo archiepiscopo Eboracensi et aliis decem episcopis consecratus est. Hic aliquando totam Angliam rexit, et annis xxvii. præfuit. Hie Cantuariæ tumulatur, post multa miracula in vita sua facta, quæ etiam post mortem non cessabant, unde sanctus merito dicitur.

Ethelgarus Dunstano¹ successit, qui primus fuit ab- ^{25.} bas in Novo Monasterio apud Wintoniam a beato Ethelgar. A.D. 988.

¹ MS. *Wlstan.*

Ethelwoldo constructo,¹ et postea episcopus Cycestriæ, tempore Johannis papæ; anno i. sedit.

26.
Elfric.
A.D. 990.
Elfrius Edelgaro successit, xi. annis; hic fuit episcopus Wiltoniensis, qui est Cicestriæ; qui secundum quosdam expulit clericos, et monachos apud Cantuariam induxit, qui tamen a tempore Laurentii extitisse videntur.

27.
Sirie.
A.D. 995.
Siricius, Wiltoniensis² similiter episcopus, eidem successit, v. annis, cuius consilio Edelredus rex legitur deditisse Danis maximam summam pecuniae, ut a rapinis cessarent, scilicet x. milia librarum. Iste Siricius in *De Gestis* libro de regibus præponitur Elfrico, sed hic secundum *Pont.* p. 203. Willelmum. Malmesbiriensem postponitur.

28.
Elphege.
A.D. 1006.
Elphegus, Wintoniensis episcopus, Siricio successit, annis vii. et dimidio; qui a Danis tentus et in compedes constrictus, postea ab eisdem lapidatus, quia noluit consentire contributioni pecuniae eisdem promisse, animam per martyrium cœlo reddidit; cuius corpus Londoniis defertur, et in ecclesia beati Pauli sepelitur. Hic in obitu suo vidit beatum Dunstanum sibi æternam gloriam promittentem.

29.
Lefwing.
A.D. 1013.
Lewingus, qui et Ethelstanus, Elfego successit, vii. annis; hic fuit episcopus Wellensis, suffragio Edelredi regis in archiepiscopum provectus.

30.
Egelnoth.
A.D. 1020.
Egelnothus bonus Leuingo successit; hic fuit filius nobilis viri nomine Egelmari, et fuit Lincolniensis episcopus. Hic apud Romam a Benedicto papa honorifice susceptus pallium accepit. Hic Joseph Landaviæ, et Bleduc episcopum Sancti David Cantuariæ consecravit. Hic ecclesiam Sancti Eadmundi apud Betricheswrche constructam ab Elwyno, Orientalium Anglorum episcopo, qui eam incepit, consecravit in honorem Sancti Eadmundi Martyris. Hic xviii. annis præfuit tempore Canuti regis.

¹ MS. *constructum*.

² MS. *Wintoniensis*, and so Malmesbury.

Edsinus ei successit. Hic fuit episcopus Wintoniæ, ^{31.}
et capellanus Hardekanuti regis. Hic regem Eadwar- ^{Edsi.}
dum post mortem Hardecanuti, consilio et auxilio ^{A.D. 1038.}
Godwyni comitis Cantiacæ, unxit in regem apud Win-
toniam. Hic xi. annis præfuit, et postea cessit gratis,
infirmitate detentus.

Robertus, episcopus Londoniensis, eidem successit, ii. ^{32.}
annis; hic fuit ante abbas in Normannia et genere ^{Robert.}
Normannus, qui postea a Sancto Eadwardo, pro humi-
litate sibi exulanti impensa, episcopus Londoniensis
effectus est; et postea archiepiscopus. Hic ab Anglia
per procurationem comitis Cantiacæ expulsus, Romam
petiit, et apud Gemegium in redeundo finem vitæ
fecit.

Stigandus eidem successit, xvi. annis. Qui quondam ^{33.}
dimisso Orientalium Anglorum episcopatu, sublimio- ^{Stigand.}
rem gradum meditatus, Vintoniensem invaserat, inno-
centis regis Eadwardi simplicitatem circumveniens,
vivente Roberto Cantuariensem episcopatum obtinuit;
unde a domino apostolico interdictus est, et nunquam ^{f. 257.}
pallium obtinuit. Hic a rege Willielmo Bastard apud
Wintoniam incaceratus est propter astutiam post de-
positionem per legatum Alexandri papæ; hic fuit
primus in habitu clericali et seculari archiepiscopatu
functus; tempore ejus fuit conquestus Angliæ.

Anno Domini MLXX. intravit Angliam Lanfrancus, ^{34.}
Cadoensis abbas, genere Lombardus, vir omni sci- ^{Lanfranc.}
entia seculari et divina doctissimus, ex consensu et
præcepto Willelmi I. regis Angliæ et Alexandri papæ;
qui post paucos dies adventus sui a prædicto rege
archiepiscopatum Cantuariæ suscepit regendum.¹ Con-
secratus est autem in sede metropolitano a suffra-
ganeis ipsius sedis, Willelmo Londonensi episcopo,
et Wagelino Wintoniensi, et Remigio Lincolniensi, et

¹ MS. *regendam.*

Settlement
of the pri-
macy of
the see of
Canter-
bury over
that of
York.

caeteris. Hic Thomam archiepiscopum Eboracensem, consecravit, qui ei obedientiam canonicam post multam contentionem fecit. Deinde pro pallio adiit, et primas totius Angliae confirmatus est, licet episcopus Eboracensis praedictus in pluribus ei resistebat, unde causa utriusque ventilata ex consensu domini papæ coram rege Angliæ et episcopis et clero, anno gracie MLXXII., pontificatus pape Alexandri xi. anno, regis Willelmi vi., praedictus Lanfrancus archiepiscopus ostendit privilegia de primatu Angliae omnium antecessorum a papis concessa; videlicet privilegia Augustini, primi archiepiscopi, et Laurentii secundi, et Honorii, et Theodori, Atellhardi, et Dunstani; et confirmata videlicet a beato Gregorio, Bonefacio, Honorio, Vitaliano, Sergio, item Gregorio, Leone, et Johanne; contra quae Thomas Eboracensis parum virium habuit; unde hac conditione convenit inter eos, ut Cantuariensis citra Humbram episcopos omnes Angliae haberet, et Eboracensis ultra; et limes parochiae utriusque Humbra seperaret; quod et a papa Alexandro confirmatum est. Et eodem concilio Angliae constitutum est, quod archiepiscopus Eboracensis sedere debet ad dexteram archiepiscopi Cantuariensis, et Londoniensis episcopus a sinistris, et Vintoniensis juxta Eboracensem; si autem Eboracensis desit, Londoniensis ad dexteram, et Vintoniensis ad sinistram. Iste enim ecclesiam Christi Cantuariæ parum ante combustam ampliori et nobiliori quam ante structura reædificavit, cum omnibus officinis muris ad septa curia pertinentibus, et eandem libris et ornamentis ditavit. Hic Willelmum, filium regis, consecravit in regem apud Westmonasterium. Hic inter alia bona xxv. maneria ecclesiæ Cantuariensi restituit. Ecclesiam Rofensem ipse restauravit, et in ea episcopum ordinavit, Beccensem monachum nomine Hernostum; in eius consecratione inventus est Ewangeli versus, "Cito proferte stolam primam," etc., quod audienz Lanfrancus dixit, eum cito moriturum; quod contigit

infra annum. Abbatiam quoque Sancti Albani restituit in primum statum, in qua posuit abbatem Paulum, qui ibi ordinem Becci constituit. Hic cum xix. annis ecclesiam rexisset, febre correptus decessit, et in ecclesia sua sepultus est; et vacavit sedes post eum iii. annis, et rex omnes possessiones ecclesiae Cantuariensis in manu sua minus juste tenuit.

Anselmus Lanfranco successit. Hic fuit prius de Becco prior, postea abbas; deinde quarto anno oppressionis Anglicanæ ecclesiæ amonitione et interventu Hugonis Cestrensis comitis et multorum magnatum Anglorum, qui eum in animarum suarum advocatione elegerant, insuper etiam communi utilitate coactus, ^{35.} Anselm. A.D. 1093. f. 257 b. Angliam ingressus est, et non multum post archiepiscopatum Cantuariæ a Willelmo II. rege suscepit. Rex namque Willelmus pro pallio Romam secreto miserat, quod et ab Urbano [papa] impetravit, et Anselmo post discordiam inter eos sotipat pro quibus[dam] ecclesiasticis privilegiis, tradidit. Iterum orta discordia inter ipsum et regem pro libertate ecclesiastica Romam adiit, et ab Urbano papa honorifice susceptus, ibidem per duos annos, antequam posset expedire, permansit. Infra quod tempus Willelmus rex decessit, et Henricus ei successit, et Anselmus in Angliam rediit. Iterumque inter regem et archiepiscopum propter libertates ecclesiasticas orta discordia, et maxime quia rex contulit dignitates ecclesiasticas, iterum Romam petiit; et tandem post duos annos rediit cum assensu domini pape, ut rex humagia pro temporalibus de electis acciperet, sed nullum per baculum investiret; quod rex concessit, et Anselmum omnibus ad ecclesiam suam spectantibus investivit; qui in primo adventu suo v. episcopos Cantuariæ consecravit uno die. Deinde fecit concilium apud Westmonasterium, anno gracie MCII., iii. autem Paschalis papæ, iii. regni regis Henrici. In quo damnavit plura quæ fuerunt contra jura ecclesiæ. Hic plures libros

composuit, quorum unus dicitur, "Cur Deus homo." Transiit enim anno gratiæ MCIX., ætatis suæ lxvi, pontificatus xvi.; et sepultus est primo ad caput prädecessoris sui; postea dignius mausoleum in orientali porticu accepit; vacavitque episcopatus v. annis et v. diebus. Ejus sanctitatem miracula ante mortem et post declarant.

^{36.¹} Radulfus, Rofensis episcopus, Anselmo successit, apud Radulphus. Windeleshore et archiepiscopatum electus. Hic fuit prior cujusdam monasterii Normanniae, et postea abbas ejusdem; deinde episcopus Rofensis. Hic ab Anselmo, domini papæ legato, qui fuit nepos Anselmi archiepiscopi, pallium suscepit, et ipso die Thewlfum Vigorii episcopum apud Cantuariam consecravit. Deinde missus idem archiepiscopus a rege Henrico Romam cum Heriberto Norwicensi episcopo propter crebras accessiones legatorum in Angliam. Dicebat enim rex, quod Cantuariensis archiepiscopus de jure antiquo legatus domini papæ esse deberet, et quod alium nollet accipere. Transiit autem Radulfus archiepiscopus anno pontificatus sui nono, anno gratiæ MCXXII. Extitit autem religione impar, peritia litterarum magnifice pollens et affabilitate.

^{37.} Willelmus de Curboil, prior Sanctæ Osithæ, ei succedit, consecratusque est apud Cantuariam a Willelmo, William de Corboyl. Wintoniensi episcopo, quia Ricardus Londoniensis laborabat paralysi. Deinde pro petendo pallio Romam adiit, et in reditur Lincolniensem electum Alexandrum Cantuariæ consecravit, et Godefridum Batonensem episcopum in ecclesia Sancti Pauli Londoniæ, et Gilbertum Londoniensem. Deinde convocavit concilium, in quo Turstanus Eboracensis excusavit se per nuncios. Hujus temporibus rex Henricus primus, cum xxxv. annis regnasset, decessit apud Sanctum Dyonisium in

William of
Malnes-
bury, De
Gestis
Pont.

p. 231.

¹ MS. 35, and this error is continued for the next four archbishops.

silva Leonum, et sepultus apud Rediggum; et confessim archiepiscopus Willelmus consecravit in regem Stephanum, comitem Boloniæ, nepotem regis prædicti apud Westmonasterium. Transiit autem anno episcopatus sui xiii.; et vacabat sedes duobus annis et iiii. ebdomadibus, tempore Kalixti papæ.

Theobaldus, abbas Becci, Willelmo successit in archiepiscopatum, anno iii. Stephani regis; et consecratus est, annuente eodem rege, ab Alberto, legato domini papæ et Hostiensi episcopo, in ecclesia Sancti Pauli Londoniis; et iste Teobaldus electus fuit ab episcopis ibidem coram legato convenientibus, consensu prædicti legati, præsente Jeremia priore Cantuariensi. Hic Romam proficisciens, pallium ab Innocentio papa obtinuit. Deinde Eugenius papa Remis concilium celebravit, ad quod Theobaldus archiepiscopus sine licentia regis accedens, omnibus temporalibus spoliatus est, et suffraganei ejus suspensi sunt a papa, quia rege prohibente non venerant. Hic cum xxii. annis eccliam rexisset, transiit ad Dominum; et ecclesiæ Cantuariensis sedes uno anno vacavit.

Thomas Sanctus, Cantuariensis archidiaconus et regis Henrici cancellarius, Theobaldo successit; qui convocato clero totius provinciæ apud Londonias, presente Henrico, filio regis Henrici secundi, et regni justiciarii, nemine reclamante, sollemniter electus est in archiepiscopum. Electus autem Sabbato ante Pentecosten, ordinatus est in presbyterum in ecclesia Cantuariensi a Waltero Rofensi episcopo, in ordinationibus et dedicationibus ecclesiæ Cantuariae vicario. Sequenti die dominica consecratus est ab Henrico Wintoniensi episcopo, qui vices gerebat Londoniensis tunc vacantis, quod ad jus suum spectare dicebat Rofensis, sed non obtinuit. Deinde mittens nuncios domino Alexandro papæ pro pallio, qui ei gratanter cum solennitate consueta pallium misit, quod ipse juramento facto de ecclesiæ libertatibus conservandis suscepit ab altari

38.
Theobald.
A.D. 1139.
f. 258.

39.
S. Thomas
a Becket.
A.D. 1162.

majori, quo indutus mutavit animam sicut et habitum, statim regi in Normanniam nuncium dirigens, eidem cancellariae sigillum resignans, qui indutus clanculo monachili cemate, monachi adimplevit opus et meritum. Dejecta namque sindone, qua hactenus, dum mollia regum blandirentur, ut consueverat, cilicio asperrimo super nudo vestiebatur; addidit etiam femoralia ciliencia, ut artius carnem mortificaret et spiritum vivissem. Commissum sibi a Domino pastorale officium cum tanta¹ diligentia exequebatur, ut cleri vel ecclesiæ jura nullatenus permitteret mutilari. Consideransque antiquus hostis novum pontificem multum ecclesiæ sanctæ profuturum, maximas discordias inter regem et archiepiscopum seminavit, ob quas res et negotia in præjudicium juris ecclesiastici usurpata, citatus ad curiam, super his cautionem daturus, negavit, appellavit, clam recessit, transfretavit, papam in Francia adiit, cuncta ei exposuit, suscepit eum rex Franciæ in gratiam, et ei necessaria ministravit. Denique medianim tibus domino papa et rege Franciæ, plurimum consilio episcoporum, rex Angliæ ad suam eum redire concessit ecclesiam, qui septimo exilii sui anno rediens cum gaudio omnium susceptus est; et vix per mensem in ecclesia sua moram faciens martyrizatus est, et sepultus ante altare Sancti Johannis Baptiste et Sancti Augustini Anglorum apostoli, ubi usque in hodiernum diem multa fiunt miracula. Passus est autem anno gratiæ MCLXX., iiiii. kalendas Januarii, feria tertia, hora quasi xi., in natalitiis Domini. Præfuit autem in episcopatu annis viii., mensibus vi., diebus xxviii.; et vacavit annis ii., mensibus v., diebus iii.

40.
Richard.
A.D. 1174.
f. 258 b.

Ricardus, prior Sancti Martini de Doveria, Sancto Thomæ sucessit, et a domino papa Alexandro pallium et primatum Angliae obtinuit, anno Domini MCLXXIII.;

¹ MS. *tanda.*

qui cum ecclesiam x. annis strenne rexisset, xi. anno viam universæ carnis est ingressus, anno scilicet gratiæ MCLXXXIII., cui successit

Baldeuinus, Wygorniensis episcopus, qui ante fuit abbas Fordensis, anno regni regis Henrici II. ^{41.} xxxi. Baldwin. Hic construxit abbatiam de Abingdone, anno ii. pontificatus sui, ex consensu Urbani papæ. Hic sex annis A.D. 1184. ecclesiam rexit, et vii. anno pontificatus sui obiit, scilicet anno Domini MCXCI, et regis Ricardi tertio; et sepultus est apud [Acre]¹; cui successit

Hubertus, filius Walteri, Salesbiriensis episcopus, electus anno Domini MCXII, et consecratus anno ^{42.} Hubert. sequenti. Hic habuit custodiam totius Anglie ex præcepto regis, dum rex Ricardus in custodia imperatoris erat. Hic anno pontificatus sui xiii. transiit, anno Domini MCCV, et regis Johannis vi., vi. idus Julii et sepultus est apud Cantuariam; et vacavit sedes annis ii.

Stephanus de Langedune eidem successit, ex consensu domini papæ Innocentii, qui eum consecravit apud curiam, vel consecrari fecit, anno Domini MCCVII, et ^{43.} Stephen Langton. pro eo domino regi Johanni seripsit; sed rex petitionem domini papæ contempnens, archiepiscopum Stephanum et monachos Cantuariae electores archiepiscopi exilio condemnavit, pro quo facto dominus Innocentius totam Angliam interdicto supposuit, quod fere vii. annis duravit, unde anno Domini MCCXIII. relaxatum fuit a domino Nicholao Tusulanensi episcopo et domini papæ legato, in die apostolorum Petri et Pauli, restitutis archiepiscopo et episcopis et monachis ex consensu et voluntate domini regis in locis suis. Hic anno pontificatus sui xxii. transiit, vii. idus Julii, anno Domini MCCXXVIII, et regis Henrici III, anno xiii. Hic inter omnes occidentales post beatum Thomam

¹ Left blank in MS.

merito celeberrimus extitit. Cui successit, cassato
Waltero monachio Cantuariensi,

44.
Richard Weather-
shed.
A.D. 1229.

Ricardus, Lincolniensis ecclesiae cancellarius; et consecratus est ab Henrico Rofensi episcopo sine pallio, et cum eo Rogerius Londoniensis et Hugo Elyensis, anno Domini MCCXXIX., et regis Henrici III. xiii.; Orta est discordia inter ipsum archiepiscopum et regem, pro qua archiepiscopus curiam Romanam adivit, qui eodem anno rediens, diem clausit extreum, anno pontificatus sui iii., et anno regis Henrici III. xvi., et apud Cantuariam sepultus est; cui successit post vacationem

45.
S. Edmund of Abing-
don.
A.D. 1233.

Magister Eadmundus Abingdoniae, vir vitae venerabilis et discretionis, electus anno Domini MCCXXXIII., et anno sequenti consecratus a Rogero Londonieusi episcopo, sanctus a sancto, in archiepiscopum Cantuariensem, dominica¹ qua cantatur "Lætare Ierusalem," scilicet iii. nonas Aprilis. Hic pro causis ecclesiae Anglicanæ curiam Romanam adiit, sed sine effectu redit. Anno pontificatus sui v., sed anno vii. propter discordiam ortam inter ipsum et monachos ecclesiae Cantuariensis, et quia noluit consentire quod dominus papa et rex quintam partem omnium bonorum de omnibus prælatiis Angliae perciperet, de regno exulatur et apud Pontiniacum honorifice susceptus est. Sed deinde paululum recedens ad alium locum viam universæ carnis ingressus est, sed apud Pontiniacenses sepultus, ubi usque in hodiernum diem miraculis choruscat inauditis, unde locus prædictus meritis ejus et beneficiis mirabiliter honoratur; unde impletum est, quod beatus martyr Thomas eisdem monachis promittebat quod quidam ei successorurus erat, qui omnia quæ ipsi monachi in illo expenderant cum ibi in exilio erat, eis restitueret. Hic anno pontificatus sui vii. transiit, xvi. kalendas Decembris. Et anno Domini MCCXLVI. canonizatus

f. 259.

¹ Mid-Lent Sunday.

est, et anno sequenti translatus, viii. idus Julii; cui
successit

Bonifacius, natione provincialis, ortu generosus, electus 46.
anno Domini MCCXLI., et a domino papa Innocentio, anno Boniface.
Domini MCCXLIII., confirmatus, et anno sequenti con- A.D. 1245.
secratus, scilicet anno regis Henrici III. xxviii. Hie
anno pontificatus sui, scilicet ab electione xxix., migravit
ad Dominum, kalendis Augusti, anno Domini MCCLXX.,
et regis prædicti liii.; et vacavit sedes annis fere
duobus; cui successit tandem ex dono domini papæ,
Roberto Burnello cassato, et Adam priore Cantuariae
jus resignante,

Robertus de Kylewardby, prior provincialis de ordine 47.
prædicatorum in Anglia, vir omni scientia eruditus, Robert
anno Domini MCCLXXII., et regis Henrici III. lvi. et Kilwarby.
ultimo. Hie anno pontificatus sui vi., et regis Eadwardi
v., vocatus ad curiam Romanam, factus est episcopus
Hostiensis et cardinalis; qui anno secundo, ut dicebatur,
pontificatus sui, veneno interiit. Cui successit iterum
ex dono papæ in curia

Johannes de Peeham, frater de ordine minorum, tunc 48.
lector in curia Romana, natione Anglieus, in Cantia natus John
anno Domini MCCLXXIX., et regis Eadwardi vi. Hie Peeham.
contra monachos in multis se objecit. Hie anno ponti- A.D. 1279.
ficatus sui xv., vi. idus Januarii, viam universæ carnis
ingressus est, anno regis Eadwardi xx.; cui successit ex
electione

Magister Robertus de Winchelse, archidiaconus Est- 49.
sexiae, in archiepiscopum Cantuarieensem idus Martii Robert
electus anno Domini MCCXCIII. et regis Eadwardi xxi.¹ Winchel-
sey. A.D. 1294.

LONDONIENSIS EPISCOPATUS.

f. 260.

Temporibus Britonum in urbe Londonensi multi The
fuerunt archiepiscopi, sed Anglorum temporibus, dig- bishops of
London.

¹ The rest of the leaf, a page and a half, is blank.

The three archdeaconries. nitate translata, sunt ibi episcopi principales post archiepiscopos. Et habet episcopatus Londoniensis tres archidiaconatus, scilicet archidiaconatus Londonensis, archidiaconatus Estsexiae, et archidiaconatus Colecestriae.

In primo archidiaconatu est unus decanus tantum, scilicet Londonensis. In secundo sunt vii. decani, scilicet Berkinge, Clelemeresford, Rochedford, Daneseya, Berdestapel, Angre, Chafford. In tertio sunt vi. decanatus, videlicet Colecestre, Tendrige, Lexendune, Samford, Newport, Wyham.

1. Mellitus episcopus primus sedit Londoniis, ab Aus- William of Malmesb.
tino institutus. Hic fuit prius abbas Romæ, et a beato De Gestis Pont.
Gregorio missus post adventum Augustini in adju- p. 235.
torium ipsius. Sedit autem in ecclesia Sancti Pauli Londoniæ. Hic convertit ad fidem Sebertum regem Estsexiae eum genti sua. Hic incepit Westmonasterium ammonitione Petri apostoli, qui apostolus Mellito episco-
po pisces grandem per quendam rusticum, quasi exennium, misit; et, ut dicitur, ille met Petrus ecclesiam illam consecravit, in qua Sanctus Eadwardus Confessor numerum monachorum multiplicavit; deinde eandem rex Willelmus redditibus ditavit, quia insignia regia ibi suscepit. Hic postea archiepiscopus fuit, ut supra patet.

2. Cedda huic successit; hic fuit frater Ceddae, episcopi Lichefeldensis; hic sepultus fuit apud Northumbriam in monasterio suo; et vacavit diu.

3. Erchenewaldus¹ tandem per Theodorum archiepis- copum Londoniensis episcopus consecratus est; hic multis miraculis claruit. Hic fecit monasterium de Certeseye, et de Berchinge, ubi soror ejus fuit sancti- monialis. Hic sepultus est in ecclesia sua, et maximus Sanctus Londoniae habetur.

4. Waldere huic successit, de quo scriptum nihil in- venitur.

¹ Wini is omitted.

Ingualdus Waldere successit.	5.
Egulfus autem Ingualdo	6.
Wyget autem Ingulfo.	7.
Elbrightus autem Wygest.	8.
Edgarus vero Elbrichto.	9.
Kenewaldus autem Edgaro.	10.
Edbaldus autem Kenewaldo.	11.
Herebertus Edbaldo.	12.
Osemundus autem Heriberto.	13.
Etelnodus autem Osemundo.	14.
Celbertus autem ei successit.	15.
Cerulfus post eum præfuit.	16.
Swythulfus autem deinde præfuit.	17.
Elstanus autem huic successit.	18.
Wlfius post hunc præfuit.	19.
Etelwardus ei successit.	20.
Etelstanus deinde præfuit.	21.
Teodredus huic successit. Hic ut cives dicunt fuit tempore regis Etelstani, qui dicunt eum cum rege	22.
profectum ad bellum contra Analavum, cuius precibus rex obtinuit victoriam. Hic in uno deliquit, quod fures apud Sanctum Eadnundum miraculo martyris compre- hensos patibulo adjudicavit, sed post tota vita sua poenituit. Hic in ecclesia sua sepultus est. Post hunc	Theodred.
continuo successerunt	
Wlstanus	f. 260 b.
Brithelmus	23.
Dunstanus, qui postea archiepiscopus Cantuariensis.	24.
Elfstanus	25.
Wlfstanus	26.
Elphimus	27.
Elwynus	28.
Elwordus ¹	29.
Robertus. Hic fuit prius monachus, deinde epis-	30.
	A.D. 1044.

¹ The approximate dates of the accession of these bishops will be seen in Hardy's edition of Le Neve's *Fasti Ecclesiæ Anglicanæ*, ii. pp. 275-280.

copus a Sancto Eadwardo factus Londoniensis; tandem archiepiscopus ab eodem factus est.

- 32. A.D. 1051. Willelmus eidem successit ex dono regis Edwardi.
- 33. A.D. 1075. Hugo de Orival prædicto successit, ex dono Willelmi Bastard, regis Angliæ. Hic post paucos ordinationis sue annos in morbum lepræ cecidit.
- 34. A.D. 1086. Mauricius Hugoni successit. Hic fuit regis cancellarius. Hic incepit magnam ecclesiam Sancti Pauli, sed non consummavit. Obiit anno vii. Henrici regis.
- 35. A.D. 1108. Ricardus Mauricio successit, et ædificationem ecclesiæ primo promovit, sed cito cessavit. Hic monasterium Sanctæ Osithæ de Chid ditavit, et regularibus implevit canoniceis.
- 36. A.D. 1128. Gilbertus Ricardo successit, tempore Henrici regis primi. Hic transiit anno xxxiiii. regis Henrici II.
- 37. A.D. 1141. Robertus.
- 38. A.D. 1152. Ricardus.
- 39. A.D. 1163. Gilbertus.
- 40. A.D. 1189. Ricardus thesaurarius.
- 41. A.D. 1199. Willelmus de ecclesia Sanctæ Mariae.
- 42. A.D. 1221. Eustachius de Faukenberge.

f. 261.

WINTONIENSIS EPISCOPATUS.

- Bishops of the West Saxons. Sanctus Birinus primus Occidentalium Saxonum Williani of Malmesb. praesul extitit. Hic ab Honorio papa missus, Angliam De Gestis venit, et Kinegillum regem cum gente sua ad fidem Pont. 1. S. Birinus. convertens baptizavit. Hic ordinatus est in episcopum p. 241. ab Asterio Genuensi episcopo. Hic, ut habetur in Gestis pontificum, mirabiliter ambulavit super mare. Hic solus Westsaxoniam pontificali jure rexit, scilicet quantummodo habent episcopus Wintoniensis, Badensis, et Salesbiriensis, habens sedem episcopalem in civitate Dorocestria, anno xl. post adventum Augustini, licet illa civitas modo sit de parochia episcopi Lincolnensis. Denique Birinus, sacris laboribus emeritus, vitam finivit, et apud Dorocestriam, in ecclesiaquam ædificavit, se-

pultus est; sed postea apud Wintoniam a pontifice Edda translatus est, et patronus civitatis habetur.

Ailbertus, natione Gallus, post eum præsulatum ^{2.} Ailbert. tenuit. Hujus tempore Cenewaldus rex Westsaxoniam ^{A.D. 650.} in duas parochias divisit, unde episcopus graviter offensus dimisso præsulatu in Galliam redit, et post apud Londoniam factus est episcopus; et quidem Wyne ^{Wyne.} ambas parochias jure pontificali rexit, scilicet Wintoniæ ^{A.D. 661.} et Schireburne. Hic fuit natione Anglus sed Gallia consecratus.

Leutherius, nepos Ailberti, Wyne successit, et provincialium assensu a Theodoro archiepiscopo consecratus, ^{3.} Leutherius. ^{A.D. 670.} vii. annis totam Westsaxonum rexit ecclesiam.

Hedda Sanctus huic successit, et plus xxx. annis ^{4.} Hedda. utramque parochiam rexit; hic prius fuit abbas et ^{A.D. 676.} monachus; quo defuncto, præsulatus illius provinciæ in duabus parochias efficaciter divisus est, altera Wintoniensi ecclesiæ, altera Schireburnensi assignata; rege Westsaxonum Ine regnante, et Brithworldo Doroborensi archiepiscopo.

Daniel, primus Wintoniensis episcopus, xlivi. annis ^{Bishops of} vixit in episcopatu; deinde honorem exuens Melduni ^{Winches- ter.} monasterio monachum exercens quantum vixit; ibi- ^{5.} demque sepultus est. Daniel. ^{A.D. 705.}

Humfredus ei successit, cuius memoria fit in con- ^{6.} Humfredus. cilio Cuthberti archiepiscopi, cui successerunt ^{A.D. 744.}

Kinehardus. ^{7.}

Atellardus, ex abate Melduni, mox archiepiscopus. ^{8.}

Egbaldus

Dud

Kinebertus

Ailmundus

Wichteinus

Herefrictus

Eadmundus

} De istis nihil invenitur in scriptis nisi nomina tantum.

^{9.}

^{10.}

^{11.}

^{12.}

^{13.}

^{14.}

^{15.}

^{16.}

^{17.}

16.
A.D. 835. Elmstanus. Hic fuit tempore regis Egberti.
17.
S. Swithun. Swithlunus ei successit. Hic fuit presbyter ejusdem ecclesiae, ab Helmstano jamdudum ordinatus. Hic instruxit filium regis in philosophia, Aidulfum nomine; qui postea, mortuo fratre, ex subdiacono Vintoniensis ecclesiae in regem translatus est, concedente Leone III. papa; et ille discipulus cum regnum obtinuit, promovit magistrum in episcopum. Hic sanctus homo fuit, et multa miracula fecit; decessit autem anno gratiae DCCCLXIII., post mortem Adulfi vi. Eadem successerunt infra e. annos viii. episcopi quorum haec sunt nomina;
- f. 261 b.
18.
A.D. 863. Alfridus } De istis nihil habetur in scriptis.
19.
A.D. 871. Dumbertus }
20.
A.D. 879. Denewlfus. Hunc rex Elfredus in silva porcos passcentem invenit, et, comperto ejus ingenio, studio tradidit et postea in episcopum promovit.
21.
Frithestan,
A.D. 910. Fridesstanus ei successit. Hic fuit unus ex vii. episcopis, quos Pleymundus archiepiscopus, tempore Edwardi filii Alfrei, uno die consecravit Cantuariae. Nam tempore Eadwardi predicti episcopatus Cornubiensis, et Cridiensis, et Wellensis de ii. predictis episcopatibus Westsaxonum aucti sunt; sed postea tempore Eadwardi simplicis Cornubiensis et Cridensis uniti sunt, et translatus est sedes in Exoniam, de quo postea in loco suo dicetur; sed Wellensis stetit, licet postea sedes mutatus sit in Batoniensem, tempore Wilhelmi Conquestoris.
22.
Birnstan.
A.D. 932. Brunstanus eidem successit, et iiii. annis sedit. Hic fuit sanctus homo, unde cum quadam vice per cimiterium pro defunctis oraret, dicendo in fine “requiescant in pace,” voces quasi exercitus infiniti e seculeris audivit, dicentis “Amen.”
23.
Elphege.
A.D. 935. Elphegus eidem successit, scilicet calvus; non martyr licet sanctus fuerit, et miracula fecerit.
24.
Elsi.
A.D. 951. Elsius predicto successit; in¹ archiepiscopum per

¹ MS. repeats *in*.

pretium postea electus, tempore Edgari regis. Cum Romam pro pallio adivit, in Alpibus frigore periit, et Symoniae pœnam luit.

Briethelinus, de Vintoniensi civitate natus, ei succ-
cessit. 25.
Briihelm.
A.D. 958.

Atelwaldus Briethelino successit. Hic fuit mo-
nachus Glastonie, et decanus ejusdem monasterii,
tempore Edgari regis; postea abbas; subprior Abin-
donie, ubi multa bona fecit; postea a rege Edgardo ad
episcopatum Wintoniensem electus, a beato Dunstano
archiepiscopo consecratus est. Hic in cathedrali ecclesia,
clericis expulsis, monachos introduxit. Hic sanctimo-
nialium in eadem urbe monasterium constitutum
ampliavit. Hic transtulit corpus Sancti Swithuni,
episcopi ejusdem loci, apud vetus monasterium.

Elphegus eidem successit. Hic prius fuit monachus
apud Dirhest; postea solitarius apud Batoniā; tan-
dem Andreæ apostoli oraculo in Wintoniensem epis-
copum electus est. Hic transtulit corpus antecessoris
sui Atelwoldi anno xii. post decepsum ejus. Cum vero
xxii. annis in episcopatu sedisset, in archiepiscopum
invitus electus est. At pest multa miracula, ut patet
de Gestis pontificum, a Danis tentus ac lapidatus est,
ac sepultus in ecclesia Sancti Pauli Londoniis. Sed
decimo anno post, jubente rege Kanutone, apud Doro-
berniā translatus est, et honorifice sepultus.

Kenulfus post Alphegum successit praedicto, ut
dicitur. Hic fuit abbas Burgensis, et ii. annis vixit. 28.
Kenulf.
A.D. 1006.

Atelwoldus ei successit. Tria sunt monasteria in
hoc episcopatu, scilicet Certeseya, Romeseye, Ware-
welle. 29.
Athelwold.
A.D. 1009.

Elsius Atewoldo successit, cui 30.
A.D. 1015.

Elwynus, cui 31.
A.D. 1032.

Stigandus. Hic fuit prius Orientalium Anglorum
episcopus, ut patet supra de archiepiscopis, quo 32.
Stigand.
A.D. 1047.
deposito,

f. 262.

33. Wachelinus successit, a Willelmo rege primo insti-
Walkelin. tutus. Hic divisit monasteria ab invicem ut quietius
A.D. 1070. divinum officium perageretur.

34. Willelmus.
A.D. 1107.
35. Henricus.
A.D. 1129.
36. Ricardus.
A.D. 1174.
37. Godefridus.
A.D. 1189.
38. Petrus de Rupibus.
A.D. 1206.

f. 262 b.

EPISCOPI SARESBIRIENSES.

Division of In divisione Westsaxonici episcopatus, ut ante in William of
the bishop- parte dictum est, qui Wintoniæ sedit duas patrias Malmesb.
rick of habuit, scilicet Hauntunensem et Sudereyensem. Alter De Gestis
the West Saxons. qui Schirburne habuit,¹ Wiltonensem, Dorsetensem, p. 247.
Baruthensem, Sumersetensem, Devonensem, et Cornu-
biensem; sed postea divisus est in tres, ut patet
infra. Primus ibidem sedit episcopus

Bishops of Aldelmus Sanctus, Ine regis Westsaxonum propin-
Sherborne. quus; eitharœdus erat optimus, Saxonius atque Latinus

^{1.} Aldhelm. poeta facundissimus, cantor peritissimus, doctor egregius,
A.D. 705. sermone nitidus, scripturarum tam liberalium quam
ecclesiasticarum eruditione mirandus. Extitit² enim
primo docti viri Maydulfi, deinde archipræsulis Theodo-
ri Cantuariensis, et ejus cooperatoris abbatis Ad-
driani, discipulus. Hic cum adhuc esset Maydulfi
urbis, scripsit librum egregium adversus errorem Bri-
tonum, cuius lectione multos eorum ad Catholicæ
Paschæ celebrationem perduxit; scripsit etiam alia non-
nulla, utpote vir undecumq; ie doctissimus.

2. Rorderus ei successit.
A.D. 709.
3. Herewaldus.
A.D. 739.

¹ MS. *hrc.*² MS. *Estitit.*

Edelmodus.	4.
Denefridus.	A.D. 782.
Wlbertus.	5.
Alstanus.	6.
Alstanus. Hic, tempore Egberti regis Westsax-	7.
onum et filii ejus, vir magni consilii fuit; vixit in	A.D. 816.
episcopatu annis 1.	
Eadmundus prædicto successit; deinde isti;	8.
Etelegus.	A.D. 868.
Elfius.	9.
Asserus } Quorum ultimi ambo sub rege Alfredo	10.
Sigelinus }	11.
fuerunt. Sigelinus iste fuit nuncius regis Elfredi;	12.
tum elemosina sua apud Sanctum Petrum, et etiam	
apud Sanctum Thomam in Indiam, unde gemmas multas	
quæ adhuc in ecclesia sua sunt secum portavit. Isto	
defuncto, successit ei	
Atelwardus, quo mortuo cessavit episcopatus vii.	13.
annis, tempore hostilitatis Danorum. Postmodum	Ethelward.
vero Pleymundus archiepiscopus, et rex Eadwardus	
filius Alfrei, minis et edictis Formosi papæ coacti,	
v. episcopos pro ducibus fecere, ordinantes Atelimum	
ad Wellensem ecclesiam, Edulfum ad Cridiensem, Frede-	
stanum ad Wintoniensem, ut supradictum est, Adel-	
stanum ad Cornubiensem,	
Werstanum ad Schireburnensem.	14.
Habebat ergo Wellensis Sumerset, Cridiensis Dovo-	A.D. 909.
niam, Cornubiensis Cornubiam; Werstano Schirebur-	
nensi tres comitatus relicti sunt, scilicet Dorsetensis,	
Berchensis, Wilchensis. Hic Werstanus occisus fuit in	
bello cum Atelstano rege contra Analavum. Post eum	
successerunt	
Atelbaldus,	15.
Alfredus, ¹	A.D. 918.
	16.

¹ Sighelm is omitted, as also in William of Malmesbury.

17.
Wulfsige. Wlfinus. Hic primo fuit abbas apud Westmonasterium, a beato Dunstano institutum; ubi tantum xii. monachos habuit; sed postea electus ad episcopatum Schireburnensem; ibidem, clericis expulsis, monachos instituit. Cui successerunt
- 18.¹
Alfwold, f. 263. Alfwoldus hujus tempore factus est episcopus apud Ramesbira; sed non diu duravit; sepultus apud Malmesbire secundum quosdam.
19. Edelricus.
20. Edelfinus.
21. Brithwynus.
22.
Alfwold. Alwoldus. Hic ex monacho factus est episcopus. Fuit enim vir sanctissimus, et Sancto Cuthberto devotissimus; post ejus obitum episcopatus Wiltoniensis Salesbiriensi unitus est. In quo episcopatu ante uniuionem tot præcesserunt episcopi. Primus Wiltoniensis episcopus Atelstanus. Secundus Odo, qui postea fuit archiepiscopus. Tertius Osulfus. Quartus Elgarus. Quintus Elstanus.² Hic primo apud Abindoniam monachus fuit; deinde abbas magnae sanctitatis. Sextus Siricius, Septimus Alfrieus, qui ambo archiepiscopi fuerunt Cantuarienses. Octavus Brithwoldus ex monacho Glastoniensi. Hic multis annis, scilicet a tempore regis Etelredi usque ad Eadwardum ultimum, scilicet sanctum, administravit episcopatum conjunctum ex duobus. Defunctusque sepultus est Glastonie, cui possessiones multas dedit, et dum adhuc viveret, et prædiis possessionibus ampliavit. Huic successit
- Bishops of
Wilton. Bishops of
Salisbury. Heremannus capellanus Sancti Eadwardi regis. Hic transtulit sedem apud Salesbiriam, tempore regis Wilhelmi ex canonum decreto, ut omnes sedes episcoporum A.D. 1058. ex villis ad urbes migrarent. Hic inchoavit ecclesiam Salesbiriensem, sed non consuminavit.

¹ MS. 17.; a mistake continued to the end of the list.

² This and the two previous names are run through with a red line.

Osmundus prædicto successit. Hic ecclesiam con- 25.
summavit, et clericis sufficienter et excellenter literatis Osmund.
nobiliter instituit. A.D. 1078.

William of Malnesb. De Gestis Pont. p. 250, l. Hie notandum est de abbatiiis hujus diocesis. In List of abbeys in this diocese.

Dorsetensi pago sunt abbatiae Cernelisis, Middletonensis virorum, et Septontiensis fœminarum; in Wilchensi pago sunt cœnobia Malmesbiria¹ virorum, Wiltonia et Ambresbiria fœminarum; in Barkensi pago sunt monasteria duo, Abendoniente et Radin-gense, virorum interque.

Rogerus huic successit.	26. A.D. 1107.
Jocelinus.	27. A.D. 1142.
Hubertus, postea Cantuariensis archiepiscopus.	28. A.D. 1189.
Herbertus pauper.	29. A.D. 1194.
Ricardus, Cicestrensis episcopus.	30. A.D. 1217.

BATHONIENSIS EPISCOPATUS.

f. 263 b.

William of Malnesb. De Gestis Pont. p. 253. Tertius episcopus Westsaxonum fuit apud Welles in Bishops of Wells. Sumertone, pro copia fonticulorum ibi ebullientium ita dictam. Ibique a tempore regis Edwardi filii Alfredi usque ad tempus Wilhelmi junioris, fuit sedes; et primus episcopus Wellensis fuit

Athelminus.	1. A.D. 909.
Wlfelminus, qui ambo postea archiepiscopi Cantuariensis fuerunt.	2. A.D. 923.
Elfegus.	3. A.D. 928.
Wlfelminus.	4.
Britchelminus.	5.
Kenewardus.	6. A.D. 973.
Sigarus.	7. A.D. 975.

¹ MS. *scenobia Malmesbiriensis.*

8. Alwynus.
 A.D. 997.
 9. Liwingus,¹ qui et Elfstanus dicebatur.
 A.D. 1001.
 10. Etelwynus. Hic fuit abbas Eveshamie per xxiii.
 A.D. 1013. annos, et postea episcopus tempore regis Etelredi.
11. Brithwinus.
 12. Merewichtus, qui et Brithwinus dicitur.
 13. Dudeca. Flor. of
 A.D. 1027. Worc. p. 609 D.
 A.D. 1033. William of
 14. Gisa natione Loteringus, tempore regis Eadwardi Malmesb.
 A.D. 1061. Confessoris et Willelmi Conquisitoris. Omnes hi sedem De Gestis
 habuerunt apud Welles in ecclesia Sancti Andreæ. Pont.
 Translation- Deinde apud Batoniam, cum ei successit translatio p. 254.
 of the see to Bath. sedis.
- Bishops of Bath. Johannes natione Turonicus, professione medicus.
 John of Touraine. Hic lucri gratia medicinæ suæ, apud Batoniam sedem
 A.D. 1088. transtulit, tempore Willelmi junioris, quod in tempore
 patris sui impetrare non potuit. Hic postea civitatem
 f. 264. illam ab Henrico rege quingentis libris argenti sibi et
 successoribus suis mercatus est. Ibi est monasterium,
 quod rex Offa construxerat, et rex Edgarus tempore
 suo reaedicabat. Hic moriens sepultus est in ecclesia
 Abbeys in Sancti Petri, quam ipse construxerat. Ille episcopatus
 the diocese. tria habet cœnobia Glastoniensem, Adelingensem, Mi-
 clanensem.
- Post Johannem, tempore Henrici primi, successit
- A.D. 1123. Godefridus.
 Bishops of Bath and Wells.
 A.D. 1135. Robertus.
 A.D. 1174. Reginaldus.
 A.D. 1192. Savarius.
 A.D. 1206. Jocelinus de Welles.

¹ Burwoldus is omitted.

EXONIENSIS EPISCOPATUS.

f. 264 b.

William of Quartus episcopatus Westsaxonum fuit Cridiensis. Bishops of
Malnesb. Cridia est villa Devoniarum, quae vulgo dicitur Deveneschiæ, or Credin-
De Gestis Devonshire.
Pont. xii. miliaribus ab Exonia, ubi sederunt per ordinem ton.
p. 255. pontifices isti.

Adulfus. Hie fuit, quem Pleymundus archiepis- 1.
copus, et rex Eadwardus filius Alfredi ibi præfecerunt. A.D. 909.
Huic successerunt per ordinem

Edelgarus. Hic Saneto Dunstano successit in archi- 2.
episcopatu secundum quosdam, sed non credo verum. A.D. 932.

Alfwoldus.	3.
Sidemannus.	4.
Alfricus.	5.
Elfwoldus.	6.
Aylnothus, qui et Wine dicebatur.	7.

Lingwingus ex monacho Wintoniensi, et postea 8.
abbate Tavestokensi. Hic fuit familiarissimus Kanu- A.D. 1031.
tonis regis. Hic jacet apud Tavenestoke, ubi fuit abbas.

Leofricus eidem successit tempore regis Eadwardi 9.
Confessoris. Hic transtulit sedem episcopalem in Transla-
civitatem Ekecestriam, ab Exa flumine dictam; hanc tion of the
civitatem primus Etelstanus rex in potestatem Angliae, see to
effugatis Britonibus, redigit. Et nota quod tempore Exeter.
prædecessoris hujus, secundum quosdam, Cornubiensis Bishops of
episcopatus conjunctus est Cridiensis; et ita in Exoniæ Leofric.
anbo transierunt. Hic Leofricus, ejectis sanctimonialibus, A.D. 1046.
canonicos statuit in monasterio Sancti Petri.
Huic succéssit in episcopatu

Osbertus, regis Willelmi I. tempore, natione Nor- 10.
mannus, de cognatione regis Edwardi. Hic vixit usque A.D. 1072.
ad ortum regis Henrici.

De episcopis autem Cornubiensibus nihil invenitur in Bishops of
scriptis, nisi de Edelstano, quem archiepiscopus Pley- Cornwall.
inundus prius ibi ordinavit, et de ultimo Brithwaldo,

in cuius tempore legitur episcopatus Cridiensi unitus fuisse.

11.
A.D. 1107.	Willelmus eidem successit.
12.
A.D. 1138.	Robertus.
13.
A.D. 1155.	Robertus.
14.
A.D. 1161.	Bartholomæus.
15.
A.D. 1185.	Johannes.
16.
A.D. 1194.	Henricus.
17.
A.D. 1214.	Symon de Apula.
18.
A.D. 1224.	Willelmus Briwer.

f. 265.

ROFENSIS EPISCOPATUS.

Rochester. Rofa est oppidum, situ nimis angustum, quod a fun- William of
Its bishops. datore suo Rof nomine nomen accepit, ubi primus epis- Malmesb.
copus a beato Augustino institutus De Gestis
Pont.

1. Justus vocabatur. Hic fuit Romanus. Hic post p. 232.
Justus. Mellitum fuit archiepiscopus Cantuariensis, cui suc-
A.D. 604. cessit

2. Romanus, ab eodem Justo archiepiscopo institutus,
A.D. 624. et ecclesiastice legationis causa ad Honorium papam
apud Romam missus, in mare mersus est; cui successit
in episcopatu Rofensi

3. S. Paulinus, Eboracensis archiepiscopus, a sede sua
Pan- ejectus, ex consensu Honorii archiepiscopi Cantuari-
linus. ensis et Edelbaldi regis. Hic in archiepiscopatu et
A.D. 633. episcopatu xix. annos et menses duos complens, mor-
tuius est et sepultus in ecclesia Sancti Andreæ Apostoli
cathedrali.

4. Ithamar. Ytamar ei successit, ab archiepiscopo Honorio datus
A.D. 644. et consecratus, Anglus natione. Hic ordinavit post
Honорium apud Cantuariam Deusdedit archiepiscopum,
quia Eboracensis nullus his diebus fuerat; cui successit

5. Damian. Damianus a Deusdedit archiepiscopo constitutus.
A.D. 656.

Putam prædicto successit a Theodoro archiepiscopo ^{6.}
Cantuariensi ordinatus. Hic propter hostilitatem Putta.
Etheredi regis Merciorum ab episcopatu dissecessit; et
ecclesiam campestrem cum agello a Sexwlflo, Mer-
ciorum episcopo, adeptus, pacifice ibidem vivens, vitam
finivit.

Quitelinus prædicto successit a Theodoro archiepis- ^{7.}
copo ordinatus et consecratus, qui penuria coactus simi- Quichelm.
liter abecessit, cui successit A.D. 676.

Gebmundus ab eodem archiepiscopo substitutus. ^{8.}
Tobia prædicto successit ab archiepiscopo Brithwoldo f. 265 b.
consecratus. Hic in Graeca et Latina lingua, ut testatur ^{9.}
Beda,¹ excellens fuit. A.D. 693.

Aldulfus prædicto successit. Hic est ultimus in ^{10.}
Beda. A.D. 726.

Din Adulfo successit, et cæteri sequentes.	^{11.} A.D. 741.
Ardulfus.	^{12.} A.D. 747.
Deora.	^{13.}
Weremundus.	^{14.}
² Bernmodus.	^{15.} A.D. 803.
Burchertus.	^{16.} A.D. 898.
Alstanus.	^{17.} A.D. 955.
Godwynus.	^{18.}

Siwardus. Hic eo tempore erat episcepus, quo ^{19.}
Normanni venerunt in Angliam, et cito post obiit, dere- Siward.
licitis in ecclesia sua tantum *iiii.* canoniceis pauper- A.D. 1058.
rimis; cui successit quidam

Arnothus monachus, per Lanfrancum archiepiscopum ^{20.}
institutus; quo statim defuncto, Arnost.
A.D. 1076.

Grindulfus alias monachus ab eodem archiepiscopo ^{21.}
institutus est, sub quo res ecclesiæ auctæ sunt, et Gundulf.
numerus monachorum usque ad *l.* per auxilium Lan- A.D. 1077.

¹ Lib. v. p. 255. C.

| ² Several names are here omitted.

franci archiepiscopi, qui etiam dedit monachis ibidem Deo servientibus villam Heddraham quam ad opus eorum emerat. Hic Gundulfus cum adhuc apud Cadomum, ubi erat monachus, divinas scripturas audiret, et evangelia inter manus haberet, dixit duobus sociis ludendo, "Experiamur revolutionem foliorum, quis nostrum futurus sit abbas, quis episcopus." Quod cum fecerunt, Gundulfus revoluto folio invenit *Fidelis, servus, et prudens, &c.* Alius autem socius *Serve bone, et fidelis, &c.* Tertius quoddam in honestum invenit, unde cæteri ridentes, interrogavit Lanfrancus quid habebant; utque cognovit, indubitanter pronunciauit Gundulfum episcopum, alterum abbatem, et tertium ad lubrica scelera devolvendum. Gundulfo autem successit

22. Radulfus, Sagiensis abbas, qui postea factus est archiepiscopus Cantuariensis.
Radulfus. A.D. 1108.

23. Arnulfus, ei successit. Hic natione fuit Gallus, in Arnulf. cœnobio Sancti Juliani in Belvaco monachus; postea, A.D. 1114. tempore Lanfranci et consilio ejus, monachus factus est apud Cantuariam sub Anselmo priore. Deinde apud Burgum abbas; deinde a Radulfo apud Rofam episcopus constitutus est, et ix. annis in episcopatu vixit; et transiit lxxxiiii. ætatis sue anno.

24. A.D. 1125. Johannes¹ eidem successit.

25. A.D. 1142. Ascelinus.

26. A.D. 1147. Walterus.

27. A.D. 1182. Gualeramus.

28. A.D. 1185. Gilebertus.

29. A.D. 1215. Benedictus, præcentor Londoniæ.

f. 266. NORWYCENSIS EPISCOPATUS.

Bishops of Norwich. Christianissimo rege Orientalium Anglorum Sigeberto William of Malmesb. regnante, primus episcopus fuit De Gestis Pont. p. 237.

¹ A second John is here omitted.

Felix, genere Burgundus, qui Sigeberto in Gallia exulanti familiaris effectus, Angliam cum eodem post mortem Eorpwaldi venit; eoque regnum provinciae sortito, episcopus ordinatus totam patriam ad fidem prædicando convertit. Hic scolas litterarum opportunis locis constituit, et in civitate Dommoc sedem habuit, quæ nunc Filchstowe vocatur, super mare in orientali parte Suthfolchiæ. Hic cum xvii. annis ecclesiam rexisset, sepultus est in Dommoc, civitate sedis suæ; sed postea inde translatus est apud Seham, ubi aliquando secundum quosdam fuit sedes episcopalís, quæ est villa juxta stagnum Elyense, qui locus postea destructus a Danis; corpus ejus quæsitus et repertum in Ramesensi cœnobio humatum est; cui successit

Thomas, diaconus suus, ex Gerneorum provincia oriundus; cui successit post v. annos

Bonefacius, qui et Bersigel, genere Cantius. Hic xvii. annis præfuit; cui successit

Bisi vir venerabilis, a Theodoro archiepiscopo institutus; tandem morbo correptus duobus locum dedit. Defuneto itaque Bisi, duo episcopi provinciam illam usque ad tempus Egberti regis Westsaxonum, quorum unus sedebat apud Dommoc et apud Elmham alter, ut infra patebit.

Hi apud Elmham.	Bishops of Elmham.	Hi apud Dommoc.	Bishops of Dunwich.
Bedwynus.	5. A.D. 673.	Ecta.	A.D. 673.
Northbertus.	6. A.D. 680.	Easulfus.	Boniface. A.D. 652.
Etelatus.	7. A.D. 731.	Eadredus.	Bisi. A.D. 670.
Edelfridus.	8.	Cuthwynus.	The diocese divided.
Lamfertus.	9.	Albertus.	A.D. 767. f. 266 b.
Atelwlfus.	10.	Eglafus.	
Wnferthus.	11.	Hardredus.	
Sibba.	12.	Alfinus.	
Hunfertus.	13.	Thichefertus.	A.D. 785.

Hi duo erant episcopi Orientalium Anglorum; scilicet Hunfertus, qui et Alherdus, Elmhamensis; et Thichefertus Domocensis, quando Offa rex regnavit, et fecit episcopatum apud Lichefeld.

14. Humbriktus, Weremundus, et Wilredus. Hi fuerunt tempore Ludecani, regis Merciorum, et Egbrieti regis Westsaxonum; sed eodem Ludecano et antecessore ejus Burchredo incurvantibus provinciam, et episcopis necessariorum copia destitutis, ex duobus unus factus est et apud Elmham sedem obtinuit.

Episcopi Elmhamenses.

15. Adulfus. Hic fuit tempore regis Edwyni.
 16. Alfricus.
 17. Tedredus.
 18. Tedredus.
 19. Edelstanus.
 20. Algarus Sanctus, qui per visionem cognovit decessum Sancti Dunstani archiepiscopi.
 21. Alwynus.
 22. Elfrius.
 23. Elfriens. Iste fuit prior Elyensis.
 24. Stigandus; sed ejectus, pro quo Grimketel electus tenuit duos episcopatus, scilicet Orientalium Anglorum et Orientalium Saxonum, [vel Australium Saxonum]² secundum quosdam et verius. Sed tandem Stigandus tantum procuravit, ut sibi Australium Saxonum episcopatum procuravit, Grimketel dejecto, et fratri suo Egelmaro episcopatum Orientalium Anglorum. Unde predictis successit frater ejus
 A.D. 1038. 25. Agelmarus, scilicet frater Stigandi, cui successit
 A.D. 1047.

¹ The numbers are wrongly given 25, 26, &c. in the MS.

² The words in brackets are taken from Wharton, who has

printed this account of the bishops of Norwich, most probably from another MS. *Anglia Sacra*, I., pp. 403-112.

Arfastus. Hic transtulit sedem de Elmham apud ^{26.}
Thefordiam, tempore Wilhelmi regis, ex edicto con- Arfastus.
cilii ut prius dictum est. Hic fuit antea capellanus A.D. 1070.
Wilhelmi regis.

Willemus de Belfago, vir egregius praedicto suc- ^{27.}
cessit; et apud Thefordiam similiter sedit; et isti duo A.D. 1086.
tantum.

Herbertus Willelmo successit, tempore Willelmi ^{28.}
junioris, cognomento Losinga. Hie prius fuit prior Herbert
Fiscanni, postea abbas Ramesseye; et pater suus Losinga.
Robertus abbas Wintoniae. Hic Herbertus in pago A.D. 1091.
Oxymensi natus, Fiscanni monachus, post ejus¹ loci
prioratum strenue administratum, translatus in Angliam
a rege Willelmo, qui secundus ex² Normannis obtinuit
imperium,³ Ramesseye abbatis jure praelatus est. Unde
post exactum triennium ad Orientalium Anglorum epis-
copatum electus et consecratus est. Erat quippe vir
omnium⁴ litterarum tam secularium quam divinarum
imbutus scientia, facundia incomparabili, venustus cor-
pore, jocundus aspectu, ut solo visu plerumque a nesci-
entibus quod esset episcopus deprehenderetur. Mentis
quippe gratia radiabat in vultu; et morum tranquil-
litas corporis officia suo famulatui subigebat. Fide
integer, spe erectus, quicquid agebat, quicquid loque-
batur, sapientia disponebat, confirmabat veritate, cari-
tate saporabat, temporabat modestia, et misericordia⁵
bonum, cuius maxime visceribus asthuebat, superponebat
judicio ut eandem ipse consequi mereretur. Vir igitur
prudentis consilii, vagae sedis non ferens injuriam;
quod nunc in vico qui Elmham dicitur in sacello f. 267 a.
ligneo, nunc vero apud Thefordense oppidulum in

¹ MS. Oxon. (Laud. B. 16.), which gives this account of Her-
bert, *eiusdem*.

² Id. a., and adds *Anglorum* after
Normannis.

³ Id. inserts *et*.

⁴ Id. *omni*.

⁵ Wharton reads *omne* for *miseri-*
cordie.

alienae possessionis ecclesia, sive in aliis quibuslibet locis pro singulorum episcoporum libitu habebatur; multa sibi locum Norwyei comparavit pecunia, primo a regibus Willelmo secundo et Henrico, deinde ab ipsius loci civibus; in quo in Sanctæ Trinitatis nomine incepit et majori ex parte perfecit ecclesiam. Congregatisque in ea sexaginta et eo amplius monasticæ discipline viris, ibidem tam sibi quam successoribus suis episcopalem cathedram collocari et in perpetuo conservari¹ a domino Paschali papa obtinuit. Monachorum quoque paci consulens et securitati, oblationes ecclesiæ ab omni² exactione liberans, monachorum omnino esse eensuit, eorum usibus omnimodis profuturis. Sed et possessiones discrevit; quarum partem non modicam tam a rege Henrico quam a ceteris fidelibus ipsius regis assensu multo labore et pretio adquisierat; ut liquido constaret quæ monachorum quæque episcopalibus usibus deservirent. Nec parum quoque in hoc vir sagacis ingenii providit posteritati; quod hinc monachorum, inde episcopales, scorsum constituit officinas; ne popularis frequentia, qua episcopus carere non potest, monasticæ paci inquietudinem generaret: manifestis declarans indieii, quam studiosus religiosæ traditionis emulator extiterit. Nec prius destitit, quam constitutionem suam apostolice et regiae auctoritatis privilegiis confirmaret; apostolici anathematis muerone ferendum obtinens, si quis monachos expellere vel temere vexando fatigare, vel eorum bona auferre, minuere, retinere moliretur. Praeterea ut sanctorum patrocinia sibi compararet; alias præclari operis constituit ecclesiæ; primam in colle, qui episcopali ecclesiæ interjecto flumine imminet; secundam Norwyei in curia episcopi; tertiam apud Elmham; quartam³ Lenniæ; quintam Gernemutæ, id est ad hostium Gerni

¹ Wharton, *consecrari.*

² MS. Oxon. *omnium.*

³ MS. Oxon. *apud L.*

fluminis¹; quas omnes perpetuo jure monachorum tradidit² dominio. Felix religio[so]rum collectio, si tali ei pastore diutius uti lieuisset! Dira, O misera mortalium conditio, ea citius deperire, quæ nobis diutius constare præoptamus! O diem omni lacrimarum fonte plangendam, æternis damnandam tenebris, quæ mundum tanti viri præsentia viduavit! Obiit autem Herbertus episcopus, vir per omnia catholicus, æternam mundo³ sui nominis suis in operibus memoriam derelinquens; in multoque omnium comprovincialium dolore sepultus est in ipsa episcopalii ecclesia, quam ipse stabilierat, possessionibusque, libris, et diversi generis ornamentiis ditaverat, ante Dominicum altare in sarcophago tanti viri humatione digno. Transiit autem anno ab incarnatione Domini MCIX.; pontificatus autem sui xxix., xi. kalendas Augusti, sub rege Henrico primo, præsidente Romanae ecclesiæ domino papa Gelasio, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui cum Patre et Spiritu Sancto honor sit et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Iste Herbertus apud Thefordiam monachos Clunianenses instituit. Unde licet quidam Symoniae culpam ei imponant, quia a rege Willelmo episcopatum per adulationem et pecuniam adquisivit, quia tunc temporis reges sine omni electione pro libitu suo conferebant episcopatus, licet injuste; mihi tamen videtur, quod f. 267 b. excusat per apostolum dicentem, *Redimentes tempus quoniam dies mali sunt*,⁴ et per decretalem qui dicit, quod licitum est clero jus ecclesiæ suæ de manu laici emere, si aliter haberi non possit. Verumtamen vir prudens in omnibus tandem sentiens conscientiam suam aliquantulum læsam, Romam profectus, annulum et baculum resignans, et culpam suam confitens, indulgentiam et restitutionem bonis actibus exigentibus a

¹ Id. omits *id . . . fluminis.*

² Id. *stabilivit.*

³ Id. omits *mundo.*

⁴ Ephes. v. 16.

domino papa meruit. Vacante episcopatu Norwyci annis tribus post mortem ejus, successit ei

29.
Eborard.
A.D. 1121.

Eborardus, archidiaconus Salisbiriae, qui consecratus est a Radulfo archiepiscopo. Hic decessit apud Fontanum anno pontificatus sui xxix., iiiii. idus Octobris, anno gratiae MCL., sub rege Stephano.

The arch-deaconries
and rural
deaneries
of the dio-
cese of
Norwich.

Et nota quod episcopatus Norwycensis quatuor habet archidiaconatus et xlv. decanatus.

Archidiaconatus Norwycensis habet xii. decanatus.

Norwycum vel Taverham.	Tostes.
Blafeud.	Brisele.
Ingwrthe.	Brekles.
Sparham.	Lenniam.
Holt.	Teford.
Walsingham.	Fleg.

Archidiaconatus Norfolchiensis habet xii. decanatus.

Reppes.	Bokelund.
Humilierd.	Kenewiche.
Depwade.	Fincham.
Waxtonesham.	Hetham.
Brok.	Dunham.
Redenhale.	Hengham.

Archidiaconatus Suffolchiensis habet xiii. decanatus.

Ludingland.	Bosemere.
Wayneford.	Carleford.
Hoxene.	Coleneyse.
Donewyche.	Gipewich.
Plumstede.	Samsford.
Lose.	Cleydone.
Wileford.	

Archidiaconatus Subirensis habet viii. decanatus.

Fordham.	Subire.
Tinghoge.	Blakeburne.
Stowe.	Hertesmere.
Tedwardestre.	Clare.

Habet etiam

The chief abbeys Episcopatus Norwycensis plura coenobia religiosorum ;

sed præcipua sunt abbatia Sancti Eadmundi, abbatia in the
Sancti Benedicti de monachis, et prioratus de Buttele,
et prioratus Sanctæ Trinitatis, et etiam Sancti Petri de
Gypewyco de canoniciis. Habet etiam plures domus
de monialibus et plures de ordine Praemonasterii, et
plures de ordine de Simplingham, et plures prioratus
de ordine Cluniacensi, et abbatiam de Sibetune de
ordine Cisterciensium.

Willelmus, dictus Turbe, Eborardo successit, anno 30.
gratiae MCL. Hic fuit genere Normannus, ab adoles- W. de
centia monachus Norwyci, deinde prior ejusdem loci, A.D. 1146.
deinde ab eodem conventu electus in episcopum, et
conseceratus a Theobaldo Cantuariensi archiepiscopo.
Hujus tempore combusta fuit Norwicensis ecclesia.
Hic anno pontificatus sui xxv. obiit, xvi. kalendas
Februarii, et sepultus est in ecclesia sua Norwicensi.
Huic successit

Johannes primus qui dicebatur Johannes de Oxonia, f. 268.
anno gratiae MCLXXX. Hic fuit decanus Salesbiriensis. 31.
Hic consummavit ecclesiam ab Heriberto inceptam et John of
infirmariam ædificavit, et multa bona monachis fecit. Oxford.
A.D. 1175.
Hic etiam ecclesiam Sanctæ Trinitatis de Gybewyco
et officinas ejusdem incendio consumptas reædificavit,
et ecclesiam consecravit ibidem. Hic anno pontificatus
sui xxvi. decessit, scilicet iii. nonas Junii, et sepultus
est ante magnum altare cum prædictis, scilicet Her-
berto et Wilelmo anno Domini MCC. et regis Johannis
anno secundo. Cui successit

Johannes de Gray, clericus et justitiarius domini 32.
regis Johannis, anno gratiae MCC., et anno regis i. John Grey.
Hic fecit aulam et totam choream ædificiorum apud
Geywude. Hic postulatus fuit in archiepiscopum
Cantuariensem; sed postulatione ejus cassata apud
curiam Romanam, electus et consecratus est ibidem
consensu domini papæ Stephanus de Langedune in
archiepiscopum Cantuariensem. Hic anno pontificatus
sui xiii. transiit, xv. kalendas Novembbris, et sepultus

est apud Norwycum; et vacavit sedes vii. annis.
Cui tandem successit

33. Pandulfus, domini papæ legatus, qui post electionem
Pandulph. Romain reversus consecratus [est] a domino papa Ho-
A.D. 1222. norio anno Domini MCCXXII., et regis Henrici III. vi.
Hic archam cum reliquiis monachis dedit. Hic anno
pontificatus sui v. transiit, scilicet xvi. kalendas Octo-
bris, et sepultus est apud Norwycum in matrici
ecclesia. Cui successit

34. Thomas de Blumvile, [et]¹ a Stephano Cantuariensi
T.de Blum- archiepiscopo consecratur, anno Domini MCCXXVI., et
vile. A.D. 1226. regis Henrici III. xi. Hic anno pontificatus sui x.
transiit, xvi. kalendas Septemboris, et vacavit sedes
iii. annis. Cui tandem successit

35. Willelmus de Ragele, anno Domini MCCXXXIX., et
W. de Ra- regis Henrici III. xxiii.; et anno pontificatus sui tertio
gele. A.D. 1239. postulatus est ad episcopatum Wintoniensem, et anno
sequenti confirmatus et consecratus; et anno Domini
MCCL. obiit apud Turonas, kalendis Septemboris. Cui
successit in Norwyeo

36. Magister Walterus de Suthfeld, regens in decretis
W.de Suth- apud Parisius, anno Domini MCCXLIII. electus, et anno
feld. A.D. 1243. sequenti consecratus est. Hic fecit hospitale Sancti
Ægidii in Norwyeo, et possessionibus ditavit. Hie
etiam fecit novam capellam beatæ Marie in cathedrali
ecclesia Norwicensi, ubi postea sepultus est anno pon-
tificatus sui xiii., xv. kalendas Junii, anno regis Hen-
rici III. xli., qui etiam locus meritis ejus usque in
hodiernum diem miraculis choruseat.

37. Symon de Wautone, domini regis Henrici clericus
S. de Wau- et justitiarius, ei successit, anno Domini MCCLVIII., qui
ton. A.D. 1257. eodem anno, vi. idus Martii, in episcopum est conse-
cratus a Bonifacio, archiepiscopo Cantuariensi. Hie
viii. anno pontificatus sui transiit, iii. nonas Januarii,

¹ et has been erased in the MS.

et sepultus est in capella prædicta quam aëdificavit Walterus episcopus. Cui successit

Rogerus de Skerninge, prior ecclesiae ejusdem et monachus, anno Domini MCCLXV., et regis Henrici III. xlix., et anno sequenti consecratus est ab archiepiscopo. Tempore hujus combusta est ecclesia Norwycia civibus f. 268 b. Norwyci, anno ultimo regis Henrici III. Hic anno pontificatus sui xii., scilicet die Sancti Vincentii Martyris, transiit, anno regis Edwardi v. Cui successit

Magister Willelmus de Middletune, archidiaconus Cantuariensis, qui anno Domini MCCLXXVIII., Dominica post Ascensionem, consecratus est ab archiepiscopo Cantuariensi, Roberto de Kilwardby; et prima Dominica adventus Domini sequentis intronizatus, quo die ecclesiam Norwyci nunquam ante dedicatam dedicavit, præsente rege Eadwardo, et episcopis et magnatibus plurimis, anno regis Eadwardi v. Hic anno pontificatus sui xi., ultimo die mensis Augusti, transiit, et sepultus est in capella Walteri episcopi ad caput ejusdem. Cui successit

Magister Radulfus de Walpol, archidiaconus Elyensis, die Sancti Martini electus et in medio quadragesimæ consecratus apud Cantuariam, anno Domini MCCLXXXVIII., et regis Eadwardi xv.¹ qui anno pontificatus sui undecimo translatus [est] ad episcopatum Eliensem a Bonefacio papa octavo, qui stetit per duos annos et plus usque ad diem Sancti Cuthberti; et discessit xiii. anno primæ consecrationis suæ, eodem die quo consecratus fuit; et sepultus est in ecclesia Elyensi. Cui successit

Johannes, prior Eliensis, ex dono Bonefacii prædicti, eodem anno quo prædictus Radulphus translatus fuit ad ecclesiam Eliensem, in crastino Sanctæ Trinitatis, anno Domini MCC. nonagesimo nono, et fuit consecratus a domino Roberto de Wilchelse, archiepiscopo Can-

¹ The rest of the account of the bishops of Norwich is in a later hand.

tuariae, anno regis Eadwardi xxvi. Hic procuravit confirmationem de primis fructibus a domino papa Clemente.

f. 269 a.

ELYENSIS EPISCOPATUS.

The bishoppick of Ely founded. Anno Domini MCIX. Henricus I. rex, filius Willelmi Conquestoris, consilio venerabilis patris Anselmi Cantuariensis archiepiscopi, simul et auctoritate summi pontificis Urbani secundi, apud Ely constituit episcopatum, ubi prius fuerunt abbates; ut esset in auxilium Lincolniensi episcopo, quia parochia ejus maxima fuit, nec ab uno bene ordinari potuit; unde comitatus Cantebrigiae, quantum ad spiritualitatem eidem concessus est. In recompensione ejus rex dedit villam Elyensem, Pallinges vocatam, episcopis Lincolnensibus. Præficitur autem

^{1.} Herveus. Anno 1109. Herveus, qui erat ante Bangornensis episcopus, vir bene religiosus; et quia Wallensibus vicinis suis concordare non potuit, episcopatum Bangornensem dimisit, et accedens ad Elyensem ecclesiam, eam multis possessionibus dilatatam invenit, eam ornamentis pretiosis decoratam ampliavit. Cui successit

^{2.} Nigellus. Anno 1133. Nigellus, secundus episcopus Elyensis, a rege Henrico institutus.

^{3.} A.D. 1174. Galfridus Ridel prædicto successit.

^{4.} A.D. 1189. Willelmus de Longo Campo.

^{5.} A.D. 1198. Eustachius, cancellarius regis Ricardi, et custos totius Angliae, dum rex Ierosolimam visitavit.

^{6.} A.D. 1220. Johannes, abbas de Fontibus.

The arch-deaconry and rural deaneries of Ely. Et memorandum, quod episcopatus Elyensis unum tantum habet archidiaconatum, et archidiaconus x. habet decanos, quia tota jurisdictio pertinet ad archidiaconum. Primus decanus, Ely, secundus Wysebeche, tertius Abbingtune, quartus Wilburgham, quintus Senegeye, sextus Bertune, septimus Brunne, octavus Cantebrige, nonus Cestretune, decimus Knapewelle.

William of Malmesb.
De Gestis Pont.

p. 293.

LINCOLNIENSIS EPISCOPATUS.

f. 269 b.

Episcopatus Lincolniensis fuit primo apud Leyces- The bi-
triām, deinde apud Dorecestriam, ut infra patebit; shoppick cf
modo apud Lincolniam. Episcopatus Lincolniae viii. The arch-
habet archidiaconatus, exceptis Elyensi et archidia- deaconries
conatu Sancti Albani, qui ambo fuerunt de Lin- and rural
colnensi episcopatu. Primus archidiaconus est Lin- dea nericies.
colniae, et habet xxiii. decanos, scilicet primus Archdea-
Yerdeburge. 2. Walecrost. 3. Lutelle. 4. Luburge conry of
cum præbenda de Luda. 5. Grimesby. 6. Kalswach.
7. Candeleshon. 8. Bolingbrek. 9. Wracgho. 10. Geutre.
11. Horneastr. 12. Graphoe. 13. Lunedone. 14. Gra- Lincoln.
ham. 15. Belteslave. 16. Avelunde. 17. Lafford.
18. Nesse. 19. Langho. 20. Bobi. 21. Civitas Lin-
colniae. 22. Hoylande. 23. Stanforde.

Secundus archidiaconatus est Leycestriæ, et habet Archdea-
vii. decanos. Primus Sparkenovere. 2. Ackele. 3. Gose- conry of
tume. 4. Kramelund. 5. Leycestria. 6. Guthlakestan. Leicester.
7. Geutre.

Tertius archidiaconatus est Stowe, et habet iij. Archdea-
decanos, videlicet Aslakhove, Manlacke, Coringham, conry of
Laurie. Stowe.

Quartus archidiaconatus est Buckingham, et habet xij. Archdea-
decanos. Primus est Buckingham. Secundus Neuport conry of
Paniel. 3. Wendover. 4. Burnham. 5. Wodtesdowne. Bucking-
ham.
6. Wychescumbe. 7. Muresle.

Quintus est archidiaconatus Huntedonensis, et habet Archdea-
ix. decanos, scilicet conry of
Jakele. Sancti Yonis. Hithe. Hunting-
Huntedone. Leghtunestan. Berhamsted. don.
Sancti Neoti. Baudach. Hereford.

Sextus archidiaconatus est Norhamton, et habet xii. Archdea-
decanos, quorum primus est conry of
Norhamtone. Roteland Australis.
Prestune. Rowelle.
Davindre. Burgo Sancti Petri.

Brakele.	Undelif.
Geytingtune.	Hecham.
Roteland Borealis.	Multone.

Archdeaconry of Oxford. Septimus archidiaconatus est Oxonia, qui habet ix. decanos. Primus est Oswne. 2. Stantwne. 3. Henelee. 4. Wudestoke. 5. Northwne. 6. Ministre. 7. Dadingtun. 8. Oxonia. 9. Adunerle.

Archdeaconry of Bedford. Octavus archidiaconatus est Bedeford, qui habet v. decanos, scilicet Bedeford, Dunstapel, Flicte, Etwne, qui alio nomine dicitur Clopham, Sepford.

Archdeaconry of S. Albani's. Bishops at Leicester and Dorchester. Nonus est archidiaconatus Sancti Albani, &c. Hæc sunt nomina episcoporum qui sederunt apud Leycestriam, quæ sic nominantur a flumine Lega, quod ibi transit et etiam apud Dorecestriam.

	Apud Leycestriam.	Apud Dorecestriam.	
1. A.D. 680.	Cuthwinus.	Ibi post Adth fuit	William of Malmesb.
2.	Wilfridus.	Edelwynus.	De Gestis Pont.
3.	Tocta.	Edgarus.	pp. 289, 290.
4.	Edbertus.	Kenebertus.	
5.	Unwona.	Ailwynus.	
6.	Werebertus.	Aldulfus.	
7.	Rethunus.	Celwlfus.	
8.	Aldredus.	Edulfus.	
9.	Celredus.	Brithredus.	
	Hi duo ultimi, scilicet Celredus et Brithredus,		
	fuerunt tempore regis West Saxonum Elfredi.		
10. f. 270.	Lewinus Brithredo successit. Hic ambos conjunxit		
	episcopatus, tempore regis Edgari.		
11.	Alnothus eidem successit, et ceteri sequentes.		
12.	Ascynus. Hic consecravit coenobium Rameseye,		
	quod dux Egelwynus construxerat.		
13.	Alfelmus.		
14.	Ednodus.		
15.	Edricus.		
16.	Eadnothus.		
17.	Wlvinus.		

William of Malmesb.
De Gestis Pont.
p. 290.

Reinigius ex monacho Fiscannensi, ex dono Wilhelmi Normannorum ducis et conqueroris Angliae; unde cum primo depositus fuit per Alexandrum papam, tandem intercedente Lanfranco archiepisco, restitutus est. Hic sedem transtulit ad Lincolniam, ibique fundavit ecclesiam, et multis canoniciis et divitiis in honorem beatæ Virginis implevit. Hic cœnobium monachorum apud Sanctam Mariam adjunxit de novo et alterum apud Bardeneye ex veteri favore suo innovavit, et cum omnia ad dedicationem Lincolnensis ecclesiae necessaria præparasset, statim decessit.

Robertus Bloet ei successit, et dedicationem perfecit. Hic monachos de Stowe fecit moveri, et apud Eyvesham locari jussit. Hic cum xxx. annis in episcopatu vixisset, decessit.

Cœnobia hujus episcopatus haec sunt. In comitatu Oxfordensi est cœnobia Fredeswytha. In Bedefordensi Sanctus Albanus. In Huntedoniensi Burch, et Ramisseya, et Croyland.

Alexander eidem successit.

20.
A.D. 1123.

Robertus.

21.
A.D. 1147.

Walterus de Constantiis.

22.
A.D. 1183.

Hugo Sanctus.

23.
A.D. 1186.

Willemus de Bleys.

24.
A.D. 1203.

Hugo de Welles.

25.
A.D. 1209.

Sicestrensis episcopatus.

f. 270 b.

Primo apud Australes Saxones, loco qui dicitur Seleseye, a quondam pisce, qui dicitur vitulus marinus, sic dictus, sedit beatus Wlfridus, a sede sua Ebora- censi exulatus tempore Cedwallæ, regis Westsaxonum. Iste enim Wlfridus ibidem ædificavit monasterium, et

William of Malmesb.
De Gestis Pont.
p. 257.

postea redditæ pace ad sedem suam Eboracensem regressus est; et vacabat sedes Seleseyensis multis diebus, spectabatque interim pontificatus administratio

18.
Remigius.
A.D. 1067.
The bi-
shoprick
removed to
Lincoln.

19.
R. Bloet.
A.D. 1093.

The abbeys
in the dio-
cese of
Lincoln.

20.
A.D. 1123.

21.
A.D. 1147.

22.
A.D. 1183.

23.
A.D. 1186.

24.
A.D. 1203.

25.
A.D. 1209.

1.
S. Wilfrid.
A.D. 681.

ad Wintoniensem antistem. Postea vero factus est ibi a Nothelmo archiepiscopo episcopus, cuius nomen erat

- 2. Edbriktus, cui successit
- 3. Ella. Deinde
- 4. Sigelinus. Hic interfuit concilio Cuthberti archiepiscopi Cantuariensis, ut supra patet.
- A.D. 733. A.D. 790. 5. Albrictus eidem successit. Deinde
- 6. Bosa.
- 7. Gildhere.
- 8. Tocta.
- 9. Phetun.
- 10. Ethelwlfus.
- 11. Bernegus, quem ordinator suus Pleymundus archiepiscopus idoneum fuisse testatur.
- A.D. 909. A.D. 980. 12. Kenredus.
- 13. Cudredus.
- 14. Elfredus.
- 15. Eadtelinus.
- 16. Etelgarus, primus abbas Wintoniensis, postea archiepiscopus Cantuariensis, ut supra patet.
- A.D. 988. 17. Ordbrictus.
- 18. Elmarus.
- 19. Etelrichtus.
- A.D. 1019. A.D. 1039. 20. Grimketel, qui ejectus a sede Orientalium Anglorum quam emerat, etiam hanc pecunia emeruit.
- 21. Hecca ei successit.
- A.D. 1047. 22. Stigandus¹; non ille qui fuit episcopus Wintoniensis Stigand. et archiepiscopus Cantuariensis, secundum quosdam.
- A.D. 1070. The bi- shoprick removed to mutavit sedem in Cicestriam, dyocesis sue majorem Chichester. civitatem, secundum edictum canonis.
- 23. A.D. 1087. Willelmus hunc successit. Cui postea

¹ Agelriens is omitted.

Radulfus. Hic Willelmo Juniori, regi Angliae, pro 24.
Anselmo, cui injuriam fecit viriliter, restitit, et etiam A.D. 1091.
Henrico fratri suo, qui voluit correctionem de presby-
teris per totam Angliam per pecuniam facere. Tandem
ecclesia sua per constantiam et prudentiam suam bene
exaltata, perrexit ad Dominum.

William of
Malmesh,
De Gestis
Pont.
p. 258.

In ejus dyocesi sunt duo cœnobia de novo fundata, Abbeys in
scilicet Sancti Martini de Bello, quod rex Willelmus the dioeese.
fundavit in eodem loco ubi bellum fuit, quando An-
gliam conquisivit; et Sancti Pancratii de Leues, quod
auctore Willelmo comite de Warrenne Lanzo quidam
Cluniacensis monachus fundavit, ubi postea fuit bellum
tempore regis Henrici III., ubi captus fuit.

Sefridus prædicto successit.

25.
A.D. 1125.

Hillarius.

26.
A.D. 1148.

Johannes.

27.
A.D. 1174.

Sefridus.

28.
A.D. 1180.

Symon de Welles.

29.
A.D. 1204.

f. 271.

Ricardus, decanus Salesbiriae.

30.
A.D. 1214.

Ranulfus, monachus Norwyci et prior.

31.
A.D. 1217.

Radulfus de Nova Villa.

32.
A.D. 1222.

WIGORNIENSIS EPISCOPATUS.

Provincia Merciorum, id est Mediterraneorum An- Division of
glorum, v. habet episcopos, quia beatus Theodorus, the pro-
Archiepiscopus Cantuariensis, Ethelredi regis Merci- vincee of
orum consensu, dyocesim Sexwlfii, qui fuit septimus Mercia.
episcopus Merciorum, ut post[e]a patebit, in v. divisit.
Qui, episcopali sede in civitate constituta Leogra,
Godwynum ad Lichefeld, Eadwynum ad Lindeseyam, Bishops of
Adath ad Dorocestriam, Bosel ad Wigorniam ordi- Worcester.
navit episcopos.

1. A.D. 680. Bosel ergo primus fuit Episcopus Wigorniensis. Cui William of
 2. Ofeforus successit. Cui successerunt in ordinem Malmesb.
 A.D. 691. De Gestis
 3. Edwynus Sanetus; hic peccatorum juvenilium Pont.
 A.D. 692. scius pedes suos compedibus clausit, clavibus in mare p. 279.
 jactatis, dicens quod nunquam speraret de venia, nisi vel compedes divinitus solveretur, vel ipsis clavibus reserarentur. Deinde Romam profectus, prospereque inde reversus, cum a Gallia versus Angliam navigaret mox piscis non modicus saltu navem intravit, in cuius jecore prædictæ claves inventæ sunt.
4. A.D. 717. Wilfridus.
5. Milredus.
6. Weremundus.
7. Tilherus.
8. Hetelredus.
9. Denebertus.
10. Eadbertus.
11. Alwynus.
12. Wereferthus.
13. Etelwynus.
14. Wilfertus.
15. Kenewoldus.
16. Dunstanus.
- A.D. 958. Oswaldus. Hic expulit clericos et monachos intro-
- A.D. 690. duxit.
18. 271 b. Aldulfus.
19. A.D. 1002. Wlstanus. Isti tres fuerunt archiepiscopi, ut patet supra.
20. Leofsius.
21. Brichtegus.
22. Lewingus.
23. Aldredus.
24. Wlstanus, in sanctitate nostro tempore nomina-
 Wulstan. tissimus. Hic prius monachus ejusdem domus, deinde
 A.D. 1062.

prior; ad extreimum electus est in episcopum. Hic cum quadam nocte coram altare oraret, diabolus in specie viri diu secum luctabatur, et saepius hoc fecit. Hic ecclesiam Wygorniensem de novo construxit. Habet enim dyocesis Wigorniensis, comitatum Gloucestriae, Wygorniae, et medietatem Warwyensis. Ibi est Wycheumbense monasterium, quod Kenulfus rex Merciorum construxit. Est ibi et Teukesbire et Malmesbire. Habet etiam Wygornia abbatias Eveshamensem et Persoreensem. Cum autem Wlstanus post multos labores detentus infirmitate transisset, sepultus est in ecclesia sua quam ædificaverat, multis miraculis gloriosus; et successit ei tempore et dono Willelmi I.

Sampson, canonicus Baiocensis, vir litteraturæ non parvæ, et facundiae non contemnendæ, liberalis in dapibus et monachis innoxius, nisi quod eis Westberiam abstulit, ubi Wlstanus monachos posuerat et privilegio sanctitatis suæ munierat. Ubi idem Sampson episcopus in brevi postea obiit, et poenam culpæ suæ moriendo luit. Cui successit

Tiulfus ab Henrico rege institutus. Hic similiter fuit canonicus Baiocensis, qui, antecessori non absimilis moribus, sepultus est cum eodem in navi ecclesiæ ante crucem, regnante adhuc rege predicto. Cui successit

Symon, capellanus reginæ Athelidæ, secundæ uxoris ejus, ex dono regis Henrici I.

Johannes ei successit.

Aldredus predicto successit, capellanus regis Henrici junioris.

Rogerus.

27.
Simon.
A.D. 1125.

Baldewynus.

28.
Teoulf.
A.D. 1115.

Willelmus.

29.
A.D. 1151.

Robertus.

30.
A.D. 1186.

Henricus.

31.
A.D. 1191.

35. Malgerus,¹ medicus regis.
 A.D. 1200.
36. Walterus de Gray.
 A.D. 1214.
37. Silvester, prior ecclesiae.
 A.D. 1216.
38. Willelmus de Bleys.
 A.D. 1218.

f. 272.

CESTRENSIS EPISCOPATUS.

- Bishops of Mercia. Anno ab Incarnatione Domini DC.LVI., tempore Os- William of Malmesb.
 wyni regis christianissimi, gens Merciorum conversus De Gestis est ad fidem, ubi primus fuit episcopus Pont.
 A.D. 656. Dumia super Mediterraneos Anglos omnes. p. 288.
1. Celathus ei successit ; ambo Scotti.
2. Trumherus ei successit sub rege Wlfero. Iste fuit
3. Anglus ; cui successit in episcopatu
4. Laruman. De istis non invenitur certus locus sedis.
5. Chad removes the bishoprick to Lichfield. Cedda prædictis successit, cuius fuit sedes apud Lichefeld, et sequentium longo tempore; cui
6. Wilfridus ejus diaconus successit, a Theodoro archi-
 A.D. 669. episcopo institutus ; cui successit
6. Sexulfus. Hi quinque fuerunt Angli. Tempore istius,
7. ut supradictum est, præsulatus ejus divisus est in v. parochias a Theodoro archiepiscopo, concedente et pro-
 A.D. 674. curante Ethelredo rege Merciorum.
8. Hedda eidem successit apud Lichefend, et Wilfridus apud Leycestriam. Sed Wilfrido vi. hostilitatis ejecto, Hedda ambas tenuit.
9. Aldwynus prædicto successit et ambas parochias tenuit quo defuncto tres facti sunt episcopi in illa dyocesi cum effectu, quorum primus fuit
10. Witta apud Lechfeud ; Tocta apud Leycestriam ; Adath apud Dorecestriam. Post Vittam successit

¹ John de Constantiis is omitted.

Hemelus.	11.
Cuthfridus.	12.
Bertinus.	13.
Igebertus.	14.
Aldulfus, qui tempore Offæ regis accepit pallium.	15.
Herwynus predicto successit; cui	16.
Herkenewaldus.	17. f. 272 b.
Humbertus.	18.
Kineberlus.	19.
Tumbrichtus, Hic fuit tempore Burchredi regis	20.
Merciorum.	
Elie ei successit, tempore regis Etelstani; cui	21.
Algarus.	22.
Kinsius.	23.
Wlsius.	24.
Elfegus.	25.
Godwynus.	26.
Lefgarus.	27.
Brithmarus.	28.
Wlsius.	29.
Leuwinus.	30.
Petrus. Hic transtulit sedem apud Cestriam, tempore regis Willelmi primi, secundum edictum canonis, ubi fuit ex antiquo monasterium sanctimonialium, nunc autem per Hugonem Cestrensem comitem monachis repletum; sed Petrus episcopus constituit sedem in ecclesia Sancti Petri, institutis canoniciis. Cui	31. A.D. 1075. Peter removes the bishoprick to Chester.
Robertus successit, qui iterum transtulit sedem, scilicet apud Coventre, ubi habetur brachium Sancti Augustini magni, quod Edelnodus archiepiscopus Roma rediens, apud Papiam emit centum talentis argenti et talento auri. Ibi jacet predictus Robertus episcopus, cui successit alius	32. A.D. 1086. Robert removes the bishoprick to Co-ventry. A.D. 1102.
Robertus.	33. A.D. 1121.
Rogerus.	34. A.D. 1129.
Walterus.	35. A.D. 1149.

36. Ricardus.
 A.D. 1161.
 37. Gyrardus.
 A.D. 1183.
 38. Hugo.
 A.D. 1188.
 39. Galfridus de Muscham.
 A.D. 1198.
 40. Willelmus de Cornille.
 A.D. 1214.
 41. Magister Alexander.
 A.D. 1224.
 The arch-deaconries and rural deaneries of the diocese of Chester. Et nota quod episcopatus Cestrensis habet v. archidiaconatus, scilicet archidiaconatum Cestriæ, archidiaconatum Staffordiae, archidiaconatum Salopabiriæ, archidiaconatum de Dereby, et archidiaconatum Coven-treensem. Et archidiaconatus Cestrensis habet ix. decanatus; scilicet Wiche Maubane, Medii Wycii, Maclesfeld, Weringtone, Mamecestre, Cestre, Wirhale, Fro-desham, Brexle. Stafford habet viij. decanatus; scilicet Stafforde, Lapellis, Treshulle, De Novo Castro, Alvetunc, Tamwrthune, Totebire. Archidiaconatus Salopebiriensis, habet duos decanatus; scilicet Salopebiriam et Neubur-gum. Derebiensis habet vj. decanatus; scilicet Dereby, Rependone, Castellarum, De Alto Pecco, Esseburne, Stamedale. Archidiaconatus Coventreensis habet iiiij. decanatus; Coventre, Stanle, Ardene, Merewne.

f. 273.

HERFORDENSIS EPISCOPATUS.

- Bishops of Hereford. In Herefordensi civitate, Transsabrinam versus Wal-liam, a principio hi fuerunt episcopi. Primus William of Malmesb.
 1. Putta. De Gestis Pont. p. 285.
 A.D. 676. Tirchetal.
 2. A.D. 688. Torthere.
 3. A.D. 710. Walstochus.
 4. Cuthbertus, postea Cantuariensis archiepiscopus.
 5. Poddæ ei successit; et cæteri in ordine.
 6. Etta.
 7. Cedda.
 8. Albertus.

Esnedus.	10.
Celmundus.	11.
Utel.	12.
Wlfardus.	13.
Benna.	14.
Aedulfus.	15.
Cudulfus.	16.
Mutel.	17.
Deorlaws.	18.
Kenemundus.	19.
Edgarus.	20.
Tidhelmus.	21.
Wlfhelmus.	22.
Alfricus.	23.
Edulfus.	24.
Atelstanus.	25. A.D. 1012.
Leovegarus. Hunc tempore regis Eadwardi Grifinus rex Wallensium, urbe cremata, expulit, et sede et vita privavit.	26. Leovegar. A.D. 1056.
Walterus ei successit, qui a Nicholao papa Romæ sacratus, præfuit usque ad v. annum Willelmi I. regis. Hic infamia ejusdam mulieris statum suum multum denigravit; cui successit	27. Walter. A.D. 1060.
Robertus, Loteringus genere; qui ibi ecclesiam novam ædificavit. Hic in omnibus artibus liberalibus perittissimus fuit. Hic compilavit quædam chronica optima. Hic etiam familiarissimus fuit beato Wlstano, cui beatus Wlstanus capam suam legavit, et per visionem de obitu suo certificavit, quem ipse met episcopus devotissime sepelivit, et infra dimidium annum postea transivit. Cui	f. 273 b. 28. Robert of Lorraine. A.D. 1079.
Girardus successit, qui postea fuit Eboracensis archiepiscopus; et successit ei in episcopatu	29. Gerard. A.D. 1096.
Reynelmus, reginæ cancellarius, quem rex baculo et annulo investivit, arbitrans se legitime fecisse; sed archiepiscopo eum benedicere recusante, ultiro retulit	30. Reynelm. A.D. 1107.

baculum et annulum regi. Unde rex commotus¹ a curia expulsus est; sed eo patienter ferente et regis ira transiente postea legitime consecratus est, et post paucos annos discessit.

31. Tanfredus ei successit, cognomento de Diva, non plus Geoffrey v. annis, vulgarissimo iam per ora hominum informe Diva. A.D. 1115. tunio, ut non diu quisquam episcopus apud Hereford supersit. Cui

32. Ricardus successit, quidam clericus regis, de sigillo Richard de Capella. ab eodem rege Henrico primo institutos. Hic non A.D. 1120. multis annis vixit. Cui

33. Robertus, prior canonicorum de Lantonie, successit, Robert de Betun. vir prudens et modestus.

A.D. 1131. In illa ecclesia sunt reliquiae Egelberti, regis et The relicks of S. Ethelbert. martyris apud Orientales Anglos nati, quem rex Offa occidit injuste.

The abbey in the diocese. In episcopatu illo sunt duo cœnobia, scilicet Salobere-bira et Weneloth.

34. A.D. 1148. Gilbertus.

35. A.D. 1163. Robertus.

36. A.D. 1174. Robertus.

37. A.D. 1186. Willelmus de Ver.

38. A.D. 1200. Egidius de Brawse.

39. A.D. 1216. Hugo, decanus ecclesiae.

40. A.D. 1219. Hugo Foliot.

ARCHIEPISCOPI EBORACENSES.

f. 274. Paulinus primus fuit episcopus Eboracensis a Justo archiepiscopo ordinatus, super totam provinciam Northumbroruin, scilicet Deyram et Berniciam, ubi York.

1. S. Paulinus. nunc est archiepiscopus Eboracensis, et super reliquam partem Northanhumbriae, ubi nunc est episcopatus Lindisfarnensis sive Dumholiae, et novus episcopatus A.D. 627. de Kaerleil, et ab Honorio pallium accepit. Hic

¹ Sic, for *rege commoto*.

regem Edwinum cum tota gente sua ad fidem convertit in Eboraco, episcopali sede accepta. Hic, rege imperfecto et Northanhumbria turbata, Cantiam navigio rediit; atque ab Honorio archiepiscopo et rege Cantiae Edbaldo honorifice susceptus, eorum invitatione præsulatum Rofensis ecclesiae, mortuo Romano, suscepit; in qua moriens pallium quod ab Honorio papa suscepserat reliquit. Cui successerunt in totam provinciam Northanhumbriæ Scotti, scilicet Aydanus; deinde Finanus, postea Colemannus; sed isti non habuerunt sedem apud Eboracum nec pallium; sed in Lindesfarnensi insula detulerunt, ut postea patebit, cum de Dunholmensisibus episcopis tractabimus. Post istos

Wlfridus successit, consensu Alfridi regis filii Oswini. ^{2.}
Hic natione fuit Northanhumbrensis, ut patet in Gestis S. Wilfrid.
Pontificum, quo ultra mare causa consecrationis moram A.D. 664.
trahente, ab Oswyno rege contra regulas juris.

Cedda, quidam vir sanctus et monachus super totam patriam, institutus est; sed ipso post tres annos ab archiepiscopo Theodoro ex præcepto papæ deposito, et ad monasterium suum revertente, Wilfridus cum effectu ^{f. 274 b.} ^{3.} ^{Cadda.} iterum episcopus constituitur. Hic similiter fuit monachus, ut in prædictis Gestis habetur, apud Ripis in ^{Wilfrid} ^{restored.} ^{A.D. 667.} patria sua. Hic etiam fuit sanctissimus ita ut mortuos legitur resuscitasse, et ejus consilio legitur Sancta Etheldreda regina permanisse in virginitate. Hic etiam multas tribulationes et persecutions in vita sua passus est. Nam per invidiam accusatus apud archiepiscopum Theodorum, ab eo iterum et rege Egfrido expulsus est ab archiepiscopatu, et episcopatus divisus in tres; sine ejus consensu constituto pro eo in Eboraco

Bosa; et in Augustaldo Eata. Defunctoque Eata, ^{4.}

Johannes ordinatur pro eo ibidem, quorum numero post tres anno abscessionis Wlfridi duos addidit antistites, scilicet Eata ad Lindisfarnensem, et Truyne ad provinciam Pictorum, tempore Alfridi regis. Iterum post longum exilium Wlfridus in totum episcopatum

William of
Malmesb.
De Gestis
Pont.
p. 259.

receptus est, expulsis Johanne de Augystaldo et Bosa de Eboraco; sed alii permanerunt. Post annos v. expulso iterum Wlfredo, illi sedibus suis restituti sunt per Alfridum. Defuncto vero Alfrido rege, Wlfridus in concordiam receptus sedem apud Haugustaldum habuit,

John of
Beverley.
A.D. 705.

5. Johanne in Eboraco migrante, quia jam Bosa defunctus erat. Iste Johannes apud Beverley jacet et sanctus vocatur; quo defuncto, successit

Bishops of
York.

6. Wlfridus.

Iste Wlfridus fuit presbyter prædicti Johannis, quo defuncto, successit

7. Egelbertus, frater Egberti regis. Hic sua industria et fratriis potentia, sedem illam in nobilem statum reformativit. Nam hic pallium, sicut Paulinus prædecessor ejus habuit, impetravit, et nomen archiepiscopi. Nam omnes ali post Paulinum simplici nomine contenti erant usque ad tempus ejus. Hic post xxxvi. annos episcopatus sepultus est in una porticu apud Eboracum juxta fratrem suum. Cui succedit

8. Enbalodus, vir industrius. Deinde

9. Wlsius.

10. Wigmundus.

11. Wlfernus.

Bishops et apud Augystaldu
of Hex-
ham. Wlfridus magnus, qui locum illum a beata Etheldreda regina pro aliis possessionibus comutavit, et idem sibi ædificium lapideum, quale in tempore illo nunquam citra Alpes est visum, ædificavit. Primus ergo

1. S. Wil-
frid. Wlfridus magnus fuit, ut dictum est, Augystaldensis episcopus; sed eo, ut dictum est, violenter ejecto, fuerunt ibi isti episcopi:

2. Eata.

3. Tuthbertus.

4. Johannes, qui apud Eboracum recessit, Wlfrido ab exilio revertente, ut dictum est; tandem Wlfrido mortuo anno aetatis sua lxxvij., et pontificatus xlvj., corpus ejus in Ripensi cœnobio sepultum est, quo cœnobio postea destructo

Eboracensis.	Augustaldensis.	
Etelbaldus.	12. Canteam delatum, inter	
Rodewaldus.	13. praecipios habetur et in-	
Wlstanus.	14. ter primicerios. Cui suc-	
Hic tempore regis	cessit	
Eadmundi, fratris Atel-	Atta, vir prudens et	5.
stani, incarceratus erat,	sanctus, ut testatur Beda.	
quia favebat Danis con-	Frethebertus.	6.
tra regem dimicantibus,	Almundus.	7.
sed postea rex ignoscebat	Tilbertus	8.
ei. Cui successit	Atelbertus, post quem	9.
Oskitellus, temporibus	15. tres tantum fuerunt.	
Edredi et Edwyni et	Herdredus.	10.
Edgari regum.	Enbertus.	11.
Oswaldus prædicto	Tidfertus.	12.
successit. Hic fuit nepos	Oswald.	Deinde patria de- f. 275.
Odonis archiepiscopi	structa per Danos, cessa-	
Cantuariensis, et mona-	bat episcopatus, et Au-	
chus apud Floriacum in	gustaldia deinde facta	
Gallia, deinde episcopus	est archiepiscopi Ebora-	
Wygorniensis. Tandem	censis.	
consilio Dunstani, archiepiscopi Cantuariensis, archi-		
episcopus Eboracensis effectus est; nec tamen permis-		
sus est sedi Wygornensi renunciare ne monachorum		
recens habitatio altoris sui destitueretur fomento. Hic		
sanctus homo fuit; mortuusque sepultus est in ecclesia		
Sanctæ Mariæ apud Wygorniam, et xii. anno post,		
signis divinitus ostensis, translatus est, cui successit		
Aldulfus in utraque sede ex abbatे Burgensi; sanct-		17.
tus vir et reverendus. Ipsi pro sanctitate ignoscitur,	Aldulf.	
quod contra regulas canonum duas sedes tenuerit, quia	A.D. 993.	
scilicet hoc non pro ambitione sed necessitate fecerit.		
Hic jacet Wygorniæ; cui		
Wlstanus successit in utraque sede, sicut priores.	18.	
Alfricus Wlstanus successit in sede Eboracensi, sed in	Wlstan.	
Wygornensi successit Lefsius, ut patet supra. Iste	A.D. 1002.	
.	19.	
	Aelfric.	
	A.D. 1023.	

Alfricus tempore Kanuti et Hardeknuti fuit. Cui successit

20. Kinsius; et illi
 A.D. 1051. Eldredus. Hic fuit monachus Wygorniensis, deinde
 21. Aeldred. episcopus ejusdem; unde simplicitati regis Eadwardi
 A.D. 1061. Confessoris illudens, moremque antecessorum magis
 pecunia quam ratione allegans, archiepiscopatum Ebo-
 racensem, non intermissa priori sede, successit. Sed
 postea per præceptum apostolicum Wygornensem re-
 signavit ad opus Wlstani, postea Sancti, et pallium a
 domino papa accipiens ad Eboracensem sedem se tenuit.
 Iste Eldredus consecrationem regis Willelmi primi per-
 fecit, rege nolente a Stigando archiepiscopo Cantuariensi
 sacramentum benedictionis suscipere. Aldredo tandem
 defuncto, apud Eboracum sepultus est. Hic fundavit
 ecclesiam Sancti Petri de Gloucestria. Huic successit
 anno gratiae M^oLXX.
22. Tolhias, canonicus Baiocensis, a Willelmo rege in-
 Thomas. stitutus. Hic Henricum primum coronavit in regem
 A.D. 1070. pontificatus sui anno xxx.
23. Gerard. Gerardus, nepos Willelmi episcopi Wintoniensis.
 A.D. 1100. Hic fecit professionem et obedientiam Anselmo archi-
 episcopo.
24. Thomas. Hic fuit filius Sampsonis Wygorniensis
 Thomas. A.D. 1109. episcopi. Hic xiii. annis præfuit.
25. Thurstan. Turstanus. Hic diu contra Cantuariensem archi-
 A.D. 1119. episcopum contendens, tandem a papa, invito rege
 Henrico et archiepiscopo, consecratus est. Hic ab-
 renuncians episcopatui, factus est monachus apud
 Pumfreyt.
26. A.D. 1144. Willelmus.
27. A.D. 1147. Henricus.
28. A.D. 1154. Rogerus.
29. A.D. 1191. Galfridus.
30. A.D. 1216. Walterus de Gray.

Archiepiscopatus Eboracensis v. habet archidiaco- f. 275 b.
 natus. Primus est archidiaconatus Eboracensis, qui v. The archi-
 habet decanatus; scilicet Eboracum, Ponfreyt, Dene-
 kastre, Cravene, et Anesty. Secundus archidiaconatus
 est Estridinge, qui similiter v. habet decanatus; scilicet
 Herehil, Holdernesse, Dikeringe, Beverlacum, Bugros. York.
 Tertius archidiaconatus est Richemund, qui habet v.
 decanatus; scilicet de Ponte Burgi, Chateritz cum
 præbendis Richemund, Copeland, et Kenedale vel Lan-
 castre idem. Quartus archidiaconatus est Cliveland,
 qui habet v. decanatus; scilicet Bulemere, Rydale,
 Alvertuneschire, Clivelande, Wytebystrande. Quintus
 est archidiaconatus de Notingham, qui habet iiii.
 decanatus; scilicet Notingham, Ratford, Bingham,
 Neuwerk.

DUNHOLMENSIS EPISCOPATUS.

f. 276.

William of
 Malmesb.
 De Gestis
 Pont.
 p. 275.

Ex omnibus episcopatibus supradictis divisis in North- Bishops of
 umбриа ab episcopatu Eboracensi, solus Lindisfarne. Lindis-
 qui modo Dunholmensis dicitur, remanet, caeteris vel farne.
 conjunctis cum Eboracensi vel adnihilatis. Lindisfarne
 est insula exigua, quæ nunc a provincialibus Haligal-
 wand vocatur, in qua primus episcopus fuit.

Aldanus Sanctus, a Scottis episcopus missus ac or- 1.
 dinatus, qui provinciis, quibus regnavit Oswaldus rex, S. Aidan.
 verbum fidei prædicavit, et ipso rege concedente in A.D. 634.
 prædicta insula sedem episcopalem accepit, spreta civi-
 tate Eboracensi, licet super utramque præsideret. Quo
 de hac vita sublato,

Finanus gradum episcopatus a Scottis missus ac or- 2.
 dinatus accepit. Quo defuncto, Finan.
 A.D. 651.

Colemannus in episcopatus successit, et ipse a Scotia 3.
 missus, quo episcopatum dimisso ac patriam reverso, Colman.
 substitutus est quidam ei A.D. 662.

Tudda nomine, qui et ipse a Scottis presul ordinatus 4.
 est, et pontificatum suscepit; quo de hoc mundo rapto, Tuda.
 A.D. 664. successit ei in solam Lindisfarnensem

5. Eata, vir bonus ; Cedda ad Eboracensem et Wlfrido
A.D. 678. ad Augustaldensem ecclesiam ordinatis, ut supra.
6. Cuthbertus Sanctus praedicto successit, qui adhuc ut
A.D. 685. dicitur incorruptus jacet apud Dumholmum, ubi prius
sepultus fuit, licet postea ablatus, ut infra patebit.
7. Edbertus ei successit, vir sanctus, qui mernuit sepeliri
A.D. 688. in sarchofago, quo antecessor ejus Cuthbertus xi. annis
requievit, et sanctissimi corporis sui tactu consecravit.
Huic successerunt
8. Hedelwoldus.
9. Kenewlfus.
10. Ingebaldus. Hujus tempore depopulati sunt Dani in-
A.D. 780. sulam, ut nec sacrosanctis parcerent altaribus. Tunc
quidam rapientes corpus Sancti Cuthberti, apud Hun-
benford juxta amnem Tweda deposuerunt illud, ubi
jacuit multis annis ; miraculis ibidem claruit. Praedicto
Ingebaldo successerunt isti,
- Bishops of Chester-le-
Street.
11. Etbertus.
12. Ardulfus.
13. Cuthhardus.
14. Mildredus.
15. Wythredus.
16. Uthredus.
17. Sexhelmus.
18. Aldredus.
19. Alsius.
20. Aldhunus.
- Bishops of Durham.
21. Aadmundus. Iste Eadmundus mirabiliter electus
A.D. 1021. erat. Nam clericis sedentibus, et ut moris est de
electione tractantibus, venit Eadmundus, qui ludendo
dicens, "Me accipite et episcopum facite," qui omnes
quasi divinitus verbum prolatum rapuerunt, et ipsum
prius monachum, deinde episcopum, ab Ethelredo rege
tunc regnante sibi postulaverunt, quod et obtinuerunt.
Ejus tempore corpus Sancti Cuthberti Dunholmiae
relatum est ab Hubenford, et in ecclesia honorifice

collocatum. Dunholmium est collis ab ima vallis planicie paulatim et molli clivo turgens in cumulum, in cuius summitate est castellum, ad radices montis aqua piscosa circumdatum. Prædicto successerunt

Edredus. 22.

Egelwynus. 23.

Agelricus. 24.

Walkerus. Hic sub rege Willelmo accusatus quod f. 276 b.
turbasset pacem regiam, exilio apud Westmonasterium 25.
deportatus est, ibi quantum vixit, voluntaria inedia A.D. 1071
et lacrimis peccata sua deplorans. Huic successit

Willelmus ex abbate Sancti Karilefi. Hic mona- 26.
chos Dunhelmo posuit, tempore Willelmi junioris. Hic William.
regem Willelmum contra Anselmum, Cantuariensem A.D. 1080.
archiepiscopum, multum excitavit. Hic hoc privilegium
priori Dunhelmensi concessit, ut in toto episcopatu
decanus et vicedominus haberetur; quod postea suc-
cessoribus paenituit.

Ranulfus Willelmo successit. Hic fuit regis Willelmi 27.
capellanus, et ideo nimis studuit regiis placere volun- Ralph
tatibus; sed postea in ædificandis monachorum ædificiis Flambarid.
et translatione Sancti Cuthberti corporis, gloriam no- A.D. 1099.
mini suo cumulavit. Inventumque est corpus beati
Cuthberti in translatione sua integrum; omnes quoque
vestes recenti splendore nitentes, et calix super pectus
cujus superior pars aurea, inferior onichina. Caput
Oswaldi regis et martyris inter brachia ejus inventum
est; juxta eum ossa Sanctorum Bedæ et regis Celwlfii,
qui apud Lindisfarnum monachus et sanctus fuerat, in
singulis factis lineis reperta sunt. Ubi illud miracu-
lum contigit, quod, maxima pluvia inundante ut omnes
intrarent ecclesiam, monachis foris stantibus revestitis,
nullam in vestimentis suis senserunt madefactionem.

Prædicto Ranulfo apud monachos sepulto,

Galfridus successit. Hic fuit cancellarius regis Hen- 28.
rici I., et suscepit episcopatum anno ejusdem regis Geoffrey.
xxxiii.

29. Willelmus.
 A.D. 1143.
 30. Hugo de Pusat.
 A.D. 1153.
 31. Philippus Pictavensis.
 A.D. 1197.
 32. Ricardus de Marisco.
 A.D. 1217.
 33. Ricardus quondam episcopus Sarum.
 A.D. 1228.
 The arch-deaconries and rural deaneries of Durham. Episcopatus Dunolmiae duos habet archidiaconatus, scilicet archidiaconatus Dunholmiæ, qui habet ii. decanatus, scilicet Dunolmiae et Derelington; secundus archidiaconatus Norhumberland, qui habet ii. decanatus, scilicet Novum Castrum et Ultra Rochet.

f. 277.

KARLEOLENSIS EPISCOPATUS.

Bishops of Candida Casa. In terra Pictorum apud Candidam Casam, quæ nunc William of Witerna vocatur,¹ erat quondam episcopatus. Est autem Malmesb. De Gestis Candida Casa locus in extremis Angliæ juxta Scotiam, Pont. ubi beatus confessor Nimia requiescit, natione Brito, p. 272. qui primus ibidem Christi fidem prædicabat, et ecclesiam ex lapide polito ædificari fecit, nomen loco ex opere relinquens. Hic ibi episcopus fuit et multis claruit virtutibus, ut Albinus hystoriographus testatur. Ibi sub extremo Bedæ tempore, primus factus est episcopus quidem nomine

1. Pethelinus, qui multo ante tempore in Westsaxonia commoratus, Sanctissimi Aldelmi discipulatu interesse meruit; sed eum præcessit
2. Trumwinus, ut superius de episcopis Eboracensibus habetur, tempore Teodori archiepiscopi Cantuariensis et Alfridi regis et Kenewlf anno viii.
3. Frethewaldus Petelino successit; et illi
4. Pethewinus.
5. Etelbertus.
6. Beadulfus.

¹ The words *quæ—vocatur* are in the margin in rubrick.

Hachoredus. Hic fuit ultimus, quia ille episcopatus cito defecit; quia extrema Anglorum hora est et Scotorum vel Pictorum depopulationi opportuna; sed loco ejus de novo constitutus est novus episcopatus apud Karleon anno xxxiii. Henrici regis primi.

7.
The bishoprick
of Carlisle
founded in
A.D. 1132.
Its dean-
tries.

Episcopatus Karleolensis habet decanatus *iv.*; scilicet, primus est Cumerland, secundus Westmerland, tertius Karleole, quartus Alredale. Et nota quod anno *v.* Wilhelmi regis secundi reædificata est civitas Kaerleocensis ab eodem rege, quæ antea fuit destrueta a Scotis et Pictis; et ex australibus Angliæ partibus illuc habitatores prædictus rex transmisit, ubi Henricus rex frater *f. 277 b.* ejus et successor anno regni sui *xxxiii.*, novum fecit episcopatum, ut supra dictum est, ponens ibi primum episcopum nomine Atelwlfum, qui ibi canonicos constituit regulares.

Nota quod Cantuariensis diocesis conterminatur Rofensi et Londoniensi. Boundaries of the English dioceses.

Rofensis conterminatur Cantuariensi, Londoniensi, Cicestrensi.

Londoniensis conterminatur Cantuariensi, Rofensi, Wintoniensi, Lincolnensi, Elyensi, Norwyceensi.

Cicestrensis conterminatur Cantuariensi, Rofensi, Wintoniensi.

Wintoniensis conterminatur Londoniensi, Cicestrensi, Saresbiriensi, Bathoniensi.

Bathoniensis conterminatur Wynthoniensi, Saresbiriensi, Wygorniensi, Exoniensi.

Exoniensis conterminatur Bathoniensi, Walliæ.

Saresbiriensis conterminatur Bathoniensi, Wintoniensi, Lincolnensi.

Wygorniensis conterminatur Cestrensi, Herefordensi, Lincolnensi.

Herefordensis conterminatur Cestrensi, Wygorniensi, Walliæ.

Cestrensis conterminatur Wygorniæ, Herefordiæ,
Walliæ, Lincolnia.

Eboracensis conterminatur Lincolniensi, Cestrensi,
Karleocensi, et Dunholmiæ.

Dunholmensis conterminatur Eboracensi, Karleocensi,
Scotia.

Karlecensis conterminatur Eboracensi, Dunholmiæ,
Scotia.

Norwycensis conterminatur Lincolniensi, Londoni-
ensi, et Eliensi.

Elyensis conterminatur Lincolniensi, Norwycensi,
Londoniensi.

Explicit Tractatus de Archiepiscopis et Episcopis
Angliæ, compilatus a fratre Bartholomæo de Cottwn,
monacho Norwycensi, anno gratiæ MCCXCII. cum ii.
præcedentibus libris, scilicet primo de regibus Bri-
tonum, et secundo de regibus Anglis, Dacis, et Nor-
mannis; cuius animæ propicietur Deus. Amen. Pater
noster. Ave Maria.

APPENDIX.

APPENDIX.

APPENDIX A. Page 150.

Papal Letter of Gregory X. against the Citizens of Norwich.

This letter, which the chronicler states to have been the first of the kind that ever appeared in England, is here for the first time printed from the Cotton. MS., Nero, C. v. It is also given in the Norwich MS., and the variations between the two have been noted.

In ista bulla continetur causa secundæ combustionis f. 279.
ecclesiæ Norwicensis.

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, venerabi- A.D. 1273.
libus fratribus Londoniensi¹ et Eliensi² episcopis, salutem
et apostolicam benedictionem. Habet dilectorum fili-
orum prioris et conventus Norwicensis ecclesiæ gravis
ad nos prolatæ querela, quod universitas Norwicensis
enormitate detestabilium excessuum se involvens, in
eam prorupit³ furoris audaciam, quod cum quidam laici,
quos multitudo civium Norwicensium querebat ad
mortem, a facie prosequentium fugientes, se in corum
monasterio instanti vitandi causa periculi receptassent,
cives prædicti, concessa ecclesiis immunitate calcata,
idem monasterium ausu temerario invadentes, eorum
ecclesiam in honore⁴ Sancti Ethelberti constructam,
sitam infra septa monasterii memorati, elemosinariam
quoque ac portus cimiterii ejusdem loci, præsumptione

¹ Henry of Sandwich.

² Hugh Balsham.

³ MS. Norw. adds *dampnabilis*.

⁴ N. *honorem*.

A.D. 1273. temeraria infregerunt. Cumque venerabilis frater noster Norwicensis episcopus memoratos cives propter hujusmodi excessus canonica monitione præmissa interdicti et excommunicationis sententiis innodasset, memorata universitas, et specialiter Nicholaus de Ely, Willelmus de Donewyco, Adam le Hespiter, Rogerus de Swerdestone, rectores¹ civitatis ipsius, qui ballivi vulgariter nuncupantur, neconon magister Johannes le Brun clericus Norwicensis, Robertus de Conventre, Hugo filius ejus, Johannes Knot junior, Willelmus le Cunte, Walterus Knot, Hugo Scissor, Johannes Nade, Adam de Tostes,² Simon le Palmere, Johannes Lestot, Willelmus Payn, Thomas de Carleton, Paulus dictus Benedicite, Johannes dictus le Graunt, et Henricus de Heylesdone, cives Norwicenses, quorum consilio eadem universitas tune temporis regebatur, ex hoc et pro eo, quod dicti laici fuerunt in eodem monasterio receptati, commoti graviter³ conceperunt dolorem; iniquitatem, ut ex eventu apparuit, parituri.⁴ De ipsius namque monasterii finali exterminio dolosa ineuntes consilia, ea juramentis et aliis variis colligationibus roborarunt; et demum omnibus de universitate prædicta, qui duodecimum suæ ætatis annum exegerant, voce præconia et per campanæ sonum ad extremum ipsius monasterii convocatis exterminium, universitas ipsa hostilibus insultibus in monasterium prædictum insiliit; et⁵ tandem ipsum bello diutino impetitum, nec amplius per suos domesticos propriæ defensioni sufficiens, ausu damnabili occupans,⁶ nec sacrilegium execrans, nec incendiariorum pœnas abhorrens, ecclesiam prædictam et etiam cathe-

¹ MS. Cotton, *rectores*.

² N. *Testis*.

³ MS. Cotton. here repeats by mistake *cives Norwicenses quorum consilio eadem universitas*. Above this is the word *vacat*.

⁴ N. *parientes*.

⁵ Cott. *in*.

⁶ Cott. *occupatis*.

dralem, campanilia cum campanis, dormitorium, refec- A.D. 1273.
 torium, infirmariam, camerariam, sacristiam,¹ aulam
 hospitum deputatam hospitalitatis officio, cæterasque
 ipsius monasterii officinas, et, ut excessus immensi
 brevis verbi mensura claudantur, monasterium ipsum
 totum, sacramentum altaris in diversis locis cum multa
 veneratione reconditum, venerandas reliquias, libros,
 sacra vasa aurea et argentea, candelabra, vestes, et
 alia ornamenta ecclesiastica, quæ inibi ad cultum divi-
 num exsequendum celebrius habebantur, infesto incen-
 dio concremarunt,² quibusdam depositis et quamplu-
 ribus aliis bonis quæ potuerunt³ ab incendio hujusmodi
 præservari, furtivis manibus non sine reatu sacrilegii
 asportantes quampluribus clericis et laicis in monas-
 terio prælibato, nonnullis in ecclesia supradicta, ali-
 quibus etiam in cimiterio ipsius ecclesie sine delectu
 dignitatis et ordinis immaniter in ore gladii trucidatis,
 quibusdam etiam quos intra dicta ejusdem monasterii
 septa captos, exinde per violentiam extraxerunt, pro-
 lata in eos de facto sententia capitis, subjectis sup-
 plicio capitali, præfato nihilominus conventu alias
 obprobriis diversis affecto, et gravissimis contumeliis f. 279 b.
 lacessito, aliquibus ex monachis ipsius conventus ver-
 beratis atrociter⁴ ac alias tractatis immaniter, et
 nonnullis metu mortis ab ipso monasterio effugatis,
 propter quod episcopus memoratus prudenter atten-
 dens, quod excessus hujusmodi adeo erant notorii,
 quod se omnium oculis ingerentes reos sua evidentia
 convincebant; universitate ipsa canonice monita, ut de
 præmissis satisfaceret, nec pretendente aliquid ratio-
 nabile quare⁵ id facere non deberet,⁶ sed contumaciter
 satisfacere denegante, civitatem Norwyensem ecclesi-
 astico supposuit interdicto.

¹ N. *sacristiam.*

² N. *cremarunt.*

³ N. *poterunt*

¹ N. *acriter.*

⁵ Cott. *quia.*

⁶ Cott. *debent*

A.D. 1273. Quia iidem prior et conventus ad tantæ temeritatis excessus, quos in partibus illis facti¹ evidenter et jam quasi communis undique assertio publicat insumandos aptius nobis super illis patentes litteras venerabilium fratrum nostrorum suffraganorum Cantuariensis ecclesie, necnon et cleri ejusdem civitatis et diocesis Norwicensis sub sigillis auctenticiis praesentantes, humiliter supplicarunt, ut nostri appositione remedii tam execrabilem ausus insaniam sic² debita poena coercent, quod laesis satisfactio condigna proveniat; et in aliis³ similem furoris audaciam exaggerata in laudentibus censura compescat,—nos autem enormitatem tantorum excessuum eo magis horrentes, quo, cum sint similes adhuc inauditi propter novitatem ipsorum, amplius adicitur pondus offendae, ut eorundem excessuum qualitati corum castigatio conformatetur, fraternitati⁴ vestrae per apostolica scripta mandamus, quatinus praedictas memorati episcopi sententias, prout rationabiliter sunt prolate, vos vel alter vestrum faciat usque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inviolabiliter observari, memoratos incendiarios, homicidas clericorum, ac omnes qui, sicut praemittitur, in monachos vel clericos manus temerarias injecerunt, et caeteros quorum auctoritate, mandato, auxilio, vel consilio,⁵ id extitit attemptatum,⁶ et specialiter ac nominatim rectores sive baliivos et consiliarios supradictos, qui magis culpabiles in praemissis excessibus et corundem quasi principales fuisse dicuntur actores, publice diebus dominicis et festivis per singulas cathedrales⁷ ecclesias regni Angliae, pulsatis campanis et candelis accensis denunciantes excommunicatos, et denunciari ac ab omnibus evitari artius facientes, nunquam per

¹ Cott. *factis.*

¹ Cott. *firmitate.*

² Cott. *n.*

⁵ N. *consilio vel favore.*

³ Cott. *malis.*

⁶ Cott. *attemptant.*

⁷ Om. N.

alium quam per sedem apostolicam nisi forsan in A.D. 1273 mortis tantummodo absolvendos articulo; et nihilominus corpora civium in tali excommunicatione decedentium in ciniteriis prohibeatis ecclesiasticis sepeliri, et si qua forsan sepulta sunt, exhumari exinde faciatis, et procul abici a fidelium sepultura; omnes quoque¹ praedictos clericorum interfectores præbendis et aliis beneficiis ac feudis si qua tenent ab ecclesiis vel personis ecclesiasticis, neenon et jure patronatus ipsis competente in quibuslibet ecclesiis privaturi. Et ne minus vindictæ quam excessus memoria prorogetur, auctoritate apostolica² decernatis, ut non solum ad ipsorum hæredes aliquid non proveniat de praedictis, sed etiam³ eorum in posteritates usque ad quartam generationem in clericorum collegiis nullatenus⁴ admittantur, nec in domibus regularibus aliquem assequantur honorem, nisi⁵ cum eis super his fuerit per sedem apostolicam dispensatum. Ceterum⁶ si universitas ipsa præfatas sententias per quatuor menses animo sustinuerit indurato, vos extunc universis et singulis vicinis civitatibus regni ejusdem, sub interdicti et earum civibus sub excommunicationis⁷ penitentiis, quas si secus fecerint ipso facto incurvant, omne cum praedicta universitate Norwicensi et singularibus personis ipsius in eadem obstinatione manentibus commercium districtius interdicere procuratis, ac insuper consuetudinem contra eos qui excommunicationis innodati⁸ vinculo solutionis beneficium infra certum tempus⁴ obtinere detractant, in regno Angliae devotione fidelium introductam, ut extunc secularem potestatem capiantur usque ad satisfactionem plenariam detinendi,⁹ f. 280.

¹ Om. N.

² N. excommunicationum.

³ N. generalis auctoritate concilii.

³ N. innocari.

³ Om. Cott. Below, om. N. in.

⁹ From *ut* to *detinendi* is omitted

⁴ Om. Cott.

in N. That MS. also inserts after

⁵ Cott. n.^c

observari the passage *omnes praedictos clericorum, &c.*, as above.

⁶ N. quod.

A.D. 1273. faciatis contra eosdem excommunicatos inviolabiliter observari. Et ut tales qui ecclesiam Dei sic opprimunt, sic contemnunt, ecclesiasticorum sacramentorum beneficiis careant, omnibus personis ecclesiasticis, cujuscumque sint status religionis aut ordinis, districte mandetis ut predictam civitatem prorsus exeant, exceptis sacerdotibus aliquibus, quos inibi volumus remanere ad eucharistiam in extremo laborantibus et baptisma parvulis exhibenda. Ad hæc¹ ut temporalis poena saltem coercent quos spiritualis coercione non compescit, omnibus debitoribus civium Norwicensium et specialiter majorum et rectorum eorundem publico præcipiatis edicto, ne ipsis, in tanta obstinatione permanentibus et pertinacia obduratis, satisfactionem aliquam de suis debitibus exhibere præsumant; contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Præfatam insuper universitatem et singulariter rectores seu ballivos et consiliarios memoratos peremptorie citare curetis, ut infra duos menses post citationem vestram eadem universitas per procuratorem ad infra scripta plenum et legitimum mandatum habentem, memorati vero rectores seu ballivi et consiliarii personaliter compareant, coram nobis recepturi pro demeritis² et præcise super³ nostris beneplacitis parituri⁴; diem autem citationis ac formam et quicquid inde feceritis nobis per vestras patentes litteras harum seriem continentes studeatis fideliter intimare: non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis, nec⁵ literis religionibus⁶ ordinibus seu quibuslibet aliis universitatibus aut personis, cuiusvis⁷ dignitatis, conditionis, aut status

¹ N. *Ceterum.*

² N. *meritis.*

³ N. adds *præmissis.*

⁴ This passage is inserted in N. after l. 2. p. 425; N. omits altogether from *diem—intimare.*

⁵ N. *vel.*

⁶ Sic MS. In N. it has been apparently altered to *religionumu.*

⁷ Cotton repeats *vis.*

existant, ab apostolica sede sub quacumque forma ver- A.D. 1273.
borum concessis, per quæ effectus præsentium impediri
possit quonodolibet vel differri; seu si aliquibus sit
ab eadem sede indultum, quod interdici, suspendi, vel
excommunicari non possunt per litteras apostolicas,
quæ de indulto hujusmodi plenam et expressam ac de
verbo ad verbum non fecerint mentionem. Datum
apud Urbem Veterem iii^o idus Martii¹ pontificatus
nostrí anno primo.

APPENDIX B. Page 179.

Legend of the Apparition of a Demon in Hereford Cathedral.

This is from the Norwich MS., as it is omitted in the Cotton. MS.

Tempore sub eodem quoddam inauditum et quo- A.D. 1290.
dammodo impossibile in ecclesia cathedrali canonicorum
Herfordensi contigebat. Ubi quidam daemon, in habitu
fratris canonici in choro, in choro post matutinas decan-
tatas in quodam stallo sedebat, accessit ad eum quidam
canonicus quærens ob quamnam causam ibi sedebat,
credens ipsum concanonicum suum fore et fratrem;
qui obmutescebat nec vocem emisit. Idem vero cano-
nicus ultra quam dici potuit perterritus, credens ipsum
esse spiritum malignum, sperans in Domino, ipsum
conjuravit in nomine Jesu Christi et Sancti Thomæ
de Cantilupo, ne ab eodem loco accederet, sed ibidem
remaneret; mox verba ex virtute remansit. Ac demum

¹ N. viii. id. Februarii.

A.D. 1273. auxilio petito, ibidem accessit et ipsum invenit. Tandem eum Teutonice vapulaverunt, et denum in vinculis posuerunt. Qui taliter vinctus et ligatus, ibidem jacet coram feretro Sancti Thomæ prænominati.

APPENDIX C. Page 180.

A translation of this document will be found in Bradley's *Continuation of the Complete History of England*. London, in the Savoy, 1700, pp. 21, 22; and in Tyrrell's *History of England*, iii. pp. 64–66. There seems thus to be no object in giving another, especially of a document so well known, and so frequently printed both in French and in Latin.

APPENDIX D. Page 182.

In place of what is given in the text for the years 1291 1292, the Norwich MS. gives what follows. This occupies three pages, the fourth being blank, of two leaves which have been inserted in the MS. The writing is also of a much later date than the rest of the MS.

A.D. 1291. Reformata vero pace inter ipsos et regem, ordinavit rex, ut octoginta potentiores Scotiæ et fideliores, qui melius rei veritatem de proximitate sanguinis attingentis coronam et regnum Scotiæ [investigarent], et xxiiii. de nobilioribus Angliæ, ut hi homines talem eligerent in regem Scotiæ futurum, qui proximo affinitatis seu consanguinitatis attingeret genere regis præmortui, et qui merito rex et haeres nominari posset.

Conduct
of the
claimants
to the
crown of
Scotland.

Dominus J. de Borhof¹ claimum suum et jus⁴ quod A.D. 1291.
 habuit in regno Scotiae in scriptis coram auditoribus
 regi proposuit. Dominus Robertus li Brus modo con-
 sili*i* dictum regnum vindicavit. Comes vero Hoylan-
 diæ et Selandiæ claimum suum similiter in scriptis
 proposuit. Quibus rex Angliæ præfixit diem in festo
 Sanctæ Trinitatis anni proximi sequentis, ut ipsi apud
 Scotiam venirent, audituri præcise quid dicti electi
 pronunciarent pro statu regni Scotiae. Et interim rex Edward I.
 Edwardus fecit se nominari altissimus dominus Scotiaæ. ^{is named}
 Dum ibi steterat, quolibet die Lunæ, Mercurii, et Veneris, ^{"altissimus}
 ergavit cuilibet pauperi unum denarium sterlincum. ^{dominus}
^{of Scot-}
^{land.}

Eodem anno circa festum Sancti Johannis Baptistae
 domina Alienora, mater domini Edwardi regis, quæ
 sicut cæteras dominas totius Angliæ præcessit potentia
 et honore, sic moribus, vita, et sanctitate assumpto
 velo et annulo apud Ambesbire pro moniali se gessit,
 tributum mortis persolvebat, quæ corpus suum ibide
 sepulturæ reliquit, cor vero suum apud Westmonas- ^{I Her fune-}
 terium; ad cuius sepulturam omnes magnates Angliæ, ^{ral.}
 videlicet, archiepiscopi, episcopi, comites, barones, abbates,
 et priores regio edicto sunt citati. Rex vero Edwardus
 die Sabbati proxima ante festum Assumptionis Beatæ
 Mariæ, iter suum arripuit in Angliam, et ad matrem
 suam sepeliendam apud Ambesbire se præparavit. Et
 statim post, iter suum arripuit in Waliam ad sedandum ^{The king}
 contentionem et guerram motam inter Wallenses ^{goes into}
^{et Wales.} homines comitis Gloverniæ et homines comitis Her-
 fordiae. Anno eodem fratres minores Gernemutæ litem ^{Quarrel}
 movebant contra capellanos parochiales et burgenses ^{between}
 ejusdem villæ, dicentes se esse privilegiatos quod audire ^{the monks}
 possent confessiones et injungere pœnitentias salutares ^{and the}
 ac prædicare, inferiorum prælatorum consensu minime ^{clergy and}
 requisito, ac prædicti capituli. Pro statu universalis ^{the towns}
^{people of} Yarmouth

¹ Sie MS. ? for *Balliol*.

A.D. 1291. ecclesiæ allegarunt concionem omnis¹ utriusque sexus, cuius prætextu dicti fratres multa mala præmeditati sunt in corde suo et demum fraudati sunt a desiderio suo. Eodem anno circa festum Sancti Andree sepultum est cor dominæ Alienoræ, matris regis, apud Westmonasterium, ad cuius sepulturam omnes prelati Angliae pariter et magnates ex edicto regio sunt vocati.

Burial of the heart of the queen dowager.

Death of Thomas Ingolstorp, bishop of Rochester.

Election of the prior, Thomas.

A tempest.

Eodem anno Thomas de Hinglestorpe, episcopus Roucestrensis, viam universæ carnis ingressus est, corpore ejus sepulturæ tradito. Statim illi de capitulo Roffensi elegerunt priorem suum in episcopum et pastorem, quæ presentata fuit electio archiepiscopo, qui electum antedictum confirmare distulit sine causa, quia electus et eligentes nullum patiebantur defectum, nec aliquod vitium eis obici potuit; et vulgariter dicebatur, quod dictum electum confirmari distulit ad procurationem minorum fratrum qui se opposuerunt, ut electio infirmaretur seu quassaretur. Sed in vanum laboraverunt, quia ceciderunt in laqueum quem texuerunt. *Laqueus vero contritus est et electus liberatus est,*² et dignitati suæ, Deo opitulante, admissus, et in ecclesia sua Roucestriæ die Epiphaniæ consecratus est. Eodem anno rex Aragoniæ,³ qui filiam regis⁴ Angliae ducturus fuerat in uxorem, in fata decessit. Et statim post, vide-licet die sabbati ante festum Assumptionis Beatae Mariæ apud nundinas Sancti Botulphi auditæ sunt choruscationes et tonitrua. Et dæmon in eadem tempestate pilas cuiusdam solarii in eadem villa unguibus suis avulsit, et quoddam molendinum extra villam prostravit et in eodem quandam mulierem interfecit et in loco propinquo in campo tres homines interfecit. Eodem anno quoddam genus verminum quod polæ nominantur, visæ sunt undique per vias planas et nemora, quorum multitudinum prætextu homines ad-

¹ Sic.² Ps. cxxiii.=exxiv. 7.³ Alfonso III.⁴ Eleanor.

mirabantur. Tempore sub eodem generalis minister A.D. 1291.
ordinis Sancti Francisci per mundum universum visi-
tando, in Hirlandiam causa visitandi accessit, et in
capitulo suo generali xvi, fratres cum confratribus
suis interficti sunt, nonnulli vulnerati sunt, et quidam
corum per regem Angliae incarcerati sunt.

Anno Domini MCCXCII. rex tenuit natale suum Lon- A.D. 1292
doniae. Tempore sub eodem Christiani interfecerunt Syrian
mercatores venientes de paganismo¹ cum suis mercibus merchants
in civitate Acon, durante treuga inter Christianos et Acre.
killed at
ipsos paganos. Cum vero rumor talis ad aures Sol-
dani pervenit, ac si furore plenus, vehementer commotus
est, et juravit quidem ut Christiani pro quolibet corpore mortuo et imperfecto de hominibus suis tot corpora
Christianorum sibi restituerent; et maxime de omni-
bus mortuis et imperfectis a tempore treugae initae inter
ipsum et regem Edwardum Angliae quod ipsos manu
armata quereret et quæsitos interficeret. Hoc audito
a Christianis et a magistro Templi, votis suis acquies-
cere renuerunt; audiens autem Soldanus, Bandokedare
nomine, propositum Christianorum, præmunivit eos, ut
moris est Soldani, quadraginta diebus ante adventum
suum, quod ipsos hostiliter impugnaret. Dictus vero Death of
Soldanus cum exercitu suo immenso numero c. milia et the Sultan
xxx. milia equitum, peditum vero certus numerus non
fuerat comprehensus, apud civitatem Acon iter suum
arripuit, qui in itinerando veneno sumpto in fata apud
Cayre in planis de Dokke decessit. Ante vero ejus
decessum fecit filium suum jurare aut aliam securitatem
facere, quod si contingenteret ipsum fore Soldanum Bab-
loniæ, quod iter incepsum versus Christianos ipse con-
sumaret. Mos eis est in paganismo, ut Soldano mortuo,
quod admiraldi eligerent alium bellicosum et in armis
strenuum, quia illa dignitas non accidit alicui per san-
guinis successionem, sed per electionem. Filius vero Succession
of Khalil.

¹ MS. *paganissimo.*

A.D. 1292. Soldani præmortui fecit invitari omnes admiraldoes, quod secum starent in mensa in civitate Babiloniæ. Illis discentibus in mensa omnes et singulos interfici fecit, et sic per potentiam Soldanus effectus est; ac iter per patrem suum incepturn et ipse completere properavit, ut Capture of promisit. Accedensque prope civitatem Acon ipsam Acre. manu hostili cepit impugnare, et ex lignis munitiones fortissimas prope civitatem præparari fecit. Plures insultus fecerunt, et hinc inde quamplures interfici sunt. Tandem pagani vias subterraneas fecerunt, pariter et Christiani, qui se sub terra immiscentes ex uno et alio latere corruerunt; et deum pagani ingressi sunt civitatem sub terra in gardino amigdalarum, numero xxxi. milia Saracenorum, et castella, et oppida, cæteraque munitiones ceperunt, et Christianos interfecerunt. Tandem ad Templum accedentes, quidam præco voce præconia clamavit, et edictum exiit per Soldanum ut omnes Christiani exirent civitatem infra xl. dies cum omnibus bonis suis, armis exceptis, sub conditione tamen, ac ut omnes selavi de paganismo¹ Soldano restituerentur, et ne morti traderentur. Hoc audiens magister Templi et dominus Oto Grantosi numero usque ad xv. milia, qui fuerant in Templo, interfici fecerunt. Post vero paucos dies Soldanus misit vii. centum milites ut selavos viderent, et a manibus Christianorum cruerent, qui, cum Templum ingressi sunt per præceptum magistri Templi et domini Otonis, omnes interfici sunt. Christiani vero qui interfuerunt, quidam bellum inierunt cum soldano et in nomine Jesu interfici sunt. Alii vero in fugam conversi sunt ad littus maris, et ibi se in navibus et scaphis posuerunt, et apud civitatem de Cypris applicuerunt. Taliter vero tota civitas Acon destructa est, et per ignem sulphureum funditus combusta est, et modo ditioni et

¹ MS. *paganissimo.*

potestati Saracenorum subjecta est, de cuius casu omnes A.D. 1292.
Christiani dolorem accumulant doloribus.

Anno eodem concessa est domino regi per dominum ^{A tenth} Nicholaum papam quintum¹ decima omnium ecclesiastico-^{granted.} corum proventuum in Anglia, Scotia, et Hibernia per vi. annos ad taxationem novam secundum verum valorem faciendum ad regis praedicti subsidium in Terram Sanctam. Et dominus papa scripsit archiepiscopis et ^{The} episcopis Angliae ut ipsi praedicarent de cruce Christi, ^{preaching} et similiter scripsit generalibus ministris ordinum fra-^{friars to} trum praedicatorum et minorum neenon et Sancti Au-^{preach a} gustini, ut ipsi certos fratres eligerent qui idem officium praedicandi de cruce exercearent, et ne ipsi concursu fratres suos archiepiscopos et episcopos in praedicationibus suis in civitatibus, castris, vel oppidis impedi-^{ersade.} rent. Eodem anno Willelmus de la Cornere, episcopus Sarum, viam universæ carnis ingressus est; cui suc-cessit dominus Nicholaus de Longaspada. Tempore sub ^{Proposal} eodem Nicholaus papa quintus² scripsit archiepiscopo ^{for uniting} Cantuariensi, ut celebraret concilium suum super uni-^{the Tem-} tate duorum ordinum facienda, videlicet de Hospita-^{plars and} lariis et Templariis, quos ad unum ordinem redigere ^{Hospital-} proposuit cum effectu, et quod super hoc dictus archiepiscopus responsum cleri sue provinciae rescriberet ^{lers.} eidem.

APPENDIX E. Page 245.

Letters from Adolf of Nassau to Edward I.

The following letters from the emperor Adolf to Edward I. are here printed for the first time from the originals in the collection of Royal Letters in the Record Office. They are numbered 1472—1475 in the Sixth Report.

¹ Sic for *quartum.*² Sic for *quartus.*

I.

A.D. 1294. I[nclito] domino [Edwardo] regi Angliae augusto, Edward I. amico suo carissimo, Adolfus, Dei gratia, Romanorum is re-quested to rex, semper Augustus . . . fœderis et amicitiae conti-send his representati-^{bus} nuum incrementum. Quia nostræ felicitatis relatio vos delectat, ecce . . . ad gaudium intimamus, quod omnibus nobis ad vota succendentibus, provincias Thuringiaæ, Terræ Orientalis, et Misriae, in robore victoriosi exer-citus, quem nuper instauravimus, auctore Domino exer-cituum, adeo nostræ et Imperii addidimus ditioni, quod prineipes barones, nobiles, populares, et plebei, ad nostra venerunt mandata, et tam in terris eisdem quam in Saxonia pacem a nobis constitutam jurari fecimus generalem. Nunc autem omnibus prospere peractis, ad partes Reni revertimur lætabundi. Unde cum in media quadragesima, dominica qua cantatur *Laetare*, in Frankfurt, parliamentum cum conventu ibidem prin-cipum nostrorum et Imperii edixerimus celebrandum, ubi de negotio vestro et nostro, super instaurando a nobis exercitu contra regem Franciæ, tractare ea inten-dimus quæ incumbunt. Quocirca celsitudinem vestram requirimus et rogamus quatenus ad dictum parlia-mentum vestros sollemnes nuncios transmittatis, quorum consilio in prædicto tractando negotio et aliis incum-bentibus dirigamur. Datum in Rienecke ix. kal. Fe-bruarii regni nostri anno tertio. [1294.]

Midlent
Sunday.

At the back is written,

Inclito domino Edwardo regi Angliae Augusto amico nostro carissimo.

And in another hand,

Venerunt ad regem apud Connewye per manus J. de Butecourt et magistri W. de Kilkenny, x. die Martii.

A.D. 1294.

II.

Magnifico principi, domino Edwardo regi Anglorum, amico suo carissimo, Adolfus, Dei gratia, Romanorum rex, semper Augustus, integerimæ dilectionis continuum incrementum. Conquestus est nobis Henricus dictus Bekelinhusen, civis noster de Riga, quod vestri officiati ac servi sibi navem cum cineribus occuparint. Quare sinceritatem vestram studiose rogamus quatenus eidem prædictam navem cum cineribus et damno si quod inde sustinuit, restitui ordinetis, nostræ celsitudinis ob respectum. Datum Frankfurt xi. kal. Aprilis, regni nostri anno tertio. [1294.]

On the back is written,

Magnifico principi, domino Edwardo regi Anglorum amico nostro carissimo.

III.

Magnifico principi, domino Edwardo, regi Anglorum, A.D. 1296. domino Hiberniæ illustri, amico suo carissimo, Adolfus Dei gratia, Romanorum rex, semper Augustus, integerimæ dilectionis perpetuam unionem. Cum prudentes viri Johannes Graschin, civis Lubicensis, et Volquinus de Termonia, fideles nostri dilecti, tanquam veri mercatores cum mercaturis suis versus partes regni nostri ire proponentes, ex quodam infortunio et ventorum impetu ac procellarum impulsu in Angliam applicarent, vestri homines in eos crudeliter irruentes, aliquibus ex ipsis occisis, aliis lethaliter vulneratis, Volquino de Termonia centum et xxxiiii. libris sterlingorum et civibus Lubicensibus lxxi. libris sterlingorum indebit spoliarunt, imponentes eis quod essent inimici vestri, et in quosdam homines vestros homicidia perpetrassent. Unde pro eisdem mercatoribus quos simplissima innocentia et mera excusat veritas, prout certa

A.D. 1296. rei experientia ac multorum veridica testimonia nunciorum jurejurando firmata nos edocent, serenitatem vestram regiam piis affectibus adhortamur, rogantes attente quantocius memoratis nostris civibus, tanquam veris innocentibus ablata restitui cum integritate plenaria nostrorum contemplatione precaminum jubeatis; sic quod iidem nostri cives, quoad rehabetionem omnium ablatorum preces nostras sibi apud vestram excellentiam gaudeant prafuisse, et nos obinde vobis nihilominus ad grates et gratias obligemur. Datum in Witzeinburg xiii. kal. Augosti, regni nostri anno quinto. [1296.]

IV.

A.D. 1297. Magnifico principi, domino Edwardo regi Angliae, domino Hiberniae, duci Aquitaniæ, amico suo carissimo, Adolfus Dei gratia Romanorum rex, semper Augustus, salutem et sincerae dilectionis continuum incrementum. Quia ea, quæ nos ad invicem contingunt negotia, juxta statum presentem planius et plenius vobis exprimi aestimamus vivæ vocis oraculo quam annotatione tacita literarum, Wigandum de Huftersheim, famulum nostrum dilectum, exhibitorem praesentium, cui securæ mentis nostræ secreta deteximus, tanquam a multis retroactis temporibus nobis noto, ad vos duximus transmittendum; excellentiam vestram attente rogantes, quatenus eidem super his quæ vobis ex parte nostra retulerit tanquam nobis fidem credulam apponatis. Datum in Oppenheim xvi. kal. Octobris, regni nostri anno sexto. [1297.]

On the back is written,

Magnifico principi domino Edwardo regi Angliae, domino Hiberniae, duci Aquitaniæ, amico nostro carissimo.

And in another hand,

Extra regnum Octob.

APPENDIX F. Page 304.

A.D. 1295.

Letter of Thomas Turbeville.

" To the Noble Baron and Lord Provost of Paris,
" the gentle Sire, his liege man who was under his
" hands at the wood of Vincennes, health.

" Dear Sire,

" Know that I have arrived sound and hearty
" at the court of the king of England; and the king
" was in London, and asked me much for news, of
" which I told him the best I knew; and know that
" I found Wales in peace, wherefore I did not dare to
" give what you know well to Morgan. And know
" that the king has certainly granted peace and a
" truce; but be you careful and thoroughly advised to
" make no truce, unless it be to your great advantage;
" and know that if you make no truce, great advan-
" tage will accrue to you, and this you can say to the
" high lord. And know that I found Sir John Fitz-
" Thomas at the king's court, in order to arrange
" peace between him and the earl of Lincoln concern-
" ing the province of Ulster; but I never yet knew
" how the affair would turn out, for this letter was
" written the day after the cardinals were answered,
" wherefore I dared not touch upon the affairs that
" touch you. And know that there is little watch
" kept towards the south on the sea side. And know
" that the Isle of Wight is without a garrison. And
" know that the king is sending into Germany two
" earls, two bishops, and two barons to speak to and
" counsel with the king of Germany concerning this
" war. And know that the king is sending into
" Gascony 20 vessels loaded with wheat and oats,
" and other provisions, and a large amount of money;
" and sir Edmund, the king's brother, will go there,
" and the earl of Lincoln, sir Hugh le Despenser, the
" earl of Warwick, and many people of note; and

A.D. 1295. " this you can tell to the high lord. And know that
" we think that we have enough to do against the
" Scotch. And if the Scotch rise against the king of
" England, the Welsh will rise also. And this I have
" completely arranged, and Morgan has positively cove-
" nanted with me to do.

" Wherefore I counsel you to send at once people
" of weight into Scotland; for if you can get therein,
" you will have gained it for ever. And if you will
" that I should go there, tell the king of Scotland to
" entertain me with all my people at his charges
" honourably. Advise me well if you wish me to go
" there or not; for I think it will advance your
" interests more to wait at the king's court to espy
" and learn by inquiry the news that may be for
" you; for all that I can learn by inquiry I will
" let you know. And send me Perot, who was my
" gaoler in the prison where I was, for to him I will
" say what I shall know henceforward, and by him
" I will send to you the ways which I know well.
" And for God's sake I pray you to remember and
" consider of the promises which you made me from
" the high lord, that is to say, a hundred libratae of
" land for myself and my heirs. And for God's sake
" I pray you for my children, that they may have no
" want while they are under your protection in eating
" or drinking or other sustenance. And for God's sake
" I pray you to consider how I can be payed thus; for
" I have nothing, since I have lost all both here and
" there, and nothing have I had from you excepting
" your great loyalty, in which I trust entirely.

" Trust fearlessly in the bearer of this letter, and
" do him kindness. And know that I am in great
" fear and great dread; for some suspect me, because
" I have said that I have escaped from prison. Let
" me know your will in all things. I commend you
" to God, whom I pray may protect you."

Account of his sentence and execution. P. 306. A.D. 1295.

He came from the Tower mounted on a wretched hackney, in a russet coat and with white shoes, and his head covered with a hood, and his feet tied under the horse's belly, and his hands before him; and round him were riding his torturers dressed like devils, and one held his rein and the hangman his halter, for the horse which carried him had both; and thus was he brought from the Tower as far as Westminster through London, and was judged on the dais in the great hall, and sir Roger Brabazon gave him his sentence that he should be drawn and hanged, and that he should hang as long as anything was left entire of him; and he was drawn on an ox's skin from Westminster to the Conduit of London and back again to the gallows, and there he is hung by a chain of iron, and he will hang as long as anything of him can remain.

APPENDIX G.

(From MS. Norw.)

Expositio Anglorum nominum in cartis secundum consuetudinem scaccarii.

Mundebriche	-	-	Trespas ver seingnur.
Buithbriche	-	-	Quite de forfesture.
Miskenninge	-	-	Mespris par oir u de fet.
Stephinge	-	-	Quite de mustreisun de marchandise.
A lest askinge	-	-	Charger u lem voudra.
Frithsokne	-	-	Franchise de franeplege.
Flemen fremde	-	-	Chatel de fuitif.
Weregold <i>vel</i> Wisegeld	def.	Larun ke pot estre reint.	
Ytlep	-	-	Eschapement de prisun.

Forfeng	-	-	Quite de avant prise avant le rei.
Infeng	-	-	Quite de prise en feste.
Ferdwite	-	-	Quite de demurance de ost.
Blodwite	-	-	Quite de sanc espandu.
Wardwite	-	-	Quite de wardein truver.
Hangwite	-	-	Quite de larun perdu sanz ser- saut.
Hamsokne	-	-	Quite de entrer en autri hostel a force.
Forstal	-	-	Ki autri force desturbe.
Infangene def	-	-	Larun pris en vostre terre.
Utfangene def	-	-	Larun repelle par franchise.
Sache	-	-	Quite de medlee.
Soche	-	-	Aver franche curt.
Tol	-	-	Quite de todnu.
Teni	-	-	Progenie de vos humes.
Danegeld	-	-	Tailage de Danais.
Gridbreche	-	-	Pes enfreinte.
Murdre	-	-	Hume mort sanz ateinte.
Wreth	-	-	Truvure de mer.
Fieth Wite	-	-	Quite de medlee de la merci.
Inlage	-	-	Sugett a la lei le rei.
Utlage	-	-	Forbani.
Chirchesoht	-	-	Une certeine summe de ble batu.
Briggebote	-	-	De fere punt a passer.
Ferdware	-	-	Quite de aler en ost.
Childwite	-	-	Chalange de serf ki serfs serve enceinte.

APPENDIX H.

Collation of the Norwich MS.

MS. Cott.

MS. Norw.

p. 50. l. 18. per archiepiscopum	-	per Lanfrancum arch.
p. 58. l. 2. imperator	-	imperatoris.
" " patri	-	patri suo.

MS. Cott.		MS. Norw.
p. 59. l. 1. imperatori -	-	Henrico imperatori.
„ penult. Radulphus arch.	-	Radulfus Cantuariensis arch.
p. 64. l. 19. traderetur -	-	quateretur.
p. 65. l. 17. ore - -	-	more.
„ „ in se irruentes	-	turmas in se irruentes.
p. 75. l. 8. Thomam arch.	-	Thomam Cant. arch.
p. 76. l. 26. eos qui -	-	qui eos.
„ penult. kalendas -	-	idus.
p. 79. l. 4 from end, Philippus	-	Rex Franeorum Philippus.
p. 80. l. 5 from end, Matildis	-	domina Matildis.
p. 81. l. 15. ergo -	-	ergo inter eos.
„ l. 19. Soldanus -	-	Saladinus.
p. 83. l. 8 from end, Dunelmensis	-	episcopus Dunelmensis.
p. 86. l. 5. timorem -	-	terrorem.
„ l. 6. exponens -	-	omnibus exponens.
p. 87. l. 8. pernicioне -	-	perniciose.
p. 88. l. 9. ac si - -	-	ac.
„ l. 15. Johannes -	-	Johannes frater ejus.
p. 93. l. 8. concursus -	-	conflictus.
p. 96. l. 5. from end, sive -	-	suæ.
p. 97. l. 25. omnes -	-	universos.
„ l. 29. excommunicationem	-	executionem.
p. 98. l. 25. ad regem -	-	venientes ad regem.
p. 99. l. 1. illata - -	-	lata.
„ l. 7. Natale Domini	-	Natale.
p. 101. l. 3. quadraginta -	-	sexaginta.
„ l. 17. Edwardi -	-	Edwardi regis.
p. 104. l. 23. evadens -	-	evadens ibidem.
p. 105. l. 1. itaque -	-	ita.
„ l. 3. from end, leges	-	quod leges iniquas si
iniquas quæ.	-	quæ.
p. 106. l. 20. hastiliter -	-	om.
p. 107. l. 21. priusquam -	-	prius quasi.
p. 108. l. 1. Die - -	-	Die igitur.

MS. Cott.		MS. Norw.
p. 109. l. 8. plus	- - -	<i>om.</i>
„ 1. 18. recedere	- - -	ab Anglia recedere.
p. 110. l. 7. marescallus	- - -	marescallus magnus.
„ 1. 27. octav.	- - -	in crastino octav.
p. 111. l. 5. from end, suis scriptis		conscriptis.
p. 112. l. 10. caruca	- - -	qualibet caruca.
p. 113. l. 2. from end, justitiarius		justitiarius Angliæ.
p. 115. l. 10. ecclesia	- - -	ecclesia intus.
p. 116. l. 23. rationem	- - -	ratiocinium.
p. 117. l. 13. primitivi	- - -	primitivum.
p. 119. l. 12. iter	- - -	iterum.
„ 1. 13. ad	- - -	per.
„ 1. 29. item	- - -	item quia.
p. 122. l. 5. exulatur	- - -	exulatur irridetur.
„ 1. 3 from end, non	- - -	<i>om.</i>
p. 123. l. 3 from end, fuerunt	- - -	crebro fuerunt.
p. 127. l. 7 from end, præcipuo	- - -	præcipue apud.
p. 129. l. 12. Wasconienses	- - -	tum rex Wasconienses.
p. 130. l. 6. Christo	- - -	cum Christo.
„ 1. 10. convocatis	- - -	convocatis igitur.
p. 131. l. 3. petitæ	- - -	diu petitæ.
p. 137. l. 16. diebus	- - -	etiam diebus.
p. 141. l. 5. from end, præfati	- - -	prælibati.
p. 142. l. 9. from end, ei	- - -	eidem.
„ 1. 8. from end, redderent	- - -	eisdem redderent.
„ 1. 5. from end, et	- - -	<i>om.</i>
p. 144. l. 12. Deus	- - -	virtus divina.
p. 152. l. 20. predictas	- - -	prædictos.
p. 159. l. 25. utriusque	- - -	utriusque plerisque.

From p. 161 the variations between the two MSS. are mentioned at the foot of the page.

G L O S S A R Y.

G L O S S A R Y.

ADCANTARIUS, 216. (?) Apparently corrupt. The whole letter is probably spurious.

AGISTARE, 312. To tax.

AMIGDALA, 127. An almond.

AMMIRALIS, 216. An emir; called ADMIRALDUS, 432.

ANELAZ, 117. A knife or dagger, usually worn at the girdle.

ANGARIA, 105. Properly, personal service due from tenants to their lords. In this passage it seems used simply for "cruelty."

ANGUSTIATUS, 220. Worn with grief.

ANTISTES, 65. A bishop.

APOCIA, 191. A receipt.

APPIDIATUS, 218. Supported.

APPORIATUS, 141. Impoverished.

ARCHIDECANUS, 223. i.e. *Archidiaconus*.

BAUTAURA, 218. Apparently some corruption of an Arabick word.

BILIA, 238. *Billa*, a bill or schedule.

BRENNIUM, 93. Bran.

BULTELLUM A sieve.

BUSCUS, 93. Wood.

CANAPEUS, 211. Hempen.

CARUCA, 74. As much land as can be ploughed in a year.

CAUDA, 180. The thong of a document to which the seal is applied.

CIROGRAPHUM, 212. An instrument or deed of conveyance; a bond.

CLARENTI, 258. "*Tres societates, Moros, Spumas et Clarentos.*" The only reference I have been able to find to these societies is in a bull of Boniface VIII., given in Prynne, p. 616, where an individual is spoken of as "Villanum Lureheti de Societate Clarennum de Pistorio."

CLAUSUM PASCHIA. The Sunday after Easter. Low Sunday.

COLINUM, 167. Probably from $\chi\delta\lambda\omega\varsigma$, gall.

COLLISTRIGIUM, 163. The pillory.

CONFELLARE, 212. To wipe out.

CONSERVATOR, 275. An arbitrator, to settle differences between two parties.

COOPERTUS, 310. Heavy armed.

CORPORALE JURAMENTUM, 190. An oath made upon the Gospels, the Cross, or reliks.

CORODIUM, 44. A banquet.

DEARESTARE, 246. To release from arrest.

DEFORCIATOR, 119. One who detains unjustly, or who casts out by force.

DRACENA, 108. A rudder.

EVECTIO, 224. A post-warrant, or warrant entitling the holder to horses or means of conveyance.

EXENNİUM, 90. A present or offering. Dim. EXENNIOLUM, 79.

EXTENTA, 302. A valuation.

FINEM FACERE, 324. To make a composition, or pay a fine.

FORCIAMENTUM, 118. Deforeement, a casting out a person from his possessions by force, or a withholding them from the right owners.

GARBA, 1. A sheaf.

GARCIO, 93. A lad.

GESTA, 93. Leaven.

GISTARE, 183. To exact; of a tax.

GRANGIA, 154. A farm.

GRISIUM, 177. Minever.

HOBYNS, 313. i.e. Hobellarii, *Hobiliers*. Light-armed soldiers.

IMBRIGARE, 209. Properly, to involve in a law-suit.

IMPLENNIRE, 224. To fulfil.

JOCULARE, 178. Jewel.

KIDELLUS, 131. A were.

LEUCA, 295. A league.

LOF, 108. (Eng.), i.e. luff.

LUMBUS, 174. Apparently for Limbo.

MISE, 337. Taxes or tallages.—See Jacob's Law Dictionary.

NUDA, 210. An assembly, counsel.

NUNDINA, 336. A market.

OBVENTIONES, 186. i.e. Offerings or tithes, embracing rents and revenues, as well as oblations.

PACATIO, 183. Payment.

PARURA, 172. Paring.

PERNICIO, 87. i.e. *Pernicies*. But both Roger of Wendover and the Norwiche MS. read *perniciose*.

PLEBANUS, 223. A rural dean.

POLA, 430. A species of worm.

PRESTIMONIA, 271. Funds or revenues appropriated for the subsistence of a priest, without being erected into a benefice, and subject only to the patron.

PRISAE, 337. Provisions taken from the country people by the King's purveyors at lower rates than ordinary.

PROCURATIONES, 284. Sums of money paid yearly to the bishop or archdeacon, *ratione visitationis*; originally given *ad procurandum cibum et potum*.—Jacob's Law Dictionary.

PRUDENTARI, 177. The verb connected with—

PRUDENTIA, 177. A court dress, or “bravery;” apparently from *prude* (*prudhomme*), as bravery from brave.

RAYE (Fr.), 306. Russet cloth.

RECIDIVUM, 191, 211. A relapse. Renewal of an offence.

RETTATUS, 235. Accused.

SALMARIUS, 292. A baggage horse.

SANCTIRE, 211. To affirm.

SARGENTES, 253. Servants.

SCAPELORIA, 171. A scapular.

SECTA, 177. Suite.

SELDA, 170. A shop or stall in a market.

SENTIBUS, 307. ? A corruption for EXPENSIS.

SERJANTIA, 324. Serjeanty. A service due to the King only. Grand serjeanty is a tenure by which lands are held by personal service to the King. Petit serjeanty, by which a man is bound to furnish the King yearly with something towards his wars.—Jacob's Law Dictionary.

STRANLINGUM, 177. Probably a corruption for *Scarlatum*, scarlet.

SUBVENTIONES, 213, 288. Loans for extraordinary occasions.

SUFFERANTIA, 340. A sufferance of peace or truce.

SUMARIUS, 104. A baggage horse.

TENTORIUM, 177. A slieve?

THELONEUM, 39. Toll.

TRANSVERSUM, 39. “Droit de travers.”

TREUGA, 68. A truce.

TURONENSES, 260. Crowns of Tours.

UTLAATUS, 336. UTLAGATUS, outlawed.

VICEDOMINUS, 243. i.e. *Vicecomes*.

I N D E X.

I N D E X.

A.

Aberdeen, and other towns submit to Edward I., 312.
Abingdon, church of, built by Archbishop Baldwin, 80.
Acre, given up to King Baldwin, 57 ; taken by the Christians, 81 ; Syrian merchants killed at, 431 ; loss of, 183 ; account of its capture, 432 ; letter of the Sultan of Egypt on its loss, 215 ; letter of Hayton of Armenia, 220.
Adela, daughter of William I., married to Stephen of Blois, 52 ; becomes a nun at Marcigny, *ib.*
Adelbrith, king of Kent, dies, 11.
Adelicia, of Louvain, married to Henry I., 60.
[Adeliza], daughter of William I., promised to Harold, 43, 52.
Adelred, king of Mercia, becomes a monk, 5 ; buried at Bardney, *ib.*
Adolf of Nassau, emperor ; his treaty with Edward I., 240. ; releases his subjects from obedience, if he breaks the treaty, 243 ; letters to Edward I., 433-436.
Adrian I., Pope, sends a mission to England, 11 ; dies, 12.
Adrian IV., Pope, 69, consecrates the Emperor Frederick I., 70 ; dies, 71.
Adrian V., Pope, 154.
Ætna, a voice heard under, 70.
Agenoys (*Angoumois*) given to Edward I. on condition of his resigning Normandy, 159.

Ailward, son of Edward the Elder, dies, and is buried at Winchester, 22.
Albano, Cardinal Bishop of. *See* Beraldus.
Alban, S., translated by Offa, 10 ; his martyrdom, 48.
Alban's, S., reformed by Abbat Paul, 50 ; dedicated by Geoffrey Archbishop of Rouen, 60 ; Edward I. at, 180, 232 ; royal letter dated from, 308.
Albani Montis Castrum (*Castle of Montablan*) taken by John, 96.
Albeney, Philip de, sent into Gascony by Henry III., 112.
Alberic (*called Aldericus*), Bishop of Ostia, legate, holds a council in St. Paul's, 64.
Album Monasterium (*Whitchurch*), 295.
Aldgate (*Alegate*), gate by which the Barons enter London, 102.
Aldred, archbishop of York, crowns William I., 49. *See also* 412 (Eldred).
Alexander I., Pope, institutes holy water, 48.
— II., Pope, suspends Stigand, 49.
— III., Pope, 71 ; celebrates a council at Tours, 72 ; sends Becket to Pontigny, 73 ; tries to reconcile Henry II. and Becket, 74, 75 ; excommunicates the murderers of Becket, 76 ; holds a council at Rome, 79 ; dies, *ib.*
— IV., Pope, 131 ; desires the prayers of ecclesiastics for the state of the church, 132 ; sends Rustand of Gascony to collect a tenth from England, 134 ; absolves Henry III. from his vow

- Alexander IV.—*cont.*
 on condition of his attacking Manfred, 134 ; consents to the taxing of the monasteries, 135 ; dies, 138.
- II., King of Scotland, decorated with a sword by John, 99 ; does homage, to Louis, 104 ; marries Princess Joanna 111.
- bishop of Lincoln, 61, 399.
- Alfgar, made Earl of Chester, 42 ; exiled, 43.
- Alfonso III., of Castile, marries Eleanor, daughter of Henry II., 75.
- Alfonso, Prince, son of Edward I., dies, and is buried at Winchester, 165.
- [Alfonso III.], king of Arragon, makes peace with Philip IV. (erroneously called Petrus), 176 ; betrothed to the Princess Eleanor, 430 ; dies, 430.
- Alfred, king of Northumberland, killed at Driffield, 5.
- Alfred, the Great, goes to Rome, 16 ; assists his brother Ethelred against the Danes in Mercia, 17 ; at Reading, 18 ; battle of Merton, *ib.* ; king, *ib.* ; defeated by the Danes at Wilton, *ib.* ; concludes a treaty with the Danes at Warham, 19 ; various battles, *ib.* ; sends alms to Rome and to the shrine of S. Thomas in India, *ib.* ; takes London from the Danes, *ib.* ; puts to flight the Danes at Exeter, 20 ; besieges Leicester, 20 ; dies, *ib.* ; his epitaph, *ib.*
- Alfred, son of Ethelred II., sent to Normandy, 33 ; sent for by the English, 40 ; seized by Godwyn, sent to the isle of Ely, is blinded, and dies, 41.
- Alfric, sent against the Danes by Ethelred II., and taken prisoner, 30 ; killed at Ashdown, 36.
- , archbishop of Canterbury, 31 362.
- Alfwold (*Alfwolf*), king of Northumberland, 11., killed, 12.
- Alfwyn, queen of Mercia, 22, note 2.
- Almarduling, Danish general against Edmund Ironside, 35.
- Alphei, archbishop of Canterbury, murdered by the Danes, 33 ; translated 38.
See also 362.
- Alred (*Adelred*), king of Northumberland, 11 ; dethroned, *ib.*
- Ambesbire (*Amesbury*), Eleanor, mother of Edward I., dies at, 429.
- Amiens (*Ambianum, Amyas*), meeting of Edward I. and Philip III. at, 159 ; proposal for Edward I. and Philip IV. to meet at, 232 ; plan for entrapping Edward I. at, 233.
- Amundham (*Amersham*), Walter de, Chancellor of Scotland, 312.
- Analetus II., Anti-Pope, 62.
- Anastasius IV. Pope, 68 ; restores William, archbishop of York, 69 ; dies, *ib.*
- Ancheradium (i.e. Anteradus, *Tortosa*), in Syria, 221.
- Andeliacum (*Andelis*), burnt by Louis VII., 74.
- Andover, Ethelred receives Anlaf at, 31.
- Angelus, messenger of Hayton II. to Edward I., 222.
- Angles, East kingdom of, 25 ; succession of kings, 26 ; joined to Wessex, 26.
- Anglesey Abbey, in Cambridgeshire, 28.
- Isle of, conquered by Edward I., 155 ; attacked by Edward I., 282.
- Anglo-Saxon terms, explanation of, 439.
- Anlaf, king of the Danes, converted by S. Edmund, 23.
- , king of Northumbria, expelled, and returns, 24 ; again expelled, and returns, *ib.*
- , king of the Northmen, attacks London and is repulsed, 30 ; lays waste Essex, *ib.* ; makes peace with Ethelbert, and leaves England, 31.
- , king of Ireland, his battles with Athelstan, 22 ; dies, 23.
- Anna, king of the East Angles, 26.
- Anselm, S., archbishop of Canterbury, 53 ; exiled, 54 ; returns, 56 ; holds a council in S. Paul's, *ib.* ; goes to Rome with the degraded abbots, 57 ; is exiled, and goes to Lyons, *ib.* ; reconciled with Henry I. *ib.* ; holds a councel in London, 58 ; con-

- secrates R. de Beumes bishop of London, *ib.*; dies, *ib.* See also 365.
- Antioch, taken by the Pagans, 51; taken by the Christians, 54; the lance found at, 55.
- Anturiencensis (? for *Ausciensis*, of *Ausch*), Archbishop, sent into France by Boniface VIII., 259.
- Aqua Pendens, 251.
- Aquila, bull dated at, 261.
- Ardulf (*Hardulf*) king of Northumberland, 12; deposed 13.
- Arlebniarlia (*Albemarle*), taken by William II., 53.
- Amoricensia Britannia (*Brittany*), favourable to William II., 52.
- Argentoil, our Lord's coat found at, 70.
- Arles, reply of council on affairs of Holy Land, 214.
- Arsele, Earl, taken at Dunbar, 312.
- Arthur, count of Brittany, does homage to Philip II., 91; assisted by Philip II., 92; attacks Queen Eleanor at Mirabeau, *ib.*; aided by the nobles of Poitou, *ib.*; defeated at Mirabeau, 93; imprisoned at Falaise; *ib.*; dies, *ib.*
- Arundel, taken by Henry I., 56.
— William, Earl, dies, 78.
- Atrahensis (of *Artois*), Robert, count, brother of S. Louis, causes the defeat of the Crusaders in Egypt, 128.
- Ashdown (*Essingdune*), battle of, 35.
- Assisi, monastery of S. Clare at, 273, 278.
- Atelward, beheaded by Cnut, 37.
- Athelstan, king of Kent, defeats the Danes at Sandwych, 16.
— son of Edward the Elder, consecrated king at Kingston, 22; kills Guthfrith, *ib.*; defeats the Danes and Scots, *ib.*; his battle with Anlaf, *ib.*; dies, *ib.*
- Athelwold (*Eadwold*, *Edelwold*), bishop of Winchester, 27; establishes monks at Winchester, *ib.*; persuades Edgar to build Glastonbury *ib.*; dies, 29. See also 377.
— archbishop of Canterbury, goes to Rome, 38; translates the body of S. Alpheii, *ib.*; dies 40. See 362 (Egelneth.)
- Athelwolf, first Bishop of Carlisle, 62, 417.
- Audeshee, William de, loses his life in the Welsh expedition, 162.
- Audoen, S. (*erroneously* Alban. *S. Ouen*), monks of, attack John, archbishop of Rouen, 50; their punishment, *ib.*
- Autumn, a late, 178.
- Axiholm, the castle, built by Roger de Mowbray, 77.
- [Avranches], Richard de, earl of Chester, drowned, 60.
- Aylward, killed at Ashdown, 36.
- Aymer (*Athelmarus*, *Audomarus*, *Ethelmarus*), uterine brother of Henry III., comes to England, 126; made bishop of Winchester, 128; messengers sent to Rome for his confirmation, 128; troubles the monks at Winchester, 132; expelled from the kingdom, 137.
- B.
- Babewell (*Babwell*), near Bury S. Edmunds, Thomas de Weyland flies to, 171.
- Bahan (*Bath*), Edgar consecrated at, 28.
- Baiocæ (*Bayeux*), burnt by Henry I., 57.
- Bala, prince of the Turks, captures Baldwin II., 61.
- Baldred, king of Kent, expelled by Egbert, 25.
- Baldwin I., king of Jerusalem, takes Acre, 57; dies, 60.
— II., king of Jerusalem, captured by Bala, 61; freed, *ib.*; dies, 62.
— V., count of Flanders, receives Emma, 40; Sweyn, 41; Tosti, 44.
— VIII., captured by Henry I., 60.
- Baldwyn, archbishop of Canterbury, 80; crowns Richard I., 83; dies, 86. See also 369.
- Baliol, John, accused of treason against Henry III., 132; submits his claim to the crown of Scotland to Edward I., 181, 429; does homage to Edward I.

- Balliol, John—*cont.*
 226; comes to the English Parliament, 233; his letter conveying his homage to Edward I., 309; his submission, 312; is sent to London, *ib.*
- Balsham, Hugo de, bishop of Ely, dies, 167.
- Bamberg, bishop of, a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 244.
- Bamburgi Castrum (*Bamborough Castle*), resigned by Malcolm to Henry II., 71.
- Bandokdar, Sultan, his death at Cairo, 431.
- Bardencye (*Burdney*), Adelred buried at, 5; S. Oswald translated from, 21.
- Bardolf, William, dies, 172.
- Bar-le-duc, Henry, count of, marries Princess Eleanor, 233; with Edward I. in Norfolk, *ib.*; leaves England, *ib.*
- Barnafusus Coceti, imprisoned by Edward I., 231.
- Barnwell Abbey, in Cambridgeshire, 28.
- Bartholomew, bishop of Exeter, 72, 384.
- _____, bishop of Grosseto, 191.
- _____, de Capua, removed by Boniface VIII., 258.
- Basile, Peter de, kills Richard I., 90.
- Basreng, king of the Danes, 18.
- Basset, Philip, dies, 146.
- Bassindun (*Basingdown*), battle at, 18.
- Bath and Wells, bishops of, 381; abbeys in the diocese, 382.
- Bathonia, Henry de, justice, accused of crimes, 129.
- Battle Abbey, founded by William I., 49.
- Bayonne, quarrel with Flemish sailors, 174; eighty merchants of, seized at Bruges, 175; proclamation of Count of Flanders against, 178; sea fight with the English against the Normans, 227; letter of Philip IV. respecting, 228.
- Beauchamp (*Bellocampum*), Walter de, a party to the truce between Edward I. and Philip IV., 338.
- Becket, Thomas, chancellor, 70; goes to Paris for Margaret, as a wife to Prince Henry, 71; opposes the marriage of Maria, abbess of Rumsey, 72; arch-
- Becket, Thomas.—*cont.*
 bishop of Canterbury, *ib.*; swears to the Constitutions of Clarendon, but repents, 73; dedicates the church of Reading, *ib.*; goes into exile at Pontigny, *ib.*; various bishops go to Rome against, 74; excommunicates the observers of the Constitutions of Clarendon, *ib.*; brought to Sens by Louis VII., *ib.*; excommunicates Alan de Neville, *ib.*; excommunicates Gilbert, bishop of London, 75; reconciled with Henry II., *ib.*; his martyrdom, *ib.*; legend of, 84; translated, 110. *See also* 367.
- Beda, writes his ecclesiastical history for Celwlfus, 7; dies, *ib.*; his life and works, *ib.*, 8; list of the archbishops, bishops, and kings in his lifetime, 8.
- Bedford Castle taken, 112.
- Bek, Thomas de, bishop of S. David's, assumes the cross, 177.
- Beke, Antony de, bishop of Durham, ambassador to Adolf of Nassau, 234; a party to the treaty between Adolf and Edward I., 244.
- Beleasmo (*Belesme*), Robert de, his castle taken, and he exiled, 56.
- Beluacum (*Beauvais*), Geoffrey de, his lands attacked by Richard I., 79.
- _____, [Philip], bishop of, captured, 89.
- Benedict, S. (*Biscop*), abbot of Wirmundham, educates Bede, 7.
- _____, S. dies, 48.
- _____, Cajetan. *See* Boniface VIII.
- Beornred, king of Mercia, 10.
- Beorwlf, king of Mercia, his war with Egbert, 13; killed by the East Anglians, *ib.*
- Beraldus, cardinal bishop of Albano, sent by Boniface VIII., with Simon, cardinal bishop of Palestrina, to make peace between Edward I. and Philip IV., 281; they arrive in England, 282; powers given to him, *ib.*; letter demanding money for their expenses, 283; letter demanding six marks from each ecclesiastical dignitary, &c., 289; letter demanding ten marks for a sumpter horse, 292; directed

Beraldus—*cont.*

by the Pope to send the bull *Clericis Laicos* to the Archbishop of Canterbury, 316.

Bereford (*Barford, in Leicestershire?*), battle between Cuthred and Ethelbald, 9.

—, William de, outlaws willing to serve in Gascony to appear before, 235; sent by Edward I. to R. Bigod and II. de Bohun, 331.

Berengaria, married to Richard I., 85.

Berenger, of Tours, heretical, 53.

Berinthium, v. *Beyrout*.

Berkeley, Thomas de, sent by Edward I. to R. Bigod and II. de Bohun, 331; made constable in place of the latter, *ib.*

Bernundsey, monks arrive in England, 53; meeting of Black monks at, 127.

Bernard, S., dies, 68.

—, bishop of Tripoli, comes to England, 223; letter of Nicholas IV. respecting, *ib.*; his letter to the bishop of Norwich, 225.

— Pelliterii, 231.

Berningham, William de, 319.

Berwick, John de, warns the clergy, 317.

— on Tweed, taken by Edward I., 308; Parliament at, 312; left without protection, 337; taken again, 340.

[Betun], Robert de, bishop of Hereford, 62, 408.

Beumeis, Richard de, ordained deacon by Henry, bishop of Winchester, 64.

Beumes, Richard de, bishop of London, 58; dies, 72. *See also* 374.

Beyrout (*Barith, Berinthium*), A Turkish vessel sails from, 85; condition after the fall of Acre, 221.

Bigod, Hugo, earl of Norfolk and Suffolk, resigns his castles to Henry II., 71; dies, 112.

—, Roger, earl of Norfolk and Suffolk, made marshal, 126; dies, 144.

—, Roger, nephew of the last, succeeds him, 144; the quarrel between the Cinque Ports and Yarmouth heard before, 175; present at the marriage of the Princess Margaret, 177; refuses to go

Bigod, Roger—*cont.*

into Flanders, 325; articles put forward by, on this subject, 325; Edward I.'s account of his conduct, 330; Edward I. promises, through Prince Edward, to dismiss all angry feelings against him, 338, 339.

[Bishopsbridge], Roger of, archbishop of York, 69; crowns Henry, son of Henry II., 75; dies, 79.

Blanche, of Castile, married to Louis VIII., 91.

—, sister of Philip IV., proposed as a wife for Edward I., 232; refuses Edward's hand, 233.

Bloet, Robert, chancellor of William II., made bishop of Lincoln, 54; dies, 61. *See* 399.

Blood, our Lord's, brought to Westminster, 126.

Blunville, Thomas de, bishop of Norwich, 113; visitation of his diocese, 117; dies, 120. *See also* 394.

Boerd, killed by Sweyn, 42.

Bohun, Humphry de, earl of Hereford, refuses to go into Flanders, 325; articles put forward by, on the subject, *ib.*; Edward the First's account of his conduct, 330; Edward promises, through Prince Edward, to dismiss all angry feelings against him, 338, 339; goes into Scotland, 339.

Bologna, bishop of, receives the oath of Henry III. on the change of his vow, 134; gives to Prince Edmund the ring of Manfred, king of Apulia, 134.

Bolsena, taken by the people of Orvieto, 251.

Bona Guarda (*Bonnegarde*), Edward I. at, 169.

Bonestede, John de, counts the slain at Dunbar, 312.

Boniface, archbishop of Canterbury, 122; confirmed, 123; consecrated, 124; receives letters from the Pope exacting money, 125; writes to the pope, 126; comes from Rome with power to visit

- Boniface—*cont.*
 the monasteries, 127; comes to London for the visitation, and excommunicates all who will not admit him, 128; has the power given to him of collecting a tenth for the Pope, 134; his neglect of the church, 135; excommunicates all who disobey the Provisions of Oxford, 136; dies, 144. *See also* 371.
- Boniface VIII., Pope, elected on Celestine's resignation, 258, 280; his conduct on his election, 258; removes the officers of his predecessor, *ib.*; sends three cardinals to France, England, and Germany, 259; bull annulling the dispensations, &c. of Celestine V., 265; bull annulling the provisions, &c. of Nicholas IV., 271; bull respecting administrators, 274; bull annulling collations, &c., 277; bull respecting employment of women as witnesses in trials, 279; bull regarding peace between England and France, and sending the cardinal bishops of Albano and Palestrina, 280; letter authorizing them to receive procurations, 286; letter requiring pecuniary assistance to be given to them, 287; directs them to publish the bull *Clericis Laicos*, 316.
- Bononia (*Boulogne*), Henry III. at, 131.
- Botolph, S., (*Boston*) church of Friars Preachers burnt at, 170; one of the ports to which the wool is to be brought, 247; tempest at, 430.
- Bourdeaux (*Burdegalis, Bordys*), 112, 131.
 —————, archbishop of, comes to Henry III. at Oxford, 114; accuses Simon de Montfort, 129.
 —————, Arnold de, 231.
- Boyland, Richard de, justice, fined, 173.
- Boysac, Andrew de, 231.
- Brabazun, Roger, outlaws willing to serve in Gascony to appear before, 235; sentences Thomas Turbeville, 306; sent by Edward I. to R. Bigot and H. de Bohun, 331.
- Brakele (*Brackley*), the barons meet at, 102.
- Bramertone, Nicholas de, prior of Norwich, 141; dies, 143.
- Brantonia (*Branton*), Stephen comes to hunt at, 64.
- Brause, Philip, proscribed by Henry I., 58.
- Bray, Henry de, the escheator, his crime and punishment, 175; attempts suicide, 176.
- Bread, assise of, 93.
- Brentford, battle between Edmund Ironside and Cnut, 35.
- [Brewer, William], bishop of Exeter, goes to Palestine, 114.
- Briandona (*Barham Down*), John musters his army at, 100.
- Brigense monasterium (*Faremonstier*), 26.
- Bristol, honour of, given to Edward I. when prince, 131; Edward I. at, 166.
- Brittany [Peter Mancelere], count of, does homage to Henry III., 115. *See Arthur and Geoffrey.*
- Brithrie, killed by Cnut, 37.
- Brithrich, king of Wessex, 11; marries Eadburh, 12; dies, 13.
- Brithwold, archbishop of Canterbury, 5; dies, 7. *See also* 358.
- Brithwlf, king of Mercia, defeated by the Danes, 16.
- Brito, Richard de, one of the murderers of Becket, 76.
- Brixen, bishop of, a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 244.
- Bromholm, pilgrimage of, 112.
- Bruce, Robert de, submits his claims to the crown of Scotland to Edward I., 181, 429.
- Bruges, Emma stays at, 40; Sweyn, son of Godwin, flies to, 41; 80 merchants of Bayonne taken there, 174; proclamation of Count of Flanders at, against English and Bayonne merchants, 178; Edward I. at, 336.
- Bruneberich (*Brentford*), built by Ethelfled, 21; battle at, 22.
- Brunham, William de, prior of Norwich, 143; falsely accused of causing the fire in the cathedral, 148; imprisoned, *ib.*; resigns the priory, 149; dies, 150.
- Bruntone, William de, imprisoned, 172.

Brunus, Hugo de, Earl of March, assists Arthur, 93.
 Burch, Burgnam (*Peterborough*), 27 ; its possessions burnt by John, 104
 Burgh, Hubert de, the justiciary, put in charge of Dover Castle, 108 ; defeats Eustace the monk, *ib.* ; supposed to have prevented Magna Charta from being ratified, 113 ; his unpopularity, *ib.* ; made Earl of Kent, *ib.* ; Henry III.'s sole counsellor, 114 ; removed from his office of judge, 116 ; accusation of, *ib.* ; deprived of his property, but some restored, *ib.* ; reconciled with the King through the Archbishop of Canterbury, 118.
 ——, Geoffrey de, bishop of Ely, 112 ; dies, 114.
 Burgh, in Norfolk, Edward I. at, 161.
 Burgum Regulariense (*Boury-Regulari*), burnt by Louis VII., 68.
 Burgundy [Hugh III.], duke of, corrupted by Saladin, leaves the Holy Land, 87 ; dies, *ib.*
 —— [Robert II.], duke of, witness to Philip IV.'s promise to restore Edward I.'s lands, 232.
 Burnel, Robert, bishop of Bath and Wells, and chancellor to Edward I. while prince who tries to force the monks of Canterbury to elect him archbishop, 145 ; again elected archbishop, 157 ; elected bishop of Winchester, but set aside by the Pope, 160 ; dies, 226.
 Burred (*Brithred*, 18), king of Mercia, 16 ; attacked by the Danes, 17 ; goes to Rome, and is buried there, 18.
 Bury S. Edmund's, secret meeting of the barons at, 101 ; [Simon de Walton,] bishop of Norwich, takes refuge at, 139 ; the friars minor submit to the monks, who obtained a papal letter, *ib.* ; affairs of the monastery, 161 ; taxed for the Welsh war, 162 ; Thomas de Weyland takes refuge at, 171 ; conduct of the monks on this occasion, *ib.* ; prior of, appointed tax collector for Suffolk, 248 ; parliament at, 312, 314.

Butanaunt (*Butavant*), destroyed by Philip II., 92
 Butecurte, John, justice in the affair of Sniterley, 228 ; made admiral, 234 ; collects vessels for the transport of the ambassadors to Adolf of Nassau, *ib.*
 [Button, Thomas de], bishop of Exeter, one of the deputation from the clergy to Edward I., 318 ; presents articles from the clergy to Edward I., 335.

C.

Cadamum, Cadomum (*Caen*), Matilda, queen of William I., buried at, 51 ; William I. buried at, 53.
 Cædwalla, king of Wessex, 4 ; abdicates, 4 ; baptised by Pope Sergius at Rome, and dies there, *ib.* ; his epitaph, *ib.*
 Cæsarea, taken by the Christians, 57.
 Calaon Salahi, sultan of Egypt, 216, 218 ; his title was Al-Melec-al-Mansur, *the king aided (by God)*.
 Calesia (*Caluis*), 108.
 Calixtus II., Pope, 60 ; goes into Normandy to meet Henry I., *ib.* ; dies, 61.
 Calne, accident to many English nobles at, 29.
 Calvus Mons (*Chaumont*), burnt by the Normans, 74.
 Cambridge : the townsmen resist the Danes, 32 ; burnt by the Danes, *ib.* ; riots between the scholars and townsmen, 127 ; Henry III. goes there to reduce the barons, 142 ; Prince Edward at, *ib.*
 Camelegeac, bishop of Llandaff, taken by the Danes, and ransomed by Edmund I., 21.
 Campanea, Peter de, justice in the affair of Sniterley, 228.
 Candida Casa, bishops of, 416.

- Canterbury, attacked by the Danes, 15 ; pays tribute to the Danes, 32 ; taken by the Danes, 33 ; Trinity Church dedicated, 48 ; Christ Church dedicated, 59 ; primacy over York, 50, 58, 59, 158, 364 ; burnt, 72 ; property of the monastery seized by John, 97 ; Henry III. at, 139 ; the monks refuse to elect R. Burnel, 145 ; the monks deprived of provisions by the sheriff of Kent, 322 ; archbishops of, 356-371.
- Cantulupe, Thomas de, bishop of Hereford, present at the dedication of Norwich Cathedral, 157 ; excommunicated by the archbishop of Canterbury, and dies at Rome, 163 ; his name connected with a legend, 427.
- [———, Walter de,] bishop of Worcester, assumes the cross, 126.
- Carlisle, bishopric founded, 62, 417 ; given up to Henry II. by Malcolm, 71 ; deaneries of, 417.
- Carloman, killed by a boar, 19.
- Carmelites, change their habit, 167.
- Carnarvon, Prince Edward born there, 165.
- Carrum (*Charmouth*), battle at, 15.
- Castello, Hugo de, goes with Henry II. into Normandy, 78.
- Castle Acre, Edward I. at, 318.
- Catteby, tomb of S. Margaret at, 136.
- Cecilia, daughter of William I., a nun at Feschamp, 50 ; abbess of Caen, 52.
- Celestine II., Pope, 66.
- III., Pope, 86 ; his letter to Richard I. about the bishop of Beauvais, 89 ; dies, *ib.*
- V., Pope, 252 ; his character, *ib.* ; confirms R. de Winchelsea as archbishop of Canterbury, *ib.* ; his resignation, 257 ; reasons for it, 258 ; letter introducing Bernard Delgot to the English clergy, 259 ; letter granting the first fruits of benefices for three years to Edward I. and Cardinal Colonna, 261.
- Cenomannia (*Le Mans*), reduced by William I., 43 ; Henry II. defeated at, 81.
- Cenwlf, king of Mercia, 12 ; conquers Eadbrith Pren, 12.
- Ceolwlf, king of Northumbria, 7 ; becomes a monk, 9 ; dies, 11 ; bishops in his reign, 8.
- , made king of Mercia by the Danes, 18, 19.
- , archbishop of Canterbury, 14, 360.
- Chalus (*Ceolnoth*), besieged by Richard I., 90.
- Charlemagne, emperor, 11 ; first emperor of the Franks, *ib.* ; dies, 13.
- Charles of Anjou, conquers Sicily, Calabria, and Apulia, 141 ; besieges and takes Rome, 143 ; buries S. Louis, and crowns Philip III., 144 (called *Imperator Romanorum*) ; expelled from Sicily by Peter of Arragon, 165.
- Charles de la Morée, ransomed by Edward I., 170.
- Charta, Magna, signed by John, 103 ; sworn to by Henry III., 106 ; confirmed, 120, 123, 131 ; proclaimed through England, 133 ; discussion of the clergy respecting, 327 ; confirmed by Edward I., *ib.*
- Chatrich (*Chatteris*) Abbey, 27.
- Cheoldred, king of Mercia, 5 ; conquered by Ine, 6.
- [Chesney], Robert de, bishop of Lincoln, 62 ; dies, 74.
- Chester, honour of, given to Prince Edward, 131 ; David imprisoned in, 164.
- bishops of, 404 ; archdeaconries of, 406.
- Chichester, bishops of, 400 ; abbeys in the diocese, 401.
- , Roger, bishop of Exeter, dies, 70.
- [Chillenden], Adam de, elected archbishop of Canterbury by the monks, 145 ; goes to Rome, 146 ; resigns his right before the Pope, 150, 371.
- Chisil, John de, bishop of London, present at the dedication of Norwich Cathedral, 157 ; dies, 159.

- Cinque ports, quarrel with Yarmouth, 171; aid Yarmouth and Bayonne against the Flemish, 174; refuse to plead except in their own court at Sheppey, 175; the quarrel settled, *ib.*
- Ciricius, archbishop of Canterbury, advises to pay tribute to the Danes, 30; dies, 31. *See also* 362.
- Cistercians, refuse the Emperor's gift of part of Richard I.'s ransom, 89; oppressed by John, 99.
- Citeaux, monastery begun, 54.
- Clacktone, letter of bishop of London dated from, 205.
- Clare, Richard de, Earl of Gloucester, dies, 139.
- , Gilbert de, earl of Gloucester, his treason at Evesham, 140; occupies London, and makes terms with Henry III., 142; pays a fine for his brother, 173; marries the Princess Joan, 174; settles the quarrel between the cinque ports and Yarmouth, 175; present at the Princess Margaret's marriage, 177; assumes the cross, 177; fails in subduing his rebellious territories, 253.
- Robert de, imprisoned for citing Edmund, count of Cornwall, before the archbishop, 173.
- Thomas de, mediates between the monks and citizens of Norwich, 152.
- , S., William de, one of the Scotch leaders, invades England, 310.
- , Thomas de, standard bearer, killed, 311.
- Clarendon, Constitutions of, 72.
- Clement III., Pope, 81; dies, 86.
- IV., Pope, 140; grants a tenth of ecclesiastical property to Henry III., 141; dies, 143.
- Clergy, the, discuss the question of a subsidy, 314; divided into four parts, *ib.*; postpone their answer, 315; synod in S. Paul's, 317, 322; send a deputation to Edward I., 318; put out of protection, their lay fees and horses seized, 319, 320, 322; not summoned to the parliament at Salisbury, 320; summoned to redeem their lands, 321; most of them obey, 323; summoned for military service, and may compound by a fine, 324; the property of all who have not protection to be sold, *ib.*; discuss Magna Charta, and excommunicate all who violate it, 327; the articles of this synod, 328; present articles to the king, 335; grant a tenth for the wars against the Scots, 339.
- Clermont, council of, 54.
- Cleves, count of, joins Edward I. in Scotland, 180.
- Clifford, Roger de, carried off into Wales by Llewellyn, 162.
- , —, junior, dies in Wales, 162.
- Cnut, made king by the Danes, 33; mutilates the hostages at Sandwych, *ib.*; his wars with Edmund Ironside, 35; battle of Ashdown, 36; single combat with Edmund Ironside, *ib.*; sole king, 37; marries Emma, *ib.*; destroys the chief thanes, *ib.*; taxes the English, *ib.*; goes to Denmark, and attacks the Wends, *ib.*; attacks the Speon, and is beaten, 38; conquers Olaf and Norway, *ib.*; goes to Rome, *ib.*; conquers Scotland, 39; dies at Shaftesbury, and is buried at Winchester, *ib.*; story of the sea, *ib.*; marries his daughter to the Roman emperor, *ib.*; diminishes the expenses of pilgrims to Rome, *ib.*
- Coberesburch (*Burgh Castle*), monastery of, 25, 352.
- Coin, change of the, 71, 79, 126, 159, 160; statutes against bad, 170, 183.
- Colchester, abbat of [Robert de Grimsted], one of the deputation of the clergy to Edward I., 318.
- Colfridus, abbat of Wirmundham, educates Bede, 7.
- Colonna (*Columpna*), Agapitus de, 251.
- , Jacobus, cardinal, gift of the first fruits of Canterbury to, by Pope Celestine V., 261.
- Comets, 7, 21, 28.
- Comin (*Cumin, Comyn*), John, of Badenoch, submission of his claim to the crown

- of Scotland to Edward I., 181; invades England, 310.
- Comyn, Edmund de Hilbride, 311.
- Conan IV., count of Brittany, 74.
- Conrad III., emperor, 64; goes to Jerusalem, and returns, 67; dies, 68.
- Constance, daughter of William I., countess of Brittany, 52.
- [———, of Castile,] wife of Louis VII., 70.
———. See Margaret.
- Corbridge, burnt by the Scots, 310.
- Corft (*Corfe*), Aimery de Montfort imprisoned in, 153.
- Corn, scarcity of, 183.
- Cornere, William de la, bishop of Salisbury, 170; dies, 182, 433.
- [Cornhill, Henry de,] dean of St. Paul's, excommunicated by Archbishop Boniface, 128.
- Corvesgate, Edward the Martyr murdered at, 29.
- Coventry, Abbey founded by Godiva, 43.
———, bishops of, 405.
- Cramerse (*Crownmarsh*), levelled by Henry, duke of Normandy (afterwards Henry II.), 69.
- Cressingham, Hugh de, enlists soldiers in Norfolk, 307; made treasurer of Scotland, 312; killed, 337.
- Cridia (*Crediton*), bishops of, 383.
- Crokeston (*Croxden*), abbat of, confesses John, 104.
- Crops, failure of the, 165.
- Crostwreyt, William de, appointed to collect a tax from the laity, 307, 316.
- Crown of Thorns brought to France, 122.
- Croyland, S. Guthlac dies at, 6; abbey of, 27; possessions of, burnt by John, 104.
- Cumberland, laid waste and given to Malcolm by Edmund I., 23; a chief habitation of Danes, 31; nearly destroyed, *ib.*
- Cunnir (*Cwnnhyr in Raduor*), Llewellyn's body buried at, 163.
- Corboyl, William de, archbishop of Canterbury, 61; legate, 62; crowns Stephen, 63; dies, 64. See also 366.
- Cursae, King of Cyprus, conquered by Richard I., 85.
- Cuthbert, archbishop of Canterbury (called *Edbert*), 9, 359.
- S., bishop of Lindisfarne, 414; translated, 57, 414, 415.
- Cuthred, king of Wessex, 9; makes war and kills Ethelbold of Mercia, *ib.*; dies, *ib.*
- Cynewulf (*Keuewfus*), king of Wessex, 10; dies, and is buried at Winchester, 11.
- Cyprus, conquered by Richard I., 85; S. Louis at, 127; a refuge for the inhabitants of Acre after its fall, 432.
- D.
- Damietta, tower of, taken, 109; the city taken, 110; lost, 111.
- Danegelt (*Dunesgeld*), Stephen promises to abolish, 63.
- Danes (*Daci*), first invasion of England, 12; lay waste to Northumbria and Lindsey, *ib.*; invade England in Egbert's reign, 14; defeated at Hengstone, *ib.*; objects of their frequent invasions, *ib.*; invasion in Ethelred I.'s reign, 17; various battles with Alfred, 18, 19; invade France, 19; return to England, *ib.*; invasion in Ethelred II.'s reign, 29; massacre of S. Brice's day, 31.
- Darum, taken by Richard I., 86.
- David, King of Scotland, 43; invests Prince Henry (afterwards Henry II.) with a sword, 67.
- , brother of Llewellyn of Wales, 155; rebels against Edward I., 161; his flight, and loss of his army, 164; brought to Edward, and imprisoned in Chester, *ib.*; sentenced and put to death at Shrewsbury, *ib.*
- Delgot, Bertrand, letters from Celestine V., introducing him to the English clergy, 259.
- Demetia (*South Wales*), 72.
- Derby, taken by Ethelfled, 22; taken by Edmund I., 23.

- Despenceer, Hugh, killed at Evesham, 140.
 ——, a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 244; sent into Gascony by Edward I., 305; the Scots at Dunbar apply to, 311; threatens the clergy from the king, 317.
 Devonshire, bishops of, 383.
 Dorchester, bishops of, 398.
 Dover, Godwyn at, 42; holds out against Louis VIII., 104; plundered by the French, 295.
 Driffield (*Driffield*), death of Alfred, king of Northumbria, at, 5.
 Dunbar, betrayed to the Scotch, 310; given up to Edward I., 311; prisoners made there, 312.
 Durbar, Patrick de, Count de la March, submission of his claims to the crown of Scotland to Edward I., 181.
 Dunstan, S., uninjured at Calne, 29; archbishop of Canterbury, 361; his prophecy of Ethelred II., 29; dies, 30, 48.
 Dunwich, pirates off, 163; bishops of, 387.
 —— Peter de, 296; appointed escheator for Scotland, 312.
 Durham, bishops of, 413; archdeaconries of the diocese, 416.
- E.
- Eadbrit, king of Northumberland, becomes a monk, 10.
 Eadbrith Pren, king of Kent, 12.
 Eadburgh, daughter of Offa, marries Brithric, 12.
 Eadwyn, killed at Ashdown, 36.
 Earthquakes, 50, 51, 53, 62, 73, 92, 126, 140, 256.
 East Anglia, kings of, 351.
 Eborard, bishop of Norwich, 60; leaves Norwich, 67; dies at Fontenoy, *ib.*
See also 392.
 Ebrouice (*Evreux*), 91.
 Ellipses, of the sun, 7, 19, 61, 62, 135, 138, 140; of the moon, 21, 127, 133, 160, 161.
- Edbirth, king of Kent, 9.
 Edelun, conquered by Cuthred, 9; assists him against the Mercians, *ib.*
 Edgar, 26; glory of his reign, 27; builds Glastonbury, *ib.*; punishes the Isle of Thanet, 28; victory at Leicester, *ib.*; dies, *ib.*
 —— Etheling, 43, 45.
 Edith, wife of Edward the Confessor, 41; dismissed, but brought back again, 42; dies, 50.
 Edmund, S., king of the East Angles, martyred by the Danes, 17, 26, 48.
 —— I., king, 23; conquers the Danes, and takes five cities, *ib.*; converts Anlaf, *ib.*; joins Northumbria to Wessex, *ib.*; lays waste Cumberland, and gives it to Malcolm of Scotland, *ib.*; dies, *ib.*
 —— Ironside, sent by Ethelred to England, 33; marries Sigfert's widow, 34; his battles with Cnut, *ib.*, 36; single fight with Cnut, *ib.*; divides the kingdom, 37; murdered by Edric at Oxford, *ib.*; buried at Glastonbury, *ib.*
 —— Prince, son of Edward the Elder, assists Athelstan against Anlaf, 22.
 —— Prince, son of Henry III., earl of Cornwall, born, 124; Apulia given to him, 134; left in charge of the kingdom, 167, note²; cited before the Archbishop of Canterbury, 173; present at Princess Margaret's marriage, 177; forwards the proposed marriage of Edward I. and Blanche, 232; is going into Gascony with Edward I., 305.
 ——, bishop of Sherborne, killed at Merton, 18.
 ——, S., of Abingdon, archbishop of Canterbury, 117; advice to the king about his ministers, *ib.*; procures the restoration of Hubert de Burgh, 118; renews the sentence of excommunication about Magna Charta, 120; goes to Rome, *ib.*; returns poor, 121; exiled, 122; dies, *ib.*; canonized, 126; translated, *ib.*; his arm stolen by the monks of Pontigny, 128. *See also* 370.

- Ednod, killed at Ashdown, 36.
- Edred, king, 24; subdues Northumbria and the Scots, 24; dies, *ib.*
- Edric, duke of Mercia, 32; prevents Ethelred's victory over the Danes, *ib.*; murders Sigefert and Morthere, 33; his treachery, 35; his treachery at Ashdown, 36; murders Edmund Ironside, 37; put to death by Cnut, *ib.*
- Edsi, archbishop of Canterbury, 40; consecrates Edward the Confessor, 41 (called Wrsi). *See also* 363.
- Edward the Elder, king, 20; attacks and kills Ethelwold, 21; dies, and is buried at Winchester, 22.
- the Martyr, king, 28; murdered at Corvesgate, 29; buried at Wareham, 29; translated to Shaftesbury, 29.
- the Confessor, sent to Normandy, 33; comes to England, 40; elected king, and crowned at Winchester, 41; marries Edith, daughter of Godwyn, *ib.*; banishes Sweyn, *ib.*; banishes Godwyn and his children, 42; sends away his queen, *ib.*; receives her again, *ib.*; banishes Tosti, 44; confirms Marger as duke of Northumberland, *ib.*; dedicates Westminster, *ib.*; legend of the ring, *ib.*; dies, and is buried at Westminster, *ib.*; translated by S. Thomas Becket, 72; by Henry III., 44, 143; wishes to nominate William duke of Normandy as his successor, 45.
- Edward I., born, 121; receives the homage of Gascony, 129; Gascony given to him, *ib.*; proposal for his marriage with the sister of the king of Castile, 130; Ireland, Wales, &c. given to him, 131; his wife arrives in England, 134; agrees to the statutes of the barons at Oxford, 137; captured at Lewes, 140; at Cambridge comes to terms with the barons, 142; but does not keep faith with them, 143; goes to Gascony on his way to Palestine, 144; returns to England to secure the election of his chancellor as archbishop of Canterbury, 145; failing, returns to France, and goes to the Holy Land, *ib.*; returns from the Holy Land, 150; quarrels with Gaston de Bearne, *ib.*; crowned at Westminster, 151; royal letter about the fines to be paid by the citizens of Norwich, 152; orders the capture of Eleanor and Aimery de Montfort, 153; sends the earl of Lincoln against Llewelyn into the marches, 154; a subsidy of a fifteenth granted, *ib.*; invades Wales, *ib.*; conquers it and Anglesey, 155; besieges Snowdon, *ib.*; articles of the peace with Llewelyn, *ib.*; orders an inquiry into the tenements throughout England, 158; institutes statute of mortmain, *ib.*; does homage for Ponthieu, 159; gives up his claim to Normandy, and receives a pension and certain towns, *ib.*; receives an embassy from the Tartars, 160; a fifteenth of ecclesiastical property granted, *ib.*; demands a loan for the Welsh war, 162; sends Llewellyn's head to London, 163; a thirtieth granted, *ib.*; seizes the money raised for the crusade, 164; conquers Wales, *ib.*; goes in procession from the Tower to Westminster on his return, 166; confirms the second statutes of Westminster in Parliament, *ib.*; statutes at Winchester against thieves, *ib.*; inquiry into the ecclesiastical courts, 167; gives the monks of Norwich permission to elect a bishop, 169; parliament at Leyburne in Gascony, 170; ransoms the Prince of the Morea, *ib.*; holds a Parliament at London, 172; fines and dismisses the judges, 172, 173; sends for the King of Norway's daughter, 174; obtains a subsidy of a fifteenth, 178; makes peace with the count of Flanders, 179; obtains a tenth of ecclesiastical property, *ib.*; goes to Scotland, 180; joined by the courts of Holland and Cleves, *ib.*; the claimants of the crown of Scotland submit their claims to him, 181; styled *Altissimus Dominus* of Scotland, 429; his charity while there, *ib.*; goes

Edward I.—*cont.*

into Wales, *ib.*; tax of a fifteenth, 183; tax of a tenth on ecclesiastical property, *ib.*; enters Scotland, 226; John Balliol does homage, *ib.*; letter of Philip IV. on the English attack upon Normandy, 228; resigns his territories in France to Philip IV., 232; proposal for him to marry Blanche, sister of Philip IV., *ib.*; attended by few nobles in Norfolk, 233; accompanies his daughter to the sea, *ib.*; refused by Blanche, *ib.*; plan for entrapping him at Amiens, *ib.*; deprived of all his territories in France, *ib.*; declared an enemy to France, *ib.*; holds a parliament in London, which decides on war with France, 234; superintends the embarking of his army at Portsmouth, *ib.*; letter granting pardon to outlaws who will serve in the war, 235; letter requiring obedience to the admiral, and for victualling the fleet, 236; institutes a general inquisition into property, 237; treaty with Adolf of Nassau, 240; writ to the sheriffs respecting the wool, tanned hides, &c., 245; summons the clergy to Westminster to discuss the French seizure of Gascony, 247; demands half the revenues of the clergy, 248; his threats on meeting with resistance, 249; gives his protection to the clergy on their submission, 250; invades Wales on the rebellion of the Welsh, 253; defeats the Welsh, *ib.*; subsidy of a tenth, 254; its form, *ib.*; excuses Norwich monks from its payment, 256; first fruits granted to him for three years by Celestine V., 261; attacks Anglesey, 282; letter summoning the prior of Norwich to parliament, 294; sends directions for protecting the coasts of Norfolk and Suffolk, 296; letter summoning parliament on the invasion of Gascony, 297; prorogues the parliament, 298; statute against taking ducks' eggs, 299; inquiry as to land-holders, with respect to military ser-

Edward I.—*cont.*

vice, *ib.*; demands a subsidy for the Gascon wars, *ib.*; statute against French monks, 300; writ to seize property of lay aliens, 302; forbids merchants to land in Holland, 303; revokes this soon after, 304; receives and honours Turbeville, *ib.*; letter freeing clergy from additional tax, 307; provisions the fleet for Gascony, 308; summons the barons to Newcastle against the Scotch, *ib.*; invades Scotland, *ib.*; takes Berwick-on-Tweed, *ib.*; advances against the Scotch, 310; defeats the Scotch with great loss, 311; takes Dunbar, Haddington, &c., *ib.*; keeps Whitsuntide at Roxburgh, 312; Balliol and the Scots submit, *ib.*; sends Balliol to London, *ib.*; appoints a parliament at Berwick, *ib.*; appoints ministers for Scotland, *ib.*; appoints a parliament at Bury, *ib.*; writ forbidding merchants to cross until a remedy for French attacks can be provided, 313; demands a subsidy from the clergy, 314; goes on a pilgrimage to Walsingham, 316; threatens the clergy, 317; his answer to their deputation, 318; threatens to put them out of protection, 319; treaty with the count of Flanders, *ib.*; holds a parliament at Salisbury, 320; seizes the lay fees of clergy, *ib.*; requires them to redeem their lands by Easter, 321, 323; sends provisions from Plymouth to Gascony; 322; keeps the property of the archbishop, 323; requires his tenants in capite, &c. to be ready for service, 323, 324; the earl marshal and constable refuse to attend him in Flanders, 325; gives way, 327; confirms Magna Charta, *ib.*, 333; his answer about the earl marshal and the constable, and his apology for his heavy taxations, 330; answer to the clergy, 335; behaviour on the occasion, *ib.*; crosses to Flanders, to aid the count against the French, 336; goes from Bruges to Ghent, *ib.*; makes a truce with France, 338, 340; seizes the

Edward I.—*cont.*

wool, 338; confirms Magna Charta, and engages to dismiss all ill feelings against his barons, 339; returns to England, and goes to York, 343; battle of Falkirk, *ib.*; pursues the Scots as far as Sterling, and stays there, but does not push on, 344.

Edward, Prince (afterwards Edward II.), born at Carnarvon, 165; present at his sister Margaret's marriage, 177; remains with his sister Elizabeth at Windsor, while the king is at Walsingham, 316; summons a Parliament to meet at London, 336; confirms Magna Charta, 337, 339; promises for his father to remit all ill feelings against the earl marshal and constable, 338; sends to the sheriffs terms of truce with France, 340.

Edward, son of Edmund Ironside, comes to London, and dies, 43.

Edwinesclive, Oswine killed at, 11.

Edwy, 24; his genealogy, *ib.*

Edwyn, king of Northumbria, converts Fordwald, 25.

—, brother of Athelstan, drowned, 22.

—, Etheling, killed by Cnut, 37.

—, son of Algar, puts Tosti to flight, 45; fights with Tosti at York, *ib.*

Egbert, king of Wessex, 13; exiled when young, *ib.*; stays with the King of Frauce, *ib.*; battle with Beorwlf, *ib.*; conquers all England and Wales, *ib.*; war with the Danes, 14; expels Baldred from Kent, 25.

—, converts the monks to the Catholick observation of Easter, 6 (called *Egfrid*).

Egbrith, archbishop of York, 11.

Egelwinus, bishop of Durham, exiled, 49.

Egfert, king of Kent, 11.

—, king of Mereia, 12.

Egidius, bishop of Hereford, leaves England, 98.

Egrid, king of the East Angles, killed by Penda, 26.

Eleanor, of Aquitaine, wife of Louis VII., 64; divorced, 68; married to Henry II., *ib.*; freed from imprisonment by Richard I., and frees all prisoners in England, 82; her dowry given to her, 83; attacked by Arthur at Mirabeau, 92; dies, 96.

—, of Provence, married to Henry III., 118; her conduct about the Provisions of Oxford, 139; her property plundered by the barons, *ib.*; dies, 429; her funeral, *ib.*

—, Princess, daughter of Henry II., 72; marries Alfonso of Castile, 75.

—, of Castile, proposed marriage with Edward I., 130; comes to England, 134; accompanies Edward in a procession from the Tower to Westminster, 166; dies 179.

—, Princess, daughter of Edward I.; betrothed to the Prince of Arragon, 430; married to Henry, Duke of Bar-le Due, 233; leaves England, 233.

—, Countess of Pembroke, marries Simon de Montfort, 121.

Elendune (*Wilton*), battle at, 13.

Elfre (*Alfre*), destroys many monasteries, 29; translates S. Edward's body to Shaftesbury, *ib.*

Elingham, R. de, Prior of Norwich; builds the Prior's wall, 169.

Elizabeth, Princess (called *Walkiniana*), born 163; married to the Count of Holland 316; remains at Windsor while Edward is at Walsingham, *ib.*

Ellaf, son of the Jarl of West Gothland, war with Cnut, 38.

Elle, king of Northumbria, killed by the Danes, 17.

Elmham, bishops of, 387.

Elmham, Simon de, prior of Norwich, 110, 118; elected bishop, 120; but the election annulled, 121; dies, 137.

Elwyn founds Ramsey, 28.

Ely, Isle of, 27; made an episcopal see, 58, 396; the cathedral dedicated, 129; the defeated barons establish themselves in

Ely—*cont.*

the isle, 141; the citizens of Norwich summoned to, 151; bishops of, 396; archdeaconry of, *ib.*

Elyas, Count of Le Mans, put to death by Henry I., 58.

Emma, of Normandy, marries Ethelred II., 31; flies to Richard, 33; marries Cnut, 37; queen in Wessex in place of Hardecanut, 40; exiled by Harold, and goes to Baldwin, *ib.*; dies, 42.

Enbald, archbishop of York, dies, 12. *See also* 409.

England, first arrival of the Saxons in, 2, 346; divided by the Saxons into five or seven kingdoms, 2, 347; kings of, from Cædwalla to Edward I., 2; first arrival of the Danes, 12; different invasions of, 14; religious glory of the early church of, 15; desolation of, from the tribes of Northmen for 230 years, *ib.*; sketch of the early history of Christianity in, 345; origin of the number of bishoprics and archbishoprics, 346; destruction of Christianity, *ib.*; kings by whom it was subdued, 354; first Christian kings, *ib.*; division into shires, *ib.*; number of bishoprics, 355; boundaries of the dioceses of, 417.

Ensius, son of the Emperor Frederick II., captured by the Bolognese, 127.

Eolwulf, king of the Danes, killed, 21 (called *Celwulf*).

Erconbert, king of Kent, marries Sexburga, 26.

Erkenwald, S. (*Archenwald*), bishop of London, 372; translated, 67.

Erreswelle, ships collected at, to transport the Ambassadors to Adolf of Nassau, 234.

Essex, kings of, 350.

Essingdune (*Ashdown*), the monastery destroyed by the Danes, 31; battle between Cnut and Edmund Ironside at, 35.

Ethelbald, king of Wessex, 16; buried at Sherborne, *ib.*

Ethelbert (*Adebrichthus*), king of Wessex, 17.

Ethelbert, king of East Angles, killed by Offa, 26.

Ethelbold (*Adelbaldus*, *Edebald*, *Etelbold*, *Ethelwold*), king of Mercia, 6; takes Sumertone, 7; subdues England, *ib.*; war with Cuthred, 9; defeated and killed, *ib.*

Ethelburga, abbess of Faremonstier, 26.

Etheldreda, queen of Northumbria, abbess of Ely, 26; dies, 48.

Ethelfled, lady of Mercia, founds Stamford and Sherborne, &c., 21; takes Derby and Leicester, 22; dies, and is buried at Gloucester, *ib.*

Ethelhard (*Adelhardus*), king of Wessex, 7; dies, 9.

Ethelred (*Adelred*), king of Northumberland, 12; killed, *ib.*

— I., king, 17; assists Burhred against the Danes, *ib.*; defeats the Danes, 18; buried at Wimborne, *ib.*

— II. (*Aldredus*), consecrated king at Kingston, 29; invasion of the Danes, 30; pays tribute, *ib.*, 32; receives Anlaf at Andover, 31; marries Emma of Normandy, *ib.*; massacre of the Danes on S. Brice's Day, 31; requires a tax from all England, 32; sends his wife and children to Normandy, 33; sent for by the English on Sweyn's death, *ib.*; dies, 34.

Ethelstan, son of Egbert, 14.

Ethe'wold seizes Wimborne, 20; made king by the Danes, 21; attacked and killed by Edward the Elder, *ib.*

Ethelwulf (*Adelwlf*), son of Egbert, king of Wessex, 14, 15; his wars with the Danes, *ib.*; grants tithes to the church, 16; goes to Rome, *ib.*; marries the daughter of Charles le Chauve, *ib.*; dies, and is buried at Winchester, *ib.*

—, ealdorman of Berkshire, defeats the Danes, 17.

Ethered (*Edred*), ealdorman of the Mercians, dies, 21.

Eugenius III., Pope, 66; quarrels with Louis VII., 67; assembles the Council of Rheims, *ib.*; dies, 68, 69.

Eustace, son of Stephen, does homage for Normandy to Louis VII., 64.

- Eustace, bishop of Ely, proclaims the interdict, 97; goes to Rome, 98; returns, 99; meets John, 101. *See also* 396.
- Eustace, the monk, his defeat and death, 108.
- Everard, count of Katzenelbogen, party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 243.
- Evesham, battle of, 140.
- _____, Hugh de, made a cardinal, 161.
- _____, Silvester de, bishop of Worcester, causes Henry III. to be elected king, 105. *See also* 404.
- Evile, John de, leader of the barons, 142.
- Exeter, shipwreck of the Danes near, 19; the Danes fly from, 20; destroyed by the Danes, 31; bishops of, 383.
- Eya (*Eye*), Roger, bishop of Norwich, summons his clergy to meet at, 148.
- [Eynesham], Walter de, his election as archbishop of Canterbury annulled, 114, 370.
- F.
- Faleasius, count of Perche, killed, 107, called Falco (?), 112.
- Falesia (*Falaise*), Arthur, imprisoned at, 93.
- Falkirk, called Chapele de la Fayerie, battle of, 343.
- Famine, 137, 159.
- Fanteise, John de, *v. Pontissara*.
- Favresham (*Faversham*), Matilda, wife of Stephen, buried at, 68.
- _____, Stephen, buried at, 69.
- Ferandune (*Farringdon*), Edward the Elder dies at, 22.
- Ferentino, John de, papal legate, 96; holds a council at Reading, *ib.*
- Feschamp, Cecilia, daughter of William I., takes the veil at, 50.
- Finchanste (*Finchampstead in Berkshire*), prodigy at, 54.
- Fitz-Earl, Brien, takes charge of William Martel, as prisoner, 66.
- Fitz-Peter, Geoffrey, made justice in place of Hubert, 90; sent to England by John, *ib.*; regulates the assise of bread 93; collects money for John, 95.
- Fitz-Roger, Robert, sent to Edward I., by the discontented barons, 332.
- Fitz-Thomas, John, at the court of Edward I., 305.
- Fitz-Urse, Reginald, murderer of Becket, 76.
- Fitz-Walter, Robert, founds S. Faith at Horsham, 57.
- _____, _____, leader of the barons, 102.
- Fitz-Warrenne. *See* Fulco.
- Flai, abbat of, sent into England to preach against Sunday trading, 89.
- [Flambard], Ranulfus, bishop of Durham, dies, 61. *See also* 415.
- Flanders, [Baldwin X.,] count of, subdued by Richard I., 89.
- _____, quarrel with Bayonne, 174; war with the count of Holland, 175; proclamation with respect to English and Bayonne merchants, 178; edict in England against, 179; vessels captured, *ib.*, 234, the quarrel made up, 179.
- _____, Guy, earl of, treaty with Edward I., 319.
- Florence, count of Holland and Zealand; war with the count of Flanders, 175; joins Edward I. in Scotland, 180; submits his claim to the crown of Scotland to Edward I., 181, 429; a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 240, 244; is said to have joined the French king, 303.
- Floriacum, (*Fleury*), 411.
- Folchestane (*Folkstone*), 42.
- [Foliot,] Gilbert, bishop of Hereford, translated to London, 72; excommunicated by Becket, 75; absolved, 75.
- Fontenay, 67.
- Fons Ebraudi (*Fontevraud*) Henry II., buried at, 82.
- _____, Richard I., 90.
- Fordwald, king of East Angles, converted by Edwyn, 25; killed, *ib.*

- Foules [? Soules], John de, submits to Edward I., 312.
- Fountains Abbey, 61.
- France, invaded by Danes, 19; five kings in, *ib.*; letter of the clergy about the Holy Land, 210.
- Frarendenense castrum (*Faringdon Castle*), 67.
- Fredelwyth, S., 59.
- Frederick I., Emperor, 68; consecrated, 70; takes up the cause of the Anti-Pope Victor IV., 71; assumes the cross, 81; goes to Jerusalem, *ib.*
- II., Emperor, hinders the Crusade, 114; marries Isabella, sister of Henry III., 118; captures the legate and various prelates on their way to the council, 122; sends W. de Oca to Henry III. against the Pope, 124; excommunicated, *ib.*; deposed in the council of Lyons, 125; sends provisions to S. Louis in Cyprus, 127; dies, 129, 165; personated by a pseudo emperor, 165.
- Frena, defeated by the Danes, 30.
- Frerers, John de; Prince Edward (afterwards Edward II.) pardons in the name of his father, 338.
- Fridegistus, defeated by the Danes, 30.
- [Fulco V.], count of Anjou; Henry I. makes war on, 59; king of Jerusalem, 62.
- Fulco, preaches against usury, 89.
- Basset, bishop of London, 122; dies, 137.
- Fitz-Warrenne, frightens the legate Martin from England, 124.
- Furmage, hanged by Edward I., 231.
- Furseius, S., builds a monastery at Burgh castle, 25, 352.
- Garde, John de la, taken prisoner in Gascony, 319.
- Gascony, affairs of, 130; character of the people, *ib.*; defeat of the English in, 319.
- Geddenuarthe (*Jedburgh*) submits to Edward I., 311.
- Gelasius II., Anti-Pope, 60.
- Genevile, Geoffrey de, sent by Edward I. to R. Bigot and H. de Bohun, 331; made marshal in Bigot's place, *ib.*
- Geoffrey, count of Anjou, marries the Empress Matilda, 61; receives hostages from Robert of Gloucester, 65; Duke of Normandy, 66; gives up Normandy to Prince Henry, 67; dies, 68.
- son of the above, 62.
- son of Henry II., born, 71; marries Constance, daughter of Conan IV., 75; fealty sworn to him, *ib.*; rebels, 77; (*called Godefridus*), dies, 80.
- archbishop of York, refuses to pay John's tax, 96; excommunicates all who attack the church, *ib.*
- archdeacon of Norwich, tortured to death, 98.
- Gerard, 258.
- Gernun, Richard, chamberlain of Norwich, 141.
- Gesik (*Gussage in Dorsetshire*), prodigy at, 61.
- Ghent, Edward I. at, 336.
- Giffard, W., chancellor, bishop of Winchester, 56; holds a council in London, 66; dies, 61, 66.
- Gifredus Countiss, messenger of Hayton II. to Edward I., 222.
- Gilbert, bishop of London, dies 62, 374.
- son of earl of Gloucester and Princess Joan, born, 199.
- Gildeford (*Guilford*), massacre of the Norman followers of Alfred at, 41; John spends Christmas at, 92.
- Girard, archbishop of York, 58, 412.
- prior of Norwich, 92.
- Girdh, brother of Ilarold, killed at Hastings, 47.
- Gisorz, 71.

G.

- Galeways (*Galloway*), the Scotch retire to, 344.
- Gannoc, fortified against the Welsh by Henry III., 125.

- Gladmundham (*Clede-mouth*), a town founded at, 22.
- Glastonbury, founded by Edgar, 27; Edmund Ironside buried at, 37.
- Gloucester (*Glocesteria*), 55, 64; Ethelred buried at, 22; the barons meet at, 105.
- earl of, v. Clare, Gilbert de.
- earl of, [Ralph de Menthimer,] invades Scotland, 339.
- Godfrey, bishop of Bath, 61.
- Godfrey, bishop of Winchester, dies, 96.
- Godiva, founds the abbey of Coventry and the church of Stowe, 43.
- Godrungitus, king of the Danes, baptized, 19; dies, *ib.*
- Godwyn defeated by the Danes, 30; defeats the Wends, 38; causes Alfred and his Normans to be seized and murdered, 41; exiled by Edward the Confessor, 42; takes the Isle of Wight, *ib.*; advances to London and is reconciled with Edward, *ib.*; story of his death, *ib.*
- Goldsmiths seized for clipping the coin, 157.
- Graham, Patrick, in charge of Dunbar, 310; his son given a sword by Edward I., *ib.*; commits the slain at Dunbar, 312.
- Patrick de, killed at Dunbar, 311.
- Grandisson, Otto de, with Edward I. in Scotland, 312.
- Grantoun, Otto de, assumes the cross, 177; his behaviour at the siege of Acre, 432 (probably the same person as the above).
- Gravesend, Richard de, bishop of Lincoln, 159.
- [Gravesend, Richard de,] bishop of London, his letter on the receipt of the papal bull, 205; forwards the archbishop's summons to the clergy, 293.
- Greeks, schism of, 121; return to the faith, 151.
- Gregory VII., Pope, 50; removes married priests from their offices, *ib.*; excommunicates the Emperor Henry IV., 51; erroneously predicts the emperor's death, *ib.*; sends the crown to Rudolf of Swabia, *ib.*
- VIII., Pope, 81.
- Gregory IX., Pope, 113; holds an inquiry into the monasteries, 116; publishes a compendium of the decretals, 118; dies, 122.
- X., Pope, sends a papal letter against the citizens of Norwich, 150, 421; holds a council at Lyons, 151; dies, 153.
- Grei, John de, bishop of Norwich, 91; chosen archbishop of Canterbury, 96; the election annulled, 393; dies, 102. See also 393.
- Griliaco, John de, with Edward I. in Scotland, 312.
- Griflin, king of the Welsh, killed, 43.
- Gersias, injured by Edward I., 231.
- Grosseteste, Robert, bishop of Lincoln, 118; quarrels with his chapter, 122; translates the *Testamenta XII. Patriarcharum*, 123; dies, 131; miracles at his tomb, 132.
- Guasto de Bardo (*de Bearn*) taken prisoner by Simon de Montfort, 128; dismissed by Henry III. with presents, *ib.*; quarrels with Edward I., 150 (called *de Byerne*.)
- Guido, king of Jerusalem, taken prisoner, 80; liberated, 81; king of Cyprus, 86.
- Gumbandus de Tyranno imprisoned by Edward I., 231.
- Gunner (*Gonnord in Anjou*), taken by the English nobles, 115.
- Guthfrith, king of the Danes, slain by Athelstan, 22.
- Guthlac, S., dies at Croyland, 6.
- Gybienn, Gypewyenn (*Ipswich*), attacked by the Danes, 32; one of the ports to which wool is to be taken, 247; Edward I. at, 316.

II

Haddington given up to Edward I., 311.
Hagustodelham (*Herham*), Alfwold buried at, 12.

- Haldene, king of the Danes, 18; seizes Northumbria and attacks the Piets, 19; killed, 21.
- Hampstende (*Hampstead in Berkshire*), prodigy at, 56.
- Hamtonia (*Hampton*), the Danes land at, 15; winter in, 30.
- Hanonia (*Hainault*), raid into, by the Welsh in Edward I.'s army, 336.
- Hardeonut, elected king, 40; dies at Lambeth, *ib.*; buried at Winchester, *ib.*
- Harold I., King, 39; exiles Emma, 40; dies at Oxford, and is buried at Westminster, *ib.*
- II. flies to Ireland, 42; returns and joins Godwyn, *ib.*; succeeds to his father's earldom, *ib.*; his oath to William of Normandy, 43; subdues Wales and kills Griffin, 43; establishes another king there, 44; quarrels with Tosti, *ib.*; seizes the crown, 45; advances with a fleet against William, *ib.*; his victory at Stamford Bridge, 46; crowned at Westminster, 48; killed at Hastings, 47, 49.
- Hardrada, invades England with Tosti, 45; defeats Morkere and Edwyn, 46; killed at Stamford Bridge, *ib.*
- Hartmann (*Hermannus*), Prince, betrothed to Princess Joan, killed on the ice, 163.
- Hastele, leader of the Scots, invades England, 310.
- Hastings plundered by the Danes, 32; battle of, 46.
- John de, submits his claim on the crown of Scotland to Edward I., 181.
- Haivering, legend of Edward the Confessor's ring at, 44.
- John de, Madoc surrenders to, 282.
- Hayton II., king of Armenia; letters from the Sultan Khalil to, 215, 217; his letter to Edward I., 219.
- Hedelem conquered and slain by the Danes, 15.
- Hegisteshane (*Hengstone*), 14.
- Hehe, Robert de, returns with the Scots into Scotland, 310; killed, 311.
- Helias, prior of Norwich, dies, 67.
- Hengham, Ralph de, judge, fined, 173.
- Hengist, his genealogy, 1, 25; arrives in England, 2; king of Kent, 2, 347.
- Henry IV., emperor, excommunicated by Gregory VII., 51; lays waste Suabia, *ib.*; fights with the Saxons and kills Rudolph of Suabia, *ib.*
- V., Emperor, marries Matilda, daughter of Henry I., 56, 58; imprisons Pope Paschal II., 59; dies, 61.
- VI., Emperor; buys and imprisons Richard I., 87; his rage against him, *ib.*; admits him to his presence, and allows him to be ransomed, 88; conquers Apulia and Sicily, *ib.*; offers a portion of Richard's ransom to the Cistercians, 89.
- I., king of England, born, 49; belted by his father, 52; his maternal possessions left him, *ib.*; promises amendment of the laws and is made king, 55; crowned at Westminster, *ib.*; marries Matilda, 56; besieges Arundel, *ib.*; quarrels with his barons, 57; quarrels with Robert, *ib.*; burns Bayeux, *ib.*; captures Robert, *ib.*; proscribes his enemies, 58; invades the territories of Fulk of Anjou, 59; subdues the Welsh, *ib.*, 61; war with France, 60; his children drowned, *ib.*; marries Adelicia of Louvain, *ib.*; builds a church at Reading, 61; has his soldiers' hair cut, *ib.*; founds the bishopric of Carlisle, 62; sends the hand of St. James to Reading, *ib.*; dies; and is buried at Reading, 63.
- II., born, 62; goes to England with Robert of Gloucester, 65; girt with a sword by David, king of Scotland, 67; has Normandy given up to him by his father, *ib.*; Duke of Normandy, 68; pays homage to Louis, *ib.*; count of Anjou, *ib.*; marries Eleanor, the divorced wife of Louis VII., *ib.*; arrives in England, *ib.*; takes Malmesbury, 69; takes Cranmerse and other forts, *ib.*; makes peace with Stephen, *ib.*; recovers his possessions in Normandy and Aquitaine, *ib.*; peace with Louis VII., *ib.*; king of England, and crowned at Westminster, 72.

Henry II.—*cont.*

ster, 70 ; his genealogy, *ib.* ; fealty sworn to his two sons, *ib.* ; peace with Malcolm of Scotland, 71 ; subjection of Wales, *ib.* ; crowned at Worcester, *ib.* ; goes to Paris, *ib.* ; takes Toulouse, *ib.* ; marries his son to Princess Margaret of France, *ib.* ; makes peace with Louis VII., 72, 79 ; receives the homage of Malcolm and Resus, 72 ; council of Clarendon, *ib.* ; confiscates the property and exiles the family of Becket, 73 ; refuses to be reconciled with Becket, 75 ; reconciled, *ib.* ; his conduct on Becket's murder, 76 ; visits Henry bishop of Winchester, *ib.* ; invades and subdues Ireland, 77 ; promises to pay 200 soldiers for the Holy Land, *ib.* ; promises to receive Becket's relations, *ib.* ; rebellion of his sons, *ib.* ; burns Leicester, *ib.* ; his penance at Becket's tomb, *ib.* ; takes William, king of Scotland, *ib.* ; goes into Normandy with the king of Scotland, 78 ; his successes, *ib.* ; drives the king of France and Prince Henry from Rouen, and raises the siege, *ib.* ; his sons make peace with him, *ib.* ; visits Canterbury after his successes, 79 ; displays his treasures to the king of France, *ib.* ; makes a treaty with Philip II., *ib.* ; Philip puts his territories in his charge, *ib.* ; elected king of Jerusalem, 80 ; takes the cross, 81 ; quarrels with his son Richard, *ib.* ; defeated at Le Mans, *ib.* ; makes peace with Richard, 82 ; does homage to Philip, *ib.* ; dies at Tours, *ib.* ; buried at Fontevraud, *ib.*

Henry III., born, 97 ; John makes him his heir, 104 ; elected king on his father's death, 105 ; his first coronation and oath, *ib.* ; has a seal of his own, 110 ; second coronation, *ib.* ; taxes, 111, 112, 116 ; confirms Magna Charta on the promise of a fifteenth, 111 ; his illness, 113 ; dismisses his guardians, *ib.* ; refuses to ratify Magna Charta, *ib.* ; answer to the messengers from Normandy, 114 ; extorts money from the monks, 115 ; taxes the Londoners, *ib.* ; goes

Henry III.—*cont.*

into Brittany, and receives the comt's homage, 115 ; besieges and takes Mirabeau, *ib.* ; returns inglorious to England, *ib.* ; quarrels with Archbishop Richard, 116 ; demands a fortith, *ib.* ; demands account of Hubert de Burgh's treasure, *ib.* ; takes his ministers from Poitou, instead of England, *ib.* ; distrusts and attacks the earl marshal, 117 ; reckoning of his years changed, *ib.* ; dismisses the Poitou ministers, *ib.* ; marries Eleanor of Provence, 118 ; makes new laws at Merton, *ib.* ; holds a council in London, and confirms Magna Charta on the promise of a subsidy, 120 ; the sentence of excommunication renewed against all violators, but to no effect, *ib.* ; meets his brother Richard, 123 ; goes into Poitou, *ib.* ; returns, *ib.* ; asks for a subsidy, and again promises to observe Magna Charta, *ib.* ; a day appointed for this, 124 ; goes into Scotland, *ib.* ; compels the Londoners to pay, 125 ; writes to the Pope about his exactions, *ib.* ; prohibits these being paid, 126 ; summons the barons to London, and demands a subsidy, which is refused, 127 ; sells his treasures, *ib.* ; demands 2,000*l.* from the Londoners, *ib.* ; takes the Cross, *ib.* ; dismisses Guasto de Bearn with honour, 128 ; sends to Rome for the confirmation of his uterine brother Athelmar as bishop of Winchester, 128 ; "prohibuit passagium," 129 [probably an error for Henry II.'s refusal to allow his son Richard to go to the Holy Land, and here got out of its place] ; gives presents to the complaining Gascons, *ib.* ; (*See Collation of Norw. MS.*, Appendix II. p. 442) ; summons all the Crusaders, and determines himself to go to the Holy Land, *ib.* ; his greediness and cruelty, *ib.* ; extorts 20 marks from the Londoners, *ib.* ; discusses the state of Gascony, and demands a subsidy, 130 ; proposes to exile Simon de Montfort as a traitor, *ib.* ; taxes the citizens of Winchester, *ib.* ; taxes

Henry III.—*cont.*

the citizens of London, *ib.*; summons a parliament, and obtains a tax of a tenth for the Holy Land, if Magna Charta is confirmed, 131; goes to Gascony, and leaves his brother Richard regent, *ib.*; at Boulogne, *ib.*; lands at Dover, and is met by his brother, 132; seizes the lands of Robert de Ros, *ib.*; summons a parliament, and demands money, 133; absolved from his vow to go to the Holy Land, if he will go against Manfred in Apulia instead, 134; asks for aid from the nobles in London against Manfred, *ib.*; tax on all who have xv. libratae of land, 136; swears to obey the provisions of Oxford, *ib.*; absolved from his oath by the pope, *ib.*; his Poitou relatives excite the barons by their tyranny, 137; agrees to the statutes of the barons at Oxford, *ib.*; resigns his French territories to S. Louis, 138; ill at Paris, *ib.*; dissensions with the barons about the provisions of Oxford, *ib.*, 139; the barons lay waste the territories of the queen and counsellors of the king, 139; submits the cause of the provisions of Oxford to Louis IX., 140; captured by Simon de Montfort at Lewes, *ib.*; battle of Evesham, *ib.*; the barons 'exhæredati,' *ib.*; the Pope grants a tenth of ecclesiastical property, 141; besieges Kenilworth, *ib.*; retires and goes to Cambridge, 142; takes the legate from the Tower of London, *ib.*; agrees to observe the provisions of Oxford, 143; translates S. Edward the Confessor, *ib.*; demands a twentieth, *ib.*; which is afterwards granted, 144; confiscates the property of the monks of Canterbury, 145; his treatment of Adam de Chillenden, *ib.*; his behaviour on the riots at Norwich, 147; dies, 150.

Henry, brother of Stephen, Bishop of Winchester, 62, 66; abstracts the hand of S. James from Reading, 64; ordains R. de Beunneis, *ib.*; foretells evil to Henry II., 76; dies, 76.

Henry, Prince, son of Henry II., born, 70; married to Margaret, daughter of Louis VII., 71; crowned at Westminster, 75; rebels against his father, 77; loses his ships, 78; raises the siege of Rouen, *ib.*; makes peace, *ib.*; goes to Canterbury, *ib.*; dies, 80.

—, son of Richard, king of the Romans, born, 121; captured at Lewes, 140.

— I., king of France, 38; battle with the Normans in favour of William, 41.

—, earl of Champagne, king of Jerusalem, 86.

— of Huntingdon, followed by the author, 9.

—, bishop of Rochester, consecrates Archbishop Richard, 115.

—, son of the Duke of Saxony, 80.

— of Spain [son of S. Ferdinand], chosen senator at Rome, 252.

—, archbishop of York, dies, 69.

Heraclius, patriarch of Jerusalem, offers the crown of Jerusalem to Henry II., 80.

Herbert, earl, killed by the Danes at Merseware, 15.

— Losinga, bishop of Thetford, 53; transfers the bishoprick to Norwich, 54; resigns his staff and ring to the Pope, but is restored, *ib.*; founds Norwich cathedral, *ib.*; dies, 60; his life, 389–392.

Hereford founded by Edward the Elder, 21; burnt by Alfgar, 43; bishops of, 406; abbeys in the diocese, 408; legend of the apparition of a demon in the cathedral, 427.

Hermitage of Soules, the Castle given up to Edward I., 311.

Hervey, bishop of Ely, 58, 396.

Higliclesham (*Hexham*) burnt by the Scots, 310. (*Augustaldum*), bishops of, 410.

Hikelinge (*Hickling*), floods in, 168.

Hire, made duke of Northumbria by Cnut, 34; exiled by Cnut, 37.

Hirch, king of Northumbria, 24.

Hirling, leader of the Danes, lands at Sandwich, 41.
 Hodelestone, Adam de, taken prisoner in Gascony, 319.
 Holland, John, count of, joins Edward I. in Scotland, 312; marries princess Elizabeth, 316; accompanied home by many nobles, *ib.*
 ——, Florence, count of, v. Florence.
 Holme, S. Benet, monastery of, visited by Archbishop Peecham, 161.
 Honorius II., Pope, 61.
 —— III., Pope, consecrates Pandulf, 111; dies, 113.
 Hoo, William de, precentor of Norwich, 149.
 Horsa, his genealogy, 1, 347.
 Horseye, floods at, 168.
 Horsham, church of S. Faith founded at, 57.
 Hospitallers, proposal for their union with the Templars, 203, 213, 215, 433.
 ——, taxing them, 208.
 Hubert, archbishop of Canterbury, 87, 88; removed from his office of justiciary by the Pope's order, 89; sent to England by John, 90; crowns John, 91; exacts a tax from the clergy, 95; dies, 96. *See also* 369.
 ——, bishop of Lincoln, absolves John, 101.
 Hugh, S., bishop of Lincoln, translated, 160.
 —— Wellensis, bishop of Lincoln, 98; consecrated by Stephen Langton, *ib.*; the bishopric seized by John, *ib.*; dies, 118.
 ——, abbat of St. Edmund's Bury, bishop of Ely, 114, 115.
 Hull, one of the ports to which the wool was to be taken, 247.
 Huntingdon, the earldom of, restored to Malcolm by Henry II., 71.
 Hyde, la (*Hythe*), a French galley taken at, 296.

I.

Ilaforde (*Ilford*), battle of, 35.
 Ine, king of Wessex, 5; invades Kent, *ib.*; divides the bishoprick of Sussex into two, 5; conquers the Welsh, *ib.*; conquers Cheoldred, 6; abdicates and goes to Rome, *ib.*; emperors, popes, and kings of France in his reign, 6.
 Ingolstorp, Thomas de, bishop of Rochester, dies, 182, 430.
 Inguar, leader of the Danes, 17; kills S. Edmund, *ib.*, 26.
 Innocent II. Pope, 61, 62; consecrates Louis VII., 62; dies, 66.
 —— III., Pope, 89; causes the removal of the justiciary Ilbert, 89; institutes a tax for the Holy Land and a Crusade, 92; writes to John respecting Stephen Langton, 97; deposes John, 99; holds the Lateran Council, at which Magna Charta is abrogated, 103; excommunicates the English barons, *ib.*; dies, 107.
 —— IV., Pope, sends Martin into England for money, 123; excommunicates Frederick II., 124; convokes a council at Lyons, *ib.*; his exactions, 125; his answer to the remonstrances in England, 126; he demands a third or a half from all holding benefices, *ib.*; dies, 131.
 —— V. Pope, 153; dies, 154.
 Interdict on England, 97; taken off, 101; on Norwich, 148; taken off, 153.
 Ingirvum (*Jarrow*), monastery of, 7.
 Isabella of Angouleme marries John, 91.
 —— of Gloucester marries Richard count of Cornwall, 116.
 ——, sister of Henry III., marries the Emperor Frederick II., 118.
 ——, countess of Arundel, founds a nunnery at Marham, 129; dies, 163.
 Itingford, Edward the Elder makes peace at, 21.
 Ives, S. (in Huntingdonshire), priory of, 27.

J.

- Jacobites, rise of the, 89.
 Jambribit (*Lambert*), archbishop of Canterbury, dies, 12, 359.
 James, S., his arm restored to Reading, 70.
 James, constable of Scotland, delivers up Roxburgh, 311; submits to Edward I., 312.
 [Jane,] heiress of Navarre, marries Philip IV., 165.
 Jarrow, monastery of, 7.
 Jernmarc, of Scotland, conquered by Chut, 39.
 Jerome, S., dies, 48.
 Jerusalem, Crusade preached at Clermont, 54; taken by the crusaders, 55; Henry II. of England elected king, 80; conquered by Saladin, *ib.*; mass celebrated at, 161.
 Jews, slaughter of at Ronen, 54; present at Richard I.'s coronation and persecuted, 83, 84; persecuted by John, 99; obtain a privilege of protection from the Pope (Gregory IX.), 118; of Lincoln, crucify a boy, 132; their punishment, *ib.*; seized for clipping the coin, 157; crucify a boy at Northampton, 159; their subsequent persecution, *ib.*; banished from England by Edward I., 178.
 Joachim, prophecies of, 239.
 Joanna, princess, daughter of Henry II., born, 73; marries William II., king of Sicily, 78; leaves Palestine with Richard I., 87.
 ——, princess, daughter of John, married to Alexander II. of Scotland, 111.
 ——, princess, daughter of Edward I., betrothed to prince Hartman, 163; married to Gilbert de Clare, earl of Gloucester, 174; assumes the cross, 177.
 Jocelyn, bishop of Salisbury, dies, 80.
 ——, bishop of Bath, leaves England, 98; causes Henry III. to be elected king, 105.
 John XIX. Pope, 154.
 ——, king, born, 74; contracted to Alice, daughter of Humbert of Savoy, 77; confirmed in his lands by Richard I., 82; Somersetshire and Dorsetshire given him, 83; attempts the crown while Richard is in prison, 88; retains his brother's followers, 90; made Duke of Normandy at Rouen, 91; crowned at Westminster, *ib.*; goes to St. Alban's and then to Normandy, 91; colloquy with Philip II., *ib.*, 92; gives up Evreux to Louis on his marriage with Blanche of Castile, 91; marries Isabella of Angouleme, *ib.*; extorts money in Northumbria, 92; rupture with France, *ib.*; defeats Arthur at Mirabeau, 93; orders the assise of bread to be universally observed, *ib.*; his conduct in Normandy, 94; loses his castles, *ib.*; comes to England for money, 95; loses his French possessions, 96; takes Montauban, *ib.*; takes a tenth of all property, *ib.*; letter to the Pope about the Canterbury election, 97; seizes the property of the monks of Canterbury, *ib.*; his threats respecting the interdict, *ib.*; England laid under an interdict, *ib.*; confiscates the property of the clergy, 98; removes the treasury to Northampton, *ib.*; forbids the capture of birds, *ib.*; makes a league with the Scots, *ib.*; has the hedges burnt, *ib.*; receives homage from the Welsh, *ib.*; seizes the bishopric of Lincoln, *ib.*; oppresses the Cistercians, 99; subdues Wales, *ib.*; decorates Alexander III. of Scotland with a sword, deposed by the Pope, *ib.*; collects an army at Barham Down against the French, 100; visited by two Templars sent by Pandulf, 100; unwillingly agrees to make peace, *ib.*; resigns his crown into the Pope's hands, *ib.*, 101; his humiliation and absolution by the bishops, 101; subdues some forts in Poitou, *ib.*; the interdict taken off, *ib.*; at Worcester; 102; the barons meet him in London, and do homage, *ib.*; his fury at

John, king—*cont.*

their demands, 102; the barons enter London, *ib.*; signs Magna Charta, 103; goes to the Isle of Wight, *ib.*; sends Pandulf to Rome against the barons, 103; his injuries to Norfolk and Suffolk, 104; burns the property of the monasteries of Peterborough and Croyland, *ib.*; crossing the Wash, loses his baggage, *ib.*; taken ill at Swineshead, *ib.*; makes Prince Henry his heir, *ib.*; dies at Sleaford, *ib.*, 105; territories lost by him, 105.

John II., duke of Brabant, marries the princess Margaret, 177; dress of his followers on the occasion, *ib.*; a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 234.

—, bishop of Exeter, 80.

—, of Chichester dies, 79.

— de Fontibus, bishop of Ely, dies, 112.

— of S. John taken prisoner in Gascony, 319.

— of Oxford presides at Clarendon, 72; bishop of Norwich, 78; dies, 91; *See also* 393.

— I. bishop of Rochester, 64.

— of Rouen, bishop of Worcester, 89.

— de Villula, bishop of Bath and Wells, dies, 61. *See also* 382.

Jope (*Joppa*), Richard I. drives Saladin from, 87.

K.

Kardoil (*Carlisle*), Edward I. returns to, after his invasion of Scotland, 344.

Katharine, princess, daughter of Henry III. born, 131.

Kenilworth besieged by Henry III., 141.

Kent, genealogy of its kings, 25; kings of, 347.

[Kerdeston, Thomas], archdeacon of Norfolk, one of the deputation from the clergy to Edward I., 318.

Khalil, sultan of Egypt, his murder of the emirs, 432; succeeds Bandokdar, *ib.*; takes Acre, *ib.*; his letter to Hayton II. on the capture of Acre, 215; Tyre, 217; his title was Al-Melec al-Ashraf, *the noble king*.

Kilwarby, Robert de, archbishop of Canterbury, 150; crowns Edward I., 151; absolves the citizens of Norwich, 154; made a cardinal, 157; dies, 159. *See also* 371.

Kingston, Athelstan crowned at, 22; Ethelred II. crowned at, 29.

Kinred, king of Mercia, 5; dies at Rome, *ib.*

— king of Northumberland, 5.

Kinrich, son of Cuthred, killed, 9.

Kirkeby, John de, archdeacon of Coventry, sent to collect money for the Welsh War, 162; chancellor and bishop of Ely, 167; verses on his election, *ib.*; his illness and death, 174.

—, William de, prior of Norwich, 149; dies, 170.

Kirkle, ships lost in a tempest near, 167.

Kirkenni (*Kilkenny*), William de, chancellor, 128; bishop of Ely, 133.

L.

[Lacy], Roger de, constable of Chester, defends Roche-Andely, but is taken prisoner, 95.

Lacy, John de, go-between in the proposed marriage of Edward I. and Blanche, 232.

—, Henry de, earl of Lincoln, 177, 305.

Lakenham, Henry de, prior of Norwich, 170; summoned to parliament by Edward I., 294; writ for the defence of the coasts sent to, 296.

Lambure (*Lamers*), bishop of Norwich dates a letter from, 205.

Lamehide (*Lambeth*), Henry III. at, 116.

Landfordman (*Sleaford*), John dies at, 104.

- Landinaus (*Llanvaes*), Eleanor, wife of Llewelyn, buried at, 162.
- Lafranc, archbishop of Canterbury, 49; assists abbat Paul to reform St. Alban's, 51; crowns William II., 53; advice to William II. respecting Odo, *ib.*; dies, *ib.* *See also* 363.
- Langton, John de, chancellor, objects to the marriage of Edward I. and Blanche, 232.
- _____, Stephen, archbishop of Canterbury, 97; his property seized by John, *ib.*; returns from Rome, 99; calls on Philip II. to aid in deposing John, *ib.*; returns from exile and absolves John, 101; suspended, 103; crowns Henry III., 110; holds a council at Oxford, 111; demands the confirmation of Magna Charta, *ib.*; his threats against all who violate Magna Charta, *ib.*; dies, 114; his objections to the Pope's taxes, 125. *See also* 369.
- _____, Walter de, treasurer of the wardrobe of Edward I., 232; treasurer, 296.
- Laungele (*Langley*), 343.
- Laurence [Ducket], citizen of London, murdered in the church of S. Mary-le-Bow, 166.
- Lefming, archbishop of Canterbury, 33. *See also* 362.
- Lefrie, earl, procures the election of Harold II., 39; marries Godiva, 43.
- Leicester, Danes besieged in, 20; taken by Ethelfled, 22; taken by Edmund I., 23; battle of, 28; burnt, 77; bishops of, 398.
- _____, Robert earl of, goes with Henry II. into Normandy, 78; captured by Philip II., 88.
- _____, Roger de, justice, imprisoned, 172.
- Lenenas, count de, submits to Edward I., 312.
- Leo III., Pope, blinded, but miraculously restored, 12; dies, 13.
- Leo IV. Pope, blesses Alfred, 16.
- Leonard, opposes the tax on the clergy in the presence of the legate Rustand, 135.
- Leonas (*S. Denis le Froment*), Henry I. dies at, 63.
- [Leopold], duke of Austria, imprisons Riehard I., 87; sells him to the emperor, 87; excommunicated by the Pope, and dies, 88.
- Leri (*Chateau du Loir*), Geoffrey, count of Anjou, dies at, 68.
- Leseyn, Gerard de, taken prisoner in Gascony, 319.
- Leuwyn, brother of Harold, killed at Hastings, 47.
- Lewes, battle of, 140.
- Lewyn, abbat of Ely, recovers his abbacy from the Pope, 38.
- Leyburne, parliament at, 170.
- _____, William de, admiral, 234; royal letter requiring obedience to, 236.
- Lichfield, the bishopric of Mercia removed to, 404.
- Liége, Henry, bishop of, deprived for immorality, 161; murders his successor, *ib.*
- _____, John, bishop of, murdered by Henry, *ib.*
- Limozin, given to Edward I. on resigning his claim to Normandy, 159.
- Lincoln, taken by Edmund I., 23; battle of, 65; restored to Stephen, 67; siege raised by Henry III., 106; fair of, 107; archdeaconries of, 397; bishops of, 399.
- _____, and Winchester, taxation of the bishops of, 299, 323.
- Lindisfarne, bishops of, 413.
- Lindsey, laid waste by Norwegians and Danes, 12, 15.
- _____, William de, loses his life in Wales, 162.
- Liseni, Wido de (*Guy de Lusignan*), uterine brother of Henry III., 126.
- Lissebona (an error of the compiler for Lillebona, *Lillebonne*), council at, 51.
- Litelebyri, Robert de, imprisoned with the judges, 173.
- Liuns, fort of, 92.
- Llewellyn, prince of Wales, sends to France for Eleanor de Montfort, 153; summoned to the English parliament, 154; flies to Snowdon on Edward's invasion,

Llewellyn—*cont.*

155 ; submits to Edward, *ib.* ; frees Owen, *ib.* ; articles of peace, *ib.* ; swears to them in his own person, 156 ; does homage in parliament, *ib.* ; rebels, 161 ; dies, 162 ; his head brought to Edward, and thence to London, 162-3 ; his body buried at Cunnir, 163.

Locussano, Reymund de, advocate of Agen, 231.

Loddeswrche (*Lodsworth*), Richard, bishop of London, dates from, 294.

Lodonensis comitatus (*Lothian*), Malcolm of Scotland resigns, 71.

London (*Loudonia, Londonia*) attacked by the Danes, 15 ; taken by Alfred, 19 ; Danes defeated near, 20 ; seized by Edward the Elder, 21 ; attacked by Anlaf and Sweyn, 30 ; conquered by Sweyn, 33 ; resists Cnut, 35 ; Christ Church founded, 57 ; councils at, 58, 64, 66, 84, 143, 317 ; Tower restored to Stephen, 66 ; church of St. Mary-le Bow, the tower falls, 146 ; a murder in, 166 ; conduit of, 306 ; bishops of 371-374 ; archdeaconries of, 372.

Longa Spada (*Lungespeye*) William de, earl of Salisbury, goes into Gascony with Richard, 112 ; assumes the cross, 126 ; killed, 128.

_____, Nicholas de, bishop of Salisbury, 183, 433.

[Longchamp], William de, bishop of Ely, chancellor, 83 ; guardian of the kingdom, *ib.* ; his jurisdiction as a justiciary, *ib.* ; holds a council at London as a legate, 84.

Losinga, Herbert *v.* Herbert.

_____, Robert, bishop of Hereford, sees a vision of S. Wlstan's death, 54. *See also* 407.

Lotharius, emperor, 64.

Lothen, the Dane, lands at Sandwich, 41.

Louis VI. (*le Gros*), king of France, 58 ; dies, 64.

Louis VII., king of France, consecrated, 62 ; king, 64 ; marries Eleanor of Aquitaine, *ib.* ; goes to Jerusalem and re-

Louis VIII.—*cont.*

turns, 67 ; his army ensnared by the Greek emperor (erroneously Conrad in text), 67 ; receives Henry II.'s homage, 68 ; divorces his wife, *ib.* ; invades Normandy, *ib.*, 77 ; makes peace with Henry II., 68, 72, 79 ; marries Constance of Castile, 70 ; takes Becket to Sens, 74 ; visits Canterbury, and offers an annual gift of wine, 79 ; receives presents from Henry II., *ib.*

Louis VIII., king of France, marries Blanche of Castile, 91 ; belted by his father, 98 ; elected king of England by the barons, 104 ; received with joy in London, 104 ; excommunicated by the legate Wallo, 106 ; sends to his father for aid, 107 ; his grief at the defeat of the monk Eustace, 109 ; promises to obey William Marshal, *ib.* ; is absolved and leaves England, *ib.* ; his contemplated treachery, *ib.* ; king of France, 112 ; sends forces into Poitou against Richard, *ib.* ; dies 113.

Louis IX., S., king of France, reconciled with his barons, 115 ; goes to the Holy Land, 127 ; taken prisoner by the Saracens, 128 ; receives the French possessions of Henry III., 138 ; the question of the provisions of Oxford submitted to him, 140 ; his last crusade, 144 ; takes Tunis, *ib.* ; dies, *ib.*

Louis, son of S. Louis, dies 138.

Louis, vice-count of Rynkowyge, a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 243.

Louth, William de, bishop of Ely, 176.

Lucas, chaplain of Hubert de Burgh, 108.

Luci, Geoffrey de, 126.

——— Richard de, builds a church in honour of S. Thomas of Canterbury, 79.

Lucius II., pope, 66.

——— III., pope, 80.

Luco, John de, employed by the cardinals of Albano and Palestrina, 293.

Ludecen, king of Mercia, 13 ; killed, *ib.*

Luvetot, John de, punishment of, 172-3.

Lyons, councils of, 125, 131.

Lyons, archbishop of, sent into England by Boniface VIII., 259.

M.

Madoc, Thlewellyn, calls himself prince of North Wales, 282 ; his two sons taken and he surrenders, *ib.*

Magnus, king of Norway, dies, 160.

Malcolm I., king of Scotland, receives Cumberland from Edmund I., 23 ; conquered by Cnut, 39.

— IV., king of Scotland, gives up Carlisle, &c. to Henry II., 71 ; does homage to Henry II., 72.

Malet, William, proscribed by Henry I., 58. Mallet, Robert, appointed as guard to Thomas de Weyland, 171.

Malmesbury taken by Henry, duke of Normandy, 69.

—, William de, followed by the author, 9, 362, 374, 409.

Mandeville, Geoffrey de, fortifies the Tower of London, 65 ; his treatment of the church of Ramsey, 66 ; is killed, *ib.*

— William de, captured by Stephen, *ib.* ; gives up the Tower of London and his own castles, *ib.* ; invades the abbey of Ramsey, *ib.*

Manfred of Apulia, son of Frederick II., 164 ; Henry III. promises to attack, 134.

Marchadeus, captures the bishop of Beauvais, 89.

Marchia, William de, treasurer, 182 ; bishop of Bath and Wells, 226 ; his name attached to royal letters, 247, 256 ; removed from his office of treasurer, 296.

Marcus, messenger from Hayton II., to Edward I., 222.

Margaret, Queen of Scotland, 43.

—, daughter of Louis VII., married to Prince Henry, 71.

—, sister of Malcolm, king of Scot-

land, wife of Conan IV. of Brittany, 75 (*incorrectly called Constantia*).

Margaret, sister of S. Edmund, miracles at her tomb, 136.

—, daughter of Edward I., married to John of Brabant, 177 ; goes back to Brabant with the count of Holland, 316.

Marham, nunnery founded by Isabella, countess of Arundel, 129 ; she is buried there, 163 ; immundations at, 168.

Maria, abbess of Romsey, daughter of Stephen, marries Matthew, count of Boulogne, 72.

— of Denmark, married to Philip II., but divorced, 88.

Marisco, Geoffrey de, his treason against the earl marshal, 117.

Marseilles, [Durandus], bishop of, sent by Boniface VIII. into Germany, 259.

Marshal, William, earl of Pembroke, sent to England by John, 90 ; guardian of Henry III. and the kingdom, 106 ; Philip II.'s opinion of him, 107 ; his treason, *ib.* ; besieges London, 109 ; dies, 110.

— William (son of the preceding), dies, 116.

— [Richard], (brother of the preceding), Henry III. distrusts and attacks, 117 ; goes over to Ireland, and is killed, *ib.*

Martel, William (*called Marescallus*), butler of Stephen, taken prisoner at Winchester, 65.

Martin, S., 48.

Martin II., pope, sends to king Alfred, 19 ; dies, *ib.*

Martin IV., Pope, 161 ; gives Arragon to Philip IV., 165.

Martin, sent by Pope Innocent IV. to collect money in England, 123 ; frightened from England by Fitz-Warren, 124 ; his flight, *ib.* ; protected to Dover by R. Moriscus, 125.

Matesdone, Philip de, killed in Gascony, 319.

Matilda, queen of William I., dies and is buried at Caen, 51.

- Matilda, daughter of the king of Scotland, 43 ; married to Henry I., 56 ; founds the hospital of St. Giles in London, 60 ; dies, *ib.*
- daughter of William I., betrothed to Alfonso of Gallicia, 52.
- daughter of Henry I., marries the Emperor Henry V., 56, 59 ; returns to England, 61 ; Stephen and other nobles swear fealty to her, *ib.* ; goes to Normandy on her husband's death, *ib.* ; marries Geoffrey of Anjou, *ib.* ; comes to England with Robert of Gloucester, 64 ; recognised as lady of England, 65 ; escapes Stephen at Oxford, 66 ; dies, 80.
- , wife of Stephen, buried at Faversham, 68.
- , daughter of Henry II., born, 71 ; marries Henry duke of Saxony, 73.
- Matthew, of Alsace, marries Maria, daughter of Stephen, 72.
- [Mauger], bishop of Worcester, lays England under an interdict, 97 ; leaves England, 98. *See also* 404.
- Maurice, bishop of London, 55 ; dies, 58. *See also* 374.
- Manteby, Robert de, 'custos maris' in Norfolk, 308.
- Mechi, the body of S. Clement found at, 53.
- Melbete, king of Scotland, conquered by Cnut, 39.
- Melech Aseraph. *See* Khalil.
- Melech Monossorius. *See* Calaon Salahi.
- Melun, Count de, his answer to Louis VIII., 109.
- Menechet (*Menteith*), [Alexander], earl of, leader of the Scots on their invasion of England, 310 ; offered as a hostage, 311 ; taken at Dunbar, 312.
- Merce, Martin de, 231.
- Merchants, English, injuries from French seamen, 313.
- Mercia, kings of, 352 ; division of the province of, 401 ; bishops of, 404.
- Meremberg, [Hirtrad], knight of, a witness to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 244.
- Merleberge, (*Marlborough*), Henry III. at, 110, 113.
- Merlin, prophecy of, 239.
- Merton, Danish victory at, 18 ; monks established there, 60 ; Henry III. at, 118 ; laws of, *ib.*
- Merseware, battle at, 15.
- [Meschines, Ranulph de], earl of Chester, invades Anjou, 115.
- Messina, Richard I. attacks, 84 ; Philip II. at, *ib.*
- Middleton, Richard de, chancellor, 144.
- William de, bishop of Norwich, 156 ; dedicates the cathedral, 157 ; visits his diocese, 159 ; dedicates the church at Yarmouth, 168 ; seneschal at Bordeaux, 169 ; dies, *ib.* *See also* 395.
- Minorites come to England, 96 ; at Norwich, 113 ; at Bury St. Edmund's, 139 ; in Ireland, 431 ; preach a crusade, 433.
- Mirabellum (*Mirabau*), Queen Eleanor at, 92 ; Arthur defeated at, 93 ; taken by Henry III., 115.
- Miremand Priory (*Mirmand, Upwell, Cambridgeshire*), 28.
- Modelwold, king of Northumbria, 11 ; kills Oswine, *ib.*
- Modmeney Priory (*Modeney in Norfolk*), 28.
- Molania (*the Eighth*), single fight of Edmund Ironside and Cnut at, 36.
- Molbrae, (*Mowbray*), Roger de, rebels and builds Axiholm, 77.
- Monks, alien, statute against, 300 ; allowed to remain on payment of a fine, 302.
- , black, 121 ; meet at Bermundsey, 127.
- , white, continue to celebrate in spite of the interdict, 98.
- Monmouth, J. de, bishop of Llandaff, 320.
- Montfort, Simon de (1), killed, 110.
- (2), marries Eleanor, sister of Henry III., 121 ; returns from Rome, *ib.* ; reduces Gascony to submission, 127 ; gives account of it to Henry III., *ib.* ; takes Guasto de Bearn prisoner and brings him to Henry III., 128 ; accused by the Gascian nobles, but ex-

- Montfort, Simon de (2)—*cont.*
 ——, culpates himself, 129 ; the barons accept his defence, 130 ; Henry III. wishes to treat him as a traitor, *ib.* ; endeavours to force the observation of the provisions of Oxford, 136 ; made leader of the barons, 138 ; victory at Lewes, 140 ; killed at Evesham, 140.
- , Henry de, son of (2), born, 121 ; killed at Evesham, 140.
- , Guy de, son of (2), made senator of Rome by Charles of Anjou, 143.
- , Simon de, son of (2), comes to England to visit his father and brothers' tombs, 146.
- , Aimeric, son of (2), captured by order of Edward I., and imprisoned at Corft, 153.
- , Eleanor, daughter of (2), wife of Llewellyn, captured by order of Edward I., and imprisoned at Windsor, 153 ; dies in childbed, 162.
- , Henry de, judge itinerant at Norwich, 143.
- Mora, Richard de, archdeacon of Winchester, elected bishop, 160 ; resigns the election to the Pope, 163.
- Morgan, names himself prince of Wales, but submits to Edward I., 282 ; agrees to rise if the Scots do, 305.
- Moriscus (*Matt. Par. Noriscus*), Robert, protects the legate Martin to Dover, 125.
- Morkere (*Marcherius, Margerius*), earl of Northumberland, 44 ; fights with Tosti, 45.
- Morone, Peter de. *See* Celestine V.
- Morthere, slain by Edric, 34.
- Mortlake, Archbishop Peecham dates from, 205.
- Mortuomari (*Mortimer*), William de, enlists soldiers in Norfolk, 307 ; taken prisoner in Gascony, 319.
- Mortuumare (*Mortemer*), 42.
- Morville, Hugh de, one of Becket's murderers, 76.
- Mose, Thomas de, taken prisoner in Gascony, 319.
- Mourers, Ralph de, leader of the Scots, 310.
- , William de, leader of the Scots, 310.
- Murenbrithg (*Nuremberg*), 243.
- Mutchanesy, William de, killed before a fort in Wales, 168.
- N.
- Nantes, Henry II. spends Christmas at, 75.
- Navarre, queen of, wife of Edmund, duke of Cornwall, endeavours to bring about the marriage of Edward I. and Blanche, 232.
- *See* Jane.
- Nesse, (*Dungeness*), Godwyn and Harold at, 42.
- Neville, Alan de, excommunicated by Becket, 74.
- Newark, 106.
- Newcastle, Malcolm gives up to Henry II., 71 ; wool to be taken there, 247 ; the barons summoned to meet there by Edward I., 308 ; who move thence into Scotland, 340.
- Nice, in Bithynia, taken by the Christians, 54.
- Nicholas III., Pope, dies, 160.
- IV., Pope, calls on Philip IV. to fulfil his father's wishes respecting the Holy Land, 176 ; bull granting a tenth of ecclesiastical property to Edward I. for the Holy Land, 183, 433 ; bull granting obventions to Edward I., 187 ; bull on the appointment and duties of tax collectors, 189 ; bull giving the taxation of benefices for the Holy Land, 191 ; bull on the loss of the Holy Land, 199 ; bull proposing the union of hospitallers and templars, 203, 433 ; letter regarding Bernard, bishop of Tripoli, 223 ; dies, 226.
- Nicholas, bishop of Tusculum, papal legate, takes off the interdict, 101.
- Nicholas de Ely, bishop of Winchester, dies, 159, 160.

Nichole (*Lincoln*), earl of. *See Lacy.*
 Nigellus, killed by his brother Sidrik, 22.
 Niger, Roger, bishop of London, 115; ex-communicates all who had attacked the bishop of Carlisle, 117; consecrates S. Edmund, archbishop of Canterbury, 117.
 Niorz, lost by John, 96.
 Nodhelm, archbishop of Canterbury, receives the pall, 9. *See also* 359.
 Norham, peace with Scotland concluded at, 180.
 Normandy, Normans, their conquest of England, 14; conquered by Rollo, 23; Edward I. resigns, 159; sea fight with the English and Bayonne sailors, 227; letter of Philip IV. to Edward I. respecting, 228; coasts pillaged by Yarmouth ships, 295.
 Northampton, ill-treatment of Becket at, 73; treasury removed there by John, 98; the barons fail in their attack on, 102; Henry III. at, 109, 112; boy crucified by the Jews at, 159.
 Northumbria, kings of, 349.
 Norway, the Norwegians lay waste Northumbria and Lindsey, 12, 15; the king's daughter Margaret sent for, 174.
 Norwich, Sweyn lands near, 31; bishopric transferred to from Thetford, 54; cathedral founded by Heribert Losinga, 54; the cathedral burnt, 77; Minorites at, 113; attacked by the barons, 141; plundered, 142; judges itinerant at, 143; storm at, 146; injuries to the cathedral, *ib.*; second fire, the cathedral burnt by the citizens, 146, 422; laid under an interdict, 148; punishment of the rioters, *ib.*; reports as to the origin of the fire, 149; proctors sent to Rome against the citizens, 150; papal letter against the citizens, *ib.*, 421; citizens summoned before the bishop of Ely, 151; they ask for a *dies amoris*, *ib.*; submit their differences to the king, 152; royal letter respecting the fines to be imposed upon them, *ib.*; the interdict taken off, 153; the citizens absolved, 154; visitation of the diocese, 159, 172; image at the door

Norwich—*cont.*
 of the cathedral finished, *ib.*; visitation of the diocese by Archbishop Peeham, 161; taxed for the Welsh war, 162; floods at, 172; articles respecting the Holy Land answered as regarding this diocese, 206; monks excused from payment of an extra tenth, 256; the prior (Henry de Lakenham) summoned to parliament, 294; royal letters respecting the protection of the coasts of Norfolk, 296; the people of the county pay the expenses of the marriage of the Princess Elizabeth, 316; the clergy of the diocese summoned to Norwich to obtain protection, 321; taxation of, *see* Suthfeld, Walter de; bishops of, 386-395; archdeaconries of, 392; abbeys in the diocese, 392.

Nottingham, Inguar winters at, 17; taken by Edmund I., 23.

Nowers, Reginald de, taken prisoner in Gascony, 319.

Nun assists Ine against the Welsh, 5.

O.

Oca, Walter de, sent by Frederick II. to Henry III. against the Pope, 124.
 Ode, William, prior of Norwich, 110; dies, 118.
 Odo, made earl of Devonshire, 42; banished by Godwin, 45.
 —, bishop of Bayeux, his war with William II., 53; lays waste Lanfranc's lands, *ib.*; earl of Kent, *ib.*
 Odymere, near Winchelsea, 299, 303.
 Oenus, a soldier, enters purgatory alive, 69.
 Offa, heir to the kingdom of Essex, goes to Rome, 5.
 —, king of Mercia, 10; his genealogy, *ib.*; translates the bones of S. Alban, *ib.*; his battle with the men of Kent, 11; cuts off the head of S. Ethelbert, 12, 26; dies, 12.

Olaf (*Olaws*), king of Norway, conquered by Cnut, 38 ; killed, *ib.*
 Orsini (*Bertholdus Ursinus*), 251.
 —, Napoleon, cardinal, his conduct at the election of Celestine V., 251, 256.
 Osebrieh, king of Northumbria, 17 ; killed by the Danes, *ib.*
 Osewulf, king of Northumbria, 11.
 Osred, king of Northumbria, 5.
 —, king of Northumbria, 12 ; killed, *ib.*
 Osric, king of Northumbria, 6 ; dies, 7.
 —, ealdorman of Hampshire, defeats the Danes, 17.
 Oswald, attempts to obtain the crown of Wessex, 7 ; defeated by Ethelhard, *ib.*
 —, archbishop of York, dies, 30. *See also* 411.
 —, S., translated, 21.
 Oswine, killed by Mol Edelwold, 11.
 Otford (*erroneously called Oxonia*), battle at, 11 ; Archbishop Winchelsey dates from, 294.
 Otho, son of Henry, duke of Saxony, 80.
 —, papal legate, 112 ; summons a council in London, 121 ; quarrels with the Oxford scholars, *ib.* ; holds a council of Black monks, *ib.* ; demands a fifth of ecclesiastical revenues for the Pope, *ib.* ; recalled, 122 ; captured by Frederick II. on his way home, *ib.*
 Othonianus (*Octavianus*), Anti-Pope, by the name of Victor IV., 71 ; his cause embraced by Frederick I., *ib.* ; dies, 73.
 Ottobonus, comes as legate into England, 140 ; holds a council at Westminster, and exacts a heavy contribution, *ib.* ; brought out of the tower by Henry III., 142 ; holds a council in S. Paul's, 143 ; leaves England, *ib.* ; his statutes enforced by Archbishop Peccham, 158 ; his manner of collecting procurations, 284 ; receives six marks from each dignitary, cathedral, &c., 289.
 Oxford, seized by Edward the Elder, 21 ; Ailward dies at, 22 ; burnt by the Danes, 32 ; Edmund Ironside murdered at, 37 ; Harold I. dies at, 40 ; recovered by Stephen, 66 ; some heretics expelled

Oxford—*cont.*
 from, 74 ; councils at, 111, 113, 114 ; quarrels between the scholars and the legate Ottobonus, 121 ; Provisions of, 136 ; meeting of the barons at, 137 ; the Provisions not observed, 138 ; discussion as to this by the barons, 139 ; the question submitted to S. Louis, 140 ; Henry III. agrees to observe them, 143.
 —, earl of, present at the marriage of the Princess Margaret, 177.
 Owen, brother of Llewellyn, freed by order of Edward I., 155.

P.

Pagham, Richard de Beumes consecrated at, 58.
 [Palæologus, Michael,] emperor of Constantinople, crowns the son of Peter of Arragon king of Sicily, 165.
 Palestine, a tenth granted for, 83 ; lamentable rumours respecting, 111 ; taxation for, 74, 92, 183–198 ; Nicholas IV.'s bull on the loss of, 199 ; articles discussed at the synod of the English clergy, 206 ; letter of the French clergy on, 210 ; reply of the council of Arles on, 214.
 Pandulf, sends two Templars to John, 100 ; his speech to John, *ib.* ; persuades the bishops to return to England, *ib.* ; persuades Louis to give up his expedition, *ib.* ; sent to Rome by John against the barons, 103 ; papal legate, 110 ; returns to Rome, 111 ; bishop of Norwich, *ib.* ; dies, 113. *See also* 394.
 Papal tribute from England objected to in council of Lyons, 125.
 — exactions, 122, 125.
 Papiro, John, cardinal, legate in Ireland, 68.
 Paris attacked by the Danes, 19 ; quarrel between the clergy and preaching friars, 131 ; Henry III. at, 133.

- Paris, provost of, Turbeville's letter to, 304.
 Paschal I., Pope, 13.
 —— II., Pope, 55, 56; imprisoned by the Emperor Henry V., 59; holds a council at Rome on investitures, *ib.*; dies, 60.
 Paul, a monk of Caen, his reform of S. Alban's, 50.
 Paul's, S., in London, burnt, 63.
 Peccham, John de, archbishop of Canterbury, 158; holds a council at Reading, *ib.*; quarrels with the archbishop of York, *ib.*; excommunicates all who disobey the statutes of Reading, *ib.*; translates S. Hugh, 160; visits the diocese of Norwich, 161; visits the monastery of S. Benet Holme, *ib.*; carries the Cross before the king in procession, 166; preaches a Crusade, 177; summons a synod to discuss the affairs of the Holy Land, 204; dies, 227. *See also* 371.
 Pedremouth (*Parret Mouth*), battle at, 15.
 Pedro III., king of Arragon, seizes Sicily, Apulia, and Calabria, in right of his wife, 164; expels Charles of Anjou, and has his own son crowned by the emperor of Constantinople, 165; Arragon given to Philip IV. by the Pope, *ib.*
 Pembroke, earl of, Henry III. made king by his influence, 105 (*called Leyecestriae*).
 Penda, king of Mercia, kills Sigbert, 26.
 Peonia (*Pen*), battle at, 35.
 Perigoz (*Perigueux*), given to Edward I. on condition of his resigning his claim to Normandy, 159.
 Perot, gaoler of Turbeville, 305.
 [Peter de Egeblaunche], bishop of Hereford, appointed by the Pope to receive the first fruits of benefices, 125, 134; goes to Rome, 135; imprisoned by the barons, 139.
 Peter [Peregrossio] of Milan, cardinal of S. Giorgio in Velabro, 257.
 Peterborough *v.* Burch.
 Peter's, S., at Rome, part falls, 165.
 Petaleonis, Hugo, legate in England, 78.
 Pevensey, Godwyn and Harold at, 42.
 Peverel, S., appointed to hear the complaints of the townsmen of Yarmouth, 175.
 Philip I., king of France, 43; dies, 58.
 —— II., king of France, born, 73; crowned, 79; treaty with Henry II., *ib.*; puts his kingdom under the protection of Henry II. and visits Canterbury, *ib.*; assumes the cross, 81; makes war upon and takes four forts from Henry II., *ib.*; makes peace with Henry II., 82; agrees with Richard I. to go to Palestine, 84; his indignation at Richard I.'s conduct at Messina, *ib.*; winters in Sicily, *ib.*; sails for Jerusalem, 85; goes to Acre, *ib.*; his jealousy of Richard I., 86; leaves Palestine, *ib.*; attempts to seize Normandy while Richard is in prison, 88; marries the king of Denmark's sister, but divorces her, *ib.*; decorates Arthur with a sword, 91; promises Arthur his aid to recover his French possessions, *ib.*; colloquy with John, 91, 92; requires John to restore Arthur his lands, 92; destroys Butanaunt and other forts, *ib.*; takes John's castles, 94; succeeds in Normandy, 95; prepares to attack John, 99; answer to his son's message, 107; dies, 112.
 —— III., king of France, 144; meets Edward I. at Amiens, 159.
 —— IV., king of France, Arragon given to him by the Pope, 165; marries Jane, heiress of Navarre, *ib.*; makes peace with Peter [*i.e.*, Alfonso III.] of Arragon, 176; summoned by Nicholas IV. to fulfil his father's wishes with respect to the Holy Land, 176; letter to Edward I. about the injuries done to Normandy, 228; promises to restore all Edward's possessions in France, 232; proposal for his sister to marry Edward I., *ib.*; deprives Edward I. of all his French territories, 233; collects a fleet against England, 282; detains German merchant vessels at Sluys, *ib.*; holds a colloquy with Florence, count of Holland, 303; attacks Flanders, 336; truce with Edward I., 338, 340.

- Philip, son of Louis VI. of France, killed, 62.
 ——, count of Flanders, assumes the cross, 81.
 Piets, their invasion of England, 14 ; attacked by Haldene, 19.
 Pippin, king, dies, 11.
 Plesiz (*Plessis*) given up to Stephen, 66.
 Plymouth, Edward I. at, 322.
 Ponthien, Edward I. obtains in right of his wife and does homage for, 159.
 Pontigny, the monks receive Becket, 73 ; the monks cut off S. Edmund's arm, 128.
 Pontissara, John de (*called Fanteise*), bishop of Winchester, 163 ; the bull for the taxation of ecclesiastical benefices sent to him, 191 ; sends collectors of the tax through the country, 198.
 Pontone, William de, taken prisoner in Gascony, 319.
 Port (*Portland*), victory of the Danes at, 15.
 Portsmouth, fleet collected at, 234.
 Prophecies, found in a tomb at Rome, 239 ; of Merlin, *ib.* ; of Joachim, *ib.*
 Puntursum (*Pontoise*) taken by the English, 116.
 Pusaz (*Pudsey*), Hugh de, bishop of Durham, 69 ; guardian of the kingdom, 83 ; his jurisdiction as a justiciary, 83.
- R
- Radepund, attacked by Philip II., 92.
 Radulfus killed by the Normans at Mor temer, 46.
 Ragale, William de, bishop of Norwich, 121 ; the monks of Winchester elect him, but Henry III. objects, 122 ; confirmed bishop of Winchester by the Pope, 123 ; reconciled with the king, *ib.* dies at Tours, 128 ; *see also* 394.
 Ragusa (?), archbishop of, present at the dedication of Norwich cathedral, 157.
 Ramsey Abbey, 27 ; founded by Elwyn, 28 ; ill treated by G. and W. de Mandeville, 66.
 ——, abbat of, [John de Sautre,] one of the deputation from the clergy to Edward I., 318.
 Ranulfus, earl of Chester, 65 ; seized and imprisoned by Stephen, 67.
 Reading, attacked by the Danes, 18 ; monks established there, 61 ; fortified by Stephen, 68 ; the church dedicated by S. Thomas Becket, 73 ; council at, 96 ; Henry III. at, 113.
 Redham, William de, sheriff of Norfolk, inquires into the affair of Sniterleye, 228.
 Redwald, king of the East Angles, 25.
 Reginald (*Regnold*), king of the Danes, takes York, 22 ; baptized, 23.
 Remigius, of Feschamp, bishop of Dorchester, 52, 399.
 Remuano (*Raunham*), Bernard de, imprisoned by Edward I., 231.
 Remundus writes the *Summa*, 118.
 Remigius S. (*Remy*), Ford of, Richard I. and Philip II. meet at, 84.
 Rependne (*Ripon?*), Elthelward buried at, 9.
 Resus (*Rhys*), prince of Demetia, does homage to Henry II. at Woodstock, 72.
 Rheims, council of, 67.
 —— [Peter I.], archbishop of, witnesses Philip IV.'s promise to Edward I., 232.
 Richard I., of Normandy, 30.
 ——, II., of Normandy, *ib.* ; receives Elthelred, 33 ; dies, 38.
 ——, III., of Normandy, 38.
 Richard I., king of England, born at Oxford, 71 ; joins prince Henry in his rebellion, 77 ; attacks the lands of Geoffrey of Beauvais, 79 ; assumes the cross, 81 ; his quarrel with his father, *ib.* ; is reconciled, 82 ; his conduct at his father's death, *ib.* ; imprisons Stephen de Turham, *ib.* ; confirms John in possession of his lands, *ib.* ; frees his mother, *ib.* ;

Richard I.—*cont.*

crowned at Westminster, 83; gives John Somersetshire and Dorsetshire, 83; gives his mother her dowry, *ib.*; dismisses the guardians, *ib.*; agrees with Philip II. to go to Palestine, 84; meets him at Vezelay, and takes up the wallet of S. James, 84; forces an entrance into Messina, *ib.*; winters in Sicily, *ib.*; sails to Rhodes, 85; conquers Cyprus, *ib.*; marries Berengaria, *ib.*; captures a Turkish vessel, *ib.*; captures Acre, 86; makes Henry of Champagne king of Jerusalem, *ib.*; and Guido king of Cyprus, *ib.*; takes Darum, *ib.*; puts to flight Saladin before Joppa, 87; makes a truce and leaves Palestine, *ib.*; taken prisoner by Leopold, duke of Austria, *ib.*; sold to the emperor, *ib.*; admitted into his presence, 88; ransomed, *ib.*; returns to England, *ib.*; his answer to the Pope about the capture of the bishop of Beauvais, 89; subdues the earl of Flanders, *ib.*; makes war on some rebellious barons in Poitou, 90; besieges Chalus, 90; wounded by Peter Basil, *ib.*; dies, *ib.*; buried at Fontevraud, leaving his heart to Rouen, 90.

Richard, son of William I., killed in the New Forest, 52.

—, son of Henry I., drowned, 60.

—, son of John, born, 97; belted, 112; receives the subjection of the Gascons, *ib.*; count of Cornwall and Poitou, *ib.*; defeats the French, *ib.*; returns to England, 113; marries Isabella of Gloucester, 116; goes to Palestine, 122; returns, 123; marries Sanchia, *ib.*; receives the report of the defeat of the crusaders, 128; his anger at Gascony being given to Prince Edward, 129; left regent by Henry III., 131; destroys his weres, 131; meets Henry III. at Dover, 132; refuses to help in a subsidy for Apulia, 134; gives presents to Henry III. at Winchester, 135; elected king of Germany, 136; returns to England, 137; captured at Lewes, 140; present at the

Richard—*cont.*

translation of Edward the Confessor, 143; dies, 146.

Richard, archbishop of Canterbury, 78; dies, 80. *See also* 368.

—, bishop of Chichester, canonized, 138. *See also* 401.

—, prior of Norwich, dies, 71.

Rievaulx, Peter de, banished from England, 117.

Robert, king of France, dies, 38.

—, duke of Normandy, 38; dies on his pilgrimage to Jerusalem, 38.

—, son of William I., born, 49; cursed by his father, 50; goes to Italy, 52; duke of Normandy, 52; his war with William II., 53; goes to Jerusalem, 54; returns to Normandy, 56; comes to England, *ib.*; war with Henry I., 57; captured, *ib.*; dies and is buried at Gloucester, 63.

—, earl of Gloucester, comes to England with the Empress Matilda, 64; goes to Wallingford and Gloucester, *ib.*; captures Stephen at the battle of Lincoln, 65; captured at Winchester, *ib.*; exchanged with Stephen, *ib.*; brings hostages into Normandy, *ib.*; driven from Faringdon, 67.

— of Jumièges, bishop of London, exiled by Godwyn and his sons, 45. *See also* 373.

Robert, prior of Merton, settles there with monks, 60.

Robert of Chester dies, 62.

Rocelyn, Peter, 'custos maris' in Norfolk, 308.

—, William, collector of taxes for the laity, 307, 315.

Rochester (*Rofa, Roucestria*), attacked by the Danes, 15; the bishopric destroyed by Ethelred II., 30; its situation, 384; bishops of, 384–386.

—, Solomon de, justice itinerant at Norwich, 166; fined, 173.

Rodolph of Bavaria, a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau 244.

Rodolph of Hapsburg, 165.
 —— of Suabia, Gregory VII. sends a crown to, 51; killed in battle against Henry IV., 51.
 Roger, chancellor of Henry I., bishop of Salisbury, 56, 59; dies, 65.
 Rollo, the Normans derive their origin from, 23.
 Romans, their conquest of England, 14.
 Romescot, granted by Cnut, 38.
 Ros, Robert de, his lands seized by Henry III., 132.
 ——, William de, submits his claim to the crown of Scotland to Edward I., 181; taken at Dunbar, 312.
 ——, John de, taken prisoner in Gascony, 319.
 Rotelanum (*Rhuddlan*), fortified, 155; Princess Elizabeth born at, 163; Edward I. at, 165.
 Rotomagum (*Rouen*), nearly burnt, 60.
 ——, John II., archbishop of, attacked by the monks of S. Ouen, 50; dies, 51.
 ——, William I., archbishop of, 51; holds a council at Lillebonne, 51.
 ——, Geoffrey, archbishop of, dedicates S. Alban's, 60.
 ——, Walter, [de Coutances], archbishop of, crowns Richard I., 83; gives John the sword of Normandy, 91.
 Roxburgh, given up to Edward I., 311; again taken by him, 340.
 Rufus (*Le Rouge*), Peter, exacts contributions from the monasteries, 122.
 Rumeneye (*Romney*), 42.
 Rupella (*Rochelle*), lost by John, 96.
 Rupes Andebaris (*Roche-Andely*), besieged by Philip II., 95.
 [Rupibus], Peter de, bishop of Winchester, 96; takes part in the election of Henry III. as king, 105; guardian of Henry III., 110; goes to Jerusalem, 114; his advice about the king's ministers, 116; banished from England, 117.
 Rustand of Gascony, sent by Pope Alexander IV. to collect his tax of a tenth, 134; his behaviour at the synod of the clergy about the tax, 135.

S.

Sabello, Lucas de, 251.
 Saladin, takes Guido and conquers Palestine, 80; defeated at Acre, 81; defeated at Joppa, 87; dies, *ib.*
 Salisbury, plundered by the Danes, 31; canons established at, 57; parliament at, 320; bishops of, 380; abbeys in the diocese, 381.
 ——, dean of, v. Scammel.
 Salkam, his sons come to England, 49.
 Saltzburg, archbishop of, a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 244.
 Sandwich, naval battle at, 16, 19; Sweyn lands at, 32; the Danes land at, 42; Godwyn at, *ib.*; one of the ports to which wool is to be brought, 247; Yarmouth vessels enter, 296.
 ——, Henry de, Bishop of London, 139; the bull against the citizens of Norwich sent to, 421; dies when about to execute it, 151.
 Saphadinus, brother of Saladin, sends a vessel to the relief of Acre, 85.
 Saracens invade Spain, but are driven back, 80.
 Sarta (*the Sarthe*), 115.
 [Saundford, John de], archbishop of Dublin, ambassador from Edward I. to Adolf of Nassau, 234.
 Savoyard relations, the, of Queen Eleanor, treacherous, 137; expelled from England, *ib.*
 Saxia de Urbe (i. e. *the street so called in Rome*), the Hospital of the Holy Spirit in, 273, 279.
 Saxons, their invasion of England, 1, 14, 346.
 ——, East, kingdom of, 26.
 ——on of England, 347.
 ——, West, bishops of the, 374.

- Saxony, Henry, duke of, marries Matilda, daughter of Henry II., 73; exiled by the emperor, and goes with his family to Normandy, 80; in England, *ib.*; returns home, *ib.*
- [Seammel, Walter], dean of Salisbury, mediates between the monks and the citizens of Norwich, 152.
- Schadewrche, Henry de, taken prisoner in Gascony, 319.
- Schef, legend of, 1.
- Schiche (*Hythe*), 42.
- Shireburne (apparently an error for Cercburih, *Chirbury*), built by Ethelfled, 21.
- Scotland, the claimants to the crown submit their claims to Edward I., 181; their conduct, 428.
- Scots, defeated by Athelstan, 22; Edred, 24; Edgar, 28; Cnut, 39; their invasions of England, 14, 310; their rise under Wallace, 336; success at Stirling, 337; cruelly in their invasions, 339; defeated at Falkirk, 343; retire to Galloway, 344.
- Secandune (*Seckington?*) battle at, 9.
- Segrave, Stephen de, justiciary, 116.
- , John de, excuses the earl marshal to Edward I. on the plea of ill-health, 330; again sent to Edward I., 332.
- Selred, king of Essex, killed, 9.
- Selsey, bishops of, 399.
- Senchia, of Provence, marries Richard, earl of Cornwall, 123; dies, 138.
- Sentoyne (*Saintogne*), given to Edward I. on resigning his claim to Normandy, 159.
- Seorstane (*Sherston*), battle at, 35.
- Sexburga, marries Ercenbert, 26.
- Shaftesbury, translation of S. Edward to, 29; Cnut dies at, 39.
- Sherborne, Ethelbald buried at, 16; restored to the Empress Matilda, 66; bishops of, 378.
- Shrewsbury, parliament at, 164.
- Sidon, bishop of, celebrates mass at Jerusalem, 161.
- , its condition after the fall of Acre, 221.
- Sidrik, king of Northumberland, 22.
- Sifrid, archbishop of Cologne, a party to the treaty between Edward I. and Adolf of Nassau, 240, 244.
- Sigan (*Sigga*), kills Alfwold, 12; killed, *ib.*
- Sigebert, king of Wessex, 10; dethroned and killed, 10.
- , king of the East Angles, 25; gives a place for a monastery to S. Furseius, *ib.*; becomes a monk, 26; killed by Penda, *ib.*
- Sigefert, slain by Edric, 33.
- Simon, cardinal, bishop of Palestrina, *v.* Beraldus.
- Sixtus I., Pope, establishes the *Ter Sanctus*, 48.
- Skerninge, Roger de, prior of Norwich, 137; bishop of Norwich, 141; excommunicates the Norwich rioters, 148; puts Norwich under an interdict, but relaxes it at the king's wish, 148; renews it, 149; relaxes it, and a third time renews it, 150; takes it off, 153; dies, 156. *See also* 395.
- Sniterleye, Dutch sailors murdered at, 227; investigation and punishment of the murderers, 228.
- Snowdon, John penetrates to, 99; Llewellyn flies to, 155; attacked by Edward I., *ib.*; distress of the English army in, 253.
- Soules, Nicholas de, submits his claim to the crown of Scotland to Edward I., 181.
- Southwark, S. Mary's, canons at, 57.
- Spain, rise of the pagans in, 153.
- , queen of [Juanna of Bethune], mother of Eleanor, wife of Edward I., dies, 159.
- Spalding, priory of, 27.
- Speon (*The Swedes*), defeat Cnut, 38.
- Spineto (*Spinney Abbey in Cambridge-shire*), 28.
- Stamford, founded by Ethelfled, 21; taken by Edmund I., 23.
- Stamford Bridge, battle of, 46.
- Stanes (*Staines*), Magna Charta signed near, 103.

- Stephen IV., Pope, dies, 11.
 —— V., Pope, 13.
 Stephen of Blois, marries Adela, daughter of William I., 52.
 Stephen, king (*son of the preceding*), swears fealty to the Empress Matilda, 61; usurps the throne, 63; promises amendment of the laws, *ib.*; crowned, *ib.*; his vows, *ib.*; breaks them, 64; defeats the count of Anjou in Normandy, *ib.*; makes peace with France, *ib.*; invades Scotland, *ib.*; brings the king's son [Henry] as a hostage to England, *ib.*; captured at Lincoln, 65; imprisoned at Bristol, *ib.*; exchanged with Robert of Gloucester, *ib.*; defeated at Winchester, 65; recovers Oxford, 66; takes W. de Mandeville, *ib.*; fails at Lincoln, *ib.*; defeats the earl of Gloucester, 67; seizes the earl of Chester, *ib.*; fortifies Reading, 68; makes peace with Henry, 69; dies, and is buried at Faversham, *ib.*
 ——, bishop of Waterford, present at the dedication of Norwich cathedral, 157.
 Stigand, bishop of the East Angles, 41; reconciles Edward the Confessor and Godwyn, 42; archbishop of Canterbury, but suspended, 49; degraded, 49. *See also* 363.
 Stowe, church of, built by Godiva, 43.
 Stratton, Adam de, a clerk in the exchequer, his erimes and punishment, 171, 180; fined, 173.
Stryvelin (Stirling), 337, 344.
Suevia (Suabia), laid waste by the Emperor Henry IV., 51.
 Suleya, William de, taken prisoner in Gascony, 319.
Sumertone (Somerton), taken by Ethelwold, 7.
 Sunerville, John de, taken prisoner, 311.
 Suthfeld, Walter de, bishop of Norwich, 124; consecrated, 125; dies, 136; his taxation, 141, 160, 165, 179, 183, 209, 249. *See also* 394.
 Suthmallinge, Walpole, bishop of Norwich, confirmed at, 170.
- Suthamtonia (*Southampton*), one of the ports to which the wool is to be brought, 247.
 Sutton, Oliver de, bishop of Lincoln, 159; receives the bull for the taxation of ecclesiastical benefices, 191; sends the tax-collectors through the country, 198.
Suanum (Castro Sariano), Pope Nicholas III. dies at, 160.
 Sussex, kings of, 353.
Swanesey (Swavesey), 28.
 Sweyn (*Swyn*), king of the Danes, repulsed from London, lays waste Essex, &c., 30; lands near Norwich, 31; at Sandwich, 32; conquers England, 33; is proclaimed king, *ib.*; dies, *ib.*
 Sweyn, son of Godwyn, banished by Edward the Confessor, flies to Baldwin, 41; kills Boerd, 42; reconciled and again exiled, *ib.*
 [Swinefeld, Richard de], bishop of Hereford, presents the articles from the clergy to Edward I., 318.
 Swineshead, John taken ill at, 104.
Swyne (Sluys), 234, 282.
 Syward, appointed to act as archbishop of Canterbury, 41.
 ——, conquers Scotland, 42; dies, 43; his son killed, 42.
Sywyd (Seward), Richard, leader of the Scots in their invasion of England, 310.

T.

- Tadwyn, archbishop of Canterbury, 7. *See also* 359.
 Talbot, Richard, bishop of London, 139.
 Tany, Luke de, loses his life in Wales, 162.
 Tartars, send an embassy to Edward I., 160; defeat and imprison the Sultan, 163.
 Tateshale, Robert de, summons the clergy of Norfolk, 321.

- Taylefer, his prowess at Illestings, 46.
 Tekesbire (*Tewkesbury*), John, at, 96.
 Templars, rise of the order, 60; all the soldiers slain, 62; proposal for their union with the Hospitallers, 203-215, 433; proposal for taxing them, 208; grand master of, his conduct at the capture of Acre, 432.
 Thames, dry, 59; great inundation of, 123.
 Thanet, the Danes winter in, 16; laid waste as a punishment by Edgar, 28.
 Thateshale, Robert de, assumes the Cross, 177.
 Thelesfors, Pope, institutes the *Gloria in excelsis*, 48.
 Theobald, archbishop of Canterbury, 64; makes peace between Stephen and Henry, 69; crowns Henry II., 70; dies, 72. *See also* 367.
 Theodore, archbishop of Canterbury, dies, 5. *See also* 358.
 Thetford, Ingvar winters at, 17; Trinity church, 28; plundered by the Danes, 31, 32; the bishopric transferred to Norwich, 54, 389; royal letter dated from, 303.
 Thenerehebray (*Tenchebray*), besieged by Henry I., 57.
 Thomas, archbishop of York, assists in crowning Henry I., 56. *See also* 412.
 —— II., archbishop of York, 58; does homage to Canterbury, *ib.*; dies, 59.
 ——, count of Flanders, aids Henry III. against the Scotch, 124.
 ——, prior of Rochester, elected bishop, 430. *See* Wuldharn.
 Thorney Abbey founded, 27.
 Thorp (*in Norfolk*), 149.
 Thurstan, archbishop of York, 59; dies, 65. *See also* 412.
 Tipetot, Robert, swears to the articles between Edward I. and Llewellyn, 156; the complaints of the townsmen of Yarmouth heard before him, 175.
 Toarz (*Thonars*) lost by John, 96.
 Torold, sent against the Danes by Ethelred, II. 30.
 Tosti, receives Siward's earldom, 43; quarrels with Harold, 44; murders Harold's followers at Hereford, *ib.*; banished and flies to Baldwin, *ib.*; his family killed by the Northumbrians, *ib.*, invades England, 45; flies to Scotland and meets Harold Hardrada, *ib.*; defeats Morkere and Edwyn, 46; killed at Stamford Bridge, 46.
 Tours (*Thuro, Turonia*) council of, 72; Henry II. dies at 82; Bishop Ragele dies 128.
 —— Simon of, *v. Martin IV.*
 Traci, William de, murderer of Becket, 76.
 Tregoz, John, constable of the Tower, sent by Edward I. to the discontented barons, 331.
 Treicis, Jacobus de, patriarch of Jerusalem, *v. Urban IV.*
 Treves, archbishop of, crowns Richard I., 83 (*erroneously called Elyensis*).
 Tripoli, taken by the Saracens, 172, 220.
 Trivalli (*Trifels*), Richard I. imprisoned in, 87.
 Tunis, taken by S. Louis, 144.
 Turbeville, Thomas, taken prisoner at Rheims, 304; kindly received by Edward I., *ib.*; his treason, *ib.*; his letter to the provost of Paris, *ib.*, 437; his capture and execution, 306, 439.
 Turbes, William de, bishop of Norwich, 68, 393.
 Turham, Stephen de, constable of Anjou, 82.
 Turkill, duke of East Anglia, exiled by Cnut, 37.
 Turmy, Robert, messenger to Edward I. from the discontented barons, 331.
 Turnai, R. de, regulates the assise of bread, 93.
 Turri, Nicholas de, justice itinerant at Norwich, 143.
 [Turbine], Radulphus de, bishop of Rochester, made archbishop of Canterbury, 59; consecrates Adelicia as queen, 61; dies *ib.* *See also* 366, 386.
 Tuyeham, Alan de, drowned in Gascony, 319.

Twenge, Robert de, seizes the corn of foreign clerks, 116 ; takes the name of William Wider, *ib.*

Tynemouth, Osred buried at, 12 ; defeat of the Danes at, 14 ; monks of S. Alban's there, 53.

Tyre, captured by the Christians, 61 ; lost, 218, 221.

Tyrrel, Walter, kills William II., 55.

U.

Ubba, leader of the Danes, 17.

Ulf, son of the Jarl of West Scotland, battle with Cnut, 38.

Ulixetona (*Lisbon*), 84.

Urban, II., Pope, puts down the heresies of Berengarius 53, (*called Leo*) ; holds the council of Clermont, 54.

— III., Pope, 80 ; dies, 81.

— IV., Pope, 138 ; canonizes Richard, bishop of Chichester, *ib.* ; dies, 140.

Urbs Vetus (*Orvieto*), bulls dated from, 187, 189, 191, 198, 203, 204, 225, 427 : the citizens of, take Bolsena, 251.

Uthred, gives hostages to Cnut, 34 ; killed by Cnut, *ib.*

V.

Valencia, William de, uterine brother of Henry, III, comes to England, 126 ; expelled from England, 137.

—, son of the above, loses his life in Wales, 162.

Valery, S., William of Normandy collects his fleet at, 45 ; taken by William II., 53.

Vallibus, John de, presides over the parliament at Shrewsbury, 164.

Vasaac, messenger of Hayton II., to Edward I., 222.

Vecta, isle of. *See* Wight.

Vereclæ, council at, against Berengarius, 53.

Verc, Hugo de, a messenger in the proposed marriage of Edward I., and Blanche, 232.

Vernolum (*Verneuil*), burnt by Louis VII., 68.

Verham (*Wareham*), 19.

Verona, [Adelardus], Bishop of, conveys the sentence of excommunication to Leopold, duke of Austria, 88.

Vesci, John de, submits his claim to the crown of Scotland to Edward I., 181.

Viciens (*Vincennes*), 304.

Victor I., Pope, regulates Easter, 48.

Vizelcaem (*Vezelay*), meeting of Richard I. and Philip II. at, 84.

W.

Wabbay, lord of, killed, 295.

Walderne, given up to Stephen, 66.

Waldeof, son of Siward, 43.

Walkiniana, princess (*Elizabeth*), born at Rhuddlan, 163.

Wallace (*Waleys*), rise of the Scotch under, 336.

Wallingford, Robert of Gloucester arrives at, 64 ; the Empress Matilda escapes to, 66 ; peace made at, 69.

Wallo, papal legate, 105, 106 ; excommunicates Louis VIII., 106 ; departs with money, 110.

Walpole, Ralph de, bishop of Norwich, 169 ; goes to the king, 170 ; visits his diocese, 172 ; his letters on the receipt of the papal bulls, 199, 205 ; one of the deputation from the clergy to Edward I., 318. *See also* 395.

Walram, Robert, goes to Rome, 135.

Walsham, William de, prior of Norwich, 92 ; dies, 109.

Walsingham, Edward I. visits, 316.

Waltham, regular canons introduced in, 79 ; the discontented barons at, 332.

Waltheof, earl, put to death by William I., 50.

- Walton, Simon de, bishop of Norwich, 137 ; flies from the barons to Bury, 139 ; dies, 141. *See also* 394.
- [Warlewast], William, bishop of Exeter, dies, 64.
- , Robert, bishop of Exeter, 70.
- [Ware, de la], Richard, abbat of Westminster, made treasurer, 160.
- Wareham, Alfred concludes a treaty with the Danes at, 19 ; Edward the Martyr buried at, 29.
- Warenne, carl, settles the quarrel between the cinque ports and Yarmouth, 175 ; present at the marriage of the Princess Margaret, 177 ; lieutenant in Scotland, 337 ; flies from Stirling, *ib.* ; his report of Scotland, 339 ; returns there, *ib.*
- [Warham,] Ralph, prior of Norwich, 109 ; bishop of Chichester, 110 ; dies, 111. *See also* 401.
- Warwick, earl, is going with Edward I. into Gascony, 305 ; the Scotch refer to him, 311.
- Watstonesham, (*Waxham*), inundations at, 168.
- [Weathershed] Richard, chancellor of Lincoln, archbishop of Canterbury, 114 ; quarrels with the king, 116 ; dies, 116 ; *See also* 370.
- Webhard, king of Kent, 5.
- Weights and measures, regulation of, 83.
- Wellestris (*The Wash*), John crosses, 104.
- Wells, bishops of, 381.
- Welsh in Edward I.'s army in Flanders make a raid into Hainault, 336.
- Wenciana, daughter of Llewellyn, 162.
- Weremouth, monastery of, 7.
- Wessex, Dancs lay waste, 20 ; kings of, 348.
- Westchep in London, workmen injured by an explosion in, 136.
- Westminster, Harold I. buried at, 40 ; dedicated by Edward the Confessor, 44 ; who is buried there, *ib.* ; fire at, 139 ; a council under Ottobonus, 140 ; second statutes of, 166.
- Westwude (*Westwood*), 79, a monastery founded at.
- Wetcheporte (*Watchet*), the Danes land at, 30.
- Weyland, Thomas de, chief justice, apprehended by the king's order, 171 ; escapes and assumes the habit of a friar minor, at Bury, *ib.* ; imprisoned in the tower, 172 ; offered the choice of three courses, 173.
- Whitchurch, 295.
- Wight, Isle of, the Danes land at, 30, 32 ; taken by Godwin, 42 ; John goes to, 103 ; left without guard, 305.
- Wilecestria, Edward I. musters his army at, against the Welsh, 253.
- Wilfred, S., bishop of York, dies, 9. ; *See also* 409, 410.
- William, duke of Normandy, killed, 23.
- I., duke of Normandy, 38 ; stays with Henry I. king of France, 40 ; his revenge on the Norman lords, 41 ; subdues Le Mans, 43 ; oath of Harold to, *ib.* ; his rage on Harold's seizing the crown, 45 ; prepares to invade England, *ib.* ; battle of Hastings, 46, 49 ; crowned at Westminster, 49 ; founds Battle Abbey, *ib.* ; imposes a heavy tax on the English, *ib.* ; seizes the money in the monasteries, *ib.* ; receives the homage of the Scotch, 50 ; subdues a rebellion in Normandy, *ib.* ; curses Robert, *ib.* ; subdues Wales, 51, 52 ; sends justices through England, 51 ; subdues Le Mans, 52 ; subdues Scotland, *ib.* ; Brittany inclined to him, *ib.* ; his sons and daughters, *ib.* ; disposal of his kingdoms, *ib.* ; dies and is buried at Caen, 53.
- II. born in Normandy, 49 ; king of England, 52 ; crowned at Westminster by Lanfranc, 53 ; war with Odo, bishop of Bayeux, *ib.* ; war with Robert, *ib.* ; persecutes the church, *ib.* ; banishes Anselm, 54 ; gains possession of Normandy, *ib.* ; killed in the New Forest, 55 ; buried at Winchester, *ib.*
- , son of Henry I., 56 ; fealty sworn to him by the nobles, 59 ; drowned, 60.

- William, son of Henry II., 69 ; dies and is buried at Reading, 71.
 ——, son of Geoffrey of Anjou and the Empress Matilda, 64.
 ——, king of Scotland, falls into Henry II.'s power, 77 ; goes with him to Normandy, 78.
 ——, son of the king of Saxony, 80.
 ——, S., a boy martyred by the Jews at Norwich, 67 ; translated, 68.
 ——, S., archbishop of York, 65 ; exiled, 67 ; restored by the Pope, 69 ; poisoned, *ib.*
 ——, [of S. Mary's church,] bishop of London, proclaims the interdict, 97 ; leaves England, 98 ; returns, 99 ; absolves John, 101.
 ——, chaplain of Alan de Neville, 74.
 Wilton, victory of the Danes at, 18 ; burnt by them, 31.
 ——, bishops of, 380.
 Winburna (*Wimborne*) Etheldred I. buried at, 18 ; seized by Ethelwold, 20.
 Winchelsea, attacked by the French, 295.
 ——, Robert de, archbishop of Canterbury, 227 ; confirmed by Celestine V., 252 ; summons the bishops to meet in London, 293 ; enthroned at Canterbury, 297 ; discusses the question of the subsidy, 314 ; excommunicates all who oppose the papal decree, 320 ; convokes a synod in Lent, 321 ; his interview with the king at Maidstone, 322 ; his horses seized, *ib.* ; permits the clergy to follow their own consciences in the question, 323 ; his lands remain in the king's hands, *ib.* ; summons a meeting to discuss the affairs of the church and the confirmation of Magna Charta, 327 ; his interview with the discontented barons, 332 ; renews the sentence of excommunication, 335 ; summons the clergy about the affairs of Scotland, 339. *See also* 371.
 Winchester, destroyed by the Danes, 17 ; kings buried there, 11, 16, 22, 39, 40, 55 ; Edward the Confessor consecrated
 Winchester—*cont.*
 at, 41 ; council at, 49 ; restored, 51 ; church of S. Edburga dedicated at, 58 ; destroyed, 65 ; Henry III. at, 110, 113, 116, 121, 126, 127, 130, 135 ; the citizens send a present to Henry III., and he taxes them heavily, 130 ; troubles of the monks, 132 ; Edward I. at 160 ; statutes against thieves, &c., 166 ; bishops of, 16, 375-378.
 Windsor, Godwyn dies at, 42 ; holds out against Louis VIII., 104.
 [Wingham,] Henry de, bishop of London dies, 139.
 Wirmundham (*Weremouth*), 7.
 Withburga, S., nun at Ely, 26.
 Withred, king of Kent, 5.
 Wlfard defeats the Danes, 15.
 Wlfketel makes peace with Sweyn, 31 ; defeated by the Danes, 32 ; killed at Ashdown, 36.
 Wlfrid, archbishop of Canterbury, 13, 360.
 Wlstan, S., bishop of Worcester, deposed and restored by a miracle, 50 ; dies, 54 ; vision of his death, *ib.* *See also* 402.
 Woden, worshipped as a God, 1 ; gives the name to the fourth day of the week, *ib.*
 Worcester burnt, 59 ; Henry III. at, 116, 120 ; Edward I. at, 161 ; bishops of, 401.
 Wouburh, (*Wodnesburh*), battle at, between Ine and Cheoldred, 6.
 Wudestoke, Welsh pay homage to John at, 98.
 [Wuldharn,] Thomas de, bishop of Rochester, 182 ; presents the articles from the clergy to Edward I., 335.
 Wybugefordia, (*Wallingford*), 64.
 Wylaf, king of Mercia, subdued by Egbert, 13.
 Wyleby, Philip, temporary treasurer, 314.
 Wymondham, prior of, tax collector for Norfolk, 248 ; for the clergy, 307 ; attempts to force an additional tax from them, *ib.*
 Wyndeleshore (*Windsor*), 42.

Y.

Yarmouth (*Gernemula*), taxed for the Welsh wars, 162; pirates off, 163; stone wall erected to the cemetery by a tax on all vessels entering the harbour, 167; church dedicated by W. de Middleton, 168; stone wall of cemetery destroyed by an inundation, *ib.*; wall in the prior's court rebuilt by R. de Elingham, *ib.*; quarrel with the Cinque ports, 171; a vessel sent from for the king of Norway's daughter, 174; joins with Bayonne against the Flemings, *ib.*; complaint of the townsmen before Parliament, 175; the quarrel with the Cinque ports settled, 175; 15 Flemish ships seized at, 179; counts of Cleves and Holland land at, 180; quarrel between the monks and the clergy and townspeople, 429; vessels of, collected at Erreswelle, 234; ships of, plunder the coasts of Normandy, 295; ships of, beat off an attack of the French on Winchelsea, *ib.*

York (*Eboracum, Everwyk*), invaded by the Danes, 17; Ingvar stays a year at, *ib.*; taken by Regnald, 22; battle between Tosti, and Edwyn and Morkere, 45; John at, 99; Joanna, sister of Henry III., married at, 111; Henry III. at, 114, 115; strange darkness at, 115; Edward I. at, 343; archbishops of, 408; archdeaconries of, 413; struggle with Canterbury about supremacy, 50, 60, 158, 364.

York, William earl of, taken prisoner by Henry I., 60.

Yvone, John de, seizes corn for Edward I.'s use, 315.

Z.

Zealand, count of. *See* Holland, count of. Zealand, pirates of, 163.

E R R A T A.

-
- Page 20, note ⁹, "II. II." is omitted.
 42, l. 24, the . . . have dropped out after *regnum*.
 45, margin, *for Harfager read Hardrada*.
 60, l. 10, *for exeunte read existente*.
 63, ll. 1, 16; 64, l. 21, *for Londonæ read Londoniæ*.
 65, penult., *for ugam read fngam*.
 ult., insert ⁹ after "Marescallus."
 69, margin, ult., *for 1514 read 1154*.
 83, l. 23, the ⁸ belongs to "dotarium" in the previous line.
 85, l. 1, *for usque read versus*.
 88, l. 6 from end, *for episcopi read episcopo*.
 92, l. 23, *for incontinent read incontinenti*.
 101, l. 6, *for Willelmuc read Willelmus*.
 111, l. 4, *for nec read nisi*.
 114, margin, *for vi. read iv*.
 124, l. 1, *for gitur, read igitur. Dele note ¹³*.
 128, l. 4, the . . . should be after *ditatus* in l. 5, and not after
dimissus.
 140, margin, l. 6, *for provision read provisions*.
 144, l. 23, *insert et after pretiosis*.
 161, margin, *for III. read IV*.
-

LONDON:

Printed by GEORGE E. EXRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty,
For Her Majesty's Stationery Office.

I avail myself of this opportunity to correct some errors in the "Lives of Edward the Confessor," published last year.

PREFACE.

Page ix., l. 14, *for II. read I.*

" xxxi., l. 6, the MS. originally consisted of twenty-four leaves, or three gatherings in eights; the middle pair of the first and last gathering being lost.

" xli., note². These letters of Osbern were published with some letters of Herbert Losinga by Mr. Anstruther. Brussels, 1846.

FRENCH POEM.

l. 716, *read s'aduluse.*

l. 889, *read se dune.*

l. 1464, so the MS. *perhaps read e joinz.*

l. 1882, *for Ad lui read A celui.*

l. 2369, *for Vai read U ai.*

l. 4187, *for E read A.*

TRANSLATION.

ll. 512, 513, *read Who make it their task
To calumniate the innocent.*

l. 606, *for since read how.*

ll. 722, 3, 4, *read Much gold and silver would he have
Who should present him to the Danes;
Every one lies in wait to take him away.*

l. 1076, *read That we may know to whom to hold.*

ll. 1205, 6, *read That he could have no materials
Who should say anything of her but good.*

l. 1903, *Escundire here is "to hoard," from abscondere.*

l. 2095, 6, *read . . . to the moon
Lends or gives all its brightness.*

l. 2313, *for in the tower read around.*

l. 2764, *read In the old law the vision.*

l. 3326, *read turned in his head, as in the Glossary v. virer.*

LATIN POEM.

l. 38, *for Josephat read Joseph ac.*

l. 431, *for nimis read nimio.*

PROSE LIFE.

- l. 452, the MS. is correct—*restore* solius.
 - l. 528, *for* Leofricus *read* Leofpinus ; and so 705, Godpino.
 - l. 756, *for* loco *read* loca.
 - l. 783, *for* interrogatus *read* interrogatur.
 - l. 1026, *for* quam *read* quem.
 - l. 1277. I am inclined to prefer—Ultra sed celeris cursum tulit arma
Syvernæ.
 - l. 1563, *read* tutandam tibi commendo.
 - l. 1564, *read* quoad vixerit.
 - l. 1593, *read* Parantur ergo illa.
-

LIST OF WORKS

PUBLISHED

By the late Record and State Paper Commissioners,
or under the Direction of the Right Hon. the
Master of the Rolls, which may be had of
Messrs. Longman and Co.

PUBLIC RECORDS AND STATE PAPERS.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARII ABBREVIATIO. Henry III.—Edward III. *Edited by HENRY PLAYFORD, Esq.* 2 vols. folio (1805—1810). *Price*, boards, 12*s.* 6*d.* each, or 25*s.*

CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM. Henry III.—Richard III. *Edited by JOHN CALEY AND J. BAYLEY, Esqrs.* 4 vols. folio (1806—1808 ; 1821—1828), boards; vols. 2 and 3, separately, *price*, boards, each 21*s.*; vol. 4, boards, 24*s.*

NONARUM INQUISITIONES IN CURIA SCACCARII, temp. Edward III. *Edited by GEORGE VANDERZEE, Esq.* 1 vol. folio (1807), boards. *Price*, 18*s.*

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECAE HARLEIANÆ CATALOGUS. Vol. 4. *Edited by The Rev. T. H. HORNE,* (1812) folio, boards. *Price* 18*s.*

ABBREVIATIO PLACITORUM, Richard I.—Edward II. *Edited by The Right Hon. GEORGE ROSE, AND W. ILLINGWORTH, Esq.* 1 vol. folio (1811), boards. *Price* 18*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by Sir HENRY ELLIS.* Small folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 3). *Price* 21*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS. *Edited by Sir HENRY ELLIS.* Small folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 4). *Price* 21*s.*

STATUTES OF THE REALM, in very large folio. Vols. 4 to 11, including 2 vols. of Indices (1810—1828). *Edited by Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs.* Price 31*s.* 6*d.* each.

* * * The Alphabetical and Chronological Indices may be had separately, price 30*s.* each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Henry VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER.* Vols. 4 to 6, folio (1810, &c.), boards. Price 25*s.* each.

* * * The Introduction is also published in 8vo. cloth. Price 2*s.* 6*d.*

ROTULI SCOTLÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WEST-MONASTERIensi ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. H. HORNE.* 2 vols. folio (1814—1819), boards. Price 42*s.*

“Fœderæ, CONVENTIONES, LITTERÆ,” &c.; or, Rymer’s Fœdera, A.D. 1066—1391. New Edition, Vol. 2, Part 2, and Vol. 3, Parts 1 and 2, folio (1821—1830). *Edited by JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs.* Price 21*s.* each Part.

DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Ductatus Lancastriæ. Calendar to the Pleadings, &c. Henry VII.—Pl. and M.; and Calendar to Pleadings, 1—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to Pleadings to end of Elizabeth. *Edited by R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs.* Part 3 (or Vol. 2) (1827—1834), price 31*s.* 6*d.*; and Part 4 (or Vol. 3), boards, folio, price 21*s.*

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETII, to which are prefixed examples of earlier proceedings in that Court from Richard II. to Elizabeth, from the originals in the Tower. *Edited by JOHN BAYLEY, Esq.* Vols. 2 and 3 (1830—1832), boards, each, folio, price 21*s.*

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King’s High Court of Parliament and the Councils of the Realm. Edward I., II. *Edited by Sir FRANCIS PALGRAVE.* (1830—1834). Vol. 2, Division 1, Edward II., 21*s.*; Vol. 2, Division 2, 21*s.*; Vol. 2, Division 3, folio, boards, price 42*s.*

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 vols. folio (1833—1844). The first volume commences A.D. 1204 to 1224. The second volume 1224—1227. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq.* Together, price 81*s.* cloth; or the volumes may be had separately. Vol. 1, price 63*s.* cloth; Vol. 2, cloth, price 18*s.*

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE FOR THE SECOND, THIRD, AND FOURTH YEARS OF THE REIGN OF KING HENRY THE SECOND, 1155—1158. *Edited by the Rev. JOSEPH HUNTER.* 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price 4s. 6d.*

THE GREAT ROLL OF THE PIPE FOR THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF KING RICHARD THE FIRST, 1189—1190. *Edited by the Rev. JOSEPH HUNTER.* 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price 6s.*

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND, commencing 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by Sir N. HARRIS NICOLAS.* 7 vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth 98s.; or any of the volumes may be had separately, cloth. *Price 14s. each.*

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1201 to 1216. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq.* 1 vol. folio (1835), cloth. *Price 31s. 6d.*

* * * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price 9s.*

ROTULI CURIAE REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by Sir FRANCIS PALGRAVE.* 2 vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price 28s.*

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1200—1205. Also from 1417 to 1418. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq.* 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price 12s. 6d.*

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq.* 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price 18s.*

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by CHARLES ROBERTS, Esq.* 2 vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, price 32s.; or the volumes may be had separately, Vol. 1, price 14s.; Vol. 2, cloth, price 18s.

FINES SIVE PEDES FINIUM SIVE FINALES CONCORDIAE IN CURIA DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John (1195—1214). *Edited by the Rev. JOSEPH HUNTER.* In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844), together, cloth, price 11s.; or the volumes may be had separately, Vol. 1, price 8s. 6d.; Vol. 2, cloth, price 2s. 6d.

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES (THE) OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by Sir FRANCIS PALGRAVE.* 3 vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price 42s.*

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by Sir FRANCIS PALGRAVE.* 1 vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price 18s.*

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1199—
1216. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq.* 1 vol. folio
(1837), cloth. *Price 30s.*

REGISTRUM vulgariter nuncupatum “The Record of Caernarvon,” e
codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by Sir HENRY
ELLIS.* 1 vol. folio (1838), cloth. *Price 31s. 6d.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws
enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut,
with an English Translation of the Saxon; the Laws called
Edward the Confessor’s; the Laws of William the Conqueror, and
those ascribed to Henry the First; also, Monumenta Ecclesiastica
Anglicana, from the 7th to the 10th century; and the Ancient
Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with a compendious
Glossary, &c. *Edited by BENJAMIN THORPE, Esq.* 1 vol. folio
(1840), cloth. *Price 40s.*

— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price 30s.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed
to be enacted by Howel the Good; modified by subsequent Regula-
tions under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward
the First; and anomalous Laws, consisting principally of Insti-
tutions which, by the Statute of Ruddlan, were admitted to continue
in force. With an English Translation of the Welsh Text. To
which are added a few Latin Transcripts, containing Digests of
the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. With
Indeas and Glossary. *Edited by ANEURIN OWEN, Esq.* 1 vol.
folio (1841), cloth. *Price 44s.*

— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price 36s.*

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRAESTITIS, Regnante Johanne.
Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo.
(1844), cloth. *Price 6s.*

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th
centuries, selected from the Records in the Exchequer. *Edited
by HENRY COLE, Esq.* 1 vol. sep. folio (1844), cloth. *Price
45s. 6d.*

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode
of holding the Parliament in England. *Edited by THOMAS
DUFFUS HARDY, Esq.* 1 vol. 8vo. (1846), cloth. *Price 2s. 6d.*

REPORTS OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1800
to 1819, 2 vols., folio, boards. *Price 5l. 5s.* From 1819 to 1831
their proceedings have not been printed. A third volume of
Reports of their Proceedings, 1831 to 1837, folio, boards, 8s.
3 vols. together, boards. *Price 5l. 13s.*

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. 11 vols. folio (1814-1844). Vol. I. *Edited by THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs.* Price 42*s.*

* * * Also, Vols. 4, 7, 8, 9, 10, 11, 10*s.* 6*d.* each Vol.

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES. A.D. 1478—1495. *Edited by THOMAS THOMSON, Esq.* Folio (1839). Price 10*s.* 6*d.*

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS. A.D. 1466—1494. *Edited by THOMAS THOMSON, Esq.* Folio (1839). Price 10*s.* 6*d.*

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORVM in Archivis Publicis asservatum. A.D. 1306—1424. *Edited by THOMAS THOMSON, Esq.* Folio (1814). Price 15*s.*

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by FREDERICK DEVON, Esq.* 1 vol. 4to. (1835), cloth. Price 35*s.*

— Royal 8vo. cloth. Price 25*s.*

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above, temp. Jac. I., extracted from the Pell Records. *Edited by FREDERICK DEVON, Esq.* 1 vol. 4to. (1836), cloth. Price 30*s.*

— Royal 8vo. cloth. Price 21*s.*

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing like matter to the above, extracted from the Pell Records; Henry III. to Henry VI. inclusive. *Edited by FREDERICK DEVON, Esq.* 1 vol. 4to. (1837), cloth. Price 40*s.*

— Royal 8vo. cloth. Price 30*s.*

LIBER MUNERUM PUBLICORVM HIBERNIE, ab an. 1152 usque ad 1827; or, The Establishments of Ireland from the 19th of King Stephen to the 7th of George IV., during a period of 675 years; being the Report of Rowley Laseilles, of the Middle Temple, Barrister-at-Law. Extracted from the Records and other authorities, by Special Command, pursuant to an Address, an. 1810, of the Commons of the United Kingdom. With Introductory Observations by F. S. THOMAS, Esq. (1852.) 2 vols. folio. Price 42*s.*

NOTES OF MATERIALS FOR THE HISTORY OF PUBLIC DEPARTMENTS. By F. S. THOMAS, Esq. Demy folio (1846). Price 10*s.*

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. By F. S. THOMAS, Esq. Royal 8vo. (1853.) Price 12*s.*

STATE PAPERS DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH. 11 vols.
4to. (1830—1852) completing the work in its present form, with
Indices of Persons and Places to the whole. *Price 5l. 15s. 6d.*

Vol. I. contains Domestic Correspondence.

Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.

Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.

Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

* * * Any Volume may be purchased separately, *price 10s. 6d.*

MONUMENTA HISTORICA BRITANNICA, or, Materials for the History of Britain from the earliest period. Vol. 1, extending to the Norman Conquest. Prepared, and illustrated with Notes, by the late HENRY PETRIE, Esq., F.S.A., Keeper of the Records in the Tower of London, assisted by the Rev. JOHN SHARPE, Rector of Castle Eaton, Wilts. Finally completed for publication, and with an Introduction, by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Assistant Keeper of Records. (Printed by command of Her Majesty.) Folio (1848). *Price 42s.*

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND; embracing the Period from the Accession of King Henry VIII. to the Death of Queen Anne inclusive (1509 to 1714). Designed as a Book of instant Reference for the purpose of ascertaining the Dates of Events mentioned in History and in Manuscripts. The Name of every Person and Event mentioned in History within the above period is placed in Alphabetical and Chronological Order, and the Authority from whence taken is given in each case, whether from Printed History or from Manuscripts. By F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 3 vols. 8vo. (1856.) *Price 40s.*

CALENDARS OF STATE PAPERS.

[IMPERIAL 8VO. Price 15s. each Volume.]

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, ELIZABETH, 1547—1580, preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by ROBERT LEMON, Esq., F.S.A.* 1856.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by MARY ANNE EVERETT GREEN.* 1857—1859.

Vol. I.—1603—1610.

Vol. II.—1611—1618.

Vol. III.—1619—1623.

Vol. IV.—1623—1625, with Addenda.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A.* 1858.

Vol. I.—1625—1626.

Vol. II.—1627—1628.

CALENDAR OF THE STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford.* 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, Elizabeth, 1509—1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Queen Elizabeth, 1589—1603 ; an Appendix to the Scottish Series, 1543—1592 ; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568—1587.

In the Press.

CALENDAR OF THE STATE PAPERS RELATING TO IRELAND, preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by H. C. HAMILTON, Esq.*

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A.*

Vol. III.

In Progress.

CALENDAR OF THE STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by MARY ANNE EVERETT GREEN.*

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. Price 8s. 6d. each Volume.]

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.
3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
4. MONUMENTA FRANCISCANA ; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* the Rev. J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London, and Reader at the Rolls.
5. FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
6. THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND ; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece ; by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.
7. JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
8. HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* C. HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge.
9. EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicen ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vol. I. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A.

10. MEMORIALS OF KING HENRY THE SEVENTH : Bernardi Andreæ Tholosatis de Vita Regis Henrici Septimi Historia ; neenon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by J. GAIRDNER, Esq.*
11. MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmicci in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by C. A. COLE, Esq.*
12. MONUMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS ; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. *Edited by H. T. RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.*
13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by Sir H. ELLIS, K.H.*
14. A COLLECTION OF POLITICAL POEMS FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. VOL. I. *Edited by T. WRIGHT, Esq., M.A.*
15. The "OPUS TERTIUM" and "OPUS MINUS" of ROGER BACON. *Edited by the Rev. J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London, and Reader at the Rolls.*
16. BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACII NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA (A.D. 449—1298). *Edited by H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.*

In the Press.

THE REPRESSER OF OVER MUCH BLAMING OF THE CLERGY. By REGINALD PECKOCK, sometime Bishop of Chichester. *Edited by C. BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.*

RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIÆ. (A.D. 447—1066.) *Edited by J. E. B. MAYOR, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge.*

THE ANGLO-SAXON CHRONICLE. *Edited by B. THORPE, Esq.*

LE LIVRE DE REIS DE BRITANIE. *Edited by J. GLOVER, M.A., Chaplain of Trinity College, Cambridge.*

RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAIGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEAN DE WAURIN. *Edited by W. HARDY, Esq.*

THE WARS OF THE DANES IN IRELAND : written in the Irish language. *Edited by the Rev. Dr. TODD, Librarian of the University of Dublin.*

MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS ; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. II., Liber Custumarum. *Edited by H. T. RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.*

THE BRUT Y TYWYSOGION, or, The Chronicle of the Princes of Wales ; and the ANNALES CAMBRICÆ. *Edited by the Rev. J. WILLIAMS AB ITHIEL.*

A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGNS OF HENRY IV., HENRY V., AND HENRY VI. *Edited by the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.*

EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vol. II. *Edited by F. S. HAYDON, Esq., B.A.*

A COLLECTION OF POLITICAL POEMS FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. VOL II. *Edited by T. WRIGHT, Esq., M.A.*

CHRONICON RADULPHI ABBATIS COGGESHALENSIS MAJUS. *Edited by the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.*

A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by GEORGE W. DASENT, Esq., D.C.L. Oxon.*

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE EARLY HISTORY OF GREAT BRITAIN. *Edited by T. DUFFUS HARDY, Esq.*

In Progress.

HISTORIA MINOR MATTILÆI PARIS. *Edited by Sir F. MADDEN, K.H., Chief of the MS. Department of the British Museum.*

POLYCHRONICON RANULPHI HIGDENI, with Trevisa's Translation.

October 1859,

